ΘΡΑΚΙΚΑ

ΤΟΜΟΣ ΕΝΑΤΟΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ
ΘΡΑΚΙΚΟΝ ΚΕΝΤΡΟΝ
1938

SISMANOGLIO
MEGARO

ΘΡΑΚΙΚΑ

ΤΟΜΟΣ ΕΝΑΤΟΣ

SISMANOGLIO

3474

ΘΡΑΚΙΚΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΥΠΟ ΤΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

"ΘΡΑΚΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ"

Βραβευθὲν ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν καὶ τῆς ἐν Παρισίοις Ἑταιρείας πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν

ΤΟΜΟΣ ΕΝΑΤΟΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ ΘΡΑΚΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΒΟΥΛΗΣ 20

1938

SISMANOGLIO MEGARO

ΤΥΠΟΙΣ: Ι. Α. ΛΑΣΥΡΔΟΠΟΥΛΟΥ, ΟΔΟΣ ΑΓΚΥΡΑΝΟΥ 23-25Α

ΣΥΛΛΟΓΗ
ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΠΙΓΡΑΦΩΝ ΑΝΕΥΡΕΘΕΙΣΩΝ ΕΝ ΤΑΙΣ ΠΑΡΑ ΤΩι ΕΥΞΕΙΝΩι ΠΟΝΤΩι ΕΛΛΗΝΙΚΑΙΣ ΑΠΟΙΚΙΑΙΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΑΥΤΑΣ

ΑΠΟΛΛΩΝΙΑ (ΣΩΖΟΠΟΛΙΣ)

1

Δίστιχος πιθανῶς ἐπιταφία ἐπιγραφὴ ἐπὶ μαρμάρου μήκ. 1.72, πλ. 0,56 καὶ πάχ. 0,18 ἐπεστρωμένου πρὸ τοῦ εἰκονοστασίου τοῦ ναοῦ τῆς Παναγίας ἐν Σωζοπόλει. Προέρχεται ἀπὸ τοῦ 5ου π. Χ. αἰῶνος, ὡς δηλοῦται ἐκ τῆς γραφῆς τῆς διφθόγγου ***ου*** διὰ ***ο***.

«Ἀμ[φ]ίλοχος Εὐ....το».— ***το*** ἀντὶ— ***του*** [1]).

2

Δίστιχος πιθανῶς ἐπιταφία ἐπιγραφὴ ἐπὶ μαρμάρου μήκ. 0,99, πλ. 0,33 καὶ πάχ. 0,11, ἐπεστρωμένου ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ τόπου. Δεξιόθεν κεκομμένη. Ἀπὸ τοῦ 5ου π. Χ.

«Ἰων.... Γο.....» [2]).

3

Δίστιχος ἐπιταφία ἐπιγραφὴ ἐπὶ μαρμαρίνης στήλης μετ' ἀετώματος ὕψ. 0,54, πλ. 0,28 καὶ πάχ. 0,13 τοῦ μ. Σῴζεται ἐν Σωζοπόλει. Ἀπὸ τοῦ 5ου π. Χ.

«[Ἐκ]αταῖος [Διο]μήδεος» [3]).

4

Δίστιχος ἐπιταφία ἐπιγραφὴ κεκομμένη δεξιόθεν ἐπὶ τμήματος μαρμαρίνης στήλης ὕψ. 0,19, πλ. 0,09, πάχ. 0,09 τοῦ μ. Ἐκ τοῦ αὐτοῦ τόπου καὶ χρόνου.

«Λεω..... Ἀρξ.....» [4]).

5

Δίστιχος ἐπιταφία ἐπιγραφὴ ἐπὶ μαρμαρίνης στήλης, κεκομμένης ἀνω-

---

1) Kalinka, Denkmäler in Bulgarien, Wien, ἔτ.1906 σελ. 197, ἀριθμ. 235.
2) Kalinka, σελ. 197, ἀρ. 236, ἔνθ' ἀνωτ.
3) Kalinka, σελ. 198, ἀρ. 237. ἔνθ' ἀνωτ.
4) Kalinka, σελ. 198, ἀρ. 238, ἔνθ' ἀνωτ.

SISMANOGLIO MEGARO

θεν καὶ ὄπισθεν μὴ λελειασμένης, ὕψ. 0,61, πλ. 0,26, καὶ πάχ. 0,11. Ἐκ τοῦ αὐτοῦ τόπου καὶ χρόνου.

«Δημήτριος Ἑκατωνύμο», ἀντὶ Ἑκατωνύμου [1]).

6

Δίστιχος ἐπιταφία ἐπιγραφὴ ἐπὶ ἐξ ἀμμολίθου στήλης, ὕψ. 0,51, πλ. 0,23 καὶ πάχ. 0,10 τοῦ μ. εὑρέθη ἐν Σφζοπόλει. Ἀπὸ τοῦ δου π. Χ. αἰῶνος.

«Ἴαρμις Μητροδώρα», ἀντὶ Μητροδώρου [2])

7

Δίστιχος ἐπιταφία ἐπιγραφὴ ἐπὶ ἐξ ἀμμολίθου στήλης μετ' ἀετώματος ὕψ. 0,41, πλ. 0,19, πάχ. 0,10 τοῦ μ. Εὑρέθη ἐν Σφζοπόλει. Ἀπὸ τοῦ δου π. Χ. αἰῶνος.

«Ἀνθεστήριος Ἀρτεμιδώρο», ἀντὶ Ἀρτεμιδώρου [3]).

8

Δίστιχος ἐπιταφία ἐπιγραφὴ ἐπὶ λευκοῦ λίθου μήκ. 0,52, πλ. 0,29, πάχ. 0,21 τοῦ μ. εὑρεθέντος ἐν Σφζοπόλει, ἀπὸ τοῦ δου π. Χ. αἰῶνος.

«Καλλίας Κρατίππο», ἀντὶ Κρατίππου [4]).

9

Μονόστιχος ἐπιταφία ἐπιγραφὴ ἐπὶ λευκοῦ λίθου μήκ. πλ. πάχ. τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ αὐτοῦ τόπου καὶ χρόνου.

«Λυσ[ί]μαχος», ἄνευ πατρωνυμικοῦ [5]).

10

Δίστιχος ἐπιταφία ἐπιγραφὴ ἐκ τοῦ αὐτοῦ χρόνου καὶ τόπου.

«Εἰρηναῖος Ἀθηναίο», ἀντὶ Ἀθηναίου [6])

11

Δίστιχος ἐπιταφία ἐπιγραφὴ ἐκ τοῦ αὐτοῦ τόπου καὶ χρόνου.

«Ἀρκεσίλεως Μνησίνο», ἀντὶ Μνησίνου [7]).

---

1) Jirecek, Arch. epigr. Mitth. X,164, ἀρ. 5.— Kalinka, σελ. 198, ἀρ. 239.— Dumont-Homolle, Mélanges, 459 ἀρ. 111 [a].

2) Dobrusky, Sbornik, XIII, 430, ἀρ. 11.— Seure, Bull. de corr. Hell. 1901, σελ. 317, ἀρ. 15.—Kalinka, σελ. 199, ἀρ. 241, ἔνθ' ἀνωτ.

3) Dobrusky, Sbornik X'II, 430, ἀρ. 12.— Seure, Bull. de corr. Hell. 1901, σελ. 317, ἀρ. 15. Kalinka, σελ. 199, ἀρ. 242, ἔνθ. ἀνωτ.

4) Κ. Παπαϊωαννίδου, Ath. Mitth. XV, σελ. 242.— Kalinka, σελ. 200, ἀρ. 244, ἔνθ' ἀνωτ.

5) Κ. Παπαϊωαννίδου, Ath. Mitth. XV, σελ. 242.— Kalinka, 200, ἀρ. 245, ἔνθ' ἀνωτ.

6) Kalinka, σελ. 200, ἀρ. 246, ἔνθ' ἀνωτ.

7) Kalinka, σελ. 200, ἀρ. 247, ἔνθ' ἀνωτ.

12

Δίστιχος ἐπιταφία ἐπιγραφὴ ἐπὶ λευκοῦ λίθου ἐκ τοῦ αὐτοῦ τόπου καὶ ἀπὸ τοῦ δ—4ου π. Χ. αἰῶνος.

«Πλεισ[τ..... Ἀπολλοδ.... [ου] [1])

13

Δίστιχος ἐπιταφία ἐπιγραφὴ ἐκ τοῦ αὐτοῦ τόπου καὶ ἀπὸ τοῦ 4—3ου π. Χ. αἰῶνος.

«Τίβειος Ἀγλάρχου» [2])

Ἄ γ λ α ρ χ ο ς, πρωτοφανὲς ἐκ τοῦ Ἀ γ λ ά α ρ χ ο ς, Τ ί β ε ι ο ς= Τ ί β ι ο ς, ἀπαντᾷ καὶ παρὰ Στράβωνι.

14

Δίστιχος ἐπιταφία ἐπιγραφὴ ἐπὶ ἐξ ἀμμολίθου στήλης, ὕψ. 0,54, πλ. 0,23, πάχ. 14 τοῦ μ. εὑρεθείσης ἐν Σφζοπόλει. Ἐκ τοῦ αὐτοῦ χρόνου.

«Βριθαγόρη Πυθαγόρεω» [3]).

15

Τρίστιχος ἐπιταφία ἐπιγραφὴ ἐπὶ ἐξ ἀμμολίθου στήλης, κεκομμένης κάτωθεν, ὕψ. 0,25, πλ. 0,33, πάχ. 0,11 τοῦ μ. Ἐκ τοῦ αὐτοῦ τόπου καὶ χρόνου.

«Ἠγοὺς Κρεσφόντεος [γυνή;]» [4]).

16

Μονόστιχος ἐπιταφία ἐπιγραφὴ ἐπὶ μαρμαρίνης πλακός, κεκομμένης κάτωθεν, πλάτ. 0,56, ὕψ. 0,29, πάχ. 0,19 τοῦ μ. Ἐκ τοῦ αὐτοῦ τόπου καὶ χρόνου.

«Φιλτάτη Ἀπολλωνίδεω» [5]).

17

Ἐπιγραφὴ δεκαεξάστιχος κεκομμένη κάτωθεν ἐπὶ μαρμαρίνης λευ-

---

1) Kalinka, σελ. 201, ἀρ. 248, ἔνθ' ἀνωτ.

2) Κ. Παπαϊωαννίδου, Athen. Mittheil. XV, 342.—Kalinka, σελ. 201, ἀρ. 249, ἔνθ' ἀνωτ.

3) Dobrusky, Sbornik, XIII, 430, ἀρ. 10.— Seure, Bull. corr. hell. 1901, σελ. 316, ἀρ. 15a.— Kalinka, σελ. 201, ἀρ. 251, ἔνθ' ἀνωτ.

4) Dobrusky, Sbornik, XIII, σελ. 430, ἀρ. 13.— Seure, Bull. corr. hell. 1901, σελ. 317, ἀρ. 13d.— Kalinka, σελ. 201, ἀρ. 252, ἔνθ' ἀνωτ.

5) Jirecek, Arh. epigr. Mitth. X, 163, ἀρ. 2.— Skorpil. Sbornik, IV. 124, ἀρ. 39.— Kalinka, σελ. 201, ἀρ. 250.— Dumont-Homolle, Mélanges, 459, ἀρ. 111d[6].

SISMANOGLIO MEGARO

κῆ; στήλης ὕψ. 0,64 καὶ πλ. 0,42 τοῦ μ. νῦν εὑρισκομένης ἐν τῷ μουσείῳ τοῦ Λούβρου. Ἐξ Ἀπολλωνίας. Ψήφισμα.

«Ἔδοξε τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ τῷ Ἀπολλωνιατῶν, Ἑκαταῖος Ζώπα εἶπεν· Ἐπειδὴ Αἰσχρίων Ποσειδίππου ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ ἔντιμος, ἀρετῇ καὶ δόξῃ κεκοσμημένος, εὐπάντητος δημοσίᾳ τε καὶ ἰδίᾳ, ἑαυτόν τε ἀποδεικνύμενος τοῖς ἐντυγχάνουσι εὔχρηστον καὶ σύμφορον τῇ τε πόλει, μήτε κόπου φεισάμενος μήτε δαπάνης, ἀλλὰ ποιῶν τὰ ἄριστα καὶ πράσσων τῆς τε ἑαυτοῦ καλοκἀγαθίας λαμβάνων καρπούς, γυμνασιαρχ[ήσ]ας δὲ τελείως καὶ α...[ὲ] παγγελλόμενος .....» Ἀπὸ τοῦ 4—3ου π. Χ. αἰῶνος [1]).

18

Ἐπιγραφὴ δεκαπεντάστιχος κεκομμένη ἄνωθι ἐξ Ἀπολλωνίας. Ψήφισμα.

«.....[οἵτινες, ἐλθόν]τες πρὸς Καλλ[ατιανοὺς τό τε ψήφισμα ἀποδ]ώσουσιν καὶ ἀξιώσου[σιν αὐτοὺς τόπον συγχω]ρῆσαι, εἰς ὃν ἀνατεθῆ[σεται ἡ εἰκὼν καὶ ἀναγ]γελίαν ποιή[σα]σθαι καθό[τι προγέγραπται (.)...]ν δὲ καὶ αἰσίαν καθ' ἕκαστον [ἐνεαυτὸν (.) ....χρυ]σῷ στεφάνῳ· ὑπάρχειν δὲ [αὐτῷ.... τὰς ἐ]ψηφισμένας τιμάς· τὸ δὲ ψ[ήφισμα τοῦτο ἀναγράψαι εἰς] στήλην λευκοῦ λίθου [κα]ὶ ἀνα[θεῖναι εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος· ἐλέ]σθαι δὲ τὴν ἐκ[κ]λη[σίαν ἄνδρας δύο, οἵτιν]ες ἐπιμεληθήσονται τῆς [τε ποιήσεως τοῦ τελαμῶ]νος καὶ ἀναθέ[σ]εως· τὸ δὲ σ[ύμπαν ἀνάλωμα τὸ εἰς τὴν] ἀνάθεσιν τοῦ τελαμῶνο[ς δοῦναι τοὺς ἐπιμελη]τὰς (.) ἢ παρέδ[ρ]-ους τοὺς κατ[ὰ.... καὶ ἐ]νεγκεῖν ἐν λόγῳ. Ἠρέθησαν....». Ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ χρόνου, ὡς ἡ ἀνωτέρω.

Ὁ Latischew ἀναφέρει ὅτι τὸ ψήφισμα προέρχεται ἐξ Ἀπολλωνίας, ὅθεν μετεκομίσθη εἰς Ὀδησσὸν ἡ στήλη, εἰς τὸ μουσεῖον ἧς νῦν σῴζεται. Τοῦτο διαπιστοῦται καὶ ἐκ τοῦ ἐν αὐτῷ μνημονευομένου ἱεροῦ τοῦ Ἀπόλλωνος, ἐν ᾧ κατετέθη ἡ στήλη. Ὁ Böckh ὅμως ἐν τῷ Corpus, ἐπειδὴ ἀντίγραφον αὐτοῦ ἀπεστάλη αὐτῷ ἐξ Ὀδησσοῦ, ὅπου εὑρίσκεται ἡ στήλη, ἀποδίδει τὸ ψήφισμα εἰς τὴν Ὀδησσόν. Ὁ Οἰβίρωφ τὸ ἀποδίδει εἰς τὴν Ὀλβίαν [2]).

19

Δίστιχος ἐπιταφία ἐπιγραφὴ ἐπὶ μαρμαρίνης στήλης ἀπολῃγούσης ἄνωθι εἰς ἀέτωμα καὶ κάτωθι κεκομμένης, ὕψ. 0, 56, πλ. 0,27 καὶ πάχ. 0,12, εὑρεθείσης ἐν Ἀπολλωνίᾳ. Ἀπὸ τοῦ 5—4ου π. Χ. αἰῶνος.

«Μενάλκης Διοσκορίδεω» [1]).

20

Δίστιχον ἐπιτάφιον ἡρωελεγεῖον ἄνωθι ἀναγλύφου μαρμαρίνης στήλης, παριστώσης τὸν ἀρχομένου τοῦ 5ου αἰῶνος ἀποθανόντα Ἀνάξανδρον. Εὑρέθη ἐν Ἀπολλωνίᾳ. Ἡ στήλη νῦν εὑρίσκεται ἐν τῷ ἐθνικῷ μουσείῳ Σοφίας.

«[Ἐνθάδ' Ἀν]άξανδρο[ς ἀ]νὴ[ρ δ]οκιμώτατος ἀστῶγ
[κε[ῖτα]ι ἀμ ὑμητο[ς τ]έρμα λα[χ]ὼν θανάτο(υ)» [2]).

21

Δίστιχος ἐπιγραφὴ κεκομμένη δεξιόθεν ἐπὶ λευκοῦ εὐτελοῦς λίθου μήκ. 0,50 πλ. 0,22 πάχ. 0,07, εὑρεθέντος ἐν Ἀπολλωνίᾳ.

«Γῆς χθονι..... μέγαρο.....» [3]).

22

Τρίστιχος ἐπιταφία ἐπιγραφὴ ἐπὶ ἐξ ἀμμολίθου στήλης ὕψ. 0,61, πλ. 0,21 καὶ πάχ. 0,24 τοῦ μ. Ἐκ τοῦ αὐτοῦ τόπου καὶ ἀπὸ τοῦ 5ου π. Χ. αἰῶνος.

«Λάμπρη [Τ]ελεσήνερος γυνή» [4]).

23

Τρίστιχος ἐπιταφία ἐπιγραφὴ ἐπὶ μαρμαρίνης στήλης μετ' ἀετώματος καὶ ἀκρωτηρίων ὕψ. 0,70, πλ. 0,37, πάχ. 0,06 τοῦ μ. Ἐκ τοῦ αὐτοῦ τόπου καὶ χρόνου.

«Ἀπολλωνὶς Δημείο γυνή», ἀντὶ Δημείου [5]).

---

1) Jirecek, Arch. epigr. Mittheil. 1886, σελ. 164, ἀρ. 6.— Dumont-Homolle, Mélanges 459, ἀρ. 111d[3].

2) Latischew, Mittheilungen des Deutsches archäologischen Institutes in Athen, 1884, σελ. 216, κατὰ τὴν Journal d' Odessa 1829. 25 Νοεμβρ. ἀρ. 91.— CIG, 2056 d.—Ouvarow, Recherches de antiquités des la Russie méridionale, σελ. 70.— Dumont-Homolle, 458, ἀρ. 111d[4].

1) Kazarow G. Antike Denkm. aus Bulgarien, Bull. de l' inst. arch. Bulg. τόμ. IV. 1926-27, σελ. 106, ἀρ. 30.

2) Dobrusky, Sbornik, 1896. XIII, 431, ἀρ. 14, εἰκὼν 4.— Jahrbuch, des deutschen arch. Inst. 1896, XI Anz. 136.— A. Brückne, Lebensweisheit auf Griechischen Grabstein, Jahrbuch,1902, XVIII. 40, πίναξ 1.—Kalinka, 260, ἀρ. 333 μετ' εἰκόνος, ἔνθ' ἀνωτ.

3) Kalinka, 337, ἀρ. 441.

4) Dobrusky, Sbornik, XIII 430, ἀρ. 9.— Seure, Bull. corr. hell. 1901, σελ. 316, ἀρ. 15β'.— Kalinka, σελ. 202, ἀρ 253, ἔνθ' ἀνωτ.

5) Jirecek, Arch. epigr. Mitth. X, 163. ἀρ. 3.—Skorpil, Sbornik. IV 123. ἀρ. 37.— Kalinka, σελ. 202, ἀρ. 254. Ἀποστολίδου Μυρτ. Ἐπετηρ. μουσείου Φιλ]πόλεως, ἔτ. 1930. σελ. 231, ἀρ. 11.— Dumont-Homolle, Mélanges, 459, ἀρ. 111d[5].

SISMANOGLIO MEGARO

24

Τρίστιχος ἐπιτάφια ἐπιγραφὴ ἐπὶ λευκοῦ λίθου μήκ. 0,50, πλ. 0,25 πάχ. 0,12. Ἐκ τοῦ αὐτοῦ τόπου καὶ χρόνου.

«Ἄδα Ἡφαισ[τίωνος ;] γυνή» [1]).

25

Ἑπτάστιχος ἐπιταφία ἐπιγραφὴ ἐπὶ μαρμαρίνης στήλης μετ' ἀετώματος, ἐντετοιχισμένης ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγ. Ζωσίμου ἐν Σφζοπόλει δεξιὰ τῷ εἰσερχομένῳ, πλ. 0,32 καὶ ὕψ. 0,73 τοῦ μ. πλὴν τοῦ ἀετώματος. Ἀπὸ τοῦ 3ου π. Χ. αἰῶνος.

«Κρινομένη; Οἰνοπίλεω. Δήμη Ἀριστοκλείους Ἀμφιπολίτις Κρανομένους γυνή» [2]).

Ὁ Ἀποστολίδης κατ' ἀντίγραφον τοῦ δρος Πέτρ ἀναγινώσκει «Κλειομένη; Οἰνοπίδεω».

26

Ἐπιγραφὴ πεντάστιχος κτιτορικὴ ἀναμνηστικὴ ἐπὶ μαρμαρίνης πλακὸς πλάτ. 1,24 καὶ ὕψ. 0,44, ἐντετοιχισμένης ἐν τῷ νάρθηκι τῆς ἐκκλησίας ἁγ. Γεωργίου Σφζοπόλεως.

«Μήτοκος Ταρούλου, φύσι δὲ Δέκμου, κτίσας τὴν πόλιν μετὰ τὴν ἅλωσιν καὶ ἐπισκευάσας τὸ τρίπυλον καὶ τὴν βάριν Ἀπόλλωνι ἱητρ[ῷ]» [3]).

Μήτοκος. Θρᾳκικὸν ὄνομα καὶ Μήδοκος καὶ Ἀμάδοκος, Τάρουλος ἢ Ταρούλης πιθανῶς μετασχηματισμὸς τοῦ Τάρσος—Ταρσᾶς. Ἔκπτωσις πιθανῶς ἡ ὑπὸ τοῦ Μ. Λουκούλλου καταστροφὴ τῆς πόλεως (72 π. Χ.). Βάρις=πύργος, κατὰ δὲ τὸ μέγα Ἐτυμολ. «αἱ μεγάλαι καὶ ὑπόβαθροι πέτραι».

27

Ἐπιγραφὴ δεκαπενταστιχος ἀναθηματικὴ ἐπὶ μαρμαρίνης στήλης κε-

1) Παπαϊωαννίδου, Ath. Mitth. XV, 312.— Kalinka, σελ. 202, ἀρ. 230, ἔνθ' ἀνωτ.

2) Jirecek, Arch. epigr. Mitth. X, 163, ἀρ. 4.— Skorpil, Shornik, IV, 121, ἀρ. 38.— Kalinka, σελ. 101, ἀρ. 257.— Ἀποστολίδου Μυρτ Ἐπετ. μουσείου Φιλ]πόλεως, ἔτ. 1930 σελ. 232 ἀρ. III.— Dumont-Homolle, Mélanges, 459, ἀρ. 111d[2].

3) Jirecek, Arch. epigr. Mitth. X, 163 ἀρ. 1.—Skorpil, Shornik IV, 122, ἀρ. 36.— Kalinka, σελ. 142, ἀρ. 156, Dumont-Homolle, Mélanges, 459, ἀρ. 111d[1].

κομμένης καὶ εἰς δύο τετμημένης, διαμέτρου 0,45 καὶ ὕψ. 0,45+0,63 τοῦ μ. εὑρισκομένης ἐν Σφζοπόλει.

«[Ἀπόλλ]ωνι ἰητ[ρῷ ὑπὲρ τῆ]ς Ροιμ[ητάλκου], βασι[λέως Κότ]υος κα[ὶ βασιλ]έως Ρο[ιμητά]λκου υἱω[νοῦ κ]αὶ Πυθο[δωρίδος, β]ασ[ι]λέω[ς Ροιμητ]άλκου [καὶ βασιλέ]ως Πολ[έμωνο]; θυγατ[ριδῆς,ὑγε]ίας καὶ σ[ωτηρία]; εὐξάμ[ενος Λ]ούκιος Α.....ρήνων». Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ 1ου μ. Χ. αἰῶνος[1]).

Πρβλ. καὶ τὴν παρὰ Dumont-Homolle (377, 62ε): «Θεῷ ἁγίῳ ὑψίστῳ ὑπὲρ τῆς Ροιμητάλκου καὶ Πυθοδωρίδος ἐκ τοῦ κατὰ τὸν Κοιλαλητικὸν πόλεμον κινδύνου σωτηρίας εὐξάμενος καὶ ἐπιτυχὼν Γάϊος Ἰούλιος Πρόκ(λ)ος χαριστήριον».

28

Ἐπιγραφὴ εἰκοσιμονόστιχος κεκομμένη καὶ τετριμμένη, περιέχουσα κατάλογον μελῶν Διονυσιακοῦ Θιάσου. Ἐξ Ἀπολλωνίας. Εὑρέθη ἐν Σφζοπόλει.

«..... Καρνεάδης Ἡρα.....—δώρου λικναφόρος,.....—δονος [ἀ]ρ[χι]βούκολος, Φιλ[βιος] ἔκδικος,Ποσειδώνι[ος ἑστία]τορχος], Νικηφ[όρ]ης, Ἀλέξανδρος Ἀρισταινέτου κρατηρίσ[ρχ]ος (;), Τέρτιος Χρ[ή]στου ἀρχιμύσ[της], Ἑρμόδωρος Ἑλόσου (;) Διονύ[σιος] Κασίου, Πολύξενος καὶ Παρ[με]νίων οἱ Ἀπολλωνίου, Δημήτρις Προτείμου, [Ἡρα]κλείδης (;) Πάπα, Κοδρᾶτος Ἡροφί[λ]ου, Ἀλέξανδρος, Ἀσκληπιόδοτος Τελε[σ]φόρου, Φιλότειμος...., [Κ]άρπος Ἀλεξάνδρου, Διονυσό[δω]ρος [Ἡρ]ακλείδου, Ὀνήσιμος Πω[λί]ωνος, Τᾶτος Γαΐος (;) Νεάνδρου, Ἔξοχ[ο]ς Ἑρμαρίλιν, Ζώπυρος Ἑρμοῦ, Τεῖος (;) Ἀρποκράτου, Γαλ..... Σατύρου ἀρχιβασσάρα, Βάκ[χιος] Μύρωνος κισταφόρος, Τρηστίσσιμος Τελε[σ]φόρου, Ἀπολλώνις Ἀρτεμιδώρου, Λούκ(ιος) Ἴσανδρος Ἀπολλωνίου, Τηλέμαχος Πασ...—δρωνος, Γενέμης (;). Ἡροφίλου, Σωζόμενος [Μουκ]ατ[ρα]λης (;), Κορνοῦτος οἱ Κορνούτου».

Αἱ συμπληρώσεις εἶναι αἱ μὲν τοῦ Corpus, αἱ δὲ τοῦ Dumont [2]). Τὰ δὲ ὀνόματα εἶναι Ἑλληνικά, Λατινικὰ καὶ ἐλάχιστα Θρᾳκικά. Ἡ ἐπιγραφὴ προέρχεται ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς ρωμαιοκρατίας. Τινὲς τῶν μυστῶν φέρουσιν ἐπίθετα δηλοῦντα τὴν ἣν εἶχον τιμητικὴν ὑπηρεσίαν ἐν τοῖς μυστηρίοις καὶ ἑορταῖς τοῦ Διονύσου. Λικναφόρος καὶ λι-

1) Kalinka, σελ. 112, ἀρ. 137.— Seure, Revue des études anciennes, 1904, VI, 312, ἀποκαθιστᾷ: «Ροιμ[ητάλκου υἱοῦ] βασιλέως κτλ.— [Ροιμητά]λκου [γυναικὸς] Πολ[έμωνος δέ] θυγατ[ρὸς ὑγ]ιας..... [Ζ]ήνων ;».

2) C. I. G. 2052.— Le Bas, Voyage en Grèce et eu Asie Mineure, Inscriptions II, 1555.— Dumont-Homolle, Mélanges, σελ. 457, ἀρ. 111[4].

SISMANOGLIO MEGARO

κνοφόρος=ὁ φέρων τὸ ἱερὸν λίκνον. Κισταφόρος καὶ κιστοφόρος[1])=ὁ φέρων τὰς κίστας, ἐν αἷς ἐμπεριείχοντο τὰ ἱερὰ σκεύη τοῦ Διονύσου. Ἀρχιβούκολος=ὁ πρῶτος τοῦ βουκολίου, τῆς ἀγέλης, τοῦ θιάσου, ὁ παρὰ Δημοσθένει πιθανῶς ἔξαρχος καὶ προηγεμών. Ἔκδικος=πιθανῶς ἐπίτροπος, ἀντικαταστάτης τοῦ ἀρχιβουκόλου. Ἑστίαρχος=ὁ ἐπιμελούμενος τῶν ἑστιάσεων. Κρατηρίαρχος=ὁ ἐπιμελούμενος τῶν κρατηρίων (μικρῶν κρατήρων) τ. ἔ. ὁ ἐπὶ τῆς οἰνοποσίας. Ἀρχιμύστης=ὁ πρῶτος τῶν μυστῶν. Ἀρχιβασσάρας καὶ ἀρχιβάσσαρος=ὁ πρῶτος τῶν Βασσάρων. Βάσσαροι δὲ καὶ Βασσαρεῖς=Βάκχοι[2]), τ. ἔ. οἱ τελοῦντες ἐνθουσιωδῶς τὰ μυστήρια καὶ τὰ ὄργια τοῦ Διονύσου καὶ Βασσάραι=Βάκχαι.

29

Τρίστιχος ἐπιταφία ἐπιγραφὴ βουστροφηδὸν ἐκ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω κεχαραγμένη ἐπὶ μαρμαρίνης στήλης ὕψ. 0,57 καὶ πλάτ. 0,17 τοῦ μ. εὑρεθείσης ἐν Σωζοπόλει. Εἶναι ἀρχαιοτέρα πασῶν ἀπὸ τοῦ 6—5ου π. Χ. αἰῶνος.

«Ἐργίνο σηίσαπσΑ᾽ εδ μνῆμα τόδ᾽» τ. ἔ. «Μνῆμα τόδε Ἀσπασίης Ἐργίνο»[3]). Ἐργίνο=Ἐργίνου[4]).

30

Τρίστιχος ἀναθηματικὴ ἐπιγραφὴ ἐπὶ τετραπλεύρου μαρμαρίνης πλακός, τεθραυσμένης κατὰ τὴν ἄνωθι δεξιὰν γωνίαν της, ὕψ. 0,46, πλ. 0,36 καὶ πάχ. 0,8 τοῦ μ. εὑρεθείσης ἐν Σωζοπόλει. Ἄνωθι τῆς ἐπιγραφῆς τρεῖς στέφανοι ἐκ δάφνης ἀνάγλυφοι. Ἀπὸ τοῦ 4—3ου π. Χ. αἰῶνος.

«Ὁ δῆμος Νυμφόδωρον Νυμφοδώρου εὐεργέτην ἑαυτοῦ γεγονότα»[1]).

---

1) Πρβλ. Δημοσθένους Περὶ στεφάνου «καὶ βοῶν ἐφοίτα βοῖ καὶ ἐπορχούμενος ὑῆς ἄττης, ἄττης ὑῆς, ἔξαρχος καὶ προηγεμὼν καὶ κιστοφόρος καὶ λικνοφόρος».

2) Πλάτωνος, Φαίδ. 69 «ναρθηκοφόροι μὲν πολλοί, Βάκχοι δέ τε παῦροι». Ἴδε καὶ Μυρτ. Ἀποστολίδου περὶ τῆς γλώσσης τῶν Θρᾳκῶν, λ. Βασσάρα, «Θρᾳκικά», τόμ. Γ΄, ἔτ. 1932, σελ. 224.

3) Μυρτ. Ἀποστολίδου, Ἐπετηρ. ἐθν. βιβλ. καὶ μουσ. Φιλιππουπόλεως, ἔτ. 1930, σελ. 231, ἀρ. 1.— Κ. Παπαϊωαννίδου, Θρᾳκικά τόμ. Β΄ ἔτ. 1929, σελ. 294, ἀρ. 3.

4) Κ. Παπαϊωαννίδου, ἔνθα ἀνωτ. σελ. 294, ἀρ. 2.— Καζαρow G. Antike Denkm. aus Bull. de l'inst. arch. Bulg. τόμ. V, ἔτ. 1928—29, σελ. 87, ἀρ. 16.

31

Τετράστιχος ἐπιταφία ἐπιγραφὴ ἐπὶ μαρμαρίνης στήλης μετ᾽ ἀετώματος ὕψ. 1,20, πλ. 0,40 καὶ παχὺ τῇ βάσει 0,45 καὶ πάχ. 0,10 εὑρεθείσης ἐντὸς τοῦ λιμένος τῆς Σωζοπόλεως. Ἀπὸ τῶν αὐτῶν χρόνων.

«Κύρσας Πολυάνακτος. Ὑβρεῖς Ξέρξου Κύρσα γυνή, Κύρσας Πολυάνακτος»[1]).

32

Ἐννεάστιχος ἀναθηματικὴ ἐπιγραφὴ τετριμμένη λίαν καὶ κεκομμένη δεξιόθεν ἐπὶ μαρμαρίνης στήλης εὑρεθείσης ἐν Σωζοπόλει ἀπὸ τοῦ 2—1ου π. Χ. αἰῶνος.

«Ἀπολλω[νὶς] Ἀπολλων[ί]ου στρατ[η]γοῦ γυ[νή], [Ἀ]κτίου Αὐλουζένεος δὲ θυγάτηρ Διὶ Κυρί[ῳ] κ[αὶ] κυρ[ίᾳ Ἥρ]ᾳ Κνηξαι[ο;] π[ην]οῖς (;) εὐχαριστήριον»[2]).

33

Μονόστιχος ἀναθηματικὴ ἐπιγραφὴ κεχαραγμένη δι᾽ ὀξέος ὀργάνου ἐπὶ τοῦ λαιμοῦ τεθραυσμένης πηλίνης ληκύθου ἐξαχθείσης μετ᾽ ἄλλων πηλίνων ἀγγείων ἐκ βαθέος φρέατος τοῦ πρὸ τῆς Σωζοπόλεως νησυδρίου τοῦ ἁγίου Κηρύκου.

«Καβιρὶς Ἄρτεμι Πύθεια»[3]).

34

Δεκάστιχον τιμῆμα ψηφίσματος ἐπὶ τμήματος μαρμαρίνης στήλης διαμέτρου καθέτως μὲν 0,28, ὁριζοντίως δὲ 0,17. Τὰ διασῳζόμενα γράμματα εἶναι λίαν τετριμμένα καὶ ἡ ἐπιγραφὴ δυσσυμπλήρωτος. Προέρχεται ἀπὸ τοῦ 4—3ου π. Χ. αἰῶνος.

«. . . . -ης . . νο . . . ης . . . ς [Ἴ]σειος . . . ε . . . . . ἐλθὼν ἐπὶ τὴ[ν βουλὴν καὶ τὸν] δῆμον παρα . . . . . τὰς μεγάλ[ας] . . . . . πολιτείας . . . . . [δε]δόχθαι τῇ [β]ου[λῇ καὶ τῷ δήμῳ ε]ἶναι α[ὐ]τὸν κα[ὶ ἐκγόνους αὐτοῦ] πο[λε]ίτας [τῆς] Ἀ[πολλωνιατέ]ων τῶ[ν ἐν Πόντῳ];»[4]).

---

1) Μυρτ. Ἀποστολίδου, «Θρακικά», Ἀθηνῶν, τόμ. Β΄ ἔτ. 1929, σελ. 31, ἀρ. XI.— Κ. Παπαϊωαννίδου, αὐτόθι, σελ. 293, ἀρ. 1.

2) Μυρτ. Ἀποστολίδου, Ἐπετηρ. ἐθν. βιβλ. καὶ μουσ. Φιλιππουπόλεως, ἔνθ᾽ ἀνωτ. σελ. 233 ἀρ. IV.

3) Κ. Παπαϊωαννίδου, ἔνθα ἀνωτ. σελ. 285.

4) Μυρτ. Ἀποστολίδου, Ἐπετ. ἐθν. βιβλ. καὶ μουσ. Φιλιππουπόλεως, ἔτ. 1930, σελ. 234, ἀρ. V.

SISMANOGLIO MEGARO

ΜΕΣΗΜΒΡΙΑ

35

Ἐπιγραφὴ τρίστιχος ἐπὶ μαρμαρίνης πλακὸς μετ' ἀετώματος, κεκομμένης κάτωθεν καὶ ὀλίγον ἐν τῇ ἀριστερᾷ ἄνω γωνίᾳ, ὕψ. 0,31, πλ. 0,28—0,31 καὶ παχ. 0,07 τοῦ μ. Δόγμα ἐκκλησίας τοῦ Δήμου καὶ τῆς βουλῆς τῶν Μεσημβριανῶν ἀπὸ τοῦ δ' - γ' αἰῶνος π. Χ.

«[Ἐπ]ὶ βασιλέως Εὐβουλίδα μηνὸς Ἀρτεμισίου τετράδι ἐπ[ὶ] δέκα Λεοντίσκος Ἀθαναίωνος εἶπε· ἐπειδὴ Ἡρώναξ καὶ Βάκχιος Καλλιφάνεος Μιτυλαναῖοι εὖνοι καὶ πρόθυμοι ἐόντες [δια]τελοῦντι περὶ τὰμ πόλιν καὶ κοιν[ᾷ] καὶ ἰδίᾳ τοῖς ἀφικνουμένοις τῶν πολιτᾶν παρέχοντ ι χρείας [δ]εδόχθαι τᾷ βουλᾷ καὶ τῷ δά[μῳ ἐπ]αινέσαι μὲν ἐπὶ τούτοις Ἡρώ[ναχτα καὶ Βάκ]χιον Καλλιφάνεος Μι[τυλαναίους, δεδ]όσθαι δὲ αὐτοῖς [προξενίαν κτλ. . .» [1]).

Δημοκρατουμένης ἀνέκαθεν τῆς Παραποντίας Μεσημβρίας ὁ βασιλεὺς Εὐβουλίδας προφανῶς εἶναι ἄρχων τις, ὡς ὁ ἐν Ἀθήναις ἐκ τῶν ἐννέα.

36

Ἐννεάστιχος ἐπιγραφὴ ἐπὶ μαρμαρίνης λευκῆς πλακός, ὕψ. 0,62 καὶ πλ. 0,90 τοῦ μ. ἐχούσης ἀνάγλυφον τὸν Ἑρμῆ διπρόσωπον, ἔχοντα ἐκτεταμένας τὰς χεῖρας καὶ κρατοῦντα σταθμά. Ἡ ἐπιγραφὴ ἄνωθι τοῦ ἀναγλύφου. Ἦτο ἐντετοιχισμένη ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς μητροπόλεως, ὅθεν ἀφῃρέθη ὑπὸ τῶν Ρώσων.

«Ἀγαθῇ Τύχῃ Ἀγορανόμοι τῆς λαμπροτάτης Μεσαμβριανῶν πόλεως Αὐρ(ήλιος) Ἀσκληπιάδης Ἀσκληπιάδου καὶ Δημοσθένης Τατᾶ, βουλευταί, παρακαλοῦσιν πάντας τοὺς κατεργαζομένους τὴν πόλιν ἔρχεσθαι καὶ ἀπογράφεσθαι κατὰ τὸν νόμον τῆς πόλεως καὶ τὸ ἔθος. Εὐτυχῶς» [2]).

κατεργαζόμενοι τὴν πόλιν=ἴσως ἀντὶ τοῦ πραγματευόμενοι, ἐμποροι.

37

Ἐπιγραφὴ δεκατετράστιχος ἐπὶ φαιόχρου μαρμαρίνης πλακὸς ὕψ. 0,40 καὶ πλ. 0,34 τοῦ μ. εὑρεθείσης ἐν Μεσημβρίᾳ καὶ ἀπαχθείσης ὑπὸ τῶν Ρώσων. Δόγμα δήμου καὶ βουλῆς.

«Ἔδοξε τᾷ βουλᾷ καὶ τῷ δά[μῳ]...—ων Μαντιθέου εἶπε: Ἐπειδὴ Λέ..... [τ]ης Δήζου Ἀστὸς φίλος ἐὼν καὶ εὔνο[υς] διατελεῖ τᾷ πόλει καὶ κατ' ἰδίαν τοῖς ἐντυγχάνουσι χρήσιμον ἑαυτὸν παρέχεται, δεδόχθαι τᾷ βουλᾷ καὶ τῷ δάμῳ δεδόσθαι αὐτῷ καὶ ἐκγόνοις προξενίαν, πολιτείαν, ἰσοτέλειαν πάντων καὶ πολέμου καὶ εἰράνας ἀσυλεὶ καὶ ἀσπονδεὶ καὶ ἔφοδον ἐπὶ τὰν βουλὰν καὶ τὸν δᾶμον πράτοις μετὰ τὰ ἱερά· τὸν δὲ ταμ[ί]αν ἀναγράψαντα τὸ ψάφισμα τοῦτο εἰς τελ[α]μῶνα λευκοῦ λίθου ἀναθέμεν εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος». Ἀπὸ τοῦ 3ου π. Χ. αἰῶνος [1]).

38

Ἐπιγραφὴ ὀκτάστιχος κεκομμένη κάτωθεν ἐπὶ μαρμαρίνης στήλης ὕψ. 0,29 καὶ πλ. 0,39 τοῦ μ. εὑρεθείσης ἐν Μεσημβρίᾳ. Ἀποτελεῖ τὴν ἀρχὴν ψηφίσματος τῆς πόλεως ἀπὸ τοῦ 4—3ου π. Χ. αἰῶνος.

«[Ἀ]γαθᾷ Τύχα. Ἔδοξε τᾷ [βου]λᾷ καὶ τῷ δάμῳ ἐπειδ[ὴ Ἡφαι]στίων Σωσία Ἀπολλων[ιάτη]ς καλὸς καὶ ἀγαθὸς [ἀε]ὶ ἐὼν διατελεῖ περὶ [τὰμ πόλιν] καὶ πολλοῖς τῶν [πολιτᾶν χρε]ίας παρείσχη[ται, ἔδοξε τ]ᾷ βουλᾷ καὶ [τῷ δάμῳ ἐπαινέσαι μὲν ἐπὶ τούτοις Ἡφαιστίωνα Σωσία Ἀπολλωνιάτην, δεδόσθαι δὲ αὐτῷ καὶ ἐκγόνοις προξενείαν, πολιτείαν κτλ.»] ὡς ἐν τῇ προηγουμένῃ ἐπιγραφῇ. Προέρχεται ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ χρόνου καὶ εὑρίσκεται νῦν ἐν τῷ ἐθνικῷ τῆς Φιλιππουπόλεως μουσείῳ [2]). Ὁ Chr. Danoff ἀναδημοσιεύσας τὴν ἐπιγραφήν, ὡς αὕτη ἀνεγνώσθη καὶ συνεπληρώθη, μετέβαλε «τοῦ Ἀπόλλωνος» εἰς «τὰς Ἀφροδίτας» κατὰ τὴν ὑπ' ἀρ. 41 κατωτέρω ἐπιγραφήν.

39

Ἐπιγραφὴ ὀκτάστιχος ἀναμνηστικὴ ἐκ τοῦ αὐτοῦ τόπου καὶ χρόνου.

«Ἀγαθᾷ Τύχᾳ. Μεσσαμβριανοὶ ἔδωκαν Καλλίπῳ Κασανδρίδᾳ Θεσσαλῷ προξενίαν, πολιτείαν, προεδρίαν, ἰσοτέλειαν πάντων χρημάτων αὐτῷ καὶ ἐκγόνοις καὶ εἴσπλουν εἰς πόλιν» [3]).

---

1) S a l a c. Listy Filologické, τόμ. XLIV, ἔτ. 1922, σελ. 96.—K a z a r o w G. Ball. de l' Instit. archéol. Bulg. Sophia, τόμ. 5, 1921—22, σελ. 220.

2) CIG. 2033.— Journal d'Odessa, ἔτ. 1924, ἀρ. 95.— Ἑρμῆς Λόγιος, 1812, σελ. 18.— D i t t e n b e r g e r, Sylloge, Inscr. Graec. ἀρ. 339.— D u m o n t-H o m o l l e, Mélanges, 460, ἀρ. 111ε.

1) CIG. 2053.—D u m o n t-H o m o l l e, Mélanges, 461, ἀρ. 111f.—Σ α κ ε λ λ α ρ ι ά δ ο υ Σ. Πόλεις καὶ θέσμια Θράκης, Ἀθῆναι, ἔτ. 1929, σελ. 289.

2) Μ υ ρ τ. Ἀ π ο σ τ ο λ ί δ ο υ, Ἐπετ. ἐθν. βιβλ. καὶ μουσ. Φιλιππουπόλεως, ἔτ. 1930, σελ. 263, ἀρ. XXII.—C h r. D a n o f f, Beitrage zur griechischen inschriftenkunde Thrakiens, Jahresh. des österr. arch. Inst. τόμ. XXXI Beibl.-153—162.

3) C. I. G. ἀρ. 2052c.— Σ α κ ε λ λ α ρ ι ά δ ο υ Σ. Ἐνθ' ἀν. σελ. 290.

SISMANOGLIO MEGARO

40

Ἑξάστιχον ἐπίγραμμα ἐπιτάφιον, ἡρωελεγεῖον. Ἐκ Μεσημβρίας τετριμμένον.

«[Ἐλθόντες] πρὸς τοὺς Καρπα[έ]ος ὀρθὰ φρονεῦντας
[ἄστοὺς ἔν] τούτῳ σήματι κεκ[λ]ίμ[ε]θα.
[Ἡ μὲν γὰρ] Ξενώ εἰμι· ὁ δ' ἐμὸς πόσις ἔγγυθι ἐμεῖο
[κεῖται· ὁμοῦ δ' ὁσ]ίως, ὡς βίον ἐπνέομεν,
[ἔζημεν σεμν]οί· μακάρων [δέ]τε μοῖραν ἔχοντες
[κείμεθα] καὶ εὐσεβέων ἐν σκιεροῖς θαλάμοις»[1]).

Οἱ Καρπαέος ἀστοί (;) ὑποθέτει Καρπαεὺς ἄστυ.

41

Ἐννεάστιχος ἀναθηματικὴ ἐπιγραφὴ ἄνωθεν ἐπὶ μαρμαρίνης πλακὸς τετριμμένου ἀναγλύφου, παριστῶντος πιθανῶς τὴν Ἀφροδίτην καθημένην. Ἐκ Μεσημβρίας.

[Ἡ]ρότιμος. Ἡρακλείδας. Προμαθίων. Ἀ . . . . . Ματρόβιος. Ἀρτεμίδωρος Ἀρτεμ . . . . . Ἑρμόδωρος Χ . . . . . Διόδωρος Ἡ . . . . ταξιαρχήσα[ντες τῇ] Ἀφροδίτ[α]. . . . . »[2]).

42

Ἐπιγραφὴ ἑπτάστιχος ἀναθηματικὴ ἐπὶ μαρμαρίνης πλακὸς κεκομμένης δεξιόθεν καὶ κάτωθεν, πλάτ. 0,23, ὕψ. 0,15 καὶ πάχ. 0,07 τοῦ μ. Εὑρέθη ἐν Μεσημβρίᾳ.

«Μόσχος Φιλήμον[ος]. Ξενοκλῆς Λαχήτ[α]. Λαμέας Διονυσί[ου] στρατηγήσαντες [ἐπὶ] Βυρεβίσταν πολέμῳ καὶ γραμμ[α]τε[ύ]σ[αντες] . . .»[3]).

Λαχήτας - α, τύπος μοναδικὸς ἀντὶ τοῦ Λάχης·ητος. Βυρεβίστας δὲ ὁ τῶν Δακῶν βασιλεὺς κατὰ τὸν πρῶτον π. Χ. αἰῶνα.

43

Δίστιχος ἐπιγραφὴ ἐπιταφία ἐπὶ μαρμαρίνης στήλης μετ' ἀετώματος καὶ τριῶν ἀκρωτηρίων, πλ. 0, 34, ὕψ. 0,51 καὶ πάχ. 0,06 τοῦ μ. εὑρεθείσης ἐν Μεσημβρίᾳ. Ἀπὸ τοῦ 3 – 2ου π. Χ. αἰῶνος.

«Μείδων Μεγακλέος, Σικελία Μείδωνος». Πατὴρ καὶ θυγάτηρ[4]).

44

Δίστιχος ἐπιταφία ἐπιγραφὴ ἐπὶ ἀναγλύφου μαρμαρίνης πλακὸς πλ.

1) C. I. G. 2055b add.—Journal d'Odessa, 1830, ἀρ. 72.- Dumont-Homolle, Mélanges σελ. 463, ἀρ. 111k.

2) Jirecek, Arch. epigr. Mitth. 1886, σελ. 175.—Dumont-Homolle, Mélanges, 463, ἀρ. 111m.

3) Kalinka, σελ. 192, ἀρ. 227, ἔνθ' ἀνωτ.

4) Seure, Bull. corr. hell. 1901, σελ. 317, ἀρ. 16.— Kalinka, 204, ἀρ. 259. ἔνθ' ἀνωτ.

0,69, ὕψ. 0,57 καὶ πάχ. 0,09 τοῦ μ. εἰκονιζούσης νεκρικὸν δεῖπνον. Εὑρέθη ἐν Μεσημβρίᾳ.

«Μενεσθεὺς Χαιρέου, χαῖρε»[1]).

45

Τρίστιχος ἐπιταφία ἐπιγραφὴ ἐπὶ μαρμαρίνης στήλης, κεκομμένης κάτωθεν ὕψ. 0,57, πλ. 0,39 καὶ πάχ. 0,15 τοῦ μ. εὑρεθείσης ἐν Μεσημβρίᾳ, ἀπὸ τοῦ 3ου π. Χ. αἰῶνος..

«Ξεναρίστα Λΐσχρωνος γυνά»[2]).

46

Τετράστιχος ἐπιταφία ἐπιγραφὴ ἐπὶ μαρμαρίνης στήλης πλ. 0,26, ὕψ. 0,62, πάχ. 0,05 τοῦ μ. εὑρεθείσης ἐν Μεσημβρίᾳ. Προέρχεται ἀπὸ τοῦ 3ου π. Χ. αἰῶνος.

«Διονυσόδωρος Τελεσαγόρου, Τελεσάγορος Διονυσοδώρου»[3]).

47

Τετράστιχος ἐπιταφία ἐπιγραφὴ ἐπὶ τετριμμένης ἀναγλύφου στήλης ἐκ Μεσημβρίας.

«Ἄννιον, γυνὰ Παγχάρεος, χαῖρε. Παρμένων Παγχάρεος, χαῖρε. Ματρὶς Παγχάρεος, χαῖρε. Οἰνίας Παγχάρεος, χαῖρε»[4]).

48

Ἐπιγραφὴ ἀναθηματικὴ πεντάστιχος ἐπὶ λευκῆς μαρμαρίνης πλακὸς ὕψ. 0,48, πλ. 0,39 τοῦ μ. ἐχούσης ἀνάγλυφον παριστῶν ἄνδρα μετὰ χιτῶνος σπένδοντα ἐπὶ βωμοῦ, κειμένου δεξιόθεν· ἀριστερόθεν τοῦ ἀνδρὸς κρατὴρ καὶ ἀγγεῖον. Ἡ ἐπιγραφὴ ἄνωθι τοῦ ἀναγλύφου. Εὑρέθη ἐν Μεσημβρίᾳ.

«Ἀγαθῇ Τύχῃ. Αὐλουζένης Αὐλουζένεος Ἀπόλλωνι ὑπὲρ τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας καὶ τῶν ἰδίων ἀμπέλων ἐπὶ ἄκραν εὐχαριστήριον ἀνέθηκε»[5]).

Ἄκρα=ἀκρωτήριον, παρ' ᾧ ἔκειντο οἱ ἄμπελοι.

49

Ἐπιγραφὴ πεντάστιχος ἀναμνηστικὴ ἐπιταφία. Ἐκ Μεσημβρίας.

1) Kalinka, 224, ἀρ. 276, ἔνθ' ἀνωτ.

2) Kazarow G. Neue Funde aus der Nekropole von Mesembria, Bull. de l'inst. archéol. Bulg. τόμ. VII, 1932–33, σελ. 289.

3) Kalinka, σελ, 203, ἀρ. 258, ἔνθ' ἀνωτ.

4) Jirecek, Arch. epigr. Mitth. 1886. σελ. 175.— Dumont-Homolle, Mélanges, 464, ἀρ. 111c.

5) CIG, 2054.—Dumont-Homolle, Mélanges, 462, ἀρ. 111b.

SISMANOGLIO MEGARO

«Αὐρ(ήλιος) Ἰούλις γερουσιαστὴς ἐμαν[τῷ ἐποίησα·]· εἰ δέ τις [ἀνοίξει·] δώσει πρόσ[τειμον τῷ τα]μείῳ (δηνάρια) ἑκατ[όν]» [1]).

50

Δίστιχος κεκομμένη ἐπιτυμβία ἐπιγραφὴ ἐπὶ τμήματος μαρμαρίνης πλακός· ὕψ. 0,21, πλ. 0,60 καὶ πάχ. 0,21 τοῦ μ. εὑρεθέντος ἐν Μεσημβρίᾳ.

«* (=δηνάρια) μύρια καὶ τῇ πό[λει πεν]τάκις χίλια» [2]).

Προφανῶς εἶναι τὸ τέλος τῆς ἐπιγραφῆς, ἐν ᾗ ὁρίζεται τὸ πρόστιμον, ὅπερ ὀφείλει νὰ πληρώσῃ εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς ἄλλην τινὰ διοικητικὴν ἀρχὴν ὁ ἀνοίξων τὸν τάφον κτλ.

Προέρχεται ἡ ἐπιγραφὴ ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς ρωμαιοκρατίας.

ΑΓΧΙΑΛΟΣ

51

Δίστιχος ἀναθηματικὴ ἐπιγραφὴ ἐπὶ μαρμαρίνου βωμοῦ, ἐξ Ἀγχιάλου.

«Διὶ Ὀλυμπίῳ» [3]).

52

Δίστιχος ἐπιταφία ἐπιγραφὴ ἐπὶ μαρμαρίνης στήλης, ὕψ. 0,52, πλ. 0,41 τοῦ μ. ἐφ' ἧς ἐν ἀναγλύφῳ παρίσταται γυνὴ καθημένη καὶ κρατοῦσα παιδίον. Φέρει ἱμάτιον καλύπτον καὶ τὴν κεφαλήν της· δεξιόθεν γυνὴ κλίνουσα τὴν κεφαλὴν καὶ κρατοῦσα αὐτὴν διὰ τῆς χειρός, ἀριστερόθεν ἀνὴρ κρατῶν ἀκαθόριστον ἀντικείμενον στρογγύλον· ἀμφότεραι αἱ μορφαὶ αὗται εἶναι μικρότεραι τῆς κυρίας. Ἡ στήλη ἐξ Ἀγχιάλου, νῦν ἐν τῷ Μουσείῳ τοῦ Λούβρου.

«Σίμη, Ζήνιδος θυγάτηρ» [4]).

53

Μονόστιχος ἀναθηματικὴ κεκομμένη ἐπιγραφὴ ἐξ Ἀγχιάλου.

«Χαίρων Ἀγαθῇ Τύχῃ» [5]).

54

Τετράστιχος ἀναθηματικὴ ἐπιγραφὴ ἐξ Ἀγχιάλου.

1) CIG 2055.— Dumont-Homolle, Mélanges 462, ἀρ. 111d.

2) Detschew Ἐπετηρ. μουσείου Σοφίας, τόμ. V, ἔτ. 1926—1931, Ἀρχαῖαι ἐπιγραφαί, ἀρ. 3, σελ. 137.

3) Jirecek, Arch. epigr. Mitth. 1886, σελ. 172, ἀρ. 2.— Dumont-Homolle, Mélanges, 464, ἀρ. 111e.

4) Dumont-Homolle, Mélanges, 465, ἀρ. 111g.

5) CIG, 2052b. – Dumont-Homolle, Mélanges, 465, ἀρ. 111f.

«Αὐτοκράτορα Καίσαρα [Μ(ᾶρκον) Αὐρ(ήλιον) Ἀντ]ωνεῖνο[ν, εὐσεβῆ, σεβ ισ]τόν, Ἀραβικόν, Ἀδιαβηνικόν, Παρθικόν, μέγ[ιστον ἡ] βουλὴ καὶ ὁ λαμπρότατος δῆμος Οὐλπιανῶν Ἀγχ[ιαλέων διὰ] Φλ(αουίου) Κλαυδιανοῦ» [1]).

Ἀπὸ τοῦ 211—213.

55

Τετράστιχος ἀναθηματικὴ ἐπιγραφὴ ἐξ Ἀγχιάλου.

«Λ[ὶ] Ὑψίστ[ῳ] Λεσγήπολ[ις πρός τε [τ]ῶν τέ[κ]νων καὶ [ἑ]αυτοῦ εὐχαριστήριον» [2]).

56

Δεκαπεντάστιχος ἀναθηματικὴ ἐπιγραφὴ τετριμμένη, καὶ κεκομμένη, εὑρεθεῖσα ἐν τῇ κώμῃ Νοβοσέλο περιφερείας Σηλύμνου, προερχομένη ἐξ Ἀγχιάλου.

«Ἀγα[θῇ Τύχῃ. [Οἱ] Ἀγχι[αλεῖς ἐν τοῖς νε]ῶς καὶ βα . . . . [ἀν]έθηκαν Γα . . . . Θεῶν ἀγάλ[ματα κατὰ χρη]ζμοὺς τοῦ . . . [Ἀπόλλ]ωνος Κολοφω[νίου ἐπιμ]ελητοῦ Τίτου [Φλ(αουίου) Ν]εικήτου, διαδε[ξαμένου τὴ]ν ἐπι[μ]έλειαν . . . . . διὰ τοῦ πα[τρὸς αὐτοῦ Τίτο]υ Φλαουίου . . . . . κατὰ τὸ τῆς [λαμπροτάτης β]ουλῆς [δόγμα . . . μν . . .». Ἀπὸ τοῦ 1—2ου μ. Χ. αἰῶνος [3]).

57

Δίστιχος ἀναθηματικὴ ἐπιγραφὴ κάτωθι τεμαχίου μαρμαρίνου ἀναγλύφου τοῦ Θρᾳκὸς ἱππέως, εὑρεθέντος ἐν τῇ κώμῃ Κοπαρὰν περιφερείας Ἀγχιάλου.

«Μουκάτραλις Κ[υ]ρίῳ Ἀπό[λλωνι]». Ἀπὸ τοῦ 2—3ου μ. Χ. αἰῶνος. [4])

58

Δίστιχος ἀναθηματικὴ ἐπιγραφὴ ἄνωθεν ἀναγλύφου τῶν Νυμφῶν

1) Jirecek, Arch. epigr. Mittheil. X (1886), σελ. 172, ἀρ. 1.—Dumont-Homolle, Mélanges, σελ. 464, ἀρ. 111ε'.—Cagnat, I, σελ. 254, ἀρ. 771.

2) Jirecek, Arch. epigr. Mitt. 1886, σελ. 173, ἀρ. 3.—Dumont-Homolle, Mélanges, 464, ἀρ. 111g.

3) Jirecek-Hartel, Arch. epigr. Mitth. 1886, σελ. 146 καὶ σημ. 13.— Dumont-Homolle, Mélanges, σελ. 363, ἀρ. 62[27].

4) Kazarow, G. Antik Denkm. aus Bulgarien, Bull. de l' inst. arch. Bulg. V, 1928—29, σελ. 80, ἀρ. 5.

SISMANOGLIO MEGARO

μαρμαρίνου, κεκομμένου κάτωθεν καὶ δεξιόθεν καὶ εὑρεθέντος παρὰ τῷ Ἀετῷ, περιφερείας Πύργου.

«Μ(ᾶρκος) Ἰούλιος Μίκκαλος Νύμφαις Ἀνχιαλ[είαις] . . .». Ἀπὸ τῶν αὐτῶν χρόνων [1]).

59

Μονόστιχος ἀναθηματικὴ ἐπιγραφὴ ἄνωθεν τοῦ ἄνω τμήματος μαρμαρίνου ἀναγλύφου τοῦ Θρᾳκὸς ἱππέως, εὑρεθέντος ἐν τῇ περιφερείᾳ Ἀγχιάλου, ὕψ. 0,12, πλ. 0,26, πάχ. 0,04.

«Ἥροι (sic) προπυλ[αίῳ]. Π ρ ο π ύ λ α ι ο ς = ὁ πρὸ τῶν πυλῶν τῆς πόλεως ἑσταμένος. Πρόμαχος, προστάτης τῆς πόλεως [2])

ΕΚ ΤΩΝ ΠΕΡΙΞ ΤΟΠΩΝ

60

Ὀκτάστιχος ἐπιταφία ἐπιγραφὴ ἐπὶ τετραπλεύρου ἐξ ἀσβεστολίθου στήλης ὕψ. 0,60, πλ. 0,26 καὶ πάχ. 0,25 τοῦ μ. τεθρυμμένης ὄπισθεν. Εὑρέθη οὐ μακρὰν τῆς ἀρχαίας Λεβελτοῦ.

«Γ(άιος) Ἰούλιος Ἀντώνιος τὴν σύνβιον, Παπιανὸς καὶ Μαῦρος οἱ Μαύρου τὴν μητέρα παρόντων Μουσαίου καὶ Ἀνθίμου καὶ Ἐλευθέρου» [3]).

Ὁ Kazarow ἀναγινώσκει Γ α ῦ ρ ο ς οἱ Γ α ύ ρ ο υ.

61

Τετράστιχος ἀναθηματικὴ ἐπιγραφὴ ἐπὶ μαρμαρίνου βωμοῦ τετραπλεύρου ὕψ. 1,16, πλάτ. 0,37 πάχ. 0,25 τοῦ μ. εὑρεθέντος ἐν Ἀετῷ. Ὑπῆρχον ἐκεῖ ἰαματικαὶ θερμαὶ πηγαί.

«Ἀγαθῇ Τύχῃ. Θεῷ Ἀσκληπιῷ καὶ Ὑγίᾳ Γλύκων Χρυσίππου χαριστήριον» [4]).

62

Δωδεκάστιχος ἐπιταφία ἐπιγραφὴ κεκομμένη καὶ τετριμμένη ἐπὶ τετραπλεύρου μαρμαρίνης πλακὸς ἐντετοιχισμένης ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Παναγίας μικροῦ Τυρνάβου, ὕψ. 1,34, πλ. 0,22 τοῦ μ. κεκομμένης ἄνωθεν.

«. . . . . μεῖ]νον παρο[δεῖτα. . . . .]-ις μυστίπο[λος . .] Χρήστη, τὴν μυρα[λοίφησε . . . .τ]ὴν τίεν ὡς Σεμέλην . . . . .-ς τὴν κτέρισεν συνο[παζόμενος ροδί]νοις κτερέεσσιν μει[λίχιον νομίσας τ]οῦτο γέρας νέκυος σῆ[μα δ' ἔθηκεν τοῦ]το καὶ αὐτῷ καί [τε συν]εύ[νφ . . . . .]-ω Σύριος κ[. . . . . .] -ν Χρήστ[η . . . . . .] τὴν ἱέρ[ειαν . . . .] πρόπολος . . . .».

Ὕψος γραμμάτων 0,02—0,01 τοῦ μ.

Ὁ Seure συμπληροῖ τὸ ἡρωελεγεῖον τοῦτο ἀ peu près ὡς ἑξῆς:

«[Γαύτην τὴν στήλην παράγων μεῖ]νον, παρο[δεῖτα
μνῆμα γυναικὸς γὰρ εἴσιδ]ε μυστιπό[λου.
Μητέρι] Χρηστῇ τὴν μυρα[λοιφίαν ἤνυσεν υἱός,
τ]ὴν τίεν ὡς Σεμέλην —ʹυυ—ʹυυ—ʹ.
Τὴν κτέρισεν συνο[παζόμενος ροδί]νοις κτερέεσσιν
μει[λίχιον νομίσας το]ῦτο γέρας νέκυος.
Σῆ[μα δ' ἔθηκεν τοῦ]το καὶ αὐτῷ καί[τε συν]εύνφ

Ὁ Detschew ἀπορρίπτει τὸ μ η τ έ ρ ι τοῦ Seure νομίζων ὅτι ὁ μνημονευόμενος Σ ύ ρ ι ο ς ἦτο ἀνὴρ καὶ οὐχὶ υἱὸς τῆς θανούσης, ἤτις ἦτο ἱερειά τις [1]).

63

Πενταστιχος ἀναθηματικὴ ἐπιγραφὴ κεκομμένη ἄνωθεν ἐπὶ μαρμαρίνου βωμοῦ κεκομμένου ἄνωθι καὶ δεξιόθεν ὕψ. 0,55, πλ. 0,65 καὶ πάχ. 0,50 τοῦ μ. Εὑρέθη ἐν μικρῷ Τυρνάβῳ τῆς Θρᾴκης.

«. . . .-ιενου ἱερεὺς Βακχείου [τὸν βω]μὸν ἀνέθηκα Θεῷ Διὶ Διο[νύ]σῳ ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ τῶν τέ[κν]ων μου συνμυστῶν περὶ σωτηρίας» [2]).

Ζ ε ὺ ς Δ ι ό ν υ σ ο ς· πρβλ. Ζ ε ὺ ς Β ά κ χ ο ς, Ζ ε ὺ ς Σ α β ά ζ ι ο ς.

64

Ἐπιγραφὴ ἑπτάστιχος, ἐπὶ μαρμαρίνης κεκομμένης κάτωθεν στήλης

1) K a z a r o w G. Bull. de la soc. arch. Bulg. ἔτ. 1913, τόμ. III, σελ. 196, ἀρ. 4.

2) K a z a r o w G., Antike Denkmäler aus Bulgarien, Bull. de l' inst. arch. B. τόμ. VI. 1930—31, σελ. 118, ἀρ. 4.

3) K a z a r o w G. Antike Denkm. aus Bulgarien. Bull. de l'inst. arch. Bulg V, 1928—29, σελ. 79, ἀρ. 4.

4) K a z a r o w G. Antike Denkm. aus Bulgarien, Bull de l'inst. Bulg. V. 1928—29, σελ. 80. ἀρ. 6.

1) D e t s c h e w, Ἐπετηρὶς μουσείου Σοφίας, τόμ. V, ἔτ. 1926—1931, Ἀρχαῖαι ἐπιγραφαί, ἀρ. 2, σελ. 154.— S k o r p i l, Περιγραφὴ ἀρχαίων μνημείων ἐν τῇ Παρευξεινοποντίᾳ περιφερείᾳ, βουλγαριστί, σελ. 75.— S e u r e, Revue des études Gr. τόμ. XXXI, ἔτ. 1929, σελ. 311.

2) I a h r b u c h des Deuts. arch. Inst Anzeiger, ἔτ. 1915, XXX, 87.— K a z a r o w G. Monuments antiques de Bulgarie, ἔτ. 1915, τόμ. V. σελ.10, ἀρ. 2.

SISMANOGLIO MEGARO

μει' ἀετώματος, ἐν τῷ μέσῳ οὕτινος παρίσταται ἀνάγλυφος κυκλοτερὴς ἀσπὶς καὶ ὑπ' αὐτὴν ἐν τῇ μεταξὺ τοῦ ἀετώματος καὶ τοῦ πεδίου τῆς ἐπιγραφῆς ζώνῃ ξίφος ἐν κολεῷ μετὰ τελαμῶνος ὁριζοντίως καὶ ἐπ' αὐτοῦ κράνος. Εὑρέθη ἐσχάτως ἐν τῷ παρὰ τῇ Σφζοπόλει νησυδρίῳ τοῦ ἁγίου Κηρύκου καὶ προέρχεται προφανῶς ἐκ τῆς Ἀπολλωνίας. Εἶναι ἀρχὴ ψηφίσματος τῆς βουλῆς καὶ τοῦ δήμου τῶν Ἀπολλωνιατῶν ἀπὸ τοῦ πρώτου π. Χ. αἰῶνος συντεταγμένον ἐν τῇ κοινῇ γλώσσῃ.

«Ἔδοξε τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ· τῶν ἀρχόντων γνώμη. Ἐπειδὴ Ἐπιτυγχάνων Μενεκράτους Ταρσεὺς ὁ ἡγούμενος τῶν στρατιωτῶν τῶν ἀπεσταλμένων ὑπὸ τοῦ βασιλέως Μιθραδάτου Εὐπάτορος ἐπὶ τὴν [σ]υν[μαχίαν . . .]».

Πρόκειται περὶ ἀποδοθεισῶν τιμῶν ὑπὸ τῆς Ἀπολλωνίας προτάσει τῶν ἀρχόντων εἰς τὸν μνημονευόμενον στρατηγὸν τῆς ἀποσταλείσης ὑπὸ τοῦ Μιθριδάτου ἐπικουρίας διὰ τὰς παρασχεθείσας ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὴν πόλιν στρατιωτικὰς ὑπηρησίας (ἀσπίς, ξίφος, κράνος). Πρὸς ταῖς ἄλλαις ἱστορικαῖς μαρτυρίαις καὶ τὸ ἀπόσπασμα τοῦ ψηφίσματος τοῦτο βεβαιοῖ ὅτι κατὰ τὸν πρὸς τοὺς Ρωμαίους Μιθριδατικὸν πόλεμον καὶ αἱ Παρευξεινοπόντιοι Ἑλληνικαὶ ἀποικίαι ἀκολουθοῦσαι τὴν πολιτικὴν τῶν μητροπόλεών των ἐμιθριδάτιζον καὶ ἔτυχον βοηθείας παρὰ τοῦ βασιλέως, ὅπερ προεκάλεσε τὴν ὑπὸ τῶν Ρωμαίων κατάκτησιν αὐτῶν. (72, π. Χ.). Τὸ κύριον ὄνομα Ἐπιτυγχάνων πρωτοφανές [1]).

Κ. ΜΥΡΤΙΛΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ

1) Danoff M. Chr: Eine neue inschrift aus Apollonia Pontica. Jahrecheften der österr. archäol. Inst. τόμ. XXX, ἔτ. 1936, σελ. 89—91.

Η ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΘΡΑΚΗ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΕΒΛΙΓΙΑ ΤΣΕΛΕΜΠΗΝ, ΤΟΥΡΚΟΝ ΠΕΡΙΗΓΗΤΗΝ ΤΟΥ XVII ΑΙΩΝΟΣ

Κατὰ μετάφρασιν Ι. ΣΠΑΘΑΡΗ

Ἡ ἐξ Ἀδριανουπόλεως εἰς Κωνσταντινούπολιν ἄφιξις μας [1]).

Ἐκκινήσαντες πρῶτον ἐξ Ἀδριανουπόλεως πρὸς δυσμὰς ἐσταθμεύσαμεν εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ «Σουλὰκ-Τσεσμεσῆ» (Κρήνη εὔυδρος).

Εἰς τὴν εὔφορον καὶ λειριοανθῆ ταύτην πεδιάδα ἐμείναμεν ὅλοι καὶ ἀνεπαύθημεν ἐντὸς τῆς βεζυρικῆς καὶ τῶν λοιπῶν κατασκηνώσεώς μας.

Ἐκκινήσαντες ἐντεῦθεν καὶ διελθόντες διὰ πλουσίων καὶ καλῶς καλλιεργουμένων χωρίων, ἐφθάσαμεν εἰς τὴν κωμόπολιν Χαφσά.

Περιγραφὴ τῆς κωμοπόλεως Χαφσά (νῦν Χαβσά).

Κομψὴ κωμόπολις οὖσα αὕτη ἐκλήθη οὕτω καὶ ἐδοξάσθη ὡς πόλις ἐξ ὀνόματος τῆς συνετῆς καὶ εὐφραδοῦς δεσποίνης Χαφσὰ—Χατούν, μιᾶς ἐκ τῶν συντρόφων τοῦ (Σουλτάνου) Σουλεϊμὰν Χάν, ἐπειδὴ αὕτη μετῴκησεν εἰς τὴν χώραν ταύτην.

Εἶναι βακούφιον μεταξὺ τῶν δήμων τῆς Ἀδριανουπόλεως. Ὁ Σοκουλλοῦ Μεχμὲτ Πασᾶς ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Σουλτάνου Σου-

1) Μετάφρασις τῶν σελ. 478—488 τοῦ 3ου τ. τοῦ Σεγιαχετναμέϊ Ἐβλιγιὰ Τσελεπῆ. Αἱ πρὸ αὐτῶν σελ. 423—478 περιέχουσι τὴν περιγραφὴν τῆς Ἀδριανουπόλεως. Περὶ τῆς Δυτ. Θράκης ὅρα μετάφρασιν τῶν σχετικῶν περιγραφῶν (ἐκ τοῦ VIII τ. τοῦ Σεγιαχετναμέ) εἰς τὸν IV καὶ V τ.τ. τῶν «Θρακικῶν». Πρβλ. τὸ Α' μέρος τῶν περὶ τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης (μεταφρ. ἐκ τοῦ τ. 3ου σελ. 289—304). εἰς τὸν VII τόμον τῶν «Θρακικῶν».

SISMANOGLIO MEGARO

λεϊμάν τοῦ Β' ἐξωράϊσε καὶ κατέστησεν ἀκμαίαν τὴν κωμόπολιν ταύτην διὰ τῆς περιουσίας τῶν φονευθέντων τέκνων αὐτοῦ.

Τὰ εὐαγῆ ἱδρύματα τοῦ Σοκουλλοῦ Μεχμὲτ Ζαδὲ Πασᾶ

Πρῶτον τοιοῦτον ἵδρυμα εἶναι τὸ μετὰ μεγάλης τέχνης κεκοσμημένον μεγάλων διαστάσεων τέμενος αὐτοῦ μὲ παμμέγιστον θόλον, ὑψηλὸν μιναρὲν καὶ εὐρύτατα ἐσωτερικὰ διαμερίσματα. ἔχον ὄψιν Σουλτανικοῦ τεμένους.

Τόσον δὲ κεκαλλωπισμένον εἶναι καὶ φωτεινὸν τὸ ὄζαμίον τοῦτο, ὥστε ὑπενθυμίζει τὸ ὄζαμίον τοῦ Ρουστὲμ Πασᾶ.

Τὸ χρονόγραμμά του εἶναι ὡς ἑξῆς :

«Ἰδὼν τοῦτο ὁ Ἀζμὴ προσηυχήθη καὶ εἶπε χρονόγραμμα : Διαφυλάττοι Κύριος τὸν εὐκτήριον τοῦτον οἶκον ἀεννάως στερεόν».

Ἔτος 984 (Ἐγείρης).

Τὸ χρονόγραμμα τοῦτο εἶναι ἐγκεχαραγμένον ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ τῆς θύρας τοῦ ἐσωτερικοῦ διαμερίσματος τοῦ ὄζαμίου πρὸς τὸ μέρος τῆς λεωφόρου.

Πλησίον τοῦ ὄζαμίου τούτου ὑπάρχει καὶ ἓν χάνιον μὲ ἑκατὸν εἴκοσιν ἑστίας, μὲ ἐσωτερικὰ καὶ ἐξωτερικὰ διαμερίσματα, μὲ γυναικωνίτην εὐρύχωρον ὡς πεδιὰς καὶ μὲ σταύλους, ὡς οἱ τοῦ Ἀντάρ, δυναμένους νὰ στεγάσουν πέντε χιλιάδας ἵππων, ἡμιόνων, καμήλων καὶ ἄλλων ζῴων.

Τοῦτο εἶναι ἀπαράμιλλον καραβανσεράϊον διὰ τοὺς ταξειδεύοντας διὰ τῆς κωμοπόλεως ταύτης.

Ἐπὶ τῆς δεξιᾶς δὲ καὶ ἀριστερᾶς πλευρᾶς μίας (ἄλλης) λεωφόρου ὑπάρχουσι τριακόσια λιθόκτιστα θολωτὰ καταστήματα εἰς τὰ ὁποῖα εἶναι ἀποθηκευμένα παντὸς εἴδους πολύτιμα ἐμπορεύματα.

Ἐντὸς τῆς Σουλτανικῆς ταύτης ἀγορᾶς ὑπάρχει ἓν πρότυπον λουτρόν, ἀπὸ τῆς θύρας τοῦ ὁποίου πρὸς τὴν ἐξωτερικὴν ὑελόφρακτον αἴθουσαν ἀναβαίνει τις διὰ λιθίνης κλίμακος μὲ ἓξ βαθμίδας. Εἶναι μέγα καὶ κομψὸν λουτρὸν μὲ μίαν ὑελόφρακτον αἴθουσαν καὶ πολυάριθμα θερμὰ (ἱδρωτήρια) καὶ λοιπὰ διαμερίσματα καὶ μὲ ὕδωρ γλυκὺ καὶ εὐχάριστον. Ὁ τεκιὲς καὶ ὁ μεβρεσές της εἶναι πλούσιοι, οἱ δὲ εἰδικοὶ (σπουδασταί;) γνῶσται τῶν ἀνατολικῶν γλωσσῶν εἶναι φαιδροὶ καὶ εὐφρόσυνοι.

Ἔχει ἓν συσσίτιον διὰ τοὺς πτωχούς, ὅπου μέχρι σήμερον χορηγεῖται τροφή, ἑκάστην πρωΐαν καὶ ἑσπέραν, εἰς ὅλους τοὺς ἐπισκεπτομένους τοῦτο, ἐκ τοῦ ἡγεμονικοῦ ὄντως μαγειρείου του, εἰς ἑκάστην δ' οἰκογένειαν παρέχεται ἐπὶ χαλκοῦ δίσκου (σινὶ) ἀνὰ ἓν τρυβλίον (σαχάνι) πιλαφίου, γιαχνὶ, (σάλτσα;) ἓν κύπελλον (τὰς) ζωμοῦ (σοῦπας) πέντε ἄρτοι καὶ ἓν κηροπήγιον μὲ στεάρινον κηρίον.

Οὕτω πάντες οἱ μουσουλμάνοι καὶ χριστιανοί, πλούσιοι καὶ πτωχοὶ ἐπὶ μῆνας καὶ ἔτη ὁλόκληρα ἀπολαύουσι δαψιλῶς τὰς εὐεργεσίας αὐτοῦ.

Δι' ἕκαστον ζῷον εἶναι κεκανονισμένη μία μερὶς τροφῆς.

Ἐκ μέρους τοῦ Βακουφίου ἐκτελεῖ ὅλην τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην εἰδικὸν προσωπικὸν τοῦ συσσιτίου.

Οἱ κρουνοὶ τοῦ ὄζαμίου καὶ τοῦ χανίου τούτου κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ χειμῶνος ἔχουσι θερμὸν ὕδωρ.

Συνελόντι εἰπεῖν, εἶναι τοιοῦτον εὐαγὲς ἵδρυμα μόνιμον καὶ πάγιον, τὸ οἰκοδόμημα τοῦ ὁποίου εἶναι ἐξ ὁλοκλήρου μολυβδοσκεπές, τὰ δὲ ἐσωτερικὰ αὐτοῦ διαμερίσματα εἶναι τερπνά, εὐάερα καὶ διασκεδαστικά.

Ἓν ἐκ τῶν εὐαγῶν ἱδρυμάτων εἶναι καὶ ἡ μετὰ μεγάλης τέχνης ἐκτισμένη γέφυρα ἐπὶ τοῦ χειμάρρου (ρύακος), ὅστις ὡς ποταμός, ῥέει ἐκτὸς τῆς πόλεως πρὸς τὴν ὁδὸν τὴν ἄγουσαν εἰς τὸ Μπουργάζ.

Πέριξ τοῦ μεγάλου τούτου χανίου ὑπάρχει τὸ χάνιον τῆς Χαφσὰ Χατοὺν (Χαφσὰ-Χατοὺν-Χανή), μικρὸν κεραμοσκεπὲς ἀλλὰ λίαν στερεὸν οἰκοδόμημα.

Ἡ λαμπρὰ αὕτη πλειὰς εὐαγῶν ἱδρυμάτων μετὰ ὀκτακοσίων ἐν ὅλῳ κεραμοσκεπῶν ἐξ ὁλοκλήρου οἰκιῶν, ἐξωραϊσμένων μὲ ἀμπέλους καὶ κήπους, καὶ μετὰ ὀκτὼ τεμενῶν ἀποτελοῦσι τὴν κομψὴν ταύτην κωμόπολιν.

Ἔχει δ' αὕτη προσέτι καὶ ἕτερα τέσσαρα μικρότερα, ὁπωσοῦν, χάνια κεραμοσκεπῆ. Παρὰ τὸ χάνιον τῆς Χαφσὰ Χατοὺν ὑπάρχει τὸ προσκύνημα : «Κοὺρτ Μπαμπὰ Ζιγιαρετί», οὗτινος οἱ δερβίσαι ἀνήκουσιν εἰς τὸ τάγμα τῶν πτωχῶν Μπεκτασήδων. Τὸ προσκύνημα δὲν ἔχει τεκιέ, συγκείμενον μόνον ἐκ τάφου ἁπλοῦ ἀλλὰ φαεινοῦ μετὰ θολωτῆς σκέπης.

Ὅλα τὰ ἀγαθοεργὰ καὶ εὐαγῆ καθιδρύματα τῆς πόλεως ταύτης εἶναι ἔργα τοῦ γεραροῦ ἀρχιτέκτονος Σηνάν.

Ἐκκινήσαντες καὶ ἐντεῦθεν πρὸς ἀνατολὰς καὶ διελθόντες διὰ χωρίων πλουσίων καὶ εὐημερούντων ἐφθάσαμεν εἰς τὴν κωμόπολιν Μπαμπᾶ-Ἐσκί.

SISMANOGLIO MEGARO

Ἐγκώμιον τῆς κωμοπόλεως Μπαμπᾶ-Ἐσκὶ (Ἐσκὶ μπαμπᾶ).

Αὕτη ὑπῆρξεν ἀκμάζουσα πόλις μετὰ ὀχυροῦ φρουρίου ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Γιάνκο υἱοῦ τοῦ Μαδιάν.

Μετέπειτα δμως ἑνωθέντες εἰς συμμαχίαν οἱ Σέρβοι, οἱ Βούλγαροι καὶ οἱ Ἐρζεγοβῖνοι, ἵνα καταστρέψουν τὴν Κωνσταντινούπολιν, κατὰ τὴν ἐκστρατείαν αὐτῶν κατ' ἐκείνης ἐδῄωσαν καὶ τὴν πόλιν Μπαμπᾶ Ἐσκί.

Ὅτε, βραδύτερον, ὁ Σαρῆ-Σαλτὴκ ὁ ἄρχων ἀπέθανε πλησίον τῆς Πραβατῆς, συμφώνως πρὸς παλαιὰν διαθήκην αὐτοῦ, ἐτοποθετήθη τὸ πτῶμα αὐτοῦ, εἰς ἑπτὰ (κενὰ) νεκρικὰ φέρετρα, ἕκαστον ἐκ τῶν ὁποίων μετηνέχθη πρὸς μίαν διεύθυνσιν ὑπὸ (ὁμάδος) πενήτων.

Ὁ βασιλεὺς τῆς Ἀδριανουπόλεως διέταξεν, ὅπως ἓν τῶν φερέτρων τοῦ Σαρῆ-Σαλτὴκ ταφῇ εἰς τὴν πόλιν Μπαμπᾶ-Ἐσκί, μὲ τὴν δικαιολογίαν, ὅτι, «ὁ μακαρίτης ἦτο ἐκ τῶν ἡμετέρων».

Ἰδοὺ διὰ ποῖον λόγον ἡ κωμόπολις ὠνομάσθη Μπαμπᾶ-Ἐσκί.

Χάρις εἰς τὴν τιμὴν ταύτην ἡ Μπαμπᾶ-Ἐσκὶ δσημέραι ἔτι μᾶλλον ἀκμάζει, ἀποτελοῦσα ὡραίαν ὑποδιοίκησιν τῆς νομαρχίας Βιζέ (Βιζύης) μὲ (βαθμὸν) ἑκατὸν πεντήκοντα (βαλαντίων) ἄσπρων. οἱ κάτοικοι δ' αὐτῆς εἶναι ἀσύδοτοι ἀπὸ φόρους καὶ ἀπηλλαγμένοι ἀπὸ ἐπίπονα ἔργα.

Ἡ κωμόπολις ἔχει χιλίας ἑξήκοντα μονωρόφους καὶ διωρόφους ἐξ ὁλοκλήρου ἐρυθροκεραμοσκεπεῖς λιθοκτίστους οἰκίας μὲ ἀμπέλους ἐν αὐταῖς καὶ κήπους, καὶ εἴκοσι μιχράμπια.

Πρῶτον τὸ εἰς τὸ ἄκρον τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς αὐτῆς ἐπὶ τῆς ὄχθης τοῦ ρύακος κείμενον δζαμίον: Ἀλὶ-Πασᾶ δζαμί, ὁ κτίτωρ τοῦ ὁποίου εἶναι ὁ ἐκ τῶν Ὑπουργῶν τοῦ Σουλτάνου Σουλεϊμὰν-Χὰν δεδοξασμένος μὲ τὸ ὄνομα «Σεμίζ» (Παχύς) Ἀλῆ-Πασᾶς, λίαν συνετὸς καὶ πεφωτισμένος Βεζύρης. Τόσον δὲ κομψὸν εἶναι τὸ δζαμίον τοῦτο, ὅπερ ἔκτισεν ἐντὸς τῆς πόλεως ταύτης, ὥστε ὁμοιάζει μᾶλλον Σουλτανικὸν δζαμίον, ἰδίᾳ δὲ τὸ ἐν Κων]πόλει τοῦ Τὸπ-Καποῦ κείμενον δζαμίον τοῦ Ἀχμὲτ Πασᾶ, τοῦτο μάλιστα ὡς κτίριον ἀπαράμιλλον εἶναι εὐρύτερον, φωτεινότερον, στερεώτερον καὶ πολυτελέστερον ἐκείνου.

Οἱ μεδρεσέδες, τὰ φιλανθρωπικὰ καθιδρύματα, οἱ ξενῶνες καὶ τὰ καταστήματα εἶναι πάντα ἔργα ἀγαθοεργίας τοῦ Ἀλὶ-Πασᾶ τούτου.

Ὁ θόλος τοῦ δζαμίου τυγχάνει οὐρανοϋψής. Ὅθεν ἐξ ἀποστάσεως ἑνὸς σταθμοῦ λάμπει μὲ διακυμάνσεις τὸ κυανοῦν, θαλασσίου, ἀποχρώσεως χρῶμα τῆς μολυβδοσκεποῦς στέγης αὐτοῦ.

Καὶ τοῦτο εἶναι ἐκ τῶν ἀριστουργημάτων τοῦ γεραροῦ ἀρχιτέκτονος Σηνὰν Πασᾶ, ὁ ὁποῖος καὶ ἐνταῦθα οἰκοδομήσας κομψὰ καὶ θελκτικὰ κτίρια, ἐξεπόνησε καλλιτεχνικὰ σχέδια καὶ συνθέσεις ἀρχιτεκτονικάς, ἐν ἄλλοις δὲ κατεσκεύασε καὶ ἕνα τόσον ὑψηλὸν μιναρέν, ὥστε ὁ θρῦλος παρομοιάζει αὐτὸν μὲ τὸν τοῦ Ρουστὲμ-Πασᾶ.

Κατόπιν, πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν πλευρὰν τῆς ἀγορᾶς ἔρχεται τὸ μικροτέρων διαστάσεων λίαν λυσιτελὲς ἀρχαῖον δζαμίον ἐπ' ὀνόματι τοῦ Πορθητοῦ Μωάμεθ (Ἀμπουλφὲτχ Σουλτὰν Μεχμὲτ Χὰν δζαμί). Ἐπειδὴ δὲ τοῦτο ἔχει πολὺ μεγάλην ἐνορίαν, ἀπέκτησεν, ὡς ἐκ τούτου, καὶ ὅλως ἰδιαιτέραν πνευματικὴν αἴγλην.

Τὸ ἐσωτερικὸν καὶ τὸ ἐξωτερικὸν αὐτοῦ δὲν εἶναι πολυτελῶς κεκοσμημένον. Ἔχει ἕνα ὑψηλὸν μονώροφον μιναρέν, χρῄζοντα μικρᾶς ἐπισκευῆς, ὅπως καὶ ὅλον τὸ τέμενος.

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω μνημονευθέντων ἔχει ἡ κωμόπολις ἑπτὰ εἰσέτι μεσδζήδια, ἑπτὰ νηπιαγωγεῖα, ἑπτὰ χάνια καὶ ἑπτακόσια περίπου καταστήματα, ἓν πτωχοτροφεῖον, ἕνα λουτρῶνα, εὐχάριστον, τρεῖς τεκέδες δερβισῆδων καὶ μίαν κρήνην ἐντὸς τῆς ἀγορᾶς μὲ καλὸν ὕδωρ.

Ἰδοὺ τὸ χρονόγραμμα τῆς κρήνης ταύτης:

«Φωνὴ μυστηριώδης, μαντικὴ ἐλάλησε τὸ χρονόγραμμά της: Κρήνη Σελσεμπὶλ (ὄν. κρήνης παραδείσου) ὕδατος ζωῆς».

Ἔτος 932 (Ἐγείρης).

Ἐπὶ τοῦ διερχομένου διὰ τῆς κωμοπόλεως ταύτης παραποτάμου τοῦ Ἐργίνη ὑπάρχει μία μεγάλη γέφυρα, φέρουσα τὸ ὄνομα: Τσομπὰν Δελῆ-Κασὴμ ἀγᾶ-Κιοπρουσοῦ (ἡ γέφυρα τοῦ θεοτρέλλου βοσκοῦ Κασὴμ ἀγᾶ) καὶ ἔχουσα ἑπτὰ ἀψῖδας.

Ὁ παραπόταμος οὗτος πηγάζων ἐκ τῶν ὀρέων τῆς Στράνδζας καὶ διερχόμενος μετὰ τοῦ ποταμοῦ Ἐργίνη ὑπὸ τὴν γέφυραν Ἐργίνη τοῦ γεραροῦ Σουλτάνου Μουρὰτ Χάν, ἔχουσαν ἑκατὸν ἑβδομήκοντα τέσσαρας ἀψῖδας ἑνοῦται μὲ τὸν ποταμὸν Μαρίτσα (Ἔβρος).

(Διηγοῦνται, ὅτι) ὅτε ὁ ὡς ἄνω μνημονευόμενος ἐμμανὴς ποιμὴν Κασὴμ ἀγᾶς ἔβοσκε τὰ προβατά του πλησίον τῆς τοποθεσίας, ὅπου, μετέπειτα, ἐκτίσθη ἡ γέφυρα, ὁ Ὕψιστος Θεὸς ηὐδόκησε νὰ τὸν ἀξιώσῃ τῆς μουσουλμανικῆς πίστεως.

SISMANOGLIO MEGARO

Ὅτε δὲ μετὰ πάροδον πολλῶν ἐτῶν (ἀνδρωθεὶς καὶ πιστῶς ὑπηρετήσας εἰς τὸ Κράτος) προήχθη οὗτος εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ τοποτηρητοῦ τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ ὑψηλοῦ τάγματος τῶν Γενιτσάρων, εὑρισκόμενος εἰς τὰς φυλακὰς τοῦ Σουλτάνου Μουράτ Χὰν τοῦ Δ' ἔταξε πρὸς τὸν Θεὸν νὰ κτίσῃ μίαν γέφυραν εἰς τὸν τόπον, ὅπου (ἄλλοτε) ἔβοσκε πρόβατα, ἐὰν ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὴν μεγάλην ταύτην συμφορὰν (τῆς φυλακῆς).

Μετὰ τὴν διάσωσίν του ἐκ ταύτης ὄντως ἐξεπλήρωσεν οὗτος τὴν ὑπόσχεσίν του καὶ κατεσκεύασε τὴν μεγάλην ταύτην γέφυραν διὰ δαπάνης ἐξ ἰδίων τετρακοσίων βαλαντίων βυζαντινῶν νομισμάτων.

Πραγματικῶς δὲ ἡ γέφυρα αὕτη εἶναι πολὺ μεγάλη, μοναδικὴ εἰς τὸ εἶδος της (Kabilinden, ὄχι Kilindan τριχὸς της ὡς ἔχει κατὰ λάθος τὸ κείμενον). Αἱ ὑψηλαὶ καὶ πομπώδεις ἀψῖδες αὐτῆς ὑπενθυμίζουν τὸν Γαλαξίαν ἐπὶ τοῦ οὐρανίου στερεώματος.

Τὸ ὑπὸ τοῦ Σεμαχῆ ἐκπονηθὲν χρονόγραμμά της ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Ἐπιθυμίᾳ καὶ ἐπινεύσει τῆς Α. Μ. τοῦ Σουλτάνου Μουράτ (μονάρχου) μὲ μεγαλοπρέπειαν τοῦ Δζὲμ (σοφοῦ Σολομῶντος ἢ βασιλέως Περσίας).—πολυχρόνιον ποιήσαι Κύριος τὴν σκιὰν (ζωὴν) αὐτοῦ—ἔφθασεν εἰς τὴν ψυχὴν (ἐμοῦ) τοῦ Σεμαχῆ τόδε τὸ χρονόγραμμα διὰ μυστηριώδους μαντικῆς φωνῆς (Πυθίας):

» Γένοιτο ἡ γέφυρα αὐτοῦ αὕτη ἐγγὺς τῇ ἀποδοχῇ (ὡς εὐπρόσδεκτος) ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τοῦ Πολυελέου». Ἔτος 1043 (Ἐγείρης).

Καὶ ἐνταῦθα ὑπάρχει προσκύνημα τοῦ Σαρῆ-Σαλτὴκ-Μπαμπᾶ.

Πῶς οὗτος ἐπάτησε τὸν πόδα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τοῦ Βυζαντίου καὶ ὁποῖαι αἱ σχετικαὶ λοιπαὶ λεπτομέρειαι τῶν γεγονότων ἐξεθέσαμεν ἤδη εἰς τὸν δεύτερον τόμον μας (πρβλ. σελ. 133 τοῦ Β' τόμου τοῦ Σεγιαχετναμέ).

Καὶ τὸ προσκύνημα τοῦ Γέροντος (Σεΐχου) Μεχμὲτ Σουχουδῆ ἀρχικῶς ἦτο ἐπίσης εἰς τὴν κωμόπολιν ταύτην Μπαμπᾶ Ἐσκί. Οὗτος ὑπῆρξε διάσημος ὡς τελείως κάτοχος τῶν φυσικῶν (ὁρατῶν, προδήλων) καὶ τῶν μεταφυσικῶν (ἀποκρύφων) ἐπιστημῶν. Καὶ εἰς τὴν σύνθεσιν οὗτος ὑπῆρξεν ἐξόχως δεινός ὡς καὶ εἰς τὸν κάλαμον. Ἐτάφη δ' εἰς τὸν τεκιὲν τοῦ Σαρῆ-Σαλτὴκ Μπαμπᾶ.

Ἡ μονὴ αὕτη, ἂν καὶ εἶναι τεκιὲς τῶν Μπεκτασήδων, ἔχει, ἐν τούτοις, ὀλίγους δερβίσηδες, τὰ δὲ βακούφια τούτου περιῆλθον εἰς χεῖρας ἁπλήστων πλεονεκτῶν.

Εἰς τὴν δυτικὴν πλευρὰν τῆς πόλεως καὶ εἰς τὴν παρυφὴν τῶν κήπων ὑπάρχει ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς Ἀδριανουπόλεως, ἐπὶ τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς αὐτῆς, τὸ προσκύνημα τοῦ Μπαμπᾶ Σουλτάν, παριστῶν αὐ-

λὴν ἐντὸς ἐξοχικῶν τοπείων διασκεδάσεων καὶ λειμώνων.

Ἐπισκεφθέντες τὴν πόλιν ταύτην ἐξεκινήσαμεν μετὰ τοῦ Μελὲκ Ἀχμὲτ Πασᾶ ἐφένδη (αὐθέντου) ἡμῶν καὶ πάλιν πρὸς ἀνατολὰς καὶ ἐφθάσαμεν εἰς τὴν κωμόπολιν Μπουργὰζ (Λουλὲ-Πύργος;) τὴν ὁποίαν λεπτομερῶς περιεγράψαμεν, ὅτε τῷ 1061 (Ἐγείρης) μετεβαίνομεν μετὰ τοῦ ἀπολυθέντος τῆς σφραγῖδος (τῆς Μεγάλης Βεζυρείας) Μελὲκ Ἀχμὲτ Πασᾶ εἰς τὴν ἐπαρχίαν Ὀζοὺ (Ὀκσάκωφ εἰς τὴν παραλίαν τῆς Μαύρης θαλάσσης παρὰ τῷ στομίῳ τοῦ Δνειπέρου). Παραπέμπομεν ἐκεῖ τὸν ἀναγνώστην [1]).

Ὁ αὐθέντης ἡμῶν (Μελὲκ Ἀχμὲτ) Πασᾶς εἰς τὸν Βεζυρικὸν ξενῶνα τῆς πόλεως ταύτης συνηντήθη μετὰ τοῦ (συνοδευομένου ὑπὸ ὑπαξιωματικοῦ, φέροντος θυσάνους ἐπὶ τῆς περικεφαλαίας), ὑπασπιστοῦ τοῦ Σουλτάνου Μουσαλλᾶ Πασᾶ, ὅστις μετέπειτα ἔλαβεν ὡς Σουλτανικὴν δωρεὰν τὴν Γεν. Διοίκησιν τῆς Ρούμελης.

Ὁ ἡμέτερος Πασᾶς παρεκκλίνας τῆς εὐθείας ὁδοῦ, κατηυθύνθη πρὸς βορρᾶν, συνεχίζων τὸ ταξείδιόν του, πρὸς τὰς Σαράντα Ἐκκλησίας διὰ νὰ μὴ βασανισθοῦν αἱ καρδίαι τῶν (κατοίκων τοῦ τόπου), ὑποτελῶν τε φόρου καὶ μὴ τοιούτων, ἐκ τοῦ (συνοδεύοντος ἀμφοτέρους τοὺς Πασάδας) στρατοῦ καὶ τοῦ συνωστισμοῦ αὐτοῦ (λόγῳ τῆς συγχρόνου διαμονῆς τῶν δύο ὑπουργῶν).

Ὁ πρῶτος ἐντεῦθεν σταθμός μας ἔλαβε χώραν εἰς τὸ μουσουλμανικὸν χωρίον Ἀχμὲτ Μπεϊλὴ τῆς διοικήσεως Κήρκ-Κιλισέ, ἔχον διακοσίας οἰκίας μετ' ἀμπελοκήπων.

Ἐντεῦθεν προχωρήσαντες πρὸς ἀνατολὰς ἐσταθμεύσαμεν εἰς τὸ χωρίον Ταταρλῆ καὶ μετ' αὐτὸ πάλιν εἰς τὸ χωρίον Οὐζοὺν-Χαδζηλάρ, ἀποτελούμενον ἐκ τριακοσίων οἰκιῶν κεραμοσκεπῶν μὲ ἀμπελοκήπους.

Ἑκάστη τῶν οἰκιῶν τοῦ ἀκμαίου τούτου μουσουλμανικοῦ χωρίου εἶναι κατάλληλος διὰ κατάλυμα (ταξειδευόντων) ἔχουσα καὶ σταῦλον.

Ἡ πόλις ἔχει ἓν κομψὸν δζαμίον μὲ ἕνα μιναρέν. Ἐπὶ δὲ τοῦ ποταμοῦ Ἐργίνη ἔχει μίαν ξυλίνην γέφυραν καὶ ἓν μικρὸν χάνιον.

Προχωρήσαντες ἐντεῦθεν πρὸς νότον καὶ διελθόντες διὰ μέσου ὀρέων, δασῶν καὶ πλουσίων εἰς παραγωγὴν προϊόντων χωρίων ἐφθάσαμεν εἰς τὴν μικρὰν κωμόπολιν Κοστεμίρ, κειμένην παρὰ τὴν

1) Ὅρα μετάφρασιν τῆς σελ. 298 τοῦ Γ' τ. τοῦ Σεγιαχετναμὲ εἰς τὸν τ. VII (σελ. 175) τῶν «Θρακικῶν».

SISMANOGLIO MEGARO

δχθην τοῦ ρύακος Κοστέμ (ἢ Κουστέμ). 'Η κωμόπολις ὠνομάσθη Κοστεμίρ ἐκ τῆς ὁσμῆς σιδήρου (ντεμίρ), ἣν ἀναδίδει τὸ ὕδωρ τοῦ ρύακος.

Κειμένη ἐπὶ ἐδάφους ἀνωμάλου μὲ κοιλάδας καὶ λόφους ἡ μικρὰ αὕτη λωρὶς γῆς ἔχει πεντακοσίας οἰκίας μὲ ἀμπελοκήπους καὶ ὕδωρ ρέον. Αἱ ρέουσαι πηγαὶ αὐτοῦ κατερχόμενοι βαθμηδὸν ἐκ τῶν ὀρέων Στράνδζας καὶ τῶν ὀρέων περὶ τὰς κωμοπόλεις Βιζέ-Σεράϊ καὶ Σιρκέ, κατὰ τὴν ἄνοιξιν πλημμυροῦσι καὶ ὁρμητικῶς διαρρέουσαι ἑνοῦνται εἰς τὸν 'Εργίνην ποταμόν.

"Ολαι αἱ ἀμπελοι καὶ οἱ κῆποι τῆς χώρας ταύτης κεῖνται ἐπὶ τῆς ὄχθης τοῦ ὕδατος τούτου ζωῆς.

"Εχει δ' ἡ κωμόπολις ἓν ὁζαμίον μὲ ἕνα μιναρέν, πέντε μικρὰ χάνια καὶ εἴκοσι καταστήματα. Οὐδὲν κτίριον μολυβδοσκεπές ἔχει, ἀλλὰ παράγει ἄφθονα προϊόντα ὡς καὶ πλεῖσθ' ὅσα πρόβατα, καυσόξυλα, ξυλοκάρβουνα καί, εἰς τὰ βασώδη ὄρη αὐτῆς, σημαντικὰ ποσὰ ξυλείας.

'Εκκινήσαντες ἐντεῦθεν πάλιν πρὸς νότον ἐφθάσαμεν εἰς τὴν κωμόπολιν Φανὰρ (Φενὲρ—κιοϊ).

'Εγκώμιον τοῦ Φαναρίου

Τὸ χωρίον τοῦτο ἀναγόμενον εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ δήμου Σηλυβρίας καὶ ἐνίοτε τοῦ Μολλᾶ τοῦ 'Εγιοὺπ παριστᾷ καλῶς καλλιεργουμένην λωρίδα (γῆς).

'Η αἰτία τῆς ὀνομασίας αὐτοῦ διὰ τοῦ ὀνόματος Φανὰρ εἶναι ἡ ἑξῆς:

'Επὶ τῆς βασιλείας τοῦ Πορθητοῦ Μωάμεθ τὰ μέρη ταῦτα, μόλις πρὸ ὀλίγου χρόνου ἁλωθέντα ὑπ' αὐτοῦ, κατέστησαν ἔρμαιον συχνοτάτων ἐπιδρομῶν καὶ λεηλασιῶν ἐκ μέρους τῶν καταφυγόντων εἰς τὰ ὄρη στασιαστῶν, οἵτινες μετὰ τὰς ἑκάστοτε ἐπιδρομὰς κατέφευγον πάλιν εἰς κρησφύγετα ἀσφαλῆ ἐντὸς τῶν ὀρέων καὶ πυκνῶν δενδροστοιχιῶν δασῶν.

'Εν τέλει οἱ κάτοικοι τῶν περιχώρων διεκτραγωδήσαντες εἰς τὸν Μεχμὲτ Χὰν Γαζῆ τὰ δεινά, ἅτινα ὑφίσταντο ἐκ μέρους τῶν ἀνταρτῶν, ἔπεισαν αὐτόν, ὅπως διατάξῃ νὰ κτίσωσι πύργον ὑψηλόν, οὐρανομήκη, ἐντὸς τῆς περιφερείας ταύτης καὶ τοποθετήσωσιν ἐντὸς τοῦ πύργου στρατιωτικὴν φρουράν, οὕτως ὥστε ὁσάκις οἱ λησταὶ ἤρχοντο πρὸς τὰ μέρη ταῦτα χάριν λαφυραγωγίας, πῦρ τηλεβόλων καὶ τουφεκίων ἐξεπέμπετο ἐντεῦθεν, ἐκ τοῦ πύργου τούτου, συγχρόνως δ' ἠνάπτοντο καὶ οἱ ἐπὶ τῆς ὑψηλοτάτης κορυφῆς τοῦ πύργου ἀνηρτημένοι φανοί.

Οἱ βλέποντες τὰ φῶτα ταῦτα ἐκ τῶν λοιπῶν χωρίων καὶ οἱ ἐπὶ τῆς παραλίας θεώμενοι ταῦτα στρατιῶται τῆς Σηλυβρίας, ἔσπευδον ἔφιπποι πρὸς βοήθειαν τοῦ χωρίου Φανὰρ καὶ ἀπηλευθέρωνον τοῦτο ἀπὸ τὰς βιαιοπραγίας τῶν ἀνταρτῶν.

Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἡ λωρὶς αὕτη ὠνομάσθη Φανάριον. Καὶ νῦν ἔτι τὰ θεμέλια τοῦ ὑψηλοῦ ἐκείνου πύργου φαίνονται παρὰ τὴν τοποθεσίαν τῶν ἀνεμομύλων. Κειμένη ἐπὶ ὑψηλοῦ ὄρους, μεταβληθέντος εἰς εἶδος ὀξυτάτου ἄκρου τοῦ οὐρανοῦ, ἡ χώρα ὁλοφάνερα ἐπισκοπεῖ τὰ ἐπὶ τῶν πρὸς νότον αὐτῆς πεδιάδων ἀγροκτήματα, ὡς καὶ τὰ χωρία Κανέ, Γκερὶ καὶ λοιπὰ καὶ αὐτὴν ἀκόμη τὴν Σηλυβρίαν.

Τὸ χωρίον ἔχει πλεῖσθ' ὅσα ἀμπελοκήπια, κλῖμα ὑγιεινὸν καὶ ἑπτακοσίας περίπου κεραμοσκεπεῖς οἰκίας.

Οἱ κάτοικοι αὐτοῦ εἶναι ὅλοι ρωμηοί, οἱ περισσότεροι ἐκ τῶν ὁποίων ἀσχολοῦνται μὲ τὴν πώλησιν τεταριχευμένων καὶ ἐξηραμένων εἰς τὸν ἥλιον ἢ καπνιστῶν κρεάτων (μπαστουρμὰ) καὶ ἐλαίου.

'Επειδὴ τὸ χωρίον εἶναι βακουφικόν, ἔχει καθωρισμένον (βαθμὸν καὶ) κονδύλιον εἰσοδημάτων καὶ ἀναφαίρετον δικαίωμα προτεραιότητος ἔν τινι τίτλῳ, οἱ δὲ κάτοικοι εἶναι ἀσύδοτοι, μόνον ἐν ἀνάγκῃ ὑποχρεούμενοι νὰ πολεμήσωσιν.

'Υπάρχει δ' ἐνταῦθα καὶ τοποτηρητεία ἀρχηγοῦ Γιενιτσάρων, ἵνα ἐπιβλέπῃ ἐπὶ τῶν κατοίκων. Οὗτοι εἰς οὐδένα ἐπιτρέπουσιν, ἵνα καταλύσῃ εἰς τὰς οἰκίας αὐτῶν.

"Εχει ἑπτὰ χάνια. Εἰς τοὺς καταλύοντας εἰς αὐτὰ ταξειδιώτας παρέχουν συνδρομὴν εἰς τρόφιμα καὶ ποτά.

'Υπάρχει ἐπίσης πλησίον τῶν χανίων καὶ μικρὰ ἀγορά, ἀποτελουνένη ἐκ 40—50 καταστημάτων.

Τὸ χωρίον τοῦτο παράγει ἄφθονα προϊόντα: ἰχθῦς, τυρόν, ζῦθον, οἶνον καὶ οἰνόπνευμα. "Εχει μίαν παλαιὰν 'Εκκλησίαν τὴν ὁποίαν ἔκτισεν ἀρχιερεὺς χριστιανῶν ὀνόματι 'Αργόνε (;) καὶ ἀφιέρωσε ταύτην εἰς τὸ πνεῦμα, δῆθεν, τῆς (θεομήτορος) Μαρίας (Μεργιέμ-'Ανά).

"Απαξ τοῦ ἔτους συνερχόμενοι οἱ ρωμηοὶ τῶν περιχώρων εἰς τὴν Μονὴν ταύτην ἐπαναλαμβάνουσι τὴν τελετὴν τῶν θρησκευτικῶν ἱεροτελεστιῶν των.

'Η Μονὴ εἶναι πράγματι ἐκτισμένη μετὰ μεγάλης τέχνης. Οἱ ἱερεῖς αὐτῆς προσέφερον εἰς τὸν Μελὲκ 'Αχμὲτ Πασᾶν θαυμάσια καὶ ἀξιοπερίεργα δῶρα.

'Εντεῦθεν ἐκκινήσαντες πάλιν πρὸς ἀνατολὰς ἐκ τοῦ λόφου πρὸς τὴν κατωφέρειαν καὶ διελθόντες διὰ μέσου πολλῶν πλουσίων

SISMANOGLIO MEGARO

καὶ εὐημερούντων χωρίων, ὡς καὶ τοῦ πετρώδους καὶ ἐπικινδύνου τόπου τοῦ καλουμένου «κορουὺκ-Δερέ» πεφυλαγμένος (ἢ ἄνυδρος) —ρύαξ, κοιλάς,) ἐφθάσαμεν εἰς τὴν κωμόπολιν Τζατάλδζαν.

Περιγραφὴ τῆς κωμοπόλεως Τσατάλδζας (Μέτραι).

Πλησίον εἰς τὸ Γιενὶ-Σεχὶρ (Λάρισσα) καὶ τοὺς δήμους Κεσενδιρὲ (Κασσάνδρας) καὶ Γόλος (Βόλος) ὑπάρχει ἐπίσης ἡ Ἕδρα (δημώνυμου ὑποδιοικήσεως Τσατάλτζας.

Αὕτη ἡ Τζατάλδζα, εἰς τὴν ὁποίαν τώρα ἐφθάσαμεν καλεῖται Τσατάλδζα τῆς Κων]πόλεως.

Ἐπειδὴ ἡ Τσατάλδζα ὑπῆρξε τόπος θερινῆς διαμονῆς τῆς Χανίτσας, κόρης τοῦ βασιλέως Γιαγφοὺρ'), ὅστις ἐπὶ τῆς ἐποχῆς Ἀλεξάνδρου (;!)τοῦ Μεγάλου ἀνεκαίνισε καὶ ἐπεσκεύασε τὴν Κων]πολιν, ὁ πατὴρ αὐτῆς ἔκτισεν ἐνταῦθα ἓν μέγα φρούριον, ὅπερ ὠνόμασεν ἑλληνιστὶ «Χανίτσα».

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡ Χανίτσα ἀπετέλει ἓν ὀχυρὸν προπύργιον καὶ φρούριον ἐρυμνόν, μετέπειτα ὅμως κατέστρεψαν ταύτην οἱ Σέρβοι καὶ οἱ Βούλγαροι, οἵτινες ἐπέδραμον κατὰ τῆς Κων]πόλεως.

Καὶ νῦν ἔτι τὰ ἴχνη τοῦ τότε φρουρίου φαίνονται ἐπὶ τῶν ἀποτόμων βράχων τῶν κειμένων πρὸς τὴν δυτικὴν πλευρὰν τῆς πόλεως.

Βραδύτερον ὁ τόπος οὗτος ἐπανῆλθε καὶ πάλιν εἰς τὴν παλαιὰν ἀκμήν του.

Μεταγενεστέρως ὁ Γιηλδηρὴμ Βαγιαζὶτ Χὰν ἐκπορθήσας τὴν κωμόπολιν καὶ κατεδαφίσας τὸ φρούριον αὐτῆς ἤρχισε τὴν πολιορκίαν τῆς Κων]πόλεως, ἀλλὰ κατώρθωσεν εἰρηνικῶς νὰ καταλάβῃ τὸ ἥμισυ τῆς Κων]πόλεως καὶ ἐγκατέστησεν εἰς ἑβδομήκοντα συνοικίας μουσουλμανικὰς τεσσαράκοντα χιλιάδας ἀνθρώπων συμφώνως πρὸς τοὺς ὅρους τῆς εἰρήνης.

Αἱ ὡς ἄνω συνοικίαι ἀπετέλουν τὴν χώραν ἀπὸ τὸ Ἐγρὶ-Καποῦ, Ἁγιὰ Καποῦ ἀπὸ τὸ Γκιούλ Δζαμὶ μέχρι τῶν συνόρων τῆς Ἀλευραγορᾶς (Οὖν-Καπανή), τοῦ Ζεϊρὲκ Μπασῆ καὶ Καραμανληλάρ, ἐντεῦθεν δὲ διὰ τῆς βασιλικῆς ὁδοῦ μέχρι τῆς Πύλης τῆς Ἀδριανουπόλεως, (Ἐδιρνέ-Καποῦ).

---

1) Ἴσως ἀναγνωστέον Νίκφορ (Νικηφόρος).

Ὑποστὰς ὅμως ἧτταν εἰς τὸ δυστυχὲς γεγονὸς (τῆς μάχης μετὰ) τοῦ Ταμερλάνου (Τιμοὺρ) ὁ Βαγιαζίτ, ἠσθένησε, βραδύτερον, ἀπὸ τυφοειδῆ πυρετὸν καὶ ἀπέθανεν.

Οἱ Ἕλληνες, τότε, ἐξώρισαν ὅλον τὸ μουσουλμανικὸν ἔθνος ἀπὸ τὴν Κων]πολιν καὶ ἀπὸ τὴν Τσατάλτζαν, ἥτις καὶ περιῆλθεν εἰς χεῖρας αὐτῶν.

Μετέπειτα, ὅτε τῷ 857 (Ἐγείρης) ἔσπευσεν ἐξ Ἀδριανουπόλεως κατὰ τῆς Κων]πόλεως ὁ Πορθητὴς Μεχμὲτ Χάν, οἱ ἄπιστοι (κάτοικοι) τῆς Τσατάλδζας μὴ δυνάμενοι νὰ ἀντιμετωπίσουν τὴν ἐπίθεσιν καὶ τὴν ἄκαμπτον δύναμιν τοῦ Σουλτάνου ἔφυγον εἰς τὰ φρούρια τῆς Σηλυβρίας καὶ τῶν Δέρκων τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Μετὰ ταῦτα ὁ Πορθητὴς ἀφήσας ἐν τῇ πόλει τῆς Τσατάλδζας τὸν Μιχάλογλου Ἀλὶ Βέην καὶ πολλὰς χιλιάδας βαρέων φορτίων καὶ προσευχηθεὶς διὰ τῆς φράσεως : «τὴν πόλιν ταύτην ἐμπιστεύομαι ὡς παρακαταθήκην εἰς τὸν Θεόν», ἀπῆλθεν ὁ ἴδιος διὰ νὰ πολιορκήσῃ τὴν Κων]πολιν, τὴν ὁποίαν, ἐπὶ τέλους ἐκυρίευσε.

Καὶ νῦν ἔτι χάρις εἰς τὴν εὐχὴν καὶ εὐλογίαν ἐκείνου ἡ πόλις τῆς Τσατάλδζας ἐξακολουθεῖ ὁσημέραι νὰ ἀκμάζῃ καὶ νὰ εὐημερῇ.

Ἐπειδή, ἡ τοποθεσία τῆς ἀνακαινίσεως τῆς πόλεως ταύτης εὑρίσκεται εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους Τσατάλ (δίλοφος, δίκρανον κ. τ. λ.), αὕτη φέρει τὸ ὄνομα Τσατάλδζα.

Κεῖται ἐπὶ τῶν κρασπέδων τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς διλόφου ὄρους, ἐπὶ ἐδάφους ἀνωμάλου, βραχώδους, μὲ λόφους καὶ κοιλάδας, καὶ ἐπιμήκους ἐκ νότων πρὸς βορρᾶν.

Εἶναι δὲ λίαν τερπνὴ ἡ τοποθεσία τῆς πόλεως, δίκην (ἐπιγείου παραδείσου) Ἱρέμ, ἐκτισμένης ἐπὶ δισχιλίων βημάτων γῆς εὐφόρου μετ' ἀμπελοκηπίων καὶ ὕδατος εὐγεύστου.

Ἡ Τσατάλδζα εἶναι ἕδρα ὑποδιοικήσεως δήμων περιφερείας τῆς δικαιοδοσίας τοῦ Μολλᾶ τοῦ Ἐγιούπ Σουλτὰν μὲ βαθμὸν ἑκατὸν πεντήκοντα (βαλαντίων) ἄσπρων.

Ἀρχηγὸς τῆς στρατιωτικῆς διοικήσεως αὐτῆς εἶναι ὁ μέγας διδάσκαλος, ὅστις ἵδρυσε τὸν κῆπον τῆς Τσατάλδζας.

Οὗτος μετὰ τριακοσίων ἀμπελουργῶν (ἀγροφυλάκων) καὶ ἀλβανῶν ἐπιβάλλει τὴν δημοσίαν τάξιν καὶ ἀσφάλειαν ἐν αὐτῇ.

Ἡ Τσατάλδζα ἔχει ἐπίσης ἀρχιαστυνόμον, τοποτηρητὴν διοικητοῦ, ἀρχηγοῦ Γενιτσάρων, ἀγορανόμον (δήμαρχον) καὶ ἱεροδικαστὴν (Ναΐπην), ἐπισκεπτόμενον αὐτὴν ὁσάκις παρίσταται ἀνάγκη.

Ἀλλ' ἐπειδὴ κεῖται εἰς μικρὰν ἐκ Κων]πόλεως ἀπόστασιν δὲν ἔχει Μουφτῆν καὶ Νακήπην (ἀντιπρόσωπον Σεριφηδων).

Ἐν ὅλῳ ἔχει τεσσαράκοντα ἑπτὰ τεμένη, εἰς τὰ πέντε ἐκ τῶν

SISMANOGLIO MEGARO

ὁποίων ἀναγινώσκεται ἡ καθιερωμένη ἐπίσημος προσευχὴ τῆς Παρασκευῆς ὑπὲρ τῆς μακροημερεύσεως τοῦ Σουλτάνου.

Τὸ μεγαλήτερον καὶ μᾶλλον τῶν λοιπῶν κεκοσμημένον τέμενος αὐτῆς εἶναι τὸ τοῦ Φερχὰτ Πασᾶ (Φερχὰτ Πασᾶ Δζαμισὶ) ὁ κτίτωρ τοῦ ὁποίου βεζύρης ὢν τοῦ Σουλτάνου Σουλεϊμὰν Χάν, διετέλεσεν ὑπουργὸς καὶ ἐπὶ τῆς βασιλείας τῶν Σουλτάνων Σελὶμ τοῦ Β' καὶ Μουρὰτ τοῦ Γ', ὑπῆρξε δὲ πολὺ γενναιόδωρος, ὡς φαίνεται καὶ ἐκ τοῦ δζαμίου του.

Ἐν τῷ μέσῳ τῆς πόλεως ἀκριβῶς ἐπὶ ὑψηλοῦ ἐδάφους κείμενον τὸ φωτεινὸν τοῦτο τέμενος ἐν μέσῳ δενδροστοιχιῶν καὶ λειμώνων, εἶναι ἐξ ὁλοκλήρου μολυβδοσκεπὲς καὶ ἔχει ὑψηλὸν μιναρέν.

Ὁ γεραρὸς ἀρχιτέκτων Σηνὰν καὶ ἐνταῦθα πολυειδῶς ἔδειξε τὴν καλλιτεχνικὴν συνθετικὴν πρωτοτυπίαν καὶ ἐφευρετικότητά του. Οἱ πιστοὶ μετὰ ζήλου ἐπισκέπτονται τὸ τέμενος τοῦτο.

Ἡ νοτία πλευρὰ τῆς πόλεως μέχρι τῆς τοποθεσίας, ἥτις καλεῖται Κορούκ-δερὲ εἶναι λίαν ἀκμάζουσα καὶ καλῶς καλλιεργουμένη.

Ἀλλ' ἐπειδὴ ἑκάστη οἰκία κατέχει εὐρύτατον τόπον δι' ἀμπελοκήπους, αἱ οἰκίαι εἶναι πολὺ ἀραιῶς ἀπ' ἀλλήλων ἐκτισμέναι.

Τὸ ἀνάκτορον τῶν Σουλτάνων τῆς Ὀσμανικῆς δυναστείας

Εἰς τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τῆς πόλεως ἐπὶ ἐδάφους ὑψηλοῦ, ἀτενίζοντος εἰς πεδιάδα πρασινοστόλιστον ὑπάρχει μιὰ κανονικὴ μετὰ δενδροστοιχιῶν ὁδὸς μὲ ἀφθονίαν ἀμπέλων καὶ κήπου ὡς Ἱρέμ, ἐστολισμένου μὲ πλατάνους, κυπαρίσσους, αἰγείρους (λεύκας), ἰτέας θρηνούσας καὶ ἄλλα ποικίλα καὶ ὀπωροφόρα δένδρα, ὡσεὶ συνέχεια καὶ τέλος τοῦ παραδείσου.

Ἀδυνατεῖ ἡ γλῶσσα νὰ περιγράψῃ τὰ ὡραῖα καλλικέλαδα πτηνά, τὰ ὁποῖα περιίπτανται ἐν τῷ κήπῳ τούτῳ. Ἰδίᾳ ἡ ὡραία καὶ ἁρμονικὴ μελῳδία τῶν κοσσύφων καὶ τῶν ἐπόπων, κατὰ τὴν αὐγὴν δίδει ζωὴν εἰς τὸν ἄνθρωπον.

Οὐδαμοῦ ἀλλαχοῦ δύνανται νὰ κατακηλοῦν τὰ ὦτα τόσον ἡδέως χιλιάδες μελῳδικῶν ᾀσμάτων.

Ὁ περίμετρος τοῦ ἀνακτόρου, ὅπερ ὑψοῦται ἐντὸς τοῦ κήπου τούτου εἶναι πεφραγμένη διὰ (στερεῶν) τοίχων, ὡσεὶ τειχῶν φρουρίου.

Ἐντὸς τοῦ ἀνακτόρου διαμένει ἀρχηγὸς τῶν σωματοφυλάκων τοῦ Παλατίου (Μποσταντζῆ-Μπασῆ) μετὰ τριακοσίων ἀμπελουργῶν καὶ κηπουρῶν.

Τὸ ἀνάκτορον ἔχει πολυάριθμα διαμερίσματα καὶ δωμάτια καὶ πάμπολλα περίπτερα καὶ πύργους (ὡς τοῦ) Χαβερνὰκ (ἀρχαίου, θαυμασίου ἀνακτόρου παρὰ τὸν Εὐφράτην).

Τὰ ἐκ τοῦ Ὄρους Τσατὰλ κατερχόμενα ὕδατα δυνάμει ὑδροζυγίων (ὑδραυλικῶν μηχανημάτων), ὡσεὶ πτερόεντα διὰ πιδάκων καὶ ἀναβρυτηρίων πηδῶντα καὶ ἀνυψούμενα εἰς τὸν ἀέρα πίπτουν ἐκ νέου εἰς δεξαμενὰς (ἐχούσας κρήνας) ὡς ἡ (ἐν τῷ παραδείσῳ) Σελσεπίλ.

Ἕκαστος Σουλτάνος ἔχει ἐν τῷ ἀνακτόρῳ τούτῳ ἴδιον αὐτοῦ περίπτερον ὡς τὸ τοῦ (ἐν Ἀραβίᾳ κήπου) Ἱρέμ, τοιαύτης στερεότητος, ὁποίαν οὐδεὶς ἀρχιτέκτων κατώρθωσε νὰ ἐπιτύχῃ ἐν τῇ τροχιᾷ τῆς οὐρανίου σφαίρας.

Ὁ αὐθέντης ἡμῶν Μελὲκ Ἀχμὲτ Πασᾶς φιλοξενηθεὶς εἰς τὸ ἀνάκτορον τοῦτο, ἔσχεν ἐν αὐτῷ συνέντευξιν μετὰ τοῦ Καγιὰ-Σουλτάν, καὶ ἐπὶ ἑβδομάδα ὁλόκληρον διεσκέδασεν εἰς τοὺς παραδεισίους αὐτοῦ κήπους ἀπολαύων συγχρόνως καὶ τὰ (θεατρικά;) ἔργα τοῦ Χουσεῖν Μπεϊκαρὰ καὶ οὕτω κατέστη εὐτυχὴς ὡσεὶ ἐντεῦθα ἀξιωθεὶς ὅλων τῶν πόθων αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ. Ἀλλὰ πῶς εἶναι δυνατὴ (ἡ εὐτυχία;) Στίχος:

Ὡς κατοικίαν, (παρεχομένην) δωρεὰν
ἐκλαβὼν τὸν κόσμον ὁ ἀνὴρ
τῆς ζωῆς του τὸ πολύτιμον μετρητὸν (νόμισμα)
πληρώνει ἀντὶ ἐνοικίου (τῆς ἐν αὐτῷ διαμονῆς του)

Ἂν ἐπρόκειτο νὰ περιγράψωμεν ἀκριβῶς, ὅπως εἴδομεν; τὸν πλήρη (ἀνεκδιηγήτων) ἀπολαύσεων κῆπον τοῦτον τοῦ ἀνακτόρου, τόμον ὁλόκληρον θὰ ἀπετέλει ἡ περιγραφή.

Ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ὑπάρχουσιν ἐκτὸς τοῦ ὡς ἄνω ἀνακτόρου, ὅπερ περιεγράψαμεν καὶ ἄλλα πολλὰ μέγαρα ὡς τὸ τοῦ Βελὶ-οὐστά, τὸ τοῦ Τσατάλογλου, τὸ τοῦ Καδρῆ ἀγᾶ, τὸ τοῦ Χασὰν Πασὰ Ζαδέ, τὸ τοῦ Κηζλὰρ ἀγασῆ (ἀρχιευνούχου τοῦ Παλατίου) καὶ ἄλλα.

Ἡ πόλις ἔχει προσέτι ἑπτὰ τεκιέδες μοναχῶν τοῦ τάγματος δερβισῶν, τελούντων μυστικὴν προσευχὴν ὡς καὶ Μπεκτασήδων, ἓν χάνιον εὐμέγεθες, μολυβδοσκεπές, ἓν λουτρὸν καὶ διακόσια ἑβδομήκοντα περίπου καταστήματα, δὲν ἔχει μπεζεστένιον καὶ ἄλλα παρόμοια ἱδρύματα, ἔχει εἰσέτι ἓν νηπιαγωγεῖον καὶ πολλοὺς προκρίτους καὶ ἀντιπροσώπους ὑψηλῶν κοινωνικῶν τάξεων.

Ἐπειδὴ ἡ πόλις κεῖται ἐπὶ τῶν προπόδων ὑψηλοῦ ὄρους ἔχει πηγὰς ὕδατος εἰς ἑβδομήκοντα ἑπτὰ σημεῖα ἀφθόνως καὶ ἀδιακόπως ἀναβλύζοντος.

SISMANOGLIO MEGARO

Διερχόμενον τὸ κρυστάλλινον τοῦτο ὕδωρ ἐπὶ τοῦ λιθοστρώτου τῆς ὡραίας ἀγορᾶς, ὡς χείμαρρος, φθάνει εἰς τοὺς ἀμπελοκήπους καὶ ἀρδεύει αὐτοὺς καὶ τοὺς δικτυοειδεῖς λαχανοκήπους.

Οἱ περισότεροι τῶν ἐπαγγελματιῶν τῆς Σουλτανικῆς ἀγορᾶς εἶναι ὑποθηματοποιοὶ καὶ πεδιλοποιοί, διότι ἡ περιφέρεια τῆς Τσατάλδζας εἶναι πηγὴ ἀνεξάντλητος ποιμένων, ἐργατῶν καὶ ὑπηρετῶν.

Ὁ λειμὼν τῆς Τσατάλδζας εἶναι ὡραιότερος τοῦ τοῦ Κερατίου κόλπου (Κεατ[χ]ανέ, Κιαγὴτ-χανέ), ἐστολισμένος μὲ φυτὰ καὶ πρὸς τροφὴν τῶν ζώων (κατάλληλα) χόρτα, τριφυλλον κ. τ. λ. ὡσεὶ λειριοστόλιστος κῆπος, τόσον ζωηρός, ὥστε εἰς τὰς ἀποθήκας τῆς δυναστείας τῶν Ὀσμανιδῶν ἐκ τῆς εὐφορωτάτης πεδιάδος τῆς Τσατάλδζας στέλλονται τρεῖς χιλιάδες βῶδάμαξαι βρώμης συγκεντροίμεναι καὶ ἀποθηκευόμεναι εἰς τὰς ἀποθήκας τοῦ Ἀχοὺρ-Καποῦ.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν δὲ τῆς βοσκῆς τῶν ζώων διὰ νωποῦ χόρτου, εἰς τοὺς λειμῶνας λόχος Γιενιτσάρων μετὰ λοχαγοῦ αὐτῶν περιφρουροῦσι καὶ προφυλάττουσι τὸν τόπον.

Ἐκτὸς τῶν ἀξιοσημειώτων τούτων πλεονεκτημάτων τῆς Τσατάλδζας (δέον νὰ σημειωθῇ ὅτι καὶ) εἰς τὰς πεδιάδας αὐτῆς καὶ μέχρι τῶν χωρίων Μπαμπὰ Νακκιάς, Κινελί, Μπακλαλῆ καὶ Ἰζεδδινλῆ ὅλη ἡ ἔκτασις ἀποτελεῖται ἀπὸ μεγάλας ἀκμαίας ἐπαύλεις καὶ συναφεῖς πρὸς ταύτας μάνδρας προβάτων, ὀχετοὺς ὑδάτων διὰ τὴν ἄρδευσιν τῶν ἀγρῶν, ἀποκέντρους ὁδούς, καλύβας καὶ περιφράγματα μανδρῶν, ὅπου συγκεντροῦνται ἀγέλαι προβάτων, ἀμνῶν, βοῶν καὶ βουβάλων.

Ὅλοι οἱ εὐγενεῖς καὶ πρόκριτοι τῆς Κων]πόλεως ἔχουσι δεσμοὺς συμπαθείας καὶ σχέσεις συμφερόντων μὲ τὰ χωρία ταῦτα.

Ἕτερον πλεονέκτημα τῆς Τσατάλδζας εἶναι τὰ προϊόντα αὐτῆς, ὡς τὸ γάλα, τὸ ἀφρόγαλον, ὁ τυρὸς διαφόρων εἰδῶν, πρωτόγαλα, πεπηγμένον τύρωμα, ὀξύγαλον, ὁ νωπὸς τυρὸς (ἐν εἴδει) γλώσσης, ὁ κασκάβαλος καὶ ἰδία τὸ ὡς μαργαρίτης γάλα της, φέρονται εἰς Κων]πολιν καὶ γίνονται ἀνάρπαστα.

Ἡ τόσον πολὺ προσελκύσασα τὴν ἐκτίμησιν καὶ τὸν θαυμασμὸν τοῦ Πορθητοῦ Μωάμεθ Χὰν Τσατάλδζα αὕτη εἶναι μία θαλερά, πλουσία καὶ ἀκμαία πόλις.

Ὁ Θεὸς εἴθε νὰ καταστήσῃ αὐτὴν εὐημεροῦσαν ἄχρι τέλους τῶν αἰώνων, Ἀμήν, ὦ Θεέ, οὗ ἐπικαλούμεθα τὴν ἀρωγήν.

Ο ΕΝ ΣΗΛΥΒΡΙΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΣ ΝΑΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ

Ὁ ταξιδεύων πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐκ Ραιδεστοῦ, ἂν τὸ ἀτμόπλοιον ἔπλεε παρὰ τὴν παραλίαν, διέκρινε εὐκρινῶς εἰς τὰ ἀπότομα ὑψώματα τῆς Σηλυβρίας πλησίον τῶν ἀρχαίων τειχῶν τὸν ἱερὸν Βυζαντινὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος. Ὁ ναὸς οὗτος διετηρεῖτο ἐρειπωμένος ὡς φαίνεται εἰς τὴν σχετικὴν εἰκόνα ληφθεῖσαν ἀπὸ φωτογραφίαν τοῦ 1878. Τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ναοῦ ἦτο κεκοσμημένον μὲ εἰκονογραφίας ἁγίων τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ὁποίων ἐξώρυξαν ἀλλόθρησκοι. Κατὰ τὸ 1878 συνεστήθη ἐν Σηλυβρίᾳ ἀδελφότης ὁ «Ἅγιος Σπυρίδων» πρὸς ἐπισκευὴν τοῦ Ναοῦ. Ἡ ἀδελφότης ἧς πρόεδρος ἦτο ἀπὸ τῆς ἱδρύσεώς της ὁ φαρμακοποιὸς Σταῦρος Σταυρίδης (ἄλλως Βέϋκος καλούμενος) κατὰ τὸ 1881 προσεκάλεσεν τὸν ἀρχιτέκτονα μηχανικὸν Κωνσταντῖνον Μαυρίδην (πατέρα τοῦ πρὸ τριετίας δολοφονηθέντος ἀνωτέρου ὑπαλλήλου τῆς Ἠλεκτρικῆς Ἑταιρείας Κωνστ. Μαυρίδου) ὅστις καὶ ὑπέβαλε τὴν κατωτέρω δημοσιευομένην ἔκθεσιν. Διὰ συνδρομῶν καὶ ἐνεργείᾳ τῆς ἀδελφότητος ἐπεσκευάσθη ὁ ναὸς καὶ τὰ ἐγκαίνια του ἐτελέσθησον τῷ 1905.

Τὸν ναὸν τοῦτον κατέσκαψαν ἐκ θεμελίων μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Ἑλλήνων. Εἰς τὸν περίβολον τοῦ ναοῦ ἦτο τὸ νεκροταφεῖον τῆς Ἑλλ. Ὀρθοδόξου κοινότητος καὶ παρὰ τὸν ναὸν ὁ οἰκογενειακὸς τάφος τοῦ γράφοντος τὴν παροῦσαν σημείωσιν. Ἐμακάριζεν ὁ πατήρ του τοὺς ἐκεῖ ἐνταφιαζομένους ὡς ἔχοντας ἀναπεπταμένον ὁρίζοντα, μοναδικὴν ὑστάτην κατοικίαν τῶν θνητῶν. Ὅτε, κρίμασι οἷς Κύριος καὶ ἄνθρωποι οἴδασι, διετάχθη κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1922 ἡ ἐγκατάλειψις τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης παρὰ τῶν ὁμογενῶν, τὸ πρῶτον τὸ ὁποῖον ἐσκέφθη ὁ πατήρ μου ἦτο νὰ μεταφέρῃ μετ' αὐτοῦ εἰς Ἀθήνας, τὰ ὀστᾶ τῆς συζύγου του καὶ τῆς μητρός του, τὰ ὁποῖα κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν του κατὰ τὸν θάνατόν του ἐνεταφιάσθησαν σὺν αὐτῷ. Ἔξω τοῦ νεκροταφείου εὑρίσκετο ἡ παλαιὰ Ἑλληνικὴ Σχολὴ ἡ ἐπὶ Παϊσίου μητροπολίτου Σηλυβρίας (1816—1818) ὡς ἀνεφέρετο εἰς τὴν ἄνω τῆς θύρας εὑρισκομένην ἐπιγραφήν.

Μ. Α. Σ.

SISMANOGLIO MEGARO

Κωνσταντίνου Χ. Μαυρίδου Μηχανικοῦ-Ἀρχιτέκτονος

Ἔκθεσις Ἀρχιτεκτονικὴ περὶ τῆς ἀνακαινίσεως τῆς ἐν Σηλυβρίᾳ Ἱερᾶς Ἐκκλησίας «Ὁ Ἅγιος Σπυρίδων».

Ι. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Ὁ σωρὸς τῶν φαινομένων ἐρειπίων ἀνήκει: 1ον) εἰς τὸν κυρίως λεγόμενον Ναὸν σχήματος τετραγώνου, ἐπὶ τῶν τεσσάρων πλευρῶν τοῦ ὁποίου ἐστηρίζετό ποτε ὁ ἐν τῷ μέσῳ τρούλλος. Ἑκάστη τῶν πλευρῶν συγκειται ἐκ τείχους ἰσοπαχοῦς μετὰ ἁψίδος φερομένης ὑπὸ δύο κιόνων καὶ παραστατῶν ἑκατέρωθεν. Ἐκ τῶν τεσσάρων ἁψίδων ὑπὸ μὲν τὴν πρὸς ἄρκτον καὶ μεσημβρίαν ὑπῆρχον ἀνὰ μία πύλη μετὰ τῶν ὑπερκειμένων τριῶν παραθύρων, ὑπὸ δὲ τὴν πρὸς δυσμὰς ἡ πύλη, ἥτις ἀποτελεῖ τὴν σήμερον μόνην ἐν χρήσει εἴσοδον καὶ ἡ ὑπερκειμένη θολωτὴ ὀψις πρὸς χρῆσιν τοῦ γυναικωνίτου. Ὑπὸ τὴν πρὸς ἀνατολὰς τετάρτην ἁψίδα εὑρίσκεται ἡ ὡραία πύλη καὶ εἰκοστύσιον τὸ τὸ Ἱερὸν βῆμα ἀποχωρίζον. Αἱ τέσσαρες γωνίαι τῆς τετραγώνου ταύτης βάσεως κάπτονται ὑπὸ τεσσάρων κογχῶν αἵτινες μετὰ τῶν ἁψίδων λήγουσιν εἰς κυκλικὴν στεφάνην ἀποτελοῦσαν τὴν βάσιν τοῦ τρούλλου. Οὕτως συνέκειτο ἀ ἐκ τοῦ κυλίνδρου (tambour) ἔχοντος ἐσωτερικῶς μὲν ἐπιφάνειαν κυλικήν, ἐξωτερικῶς δὲ σχῆμα 16γώνου, ἑκάστη τοῦ ὁποίου πλευρὰ ἔφερεν ἐπιμήκη ὀπὴν εὑρισκομένην μεταξὺ δύο κιόνων εἰς ἁψίδα περατουμένων.

2) Ἐκ τοῦ βήματος μετὰ τῶν δύο παρακειμένων προσκομιδῶν ἀποτελουσῶν ἐσωτερικῶς μὲν σηκούς, ἐξωτερικῶς δὲ τρία ἡμιεξάγωνα εἰς ἡμισφαιρικοὺς θόλους περατούμενα.

3) Ἐκ τοῦ Προνάου ἢ κατηχουμένων ἐστεγασμένου δι' ἡμικυλινδρικοῦ θόλου φέροντος ἐπ' αὐτοῦ τὸν γυναικωνίτην.

4) Ἐκ τοῦ Νάρθηκος οὗ αἱ πρὸς δυσμὰς καὶ ἄρκτον πλευραὶ σώζονται, τῆς τρίτης συγκειμένης ἐκ περιστυλίου ἐκ κιόνων διεσπαρμένων ταυτὴν ἐν τῷ νεκροταφείῳ· ἡ στέγη τοῦ νάρθηκος τούτου ἦτο ξυλίνη καὶ ἐφέρετο ἐπὶ μεγάλων δοκῶν ὧν τὰ ἴχνη ἐπὶ τῆς μεσημβρινῆς τοῦ ναοῦ πλευρᾶς ἀπαντῶσιν. Πρὸς δυσμὰς ἐπὶ τοῦ νάρθηκος ὑπῆρχε ξύλινος ὀροφὴ εἰς τὸ ἔδαφος τοῦ γυναικωνίτου ἐξικνουμένη καὶ τοῦτο εὐρύνουσα διὸ καὶ τὰ ἐπὶ τοῦ τείχους τοῦ νάρθηκος παράθυρα.

ΙΙ. ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ

* Τὸ μῆκος τοῦ ναοῦ μετὰ τοῦ προνάου καὶ τοῦ Ἁγίου βήματος μέτρα	14,35
Τὸ εὖρος	9,20
Τὸ ὕψος τῆς βάσεως τοῦ τρούλλου ἀπὸ τοῦ ἐδάφους	6,70
Ἡ διάμετρος τοῦ τρούλλου	5,20
Ἡ διάμετρος τοῦ κυριωτέρου σηκοῦ	2,49
Ἡ διάμετρος τῶν προσκομιδῶν	1,25
Τὸ εὖρος τοῦ προνάου	2,25

ΙΙΙ. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΠΟΨΙΣ

Εἰς δύο διακεκριμένα μέρη διαιρεῖται εἰς δύο διαφόρους ἐποχὰς ἀναγόμενα. Ταῦτα δ' εἰσίν: Ὁ Ναὸς—Ὁ Νάρθηξ.

Καὶ τὸν μὲν ναὸν ἀνάγομεν εἰς τὴν καλλιτέραν ἐποχὴν τῆς Βυζαντινῆς τέχνης, τὴν τοῦ Ἰουστινιανοῦ (527 μ. Χ.) καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ μέχρι τοῦ δεκάτου αἰῶνος, καὶ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς ἐποχῆς ταύτης ὅτε λείψανα εἰσέτι τῆς πρώτης δηλ. τῆς τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου διατηροῦνται ἐν τῇ τέχνῃ. Ὡς ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ τετραγώνου ὄρκου λήγοντος εἰς ὁριζόντια, πλίνθινα γεῖσα καὶ τοῦ ὑπὸ τεσσάρων πλευρῶν βασταζομένου τρούλλου ἠδύνατο νὰ ἀναχθῇ εἰς τὴν πρώτην ἐποχήν, ἀκριβέστερον ὅμως ἐξετάζοντες τὸ ἐσωτερικὸν σχῆμα εὑρίσκομεν τὰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἰουστινιανοῦ διακρινούσας ἁψίδας αἵτινες φέρουσιν τὸν ἐν τῷ μέσῳ τροῦλλον. Οὔτε εἰς ταύτην ὅμως τὴν ἐποχὴν ἀνήκει ἀκριβῶς ἕνεκα τῆς ὑπάρξεως εὐθειῶν ἀντὶ καμπύλων ἐν τῇ στέγῃ. Ἡ σμικρότης τοῦ προγράμματος ἴσως ἠνάγκασε τὸν τῆς δευτέρας ἐποχῆς ἀρχιτέκτονα νὰ προστρέξῃ εἰς τὴν πρώτην· εἴτε ὅπερ καὶ παραδεχόμεθα ἀνάγεται ἡ οἰκοδομὴ εἰς μεταβατικήν τινα ἐποχὴν μεταξὺ τῶν δύο. Ὅτι ὅμως ἀποδεικνύει ὅτι δὲν εἶναι τῆς τελευταίας (10—12 αἰῶνος) ἐποχῆς ἔργον εἶναι ἡ παντελὴς ἔλλειψις ἀετωμάτων καὶ ἐξωτερικῆς ἐνδείξεως τῆς κλίσεως τῆς στέγης, ὡς καὶ ἡ ὕπαρξις γυναικωνίτου, ἡ πρὸς τὸν ὁποῖον κλίμαξ φαίνεται ὅτι μετετοπίσθη κατὰ τὴν ἐπιδιόρθωσιν.

Σὺν τῷ Μεγάλῳ Κωνσταντίνῳ ἀνῆλθεν καὶ ὁ Χριστιανισμὸς εἰς θρησκείαν τοῦ κράτους. Ἐλευθερία πλήρης ἐδόθη εἰς τοὺς πρότερον καταδιωκομένους ὀπαδοὺς τῆς νέας θρησκείας, οἵτινες ἐγκαταλείποντες τὰ κρησφύγετα καὶ τὰς κατακόμβας αὐτῶν μετὰ φανατισμοῦ ἐπεδόθησαν οὐ

* Ἡ πρὸς ἄρκτον ὄψις εἶναι μικροτέρα κατὰ 43 ὑφεκατόμετρα τῆς πρὸς δυσμάς, 13,92.

SISMANOGLIO MEGARO

μόνον εἰς τὴν εἰς ἐκκλησίας βίαιον μετατροπὴν τῶν εἰδωλολατρικῶν ναῶν ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἐκ βάθρων ἀνέγερσιν καλλιπρεπεστάτων ἱερῶν.

Ἀπὸ τοῦ 337 μ. Χ., μέχρι 527 μ. Χ. ἤτοι ἀπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου μέχρις Ἰουστινιανοῦ αἱ ἀνεγερθεῖσαι ἐκκλησίαι ἀνῆλθον εἰς μόνην τὴν Ἀνατολὴν εἰς τὸν καταπληκτικὸν ἀριθμὸν 1800! Πλὴν δὲν ἐβράδυναν νὰ ἐκδηλωθῶσι τὰ ἀποτελέσματα τῆς τοιαύτης σπουδῆς, ἥτις οὐ μόνον τοὺς ἀρχικοὺς ναοὺς ἐσύλησεν, ἀφαιροῦσα καὶ διαστρέφουσα ὅ,τι καλὸν καὶ ὡραῖον, ἐν αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ αὐταῖς ταῖς νέαις οἰκοδομαῖς πρόξενος βλάβης ἐγένετο διότι πολλαὶ ἐξ αὐτῶν κατέρρευσαν ἀμέσως, ἄλλων δὲ τὰ κυριώτερα μέρη ἐρημνίσθησαν. Δυνάμεθα νὰ εἰκάσωμεν τὴν καταστροφὴν τῶν μικρῶν ἐκκλησιῶν ἀναπολοῦντες ὅτι αὐτὸς ὁ ναὸς τῆς Ἁγίας Σοφίας ὁ ὑπὸ τὰ ὄμματα τοῦ μεγαλεπηβόλου Ἰουστινιανοῦ ἀνοικοδομούμενος δὲν διέφυγε τὴν κοινὴν τύχην καθ' ὅτι ὁ θόλος αὐτοῦ κατέπεσε δὶς ἤτοι τῷ 558 καὶ 987 μ. Χ., ὡς οἱ Βυζαντινοὶ χρονογράφοι ἀναφέρουσιν.

Ἐν παραπλησίᾳ πυρεττώδει σπουδῇ φαίνεται ἀνεγερθεὶς καὶ ὁ ναὸς τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος. Σεισμὸς διέσεισε τὸ πρῶτον αὐτόν, ἐντεῦθεν δὲ τὰ ρήγματα ὡς ὑπὸ τὸν μέσον σηκόν, ὑπὸ τὰς τρεῖς μεγάλας ἁψίδας, ἐπὶ τῆς βάσεως τοῦ τρούλλου καὶ ἐπὶ τοῦ προναΐου. Τότε δὲ κατὰ τὴν ἐπιδιόρθωσιν ἐνεπλήσθησαν αἱ κυριώτεραι ὀπαὶ τῶν τειχῶν, τὰ χάσματα τῶν σηκῶν καὶ ἐδραιώθη ὁ τροῦλλος διὰ τεσσάρων ὁριζοντίων ἐρεισμάτων, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἐνεκλείσθησαν καὶ μέρη τῶν ἐξωτερικῶν κιονίσκων πρὸς βλάβην τῆς ἐξωτερικῆς ἀπόψεως. Συνάμα δὲ κατεσκευάσθη καὶ ὁ νάρθηξ περὶ τὸν 10—12 αἰῶνα. Τότε δὲ ἐκαλλωπίσθησαν ἐσωτερικῶς οἱ τοῖχοι δι' εἰκόνων στερουμένων μὲν τῆς ἀρχαϊκῆς καλλιτεχνίας, ἀλλὰ διαπρεπουσῶν μεταξὺ τῶν συγχρόνων· μολονότι δὲ ὑπέστησαν αὗται ἁπάσας τὰς ἀτμοσφαιρικὰς μεταβολάς, ὡς ἐν ὑπαίθρῳ εὑρισκόμεναι κατὰ τὸ μακρὸν μέχρις ἡμῶν χρονικὸν διάστημα, διατηροῦσιν ὅμως ζωηρότατα τὸν ἀνεξίτηλον αὐτῶν χρωματισμόν.

Δεύτερος καὶ ἰσχυρότερος σεισμὸς κατέστρεψε τὸν τροῦλλον καὶ διέρρηξεν ἐπικινδύνως τὰ τείχη κατὰ τὰ κυριώτερα αὐτῶν μέρη.

Ἀρωγὸς τῷ ὁλέθρῳ προσῆλθον καὶ οἱ ἐγχώριοι, οἵτινες ξυλευόμενοι ἐκ τῆς θεομηνίας, συνέτριψαν στερεώτατα κιονόκρανα καὶ κορωνίδας ἀφαιροῦντες ἀθλίας σιδηρᾶς ῥάβδους καὶ ἔτι ἀθλιέστερον μόλιβδον τῆς προσαρμογῆς. Μεταγενεστέρα ἀπόπειρα ἀνακαινίσεως ἀπέτυχεν ἕνεκα τῶν χαλεπῶν ἡμερῶν, ἃς διῆλθον οἱ χριστιανοί· ἐπὶ ταύτης δὲ μόνον πρὸ τῆς θολωτῆς ἁψίδος τοῦ μέσου σηκοῦ ξύλινα ἐρείσματα ἐτέθησαν. Κατεχώθη δὲ ὡς ἐκ τῶν αἰώνων καὶ ἡ βάσις τῆς ὅλης οἰκοδομῆς καὶ μέχρι τοῦ ἑνὸς μέτρου ἐνιαχοῦ.

IV. ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΗ

Κυριωτέρα προσπάθεια τῶν πρώτων χριστιανῶν ἀρχιτεκτόνων ἦν ἡ ἀπομάκρυνσις αὐτῶν ἀπὸ τῶν κανόνων τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς τέχνης, ἡ ἐπὶ τὸ φαντασιῶδες διαστροφὴ τῶν γλαφυρῶν καὶ λαμπρῶν ἐθνικῶν προτύπων.

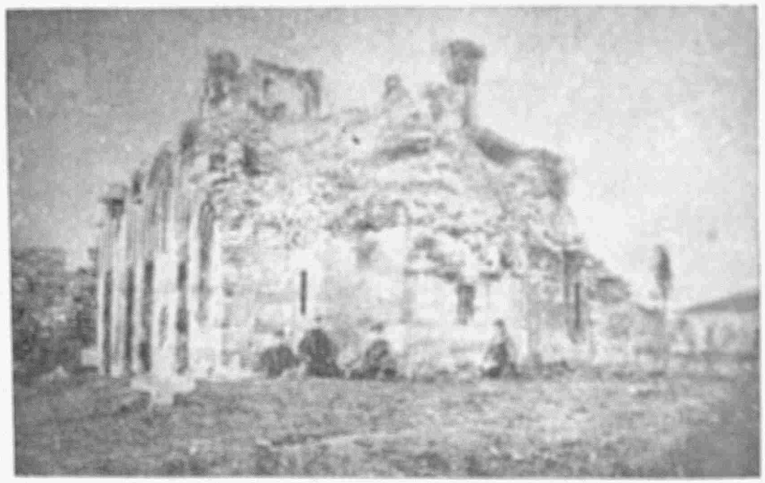
Οὐχ ἧττον δὲ κυρία φροντὶς αὐτῶν ἦτο ἡ διὰ τῶν διαγραμμάτων τῶν νέων ἔργων συμβολικὴ παράστασις τῶν δογμάτων τῆς νέας θρησκείας. Διὸ διασκοποῦντες καὶ τὸ προκείμενον διάγραμμα, ἀπαντῶμεν ἔνθεν μὲν διὰ τῆς διευθετήσεως τοῦ φωτός, οὗ ἀκτῖνες ἐλάχιστα εἰσήγοντο ἐν σκοτεινῷ χώρῳ τὴν μυστηριώδη ἰδέαν τῆς θεότητος διαλάμπουσαν ἐν τῷ σκότει, ἔνθεν δὲ τὸ τρισυπόστατον αὐτῆς. Τρεῖς σηκοὶ ἀπαρτίζουσιν τὸ ἅγιον βῆμα—τρία εἰσὶ καὶ τὰ πρόσωπα τῆς τριάδος. Καὶ οἱ τρεῖς οὗτοι συνενοῦνται καὶ λήγουσιν εἰς ἓν μόνον σχῆμα οὗ ὑψίστη κορωνὶς ὁ μόνος καὶ μέγας τροῦλλος—τουτέστι, ἡ τρισυπόστατος καὶ ἀδιαίρετος τριὰς εἰς μίαν θεότητα. Τρεῖς εἰσὶν αἱ πύλαι ἑνὸς ναοῦ ἄγουσαι πρὸς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν περίβολον. Τρία δὲ τὰ διαμερίσματα τοῦ προναΐου ἀποτελοῦντα ἓν καὶ τὸ αὐτὸ σχῆμα, τρία πρὸς τούτοις καὶ τὰ διατειχίσματα τῆς προσόψεως τὰ τὴν μίαν ὄψιν ἀποτελοῦντα. Τὰ διὰ τῶν ἀριθμῶν παίγνια ἦσαν ἡ προσφιλετέρα ἐνασχόλησις τῶν ἀρχαίων κατοίκων τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῶν, πρώτων χριστιανῶν. Ἀνεξαρτήτως τῶν ἀριθμητικῶν τούτων συνδυασμῶν πλήρης συμμετρία ὑφίσταται ἐν τῷ διαγράμματι λίαν ἐνδελεχῶς μελετηθέντι. Δυστυχῶς ἡ οἰκοδομὴ λίαν ὑπολείπεται τῆς ἀξίας τοῦ σχεδίου λάθη σπουδαῖα ἐγένοντο ἐν τῷ προνάῳ· τέσσαρες παραστᾶται ἀπολήγουσιν ἀτέχνως, καὶ διαφοραὶ σπουδαῖαι ὑφίστανται μεταξὺ τῶν συμμετρικῶν τμημάτων. Καὶ ταῦτα μὲν πάντα ἀποδοτέα τῇ ἐν τῇ ἱστορικῇ ἐπόψει μνημονευθείσῃ σπουδῇ, ἀσύγγνωστος ὅμως ἡ σπάνις παντὸς συνδέσμου τῶν διατειχισμάτων μετὰ τῶν παρακειμένων στύλων καὶ ἀντηρίδων, ὧν ἁπλῆ παράθεσις ἐγένετο. Τί δὲ λεκτέον περὶ τῆς ἀθλίας ποιότητος τοῦ ὑλικοῦ τοῦ μίγματος ὅπερ οὐδαμοῦ τῶν συγχρόνων οἰκοδομῶν ἀπαντᾷ! ἡ ἄσβεστος ἀναμιχθεῖσα ἁπλῶς μετὰ ὀγκωδῶν τμημάτων κεράμου οὐδόλως ἐσκληρύνθη ἐπὶ τοσούτους αἰῶνας· σὺν τῇ ἐλλείψει τῆς ἄμμου ἐπῆλθε καὶ ἡ ἔλλειψις πόρων πρὸς κυκλοφορίαν καὶ ἀπορρόφησιν τοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέος τῆς ἀτμοσφαίρας· διὸ ἁτλῆ ἐπαφὴ μεταβάλλει εἰς κόνιν τὸ ὑλικὸν τοῦτο. Ἡ ἐκκλησία ᾠκοδομήθη μετὰ τὰ περιβάλλοντα τὴν πόλιν τείχη. Ἀβελτηρία δὲ τοῦ οἰκοδομήσαντος ἡ μὴ ἀπομίμησις τῆς συνθέσεως τοῦ ὑλικοῦ αὐτῶν. Ἕτερον σφάλμα, ὅπερ γενικὸν ὅμως κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἦν τὸ μέγα διάστημα τὸ μεταξὺ δύο συνεχῶν πλίνθων ὑπάρχον καὶ πεπληρωμένον μίγματος. Ἐν τῇ σημερινῇ οἰκοδομῇ μόλις τό $^1/_5$ τοῦ

SISMANOGLIO MEGARO

πάχους τῶν πλίνθων ἀφίεται, ἐνῷ τὸ τότε ἐν χρήσει ἦν τὸ πενταπλάσιον. Εὐνόητον δέ, τῆς κακῆς τοῦ μίγματος ποιότητος δοθείσης, πῶς αἱ πλίνθοι ἐνιαχοῦ τῶν θόλων ἀπεσπάσθησαν ἐκ τῆς πιέσεως παρασύρουσαι καὶ τὰ ὑπερκείμενα τειχίσματα. Ἐν συνόψει καλὴ τοῦ διαγράμματος σύλληψις, ἐλλατωματικὴ τοῦ ἔργου ἐκτέλεσις.

V. ΜΕΛΕΤΩΜΕΝΗ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΙΣ

Ὡς ἐκ τῶν προμνησθέντων αἰτίων ἡ θέσις τῆς οἰκοδομῆς λίαν ἐπισφαλὴς κατέστη, αἱ δὲ ἀλλεπάλληλοι ἀτμοσφαιρικαὶ μεταβολαὶ σφόδρα συντελοῦσι εἰς τὴν ἀποσύνθεσιν τοῦ ὑλικοῦ ἐπιταχύνουσι τὸ ὀλέθριον τοῦ

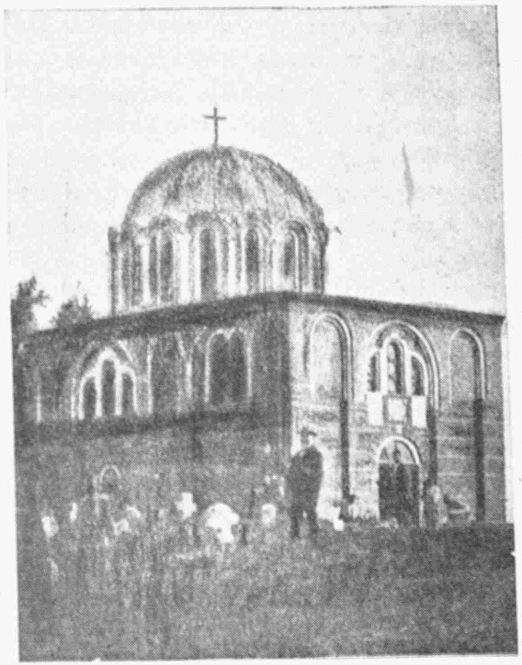
Ὁ Ναὸς τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος κατὰ τὸ 1878.
Ἀπὸ τὴν συλλογὴν Ἀν. Κ. Π. Σταμούλη

χρόνου ἔργον. Ἡ πρὸς βοηθειαν ὄψις τοσοῦτον ἠλλοιώθη ὥστε ἄμορφον μόνον παριστᾷ ὄγκον, πρὸς δὲ καὶ τὰ σωζόμενα μέρη τῶν ἀψίδων ὡς ἐκ τῶν ρηγμάτων τοῦ σεισμοῦ καταρρέουσι βαθμηδόν.

Μελετήσαντες τὴν δυνατὴν τῆς τοιαύτης καταστάσεως προτεινομένην βελτίωσιν, κατελήξαμεν εἰς τὰ τρία ἀκόλουθα μέσα ἅπερ καὶ προθυμοποιούμεθα νὰ ἀνακοινώσωμεν ὑμῖν.

1ον) Νὰ τεθῇ τέρμα εἰς πᾶσαν περαιτέρω καταστροφὴν τῶν σωζομένων λειψάνων, χριομένου ἐξωτερικῶς παντὸς ἐπισφαλοῦς μέρους καὶ στεγαζομένου προσκαίρως τοῦ ὅλου τῆς οἰκοδομῆς οὕτως ὥστε νὰ περισυλλέγωνται τὰ ὑέτια ὕδατα καὶ ἀποσοβηθῇ ἡ ἐκ τῆς εἰσροῆς αὐτῶν βλάβη.

2ον) Νὰ κατεδαφισθῶσι τὰ λείψανα τοῦ τρούλλου καὶ αἱ τῶν σηκῶν ἀψῖδες, νὰ συμπληρωθῶσι δὲ καὶ ἰσοπεδωθῶσι τὰ ἐλλείποντα ἐκ τῶν τειχῶν διὰ λίθων καὶ στερεωθῶσιν αἱ διερρηγμέναι ἀψίδες, πᾶσα δὲ ἐπιστέγασις νὰ ἐκτελεσθῇ διὰ ξυλίνων ἔργων, διατηρουμένης κατὰ τὸ ἐνὸν τῆς ἀρχικῆς τάξεως τοῦ ναοῦ· τουτέστι νὰ καταστῇ ὁ ναὸς ἐκκλησιάσιμος, κατασκευαζομένου τοῦ σφαιρικοῦ θόλου ἄνευ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ κυλίνδρου, στεγαζομέ-

Ὁ ναὸς τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος, ὡς ἐπεσκευάσθη.
Ἀπὸ τὴν συλλογὴν Ἀν. Κ. Π. Σταμούλη

νων δὲ δι' ἐπιπέδων κεκλιμένων στεγῶν τοῦ τε προνάου καὶ τῶν σηκῶν. Τὸ μέσον τοῦτο ἐκτὸς τοῦ ὅτι δὲν διατηρεῖ καθ' ὁλοκληρίαν τὸν ἀρχικὸν ρυθμὸν συνεπάγεται καὶ δαπάνην οὐ σμικρὰν καὶ ὑστερεῖ κατὰ τὴν στερεότητα καὶ διάρκειάν του.

3ον) Δηλ. νὰ στερεοποιηθῶσι μικρὸν κατὰ μικρὸν ἅπασαι αἱ βάσεις τοῦ κτιρίου σχηματιζομένου ἰσχυροῦ σκελετοῦ πρὸς ὑποστήριξιν τῶν τε ἀψίδων καὶ τῆς βάσεως τοῦ τρούλλου καθὼς καὶ τῶν κυλίνδρων τῶν ση-

SISMANOGLIO MEGARO

κῶν νὰ κατεδαφισθῶσι τὰ λείψανα τοῦ τρούλλου, ἀντὶ αὐτῶν δὲ νὰ ἐγερθῇ ὁ κύλινδρος μετὰ τοῦ αὐτοῦ ρυθμοῦ καὶ ἀνοικοδομηθῇ τὸ γυναικεῖον ἀνοιγομένης τῆς πρὸς τὸν ναὸν ἀψῖδος αὐτοῦ καὶ διὰ τὴν κλίμακα καταλλήλου χώρου εὑρισκομένου· πρὸς δὲ νὰ ἰσοπεδωθῇ ἡ στέγη καλυπτομένη δι' ἐλάσματος μολύβδου μετὰ τῶν ἀναγκαίων ὀχετῶν. Ἐν τῷ ἐσωτερικῷ νὰ διατηρηθῶσι κατὰ τὸ ἐνὸν αἱ τοιχογραφίαι καὶ προσαρμοσθῶσι κατὰ τεμάχια εἰς τοὺς μαρμαρίνους βεβλαμμένους κίονας, κατόπιν δὲ νὰ ἐπιτελεσθῇ καὶ ἡ κατάστρωσις τοῦ ἐδάφους δι' ὀπτῶν πλινθίνων πλακῶν ἢ διὰ μαρμάρου. Τὸ ἔργον τοῦτο δύναται νὰ ἐκτελεσθῇ σμικρὸν κατὰ σμικρὸν ἀναλόγως τῶν εἰσπραττομένων συνδρομῶν. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐπειράθημεν τῆς ἀνακαινίσεως τοῦ κτιρίου, οὗ μικρὸν δεῖγμα φαίνεται ἐν τῷ ἐπισυνημμένῳ α' πίνακι *) Διετηρήσαμεν τὴν κυκλοτερῆ ἐπιστέγασιν τῆς στέγης ἀντὶ τῆς ὁριζοντίας εὐθείας ἵνα πλησιάσωμεν πλειότερον πρὸς τὴν δευτέραν τὴν καὶ καλλιτέραν τῆς τέχνης ἐποχήν. Μικρὸν καὶ κομψὸν κωδωνοστάσιον παραπλεύρως τιθέμενον θὰ ἐπέτρεπεν οὐ μόνον τὴν ἐν τῷ γυναικείῳ εὔκολον ἄνοδον ἀλλὰ καὶ τὴν ἐν τῷ κοιμητηρίῳ κάθοδον.

Πρὸ παντὸς συνιστῶμεν τὰ ἑξῆς:

Τὴν ἄμεσον κατεδάφισιν τοῦ μεταγενεστέρου τείχους τοῦ νάρθηκος, τὴν ἔκχωσιν τῶν ἐρειπίων, τὴν κατασκευὴν πλατείας περιξ αὐτῶν περιοριζομένης ὑπὸ μικρῶν ἐκ λίθου προχωμάτων, τὴν διαχάραξιν εὐθείας ὁδοῦ ἀγούσης ἀπὸ τῆς πύλης τοῦ νεκροταφείου μέχρι τοῦ περιβόλου τοῦ ναοῦ μετὰ τῶν καταλλήλων φραγμῶν, ὀχετῶν καὶ δενδροφυτείας· καὶ τέλος τὴν ταξινόμησιν τῶν ἐν τῷ νεκροταφείῳ τάφων.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ 25 Μαΐου 1881

*) Ὁ πίναξ δὲν ἐσώθη.

SISMANOGLIO MEGARO

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟΝ*

ΚΕΣΣΑΝΗ

Ὡραῖος ναὸς τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, ἐκτίσθη τῷ 1860, ἀνεκαινίσθη δὲ τῷ 1912. Ὡραῖος εἶναι ὁ ἀρχιερατικὸς θρόνος ἐκ παλαιοτέρων χρόνων προερχόμενος, λαμπρότερον δὲ καὶ τὸ τέμπλον (1867) ἔχει δὲ καὶ κουβούκλιον ἐν τῷ ἱερῷ ἀπειρόκαλον.

Ἐν τῷ Διοικητηρίῳ Κεσσάνης εὑρέθησαν ἀρχαιότητες, ἃς οἱ Βούλγαροι ἥρπασαν ἀπὸ Ἐξαμίλιον.

1) Βάθρον Ρωμαϊκὸν ὀρθογώνιον (προέχον ἐπίκρανον) ὕψ. ἑνὸς μέτρου ×0,24×0,28 βωμοειδές.

I M P

CAISARI	ὕψος γραμ. 0,05 τοῦ α' στίχου, τῶν δὲ
TRAIANO	λοιπῶν 0,035
HADRIANO	Ἄνω κοιλότης κυκλικὴ
AVG. IOVI	= Διὶ Ὀλυμπίῳ
OLYMIO	= Κτίστῃ
CONDITORI	ἡ ἀποικία.
COL.	

2) Τμῆμα πλακὸς ἐκ μαρμάρου λευκοῦ ἐπιτυμβίας διαλελυμένου μετὰ τὴν ἀποκοπὴν ὑστερογενῶς (εἰς Β' χρῆσιν) πιθανῶς εἰς παράθυρον ὕψ. 0,35×1,12×0,25.

Ἐπιγραφὴ κυρίας ἐπιφανείας.

* Ἀπὸ τὰ χειρόγραφα τοῦ ἀειμνήστου Γ. Λαμπουσιάδου. Ἀποσπάσματα ἐδημοσιεύθησαν εἰς τὰ «Θρακικὰ» τόμος Β' σελ. 87—90 καὶ 323—32 καὶ Γ' τόμ. σελ. 172—176.

ΕΙΕΙ
ΙCΤΟΙΕΝΩΤΑΤΟΝ ΤΑ ὕψ. γραμ. 0,04 [ταφεῖον]
ΠΡΟCΤΕΙΜΟΥ ✶ΒΦ

ἐπιγραφὴ ἐν τῷ κυματίῳ τῆς κάτω ἐπιφανείας

VINAMAPTIMATONAM [ΓΝ].

ΠΑΝΔΚΡΑΔΡ ΟΘΙCCΞΕΛΠΙΖΩΝΟΥΚΑΠΟΤΥΓΧΑ[ΝΕΙ]
ΗΘΚΔ ΓΡΟCΦΕΡΗ ΔΗΛΥΠC ΜΝΑΠΘΕΙΘΝΗ CΠΑCΙ ✝:

Παντοκράτορ! Ὁ εἰς σὲ ἐλπίζων οὐκ ἀποτυγχά[νει]
Τ]ῇ Θεοτόκῳ προσφέρει δι' αὐτῆς ἀνατίθησιν ἀνατάσει.

Ὁ δὲ Ἀλβὲρτ Δουμὼν σελ. 426 ἀνέγνω :

[Θεὲ] Παντοκράτορ, ὁ εἰς Σὲ ἐλπίζων οὐκ ἀποτυγχά[νει]
Ἡ μ]ήτηρ] Θ[εοτό]κος προσφέρει δι' αὐτῆς [καὶ] ἀνατίθησιν ἀνατάσει.

4) Τεμάχιον τοῦ ἄνω στηλισείου ὀρθογωνίου μαρμάρου, λῆγον εἰς στρογγύλην κεφαλὴν πιθανῶς ἐκ στηθαίου (κοιλότης κάθετος ἐπὶ τῆς μιᾶς πλευρᾶς εἰς ἔνθεσιν πλακός) ἐπὶ τῆς προσθίας ἐπιφανείας διαγεγλυμμένης εἰς ἐναλλήλους ταινίας ἐπιγραφὴ ὕψ. γραμμ. (0,20 μῆκ. σωζόμενον 0,51 πάχ. 0,19).

ΙCΕΝΑΓΟ✝ ΑΓΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΜΕΤΑ ΚΑΙ ΒΟΥΛΗC ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΤΟΥ
ΕΤΟΥC 5ΛΞΑ

[ἐποί]ησεν ἄνω τοῦ Ἁγίου Δημητρίου μετὰ καὶ Βουλῆς τοῦ μακαρίτου?
ἔτος 6961=1453

5) Βάθρον ἁπλοῦν κυβοειδὲς ὕψ. 30×60×40×ὕψ. γραμ. 0,06.

LEG. VII MACED =Λεγεὼν ἑβδόμη Μακεδον.
COH VI Σπεῖρα 6
ƆC MARI

Οἱ Βούλγαροι μετέφερον ἀπὸ τὸ Ἑξαμίλιον (ἀρχ. Λυσιμάχειαν) πολλοὺς ἀρχαίους λίθους, ὧν τρία ὑπόβαθρα μέγιστα, ἐφ' ὧν ἐστηρίζοντο ἀγάλματα διεσώθησαν ἐν Κεσσάνῃ· εἶναι δὲ αἱ ἐπ' αὐτῶν ἐπιγραφαὶ ἐκδεδομέναι ὑπὸ Albert Dumont καὶ καταχωρημέναι εἰς τὸ βιβλίον τοῦ Th. Homolle Mélanges d'archéologie et d'epigraphie 1892, ἡ μὲν Α΄ εἰς σελ. 424, ἀρ. 92 καὶ ἡ Β΄ εἰς σελ. 427 ὑπ' ἀρ. 97 καὶ ἡ Γ΄ εἰς σελ. 2526 ὑπ' ἀρ. 96f.

4 καὶ ἥμισυ (καλαθοειδῆ) περιφερῆ κιονόκρανα μᾶλλον ἢ ἧττον κορινθιάζοντα διαφόρου μεγέθους καὶ θεοδοσιανὰ μαρμάρινα, ἐξ αὐτῶν τὸ μέγιστον ὑστερογενὲς ἔγκοιλον ἄνωθεν καὶ τὸ ἥμισυ μικρότερον συνανήκοντα ὡς φαίνεται· φέρουσιν ἀνάγλυπτα μεγάλα πρόστυπα φύλλα, ἀνὰ δύο εἰς τὰς γωνίας συναντώμενα, ὥστε ν' ἀποτελῶσι οειρὰν σταυρῶν καὶ μεταξὺ αὐτῶν ρόδακας ὀκταφύλλους μετ' ἀνθεμίων (ἐν ὅλῳ τέσσαρας) ἄνωθεν.

3 κιονόκρανα μετὰ κυβοειδοῦς ἐπιθέματος μετὰ φυλλοκόσμου τὸ ἕν, τὸ δὲ ἄλλο μὲ ἁπλοῦς ἑκατέρωθεν σταυροὺς προστύπους (=ἐλαφρῶς ἐξέχοντας).

Τὸ δὲ τρίτον κατεστραμμένον.

1 Ἐπίμηκες διλόβου παραθύρου κιονόκρανον μετὰ σταυροῦ ἀναγλύφου ἐν φύλλοις ἐπὶ τῆς ἔξω στενῆς καὶ λοξῆς πλευρᾶς.

1 Πλὰξ θωρακίου ὀρθογωνίου ὕψ. 57×0,68×0,10. Ἐντὸς πλαισίου φέρουσα μέγαν ἀνάγλυπτον κεντρικὸν ρόμβον, οὗ τὰ διάγλυφα σκέλη διασταυρούμενα κατὰ τὰ μέσα τῶν πλευρῶν ἀποτελοῦσι τοῦ πλαισίου κῦμα. Κατὰ μὲν τὰς ἔξω γωνίας τοῦ ρόμβου στροβυλοειδεῖς ρόδακες, κατὰ δὲ τὸ κέντρον αὐτῶν ὀκτάφυλλος ρόδαξ. Πάντες οἱ ρόδακες ἐμπλέκονται εἰς τὰς πλευρὰς τοῦ ρόμβου ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν. Εἰς ἁπάσας τὰς γωνίας δενδροφύλλιον σχηματικὸν ἢ φύλλον.

1 Στυλίσκος ὀρθογώνιος ἐμπρὸς μόνον φέρων φιλιδωτὴν διακόσμησιν μετὰ ὀπῶν (ἐφ' ὧν διέθετον λιθαρίων ἐγχρώμων πολλούς).

1 Ὑπόστατον ἢ ὑπόβαθρον ραβδωτὸν μετὰ τῆς συνήθους κοιλότητος ἄνωθεν (πρὸς ἐνσφήνησιν σκεύους τινος ἐν εἴδει μαιναλίων).

2 Τεμάχια γείσων κυβοειδῶν μετὰ φυλλίνου κόσμου, ὧν τὸ ἕτερον ἔχει μέγαν σταυρόν.

2 Ὀρθογώνια γεῖσα (;) πάρισα πωρίνου ἀμμολίθου μετ' ἀναγλύφου κόσμου ἀνθεμίων καὶ σταυρῶν καὶ σπειρῶν ἐπὶ τῆς στενῆς προσθίας λοξῆς ἐπιφανείας. Τὸ ἕν φέρει καὶ μέγα σταυρὸν ἐπὶ τῆς πλατείας κάτω ἐπιφανείας.

1 Τεμάχιον μαρμάρου μετὰ κόσμου ἀνθεμίων ἐκ τῆς κορυφῆς διὰ τὸ ἔξοχον τῶν ἀνθεμίων.

1 Ἀνάγλυφον κατεφθαρμένον, πιθανῶς ἐκ τῆς πλευρᾶς σαρκοφάγου.

SISMANOGLIO

1 Τεμάχιον μαρμάρινον ἐκ τῆς κάτω γωνίας ρωμαϊκῶν χρόνων, καυλὸς παχύσκιος ἀκάνθου κατ' ἀποστάσεις φέρων φύλλα καὶ ἕλικας.

1 Μέγα τεμάχιον γείσου μετὰ κληματίδος εἰς τὴν στενὴν πλευράν.

1 Ἐπικρανίτις (παραστάδος) τὸ αὐτὶ κιονοκράνου δηλ. εἰς δύο τεμάχια.

1 Πινάκων θωρακίου τεμάχια.

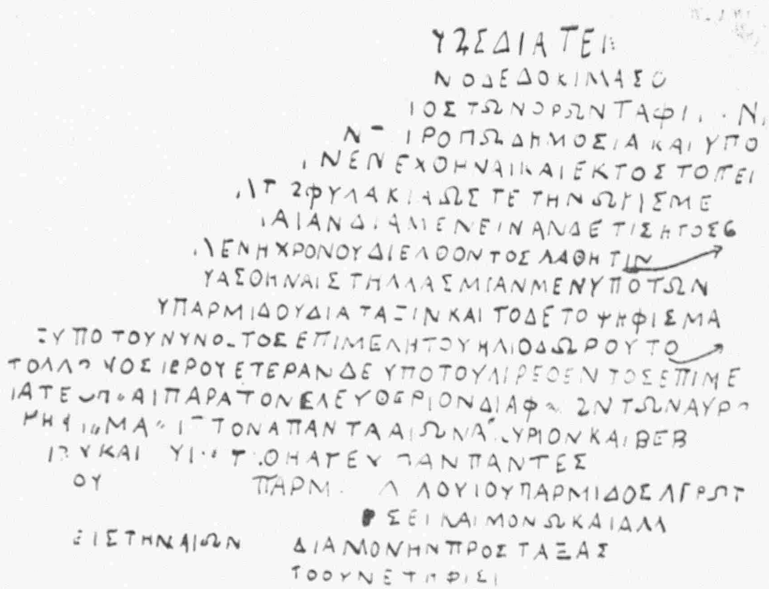
ΠΑΛΑΙΟΚΑΣΤΡΟ ΚΕΣΣΑΝΗΣ

Μίαν ὥραν ἀ. τῆς Κεσσάνης ὀρθοῦται ὑπὲρ τοὺς πέριξ γηλόφους ὠοειδὴς περίοπτος λόφος δεσπόζων τῆς ἀπὸ Β. διὰ Μπουλγαρκιοὶ (νῦν ἐγκαταλελειμμένου) ἀρχαίας Ἐγνατίας μεγάλης ὁδοῦ καὶ τῆς ἀπὸ Ν. κοιλάδος τοῦ παραποτάμου Βουγιούκ-δερέ, παρ' οὗ καὶ Μάνδρας καὶ ἄλλα χωρία. Ἐντεῦθεν καθορᾷ τις καὶ ὄχι ὀλιγωτέρας ἐδῶ πεδινῶν θαμνοσκεπεῖς πτυχώσεις, ἐξηγούσας τὴν ὕπαρξιν πληθύος τέως ποιμνίων ἐν τῇ περιφερείᾳ ἂν καὶ ὅλα ἠδύναντο νὰ εἶναι καλλιεργήσιμα. Ὕψ. 167 κατὰ τὸν χάρτην τοῦ αὐστρ. ἐπιτελείου. Τὸ τοίχισμα συνήθους λιθασβεστίνου τύπου (opus incertium) μετ' ὀλίγων κεράμων μικρῶν (μόλις 1,50 βημάτων περιφερείας) καὶ στενὸν καὶ ταπεινὸν ἀρχῆθεν ζωνίον τὴν κορυφὴν 70 που μέτρα χαμηλότερον σώζει καταρρέοντα ὑδαρμένα ἀτελέστατα μὲν κατὰ Δ. πυλίδα, πλάτους μόλις 0,80 εἰς ὕψος ὁ πύργον λείψανα τῶν μόνων φαίνεται ὑπαρξάντων ἐν ἐρειπίοις δὲ καὶ γύρω ἐντὸς καὶ μεχρι τῆς κορυφῆς ὁ χῶρος κατεσπαρμένος ὑπὸ δεκάδος σωρῶν λίθων, προφανῶς ἐξ ἐρειπωθέντων οἰκίσκων, πενιχρᾶς ἐν ἀνάγκῃ καταφυγῆς (ὄχι μόνον φρουρᾶς διὰ πλῆθος).

ΣΙΓΛΙ ΧΩΡΙΟΝ ΠΡΟΣ Ν. ΤΗΣ ΚΕΣΣΑΝΗΣ

Ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, τέως ἐν κρηπῖδι συλοκωδωνοστασίου ἀποτριβομένη.

Ὕψ. 40×62×0,9.

ΜΕΓΑΛΗ ΓΕΦΥΡΑ

Καθαρῶς τουρκικῶν χρόνων πόλις (!), κέντρον Κεσσάνης καὶ Μαλγάρων· ζωηρὰ ἀγορὰ κατὰ Παρασκευήν· λιθόστρωτα. Ἡ Ἐκκλησία μας μόλις ἐκτίσθη τῷ 1877, ἐνῶ εἰς Κίρκ-Καβὰκ ἀρχαιότερα, λέγουν, ἐρείπια (νῦν Τεκές). Παρὰ ταῦτα τὰ $^3/_4$ τῶν οἰκιῶν (Ὀθωμανικῶν τὸ πλεῖστον) ξυλοπλινθόκτιστοι καλύβαι, αἱ πολλαὶ τοὐλάχιστον τετράπλευροι ἤδη· καὶ ὅμως μακρόθεν $^3/_4$ Ν ἀπὸ τοῦ σταθμοῦ γραφικὴ καὶ εὔδενδρος, φαίνεται ὡς ἀναβαίνει ἐπὶ τὴν ράχιν κτλ. Ἐσχάτως καὶ ἐπισκόπου ἕδρα. Εὐτυχῶς ἐντεῦθεν καὶ μέχρι Αἴνου ἐπικρατεῖ τελείως τὸ Ἑλληνικὸν στοιχεῖον. Τὰ χωρία σχεδὸν 10 πρὸς 1 ἀντιθέτως πρὸς τὴν Χαριούπολιν. Διὸ καὶ ἐξετοπίσθη ἐξ ὁλοκλήρου κατὰ τὸν πόλεμον καὶ ὑπέστη τὰ πάνδεινα.

Ὄντως μέγα τι χρῆμα ἡ γέφυρα πάντως ὑπὲρ τὸ $1^1/_4$ χιλιομ. ἔργον Μουρὰτ τοῦ Β'. Ἐθεμελιώθη τῷ 829 Ἐγείρας κατὰ τὴν ἐπιγραφήν. Καὶ ὅμως φαίνεται τόσον μικρός τις, βραδὺς καὶ ἄκακος σήμερον ὁ Ἐργίνης. Ἐν Ἐρμενί-κιοϊ χωρίῳ Βουλγαρικῷ, νῦν Τουρκικῷ εὑρέθησαν ἐν πίθῳ νομίσματα ἀρχαῖα καὶ ἀγαλμάτιον κατασχεθὲν πρὸ τοῦ 1912. Συχνὰ εὑρηνται Ἀλεξάνδρου, Λυσιμάχου κλπ. ρητῶς. Ἐπίσης καὶ ἐν Δερέκιοϊ ὅπου ἐν χαλκώματι πρὸ ἐτῶν ἀνεκαλύφθη εὕρημα ὁλόκληρον. Ὁ κ. Γαβριὴλ παντοπώλης ἔχει νομίσματα παντοῖα ἐξ ἀγορᾶς, Αἴνου καὶ ἡμιδρ. 2 ἀργυ-

ρᾶ μὲ δίμαλιν, καὶ ὄπισθεν γοργόνειον καλὸν μέχρι Ἀνσιμαχείου χρόνων-αὐτοκρατόρων, Βυζαντινά.

Κ ά σ τ ρ α (=Καλέδες) ἀγνοοῦν, πλὴν τοῦ Κουλελῆ-Βουργαζίου καὶ τοῦ ἐν Χάραλα. Τύμβοι ὅμως οὐκ ὀλίγοι.

Οὐδὲν πλέον βλέπω, παρὰ τεμάχια κεράμων ἐν ἱκανοῖς βάθεσιν ἀσφαλῶς τεχνητῶν-ἀλλ' οὐδὲν ἀγγεῖον.

Τριπλάσιαι ἀμφότεραι αἱ διαστάσεις τοῦ $^1/_4$ ἐξω (ΝΑ) τῆς πολίχνης τύμβου περὶ οὗ πιστεύουν, ὅτι ταῖχα ἐγκλείει ἐκκλησίαν (;) ἀλλὰ καὶ εἰς τοῦτον οὐδὲν βλέπω, πλὴν τριμμάτων κεράμων καὶ λεπτοτέρων (πλὴν ἐφθαρμένων) ἀγγείων.

ΧΑΡΑΛΑΑ

Ὁ ὥρας βορείως τῆς Κεσσάνης ὑπὲρ ὁμώνυμον ἄσημον Τουρκοχῶρι, λόφος ταπεινότερος τοῦ Παλαιοκάστρου τῆς Κεσσάνης ἀλλ' ἱκανῶς ὑψηλός. 33 τοὐλάχιστον μέτρα δεσπόζει καὶ τῆς ἀπὸ 30 ἐτῶν κτισθείσης λεωφόρου πρὸς Οὐζοὺν-κιοπροῦ καὶ τῆς ἀπὸ Β ἐκτεινομένης κοιλάδος τοῦ Ἐργίνη (ἀλλ' ἡ παρόχθιος ὁδὸς τούτου ἐκ ΝΑ. πρὸς Οὐζοὺν-κιοπροῦ εἶναι πέραν τοῦ ποταμοῦ) ἴσον περίπου πρὸς παλαιότερον τεῖχος ἀρκιὰ μόνον ἴχνη, ἀλλ' ἀσφαλῆ πρὸς Ν. ἰδίᾳ. Πύργοι ἀσφαλεῖς τρεῖς, ὧν ὁ Δ πενταγωνος, χαμηλότερος, ἐπιμελεστέρας τοιχοδομίας (3 ζώνας ἀνὰ 5 πλίνθους) καὶ πιθανῶς νὰ ἦτο ἐνταῦθα πύλη (ἀρχὴ πιθανῶς ἄλλου ἔξωθεν πύργου) εἶνε ὁ μέγιστος (πεντάγωνος φαίνεται ἐξ ἀμβλείας νοτίου γωνίας).

ΚΥΨΕΛΑ=ΥΨΑΛΑ

Σποραδικὰ μόνον ἴχνη ἀρχαίων-οὐδὲν κτίριον. Σπόνδυλοι ἰωνικοῦ ρυθμοῦ ἐν καφενείῳ. Κιονόκρανον κορινθιάζον μὲ βυζαντιακὸν ἀκανθόφυλλον ὑψηλόν, στενούμενον κάτω πολύ, παρὰ τὸ Καρὰ-Μουσταφὰ δζαμὶ καὶ βάσις ἰάζουσα. Ἄλλα μαρμάρινα τεμάχια, ὧν ὅμως πλεῖστα Τουρκικῶν στηλῶν ἐπιτυμβίων. Ὁμολογοῦν ὅμως οἱ Τοῦρκοι πλῆθος θεμελίων καὶ ἐπὶ λύτρων γύρῳ. (Διὸ δῆθεν 30 χιλ. οἰκογενειῶν ποτὲ πρὸ Τουρκικαί).

Ἐν τῷ νῦν τουρκικῷ νεκροταφείῳ ἀνευρέθη πρὸ ἐτῶν τάφος· ἐξ οὗ ὅμως δὲν βεβαιοῦται ὅτι προῆλθεν ἡ σαρκοφάγος. Ἡ λῆψις τοῦ σαρκοφάγου ἔχει εἰς βάθος ἓν μέτρον (λάκκῳ νεοσκαφέντι). Βυζαντινὰ ὄστρακα μόνον. Πρὸς τὰ ΒΑ. ἄκρον τῆς κώμης ἐνταχισμένα ἑκατέρωθεν ὡς παραστάδες κρήνης 2 κράσπεδα σαρκοφάγου τεμάχια μὲ μεγάλα σύνθετα εὐρυτέρων καὶ στενῶν φύλλων λέσβια ἄνθεμα συνανήκοντα φαίνεται εἰς ἕνα λίθον ὡς ὑπέρθυρον βυζαντινὸν χρησιμεύοντα. Ἐπὶ τοῦ πλαισίου ἐπιγραφὴ ἐν μέρει ὑπὸ ἀσβέστου ὑστερογενῆς καλυπτομένη.

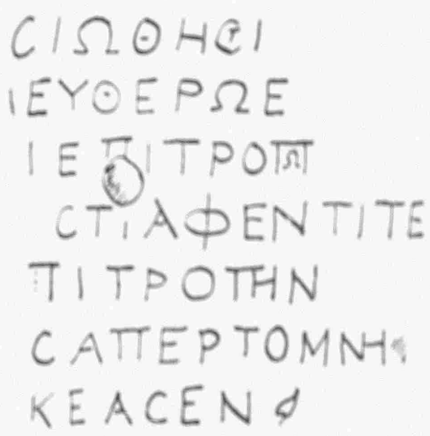
Καὶ ἐνταῦθα οἱ Βούλγαροι ἔχουσι καταστρέψει πάσας τὰς οἰκίας. Αἱ τουρκικαὶ εἶναι ὅλαι σχεδὸν ἐρείπια. Ὀλίγισται δὲ μόνον περιεσώθησαν καὶ δι' αὐτὸ ἀναγκαζόμεθα νὰ ἀποφύγωμεν δευτέραν διανυκτέρευσιν. Τὰ δζαμία καὶ τὸ Ἰμαρέτι ἐπίσης. Ἐκπληκτικὸν ὅτι λείπει τεῖχος. Ἀλλ' ἔδει νὰ σπεύσωμεν χωρὶς νὰ περιέλθωμεν τὰ ἀπὸ Α. στρέφοντα ὑψώματα, ἐν οἷς λέγουσι ὅτι ὑπάρχουσιν ἀσφαλῶς θεμέλια.

Γούρνα πρόσθιος πλευρὰ τῆς κυριωτέρας ἐν τῇ ἀγορᾷ κρήνης (καὶ ἄλλα δύο μάρμαρα ἐντετειχισμένα) μεγάλη πλευρὰ σαρκοφάγου συνθέτου ἐκ τεσσάρων πλευρῶν, ἄνω καὶ κάτω τοξοειδής.

ἀπόβρωσις Γράμματα μεγέθους 0,5—6 μήκ. 200×0,60×0,16

ΕΝ ΜΑΛΓΑΡΟΙΣ

Λίθος ἐν τῷ λουτρῷ. Ἦτο λίθος ἐνεπίγραφος ἐπιτύμβιος συντετριμμένος εἰς τὸ μέσον καὶ φέρων ὀπήν, ἐξ οὗ καταφαίνεται ὅτι μετεβλήθη εἰς βρύσιν. Φέρει δὲ τὴν ἑξῆς ἐπιγραφήν.

πλακὸς μῆκ. 62 × 53 × 13
Γραμ. α΄ σειρᾶς 0,65
» β΄ σειρᾶς 0,55
καὶ τὰ ἄλλα μικρότερα

Ἐν Μαλγάροις ἐσώζετο τέμενος καὶ παρ' αὐτῷ Μανσωλεῖον τοῦ Ὁμέρ-βεη υἱοῦ τοῦ Τουραχάν-βεη. Ἐν αὐτῷ ἐσώζετο ὁ τάφος τοῦ Τούρκου στρατηλάτου καὶ τὰ ὅπλα του, δηλ. θώραξ. περικεφαλαία, ἀσπίς, λόγχη, ξίφος κλπ. Ταῦτα πάντα οἱ Βούλγαροι κατὰ τὴν κατοχήν τοῦ 1913 διήρπασαν, τὸ δὲ Μανσωλεῖον μετέβαλον εἰς ἀποθήκην δερμάτων.

Περὶ τοῦ ὀνόματος οἱ Τοῦρκοι ἔλεγον, ὅτι τὸ παλαι ἐκαλεῖτο Μεγάλη χώρα, καὶ ὅτι ὑπῆρχε τάφος ἀρχαῖος καὶ ἐπιγραφή ἀναφέρουσα τὸ ὄνομα Μεγάλγκαρα.

Ἔξωθι τῶν Μαλγάρων πρὸς τὸν δρόμον τῆς Κεσσάνης εἶνε ὁ Μπογατζὶ-Τσεσμὲς καὶ πρὸς Β. πρὸς τὸ μέρος τῶν Καλυβίων ἐντὸς δάσους συννηρεφοῦς τὸ Ἐκμεκτσιλέρ, ἔνθα εὑρέθησαν καὶ πίθοι ἀρχαῖοι καὶ ἀρχαίου συνοικισμοῦ ἴχνη.

Δύο κιονόκρανα σύνθετα Κορινθιακὰ καὶ Ἰωνικὰ κύματα καὶ ἕλικες εἰς τὰς 4 γωνίας μὲ ταπεινὸν ἄμα ἐπίθημα. Τὸ ἓν μέγιστον καὶ τὸ ἄλλο μικρότερον ἐκ τινος ἐκκλησίας βεβαίως ἢ οἰκοδομήματος ἄλλου εὑρεθέντα ὄπισθεν τῆς νῦν Ὀθωμ. Τραπέζης παρὰ τὸ πρώην δημαρχεῖον. Καὶ κίονες γρανίτου μονόλιθοι 3—4 σποράδην καὶ ἐπικρανίται μὲ ἀνθέμια περὶ τὰς 3 πλευρὰς (ἰδίᾳ οἱ κίονες ἐκ τοῦ Τσιφτὲ δζαμὶ) ὅπερ σώζει καὶ δυσμόθεν καὶ βυζαντινὸν πιθανῶς καμαρωτὸν διαμέρισμα (μὲ ὀπτοπλίνθους ἡ καμάρα). Πλὴν ἀφθόνων μαρμαρίνων τεμαχίων ἐντετειχισμένων μόλις τὸ κατεστραμμένον ἀρχαῖον Βεζιστέη θὰ ἠδύνατο νὰ θεωρηθῇ Βυζαντινὸν τοιχοδομικῶς, ἂν μὴ κοινὸς τρόπος καὶ τὰ κιονόκρανα μᾶλλον ἄλλοθεν μετηνέχθησαν. Ἀδύνατον ὅμως καὶ νὰ μὴ κατερκεῖτο πάντοτε. Παράβαλε πρὸς Δ. εἰσόδου ὀλίγον.

ΜΠΟΥΛΑΒΑΤ-ΚΑΛΕΣΙ

1 1/2 ὥραν Ν. κεῖται τὸ Δεβετζὴ-κιοῖ καὶ 1/2 ὥραν μακρότερον τὸ

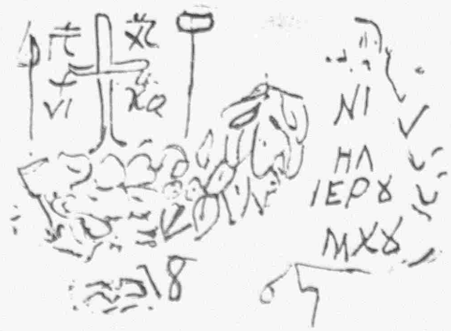
Μπουλαβὰτ-Καλεσὶ (ὑπὲρ ὑψηλὸν ἤδη μικρὸν ἐπίπεδον, πλῆρες βυζαντινῶν ἐρειπίων καὶ ὀστράκων περὶ κρήνην ἀρίστου ὕδατος). Λόφος ὑψηλὸς ὡς κόλουρος ἐπιμήκης κῶνος 200—250 μ. × 150 μ. σώζει σαφὲς μὲν τὸ συγχωσμένον συμπεπτικῶς τεῖχος, εἰς δύο δὲ σημεῖα καὶ ἔκδηλον εἰς ὕψος 3 μέτρων ἐν (Β. τμῆμα) μικρὸν καὶ ἀπὸ Δ. ὡσαύτως—Τοιχοδομία κοινῶν ἀσβεστοκτίστων λίθων χωρὶς σχεδὸν κεραμίδια ἢ πλίνθους.

ΑΛΜΑΛΗ

Πλῆρες ἐρειπίων καταστραφὲν δι' ὀβιδοβόλων ὑπὸ τῶν Τούρκων. Πολίχνη σωστὴ μὲ δρόμους ἄνω κάτω· συντρίμματα ἀγγείων τοὐλάχιστον ρωμαϊκῆς ἐποχῆς. Περιερχόμενοι τὰς λοφοσειρὰς διὰ τῶν χωρίων Γιουσούζ-κιοϊ (ἐκκλ. Παχνιώτισσα) καὶ Καρατζιὰ-Χαλὴλ ἀναβαίνομεν διὰ ρωμαντικωτάτης ὁδοῦ 400—500 μέτρα εἰς Ἀλμαλή· οἱ ἄνθρωποι ζωηρότατοι. Καυχῶνται ὅτι εἶναι ἄποικοι ἀπὸ Γκούρας=τῆς Ὄρθρυος δηλ. ὄχι Καρακατσανέοι. Ἦλθον ὀλίγαι οἰκογένειαι νομάδες πρὸ αἰώνων ὡς δεικνύει καὶ ἡ ἰδιαιτέρα περιβολή των (φοροῦσι κάλτσας). Κατεστράφη μὲ κανόνια ὑπὸ τῶν ἐπιδραμόντων Τούρκων τῷ 1913· ἡ Ἐκκλησία των ἐρείπιον. Ἐκ 40 χιλ. προβάτων ὑπελείφθησαν μόνον 2 χιλ.· τὰς ἀμπέλους των ἐξερρίζωσαν οἱ Βούλγαροι πρὸς καῦσιν.

Ἐπὶ ὑψηλοτάτης θέσεως ὅθεν λέγουσι φαίνεται ἡ θάλασσα 3 τὸ πολὺ ὥρας μακρὰν κεῖται τὸ Ἀσσὰρ καλεσί, ἔχον πολὺ μεῖζον τεῖχος ἠρειπωμένον καὶ χωρὶς οἰκίας. Ἐπίσης ἠρειπωμένον καὶ τὸ Τουρχὰν Καλεσὶ 4 ὥρας μακρὰν παρὰ τὴν ἀνωφέρειαν πρὸς θάλασσαν.

Παλαιόκαστρον Ἀλμαλή. Ἅγιος Ἀθανάσιος μοναστηράκι κτισμένον τῷ 1861· ὁ ναὸς εἶναι μικρὸς μὲν ἀλλ' ὡραῖος καὶ φωτεινός.

Πρὸ τῆς εἰσόδου ἐκκλησίδιον (1861) τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου (νέον μονύδριον). Ἔχει ἐντειχισμένην ὑπὲρ Ν. θύραν τμῆμα πλευρὰν σαρκοφά-

SISMANOGLIO MUSEUM

γου μὲ ἀνθοστεφάνας χονδροειδοῦς ρωμαϊκῆς τέχνης ὕστερα τὸ τεῖχος δὲν σώζει πλέον πύλης ἴχνη, ἀλλ' ἱκανὰ τμήματα ὁ μ. ὕψους ἰδίᾳ πύργου ΝΔ. Ἔξωθεν τετραπλεύρου, ἐντὸς στρογγύλου καὶ κατὰ τὴν Α. πλευρὰν μέσον τμῆμα ὑψηλὸν δεικνύει τοιχοδομίαν τυπικὴν ἄνευ πλινθων, ἀλλά πως ἰσόδομον μὲ τοὺς μικροὺς ἔστω πλαισιοειδεῖς τενιλθεν (λεπτοτέρους τινὰς πλινθοειδεῖς δόμους). Ἡ ἀπὸ Β.-Ν. μείζων διάμετρος 200 μ. τὸ πολὺ ×100 καὶ δασωμένον τὸ ἐσωτερικόν, δεικνύει σωρούς οἰκήσεων. Κατὰ τὴν Δ. πλευρὰν ὑπάρχει τὸ λαγοῦμι, δῆθεν ὑπόγειος σηραγξ φέρουσα πρὸς τὸν ρύακα πρὸς ὕδρευσιν τῆς φρουρᾶς. Σουμπάσιοι ἔχον θεμέλια ἀρχαίας ἐκκλ. Κατσρίτσι. Εἰς τὸ Καλιπὰ παράδοσις ὅτι ἦτο Μοναστῆρι ἔχον ὑπόγειον, εἰς ὃ κάθε Λαμπρὴν εὑρίσκετο καὶ κόκκινο αὐγὸ ὅπως καὶ εἰς Χάσκιοϊ εὑρέθη εἰκὼν καὶ ἁγίασμα τῷ 1896 καὶ ἑορτάζουσι ἐν πομπῇ τὰ πέριξ χωρία.

ΧΑΡΙΟΥΠΟΛΙΣ

Καταβαίνομεν εἰς τὸ παρὰ τὸν Κερμὲν καλὲ Α. ρυάκιον, στρέφον μύλον καὶ ὑπερβαίνοντες 1—2 κυματισμοὺς ὑψωμάτων φθάνομεν εἰς 2—3 τουρκοχώρια προσφύγων, ἐν οἷς τὸ Σιρινσιλῆ. Παρὰ τὸ δεύτ. ὑπάρχει κιονόκρανον μαρμάρινον κορινθιάζον ἐπιπολαίας ἐργασίας. Ἐκομίσθη ἐκ τῶν ἀγρῶν τάχα 1'/, ὥραν πρὸς Β. ὅπου ὄντως φαίνονται ἀριστερᾷ τῆς ὁδοῦ Χριστιανικὰ ἐρείπια (ἐκκλης.) Πλὴν τῶν ἐγγὺς Ἄπρων 2—3 τύμβων ὁρατοὺς ἔτι ἐκεῖ ἐπὶ βόρειον λοφοσειρὰς Ἐβλέν- τεπέ καὶ ἄλλος Α. ἄλλοις τόποις. Ἀλλὰ καὶ 2—3 ἄλλοι ἐν σειρᾷ ὅσον προχωροῦμεν δεξιὰ μας μακράν.

Ἤδη παραπορευόμεθα ἀντιθέτως τὸν Ἀνὰ-σοῦ καὶ τὸ μέγιστον πεδίον αὐτοῦ, τὸ κέντρον πλέον τῆς Θρᾴκης. Ἐκτὸς τῶν λόφων τῶν ὁρατῶν ἐκ τοῦ Σαρὶν-σελῆ ἔτι μείζων λέγουν δεξιώτερα πρὸς τὸ Σελτζὶ-κιοϊ Α. ἐπιμήκης καὶ φρούριον σώζει ὁ Βεσὶκ-Τεπές (Τύμβος καὶ πλησίον τοῦ Ἀϊνετζὶκ ὁ Μπὸς-τεπές, μεταξὺ Σελτζικιοι καὶ Ἀϊνετζί»)

Παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Ἀνὰ-σοῦ βλέπομεν Νυμφαίας μὲ τὴν κιτρίνην των κάλυκα (ἥτις διαδίδει τόσον δηλητηριώδη ὀσμήν, κατὰ τὸ λέγειν τῶν χωρικῶν) ὥστε φονεύει καὶ τὰς ἐν τῷ στομάχῳ ἔλμινθας). Ἐνταῦθα εἶναι πράγματι ἐρημία Σκυθική. Μόλις 5—6 χωρία καὶ ὅλα τὰ πεδινὰ εἶναι Τουρκοχώρια. Τέλος φθάνομεν εἰς Χαριούπολιν ἥτις ἔχει νῦν 1200 οἰκογενείας μόλις 200 Χριστιαν. (καὶ αὐτὰς διωχθείσας καὶ νῦν ἐπιστρεφούσας) καθὼς καὶ τὰ χωρία Χάζ-κιοϊ, ὅπερ ἔχει μονήν, ἔνθα ἀνεγνωρίθη πλάξ ἀνάγλυφον ἔχουσα ἱππέα. Σώζει δὲ καὶ πύργον Βυζαντινόν.

Ὁ καζᾶς τῆς Χαριουπόλεως φαίνεται μέγας ἐν ᾗ καταστάσει καὶ

ὅλη ἡ Θρᾴκη καὶ ἡ Μικρὰ Ἀσία πρὸ 100 ἐτῶν, πρὶν δηλ. συνοικισθῇ ἐκ τῆς ΒΑ. ὀρεινῆς, σωσάσης τὸ ὑποχωρῆσαν πρὸ τοῦ τυράννου γένος καὶ ἐκ τοῦ ἄλλου ἔθνους (παρὰ τοῦ Διδυμοτείχου κλπ.) διότι καὶ ἐν Λουλέ-Βουργὰς διηγεῖται ὁ κ. Ἀλεξ. Μπάλτας, δὲν ἀναβαίνουσι τὰ γένη εἰς χρόνους ἀρχαιοτέρους καὶ ἔξωθεν γενεαλογοῦνται. Ἐπικρατεῖ τὸ Τουρκικὸν στοιχεῖον, οἱ δὲ ἐνυπάρχοντες Ἕλληνες εἶναι ἐπήλυδες, περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 18ου αἰῶνος ἐξ Ἠπείρου μεταναστεύσαντες.

Ἐντὸς τῆς Χαριουπόλεως μηδὲν ἢ μηδαμινὰ λείψανα καὶ δὴ εἰς τὸ Πασᾶ-δζαμὶ κατὰ τὴν Ν. θύραν βυζαντινὸν κιονόκρανον κορινθιάζον καὶ ἀπέναντι αὐτοῦ καὶ τῆς κρήνης θεμέλιον πλινθασβεστικὸν Βυζαντινὸν μόνον ὑπόλοιπον νῦν καὶ παράδοσις ὅτι ὁ νῦν τεκές, τοῦ προφήτου Ἠλιοῦ ἦτο ἐκκλησία. Οἰκτρὰ καὶ ἡ πτωχεία τοῦ παρόντος καὶ ἡ ἐκκλησία καὶ τὰ σχολεῖα. Ἄλλως μόλις ἀπὸ 80 ἐτῶν συνοικισμένη ἐκ Χριστιανῶν, ὧν οἱ πλεῖστοι ἐξ Ἠπείρου ἔκτισαν νυκτὸς τὸ πρῶτον ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Βασιλείου. Πέλαγος Τουρκισμοῦ εἶχε καλύψει καὶ ἀπορροφήσει τοὺς χριστιανούς. Καὶ ἐν γένει Ἀνατολὴ πολὺ ἐδῶ, βίος καὶ τρόπος οἰκίαι ξυλόπλεκτοι ἐπαλειφόμεναι ἀχύρῳ καὶ βοείᾳ κόπρῳ ἀμμοπλίνθιναι μὲ ξυλοδεκές), ἀκόμη καὶ ξενῶνες ἔχοντες ὅμοιον τὸ κονίαμα. Φαγητὰ ἄνευ περονίων ἐπὶ ταβᾶ στηριζομένου ἐπὶ πτυκτοῦ τραπεζοειδοῦς σκαμνίου, κοινῶς ἐσθιόμενα-συγκοινωνία μὲ ἀργοκίνητα βουβαλάμαξα-στέγη χόρτων- δυσκίνητοι, στάσιμοι.

ΒΙΖΥΗ

Ἀληθινὰ γραφικὴ καὶ πρώτη κλασσικῶς ὡραία δι' ἐμέ. Ἡ ἔξωθεν ἄποψις τῆς πόλεως μὲ τὰ τείχη της τὰ Ἑλληνίζοντα καὶ τὰ Βυζαντινὰ μεγαλόπυργα, καὶ ἔσωθεν καὶ ἡ ἐξ αὐτῆς πρὸς τὴν ἀτέρμονα πεδιάδα ἰδίᾳ πρὸς Ν. ὅπου τὸ χωρίον Μαγκριώτισσα μὲ τὴν εἰκοσάδα τῶν ἀνὰ ταύτην ἐσπαρμένων τύμβων. Ἀπὸ Β. μόνον (πέραν πάλιν χαράδρας, χωριζούσης τὴν θέσιν ὡς τι ἱερὸν) ὑψοῦνται ὡς φόντο ἠρέμα λοφοσειραὶ πετρώδεις, καὶ μακρὰν εἰς τὸν Α. ὁρίζοντα τὰ τελευταῖα τοῦ Θρακικοῦ πεδίου πρὸς τὸν Εὔξεινον διαφράγματα (χωματόλοφοι), ταπειναὶ μᾶλλον ὑψηλότεραι ἐξάρσεις μὲ δύο ἀραιὰ στίζοντα χωρία, κλείουν εἰς τὸν ΝΔ. ὁρίζοντα, χωροῦσαι ἐκ ΒΔ. πρὸς ΝΑ.

Πόλις καὶ Ἀκρόπολις θὰ συνέπιπτον βεβαίως κατὰ τὴν ἀρχαιότητα. Ἐπὶ τοῦ κυρίου ἀπὸ Β. πρὸς Ν. ἐπιμήκους λόφου, τοῦ Κάστρου μέχρι σήμερον καλουμένου, μόνον δ' ἐν Βυζαντινοῖς χρόνοις ἐπεξετάθη, τὸ τεῖχος καὶ περιέβαλε καὶ τὸ δυτικὸν συναφὲς ἥμισυ τοῦ Τσομλεκτσῆ τεπέ-λόφος κεραμουργείου. Ἀλλὰ τὸ μὲν ἀρχαῖον μόλις ποὺ λεί-

ψανα περὶ τὰ τείχη τοῦ δυτικοῦ σκέλους, ὑπὲρ τὴν Κρήνην τοῦ Χατζῆ, ἴσως καὶ Μακεδονικῶν, ἀλλὰ ἀσφαλῶς Ρωμαϊκῶν μεγαλολιθικῶν ἴσων δόμων. Ἐνῷ τοὐναντίον ἡ λοιπὴ Δ. πλευρὰ ὅλη κατὰ τὰς λεπτὰς ἔξω παρενθέτους (ὁριζοντίους μόνον) κεράμους μᾶλλον τῶν πρώτων Βυζαντινῶν χρόνων (τὸ πολὺ ὑστερορρωμαϊκῶν, ἀφοῦ ἐν γένει ἰσοδομική, μόνον μὲ μικροτέρους τοὺς ὀρθογωνίους λίθους) καὶ σώζεται δὲ ἱκανῶς ἡ δυτικὴ πλευρὰ διὰ τὴν ἐπ' αὐτῆς εὐτυχῶς κατοικίαν τῶν Τούρκων.

Ὁ Τουρκικὸς μαχαλᾶς εἶναι ἀκριβῶς τὸ κάστρο, (δηλ. ἡ δυτικὴ του κλιτύς) καὶ διατηρεῖ πλὴν λειψάνων τινῶν ὀρθογωνίων πύργων (καὶ ἑνὸς μετεσκευασμένου εἰς Βυζαντινοὺς χρόνους εἰς στρογγύλον δυτικώτατα) καὶ δύο μεταξὺ που τοῦ νῦν λουτροῦ καὶ τοῦ Χατζὴ-Τσεσμὲ ρομβοειδῶς ἢ μᾶλλον σφηνοειδῶς προεξέχοντας (κατὰ τὸν τρόπον τῶν ποδῶν τῶν γεφυρῶν) καὶ μιᾶς τοὐλάχιστον πύλης περὶ τὸ μέσον ἐνδείξεις (κενὸν καὶ τείχους ἢ πύργου ὅγις ἅμα πλάγιαι—διαπλέγραι) ὅλα μακρόθεν διὰ τὸ ἰσόδομον φαινόμενα ὡσεὶ ἀρχαῖα (ἄλλα ἐκ τεκμηρίων ἐλεγχόμενα). Καὶ ὕψος δὲ (τὸ πολὺ) διατηρεῖται ὅσον σπανίως εἰς οὐ τὸ ὁρατὸν προϋπολογιστέον καὶ τὸ μέρος τὸ καλυπτόμενον διὰ περιφερῶν ἐπιχώσεων προφανῶς (κατὰ τὸ περιβόλι τοῦ Γιαννακῆ) ὑπάρχει Βυζαντινὸν ἔτι στρῶμα καὶ θεμέλια οἰκιῶν (ἀσβεστοκτίστων εἰς βάθος ἓ μέτρων). Ἀλλ' αἱ λοιπαὶ πλευραὶ εἶναι ἢ κατηναλωμέναι τελείως ὑπὸ τοῦ χρόνου, ἢ μόνον ἐν θεμελίοις, σώζοντες συγκεχωσμένας ὑπὸ σαφῆ ἢ παρ' ὅλον που τὸ μῆκος (τῆς Β. καὶ Α. ὀφρύος) ἐξοίδησιν (ἣν διασπάτιναν κατ' ἀποστάσεις πρόσφατοι λάκκοι-κενὰ ἐκ λατομικῶν ἐπισκαφῶν εἰς οἰκοδομὰς πρὸ τοῦ πολέμου).

Ἡ Βυζαντινὴ ἐπέκτασις ὄχι μόνον πρὸς Δ. ἀλλὰ καὶ Β φαίνεται (ἀλλὰ ἴσως καὶ ἐκεῖ συνεχίζετο καὶ ἀντεκτισθῆ ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν καὶ τὸ ρωμαϊκὸν τεῖχος). Οὕτω δὲ βέβαια λείψανα καὶ εἰς τὸ βορειότατον ἄκρον μάλιστα εἰς ὕψος ἓ μέτρων ἔτι ὑπὲρ τὸν Σοῦ-καλέ, περιστέφοντα τὴν βορειοτέραν ἄκραν, ἥτις νῦν φαίνεται χωρισθῆ τοῦ κυρίου κάστρου δι' ἐντομῆς διευθυνομένης ΒΑ. πρὸς τὸ βορειοτερον προάστειον Κάστρο, ἀλλ' ἥτις ἀσφαλῶς εἶναι ὁδὸς κοίλη τῷ χρόνῳ γεννηθεῖσα ἀπὸ τῆς ἐκεῖ βεβαίως βορείας πύλης (ΒΒΑ) σώζοντες δὲ καθαρῶς Βυζαντινὰς τειχοδομίας (μικρολιθοραφεβτικάς τινας κεκμηκῶν. Λείψανα ὑπερήμιους πύργος κατὰ κορυφὴν (διάμετρος ἐσωτερικὴ ὀμ. παχ. 1,30 που, ὕψ. ὑπὲρ τὰ 12, τριώροφος, ἐκ τῶν περιξ ὅλων δοκίδων πυκνοτάτων, ἄνευ ζωνῶν, μὲ θυρίδα μόνον ἀνὰ 1 μέσῳ καὶ ἄνω ὀρόφῳ) ἔχει δηλ. (ἐμπρός του) κρημνισθῇ τὸ ἀνατολ. 1/6 των μὲ παχύτητα φαινομενικῶς προσόψεως τοίχον (πολλῶν μέτρων). Ἄνοιγμα προφαίνεται ἐμπρὸς μέγιστον (σχηματίζεται σωζομένη ἀριστερόθεν παραστὰς ὁ μ-

ὕψ. ἐν τῷ β' ὀρόφῳ, εἰς ὃν θ' ἀνῆγε κλῖμαξ. Εἷς τῶν πεσμένων ὄγκων ἀποτελεῖ ἀμβλυγώνιον καμάραν ὑποκάτω μεγίστην. Καὶ πέραν ἐπὶ τῆς ΒΔ. ἄκρας δύο τεμάχια πύργων, σχεδὸν ἰσόδομα, ἔνθα πιθανῶς θὰ ἦτο καὶ πύλη.

Δυσπιστῶ ὅμως εἰς βυζαντιακότητα τοῦ τετραγώνου χαμηλὰ παρ' αὐτὸ τὸ δυτικὸν ρεῦμα Σοῦ-καλέ, ἀλλ' ὄχι καὶ τοῦ εἰς μέσον ὕψος τῆς Β. κλιτύος προβόλου ἐπίσης στρογγύλου (Βυζαντινοειδοῦς τοιούτου) πύργου, παρ' ὁδοῦ ἄγουσα πρὸς Β. Ἀμφότεροι φαίνονται Τουρκικοί. Ὁ κάτω μάλιστα φέρει καὶ τουφεκήθρας στενωτάτας (σχισμὰς μᾶλλον ἔξωθεν ὑψηλὰς καὶ ὑπὲρ ὀργυιάν). Πιθανῶς δὲ οὐκέτι Βυζαντινὸς οὐδ' ὁ ἐπὶ τοῦ κυρίου καστρολόφου τελευταῖος πρὸς Β. ἤδη (πλὴν τοῦ ἐπικλινοῦς ἐμπρὸς μετὰ καμαρωτῆς πύλης, ὑψηλοτέρου τοίχου προσόψεως) κατειναλωμένος πυργοειδὴς οἶκος, ἐν ᾧ ἡ ἐγχωρία παράδοσις θέλει τὸ Νομισματοκοπεῖον, τοῦ Βασιλέως τῆς Βιζας. Πάντως βαρβαρικῶς ἔχει χρησιμοποιήσει πάντοθεν, ἴσως καταστρέφων πεπτωκότα ἀρχαῖα μαρμάρινα μέλη λαμπρὰ μετὰ λιθαρίων καὶ ἀσβέστων συμφύρων (Ἀνασιαφὴ ἐν αὐτῷ, μᾶλλον δὲ σκάλισμα, περισωρεῦον τὰ χώματα) ὑπὸ Τούρκων (κατὰ ὑδραγωγὸν Χρηστάκην τὸ παρελθὸν θέρος διεκόπη εὐτυχῶς, κατ' ἄλλους ἔγεινε πρὸ ἐτῶν αὖτη).

Τοῦ βορείου Βυζαντινοῦ σκέλους ὁρατὸν ἔτι τὸ πέραν ἀπὸ τῆς Α. ὑστερογενοῦς προδήλως, ὑπὸ ὑδάτων διαβρώσει, μετὰ παραμέλησιν τῆς ὑπὸ θεάτρῳ βεβαίως ἐν ἀρχαιότητι παροχετεύσεως) χαράδρας τμῆμα—ὅλον μικρολιθικὸν (opus in Certum) δι' ὃ καὶ δυσνόητος θὰ ἦτο ἡ πρὸς τὸ δυτικὸν ἀντίθεσις, (ἂν Ρωμαϊκὸν καὶ ἐκεῖνο), τοὐναντίον ἠφανισμένα πρόρριζα τὰ νότια τμήματα· Βυζαντινὰ ὅμως ἂν μὴ ἤδη ρωμαϊκὰ καὶ τὸ ὑπὸ Α. κλιτὺν κάστρον παρακολουθητὸν ἔτι (ἰδίᾳ νοτίως τοῦ νεκροταφείου μας), κτιστὸν ὡσαύτως μὲ opus incertum ὑδραγωγεῖον ὅπερ θὰ ἐχρησιμοποίουν καὶ ὄχι πολὺ ἀπέχοντες Τουρκικοὶ χρόνοι, ἀφοῦ σωλῆνες χαμηλότερον περὶ τὰ τέλη τοῦ ΝΑ. κάτω συνοικισμοῦ εἶναι ὁρατοί, διευθυνόμενοι ἐξ αὐτοῦ πρός τινα Τουρκικὴν Κρήνην. (Ἐκεῖθεν μὲν πηγὴ τῶν ὑδραγωγείων τῆς Βιζύης, ἡ ὑπὸ μαγαράδες μάννα, ἐξ ἧς ἤγετο καὶ νῦν ἄγεται εἰς ἀμφοτέρας τὰς κλιτῦς (ὄχι εἰς μόνην τὴν δυτικήν). Τοῦ θεάτρου βλέπω τινὰ βάθρα (μεγάλα ὀργυιαῖα τὸ μῆκος)· ἓν χρησιμεύει ὡς οὐδὸς ἐξωθύρας τοῦ Δζαμίου Ἁγ. Νικολάου, ἥμισυ δὲ ἐν τῷ λοξοτοίχῳ πύργῳ τῆς Ἀκροπόλεως καὶ ἄλλα.

Ἀγγείων τεμάχια. Πλὴν τῶν καθαρῶς Βυζαντινῶν..... ὁμοιά πως μὲ terrum sigill ἀνὰ τοὺς λόφους (πχ. τὸν ΝΔ. κατώτατον) ἀδήλου χρόνου, ἴσως Βυζαντινοῦ.

Ἡ σημερινὴ κατάστασις οἰκτρά· οἱ μὲν Βούλγαροι διήρπασαν τὰς ἀρχαιότητας καὶ πᾶν ὅ,τι ὡραῖον, οἱ δὲ ἐπιστρέψαντες Τοῦρκοι κατέσκαψαν

πλεῖστα οἰκοδομήματα, ἐν οἷς καὶ τὴν ἱερὰν Μητρόπολιν, κατόπιν ἐπῆλθεν ὁ διωγμός.

Παράδοσις περὶ ἁλώσεως. Καὶ μετὰ τὴν ἅλωσιν δῆθεν τῆς Κων]πόλεως ἄπαρτη ἦτο 7 ἔτη ἡ Βιζύη, ἕως οὗ ἔδεσαν κηρία εἰς τὰ κέρατα 2 χιλ. αἰγῶν ἀπὸ Κετσή-κιοϊ (νοτιόθεν), ἃς ἐξέλαβον οἱ Βιζυηνοὶ εἴτε ὡς συμμάχους καὶ ἤνοιξαν τὰ τείχη, εἴτε ὡς δαίμονας.

Ὑπὸ τὴν Α. κλιτὺν χαμηλὰ ἔτι παρερριμμένον μαρμάρινον τοξωτὸν ὑπέρθυρον (θύρας προφανῶς τοῦ θεάτρου) μήκ. 2μ. × 40 πάχ. καὶ ἄλλα μεγάλα μάρμαρα κατεφθαρμένα διότι κατ' ἀνατολ. κλιτὺν ἐνθυμοῦνται τὸ Θέατρον ἀσφαλῶς σὰν σάλταγκον συνεστραμμένον δυνατὸν νὰ ἦσαν 100—150 βαθμίδες μαρμάρινοι, καὶ τὸ βόρειον (ἑκατέρωθεν τῆς χαράδρας) ὑστερογενὲς βυζαντινὸν τεῖχος, οὗ καὶ νῦν σώζονται λείψανα πέραν πρὸς Τσομλεκτσὴ ἀντίοντες. Λατομεῖα ἀληθινὰ μεγάλων πελεκητῶν λίθων (καὶ μαρμάρων) μεστὰ (καὶ γλυπτά ἐνίοτε) γνωρίζουν πλὴν τοῦ κυρίου τείχους (ἀνατολικὰ καὶ βόρεια πλέον ἤδη καταφαινομένων καὶ νοτ.) καὶ τὰς κορυφὰς ἀκροπόλεως καὶ τοῦ Τσομλεκτσὴ-τεπέ. Τοιοῦτον τὸ ὑπὸ τὸ Α. Νεκροταφεῖον μας νῦν ἔνθα λάκκος.

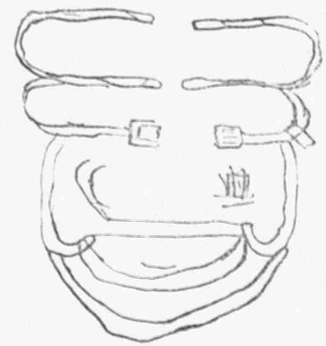
Λουτρὰ ἀρχαῖα μνημονεύουσι δύο ὅλα, ἓν ἑκατέρωθεν τῆς ἀκροπόλεως ἔξω ἐν τῇ Α καὶ Δ. κλιτύι, δηλ. ἐκ περιγραφῶν ὑποκαυστων ἐκταμένας στρώσεις μαρμάρων, ἐπὶ πηλίνων κιονοσωλήνων (διατρητων καθ' ὕψος) σχισμοὺς οἱ μὲν 0,80, οἱ δὲ 1.20μ. Εἶναι κατεστραμμένα πρὸ 50 ἐτῶν.

Δεξαμενή. Παρὰ τὸν Ἅγ. Νικόλαον, σχεδὸν ὑπόγειος σήμερον δι' ἐπιρρίψεως ἐρειπίων παντοῦ-τρίδυμος ἐκ Δ. πρὸς Α. καμαρωτὴ μῆκ. καθαρὸν 40μ. πλάτ. καθαρὸν 16μ. στηρίζουν ἀνὰ 8 πόδες, ὑπὲρ οὓς τοξοῦνται ἀνὰ 9 συνενοῦντα τόξα τῶν δύο μεσοτοίχων κατὰ μῆκος. Ἀλλ' ὁ βόρειος τοῖχος ἐντὸς τετμημένος κάτω εἰς 9 ὡσαύτως τοξοτὸς 1,5μ. βάθους κόγχας (χώρον καὶ ὑλικοῦ ἐξοικονομητικὰς) παχύτητος ὅλικῶς οὕτω (3,30).

Μα(γ)αράδες, ὧν τὴν πρὸς Β τῆς Βιζύης ὑπὲρ τὰς πηγὰς (μάννας) ἐξ ὧν τὸ ὑδραγωγεῖον πάσης τῆς Βιζύης (ἐκτὸς μόνον τοῦ Χαρὰ μαχαλᾶ) δύο κύρια καὶ μικρότερον ὀλίγον φουρνοειδῆ) λαξευτὰ ἄντρα. Τὸ μέγα βόρειον ἔχει διαστάσεις μικροῦ ναοῦ καὶ (σκόπιμον τροῦλλον) ἱεροῦ ἁψίδα, καὶ βάθος μὲ πεζούλι γύρω τον. Ἀλλ' ἅμα καὶ διὰ κλίμακος δεξιόθεν λαξευτὸν ὡσαύτως πρὸς τὸν ἀνώγειον, ἴσως σανιδοπάτωτον ἐν τῷ κενῷ μέρει ὥστε, μὲ κόγχας προφανοῦς οἰκήσεως καὶ ἀναχωρητοῦ βέβαια 15μ. × 6 πον καὶ εἰς ὕψ. ὁ τοὐλάχιστον (τὸ ὅλον 8 βέβαια). Εἰς τὴν ἁψίδα ἐπὶ στρογγύλου ὁριζοντίου σχεδὸν βάθους πολλῶν μέτρων=πιθανὸν παλαιὰ ποτὲ πηγή! Ἑκατέρωθεν τοῦ κυρίου ναοῦ καμαροειδεῖς κοιλότητες ἀπίθανον νὰ ἦσαν νεκρῶν θῆκαι προχριστια-

νικαί, μᾶλλον οἰκήσεων χρήσιμα (διότι καὶ μικρότερα θηκῶν συνήθων). Εἰργασμένον καὶ παράθυρον βορείως δι' ὅλου πάχους 5 μέτρων, ἢ ἐξώστης.

Τὸ δι' ὑψηλοτέρου κατὰ δύο μέτρα παταριοῦ (καὶ τούτου μὲ κόγχας καμαρωτὰς) συνεχόμενον β' ἄντρον, ἔχει σταυροὺς μεγάλους χαραγμένους παντοῦ, σαφεῖς ἀσφαλές, ὡραῖον ἐκκλησίδιον, γελειογραφούμενον προχείρως, ἀλλὰ κανονικώτατον, τρίκλιτον, παντοῦ καμαρότοξον καὶ ὑπὲρ θυρίδας κομψότατον ἐκτάκτως ἱερόν, καὶ μόνον ὃν ἀρθροῦται εἰς τριμερὲς θυσιαστήριον, καὶ τρίκογχος ἡ ἁψὶς ἐλαφρῶς. Ἐν γένει ἐπιδεικτικὴ σχεδὸν virtuosité εἰς κόγχας κλπ. καὶ φωτισμὸς καλὸς δι' ἄνω τὰς θύρας παραθύρου.

Καὶ ἔτι βορειότερον ἄλλη σπηλαιώδης ἐκκλησία, ἧς ἔχουν ἐκκοπῆ ὁ ἐξωνάρθηξ (οὗ ὁ πρόσθιος τοῖχος θὰ ἦτο κτιστὸς μόνος, καὶ οἱ ἐκ τοῦ βράχου πεσσοί, ἀλλὰ σαφὴς ἁψὶς καὶ ἀρχαὶ τοξώσεως καὶ ἀκροθόλια. Ἑκατέρωθεν δέ, ἀλλὰ κυρίως πρὸς Β. κελλία σαφέστατα 5—6 παράπλευρα, μὲ θύρας ἰδίας. Τινὰ συγκοινωνοῦσι δι' ὀπῶν πλευρικῶν, στενῶν μεσοτοίχων. Νῦν ὅλα μάνδρες, πλήρεις κόπρου προβατείων.

Ἀνατολικὰ τῆς Βιζύης διερχόμεθα παρὰ τὴν Καϊνάρτζαν, λαμπρὰν πηγήν, πόλιν δῆθεν καὶ παρὰ τὸ Τσιακλῆ χωρίον καὶ ἄλλοτε Τσιφλίκι μὲ λείψανον καλὸν πύργου τετραγώνου ἴσως Βυζαντινοῦ καὶ λουτροῦ μικρὸν ἐρείπια. Ὑπὲρ αὐτὸ πηγὴ Ἔργινε, ἐξ ἧς ἔλαβεν ἀρχὴν ὁ ὁμώνυμος ποταμός.

Ἐπιγραφαί *.

1) Βασιλεὺς Κότυς βασιλέα Σαδάλαν καὶ βασίλισσαν Πολεμοκράτειαν τοὺς ἑαυτοῦ γονεῖς-θεοῖς πατρω(ι)οις.

---

* Albert Dumont σελ. 365—366.

SISMANOGLIO MEDARO

2) Βειτάλις Στλακ-κιον ἐν τοῖς ἰδίοις ζῶν ἐα[υ]τῷ[ι] καὶ τῇ̣ς[ι] συνβίῳ[ι] ἑαυτοῦ-Ἰούστῃ[ι] Τὴν καμάραν κατεσκεύασε.

3) Πάπας Λορζίνθη Λορζίνθης,-Αἰνεσιδήμου, Ἀφρόδεσα Λορζίνθη.

4) [Α]νεκενήθη ὁ πύργος ἐπὶ Βασηλείου καὶ Κωνο[ταντίνω] τὸν φηλοχρήστον δεσποτόν.

Εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ κ. Σταμάτη Ἰωαννίδου ὑπῆρχε πλάξ συντετριμμένη φέρουσα τὴν ἐπιγραφήν.. τὸν βωμὸν ἀνέστησα-χαίρετε παροδῖται.

Εἰς τὸ Γκιόζ-Τεπὲ καὶ εἰς τὸν Τσιομπλεκτσι-τεπὲ ἐὰν γίνωσιν ἀνασκαφαὶ ἐλπὶς ὑπάρχει, ὅτι πολλὰ κειμήλια θὰ ἀνευρεθῶσιν. Οἱ Τοῦρκοι μᾶς ἔλεγον, ὅτι ἐκεῖ ὁ συμπολίτης των Ρεσὶτ ἐφέντης ἐν καιρῷ νυκτὸς ποιήσας ἀνασκαφὰς ἀνεῦρε πολλὰ πράγματα.

10 λεπτὰ πρὸ τῆς εἰσόδου εἰς τὴν λεωφόρον ὑπάρχει πηγὴ ἀενάως ρέουσα. Ἐν τῇ προσθίῳ πλευρᾷ μαρμαρίνη πλάξ ἔχουσα εἰς τὸ μέσον δίσκον καὶ ἐπιστεγασμένη ἄνωθεν δι' ἀετώματος φέροντος ὡραίας γλυφάς. Ὑπερθεν δ' αὐτοῦ ὑπάρχει γείσον μὲ τὰς ἰδίας γλυφὰς κεκοσμημένον. Εἶναι μονόλιθος ὀγκώδης ἐξ ἀρχαίου ναοῦ ἢ τάφου εἰλημμένος.

Γιασὶ-Γκετσὶτ

$^3/_4$ τῆς ὥρας ΝΔ. τῆς Βιζύης ἐντὸς μικροῦ ρύακος Ντουζ-Βουνάρ καλουμένου καὶ ἀπέναντι τῆς βορείου πλευρᾶς τοῦ χωρίου Τσερμπὶς-κιοῖ εὑρίσκεται μαρμάρινος ὄγκος ἐντὸς ἑνὸς τῶν βραχιόνων τοῦ ρύακος κείμενος. Τοῦτον ἀνετρέψαμεν μετὰ μεγάλης δυσκολίας. Ἔχει ἀνωμάλον ἐπιφάνειαν, καὶ μόλις τὸ ἐμπρόσθιον μέρος μέχρι τοῦ ἡμίσεος εἶναι ἐπίπεδον. Ἐπ' αὐτοῦ σώζονται γλυπτὰ ἴχνη λέοντος, ὅστις φαίνεται ἔχων θέσιν ἐνεδρεύοντος θηρίου. Ἐλλείπει ἡ χαίτη τοῦ λέοντος. Ἔμπροσθεν δ' αὐτοῦ φαίνεται τι ὀγκῶδες ὥσπερ σφαῖρα.

Δυστυχῶς ὁ λίθος εἶναι διαβεβρωμένος ὑπὸ τῆς ὑγρασίας καὶ διὰ τοῦτο κινδυνεύει νὰ καταστραφῇ καὶ τὸ μετὰ πολλῆς δυσκολίας διαβλεπόμενον σῶμα τοῦ λέοντος. Ἔχει μῆκος ἑνὸς περίπου μέτρου. Τὸ ἐμπρόσθιον πλάτος 0,60, τὸ δὲ ὄπισθεν 0,40. Τὸ δὲ ὕψος ἐπίσης 0,35—40.

Ἀρχαιότητες Βιζύης ἐν τῷ Διοικητηρίῳ

1) Τμῆμα ἐκ τῶν κάτω στήλης μαρμαρίνης, σῶζον τὰ ἀπὸ γονάτων καὶ κάτω μορφῆς ἐνδεδυμένης ποδήρη χιτῶνα, βαινούσης πρὸς δεξιᾷ. Ὄπισθεν ἴχνη βωμοῦ ἢ προσώπου δυσδιάκριτα καὶ ἐπ' αὐτὰ ἡ εἰς τὴν ἑπομένην σελίδα ἐπιγραφή. Ὑψ. σωζομ. 0,53×0,08, γραμ. ὕψ. 0,35.

Ἐξήχθη ἐκ τοῦ πρὸ τοῦ σχολείου νέου ρείθρου· θὰ ἐλήφθη βεβαίως ἐκ τοῦ σχολείου καὶ ἐθραύσθη ὑπὸ τῶν Τούρκων.

2) Τμῆμα μέσον δεξιόθεν πωρίνης στήλης· ἐξήχθη ὑφ' ἡμῶν ἐκ τοῦ αὐτοῦ ρείθρου, ὕψ. 25×47×16.

3) Τεμάχιον παντόθεν ἀποκεκρουμένου μαρμάρου ἐκτύπου ἀναγλύφου ὁπλίτου (μονομάχου) φέροντος φολιδωτὸν θώρακα καὶ ἀσπίδα ἐπιμήκη (θυρεὸν) πρὸ τοῦ στήθους καὶ φυσικὸν χιτῶνα κατάσαρκα.

Πρὸ δὲ τῆς ἀσπίδος ξίφος καθέτως κρεμάμενον (ἐλλιπὲς καὶ χεῖρας καὶ κεφαλήν, μόνον ὁ κορμὸς μένει, ὕψ. σωζόμενον 24×25 × ὀλ. 10 ὕψ. ἀναγλύφου 0,03. Ἐλήφθη ἔκ τινος μαγαζείου ἀγορᾶς ἡ χλαμὶς ὑπὲρ τὸν θώρακα πορωωμένη.

4) Βάσις ἰωνικοῦ μαρμάρου, ὁμοία τῇ ἐν αὐλῇ.

5) Κατὰ τὸ ΝΔ. ἄκρον τῆς πόλεως, παρὰ ξύλινον κιόσκι Τουρκικὸν δεξιὰ τῆς πρὸς αὐτὴν ὁδοῦ ἡ μ ί τ ο μ ο ν ἀ ε τ ώ μ α τ ο ς, (;τάφου;) ἢ Médaillon παραδόξως ἄνω σφαιροειδοῦς ($^1/_8$ τῆς σφαίρας, διότι λείπει τὸ δεξιὸν) φέρον ἐμπρὸς ἐν πλαισίῳ ἄνω τοξοειδεῖ, προέχοντι διὰ διπλοῦ κύ-

SISMANOGLIO MEGARO

ματος, πτερωτὸν δαίμονα (θάνατον;) παιδιώδους μορφῆς (genium) μὲ κρωβυλοειδῆ κόμην καὶ πτερά. Ἐπικλίνοντα ἐλαφρῶς σῶμα καὶ ὀλίγον κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ ὑπὸ ἀριστερᾷ μεγάλη (πιθανοῦ) δαυλοῦ ἀντεστραμμένου διότι ἐφθαρμένον τὸ ὅλον πολὺ καὶ ἰδίᾳ τὸ πρόσωπον.

Περιεργοτέρα ὄπισθεν τοῦ ἡμισφαιρίου ἔκτασις· ὀρθογωνία ἐλαφρῶς ἔγκοιλος, ἀνόμοιος πρὸς ἔνθεσιν δοκοῦ στέγης.

Τὸ ἄλλο ἥμισυ ἴσως 1 χιλιομετρ. δυτικώτερον ἴδε ἀριθ. 6.

6) Ἐν χιλιόμετρ. δυτικώτερον ἐπὶ τῆς αὐτῆς πλατείας λεωφόρου πρῶτον μὲν πιθανῶς τὸ ἄλλο ἥμισυ τοῦ ὑπ' ἀρ. 5, εἶτα δὲ τὰ δύο τμήματα προσθίου θριγγοῦ (μεγάλου τύφου πιθ.) διάγλυφον ἔχοντα ὑπὸ τὸ κ α τ α ι έ τ ι ο ν καὶ ὁριζόντιον γεῖσον σειρὰν ἀνθεμίων ἀνοικτοφύλλων (βραχέων) σφόδρα καὶ ἰωνικὸν ἀστράγαλον ἰδιαζόντως ἐν Βυζαντίῳ βλέπω τύπου. Ὁ ἐκ κ α τ α ι ε τ ί ο υ ἔχει ὄπισθεν καὶ πλατεῖαν (30×40) ἔ ν θ ε σ ι ν (δοκοθήκην). Πλευραὶ τῶν τετραγώνων 94 περίπου ὑπὲρ 50 θὰ εὑρέθησαν ἐν τῇ ὑπὸ Βουλγάρων 1912—13 ὁδοποιΐᾳ.

7) Μαρμάρινον γοργόνειον, περιφερὲς ποτὲ ὡς φαίνεται ἐν τῇ δεξιᾷ σωζομένῃ πλευρᾷ, διότι ἄλλοθεν παντελῶς ἀποτεθρανσμένον κάτω μάλιστα, καὶ ὑστερογενῶς εἰργασμένον. Σώζεται μέχρι τοῦ στόματος τὸ μέγα πρόσωπον (0,22 μέχρι τριχῶν ἐκφύσεως· αὗται δὲ σχεδὸν 0,10 μ.) γοργῶνος προθολωτοῦ συνωφρωμένων μετώπου-ὀφθαλμῶν οἱ βολβοὶ πολὺ μεγάλοι, αἱ παρειαὶ πελώριοι ὁλοστρόγγυλον πρόσωπον ἡρωΐς συμπεπιεσμένη κάπως ἀνώμαλος ὕψ. σωζ. 33 × μῆκ. μεγ. 50 × παχ. 25.

8) Ἥμισυ κιονόκρανον ἰωνικόν, ταπεινότατον μορφ. ὕψ. 13 × ἀρχικοῦ πλάτους τοὐλάχιστον 50, ἀποκεκρουμένον εἰς τὰς ἕλικας, ἀλλὰ σώζονται πολὺ καλὰ 1—2 κλπ. (Εὑρίσκεται ἐν τῷ Διοικητηρίῳ).

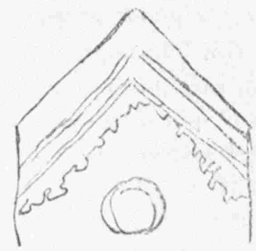
9) Τρία πώρινα δωρικὰ κιονόκρανα, τὸ μὲν ἐξ οἰκίσκου κατ' Ἀνατολικὴν ἔξοδον τῆς πόλεως συλλεχθέν. Πλευρὰ ἄβακος 0,42 × ὕψ. ὅλ. 18 × κάτω διαμέτρ. 0,34. Τὰ λοιπὰ δύο ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ κ. Ἰω. Βραζανίδου κουρέως.

10) Ἐπὶ τῆς μεγάλης λεωφόρου πρὸς τὰ Δ. τοῦ διαβάτου ἐν χρήσει εἶναι ἐντετειχισμένον μάρμαρον ἀετώματος τύφου. Τὸ κεντρικὸν τριτημόριον ἔχον ἐν μέσῳ μὲν φιάλην ὀμφαλωτὴν πανμεγίστην σχετικῶς (δι' ὃ μᾶλλον ἀσπίδα) ὑπὸ δὲ τὸ διβάθμιον γεῖσον ἄνω μὲν πάλιν ἀ ν θ ε μ ό λ ω τ ο ν ἰδιόρρυθμον καὶ ἰωνικὸν ἀστράγαλον ὡσαύτως (πολύγωνα τὰ χονδρὰ κυλίνδρια τὰ ἐπιμήκη), κάτω δὲ λεσβιακὸν κυμάτιον καὶ γεισόποδας.

Ὕψος ὁλικὸν 1,12×πλ. 112×παχ. 56.

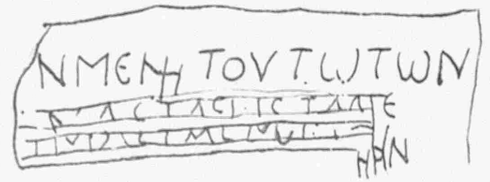
Ἡ ἄνω ἐπιφάνεια ἔχει πλὴν ἐντομῆς ὀπίσω μεγάλης ὀρθογωνίου

καὶ δοκοθήκην καὶ πλευρικὰς ἐκβαθύνσεις ἐλαφρὰς ἐν πλαισίοις κλίσεων καὶ τέλος μικρὰν ὀπὴν εἰς ἔμπηξιν ἀκρωτηρίου ἀνώτατα.

11) Ἐν δαπέδῳ προνάου τῆς Ἁγίας Σοφίας τὸ δεξιὸν ἄνω τέταρτον πλακὸς μαρμαρίνης ὑστερογενοῦς, γλυφείσης εἰς πλαίσια ἐπάλληλα καὶ σταυρόν, καταστρέψαντα τὴν ἐπιγραφήν.

Σωζόμ. σήμερ. ὕψ 0,65 πλ. 0,67.

᾽—ν μένη τούτῳ τῷ μ[νήμαιι]
—Ἀνάστασης (ἢ Ἀναστάσηε) τάδε
καὶ τρία ἔτι γράμματα μον ἢ νον

12) Ἐντὸς τοῦ ἐρειπίου τοῦ (μετὰ λοξοτείχου εἰσόδου καὶ καμαροειδοῦς τραχήλου πρὸς Β. ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως πύργου (ὑπὸ Τούρκων ἀρχαιολόγων ζητούντων νομισματοκοπεῖον Κότυος) ἀνεσκαμμένα τὸν παρελθόντα Ἰούνιον ἀτελῶς, διὰ τὸ φανὲν σπουδαῖον δῆθεν διακοπείσης τῆς ἀνασκαφῆς ὑπὸ τῆς Διοικήσεως 3—4 μάρμαρα, μέλη πιθανῶς ναοῦ μεγάλου πολύ, ἐν οἷς γεῖσον ὕψ. 0,43 μῆκ. 1,62. πλ. 0,80. Ὅμοιον 40×1, 50×1, 36 νοτίως τοῦ Τουρκικοῦ λουτροῦ ἔνθα ἦτο πρότερον ἡ ἀγορά.

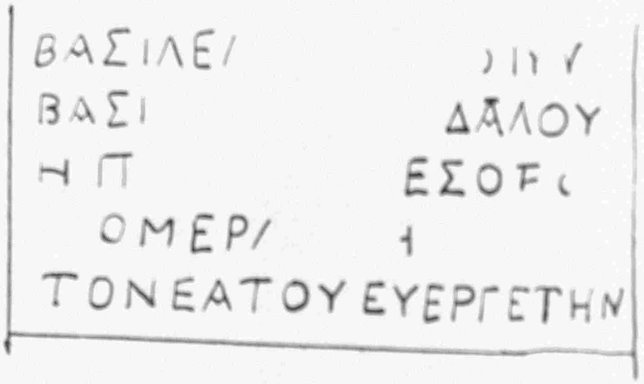
13) Κατώφλιον τοῦ τζαμίου Ἁγ. Νικολάου (δῆθεν τοῦ ἀληθινοῦ ναοῦ λείψανα τῆς κεντρικῆς ἁψίδος καὶ τῆς δεξιᾶς (25 μέτρα δυτικώτερον) μάρμαρον μήκους 1, 80 τοὐλάχιστον (ἀπεστεμμένον φυσικὰ) ἀνάγλυφα μεγάλα, ἰσχυρὰ φύλλα, ὡς κληματὶς μεγίστη καὶ δύο καυλοὶ δεξιᾷ παχεῖς.

14) Δυτικὰ ἀμέσως τῆς Τριδύμου καμαρωτῆς δεξαμενῆς ἐν μάνδρᾳ νῦν Βέη βάσις ἰωνικοῦ μαρμάρου φέρουσα ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν σ π ε ι ρ ῶ ν ἀντὶ π λ έ γ μ α τ ο ς ἄλυσιν διπλῆν (πρὸς τὰ ἄνω καὶ κάτω) συνειρμένων ἀνθεμίων μικκύλων ὕψ. ὁλικ. 32, διάμετρος ἄνω ἐπιφανείας 51, πλευρὰ κάτω 57 (ἐφθαρμένη ἡ βάσις σχεδόν), ἄνω καὶ κάτω

Τ ό ρ μ ο ι δύο τετράδες (ἀλλ' ὑποκάτω καὶ βαθύνσεως δύο ὡσεὶ ποδῶν ἀγάλματος ὑστερογενοῦς).

15) Ὁ μαρμάρινος λαμπρὸς στρογγύλος βωμὸς ὕψ. 94 × περιμ. κάτω 2,55, ὑπὲρ βάσιν ἰωνικὴν (ἧς ἡ κάτω σπεῖρα φύλλα φοιδωτὰ ἐν σειρᾷ ἀνὰ 3· ἡ δὲ ἄνω εἶδος Λεσβίου κύματος). Τὸ κύριον σῶμα φέρει ἀνάγλυφον 4 πτερωτὰ παιδία γυμνά, πλὴν ταινίας κροσσοφόρου κατ' ἀποστάσεις (ἀνὰ 3) τελαμωνοειδοῦς φερομένης περιβαίνοντα ἀνέχοντα κύματ.. λήνην ἀνθοστεφάνην (προσπαθείᾳ τινὶ) ἧς ὑπὲρ κύματα ἀνὰ βουκρανίου (;) (ἐφθαρμένα) κράνον ἐστεμμένα μαλλοταινίᾳ. Ἡ ἀνθοστεφάνη ἀναδεμένη κατὰ κοῖλα διὰ πλατείας ζώνης· ὑποφέρονται δὲ ὡς ταινία τῆς ἐπάνω ἐπιφανείας 2 τετράγωνα. Τόρμι βαθεῖς καὶ κύκλος ἀβαθὴς μέσῳ.

16) Ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ κ. Ἰω. Κωνσταντίνου Βρεζανίδου πάλαι μαρμάρινος ὀρθογωνία ἔχουσα δεξιὰ μόνον ἀναθύρωσιν, χρησιμεύουσα εἰς ἑ σ τ ί α ν ὡς στρῶσις ἐπὶ 10 ἔτη. Ἐξήχθη ἐκ Τσιομλεκτσῆ τεμ. Ἔχει τελείως σχεδὸν ἀσβεστοποιηθῆ, καὶ πᾶσα ἀπόπειρα ἀποκινήσεως θρυμματίζει.

39×79×0,8. Ὕψ. γραμ. 0,45.

Ἁγία Σοφία ἐν Βιζύῃ

Κατὰ τὸ σχῆμα τῶν βασιλικῶν καὶ σταυροειδὴς συνάμα οὖσα ἔχει ἑκατέρωθεν τρεῖς πεσσούς, ὧν ὁ πρὸς Α. ἔχει καὶ θυρίδα πρὸς διάβασιν, μεταξὺ δὲ τοῦ Α. καὶ Β. ὑπάρχει κίων μὲ ὡραῖον κονόκρανον κορινθιακοῦ ρυθμοῦ μὲ ὡραίας ἀκάνθας. Ἐπὶ τῶν πεσσῶν δὲ καὶ τοῦ κίονος στηρίζονται ἀνὰ τέσσαρα τόξα. Μεταξὺ δὲ πάλιν τῶν δύο πεσσῶν καὶ τοῦ

κίονος δηλ. ἐπὶ τῶν δύο τόξων στηρίζεται ὁ γυναικωνίτης, εἰς ὃν ἀνέρχεταί τις διὰ κλίμακος ἐν τῷ νάρθηκι εὑρισκομένης. Ἐπὶ δὲ τῆς Δ. πλευρᾶς κεῖνται τρία μεγάλα παράθυρα καὶ ὑπεράνω αὐτῶν ἕτερον μικρόν. Τὰ παράθυρα στηρίζονται ἐπὶ δύο τόξων, στηριζομένων ἐπὶ δύο στηλῶν. Ὑπερθεν τοῦ γυναικωνίτου ὑπάρχει τόξον μέγα καὶ ἄλλα ὅμοια πρὸς Α. καὶ Δ.

Λέγεται ὅτι πορθητὴς τῆς Βιζύης εἶναι ὁ ἐκ τῶν υἱῶν τοῦ Μιχάλογλου, Σουλεϋμὰν κατόπιν μακρᾶς πολιορκίας καὶ μετὰ τὴν ἅλωσιν τοῦ Βουνὰρ Χισάρ, ἐξ οὗ μετεπέμψατο ἐπικουρίας. Οὗτος εἶναι καὶ ὁ μετατρέψας τὸν ναὸν τῆς Ἁγίας Σοφίας εἰς τέμενος.

Ὁ ἐν Βιζύῃ ἀρχαῖος ναὸς τῆς Ἁγίας Σοφίας.

Κατὰ φωτογραφίαν ληφθεῖσαν περὶ τὸ 1890. Ἀπὸ τὴν συλλογὴν Ἀν. Κ. Π. Σταμούλη.

Ἠλλοιωμένη ἱκανῶς οὐχὶ διὰ μόνον προσφάτου ξυλίνου τοίχου τοῦ ὑπερῴου (φαίνεται βλαβέντος τοῦ Νάρθηκος, γελοίως δυσαρμοστοῦντος), ἀλλὰ καὶ διὰ κ τ ι σ τ ῶ ν ἀρχαιοτέρων μετατροπῶν τῶν ἐξωτερικῶν ἀψίδων τοῦ ἱεροῦ καὶ διακονικοῦ καὶ τῆς προθέσεως (ἄλλα παράθυρα ἀντὶ τῶν κλεισθέντων) πιθανῶς καὶ τοῦ 16πλεύρου τρούλλου καὶ τοῦ γυναικωνίτου ἰδίᾳ, προσθήκης δὲ μιναρὲ κλείσαντος τὴν τρίτην ἐκ δεξιῶν θύραν τοῦ νάρθηκος καὶ προεκτάσεων μακρῶν. Οἱ Τοῦρκοι μετέβαλον τὸν πρόναον εἰς γυναικωνίτην οὐχὶ κάτω ἀλλ' ἄνω.

Νάρθηξ, καμάρα ἐπιμήκης τριμερὴς δι' ἐξοχῶν τοξωτῶν προεκτά-

σεων τινῶν τῆς ἐσωτερικῆς τριχλίτου διαιρέσεως. Σώζεται μόνον τοῦ εἰσογείου ὁ πρόσθιος τοῖχος, ἐνῷ τοῦ προναΐου καὶ τὸ ὀπίσθιον ὑπερῶον μὲ τρίλυβιν μέγα ἄνοιγμα (ἐπὶ 2 ὀρθογ. στύλων κυβοειδῆ ἐπιθήματα, ἐφ' ὧν τὰ τόξα-μέρος γυναικωνίτου) μὲ θωράκια ἐμπρὸς ἀπὸ ἐξεσμένα καὶ δεικνύοντα σταυροὺς ὁκτάκτινας, τὸν ἕτερον ἐντὸς περικλείστου ρόμβου (καὶ 4 πεσσοειδῶν ἱεροῦ καὶ προναΐου τοίχου).

Σχῆμα, μετάβασις ἀπὸ βασιλικῆς (ἐπὶ 4 πεσσῶν καὶ ἀνὰ 1 κίονος μεταξὺ ἀνὰ 4 τόξα, κάτω βασταζοντα γυναικωνίτην (πλὴν δύο θυριδίων πλαγίων ἱεροῦ) καὶ σταυροειδοῦς ναοῦ (—πελωρίων ἄνω καμαρῶν βραχειῶν, ἀντὶ τῶν ἡμιθολίων τῆς τοῦ Ἀνθεμίου), ὧν βαθμιδωτῶς τρὶς στενοῦται εἰς τινα ἁψίδα, κατιοῦσα ἡ μακροτέρα τοῦ κεντρικοῦ ἱεροῦ, ἐφ' ὧν καμαρῶν βαίνει καὶ τῶν σφαιροειδῶν μεταξὺ τριγώνων ὁ ὑψηλὸς καὶ 16πλευρος (ὕποπτος, διὰ τὰ 8 μόνον ἀληθῆ καὶ 8 κλειστὰ—ψευδῆ παράθυρα) τροῦλλος. Τὰ πλάγια καμάραι πάλιν πλὴν 4 γωνιαίων (προναΐου καὶ προϊεροῦ) σταυροθολίων.

Τοιχογραφίαι ἠφανίσθησαν μετὰ τοὺς ἐκκαλύφαντας Ρώσσους, καὶ νῦν Τουρκικὰ κονιάματα.

Στήλη ἢ ὀρθογώνιος λίθος ἐντετοιχισμένος ἐπὶ τοῦ πρὸς τοῦ ἱεροῦ ἀμέσως τῆς Ἁγίας Σοφίας (ἐν Βιζύῃ) ἀριστεροῦ πεσσοῦ ὕψ. 24 × μήκους γεγραμμένης ἐπιφανείας 84 (Τὸ πάχος διπλάσιον τοῦ ὕψους).

Ἐπιγραφὴ γραπτὴ μέλαν. ἐξίτηλος σχεδὸν καὶ πολλαχοῦ σκιώδης ὅλως.

***

Μολυβδόβουλλον Βιζύης ὑπ' ἀριθ. 31 σελ. 11 Κ. Κωνσταντοπούλου.

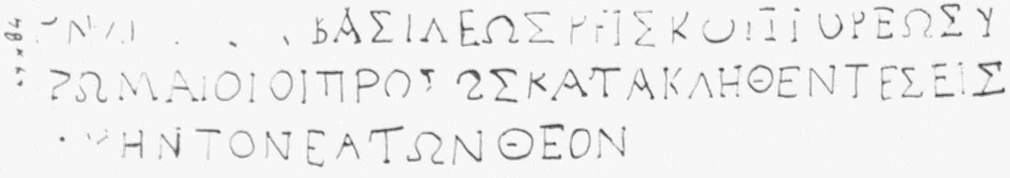
Σταυροειδὲς μονόγραμμα ἡμιεξίτηλον εἰς Θεοτόκε βοήθει μετὰ τῶν λέξεων πέριξ τῷ σῷ δούλῳ.

Οδ ..... ΚΙΩRC—ΘΑΡΙΩST—ΡΜΑΡΧ' R— ΖΥΗC.

Σταυρακίῳ βασιλικῷ σπαθαρίῳ καὶ Τουρμάρχῃ Βιζύης --0,021 (Α. ε. 1091) Μετρίας διατηρήσεως Η—Θ ἑκατονταετ. Slumberger (Sigil. σελ. 159).

Ἀνάγλυφον Ρωμαϊκῶν χρόνων παριστῶν κεφαλὴν βοὸς ἐστεμμένην διὰ φύλλων. Ἀνευρέθη ἐν τῷ χειμάρρῳ τῷ μεταξὺ Τσεμπλεκτσῆ Τεπὲ καὶ τῆς ἀκροπόλεως. Ἐκεῖ ἀνευρέθη καὶ ὁ ἐν Δεδυμοτείχῳ βωμὸς καὶ οἱ κίονες. Ὑπῆρχέ ποτε ἐκεῖ ἀρχαία μεγάλη οἰκοδομή. Κατὰ τὴν ἐκσκαφὴν τοῦ μέρους πρὸς ἐξαγωγὴν λίθων πρὸς οἰκοδομίαν ἀνευρέθη· δυστυχῶς οἱ ἐργάται ἐξ ἀπροσεξίας ἔθρυψαν τὸ μάρμαρον τοῦτο καὶ δι' αὐτὸ περιέσωμόνον τὸ παρὸν τμῆμα. Τοῦτο συνέβη πρὸ 25 ἐτῶν. Ἀφῃρέθη δὲ ὑπὸ τοῦ Σουλεϋμὰν Σουριῆ ἐφέντη καὶ προεφυλάσσετο ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. Ὑπ' αὐτοῦ δὲ ἀπεδόθη εἰς τὸ Κυβερνητικὸν κατάστημα.

Ἀνάγλυφον παρὰ τὸ περίπτερον τὸ ἀντικρὺ τοῦ ἀστυνομικοῦ σταθμοῦ εἶνε τμῆμα μεγάλης παραστάσεως. Παριστᾷ τὸν θάνατον ἐν μορφῇ ἀγγέλου πτερωτοῦ κατὰ μέτωπον. Ὑπερθεν τῆς κόμης εἶναι στρογγύλον τι. Φαίνεται ὅτι διὰ τῆς δεξιᾶς ἐκράτει δᾶδα ἀνεστραμμένην.

Ἐπαρχία ἡ Ὑποδιοίκησις Βιζύης

1) Βιζύη π. ἀρχαιοτάτη ὀνομασθεῖσα οὕτω, καθ' Ἡσύχιον ἐκ τῆς Νύμφης Βιζύης, ἥτις ἀνέθρεψε τὸν Βύζαντα, τὸν υἱὸν τοῦ Ποσειδῶνος καὶ τῆς Κεροέσσης, καὶ ἔκτισεν τὴν Βιζύην. Πρωτ. τοῦ βασιλείου τῶν Ἀστῶν καὶ μεγαλόπολις ἐπὶ Βυζαντινῶν.

2) Μήδεια. Κτισθεῖσα κατὰ τὸν 1ον ἢ 2ον μ. Χ. αἰῶνα παρὰ τὴν Μ. Θάλασσαν πλησίον καὶ νοτιώτερον τῆς ἀρχαίας Σαλμηδυσσοῦ.

Ἔλαβε τὸ ὄνομα τῆς ἀρχαίας Μηδείας, ἥτις φεύγουσα μετὰ τοῦ Ἰάσονος εἶχεν ἀποβιβασθῆ ἐκεῖ. Κατὰ τὴν τελευταίαν 50ετίαν οἱ Τοῦρκοι σεβόμενοι τὴν Ἑλληνικότητα τῆς πόλεως, διώριζον πάντοτε Ἕλληνα ὑποδιοικητήν, καθ' ὃν καιρὸν ἦτο ἕδρα ὑποδιοικήσεως.

SISMANOGLIO

3) Σαρακήνα π. ἀκμάσασα κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους κτισθεῖσα παρὰ τὴν ἀρχαίαν Πεντάπορον ΒΔ. τῆς Βιζύης 3 ὥρας ἐντὸς δάσους. Ὠνομάσθη Σαρακήνα πιθανῶς, διότι ἐν αὐτῇ κατῴκησαν Σαρακηνοί. Βραδύτερον εἶχεν ὀνομασθῇ Σεργέντος, ἐξ οὗ καὶ τὸ Τουρκικὸν ὄνομα αὐτῆς «Σέργκενη».

4) Μαγκριώτισσα χωρίον 50 λεπτὰ Δ. τῆς Βιζύης ἐπὶ εὐρυτέρου πεδιάδος ὠνομάσθη οὕτω ἐκ τῆς εἰκόνος τῆς Παναγίας Μαγκριωτίσσης, ἣν εἶχον κομίσει ἐκεῖ κατ' ἐπιδημικήν τινα νόσον.

5) Ἅγιος Ἰωάννης χωρίον κείμενον ἐντὸς δάσους Δ. τῆς Βιζύης μίαν ὥραν· ἔλαβε τὸ ὄνομα ἐκ τοῦ ἐν αὐτῷ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Ἰω. πολιοῦχον.

6) Γιατροῦ ΒΔ. 4 ὥρ. μακρὰν τῆς Βιζύης ἐντὸς δάσους συνοικισθὲν ὑπὸ ὑλοτόμων κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους.

7) Σοφίδες 2 ὥρ. Β. τῆς Βιζύης συνωκίσθη ἐπὶ Τουρκοκρατίας, κατὰ τὴν παράδοσιν, ὑπὸ τῶν κατοίκων τοῦ χωρίου Ἅγιον Γεώργιον δι' ὃ καὶ οἱ Τοῦρκοι ὠνόμασαν αὐτὸ Ἐβρεντζίκ, δηλ. μικρὸν Ἐβρενλῆ (ἅγιος Γεώργιος). Τὸ ὄνομα Σοφίδες κατὰ τὴν παράδοσιν ἐδόθη ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων κατοίκων, διότι ἦτο Τσιφλίκιον Σοφιδῶν τάξεως δηλ. ἱερομένων Περσῶν, ἢ κατ' ἄλλους ἐκ τοῦ παρ' αὐτῷ Τουρκικοῦ χωρίου Σοφουλάρ.

8) Σκεπαστὸν εἰς τὰς ὑπωρείας ὑψηλῶν κορυφῶν τοῦ μικροῦ Λίμιον 4 ὥρ. Β. τῆς Βιζύης, ἀριθμεῖ ὀλίγων ἑκατον. βίον, συνωκίσθη δὲ πλησίον τοῦ Μοναστηρίου τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς τοῦ Ἁγίου Τάφου, ὅπερ ἤκμασεν ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν. Ὠνομάσθη δὲ οὕτω λόγῳ τῆς τοποθεσίας ἐφ' ἧς κεῖται καὶ δὲν φαίνεται μακρόθεν ἀλλὰ μόνον, ὅταν πλησιάσῃ τις πολὺ πρὸς αὐτό. Ὑπὸ τῶν Τούρκων λέγεται Γενιτζέ-κιοί.

9) Κρινόνερον, παρὰ τὴν δημοσίαν ὁδὸν Βιζύης-Βρύσεως 2 ὥρ. πρὸς Δ. τῆς Βιζύης εἰς τὰς ὄχθας ποταμίου καὶ ἐν τῷ μέσῳ δύο λόφων. Τὸ ὄνομα ἔλαβεν ἐκ τῶν πολλῶν καὶ δροσερῶν ὑδάτων του.

10) Ἅγιος Γεώργιος. $1^1/_2$ ὥρ. ΝΑ. τῆς Βιζύης ἐκ τῆς ἐν αὐτῷ ἐκκλησίας. Οἱ κάτοικοι μετὰ τὴν παραχμὴν τῆς Βιζύης, ἦλθον καὶ ἔκτισαν τὸ χωρίον τοῦτο.

11) Χασβουνγᾶ, Ἑλλην. χωρίον 1 ὥρα πρὸς Δ. τῆς Βιζύης. Κατὰ τοὺς γεροντοτέρους ἐκαλεῖτο τὸ πάλαι Παλαιοχώρα.

12) Τοπτσῆ-κιοί, Ἑλληνικώτατον χωρίον 2 ὥρ. μακρὰν τῆς Βιζύης ἦτο ποτὲ τσιφλίκιον πυροβολητοῦ τινος τοῦ Τουρκικοῦ στρατοῦ, ἐξ οὗ ἔλαβε καὶ τὸ ὄνομα. Ἡ πρὸ τῆς Βιζύης πεδιὰς δὲν κατῳκεῖτο οὔτε ἐπὶ τῶν ἀρχαίων, οὔτε ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν, ἕνεκα τῶν συχνῶν ἐπιδρομῶν τῶν βαρβάρων.

13) Μουσελήμ. Μικρὸς συνοικισμὸς 1 ὥρ. πρὸς Δ. τῆς Βιζύης. Ἄλλοτε ἦτο τσιφλίκιον, ἐπειδὴ δὲ ἔπασχεν ἔλλειψιν ὑδάτων, μετωνομάσθη Ξηροχώριον.

14) Τσακλῆ, ἐπὶ τῆς εἰς Ἀνακτόριον ἀγούσης ἀπὸ Βιζύης ὁδοῦ 2 ὥρ. Ν. Σημαίνει χωρίον χαλίκων· εἶναι δὲ τὸ ἔδαφος πράγματι πετρῶδες. Κατοικεῖται κατὰ τὸ πλεῖστον ὑφ' Ἑλλήνων καὶ ὀλίγων Ὀθωμανῶν· μετωνομάσθη Χαλίκια.

15) Ἄκ-Σιτζήμ, χ. παρὰ τὸν Εὔξεινον Πόντον 1 ὥρ. Ν. τῆς Μηδείας ἀμιγὲς Ἑλληνικόν. Τὸ ὄνομα λευκὸν σχοινί, ἄγνωστον διά τινα λόγον, καθόσον δὲν παράγει ὁ τόπος φυτά, ἐξ ὧν κατασκευάζονται σχοινία. Κεῖται πιθανῶς παρὰ τὴν ἀρχαίαν Φινόπολιν. Καίτοι δὲν σώζονται ἐρείπια, ἐν τούτοις ὁ Στράβων μνημονεύει τοιαύτην πόλιν κειμένην νοτίως τῆς Μηδείας.

16) Σοφουλάρ, μικρὸς Τουρκικὸς συνοικισμὸς δέκα λεπτὰ μακρὰν τῶν Σοφιδῶν.

17) Ντογιάντζια χωρίον ἀμιγὲς Τουρκικὸν 2 ὥρ. ΒΔ. τῆς Βιζύης. Συνωκίσθη ὑπὸ Τούρκων προσφύγων κατὰ τὸν Ρωσοτουρκικὸν πόλεμον.

18) Παζαρλῆ, ἀμιγὲς Τουρκικὸν 1 ὥρ. μακρὰν τῆς Βιζύης, κατὰ τὴν δημοσίαν ἀπὸ Βιζύης εἰς Βρύσιν.

19) Τσερμπάς-κιοί, Τουρκ. 45 λεπτὰ Δ. τῆς Βιζύης.

20) Ντεβελῆ, Τουρκ. συνοικισθὲν ἐκ προσφύγων Τούρκων ἐκ παλαιᾶς Βουλγαρίας κατὰ τὸ 1890, 45 λεπτὰ Δ. τῆς Βιζύης.

21) Τσουβενλῆ, Τουρκ. ἀνέκαθεν, 2 ὥρ. Δ. τῆς Βιζύης.

22) Ταταρλῆ ἢ Τάς-Ταταρλῆ.

23) Ἐσκί-κιοῖ ἢ Ἄκ-Βουνάρ, Τουρκ. συνοικισθὲν ὑπὸ προσφύγων κατὰ τὸν Κριμαϊκὸν πόλεμον. 1 ὥρ. καὶ $^1/_4$ ΒΔ. τῆς Βιζύης.

24) Πινακᾶ, 3 ὥρ. Δ. τῆς Βιζύης ἐντὸς πυκνοῦ δάσους ἐπὶ τῆς εἰς Μήδειαν ἀγούσης. Κατωκεῖτο πρότερον ὑφ' Ἑλλήνων, οἵτινες ἐκβουλγαρισθέντες μετηνάστευσαν εἰς Βουλγαρίαν, σήμερον δὲ ὑπὸ Τούρκων προσφύγων ἐκ Μακεδονίας. Τὸ ὄνομα ἔλαβεν ἐκ τοῦ ὅτι εἶναι ἐκτισμένον ἐντὸς λεκάνης, ὁμοιαζούσης μὲ πινάκιον.

25) Ἀσπαρτές. Συνοικισθὲν ὑπὸ Τούρκων προσφύγων ἐκ Βοσνίας 5 ὥρ. Δ. τῆς Βιζύης. Κεῖται ἀκριβῶς εἰς τὴν ἄκραν τοῦ πρὸς τὴν Μήδειαν δάσους.

26) Χαμηδιέ. Ἐκ Τούρκων προσφύγων τοῦ Ρωσοτουρκικοῦ πολέμου $1^1/_4$ Ν. τῆς Μηδείας. Εἰς τιμὴν τοῦ Σουλτὰν-Χαμίτ.

27) Σουλτὰν-Μπαχτσέ. Τουρκ. ἐντὸς δάσους 2 ὥρ. Ν. τῆς Μηδείας, ἐκ προσφύγων τοῦ Ρωσοτουρκ. πολέμου. Ἡ τοποθεσία τοῦ χωρίου δικαιολογεῖ ἀπολύτως τὴν ὀνομασίαν του. Εἶναι ἐκτισμένον μεταξὺ ὑψηλῶν δένδρων, τὰ ἄφθονα δὲ νερά του καὶ ὁ καθαρώτατος ἀὴρ τοῦ βουνοῦ καθιστῶσιν αὐτὸ θαυμασίαν θερινὴν διαμονήν.

SISMANOGLIO MEGARO

Ἁγιὰς Πασᾶ - Σεράϊ (Τσιγγενὲ - Σεράϊ)

1) Πρὸ νεοδμήτου Ἰδαδιὲ ἁπλῶς ὑπερῴου ἀποτεθειμένον μέγα ἐπίκρανον μαρμαρίνου ὑποκυάνου παραστάδος κορινθιάζον ὑπὲρ διπλῆν σειρὰν ἀκανθοφύλλων, φέρον ἐπὶ τῶν πλευρῶν μόνον γωνιακοὺς διασχιδεῖς—ὄπισθεν—καλούς, ἀλλὰ τὰ ἄκρα των ἀποκυφουμένα κάτω κεντρικὴ ὀπὴ (τόρμος) κυκλικῆς. Ὕψος 0,51 × πλ. κάτω 0,51 × 45 (Περιξ πλῆθος τουρκικῶν ἐπιτυμβίων στηλῶν διὰ τὸ κτήριον).

2) 60 μέτρα ἀνατολικώτερον μέγα τμῆμα θραγκῶν χρωτιαν, φέρον ὑπὲρ δύο ταινίας ἐπισιηλίου ταπεινοῦ δύο ἀστραγάλους (χωριζομένους ὑπὸ τῆς ἀνωτέρω ταινίας) καὶ ὡς γεῖσον ἐλαφρῶς προέχον φυλλοστιμάτιον λεσβοειδὲς ὕψ. 0,38 × κάτω πλευρὰ 78 × 75. Ἀμφότερα ἐκ τῆς Ἑλλην. ἐκκλησίας τῆς ἀνατολόθεν Χριστιανικῆς συνοικίας, ἣς βλέπω μόνην τὴν θέσιν πλέον. Μετὰ τὸν διωγμὸν (1914) πάντως τῆς διωχθείσης περιοχῆς αὐτῆς, Βιζύης (πρωτίστως, Μαγκριωτίσσης καὶ Λοβεντᾶ) κατεδάφισαν ἐκ θεμελίων· διηγοῦνται τοιχογραφημένην ἐσωτερικῶς, βασιλικὴν μὲ ἀνὰ δύο κίονας μονοκόμματους καὶ χωριστὸν ἄγωνον ἑκατέρωθεν ξύλον πρὸς τὸν ἱερὸν (οὗ ἀκριβῶς ἐπιτρανίτης τὸ ὑπ' ἀριθ. 1) καμαρωτὴν καὶ κατὰ τὰ τρία κλίτη—μὲ στρῶσιν μαρμαρίνην.

Ἐντεῦθεν Α. ½ ὥρ. παλαιὸν χωρίον Γαλατᾶς πρὸ γενεᾶς ἴσως ἔτι ὄν.

1 ὥρ. βορ. ἡ πηγὴ τοῦ ὑδραγωγείου ἧς ἀρχὴ—σήραγξ κτιστὴ καμαρωτὴ ἀδήλου μήκους Βυζαν.

Ἐν γένει ἀπὸ τοῦδε καὶ πρὸς Ν. χωρία Τουρκικὰ ἑπτὰ ὄντων (Τατάρων ἐκ Βουλγαρίας ὡς καὶ Κιρκασίων) μέχρι τοῦ σταθμοῦ Τούτων εὐπορώτατον ἡ Μάνικα ἢ Μανούκα ὑπὲρ τὴν ὥραν ΝΑ. Σεραγιόν, δ' ὀνομαστὰ καπνί. Πρὸς Β. τοῦ πεδίου ὁρατοὶ 3 νέοι τύμβοι ὥστε ζητητέα τις πόλις πλησίον.

Ἀμμώδης πλέον ἡ πεδιάς, διὸ καὶ ναννώδεις δρῦς νάνα ἄλλα καὶ χωματώδεις ἐξάρσεις κάπου κάπου εὔφορος πάντως. Κτηνοτροφὸς ἡ χώρα καὶ μόνον τὸ Τσερκὲς κιοϊ ἔχει νῦν 6 χιλ. βοῦς, ὑπερ δὲν ἐμποδίζει τὰ εἶναι μὲ ἀχυροκαλύβας σχεδὸν ἀποκλειστικῶς περὶ τοὺς 4 Ο.

Τὰ περὶ τὸ Σαμακόβι (Σιδηροχῶρι) ὄντως ἂν καὶ νῦν ἀργοῦν τὰ ὀρυχεῖα καὶ Μήδειαν καὶ τὰ κάτω αὐτῆς (ἐν στενῷ Μαραθρᾷ. Κάστρος Τσιλιγκὸς καὶ Ἀσκὸς) ὡς καὶ Στράντζαν (ὑπὲρ ἣν καὶ τεῖχος) εἶχον ἄνδρας φρονηματίας καὶ ἦσαν ἕδρα ὀργανώσεων ἀντιχρώνων μὲ τοὺς Μακεδονικάς. Ἐδῶ ἔδρασε καὶ ὁ Κονδύλης τότε ὑπαξιωματικὸς καὶ ὁ Νταῆς νῦν Συνταγματάρχης καὶ ὁ Θεοδωράκης.

† Γ. ΛΑΜΠΟΥΣΙΑΔΗΣ

Ο ΟΜΗΡΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ «ΟΥΣΚΟΥΔΑΜΑ ΘΡΑΚΗΣ»*

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

«Οἱ περὶ τὴν Θράκην καὶ Ἰωνίαν
οἰκοῦντες, Ἑλλάδος ἐσμὲν ἔκγονοι»
(Αὐτοκράτωρ Ἰουλιανὸς)

«Καὶ ἦν ἡ Γῆ χεῖλος ἓν
καὶ μία φωνὴ πᾶσι»
(Ἁγία Γραφὴ)

Ὡς τίτλον τῆς παρούσης μελέτης ἀνεγράψαμεν τὴν λέξιν «Οὐσκουδάμα» διότι ἐξ αὐτῆς λαβόντες τὴν ἀφορμὴν ἀνεύρομεν ὁλόκληρον κόσμον χρυσολαμπῆ σκοτισθέντα ἀτυχῶς ἐπὶ αἰῶνας, καὶ ἤδη πάλιν μετὰ χιλιάδας ἔτη ἀναλάμποντα ἐν τῷ ἱστορικῷ ὁρίζοντι.

Τί σημαίνει ἡ λέξις Οὐσκουδάμα; ὁ ἐλλόγιμος συγγραφεὺς τῆς ἱστορίας τῆς Θράκης κ. Κωνσταντῖνος Κουρτίδης ἐν τῷ ἐκλεκτῷ αὐτοῦ ἔργῳ περὶ τῆς Θράκης γράφει σχετικῶς: «Ἡ Οὐσκουδάμα εἶναι παναρχαία Θρακικὴ πόλις, φερομένη ὡς πρωτεύουσα τῶν βασιλέων τῶν Ὀδρυσῶν»· καὶ προστίθησιν ἐν ὑποσημειώσει [1]) «Ἡ λέξις Οὐσκουδάμα εἶναι Θρακική, σύνθετος Οὔσκου-δάμα· ἡ Θρακικὴ λέξις δάμα εἶναι συγγενὴς πρὸς τὴν Σανσκριτικὴν d a m a, τὸ περσ. dam, τὸ ἑλληνικὸν δῶμα καὶ τὸ λατ. domus, σημαίνει πόλιν, τόπον, φρούριον.

«Κατὰ ταῦτα Οὐσκουδάμα εἰς τὴν θρακικὴν γλῶσσαν θὰ ἐσήμαινε πόλιν, ἢ φρούριον τοῦ Οὔσκου, ὅστις πιθανῶς ἦτο ἀρχαιότατος δυνάστης ἢ ἥρως Ὀδρύσης· ὁ Προκόπιος περὶ Κτισμάτων ἀναφέρει ἀνάλογον τούτου τὸ φρούριον Βάσκου ἐξ ὀνόματος πιθανῶς ἄλλου τινὸς ἥρωος ἢ δυνάστου Ὀδρύσου. Παρβλ. καὶ Ἀσαφειδάμα πόλις Συρίας (Πτολ. Γεωγρ. Γ. σελ. 976). Ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς γράφει πάλιν: «Δομέαν

---

* Ἡ παροῦσα ἀποτελεῖ τὸ Πέμπτον Τεῦχος τῆς μελέτης «Φῶς ἀπὸ τὰ βάθη τῶν Αἰώνων».

1) Κωνσταντ. Γ. Κουρτίδου, ἰατροῦ, «Ἱστορία τῆς Θράκης ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τοῦ 46 μ. Χ.» τόμος Πρῶτος σελ. 158 σημ. 1.

SISMANOGLIO

θρακικὴ ἐπίσης λέξις, γνωστὴ ὡς δάμα = πόλις, φρούριον, οἶκος, τόπος, ὡς Οὐσκουδάμα, Ἀφρουσιδάμα κτλ. Τὸ θρακικὸν δάμα εἶνε συγγενὲς μὲ τὸ ἑλληνικὸν δῶμα, δόμος, τὸ Σανσκρ. dama τὸ λατινικὸν domus καὶ τὸ Περσ. dam ἐκ τούτου καὶ δομαῖος, δ ο μ έ ο ς, — τα — κατοικος, ἡ καταγομένη, τὴν πατρίδα ὅθεν Ἀραζέα δομέαν = ἡ Ἀραζία τὴν πατρίδα, ἡ ἐξ Ἀράζου (πόλεως) καταγομένη»[1]).

Ὁ δὲ ἀείμνηστος Γεώργιος Ἰακ. Λαμπανσιάδης εἰς τὴν μελέτην αὐτοῦ «Τρεῖς ἀνέκδοτοι Μελέται περὶ Ἀδριανουπόλεως [2]) γράφει: «ἐν τῷ μέσῳ τῆς Ἐριβώλακος Θράκης παρὰ τὴν συμβολὴν τῶν τριῶν μεγάλων αὐτῆς ποταμῶν Μαρίτσας, Ἄρδη, καὶ Τούντζια, ὑπῆρχε μικρὰ πόλις, ἥτις ἐκαλεῖτο Ὀρεστιὰς καὶ Ὀρέστεια. Τὴν κτίσιν τῆς πόλεως ταύτης ἡ παράδοσις ἀνάγει εἰς τὸν μεγαλύτερον υἱὸν τοῦ πορθητοῦ τῆς Τρωάδος Εὐρυκρείονος Ἀγαμέμνονος Ὀρέστην . . . ἕτερα καὶ οὐχ ἧττονος σπουδαιότητος σοφοὶ ἰ σ χ υ ρ ί ζ ο ν τ α ι, ὅτι ἡ Ἀδριανούπολις τὸ πάλαι ἐκαλεῖτο Οὐσκουδάμα. Ἀλλ' ἐνῷ τὸ ὄνομα Ὀρεστιὰς εἶνε ἑλληνικώτατον, ἀνάγον τὴν ἀρχὴν εἰς ἕνα τῶν ἐπιφανεστάτων οἴκων τῶν πολυχρύσων Μηκυνῶν, τοὐναντίον τὸ ὄνομα Οὐσκουδάμα εἶναι κ α θ α ρ ῶ ς θ ρ α κ ι κ ό ν. Ἀλλὰ τί ἀρά γε ἐσήμαινε; Κατὰ τὸν Μ Παρανίκαν ἡ λέξις εἶνε σύνθετος ἐκ τοῦ Οὔσκον καὶ δάμα. Τούτων τὸ δεύτερον συνθετικὸν σημαίνει οἶκον (παραβλ. τὸ Σανσκρ. damas, Ζενδικ. dema ἑλληνιστὶ δόμος, λατινιστὶ domus καὶ παρὰ τοῖς ἡμετέροις χωρικοῖς dam) εἰς τὸ α', συνθετικὸν Οὔσκιν εἰκάζουν ὅτι σώζονται ἴχνη τοῦ ὀνόματος Ὀρέστου. Τὸ ἐπ' ἐμοὶ ὅμως καὶ τὸ τοῦ Οὔσκον εἶνε καθαρῶς θρακικόν, καθὼς καταφαίνεται ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἐν τῇ κάτω Μοισίᾳ Οὔσκον νῦν Ἰσκὲρ ποταμοῦ, ὅπου βεβαίως ὁ Ὀρέστης δὲν φαίνεται μεταβάς· ὅπως δήποτε τὸ βέβαιον εἶναι, ὅτι πολλοὺς αἰῶνας πρὸ Χριστοῦ ἐν ᾗ σήμερον θέσει κεῖται ἡ Ἀδριανούπολις ἔκειτο μικρὰ πόλις ἢ ἐλάχιστα σώζονται μνημεῖα, αὕτη δὲ ἕτερα τὸ διώνυμον, καλουμένη ὑπὸ μὲν τῶν Ἑλλήνων Ὀρεστιάς, ὑπὸ δὲ τῶν ἐγχωρίων Οὐσκουδάμα. Κατὰ δὲ τὸ ἔτος 127 μ. Χ. ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Ρώμης Αἴλιος Πόπλιος Ἀδριανὸς περιηγούμενος τὸ κράτος ἐκ βάθρων ἀνέκτισεν αὐτὴν εἰς κάλλος καὶ μέγεθος προήγαγε καὶ διὰ τοῦ ἰδίου Αὐτοκρατορικοῦ ὀνόματος ἐτίμησεν, Ἀδριανούπολιν αὐτὴν καὶ Αἰλίαν ἐπωνομάσας».

Καὶ ταῦτα μὲν εἶπον οἱ σοφοὶ οὗτοι ἄνδρες· ἀλλ' ἔχουσι δίκαιον; Ἀσφαλῶς ἡ πόλις τῆς Ἀδριανουπόλεως δὲν ἔσχεν τὸ ὄνομα αὐτῆς ἐκ τοῦ

1) «Θρακικὰ» Σύγγραμα Περιοδικὸν ἐκδιδόμενον ὑπὸ τοῦ ἐν Ἀθήναις «Θρακικοῦ Κέντρου» Τομ. τρίτος σελ. 82.

2) «Θρακικὰ» ἔτος Α', τόμ. Α'. 1928 σελ. 282.

Αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ· ἂν πράγματι ὁ Ἀδριανὸς ἀνέκτισεν αὐτήν, τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι καὶ ἐξ αὐτοῦ ἔλαβε τὴν ἐπωνυμίαν, ἄλλως τε ἡ πόλις πρὸ αἰώνων πολλῶν πρὸ τοῦ Ἀδριανοῦ ἔφερε παρεμφερὲς ὄνομα διότι ἡ ἀρχικὴ ὀνομασία τῆς πόλεως δὲν ἦτο Ἀδριανούπολις ἀλλὰ Δρανούπολις -Ἀδρανούπολις ἢ μᾶλλον Δρινούπολις, ὀνομασία ἥτις εἶνε ταὐτοσήμαντος πρὸς τὰς ἄλλας ὀνομασίας αὐτῆς «Ὀρεστιὰς» καὶ «Οὐσκουδάμα. Καὶ ἀληθῶς ἐν Θράκῃ ὑπῆρχε πόλις καλουμένη Α δ ρ ά ν η, τὴν ὁποίαν ὁ Πολύβιος Α δ ρ ή ν η ν λέγει [1]).

Ὅπως ὁ Αὐτοκράτωρ Ἀδριανὸς οὐδεμίαν σχέσιν ἔχει πρὸς τὴν πόλιν τὴν λεγομένην ἤδη ἐξ ἀρχαιοτάτων χρόνων Ἀδριανούπολιν κατὰ σύγχυσιν, οὕτω καὶ ὁ υἱὸς τοῦ Ἀγαμέμνονος Ὀρέστης δὲν ἐγνώρισε ποτὲ αὐτήν, καὶ συνεπῶς οὔτε ἔδωκε τὸ ὄνομά του, ἀλλ' οὔτε πρὸς τιμὴν αὐτοῦ παρελήφθη, ὡς νομίζει ὁ Ἰωάννης Τζέτζης (1150 μ. Χ.) γράφων:

«Τὸ πρὶν μικρὸν πολίχνιον κλῆσιν Ὀρεστιάδα,
ὃ Ἀγαμέμνονος υἱὸς πρὶν ἔγειρεν Ὀρέστης,
ἐκεῖ λουσθεὶς γὰρ ποταμοῖς ἰάθη τῆς μανίας,
ἐς κάλλος τε καὶ μέγεθος ἀνήγειρεν αὐξήσας,
πόλιν Ἀδριανούπολιν, Αἰλίαν ὀνομάσας».

Ἀλλ' ἔγραφεν ἀσύστατα, ἀγνοήσας καὶ αὐτός, ὡς ὅλος ὁ κόσμος τὴν ἱστορικὴν παράδοσιν.

Τὸ λεγόμενον ὑπὸ τοῦ Τζέτζη ὅτι ὁ Ὀρέστης ἐλούσθη εἰς τοὺς περὶ τὴν Ἀδριανούπολιν ποταμοὺς καὶ ἰάθη ἀπὸ τῆς μανίας, ὁ Στράβων ἀναφέρει εἰς τὴν ἐν Ἠπείρῳ Ὀρεστιάδα «Ἠπειρῶται δ' εἰσὶ καὶ Ἀμφίλοχοι καὶ οἱ ὑπερκείμενοι καὶ συνάπτοντες τοῖς Ἰλλυρικοῖς ὄρεσι, Μολοττοί τε καὶ Ἀθαμάνες καὶ Αἴθικες καὶ Τυμφαῖοι καὶ Ὀρέσται, Παρωραῖοί τε καὶ Ἀτιτᾶνες λ έ γ ε τ α ι δὲ τ ὴ ν Ὀ ρ ε σ τ ι ά δ α κ α τ α σ χ εῖ ν π ο τ ὲ Ὀ ρ έ σ τ η ς φ ε ύ γ ω ν τ ὸ ν τ ῆ ς μ η τ ρ ὸ ς φ ό ν ο ν καὶ καταλιπεῖν ἐπώνυμον ἑαυτοῦ τὴν χώραν, κτίσας δὲ καὶ πόλιν, καλεῖσθαι δ' αὐτὴν Ἄργος Ὀρεστικόν».

Ἔχομεν λοιπὸν δύο ἀντικρουομένας παραδόσεις κατὰ τὴν μίαν, ὁ Ὀρέστης ἐν Θράκῃ ἰαθεὶς ἔκτισε τὴν ἐπώνυμον αὐτοῦ πόλιν, κατὰ δὲ τὴν ἄλλην ἐν Ἠπείρῳ· ποία ὅμως σχέσις δύναται νὰ ὑπάρξῃ μεταξὺ Θράκης καὶ Ἠπείρου; φαινομενικῶς οὐδεμία· κατὰ βάθος ὅμως μεγίστη, ἀφοῦ ὡς ἤδη ἀπεδείξαμεν, ὁ ἱ σ τ ο ρ ι κ ὸ ς κ ό σ μ ο ς ε ἶ ν ε π ά ν τ η δ ι ά φ ο ρ ο ς τ ο ῦ ὁ μ η ρ ι κ ο ῦ, ὅστις ἦτο στενός, περι-

1) Πολυβίου Ἱστορία Βιβλ. ΙΓ'. 10 Στράβ. Ζ, 319.

SISMANOGLIO MEGARO

λαμβάνων ἀρχικῶς μόνον τὰς Νήσους Κερκύρας-Παξῶν καὶ τὴν ἀπέναντι αὐτῶν Ἤπειρον, παλαιάν τε καὶ Νέαν, ὡς ἐκαλεῖτο ἐν τῇ Ρωμαϊκῇ καὶ Βυζαντινῇ ἐποχῇ, λεγομένην ἅμα καὶ Ἰλλυρίαν ἐν τῇ στενωτέρᾳ γεωγραφικῇ ἐννοίᾳ· καὶ ἡ ἧτις ὀνομασία εἶνε ἑλληνικωτάτη σημαίνουσα ὅ,τι καὶ ἡ λέξις Ἤπειρος, ὡς εἶνε ἑλληνικωτάτη καὶ ἡ ἄλλη ὀνομασία Ἀλβανία καὶ αὕτη οὖσα ταυτοσήμαντος πρὸς τὴν Ἤπειρον. Ἐν ταῖς Νήσοις λοιπὸν Κερκύρᾳ καὶ Παξοῖς καὶ ἐν Ἠπείρῳ, πρέπει νὰ ἀναζητήσωμεν πάντας τοὺς λαοὺς καὶ τὰς πόλεις τὰ ὄρη καὶ τοὺς ποταμοὺς καὶ πᾶν ἐν γένει ὅ,τι ἀναφέρεται εἰς τὰ ὁμηρικὰ ἔπη, συνεπῶς καὶ τὴν Θρᾴκην.

Περὶ Θρᾳκῶν, τῶν ὁμηρικῶν Θρᾳκῶν ἐγράψαμεν ἀλλαχοῦ ἐν τῷ ἔργῳ ἡμῶν «Φῶς ἀπὸ τὰ βάθη τῶν αἰώνων» Μέρος Γ΄, «Ἡ ὁμηρικὴ Ἰθάκη»: ὅτι ἡ Ὁμηρικὴ Θρᾴκη εἶνε διάφορος τῆς ἱστορικῆς καὶ νῦν τοιαύτης· ἡ Ὁμηρικὴ Θρᾴκη κατεῖχε τὰ βορειότερα ἢ Β. Δ. μέρη τῆς Θεσπρωτικῆς Ἠπείρου, συνεπῶς ἦτο ἑλληνικωτάτη ὡς καὶ ἡ Ἤπειρος, μέρη δὲ τῆς Θρᾴκης συνεφαπτόμενα ἦσαν ἡ Τροία ἡ Ὁμηρική, ἥτις μόνον ἐν τῇ Θεσπρωτίᾳ δύναται νὰ κατατοπισθῇ, ἐκεῖ ὅπου καὶ κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους ἐτοποθετεῖτο, δηλονότι ὅπου κεῖται τὸ νῦν Καστρὶ ἡ Κεστρήνη τῶν ἀρχαίων καὶ ὁ Ἅγιος Βλάσιος ἢ Ἰλιάς ἐν Ἠπείρῳ ἐπίσης ἡ Παφλαγονία, ἡ Πελασγία, ἡ Καρία, ἡ Φρυγία, ἡ Λυκία καὶ ὅλαι αἱ χῶραι, περὶ ὧν ἀναφέρει ὁ Ὅμηρος ὅτι διετέλεσαν σύμμαχοι τῶν Τρώων· οὗτοι δὲ εἶναι οἱ Θράκες οἱ ἀναπτύξαντες πολὺ πρὸ τῶν ἱστορικῶν χρόνων πολιτισμὸν μέγιστον ὅστις ὑπῆρξεν ἡ ζύμη ἡ ζυμώσασα ὁλόκληρον τὴν ἀνθρωπότητα· καὶ ἡ γλῶσσα τῶν Θρᾳκῶν ἡ χαρακτηριζομένη ὡς βάρβαρος εἶναι ἑλληνικωτάτη, αὐτὴ αὕτη ἡ πρωτόγονος προομηρικὴ γλῶσσα, ἡ μήτηρ τῆς Ὁμηρικῆς γλώσσης, καὶ ὅλων τῶν γλωσσῶν τοῦ ἀρχαίου κόσμου. Σανσκριτική, Ζενδική, Λιγυπτιακή, Σουμεριανή, Ἑβραϊκή, Ἀραβική καὶ ἐν γένει πᾶσαι αἱ Ἰνδοευρωπαϊκαὶ καὶ Σημιτικαὶ λεγόμεναι γλῶσσαι εἶναι κλῶνοι, βλαστοί, τέκνα τῆς ἀρχεγόνου Ἑλληνικῆς-Θρᾳκικῆς γλώσσης, τῆς σωζομένης ὁπωσδήποτε ἔτι εἰς πλεῖστα μέρη τῆς Ἑλλάδος, καὶ φερούσης διαφόρους ὀνομασίας, ὡς ἡ Ἀλβανικὴ λεγομένη γλῶσσα, ἡ Τσακωνική, ἡ τοῦ Πόντου, Ἰκονίου, Κύπρου καὶ τῶν Νήσων καὶ δὴ Σάμου καὶ Λέσβου κατὰ τὴν προφορὰν τοὐλάχιστον αἱ δύο τελευταῖαι· ἀλλ' ἀνεξαρτήτως ὅλων τῶν διαλέκτων τούτων, ἀρκεῖ τις νὰ γνωρίσῃ κατὰ βάθος τὴν γλῶσσαν τοῦ Ὁμήρου διὰ νὰ ἐννοήσῃ πάσας τὰς γλώσσας τοῦ κόσμου, διότι εἰς πάσας σώζονται αἱ ἀρχικαὶ ἑλληνι-

καὶ ρίζαι μεθ' ὅλας τὰς ποικίλας μορφὰς τὰς ὁποίας προσέλαβον διὰ τῆς πολυποικίλου ἐπενδύσεως διὰ τῶν φωνηέντων· ἡ ἀρχαία πρωτόγονος γλῶσσα δὲν εἶχε τόσα φωνήεντα, εἶχε μόνον σύμφωνα, δὲν εἶχε τόνους, εἶχε μᾶλλον τοὺς τραχεῖς φθόγγους, αὐτοὺς τοὺς ὁποίους ἀπαντῶμεν εἰς τὰς ἄλλας γλώσσας, ἀλλ' οἱ ὁποῖοι διετηρήθησαν ἐν μέρει μόνον ἐν τῇ Ὁμηρικῇ καὶ Ἀττικῇ, πρὸ πάντων ὅμως ἐν τῇ γλώσσῃ τῶν χωρίων, ἥτις δὲν κατενοήθη, διὰ τοῦτο τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ἑλληνικῶν λέξεων ἐθεωρήθη ὡς ξενικῆς προελεύσεως, Ἑλληνικώταται δὲ λέξεις ἐξελήφθησαν καὶ ἐκλαμβάνονται ἔτι ὡς ξενικαὶ Τουρκικαί, Ἰταλικαί, Σλαυϊκαί, Ἀλβανικαί· ἐντεῦθεν καὶ τὸ μέγα ἔγκλημα ὅπερ διέπραξαν οἱ Ἕλληνες εὐθὺς μετὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821, τὰς διαφόρους τοπωνυμίας αἱ ὁποῖαι ἀνάγουν τὴν ἀρχὴν αὐτῶν εἰς μακροτάτους αἰῶνας νὰ ἀντικαταστήσωσιν δι' ἄλλων, ὡς ἀτυχῶς ἐγένετο τοῦτο καθ' ὑπερβολὴν σφόδρα κατὰ τοὺς τελευταίους τούτους καιρούς, καὶ μάλιστα ἐν Ἠπείρῳ· ἐκεῖ πρὸ πάντων ὅπου ἔπρεπε μετὰ θρησκευτικῆς εὐλαβείας νὰ διατηρηθῶσιν αἱ ἀρχικαὶ τοπωνυμίαι, αἵπερ ικλείουσαι ἀφάνταστον ἱστορίαν τῆς προγονικῆς εὐκλείας.

Ἀτυχῶς πάντοτε ὑπήρξαμεν ἐπιπόλαιοι καὶ ἀμελέτητοι, ρυμουλκούμενοι ἀπὸ τοὺς Ὑπερορίους καὶ θαυμάζοντες καὶ πιστεύοντες καὶ δεχόμενοι πᾶν ὅτι αὐτοὶ μᾶς εἶπουν, θεωροῦντες αὐτὸ τοῦτο θέσφατα τὰ διδάγματα αὐτῶν. Ἀλλ' οἱ σοφοὶ τοῦ κόσμου δὲν πταίουν· ἡ ἀρχὴ τοῦ κακοῦ ἐδόθη ἀπὸ μέρους τῶν Ἑλλήνων κατὰ πάσας τὰς ἐποχάς. Ἐπλήσσεταί τις καὶ ὑπὸ ἀπαγοητεύσεως καταλαμβάνεται ἀναγινώσκων ὅσα ἀπ' ἀρχῆς οἱ Ἕλληνες ἔγραψαν οὐ μόνον τυχαῖοι συγγραφεῖς, ἀλλὰ κλασικοὶ ἱστορικοί, Φιλόσοφοι, Ποιηταί, Ρήτορες, Γεωγράφοι [1]), ἐπαναλαμβάνοντες κατὰ κόρον αὐτὰ ταῦτα, ἅτινα καὶ σήμερον δογματίζουσιν οἱ σοφοὶ τοῦ κόσμου καὶ ἐπαναλαμβάνομεν ὡς ψιττακοὶ οἱ νεώτεροι Ἕλληνες, περὶ τῆς καταγωγῆς τῶν πρώτων Ἑλλήνων, τοῦ πολιτισμοῦ, καὶ τῆς γλώσσης αὐτῶν· καὶ δὴ τῆς γλώσσης αὐτῶν, τὸ μυστικὸν τῆς ὁποίας δὲν ἠδυνήθησαν ποσῶς νὰ κατανοήσωσιν· διὰ τοῦτο καὶ ἡ συγ-

1) Τοὺς ἀρχαίους ἠκολούθησαν δι' εὐνοήτους λόγους οἱ πρῶτοι συγγραφεῖς τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὁ πάντας ὑπερβὰς Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς ὁ εἰς πάντα τὰ συγγράμματα αὐτοῦ καὶ δὴ τοὺς Στρωματεῖς, ἀγωνιζόμενος νὰ ἀποδείξῃ τοὺς Ἕλληνας κλέπτας, ἀπὸ τῶν βαρβάρων κλέψαντας τὴν φιλοσοφίαν καὶ θεολογίαν καὶ τὰ πάντα· ἐν ᾧ τοὐναντίον οἱ μεγάλοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας Βασίλειος καὶ Γρηγόριος ἦσαν δικαιότεροι· ἀλλὰ τοῦτο δὲν μᾶς ἐκπλήττει ἀφοῦ βαρβάρους ἐκάλουν καὶ τοὺς Ἠπειρώτας, Ἀκαρνάνας, Ἠλείους, Θράκας, Φρύγας, Κόρας, Φοίνικας πάντας γνησιωτάτους Ἕλληνας· καὶ αὐτοὺς ἔτι τοὺς Λεσβίους.

κριτικὴ λεγομένη ἐπιστήμη τῶν γλωσσῶν ἐλάχιστα ἀπέδωκε μέχρι τοῦδε, διότι αἱ βάσεις αὐτῆς εἶναι σαθραί· καὶ ἤτις τότε μόνον θὰ ὀρθοποδήσῃ ἂν θελήσῃ νὰ ἐννοήσῃ ὅτι ἡ λυδία λίθος τῶν γλωσσῶν δὲν εἶναι, ὡς νομίζεται μέχρι τοῦδε, ἡ Σανσκριτική, ἢ αὐτὴ ἢ ἐκείνη, ἀλλὰ μόνον ἡ πρωτόγονος ἑλληνική. Ἠπειρωτικὴ ἢ Θρᾳκική, ἡ μήτηρ ὅλων τῶν ἀρχαίων γλωσσῶν, τὸ φύραμα, τὸ ἅλας αὐτῶν· οὐχ ἧττον οἱ Γλωσσολόγοι, ὡς ὁ Steinthal, διείδον ὅτι καὶ γλῶσσαι ἔχουσαι ἀναλογίαν μεταξύ των ἀπορρέουσιν ἐκ μητρικῆς τινὸς γλώσσης λαλουμένης ἐν τοῖς προϊστορικοῖς χρόνοις, ἠγνόησαν ὅμως ἢ δὲν ἠθέλησαν να ὁμολογήσωσιν ὅτι ἡ ἄγνωστος αὕτη μητρικὴ γλῶσσα, εἶναι ἡ πρωτοελληνική, αὐτὴ αὕτη ἡ Ἑλληνικὴ ὑπὸ τὰς διαφόρους αὐτῆς μορφάς, ἢ διαλέκτους ἢ παραφυάδας, ἡ πρωτόγονος θρᾳκική· διότι οἱ Θρᾷκες, ἀπ' ἀρχῆς εἶχον πρωτοστατήσει ἐν τῷ Ἑλληνικῷ καὶ συνεπῶς ἐν τῷ παγκοσμίῳ πολιτισμῷ. Εὐμολπίδαι, Ὀρφεῖς, Φιλάμμωνες, Θαμυρίδες, Μουσαῖοι Λῖναι ἦσαν πάντες Θρᾷκες, αὐτοὶ οἱ πρῶτοι διδάξαντες εἰς τοὺς πρώτους, Ἕλληνας τὰ μυστήρια τῶν Θεῶν, οἱ δώσαντας εἰς αὐτοὺς γλῶσσαν, νόμους καὶ μουσικήν, καὶ πᾶν ὅ,τι συντελεῖ πρὸς ἀνύψωσιν τοῦ ἀνθρώπου. Θρᾷκες ἦσαν καὶ οἱ Πελασγοὶ οἱ πρῶτοι πάτοικοι τῆς Ἑλλάδος κατα τὴν κοινὴν πίστιν· Θρᾷκες ἦσαν καὶ οἱ Δωριεῖς, οἵτινες, ὡς οἱ Θεσσαλοί, ἐξ Ἠπείρου κατελθόντες κατέκλυσαν τὴν Θεσσαλίαν, Βοιωτίαν, Πελοπόννησον, Ἀττικήν, τὰς Νήσους, Μακεδονίαν, τὴν ἱστορικὴν Θρᾴκην καὶ τὴν Ἀσίαν καὶ πέραν ἔτι μέχρι τῶν περάτων τῆς Γῆς. Οἱ Θρᾷκες οἱ Προέλληνες Ἠπειρῶται, οἱ Λέλεγες—Κᾶρες καὶ Φρύγες καὶ Πελασγοί.

Ὡς τοσαύτις ἀνεγράψαμεν καὶ δὲν θὰ παύσωμεν γράφοντες οἱ Ἕλληνες πρῶτοι πρὸ δεκάδων χιλιάδων ἐτῶν, φύσει μετανάσται, κατέκλυσαν τὸν κόσμον ὅλον ἐκμεταλλευόμενοι τὰ μεταλλοφόρα ἐδάφη τῆς Γῆς, ἀλλὰ καὶ ἐκπολιτίζοντες τοὺς ἀγρίους καὶ βαρβάρους λαοὺς διὰ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ· χιλιάδες ἔτη πρὶν ἢ ἀνακαλυφθῇ ὁ νέος κόσμος οἱ Ἕλληνες τὸν εἶχον γνωρίσει διὰ τοῦτο καὶ δὲν μᾶς ἐκπλήττει ὅταν ἀναγινώσκομεν ὅτι εἰς τὸ Μεξικόν, τὴν Ἀργεντίαν, τὴν Ἀμερικήν, τὰς Ἰνδίας, καὶ αὐτὴν τὴν Σίναν ἀπαντῶνται λαοὶ τῶν ὁποίων ἡ γλῶσσα εἶναι καθαρῶς ἑλληνικὴ τῆς προομηρικῆς ἐποχῆς· ἀλλὰ καὶ ὅτι οἱ μῦθοι αὐτῶν συνταντίζωνται μετὰ τῶν μύθων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος· ἐπαναλαμβάνομεν λοιπὸν τό: ὅτι ἐγένετο ἐπὶ τῆς ἱστορικῆς ἐποχῆς τῆς Ἑλλάδος ὅτε ὅλος ὁ κόσμος ἦτο Ἑλλάς, αὐτὸ τοῦτο ἐγένετο χιλιάδες ἔτη πρὸ τοῦ Ὁμήρου. Τὰ ὅσα ὁ Κομφούκιος γράφει περὶ τοῦ

Ἱεροῦ Τρίποδος περὶ τοῦ ὁποίου ἐσημειώσαμεν ἤδη, εἶναι χαρακτηριστικώτατα· ἄλλως πάντες οἱ λαοὶ οὗτοι διετήρησαν τὴν ἀνάμνησιν: ὅτι οἱ πρόγονοι αὐτῶν ἦλθον ἐκ τῶν βορείων ἢ βορειοδυτικῶν μερῶν· οὗτοι δὲ ἦσαν οἱ Ἕλληνες οἱ τολμηροὶ ἐκεῖνοι πλοηγοὶ «οἱ ναυσίκλυτοι», οἱ φθάσαντες πρὸ χιλιάδων ἐτῶν, πολὺ πρὸ τῆς ἱστορικῆς ἐποχῆς, εἰς τὰ πέρατα τοῦ κόσμου. Ἰνδοί, Σῖναι, Φοίνικες, Αἰγύπτιοι, Βαβυλώνιοι, Ἐτροῦσκοι, Σουμέριοι καὶ οἱ λοιποὶ λαοὶ τῆς ἀρχαιότητος τὸ πᾶν ἔλαβον ἐκ τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ ἐν τῇ διαροῇ τῶν αἰώνων ἰδιοποιηθέντες τὰ τῶν Ἑλλήνων, παρουσιάσθησαν ὡς οἱ ἐκπολιτισταὶ τῆς Ἑλλάδος. Ἀλλ' ἡ ἱστορία δὲν δύναται νὰ πλαστογραφῆται ἐπ' ἄπειρον. Εὐτυχῶς ἔχομεν τὸν Ὅμηρον. Ὁ θέλων δὲ νὰ γνωρίσῃ τὴν ἱστορίαν τῆς πολιᾶς ἀρχαιότητος πρέπει νὰ μελετήσῃ βαθύτατα τὴν ὁμηρικὴν καὶ προομηρικὴν γλῶσσαν τῶν Ἑλλήνων διὰ νὰ ἐννοήσῃ ὅτι αὐτὴ εἶνε ἡ ρίζα ὅλων τῶν γλωσσῶν.

Ἡ ἀλήθεια, ἡ φαεινὴ ἀλήθεια τῶν ἡμετέρων λόγων θὰ καταδειχθῇ ἐν τῇ ἐξετάσει τῆς σημασίας τῆς λέξεως Οὐσκουδάμα, ἥτις οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον ὑπ' οὐδενὸς μέχρι τοῦδε κατενοήθη, θεωρηθεῖσα ὡς βάρβαρος ἐνῷ εἶνε ἑλληνικωτάτη λέξις, ταὐτοσήμαντος πρὸς τὰς ἄλλας ὀνομασίας τὰς ὁποίας ἔχει ἡ πόλις τῆς Ἀδριανουπόλεως κυρίως Ἀδρανουπόλεως ἢ Δρινουπόλεως, τῆς Ὀδρυσοῦ καὶ Ὀρεστιάδος· Δρινούπολις, Ὀδρυσός, Οὐσκουδάμα καὶ Ὀρεστιάς, πᾶσαι αὗται αἱ ὀνομασίαι ἔχουσι μίαν καὶ τὴν αὐτὴν φαεινὴν ἔννοιαν, διότι πᾶσαι ἔχουσι σχέσιν πρὸς τὸν χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυρον, τὰ πολύτιμα καὶ εὐγενῆ, ἀλλὰ καὶ κακοποιὰ ταῦτα μέταλλα, τὰ ὁποῖα ἀπεθέωσαν κυριολεκτικῶς οἱ χρυσοῖ ὄντως πρόγονοι ἡμῶν. Ἡ Ἠπειρωτικὴ Ὁμηρικὴ Θράκη ἦν ἡ Μητρόπολις τῆς ἱστορικῆς τοιαύτης, ἥτις κατ' ἀρχὰς περιοριζομένη εἰς τὰς περὶ τὸν Στρυμῶνα καὶ τὸ Πάγγαιον ὄρος, ἐπεξετάθη βαθμηδὸν ἐφ' ὅλης τῆς χώρας, ἥτις σήμερον φέρει τὸ ὄνομα τοῦτο. Ὡς ἡ ὀνομασία Ἤπειρος οὕτω καὶ ἡ Θράκη σημαίνει τόπον, ἔδαφος χρυσοφόρον· τοιοῦτον δὲ ἦτο καὶ εἶναι ἡ περὶ τὸ Παγγαῖον χώρα. Ὡς τὸ ὄνομα Παγγαῖον ἔχει τὴν ἀρχήν του ἐκ τῆς ἑλληνικωτάτης ρίζης Παγ, Παχ, Πάξ τῆς δηλούσης τὸν πάζε, τὸν χρυσόν, οὕτω καὶ ἡ Θράκη ἐκ τῆς ρίζης Δρα προερχομένη, σημαίνει: ἔχει χρυσόν, διότι ὁ δράκων καὶ ὁ ὄφις παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἦσαν ἡ κατ' ἐξοχὴν προσωποποίησις τοῦ χρυσοῦ. Ἀλλ' εἴτε ἀπὸ τὸ «δράκος» προέρχεται ἡ Θράκη, εἴτε ἀπὸ τὸ «Τηρεὺς ἢ Θήρας», εἴτε ἀπὸ τὴν νύμφην Θράκην τὴν Τιτανίδα, τὸ ὄνομα ἔχει ἄμεσον σχέσιν πρὸς τὸν χρυσὸν καὶ τὰ μέταλλα. Θαρσεῖς καὶ Ταρτησσὸς ἐλέγετο ἡ κατ' ἐξοχὴν χώρα τοῦ χρυσοῦ.

SISMANOGLIO MEGARO

Οἱ Θράκες δὲ καὶ οἱ ἐξ αὐτῶν προελθόντες Κάρες καὶ Φρύγες ἦσαν Χρυσοθῆραι ἀνιχνεύοντες τὸν χρυσὸν κατὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸν ἄλλον κόσμον καὶ ἐκμεταλλευόμενοι αὐτόν. Ἡ λέξις Κὰρ ἔχουσα σχέσιν πρὸς τὴν λάμψιν σημαίνει σκάπτειν, ὀρύσσειν μεταλλεύεσθαι. Ἑβραϊστὶ κα'αρ σημαίνει ὀρύσσειν· καὶ Σουμεριστὶ Kara-ara εἶναι τὸ λαμπον, στίλβον. Kur ἡ ἀνατολὴ καὶ Kurasu ἢ Karasa ὁ χρυσός· διὰ τοῦτο καὶ Καρμάντιον ἐλέγετο τὸ ὄρος τοῦ χρυσοῦ Παγγαῖον· Καρμέντης δὲ ὁ θεὸς τοῦ ἐμπορίου, ὁ κερδῷος Ἑρμῆς καὶ Καρκῖνοι Κάβειροι Κᾶρες ὅθεν ἐλέγοντο, οἱ τὸν χρυσὸν ἐξορύσσοντες· ἀλλὰ σὺν τῇ χρυσοθηρίᾳ καὶ τὰς ἐπιστήμας θεραπεύοντες. Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς γράφων περὶ Αἰγυπτίων καὶ Χαλδαίων, κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν τότε γνώμην, ὅτι αὐτοὶ πρῶτοι «ἀστρολογίαν εἰς ἀνθρώπους ἐξήνεγκον· λύχνους τε καίειν, πρῶτοι κατέδειξαν καὶ τὸν ἐνιαυτὸν εἰς δώδεκα μῆνας διῆλον, Γεωμετρίας τε εὑρεταὶ γεγόνασιν», προτίθησιν: «Εἰσὶν δὲ οἱ Κάρας τὴν δι' ἀστέρων πρόγνωσιν ἐπινενοηκέναι λέγουσιν», τοῦθ' ὅπερ εἶνε καὶ τὸ ἀληθές[1]). Ἀλλὰ καὶ Φρύγες τὸ αὐτὸ σημαίνει. Ὁ Σχολιαστὴς τῶν Ἀργοναυτικῶν τοῦ Ἀπολλωνίου ἀναφέρει ἐκ τῆς «Φορωνίδος» ὅτι: πρῶτοι οἱ Φρύγες εὑρόντες τὸν σίδηρον κατειργάσθησαν αὐτὸν καὶ ὁ Στράβων καὶ ὁ Διόδωρος ὁ Σικελιώτης ἀναφέρουσιν ὅτι οἱ Φρύγες Δάκτυλοι ἀνεκάλυψαν τὸν σίδηρον[2]· ἐντεῦθεν καὶ ὁ σίδηρος ferum λέγεται· ἀλλ' οὐ μόνον τοῦτο, ὡς οἱ Κάρες, οὕτω καὶ οἱ ὁμόφυλοι αὐτῶν Φρύγες ἔχουσιν λαμπρὰν ἱστορίαν ὡς λέγει περὶ αὐτῶν Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεύς[3]):

«Τινὲς δὲ τῶν Ἰδαίων καλουμένων Δακτύλων σοφούς τινὰς πρώτους γενέσθαι λέγεσθαι. Πτήσεις δὲ ὀρνίθων παρεφυλάξαντο πρῶτοι Φρύγες εἰς οὓς ἥ τε τῶν Ἐφεσίων λεγομένων γραμμάτων, καὶ ἡ τῶν κατὰ τὴν μουσικὴν εὕρεσις ρυθμῶν ἀναφέρεται. Δι' ἣν αἰτίαν οἱ παρὰ τοῖς μουσικοῖς Δάκτυλοι τὴν προσηγορίαν εἰλήφασι. Φρύγες δὲ ἦσαν οἱ Ἰδαῖοι Δάκτυλοι. Ἡρόδωρος δὲ τὸν Ἡρακλέα, μάντιν καὶ φυσικὸν γενόμενον ἱστορεῖ παρὰ Ἄτλαντος τοῦ Φρυγὸς διαδέχεσθαι τοὺς τοῦ κόσμου κίονας· αἰνιττομένου τοῦ μύθου, τὴν τῶν οὐρανίων ἐπιστήμην μαθήσει, διαδέχεσθαι». Καὶ ὁ Τατιανὸς «Φρύγες δὲ οἱ ἀμφότεροι τὴν διὰ σύριγγος ἁρμονίαν συνεστήσαντο»[1]). Ὁ Ἡρόδοτος καὶ ἄλλοι ἀρχαῖοι συγγραφεῖς θεωροῦσι τοὺς Φρύγας «τὸ ἀρχαιότατον ἔθνος τοῦ κόσμου», «παλαιοτάτους τῶν ἀνθρώπων»[2]). Ὡς δὲ ἡ ἀρχαία πατρὶς τῶν Φρυγῶν ἡ Ἤπειρος, οὕτω καὶ ἡ ἱστορική, ἤτο πλουσιωτάτη εἰς μεταλλεῖα, διὰ τοῦτο ἄλλως τε καὶ ὠνομάσθη Φρυγία ταὐτοσημάντως ὡς καὶ ἡ Θράκη καὶ ἡ Καρία, διότι Κᾶρες καὶ Φρύγες ἦσαν φυλαὶ Θρᾳκικαὶ -Ἠπειρωτικαί. Ἀλλὰ περὶ τούτων πάντων ἐν ἄλλῃ εὐκαιρίᾳ ἐκτενέστερον.

1) Στρωματ. Βιβλ. Α. Migne 8.781. Τατιανὲς πρὸς Ἕλληνας Α.

2) Στράβων 426. Σχολιαστὴς Ἀργον. Ἀπολ. Α. 1129. Ν. Π. Ἑλευθεριάδου Πελασγικὴ Ἑλλάς 231.

3) Στρωματ. Βιβλ. Α. 132 Κεφ. Migne Gr. 8, 781, 784 Τατιανοῦ πρὸς Ἕλληνας Κεφ. Α.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

«Ἀφ' Ἑλλήνων ἤρξε φιλοσοφία,
ἧς καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα τὴν βάρβαρον
ἀπέστραπται προσηγορίαν»
(Διογένης Λαέρτιος)

«Πλησίον δέ που καὶ τὰ ἀργυρεῖα τὰ
ἐν Δαμαστίῳ»
(Στράβων)

Γράφοντες περὶ τῆς ἐν Θράκῃ Οὐσκουδάμας θὰ ἔπρεπε νὰ ἐξετάσωμεν καὶ τὴν σημασίαν τῶν ἄλλων ὀνομάτων τῆς Θρᾳκικῆς ταύτης πόλεως δηλονότι Ἀδριανουπόλεως, Ὀρεστιάδος, Ὀδρυσοῦ, ἀλλὰ καὶ «Γονεῖς»· διότι καὶ τὴν ὀνομασίαν ταύτην ἔφερε· κατ' ἀνάγκην ὅμως, μὴ διαθέτοντες ἱκανὸν χῶρον τῶν «Θρᾳκικῶν» θὰ διαλάβωμεν περὶ αὐτῶν ἐν ἄλλῃ σχετικῇ Μελέτῃ ἡμῶν περὶ τῆς Ἠπειρωτικῆς Οὐσκουδάμας. Τοῦτο μόνον σημειοῦμεν ὅτι πᾶσαι αἱ ὀνομασίαι αὗται σημαίνουσι ὅτι καὶ ἡ Οὐσκουδάμα, τὸ Ἑλληνικώτατον τοῦτο ὄνομα, ὅπερ εἶναι τὸ αὐτὸ πρὸς τὸ Ἠπειρωτικὸν Δαμάστιον, ὅπου ὁ Στράβων τοποθετεῖ τὰ «ἀργυρεῖα». «Τῆς Ἐπιδάμνου καὶ Ἀπολλωνίας μέχρι τῶν Κεραυνείων ὑπεροικοῦσι Βυλλίονες καὶ Ταυλάντιοι καὶ Παρθῖνοι καὶ Φρύγοι· πλησίον δέ που τὰ ἀργυρεῖα τὰ ἐν Δαμαστίῳ, περὶ ἃ Δυέσται συνεστήσαντο δυναστείαν, καὶ Ἐγχέλυες, οὓς Σεσαρηθίους καλοῦσι»[3]).

«Οὐσκουδάμα» δὲν σημαίνει μόνον τὸν δόμον καὶ τὸ δόμα, ἔννοιαν ἣν προσέλαβεν ἡ λέξις ἔπειτα, ἀλλ' ἀρχικῶς τὸ «περίφραγμα», τὴν «μάνδραν», τὸ φρούριον, τὸ κάστρον, τὸ ἔδαφος τὸ περικλεῖον τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τῶν πολυτίμων μετάλλων, καὶ δὴ χρυσὸν ἢ ἄργυρον. **Δα** ἡ γῆ, ἥτις

1) Τατιανοῦ πρὸς Ἕλληνες Κεφ. Β.
2) Ἡροδ. Β. 2. Ἀρριαν. Νικομ. 46. Στραβ. ΙΔ. 680.
3) Στραβ. Ζ 326.

SISMANOGLIO MEGARO

καὶ Δήμητρα λέγεται, δάμα καὶ ἀδάμα ἡ παρθενικὴ γῆ· καὶ ἀδάμας λίθος πολύτιμος, ἀλλὰ καὶ πολύτιμον μέταλλον «πολιόν», ἐκ τοῦ ὁποίου ἡ πελώρη Γαῖα, κατὰ τὸν Ἡσίοδον «τεῦξε μέγα δρέπανον», τὴν πελώριον ἅρπην, δι' ἧς ὁ Κρόνος «φίλου ἀπὸ μήδεα πατρὸς ἐσσυμένως ἤμασε· ὅσαι δὲ ραθάμιγγες ἀπέσσυθεναίματόεσσαι πᾶσας δέξατο Γαῖα»[1]). πρὸς τὴν λέξιν δάμ δὲν εἶναι ἄσχετον τὸ ὄνομα τοῦ Ἄδαμ καὶ τοῦ Κάδμου τοῦ ἐκπροσωποῦντος κατ' ἐξοχὴν τὰ πολύτιμα μέταλλα· καδμεία λίθος ἐλέγετο ἡ ἐξαγομένη χαλκός, ὅστις ἐν τῇ ἀρχαιότητι συνεταυτίζετο τῷ χρυσῷ.

Παρ' Ὁμήρῳ, ὅπου ἀπαντῶμεν τὴν λέξιν δάμα ἢ ἁπλῶς ἢ ἐν συνθέσει, ἔχει πάντοτε τὴν ἔννοιαν τοῦ χρυσοῦ ἢ ἀργύρου καὶ τῶν συναφῶν μετάλλων ὡς Ἀδάμας υἱὸς τοῦ Τρωὸς Ἄσιος φονευθεὶς ὑπὸ τοῦ Μυριόνου[2]). Δάμασος εἷς τῶν Τρώων[3]). Δαμαστορίδης[4]). Πολυδάμας Τρὼς καὶ αὐτός[5]). Πολυδάμνα σύζυγος τοῦ Λίγυπτίου Θῶνος[6]). Ραδάμανθυς υἱὸς τοῦ Μίνωος[7]). Εὐρυδάμας Τρὼς καὶ αὐτὸς πατὴρ τοῦ Ἄβαντος, ἀλλὰ καὶ εἷς τῶν μνηστήρων τῆς Πηνελόπης[8]). Ἀδάμαστος ὁ Ἅδης[9]) Ἰφιδάμας[10]) υἱὸς τοῦ Ἀντήνορος καὶ Θεανοῦς, ὃν ἔπεμψε ὁ πάππος αὐτοῦ Κισσεὺς Βασιλεὺς τῶν Θρᾳκῶν εἰς Τροίαν. Λαοδάμας υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Σχερίας-Φαιακίας Ἀλκινόου[12]). Λαοδάμεια ἢ Δηϊδάμεια θυγάτηρ τοῦ Βελλεροφόντου μήτηρ ἐκ Διὸς τοῦ Σαρπηδόνος, φονευθεῖσα ὑπὸ τῆς Ἀρτέμιδος[13]). Ἱππόδαμας εἷς τῶν Τρώων φονευθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἀχιλλέως[14]) Ἱπποδάμεια θυγάτηρ τοῦ Ἄτρακος, γυνὴ τοῦ Πειριθόου, μήτηρ τοῦ Πολυποίτου[15]). Ἱπποδάμεια θυγάτηρ τοῦ Ἀγχέου[16]). Ἱπποδάμεια τὸ κύριον ὄνομα τῆς Βρισηΐδος[17]) Ἱπποδάμεια θεραπαινὶς τῆς Πηνελόπης[18]). Ἱππόδαμος υἱὸς τοῦ Μέροπος Τρώς[19]). Χερσιδάμας υἱὸς τοῦ Πριάμου[20]). Ἐν γένει δὲ τὸ ὄνομα Ἱππόδαμος ἔφερον ἥρωες Τρῶες-Ἠπειρῶται, Θρᾷκες καὶ Πελοποννήσιοι, ὡς ὁ Κάστωρ, Ἀτρεύς, Διομήδης. Ἀμφιδάμας ἥρως Κνθήριος,

1) Ἡσιόδου Θεογονία 161. 162. 179—184.

2) Ἰλιὰς Μ. 144. Ν. 560.— 3) Ἰλιὰς Μ. 183.— 4) Ἰλιὰς Π. 416. Ὀδύσ. Χ. 293.— 5) Ἰλιὰς Μ. 231. Λ. 57. Ρ. 60. Σ. 249.— 6) Ὀδύσ. Δ. 228.— 7) Ἰλιὰς Ξ. 321. 322. Ὀδύσ. Δ. 564 Η. 323.— 8) Ἰλιὰς Ε. 149. Ὀδύσ. Σ. 297. Χ. 283.— Ἀμφιμέδων, Δαμαστορίδης καὶ Δημοστόλεμος ἕτεροι μνηστῆρες τῆς Πηνελόπης. 9) Ἰλιὰς Ι. 158.— 10) Ἰλιὰς Β. 814. Λ. 221.— 11) Ἰλιὰς Ο. 516.— 12) Ὀδύσσεια Θ. 116.— 13) Ἰλιὰς Ζ. 196. 205.— 14) Ἰλιὰς Υ. 401.— 15) Ἰλιὰς Β. 272.— 16) Ἰλιὰς Ν. 429.— 17) Σχολιαστὴς τοῦ Ὁμήρου Α. 184 ἢ κατ' ἄλλους ἡ Χρυσηΐς.— 18) Ὀδύσ. Σ. 182.— 19) Ἰλιὰς Λ. 334. Β. 830.— 20) Ἰλιὰς Λ. 423.

εἰς ὃν ὁ Ἀπόλλων ἔδωκε τὴν Σκάνδειαν, τὴν ὁποίαν πάλιν ὁ Ἀμφιδάμας παρεχώρησεν εἰς τὸν Μόλην, καὶ αὐτὸς εἰς τὸν Μηριόνην[1]).

Ἐπίσης Ἀμφιδάμας υἱὸς τοῦ Βουσίριδος φονευθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἡρακλέους· ἕτερος φονευθεὶς ὑπὸ τοῦ Πατρόκλου· ἕτερος ὁ Λυκούργου καὶ Κλεοφίλης ἢ Εὐρυνόμης, ἐξ ἧς ὁ Μελανίας, κατὰ τὸν Ἀπολλόδωρον· Λαοδάμας ὁ Ἐτεοκλέους, κατὰ τὸν αὐτόν, φυγὼν εἰς Ἰλλυρίαν, ὡς ἐπίσης Λαοδάμεια ἡ τοῦ Ἀκάστου, καὶ Δαμασίχθων ἐκ τῆς Νιόβης. Δηϊδάμεια σύζυγος τοῦ Πειρίθου τοῦ φίλου τοῦ Θησέως· ἑτέρα ἡ θυγάτηρ τοῦ Περιήρονος σύζυγος τοῦ Θεστίου, μήτηρ τῆς Λήδας, Ἀλθαίας καὶ τοῦ Ἰφικλέους. Ἱπποδάμεια μία τῶν Δαναΐδων· Ἱπποδάμας ὁ τοῦ Ἀχελῴου καὶ Περιμήδης. Ἀλκιδάμεια ἐκ τοῦ Ἑρμοῦ γεννήσασα τὸν Βοῦνον. Φιλοδάμεια ἐκ τοῦ Ἑρμοῦ γεννήσασα τὸν Φάριν. Ἀμφιδάμας υἱὸς τῆς Χρυσοπελείας τοῦ Ἀρκάδος· Ξενοδάμας υἱὸς τοῦ Μενελάου ἐκ Κνωσίας Νύμφης. Εὐρυδάμας υἱὸς τοῦ Αἰγύπτου· Τηλέδαμος υἱὸς Ἀγαμέμνονος. Νικοδάμας ἐπίσημος χαλκουργὸς Ἀρκάς· Εὐρυδάμεια θυγάτηρ τοῦ Φυλέως. Δαμασκὸς υἱὸς τοῦ Ἑρμοῦ καὶ τῆς Φιλομήδης ἐλθὼν ἐξ Ἀρκαδίας εἰς Συρίαν καὶ κτίσας, κατὰ Στέφανον τὸν Βυζάντιον, τὴν Δαμασκὸν παρὰ τὸν Χρυσορρόαν ποταμόν· Δάμαστος ὁ ἐξ Ἀρκαδίας ὁ καὶ Κερκύων, ὃν ἐφόνευσε ἐν Σαλαμῖνι ὁ Θησεύς. Ἀδάμαστος Ἰθακήσιος πατὴρ τοῦ Ἀχαιμενίδου ἑταίρου τοῦ Ὀδυσσέως. Ἀμφιδάμας βασιλεὺς τῆς Χαλκίδος, Ἀστυδάμεια, ἐξ ἧς ὁ πατὴρ Ὄρμενος ἐγέννησε τὸν Κτήσιππον. Ἀστυδάμεια γυνὴ τοῦ Ἀκάστου ἀγαπήσασα τὸν Πηλέαν, δι' ὃ καὶ ἐκρεμάσθη ἡ σύζυγος αὐτοῦ Ἀντιγόνη· κατ' ἄλλην παράδοσιν ἡ Ἀστυδάμεια ἐφονεύθη ὑπὸ τοῦ Πηλέως. Εὐρυδάμας υἱὸς τοῦ Πελίου, ἀδελφὸς τοῦ Ἰφιδάμαντος, Ἀστυδάμεια θυγάτηρ τοῦ Ἀμύντορος βασιλέως τῶν Δολόπων μήτηρ τοῦ Τληπολέμου, ἢ κατ' ἄλλους θυγάτηρ τοῦ Φόρβαντος καὶ γυνὴ τοῦ Γλαύκωνος. Ναυσιδάμεια ἡ μήτηρ τοῦ Αὐγείου. Ἀλκιδάμας φονευθεὶς ὑπὸ τοῦ Πύρρου Νεοπτολέμου, ὅστις διὰ τὸν φόνον τοῦτον δὴθεν δὲν ἐπανῆλθεν εἰς Φθίαν, ἀλλ' ἦλθεν εἰς Ἤπειρον-Ἀμβρακίαν, τὴν φυσικὴν πατρίδα, αὐτοῦ, ἐξ ἧς οὐδέποτε ἐχωρίσθη· ἡ ἐν Θεσσαλίᾳ Φθία ὑπῆρξεν ἁπλῶς ἀποικία τῶν Ἠπειρωτῶν τῆς Ἀμβρακίας. Τηλεδάμας υἱὸς τοῦ Ὀδυσσέως καὶ τῆς Καλυψοῦς. Δαμιὸς ὁ Ζακύνθου, Δαμασίστρατος, κατὰ τὸν Παυσανίαν, βασιλεὺς τῶν Πλαταιῶν. Δαμασίας υἱὸς τοῦ Πενθίλου ἔγγονος τοῦ Ὀρέστου. Δαμασὰ ἐν Παξοῖς.

Δαμνὼ σύζυγος τοῦ Δαναοῦ γεννήσασα τὰς 50 Δαναΐδας. Δαμάσιος ἢ Δαμάσιππος υἱὸς τοῦ Ἰκάρου καὶ ἀδελφὸς τῆς Πηνελόπης. Ἰοδάμα θυγάτηρ τοῦ Ἰτώνου ἀπολιθωθεῖσα ὑπὸ τῆς Ἀθηνᾶς· ὁ Ἴτω-

1) Ἰλιὰς Κ. 268.

νος ἐθεωρεῖτο ὡς ἐφευρέτης τῆς χύσεως τοῦ χαλκοῦ, Ἰτώνη δὲ καὶ ἡ Ἀθηνᾶ. Θάμυρις ὁ Θρᾷξ ὁ τόσον ὑμνούμενος εἰς τὰς Ἑλληνικὰς παραδόσεις. Λαμηθάλης Φενεάτης κατασκευάσας μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ τὸν ναὸν τῆς Θεσμίας Δήμητρος, μιᾶς τῶν Καβείρων, Ἀθαμᾶνες—Ἀδαμᾶνες ἐν Ἠπείρῳ μεταλλουργοί καὶ αὐτοί [1]· διὰ τοῦτο ὁ Ἥφαιστος ἀρχηγὸς τῶν Καβείρων ἐλέγετο Τίμιος Δαήμιων, Πανδαμάτωρ Προμηθεύς, καὶ Δημιουργός· καὶ Λαμία ἡ Θεότης τῆς αὐξήσεως, τῆς ἀφθονίας καὶ τοῦ πλούτου. Δαμασίας ὁ Διόννσος-Βάκχος· φιλομαδὴς—φιλομηδὴς—φιλομειδὴς ἡ Ἀφροδίτη, ἡ ἀπὸ τὰ μήδεα τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοῦ ἀφροῦ τῆς θαλάσσης γεννηθεῖσα πολύχρυσος θεά. Δαμίας-Ταμίας Πολυτίμητος ὁ Ζεύς, ὁ Δαμαροῦν τῶν Φοινίκων, ὁ Μηδινεὺς τῶν Λυδῶν, ὁ Μαζεὺς τῶν Φρυγῶν. Ἀδάμαστος ἡ Ἀθηνᾶ καὶ Δαμάσιππος, Ἀδάμαστος ὁ Ἄρης, Τιμίης ὁ Ἀπόλλων· Δαμαίος ὁ Ποσειδῶν, Δαμάτηρ καὶ Τιμάοχος ἡ Δήμητρα καὶ ἡ Περσεφόνη Πολυτίμητος· Ἱππαδάμας ὁ Κάστωρ, Καβειρος καὶ αὐτός, θεὸς μεγάλος τῶν μετάλλων. Ἱππαδάμας ὁ Ἡρακλῆς καὶ αὐτὸς Καβειρος. Πανδαμάτειρα ἡ μήτηρ τῶν θεῶν Κυβέλη ἡ κατ' ἐξοχὴν θεὰ τῶν Καβείρων, Ἀδμῆτις καὶ Σκιαθῖτις ἡ Ἄρτεμις.

Πάντες οὗτοι θεοί, ἡμίθεοι, ἥρωες οἱ ἐκ τῆς Δάμ ἔχοντες τὸ ὄνομα αὐτῶν, ἀσφαλῶς ἔχουσι τὴν ἀναφορὰν αὐτῶν εἰς τὰ μέταλλα, τὸν χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυρον. Ὁπλοδάμας ὁ καὶ Θειοδάμας καὶ Δαμάστης ἐλέγετο εἷς τῶν Γιγάντων· ἦσαν δὲ οἱ Γίγαντες οἱ πρῶτοι πρὸς τὰ μέταλλα σχετιζόμενοι [1]) καὶ οἱ Καβειροι «δαίμονες ἐσχαριῶνος» ἐλέγοντο. Εὐρυδάμας εἷς τῶν Ἀργοναυτῶν οἵτινες ἦσαν οἱ πρῶτοι χρυσοθῆραι. Δαμνὼ θυγάτηρ τοῦ Βήλου ἐξ ἧς ὁ Ἀγήνωρ ἐγέννησε τὸν Φοίνικα, Ἰσαίαν καὶ Μελίαν· ἦν δὲ ὁ Βῆλος-Γάϊος ὁ κατ' ἐξοχὴν ἐκπρόσωπος τοῦ χρυσοῦ, ὁ Βάαλ, ὁ Βελίαρ, ὁ ὄφις ὁ ἀρχαῖος. Δαμναμεὺς ὁ Ἥλιος ταυτιζόμενος πρὸς τὸν Βῆλον· Δαμναμεὺς εἷς τῶν μεταλλουργῶν Ἰδαίων Δακτύλων «Κέλμις, Δαμναμεύς τε μέγας καὶ ὑπέρβιος Ἄκμων» Κέλμις δὲ καὶ Δαμναμεὺς οἱ τῶν Ἰδαίων Δάκτυλοι πρῶτοι σίδηρον εὗρον κατὰ τὴν παράδοσιν [2]). Καὶ ἕτερος Δάκτυλος Ἰδαῖος ὁ Δέλας εὗρε χαλκοῦ κρᾶσιν· ἢ κατὰ τὸν Ἡσίοδον ὁ Σκύθης· ἦν δὲ ὁ Σκύθης υἱὸς τοῦ Ἡρακλέους ἢ τοῦ Δευκαλίωνος, κατὰ δὲ τὸν Βιργίλιον ὁ Πολύδωρος· Κάβειροι «δαίμονες» ἦσαν καὶ ὁ Λάρδανος [1]), Ἰασίων καὶ Ἁρμονία οἱ ἀδελφοί. Κάβειρος καὶ ὁ σύζυγος τῆς Ἁρμονίας Κάδμος, ὁ καὶ Ἑρμῆς καὶ Προμηθεὺς καὶ Βῆλος καὶ Κρόνος· ἦν δὲ ὁ Κάδμος ὁ εὑρετὴς τῶν ἐκ χρυσοῦ μεταλλείων τοῦ Παγγαίου· «Κάδμος» δὲ ὁ Φοῖνιξ, κατὰ τὸν Εὐστάθιον, λιθοτομίαν ἐξεῦρεν καὶ μέταλλα τὰ περὶ τὸ Παγγαῖον ἐπενόησε ὄρος»· κατὰ δὲ τὸν Νόννον, τοὺς Καβείρους ἐκ τοῦ Ἡφαίστου τοῦ οὐρανίου χαλκέως «τέκε Θρήεσσα Καβειρώ», σύμβολον τῶν ὁποίων ἦτο ἡ λαμπάς. Ἦν δὲ ἡ λατρεία αὐτῶν γενική, ἰδιάζουσα ὅμως ἐν τῇ Σαμοθράκῃ τῇ «ζαθέῃ καὶ ἠγαθέῃ», ὅπου μεταξὺ τῶν Καβείρων ἀναφέρεται καὶ ὁ Προμέδων [2]), ὄνομα ταὐτοσήμαντον πρὸς τὸ Δαμναμεὺς ἔχων μυστικὴν ἔννοιαν· ἐντεῦθεν ἐξηγεῖται καὶ τὸ αἰνιγματῶδες ἐφέσειον γράμμα «δαμναμεὺς ἢ δαμναμενεὺς» τὸ ἐπὶ τοῦ ἀγάλματος τῆς πολυμάζου Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος, Ἑκάτης τῆς λιπαροκρηδέμνου, ἀναγραφόμεναι μετὰ τῶν ἄλλων συμβολικῶν λέξεων «ἄσκι» «αἶξ ἢ λίξ», «τέτραξ» «αἴσιον [3])», τὰς ὁποίας οἱ ἀπ' ἀρχῆς σοφοὶ μεθ' ὅλας τὰς προσπαθείας αὐτῶν δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἐξηγήσωσιν· ἐν τούτοις πᾶσαι ἀναφέρονται εἰς τὰ μέταλλα καὶ τὰ Καβειρικὰ μυστήρια καὶ τὴν μητέρα τῶν θεῶν, τῆς ὁποίας θεράποντες ἦσαν οἱ Κορύβαντες· Κούρητες, Τελχῖνες καὶ Δάκτυλοι, οἱ Μεγάλοι θεοί, πάντες εἰς τὰ μέταλλα καὶ τὰ μεταλλεῖα ἀναφερόμενοι. «Δακτύλων σοφοὺς τινὰς πρώτοις γενέσθαι λέγουσιν, εἰς οὓς ἥ τε τῶν Ἐφεσίων λεγομένων γραμμάτων καὶ ἡ τῶν κατὰ μουσικὴν εὕρεσις ρυθμῶν ἀναφέρεται».

Τὰ Ἐφέσια ταῦτα γράμματα καὶ πᾶσαι αἱ ἄλλαι λέξεις αἱ ἀκατανόητοι νομιζόμεναι ἐν Σαμοθράκῃ, Ἐλευσίνι καὶ ἀλλαχοῦ ὡς αἱ Κάδουλος Κόης, Ἀξιόκερσος, Ἀξιόκερσα, Ἄξιερος· ἢ αἱ Ἐλευσίνιοι «Κὸνξ ὄμ Πάξ, ἢ αἱ «βέδυ, Ζάψ, χθών, πλῆκτρον, σφίγξ, κνάξ, ζβὶξ, χθύπτης, φλεγμός, δρώψ»· καὶ πᾶσαι αἱ παρόμοιοι εἶναι λέξεις τῆς προομηρικῆς γλώσσης, τῆς κατὰ τὸν Ὅμηρον «γλώσσης τῶν θεῶν», τῆς λησμονηθείσης μὲν ὑπὸ τῶν πολλῶν, ἀλλὰ μετὰ στοργῆς διατηρηθείσης ὑπὸ τῶν ἱερέων, καὶ ἱερᾶς νομιζομένης.

Εἶναι λοιπὸν ἡ λέξις δὰμ ἀρχέγονος ἀναφερομένη εἰς τὰ μέταλλα· συγγενεῖς δὲ πρὸς ταύτην αἱ

1) Καὶ οἱ Ἠπειρῶται Σάμηδες-Δάμηδες δὲν εἶναι ἄσχετοι πρὸς τὴν σημασίαν τῆς λέξεως δάμ· ὡς ἐπίσης καὶ ὁ Τζαμανδᾶς-Δαμαντᾶς ἐν Λυκανδῷ τῆς Μελιτανῆς καὶ ἐν Ἠπείρῳ.

2) Κλήμεντος Ἀλεξανδρέως Στρωματεῖς Α'. 132, Migne Gr. 8,785.

1) Ἴδας ὁ μέγας σιδηρουργὸς ἦν υἱὸς τοῦ Καβείρου Δαρδάνου καὶ ἀδελφὸς τοῦ Δίρα. (Ἰακώβου Θωμοπούλου, Πελασγικά, 9.179).

2) Τὸ ὄνομα Προμέδων ἀναφέρεται ἐπὶ ἀγγείου Καβειρικοῦ, ἐφ' οὗ καὶ τὸ δένδρον περὶ οὗ ἐγράψαμεν ἤδη («Φῶς ἀπὸ τὰ βάθη» τεῦχος Δ'. σελ. 43. 44).

3) Κλήμεντος Ἀλεξανδρέως Στρωματεῖς Βιβλ. 5 κεφ. 8 Mig. Gr. 9,72.

SISMANOGLIO MEGARO

«δαμάρι» φλὲψ μεταλλική· «μάδι» τὸ λατόμιον, «τὸ μάτι», τὸ «μαδὲν—μαντένι». Ἐπίσης ὁ δάμος-δῆμος, δομήτωρ, δαμός, δάμαρ, δάμαλις, δμώς, δαμάζω, δαμνάω, δαμέα, μάδδα, μαδαρόν, μαζα, μαζὸς-μαστός, μάτηρ, mater, καὶ πᾶσαι αἱ συναφεῖς λέξεις· mad Ἀλβ. ὁ μέγας, ὁ ἰσχυρὸς ὁ πλούσιος· mahd Σανσκρ· ἐπίσης ὁ μέγας· ἀλλὰ καὶ μέττον, κατὰ τὸν Ἡσύχιον, ὁ μείζων καὶ ἑβρ. μεώδ· ἡ ἰσχύς.

Ἡ λέξις δὰμ ἢ μαδ-μαθ εἶναι στενῶς συνδεδεμένη πρὸς τὸ ὄνομα τοῦ Προμηθέως-Προμαθ, τοῦ Προμέδοντος—Λαμναμέως τῆς Σαμοθράκης, διότι καὶ οὗτος ὡς ὁ Κάδμος μεθ' οὗ συνταυτίζεται, θεωρεῖται ὡς ἐφευρέτης τῆς γραφῆς, ἰατρικῆς, μαντικῆς, ἀστρονομίας, ἀλλὰ καὶ τῶν χρυσῶν μεταλλείων τοῦ Παγγαίου καὶ τῆς τήξεως τῶν μετάλλων· ὁ Ἡσίοδος ἐν τῇ Θεογονίᾳ του γράφων περὶ τῶν Τιτάνων ἓν γένει, καὶ ἰδίᾳ τοῦ Τιτᾶνος Προμηθέως ποιεῖται ἰδιαζόντως χρῆσιν τῶν λέξεων μαδ, μηδ, ματ, δήμ, μεδ' ὧν: μήδεα, δῆμος, δημός, ὑφημέδων, κάματος, ἀκάματος μητιέτα, δεσμός, μειδῶ, ἢ μάτα, θυμός, καρτερόθυμος, ἀγκιμολήτης, πνίματον, θαῦμα, αἰολόμητις, τὰς ὁποίας δι' οὐδένα ἄλλον θεὸν ἀναφέρει, ἐκτὸς τοῦ μεγάλου Κρόνου, ἀλλὰ καὶ οὗτος συνταυτίζεται πρὸς τὸν Προμηθέα-Κάδμον [1]). Τὰ ὑπὸ τοῦ Προμηθέως λεγόμενα ὅτι:

«Παντέχνου πυρὸς σέλας . . . ἐγὼ ὥπασα . . .
ἔνερθε δὲ χθονὸς

1) Ἐν τῇ πατρίδι ἡμῶν Ἀλάτσατα-Ἐρνθραία ἐν ᾗ διεσώθη πλῆθος ἀρχαιοπρεπῶν καὶ πρωτογόνων λέξεων, τοὺς Ἀθιγγάνους τοὺς τόσην σχέσιν ἔχοντας πρὸς τὰ χαλκεῖα, τὸν Ἥφαιστον, καὶ τὸ πῦρ, λέγομεν «Δέμηλες», ἀκριβῶς ὡς καὶ ὁ Ὅμηρος καὶ οἱ ἀρχαῖοι ἐκάλουν διὰ τοῦ ὀνόματος Δάμασος πάντας τοὺς ἔχοντας σχέσιν πρὸς τὸ ὑπόγειον, τὸ πῦρ, καὶ τὰ μέταλλα. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ἄλλας γλώσσας πᾶσας παραφυάδας αὐτῆς· οὕτω Μαδαγασκὰρ λέγεται ἡ χώρα ἡ ἔχουσα μεταλλεῖα χαλκοῦ, μολύβδου, σιδήρου καὶ χρυσοῦ, οἱ κάτοικοι καλοῦν ἑαυτοὺς Μαλαγάσους καὶ Μαδαγάσους, καὶ Μαδικάσσους, καὶ Ραδὰμ ὄνομα βασιλέως αὐτῶν· λέξεις ταὐτοσήμαντοι· ἡ Μαδαγασκὰρ λέγεται ὑπὸ τῶν Ἰθαγενῶν Νέζελ.-Δάμπιε, δηλονότι Νῆσος τῶν χοίρων, ἀλλὰ δαμπὸν ζαμπὸν εἶναι ὁ χοῖρος· χρ.σ. ὁ ἐκπροσωπῶν τὸν χρυσὸν συμβολικῶς. Δαμασὸς-Ταμασὸς ἐν τῇ χρυσοφόρῳ Κύπρῳ καὶ Δημήτωρ ἀναξ τῆς Κύπρου. Λομοὺζ ὁ χοῖρος, Δαμοὺζ-θαμοὺζ ὁ Ἄδωνις, ὁ τῆς Παγχρύσου Ἀφροδίτης ἐραστής ὁ υἱὸς τοῦ «ὑπερβάλλοντος πλούτου» Κινύρα, βασιλέως τῆς χρυσοφόρου Κύπρου. Ἀραβιστὶ μαδὲν εἶναι τὸ μέταλλον· μα(ι)δὰρ ὁ πλούσιος· ματὶ χρυσόπαστος· ταμὰ πλεονεξία· δαμὰρ κλέψ· δζεμὰλ χάρις, ὡραιότης· δζερμὲ ἄνθρωξ· ζημὲρ νοῦς· δζερμὶ φιλάργυρος· δζεὶμ μέγας· μὲδζ πλούσιος· ἔνδοξος, μασδὰρ πηγή, ἔχουσα ἄμεσον σχέσιν πρὸς τὰ μέταλλα· μεδὶρ ἀργιλώδης γῆ,

κεκρυμμέν' ἀνθρώπισιν ὠφελήματα,
χαλκόν, σίδηρον, ἄργυρον, χουσόν τε . . .
πᾶσαι τέχναι βροτοῖσιν ἐκ Προμηθέως [1]),

δὲν ἐγράφησαν ποιητικῇ ἀδείᾳ, ἀλλὰ ἐκφαίνουσιν τὴν ἀλήθειαν· τὸ πῦρ τὸ κλαπὲν «ἐντὸς κοίλου νάρθηκος» ὑπὸ τοῦ Προμηθέως, ἀναφέρεται κυρίως εἰς τὸ πῦρ τὸ ὑπὸ τὴν γῆν ὑφ' ὅλας τὰς μορφὰς αὐτοῦ, ρευστόν, μεταλλικόν, ἠλεκτρικόν.

Δὰμ καὶ κατ' ἀντιστροφὴν Μάδ, εἶναι ταὐτοσήμαντα, ἀλλὰ καὶ πάντα τὰ ἐκ τοῦ μὰδ καὶ δὰμ κατ' ἔκτασιν· ὡς μέδ, μήδ, δήμ, δίμ, μέτ, δὲμ καὶ λοιπά.

Μέδω, μήδομαι, μέδιμνος, μετρῶ metior ματαίω μέδοντες, μῆδος· μέλδω· τήκομαι ἐπὶ μετάλλων, εἶναι λέξεις ταὐτοσήμαντοι πρὸς τὸ μάδ, τὸ μέταλλον· μεταναστεύω ἐκζητῶ τὰ μέταλλα ἀπὸ τόπου εἰς τόπον· μητρὰκ ἀραβιστὶ ἡ σφύρα τοῦ σιδηρουργοῦ· μεταλῆ ὁ κεχρυσωμένος καὶ ματλᾶ ἡ ἀνατολή. Μίτρα παρὰ Πέρσαις ἡ Ἀφροδίτη· «χαλκομίτρος» ὁ Κάβειρος Κάστωρ. Μυτραργύρται οἱ δαδοῦχοι τῆς Κυβέλης-Ρέας μητρὸς τῶν θεῶν τῆς «Μα», ἥτις εἶναι ἡ προσωποποίησις τῶν μετάλλων· οἱ «μεταιτοῦντες» οἱ ζητοῦντες ἀργύρια, μετά, τὸ μέταλλον, καὶ Μητρῷα τὰ ἱερὰ αὐτῆς. Μίθρας ὑπὸ τῶν Περσῶν ὁ Ἀπόλλων.

Τῆς αὐτῆς ἐννοίας τῶν μετάλλων εἶναι καὶ αἱ λέξεις μετάβολοι· οἱ πραγματευταί, οἱ μεταπράται ἔμποροι· μάταιος ὁ ἐκ τοῦ πλούτου ὑβριστὴς καὶ κενόδοξος· μεθοδίτης ὁ τεχνίτης καὶ μέθοδος ἡ τέχνη· μέτοικος καὶ μέτηλυς· μεταναστεύω· μεταπρέπειν κατὰ τὸν Ἡσύχιον, τὸ ὑπερλάμπειν· μετοχή, μετρῶ· καὶ πάντα ἓν γένει τὰ ὀνόματα τὰ ἐκ τοῦ μετ σύνθετα· ὁ λαὸς συνήθως τοὺς ἀστερισμοὺς καλεῖ σημάδια· σημάδι ἐπίσης λέγεται ὁ χρυσοῦς δακτύλιος τοῦ ἀραβῶνος, ἐνίοτε δὲ καὶ τὸ χρυσοῦν νόμισμα τὸ διδόμενον ὡς ἀρραβὼν ὑπὸ τοῦ Γαμβροῦ εἰς τὸν προξενητήν [2]).

κέρμις· μουτεκεχμὶλ σπηλαιώδης· μετὰ· κέρδος· μεδρεπὰζ μεταπράτης καὶ λοιπά· ἑβραϊστὶ μαδὲρ ἡ σκαπάνη δι' ἧς τὰ μέταλλα ὀρύσσονται· ματσρὲφ τὸ χωνευτήριον τῶν μετάλλων· μετσιλὰ σιδήριον· μετσουλὰ ὀρυχεῖον· ματσέμβα εἴδωλον τοῦ Βιαλ-Βὴλ-Ὄφεως-χρυσοῦ· ματσεβὲθ στήλη ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῶν στηλῶν τοῦ Ἡρακλέους δηλονότι τῶν μετάλλων· μάτμων θησαυρὸς ὑπόγειος· κεδὲμ-καδὲμ-Κάδμος ὁ χρυσοῦς· Σανσκρ. mâtram ὕλη· mâtar μάχαιρα· mahas λάμψις, medus λίθος καὶ λοιπά. Περσιστὶ δζουμὲρ ἐλευθέριος, γενναῖος· δζεχεννὶμ καὶ δζεχὶμ ᾅδης· δζὰν ψυχή· δζαμοὺς δάμαλις. Ἀλβανιστὶ μὰτ ἡ γῆ· βετὶμ ἀστραπή, μαδὲν μεταλλεῖα, τὸ μαῦδι τοῦ Ἡσυχίου, τὸ λατόμιον· καὶ μάθ μέγας· μετσὲφ κρύπτω.

1) Αἰσχύλου Προμηθεὺς σ. 109—112, 252. 450, 500. 506.

2) Ν. Γ. Πολίτου, Λαογραφικὰ σημειώματα Τομ. Β', 254.

SISMANOGLIO MEGARO

Ἀλλὰ καὶ πλῆθος ἄλλο κυρίων ὀνομάτων. Λαομήδεια γυνὴ τοῦ Πρωτεσιλάου. Περιμήδης υἱὸς τοῦ Αἰόλου ἀνὴρ τῆς Μερόπης τοῦ Ἄτλαντος καὶ ἀδελφὸς τοῦ Ἀθάμαντος. Ἀλκιμέδων ἡγεμὼν τῶν Μυρμηδόνων. Ἀλκιμήδη σύζυγος τοῦ Αἴσωνος, ἡ καὶ Ἄρνη καὶ Σκάρεια τοὐτοσήμως λεγομένη. Αὐτομέδων ὁ Σκύριος, ἡνίοχος τοῦ Ἀχιλλέως. Περιμήδη θυγάτηρ τοῦ Αἰόλου, γεννήσασα ἐκ τοῦ Ἀχελῴου τὸν Ἱπποδάμαντα καὶ Περιμήδην. Πρωτομέδεια μία τῶν Νηρηίδων. Ἀλκιμήδη ἄλλη. Λαομέδεια ἑτέρα καὶ ἄλλη Θεμιστώ. Ἀδμήτη δέ μια τῶν Ὠκεανίδων νυμφῶν. Μήδεια ἐξ ἧς ὁ Ποσειδὼν ἐγέννησε τὸν Ἀναλιδόνα· ἡ πολυθρύλλητος Μήδεια ἡ θυγάτηρ τοῦ βασιλέως τῆς παγχρύσου Κολχίδος Αἰήτου. Μέδουσα ἡ μήτηρ τοῦ Χρυσάορος. Ἀνδρομέδα ἡ τοῦ Περσέως. Εὐρυμέδων ὁ «δαίμων ἐσχαριῶνος» δηλονότι μεταλλουργὸς κατὰ τὸν Νόννον. Ἀγαμήδης ἀδελφὸς τοῦ Τροφωνίου, οἵτινες μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτῶν Ἀπόλλωνος ἔκτισαν τὸν ναὸν τῶν Δελφῶν. Ἀγαμήδη ἡ θυγάτηρ τοῦ Αὐγείου, ἣν ὁ Ὅμηρος καλεῖ «ξανθὴν Ἀγαμήδην». Ἀγαμήδης υἱὸς τοῦ Ἐργίνου βασιλεὺς τοῦ Ὀρχομενοῦ κατὰ τὸν Παυσανίαν. Μεγαμήδη τοῦ Ὀρνυτίωνος—χρυσοῦ, γυνὴ τοῦ Θεσπίου γεννήσασα 50 θυγατέρας τὰς Θεσπιάδας, ἐξ ὧν ὁ Ἡρακλῆς ἐγέννησε 50 τέκνα. Περιμήδης εἷς τῶν Κενταύρων. Μηδείδης ὁ Τυρσηνὸς λῃστὴς ὁ τὸν Διόνυσον λαβὼν ἐν τῷ πλοίῳ αὐτοῦ. Ἐπιμήδης εἷς τῶν ἐν Ἠλείᾳ Δακτύλων. Εὐμήδης ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου λέγεται ὁ υἱὸς τοῦ πολυχρύσου Δόλωνος [1]). Μηδεσικάστη θυγάτηρ τοῦ Πριάμου γυνὴ τοῦ Ἰμβρίου [2]). Ἀγαμήδη ἡ τοῦ Μακαρέως ἐν Λέσβῳ. Μεγαμηδείδης ὁ ἀνὴρ Παλλὰς οὗ θυγάτηρ ἡ δία Σελήνη· καὶ Ἀνκομήδης βασιλεὺς τῆς χρυσοφόρου Σκύρου καὶ πατὴρ τῆς Δηϊδαμείας. Φιλομέδουσα «βοῶπις» ἡ μήτηρ τοῦ Μενεσθένους βασιλέως τῆς Ἄρνης. Καὶ τὸ ὁμηρικὸν μέδων-μέδοντες οἱ ἡγεμόνες, τῆς αὐτῆς ἐννοίας εἶναι· οὕτω ὁ Φόρκυνος λέγεται «υἱὸς μέδων» [3]). Μέδων ὁ Οἰλέως. Μέδων ὁ ἐκ Λυκίας, καὶ Μέδων ὁ Ἰθακήσιος [4]). Φρονοῦμεν δὲ ὅτι καὶ ἡ Μαντίνεια τῆς Μεσσηνίας εἰς τὴν αὐτὴν ρίζαν μηδ ἔχει τὴν ἀναφορὰν της, ὡς καὶ ἡ ὀνομασία φυλῆς τινὸς Βοιωτικῆς τῶν «Τεμίκων» περὶ τῶν ὁποίων ἐγράφη [5]) ὅτι σημαίνει «τσιμπλιάρδες»!! ἀληθῶς μεγαλυτέρα βλασφημία δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ γραφῇ ὑπὸ λογίου ἀνδρός.

Μέθυμνα ἐπίσης, καὶ πάντα, τὰ ἐκ τοῦ μεθ-μεδ σύνθετα ὡς ἀνεγρά-

1) Ἰλιάς Κ. 314.—2) Ἰλιάς Ν. 173. Ἰλιάς Α. 740.
3) Ὀδυσσ. Α'. 77.— 4) Ἰλιάς Β. 727 Ν 693, Ο. 332. Ὀδυσ. Δ. 677. Χ. 257.—
5) Ν. Ἐλευθερίου, Πελασγικὴ Ἑλλάς 95, 96.

ψημεν διὰ πολλῶν [1]).. Ἀλλὰ καὶ ἡ Μυτιλήνη ἐκ τῆς αὐτῆς ἐννοίας προῆλθε [2]).

Μάδυτος πόλις ἐν Θράκῃ ἀσφαλῶς ἐκ τῶν ἐν αὐτῇ μετάλλων λαβοῦσα τὴν ὀνομασίαν. Δημοκράνεια θρακικὴ πόλις. Μέτραι ἐπίσης καὶ Μήδεια καὶ Μέδουσα· Δαμασίππη ἡ μητρυιὰ τοῦ Ἕβρου· ἀργυρορρύτης δὲ λέγεται ὑπὸ τοῦ Εὐριπίδου ὁ Ἕβρος ποταμὸς τῆς Θράκης. Δημοφῶν, Διομήδης, Δαμέας, Ἀδάμας, Μηδίστας, Μήδα, Ροιμηδάλης Δάμολξις-Ζάμολξις, Ραδαμπάδης θεὸς θρακικός, Λύδαμις, Ὀδομάντις, Σαλμηδησσός, Εὐρυδέλμης, Μήδοκος, Μηδόσακος, Δαμήνιον, Δαμηνῶν τεῖχος, Μηδιζεύς, Λιδυμότειχον, πάντα θρακικὰ ὀνόματα τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ἔχοντα. Μέθαπος-Μέδαπος ὁ διδάξας τοὺς Θηβαίους τὰ τῶν Καβείρων μυστήρια, Διμήνιοι ἀρχαῖος θρακικὸς λαός. Διομήδη Λεσβία θυγάτηρ τοῦ Φόρβαντος. Δημοδίκη θυγάτηρ τοῦ Ἀγαμέμνονος· ἄλλη σύζυγος τοῦ Ἀθάμαντος· ἄλλη σύζυγος τοῦ μεταλλουργοῦ Κορύβαντος καὶ μήτηρ τοῦ Σκαμάνδρου· ἄλλη ἀδελφὴ τοῦ Πακτωλοῦ. Δημαίνιος ἐπίκλησις τοῦ θεοῦ Ἀσκληπιοῦ· Δημόδοκος Φαίαξ ἀοιδός. Δημοπτόλεμος εἷς τῶν μνηστήρων τῆς Πηνελόπης. Δημολέων εἷς τῶν Κενταύρων· ἄλλος υἱὸς τοῦ Ἀντήνορος, καὶ ἕτερος ὁ υἱὸς Δημάχου στρατεύσας μετὰ τοῦ Ἡρακλέους κατὰ τῶν Ἀμαζόνων. Δημόνησος ἡ ἐν τῇ Προποντίδι «Χάλκη» ἡ ἐξάγουσα χαλκόν. Δημονίκη θυγάτηρ τοῦ Ἀγήνορος. Δημοφῶν υἱὸς τοῦ Θησέως καὶ τῆς Φαίδρας. Δημόνασσα θυγάτηρ τοῦ Ἀμαράνου καὶ σύζυγος τοῦ Θερσάνδρου. Γανυμήδη ἡ καὶ Δία καὶ Ἥβη. Διδυμεὺς καὶ Διδυμαῖος ὁ Ἀπόλλων. Διδύμη νῆσος τῶν Γαδείρων, Διδυμοχώριον Χίου. Δίδυμοι ὁ Κάστωρ καὶ Πολυδεύκης οἱ Κάβειροι. Δίδυμοι ἦσαν καὶ ὁ Ἀπόλλων καὶ Ἡρακλῆς, Τριπτόλεμος καὶ ὁ Ἰάσων. Θησεὺς καὶ Περίθους. Δίδυμοι ὁ Ἀμφίων καὶ Ζῦθος οἱ καὶ Ἄνακες, ὡς καὶ οἱ Διόσκουροι Ἄνακες, οἱ

1) «Φῶς ἀπὸ τὰ βάθη τῶν Αἰώνων» Α'. 30.

2) Ἄξιον προσοχῆς εἶναι ὅτι τόσον ὁ οἶνος, ὅσον καὶ τὸ μέλι εἰς πάσας τὰς γλώσσας ἔχουσιν τὴν αὐτὴν ρίζαν πρὸς τὸ μαδ-μαθ-ματ, μέδ-μεθ-μετ, μελ ἀναφερομένη εἰς τὰ μέταλλα· μέλδομαι τήκομαι· μέδω. σταθμῶ· μέδιμνον· τοῦτο δὲν μᾶς ἐκπλήσσει ἀφοῦ ὁ Διόνυσος ὁ τοῦ οἴνου θεὸς εἶνε συνάμα καὶ ὁ θεὸς τοῦ χρυσοῦ, υἱὸς τοῦ χρυσοῦ Διὸς καὶ τῆς χρυσῆς Σεμέλης, θυγατρὸς τοῦ ὁλοχρύσου Κάδμου, τοῦ εὑρετοῦ τῶν μεταλλείων τοῦ Παγγαίου, τοῦ ἐκπροσωποῦντος ἀπ' ἀρχῆς τὸν χρυσόν, διὰ τοῦτο καὶ μυθολογεῖται ὅτι μετήλλαξεν μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Ἁρμονίας εἰς ὄφιν τὸν ἄλλον τοῦτον ἀρχικὸν ἐκπρόσωπον τοῦ χρυσοῦ. Περὶ τῆς συγγενείας τοῦ οἴνου—μεθ πρὸς τὸν χρυσὸν ὑπάρχει καὶ ἄλλη μυστικωτέρα ἔννοια περὶ τῆς ὁποίας θὰ διαλάβωμεν ὅταν γράψωμεν περὶ τοῦ Ἀσκληπιοῦ θεοῦ τῆς ἰατρικῆς· καὶ ὁ Ἀσκληπιὸς ὄφις εἶνε, καὶ τὸ σύμβολον αὐτοῦ ἐπίσης ὁ ὄφις, medecine ἡ ἰατρική, medaille τὸ χρυσοῦν κόσμημα mad, madh=ἰᾶσθαι καὶ madhon ἡ ἰατρικὴ Σανσκρ. medeor λατ. θεραπεύω καὶ medicus ἰατρός.

SISMANOGLIO MEGARO

Ἐφέστιοι θεοί· καὶ ἐν γένει πᾶσαι αἱ ὀνομασίαι χωρίων πόλεων, ὀρέων φέρουσαι τὸ ὄνομα τοῦτο ὑποδηλοῦν τόπους μετάλλων.

Θὰ ἠδύνατό τις νὰ μᾶς μεμφθῇ διότι πάντα τὰ ὀνόματα διὰ τῶν ὁποίων ἐκαλοῦντο οἱ ἀρχαῖοι ἑλληνικοὶ λαοὶ τά τε γενικὰ καὶ τὰ ἐπὶ μέρους ἀγωνιζόμεθα νὰ ἀναγάγωμεν εἰς τὰ μεταλλεῖα· ἀλλ' ἡ μομφὴ αὐτὴ θὰ ἦτο λίαν ἄδικος, προερχομένη ἐξ ἀγνοίας τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν κατίσχυσαν ταῦτα καὶ τοῦ τρόπου τῆς δράσεως αὐτῶν· οἱ πανάρχαιοι πρόγονοι ἡμῶν ἦσαν κατ' ἐξοχὴν «πειρατικὸς λαός», τῆς λέξεως ἐκλαμβανομένης ἐν τῇ λαμπρᾷ ἐκδοχῇ αὐτῆς, δηλονότι ἐκζητηταὶ τοῦ χρυσοῦ καὶ ἐν γένει τῶν πολυτίμων μετάλλων· ἦσαν χρυσωρύχοι ἀναγαγόντες τὸ ἔργον εἰς ἐπιστήμην· ὅπως σήμερον δι' εἰδικοῦ μηχανήματος εὑρίσκομεν τὰ ἐδάφη τὰ ἐγκρύπτοντα ὕδατα, οὕτω καὶ τότε οὐχὶ βεβαίως μόνον ἀπὸ διαισθησιν, ἀλλ' ἐκ πείρας ἠδύναντο νὰ ἀνακαλύψωσιν πᾶσαν γωνίαν τῆς γῆς, ἡ ὁποία ἔκρυπτε τὰ εὐγενῆ μέταλλα· ἡμεῖς ὁπωσδήποτε ἠδυνήθημεν νὰ ἐξιχνιάσωμεν τὸ μυστικὸν τοῦτο, ἀλλ' εἰσέτι τὸ θέμα τοῦτο ἔχομεν ὑπὸ μελέτην διὰ τοῦτο καὶ δὲν τολμῶμεν νὰ τὸ βεβαιώσωμεν· οἱ Ἕλληνες καὶ δὴ οἱ Ἠπειρῶται-Θρᾷκες οἱ ἀποτελοῦντες μετὰ τῶν κατοίκων τῶν Νήσων Κερκύρας-Παξῶν τὸν πρωτόγονον ἑλληνικὸν λαὸν ἦσαν, ὡς εἶναι μέχρι σήμερον «μεταναστται», ἥτις λέξις σημαίνει τὸν ἄνθρωπον τον θηρεύοντα τὸν χρυσόν· ἦτο λοιπὸν φυσικὸν καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ ἄλλοι λαοὶ πρὸς οὓς μετηνάστευον χάριν τοῦ χρυσοῦ νὰ ἔχωσι καὶ ἀνάλογον ὀνομασίαν, διὰ τοῦτο ἐκλήθησαν γενικῶς Αἰθίοπες, Φοίνικες, Πελασγοί, Κοδμεῖοι, Ἀργεῖοι, Ἀχαιοί, Δαναοί, Γραικοὶ Ἕλληνες, μερικῶς δὲ κατὰ φυλὰς Τρῶες, Φρύγες, Λύκιοι, Κίλικες, Σκῦθαι, Κολχεῖς, Ἴβηρες, Ἀλβανοί, Ἴωνες, Αἰολεῖς, Δωριεῖς καὶ καθ' ἑξῆς, πᾶσαι ὀνομασίαι ἔχουσαι ἄμεσον σχέσιν πρὸς τὰ μέταλλα· διὰ τοῦτο καὶ τοὺς διαφόρους τόπους ὠνόμασαν ἐκ τῶν μετάλλων τὰ ὁποῖα περιέκλειον ἐν τοῖς στέρνοις αὐτῶν. Συμπεροῦντες τὸ Κεφάλαιον τοῦτο ὀλίγας λέξεις θὰ προσθέσωμεν ἔτι.

Μύδρος ὁ πεπυρακτωμένος σίδηρος· Μῆτις ἐξ ἧς ὁ Ζεὺς ἐγέννησε τὴν Ἀθηνᾶν, ἐξελθοῦσαν ἐκ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ διὰ τῆς σφύρας τοῦ Ἡφαίστου ἢ Προμηθέως· «μῆτις» κατὰ τὸν Ἡσύχιον, ἡ τέχνη, ὁ δόλος· εἶναι δὲ πλέον γνωστὸν τί σημαίνει δόλος· διὰ τοῦτο ὁ Ἥφαιστος «κλυτόμητης» ἐκαλεῖτο· μάντις καὶ πρόμαντις λέξις οὐχὶ ἄσχετοι πρὸς τὸν Προμηθέα· μυστρίον, μυττωτάω, κερματίζω· κέρμα δὲ τὸ χρῆμα καὶ κέρσα τὸ αὐτό, ἐξ οὗ, ὡς εἴπομεν, Ἀξιόκερσα, Ἀξιόκερσος, οἱ Κάβειροι τῆς Σαμοθράκης· materia ἡ ὕλη· matralia ἡ ἑορτὴ τῆς Λευκοθέας-Ἰνοῦς, θυγατρὸς τοῦ Καβείρου Κάδμου, καὶ συζύγου τοῦ Ἀθάμαντος· μάταρις εἶδος βοίας Καρυστίας, καὶ Μετζὰ τῆς Χίου· δεμὶρ ὁ σίδηρος· Δεμιρτζελῆ καὶ Δεμερτζῆ χωρίον τῆς Θράκης· σιδάριος κατὰ τὸν Ἡσύχιον ὁ χαλκεύς, τέμενος, Θέμις, ἣ «ἵτεκεν ὥρας τὰς χρυσάς».

«Πρῶτα μὲν εὔβουλον Θέμιν οὐρανίων
χρυσέαισιν ἵπποισιν ὠκεανοῦ παρὰ πάγον
Μοῖραι ποτὶ κλίμακα σεμναὶ
ἄγον Ὀλύμπου λιπαρὰν κάθοδον
σωτῆρος ἀρχαίων ἄλοχον Διὸς ἔμμεναι.
ἃ δὲ τὰ; χ ρ υ σ ά μ π υ κ α ς ἀγλαοκάρπος τίκτει
ἀγαθὰς ὥρας», κατὰ τὸν Πίνδαρον, ἢ κατὰ τὸν Ἡσίοδον ὁ Ζεύς:

«Λεύτερον ἠγάγετο λιπαρὰν θέμιν ἣ τεκεν ὥρας».

ἡ Θέμις, ἐλέγετο καὶ Καρμέντα.

Τὸ Μαντεῖον τῶν Δελφῶν πρὶν ἢ περιέλθῃ εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ Ἀπόλλωνος εἶχε κατὰ τὴν παράδοσιν, ἱδρυθῇ ὑπὸ τῆς Γαίας-Θέμιδος καὶ Φοίβης μεθ' ἃς ὁ Ποσειδῶν, εἶτα ὁ Ἀπόλλων· διεξεδίκει δὲ αὐτὸ καὶ ὁ Ἡρακλῆς· ἡ Θέμις-Δέμις σχετίζεται μετὰ τῶν μεταλλείων καὶ οἱ Θέμιστες οἱ ἱερεῖς τῆς Δωδώνης οἱ καὶ Τόμουροι-Δόμουροι-Δάμουροι λεγόμενοι, ἔλαβον ἀσφαλῶς τὸ ὄνομα ὡς ἐκ τῆς ἀρχικῆς αὐτῶν ἐννοίας τῶν ἱερέων τῶν μετάλλων καὶ δὴ τοῦ κυριωτέρου ἐκπροσώπου αὐτῶν τοῦ Διός, ὅστις καὶ Τιτὰν ἐλέγετο, καὶ Κάβειρος ἐθεωρεῖτο· ἔχομεν δὲ σχηματίσει τὴν πεποίθησιν ὅτι ὅπου ἐν τῇ ἀρχαιότητι ὑπῆρχον Μαντεῖα, ἐκεῖ ἀσφαλῶς ὑπῆρχον καὶ μέταλλα· διότι οἱ ἄνθρωποι ἀπολέσαντες τὴν ἀληθῆ ἰδέαν τοῦ θεοῦ, τὰ μέταλλα ὑφ' ὅλας αὐτῶν τὰς μορφὰς ἐθεοποίησαν· διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἱστορία τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἡ ἱστορία τῶν μετάλλων περὶ τὰ ὁποῖα στρέφεται πᾶσα ἡ θεογονία καὶ κοσμογονία καὶ φιλοσοφία τῶν Ἑλλήνων, καὶ συνεπῶς πάσης τῆς ἀρχεγόνου ἀνθρωπότητος.

«Ἀληθῶς ἀφ' Ἑλλήνων ἦρξε φιλοσοφία,
ἧς καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα τὴν βάρβαρον
ἀπέστραπται προσηγορ αν»

ἀλλὰ καὶ πᾶσα ἐν γένει ἡ τέχνη καὶ ἡ ἐπιστήμη· αὐτοὶ δὲ ἦσαν οἱ πρῶτοι, οἵτινες ἐκ τῆς μελέτης τῶν μετάλλων καὶ τῶν ἰδιοτήτων αὐτῶν ἔθεσαν τὰς βάσεις τῶν νόμων τῆς φύσεως καὶ εὗρον τὴν Ἀστρονομίαν, παρ' ὧν ἔλαβον τὰ σπέρματα οἱ Αἰγύπτιοι καὶ Χαλδαῖοι, οἱ νομίζόμενοι ὡς πρῶτοι ἐφευρέται τῆς Ἀστρολογίας. Τὰ πάντα ἐννόησαν οἱ ἀρχέγονοι πρόγονοι ἡμῶν, πασῶν δὲ τῶν συγχρόνων μεγάλων ἀνακαλύ-

SISMANOGLIO MEGARO

ψεων, αἱ ὁποῖαι σήμερον καταπλήττουν, τὰ «ἐναύσματα», τὰ σπέρματα, ἀνευρίσκομεν εἰς τὸν Ὅμηρον καὶ τὴν Ἑλληνικὴν Μυθολογίαν, ἥτις οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον κατενοήθη [1]).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

«Σκάρκη θρᾳκιστί, ἀργύρια»
(Ἡσύχιος)
«Σκαπτὴς ὕλης Χρύσεα μέταλλα»
(Ἡρόδοτος 6.46)

Ὡς ἡ δ ὰ μ οὕτω καὶ ἡ λέξις Οὔσκ εἶνε ἑλληνικωτάτη ἐκ τῆς ἀρχικῆς ρίζης σκ, σκα, σκε, σκι, σκην σκον, ὑπὸ πάσας ταύτας τὰς μορφὰς ἀναφερομένη εἰς τὸν χρυσὸν καὶ τὰ συναφῆ αὐτῷ μέταλλα· τοῦθ' ὅπερ μέχρι τοῦδε ἠγνοήθη, ἂν καὶ ἔχομεν τὴν γνωστὴν νῆσον Σκῦρον λαβοῦσαν τὸ ὄνομα αὐτῆς ἐκ τῶν ἐν αὐτῇ μεταλλείων χρυσοῦ μὴ ἀγνοηθέντων ὑπὸ τῶν ἀρχαίων· ὅτι αἱ λέξεις δαμ καὶ Σκυ εἶνε ταὐτοσήμαντοι καταφαίνεται καὶ τοῦ ὅτι ἡ θυγάτηρ τοῦ βασιλέως τῆς Σκύρου Λ υ κ ο μ ή δ ο υ ς, ὡς εἴδομεν, ἐλέγετο Δηϊδάμεια, ἐξ ἧς ὁ Ἀχιλλεὺς ἐγέννησε τὸν Πύρρον ἢ Νεοπτόλεμον τὸν φ ο ν έ α τοῦ Λαοδάμαντος, καὶ διότι ὡς πρῶτοι κάτοικοι τῆς Σκύρου ἐθεωροῦντο οἱ Κάρες οἱ μεταλλουργοὶ οὗτοι Κάουρες-Κάβειρες. Βεβαίως ἐκ τῆς τοιαύτης χρυσῆς ἐννοίας προῆλθεν καὶ ἡ ὀνομασία τῆς Ἀθηνᾶς Σκιράδος καὶ τῶν Μεγαρικῶν ὀρέων τῶν Σκιράδων πετρῶν λεγομένων καὶ ταὐτοσημάντως Γερανείων· Σκίρων

1) Μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἐννοίας εἶναι αἱ λέξεις Δὰμ καὶ Δάν· δᾶνος, τὸ δῶρον τὸ διδόμενον χρῆμα, δανείζειν· δαῖν ἀραβ. ὁ δανειστὴς καὶ διάριον ὁ χρυσός. Dhanam ὁ πλοῦτος καὶ Dhanim ὁ πλούσιος. Σανσκριτιστί· δανάκη νόμισμα· Δανοὺς Δανάη πρὸς ἣν ἦλθεν ὁ Ζεύς—Δῖνος ὡς χρυσὴ βροχή· δανά περσ. ὁ μόσχος-χρυσός. danuns δὲ καὶ ἡ Ἤπειρος Σανσκρ., ἔχουσι τὴν ἔννοιαν τοῦ ὄφεως-χρυσοῦ-Τάν· καὶ Δὰν ἑβρ. ὁ ὄφις· ἀλλὰ καὶ Ἑλληνιστὶ ἐπίσης. ἡ Τᾶνος, Τῆνος ἐλέγετο καὶ Ὀφιοῦσα. Δάνας ἡ ριζα δ α-δ ὶ λάμπειν καὶ οἱ μεταλλουργοὶ Κάρες Δάοι ἐλέγοντο· Δῖοι δὲ καὶ οἱ Θρᾷκες. νᾶς-νος ὁ ὅμις καὶ Σατανᾶς περσ. διβ ὁ χρυσοῦς ὄφις, ὁ Τυφών. Σατοῦρνος ὁ Κρόνος· σάτρα ὁ χρυσός, ἐξ οὗ καὶ Σατράπης. Δαντᾶ ἡ Νταντά λέγεται ἡ διὰ τοῦ γάλακτος αὐτῆς τρέφουσα τὸ βρέφος· γάλα δὲ εἶναι ὁ ἀφρὸς τοῦ αἵματος διὰ τοῦτο καὶ ἑβραϊστὶ οἱ τιτθοὶ-μαστοὶ λέγονται νταντάια, δ ὰ μ τὸ αἷμα ἑβραϊστί· εἴπομεν δὲ ὅτι αἷμα εἶναι μυστικὴ ἔκφρασις τοῦ χρυσοῦ, ἐφ' ὅσον ἡ καρδία θεωρεῖται ὡς λέβης, ἐν ᾧ καθαρίζεται τὸ αἷμα ὡς ὁ χρυσός, εἰ δὲ ἄχρηστοι αὐτοῦ οὐσίαι εἶναι ἡ σκωρία, τὸ «σκῶρ» καὶ οἱ Δανοὶ ὅθεν ὡς καὶ οἱ Ἀχαιοί Καδμεῖοι, Ἀργεῖοι, Ἕλληνες Ἀλβανοὶ εἶναι ὀνομασίαι ταὐτοσήμαντοι· οἱ λαμπροί, οἱ φωτεινοί, οἱ χρυσοί.

ἐλέγετο καὶ ὁ ἐπὶ τῶν ὀρέων τούτων λῃστής, ὃν ἐφόνευσεν ὁ Θησεύς καὶ ἐν γένει πᾶσαι αἱ τῶν Μεγάρων τοπωνυμίαι καὶ ἡ ἀρχαιοτάτη ἱστορία αὐτῶν, ἡ ἀναφερομένη εἰς τὴν Ὁμηρικὴν καὶ Προομηρικὴν Μεγαρίδα, καὶ ἡ ἐν αὐτῇ π α ρ ο υ σ ία τοῦ Μίνωος, Θησέως τοῦ Αἰακοῦ, τοῦ Κιχρέως, ὅστις ἦν παράστασις τοῦ ὄφεως χρυσοῦ, μαρτυροῦσι τὴν χρυσοφαῆ ὑπόστασιν τῆς ὅλης περιφερείας ταύτης [1]). Σκαπτὴ ὕλη τῆς Θρᾴκης ἔχουσα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου μεταλλεῖα.

1) Ἡ ρ ι ζα Σκ καὶ αἱ συναφεῖς αὐτῇ εἰσὶ γονιμώταται πρὸς παραγωγὴν ὀνομάτων, προσώπων, καὶ τόπων κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον ἀναφερομένων εἰς πολύτιμα μέταλλα. Οὕτω Σκιρτητὴς ἐλέγετο ὁ πάγχρυσος Διόνυσος-Βάκχος· καὶ Σκύρτοι οἱ θεραπόντες αὐτοῦ· Σκύρος πόλις τῆς Ἀρκαδίας καὶ Σκεπὴ βουνός· Σκουρέϊκα τῆς Σιμοε. Σκουροχώρι τῆς Ἤλιδος· Σκοτεινὰ τῆς Ἀργολίδος, Σκοῦρτα τῆς Ἀττικῆς· Σκοτοῦσα Λαρίσσης, Σκόποι Φθιώτιδος Θηβῶν, Σκόρτη Ἀκαρνανίας, Σκορπιῶνα Φιλιατῶν Ἠπείρου, Σκούπα Φιλιππιάδος Σ κ ε π α σ τ ὸ Σαμοθρᾴκης. Σκάπετα Σουλίου Θεσπρωτίας. Σκιπετὸ Πλαταριᾶς Ἠπείρου· Σκεπαστὴ Χαλκίδος. Σκίρος Μάντις ἐκ Δωδώνης ἱδρύσας τὸ ἐν Ἀττικῇ ἱερὸν τῆς Σκιράδος. Σκιρῖται Ἀρκάδες. Σκέφρος υἱὸς τοῦ Ταϋγέτου ὅπου μεταλλεῖα σιδήρου. Σκοτίνα Πιερίας. Σκιράδιον καὶ Σκαμβωνίδες Ἀττικῆς. Σκίρος δὲ ἐλέγετο καὶ τὸ δυσώνυμον μέρος τῆς πόλεως, τὸ Τουρκιστὶ καλούμενον Κιρκ-Χανὲς ὅπου ἐξαγοράζεται ἡ σαρξ. Σκαία ἡ θυγάτηρ τοῦ Δαναοῦ καὶ γυνὴ τοῦ Ἀρχάνδρου· Σκαμάνδρεια πόλις τῆς Τροίας καὶ Σκάμανδρος ὁ ποτεμὸς καὶ ὁ Ξάνθος καὶ ὁ υἱὸς τοῦ Ἕκτορος ὁ καὶ Ἀστυάναξ. Σκάρπα τῆς ἀρχαίας Ἰλλυρίδος· Σ κ α ρ ί ν α Κ ύ π ρ ο υ τῆς χρυσοφόρου Σ κ ά ρ υ Θήρας. Σκάρφεια Λοκρίδος· Σκηπία Κεφαλληνίας· Σ κ ή ψ ι ς Περγάμου τῆς χώρας τῶν Καβείρων. Σκοτάδι καὶ Σ κ ο τ ε ι ν ὴ Παξῶν, ὡς καὶ Σκάρπες, Σκάρος, Σκινουρὰς Σκίδι Σκιὰ Εὐβοίας. Σκαιαὶ πύλαι τοῦ Ἰλίου καὶ Σ κ ι ρ ά ς ἡ Σαλαμίς, Σ κ ι π ε ρ ὸ Κερκύρας· Σκάρδος Λευκάδος· Σκιρτωνία καὶ Σκιώνη Μακεδονίας, Σ κ ό π ε λ ο ς Λέσβου Σκόπελος Εὐξείνου Πόντου· Σκόπελος Νῆσες, καὶ Θρᾴκης πόλις· Σκόπελοι Μελάντιοι. Σκροφοῦλα μία τῶν Ἐχινάδων καὶ Παξῶν· Σκουλυκάδες Ζακύνθου· Σκουλικαριὰ Ἠπείρου· Σκουλιὸ Κρήτης· Σκύλλα ἡ Ὁμηρικὴ· Σκανδάλη Λήμνου· Σκάνδαλον Θεσπρωτίας· Σκάνδαλα Κῶ· Σ κ ι ά π ο δ ε ς ἔθνος ἐν Αἰθιοπίᾳ· Σκολότοι οἱ Σκύθαι· Σκύθης υἱὸς τοῦ Ἡρακλέους· Σκαμνέλι Ἠπείρου· Σκαμνάκι Λακωνίας· Σκάνδεια Κηθύρων· Σκουτάριον Λακωνίας παρὰ τὸν Ταΰγετον τὸν χαλκοτρόφον· Σκριποῦ Βοιωτίας-Ὀρχομενοῦ· Σκέρφος Ἀκαρνανίας· Σκριάζι πηγὴ ἐν Τσαμαδᾶ Ἠπείρου· Σκραπηνάριον ἐν Ἠπείρῳ, ὅπου καὶ χωρίον Βάλλα· Βαλλαράτ δὲ πόλις τῆς Αὐστραλίας ἔχουσα πλουσιώτατα μεταλλεῖα χρυσοῦ· Σκούλη Κύπρου ἐν τῷ διαμερίσματι Χρυσοχοΐς· Σ κ ο υ ρ ι ώ τ ι σ σ α μεταλλεῖον χαλκοῦ ἐν Κύπρῳ· Σκουπίτσα Παραμυθίας· Σκούλη ἐν Κρήτῃ· Σιόδρος Λακωνίας· Σ κ ο ύ π α Ἄρτης ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Ἀράχθου ἔνθα πλούσια μεταλλεῖα· Σκονλικαριὰ Τσουμέρκων Ἄρτης· Σκούταρος ἢ Σκούταρον ἐν Μεθύμνῃ τῆς Λέσβου· Σκάρφη Λοκρίδος· Σκέδρα ἢ Σ κ ο ύ τ α ρ η ἐν Θρᾴκῃ ἰδίως Σκοτοῦσα παρὰ τὸν Στρυμόνα, Σκέμ ζα, Σ κ α π τ ὴ ὕλη, ἐπαναλαμβάνομεν, παρὰ τὸ Παγγαῖον μεταλλευτικὸς σταθ-

SISMANOGLIO MEGARO

Εἰς πάντα ταῦτα τὰ μέρη, ὦ ἀρχαιολόγε καὶ γεωλόγε,

«ἐλαφρότερον
πέντε ἀπ' ἐμοῦ καὶ πέντε ἀπὸ σοῦ
θησαυρὸν ὄρυγε» [1]).

καὶ ἂν δὲν εὕρῃς χρυσὸν καὶ ἄργυρον, θὰ εὕρῃς πάντως μέταλλα ἰσάξια τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ ἀργύρου, ἵνα πληρωθῇ τὸ ρηθὲν ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον εἶναι ἓν πλουσιώτατον μεταλλεῖον· ὡς δὲ ἐδικαιώθημεν δι' ὅσα ἀνεγράψαμεν εἰς τὸ Δ' μέρος τῆς μελέτης ἡμῶν «Φῶς ἀπὸ τὰ βάθη τῶν αἰώνων», οὕτω περιφανῶς θὰ δικαιωθῶμεν διὰ τὰ ἐν τῇ παρούσῃ, ἅτινά εἰσι συμπεράσματα βαθείας καὶ συντόμου μελέτης καὶ οὐχὶ ἐξ ἐπιπολῆς.

Ἀλλ' ἵνα μὴ ὑπολειφθῇ οὐδ' ἡ ἐλαχίστη ἀμφιβολία καὶ ὑπόδικος γένηται πᾶς ὁ ἀπιστῶν, προσθέτομεν ἐλαχίστας ἔτι πληροφορίας σχετικὰς πρὸς τὴν σημασίαν τῆς ῥίζης Σκα· Θρακιστὶ ἢ πρωτοελληνιστί: Σ κ ά ρ κ η ἐ λ έ γ ο ν τ ο τ ὰ ἄ ρ γ ύ ρ ι α· σκύρος ἡ λευκὴ πέτρα τῆς Θέμιδος-Γῆς· καὶ Σκύρος Νῆσος παρὰ τὴν Αὐλίδα πλησίον τῆς Ταναγρας, ὅπου καὶ ναὸς τῆς Θέμιδος, καὶ Θεμίσκυρα τῆς αὐτῆς ἐννοίας· ἦν δὲ ἡ ἀρχικὴ Θεμίσκυρα ἐν Ἠπείρῳ ἔνθα καὶ αἱ Ἀμαζόνες· Σκαρκίνα-καρκῖνος ἐν τῇ μεταλλικῇ ἐννοίᾳ καὶ κάρχνη ἀργυρίς· σκαπάνη καὶ σκαφεῖον ἡ δίκελλα δι' ἧς ἀνασκάπτονται τὰ μέταλλα καὶ σκαπανεὺς ὁ σκαφεύς· σκόλοψ, σκάλοψ λέξεις τῶν μεταλλείων· σκίσω, σκύσει, νύσσει, κατὰ τὸν Ἡσύχιον. Νύσος δὲ ἡ κατ' ἐξοχὴν πατρὶς τοῦ χρυσοῦ Διονύσου· σκηπτὸς ὁ κεραυνός, ἡ ἀστραπή· σκίφος ξίφος ἐν τῇ αὐτῇ ἐννοίᾳ· σκόπι ῥάβδος, βακτηρία καὶ σκῆπτρον ἐπίσης διὰ τὴν χρυσῆν αὐτοῦ σύστασιν· καὶ ῥάβδος λέξις τῶν μεταλλείων ἀναφερομένη εἰς τὸν χρυσόν· σκήπητον τὸ πτύον, κατὰ τὸν Ἡσύχιον, καὶ σκαπάνια ἡ βακτηρία· σκάλμη ἡ μάχαιρα καὶ σκάλις, σκάμμα ὁ τάφρος, ὁ βόθρος τὸ λατομεῖον· σκαρφῶν εἶδος καμίνου μεταλλευτικῆς, κατὰ τὸν Ἡσύχιον. Σκέδ, σχεδ, σκεδάννυμι σκίδνασθαι σχίζειν, διασκορπίζειν· σκαρίας πολύτιμος λίθος. Σ κ ο ῦ δ ο ν ν ό μ ι σ μ α ἀ ρ γ υ ρ ο ῦ ν ἢ χ ρ υ σ ο ῦ ν, τὸ λατ. scutum· Σκυθία ἐν τῇ αὐτῇ ἐννοίᾳ, καθ' ἣν καὶ τὰ ἐκ τοῦ κυθ—κεύθω=κρύπτω κευθμών, Κύθηρα. Scrokum λατ. τὸ βαλάντιον. Σ κ ο ῖ δ ο ς ἢ κ ο ῖ δ ο ς, ὁ τ α μ ί α ς ὁ οἰκονόμος κατὰ τοὺς Μακεδόνας [1]) écu γαλλ. χρυσοῦν νόμισμα ἐκ τοῦ λατ. scutum· σκώτα ὁ τράχηλος κατὰ τοὺς Σικελούς, ἡ δέρις, περιδέραιον χρυσοῦν κόσμημα· ἰσχύς, ἰσχυρὸς λέξεις ἀναφερόμεναι εἰς τοὺς δυνατοὺς τοὺς πλουσίους τοὺς βασιλεῖς τοὺς θεούς· τῆς αὐτῆς ἐννοίας τὸ Λατ. valens valeo· valis τὸ κοίλωμα, valcam τὸ περίφραγμα. Σχεδία, σκάφος τὸ πλοῖον, δι' ἣν αἰτίαν θὰ γράψωμεν ἐν προσεχεῖ μελέτῃ ἡμῶν· σκίρατες οἱ κυβευταὶ κατὰ τὸν Ἡσύχιον· σκέφαρνος ὁ ἀμφίστομος πέλεκυς· σκιρὸς ἡ λατύπη, καὶ σκύρος ἡ ἀργιλώδης γῆ. Ἄργιλος δὲ καὶ πόλις ἐν Θράκῃ. Σκωρία τὰ περιττώματα τῶν μετάλλων· σκωρίδες αἱ γραῖαι. Σκύταλοι λάγνοι δαίμονες τῶν μεταλλείων· σηκύλαι αἱ ταμίαι παιδίσκαι, κατὰ τὸν Ἡσύχιον· Σκυτήλη καὶ ὁ ὄφις. Σκύληξ ὁ ὀρύσσων τὴν γῆν· σκιραφώδης ὁ ἀπαταιὼν ἐν τῇ αὐτῇ ἐννοίᾳ τοῦ δόλιος· σκορδόω κατὰ τὸν Ἡσύχιον συνουσιάζω, διὰ πληρομῆς βεβαίως, ἐξ οὗ τὸ κοινῶς «σκορδόπιστη»· σκαρία ἡ παιδιά, σκάφια τὰ ἰσχία· σκαιρὸς ὁ «αἰδιολέκτης» καὶ σκεῦος τὸ αἰδοῖον, σκύζα δὲ ὁ ὀργασμός, ἀσέλγια· σκίρον τὸ πορνεῖον καὶ σκύτος ὁ δερμάτινος φαλλός· ἀ σ κ ὸ ς ἐπίσης, σκιὰ ἡ λάμψις· σκιάζω ἐξωραΐζω· σκορπίας καὶ σκορπίτης λίθος πολύτιμος· Σκίκκαβος ἢ κίκαβος νόμισμα ἐν χρήσει ἐν τῷ Ἅδῃ· κικκάβη καὶ ἡ γλαὺξ ἡ καὶ κικυρίς, ὁ λαμπτὴρ κατὰ

μὸς καὶ συνοικισμὸς πλουσίων χρυσωρρυχείων (Ἡροδ. Στ. 46 Θουκυδ. Α. 100) ὅπου ὁ Θουκυδίδης εἶχε πλούσια μεταλλεῖα· καὶ Σκαιὸν τεῖχος καὶ Σ κ α ι ο ὶ Θρᾷκες· Σκιώνη ἡ νῦν Κασσάνδρα· Σκεπαστὴ ἢ Σκοπός. Ἐσκιδζὲ βουνὰ τῆς Θράκης· Σ κ α ι β ό α ι φυλὴ Θρακικὴ καὶ Σ κ ι ρ μ ά δ ε ς ἑτέρα φυλὴ καὶ τέλος ὁ ποταμὸς Ὄσκιος τοῦ Θουκυδίδου ἢ Σκίας (Ἡροδ. Δ. 49 194), καὶ Σκαιὸς τοῦ Στράβωνος (ΙΓ. 590).

Ὅσκοι καὶ Ἑτροῦσκο ἐλέγοντο οἱ Τυρρηνοὶ ὡς μεταλλουργοὶ καὶ χρυσοθῆραι πειραταί· εἰς τὰς ἑτρουσκικὰς ἐπιγραφὰς τὸς διγλώσσους τὰς ἑποίας μετὰ τόσης ἐμβριθείας ἡρμήνευσεν ὁ παρ' ἡμῖν ἐσχάτως γλωσσολόγος ἰατροφιλόσοφος Ἰακωβος Θωμόπουλος (Πελασγικὰ Α. σελ. 462 καὶ ἑξῆς) ἀναφέρεται ἐν τῇ 20 ἐπιγραφῇ τὸ ὄνομα Fuscus ὅπερ ἐστὶ ταὐτὸν τοῦ οὖσκος, ὁ Φαιός, ὁ Ἐρυθρὸς ὁ πρὸς τὸν χρυσὸν σχετιζόμενος, ταυτιζόμενος πρὸς τὸν Βῆλον, περὶ οὗ διὰ πολλῶν ἐγράψαμεν ἐν «Φῶς ἀπὸ τὰ βάθη» τόμ. Γ' καὶ θὰ γράψωμεν προσεχῶς ἐκτενέστερον ἐν ἰδίᾳ μελέτῃ περὶ τοῦ Κάδμου μεθ' οὗ συνταυτίζεται, καὶ ἡ μορφὴ τοῦ ὁποίου πληροῖ πᾶσαν τὴν μυθολογίαν, ἀλλ' ἦτις ἀτυχῶς ἐλησμονήθη συμφυρθεῖσα, οὕτως ὥστε νὰ ἀποβῇ ἀγνώριστος. Πρὸς τὸ Fuscus τοῦτο στενῶς συνδέεται τὸ fiscus τὸ ταμεῖον, τὸ βασιλικὸν θησαυροφυλάκιον.

1) «Φῶς ἀπὸ τὰ βάθη τῶν αἰώνων» Δ' σελ. 59.

1) Τὴν λέξιν ταύτην ὡς εἶναι ἑπόμενον περέλοβον καὶ αἱ ἄλλαι γλῶσσαι Skhad. Σανσκρ. σχίζειν, τέμνειν Λατ. Scindeo σχίζω κόπτω· ἀγγλ. Skeil Γοτθ. Skaida τέμνω. Σκανδιναβία ἡ χώρα τῶν σχισμάτων, μεταλλείων· Skarp ἡ ἄρπα τὸ δρέπανον· scrobis ὁ βόθρος τὸ ὄρυγμα. Σκορπίων ἐν τῇ μυθολογίᾳ ὁ φονεύσας κατὰ διαταγὴν τῆς Ἀρτέμιδος τὸν Ὠρίωνα. Skand skend ἐνδογερμ. καὶ Scawon ἀρχ. γερμ. τὸ θεᾶθαι, φέγγειν, ἀνάπτειν. Κενδρωπεύς Κενδρισὸς τόπος ἐν Θράκῃ Σκαιβόαι φυλὴ θρᾳκική. Σουμερ. Guskin ὁ χρυσός. Ὕσγιον ἐν ἡμῖν τὸ χρυσοῦχον. Σανσκρ. Ush ὀσδάμι καίω. Ζενδ. ush καίειν. λατ. usuro καίειν· candere λάμπειν. Ἀλβ. σκευδία λάμψις. Σανσκρ. πάλιν ush πρωΐα καὶ ushas φωτίζειν Σκανδ. austrat ἀνατολή. Ἰσὰκ Σουμ. τὸ φῶς ἡ λάμψις ἡ «ἴσκα» καὶ ἴς ἡ αἰθά-

SISMANOGLIO MEGARO

τὸν Ἡσύχιον· γλαὺξ δὲ καὶ νόμισμα· Σκάπουλος ρωμαῖος τοκογλύφος καὶ Σκάπτης ρωμαῖος τοκιστὴς καὶ σχίζα τὸ ὄρυγμα· σκαρα-σχάρα· Ἐσχάρα, καὶ οἱ Κάβειροι «δαίμονες ἐσχαριῶνος»· καὶ οἱ Κουρῆτες Σκιρτῖται λέγονται· ὡς καὶ ὁ Βάκχος· ὁ Ὀρφεὺς καὶ τὰς Νηρηΐδας Σκιρτητὰς λέγει. Λατ. sartor σημαίνει μαντεύω, ζητῶ, ἐρευνῶ πρὸς εὕρεσιν κυρίως μετάλλων· καὶ τὸ μεταναστεύω τὴν αὐτὴν καὶ πληρεστέραν ἔννοιαν ἔχει· μετ-μεδ εἶναι τὸ μέταλλον, τὸ «μάδι». Σχάρα-Ἐσχάρα-Ἐσχαρὶς ἡ ἀρούλα· ara λατ. ὁ βωμός, ἡ Ἑστία· ἡ Ἐσχάρα λέγεται καὶ καττίζιον· ὡς καὶ ὀνομάζομεν καὶ σήμερον τὸ θυμιατήριον τὸ ἐν χρήσει ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ κατὰ τὴν Μεγάλην Ἑβδομάδα· «ἐσχάριον κατὰ τὸν Ἡσύχιον τὸ κοῖλον θυμιατήριον» ἡ λέξις κατζὶ παρεφθαρμένη ἔχει τὴν ἀρχὴν της εἰς τὴν ριζαν καδ, ἐξ ἧς καὶ ὁ Κάδμος ὁ κυρίως ἐκπρόσωπος τοῦ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου· κατζὶ λοιπὸν λέγεται τὸ θυμιατήριον ὡς ἐξ ἀργύρου κατασκευασμένον· ἡ καδ-γαδ-γαζ ἔχει ἄμεσον σχέσιν πρὸς τὸν χρυσὸν ἢ ἄργυρον· γαζοφυλάκιον τὸ μέρος ἔνθα φυλάσσεται ὁ χρυσὸς καὶ ἄργυρος· ἡ πόλις Γάζα τῆς αὐτῆς ἐννοίας, λέγεται ταυτοσήμως καὶ Κάδυτος· καὶ κάθυτος τὸ αὐτὸ «καθυταὶ μναῖ» εἶναι τὰ χρυσᾶ ἢ ἀργυρᾶ νομίσματα· κάδουλοι οἱ ἐν τοῖς μυστηρίοις τῶν Καβείρων ὑπηρετοῦντες [1]).

λη· καὶ ἰσὴκ τὸ ρῆγμα-ὄρυγμα· λέξεις πᾶσαι σχετιζόμεναι πρὸς τὴν ἑλληνικὴν Ἑστίαν. Ὅσσε δὲ οἱ ὀφθαλμοί· καὶ ὀστλιγξ ἡ λαμπηδών. Ὄστρακος καὶ Ὀστρίτης λίθος πολύτιμος ὅμοιος τῷ ἀχάτῃ κατὰ τὸν Πλίνιον. Ὄστρακις κατὰ τὸν Ἡσύχιον ἀγαλμάτιόν τι τῆς Ἀφροδίτης. Ὀστρακίτης δὲ καὶ ἡ Καδμεία λίθος· ostrum χρῶμα πορφυροῦν· πᾶσαι λέξεις συγγενεῖς ἀναφερόμεναι εἰς τὸ φῶς καὶ τὴν λάμψιν· ὡς συνήθως τὸ ἀρχικὸν σύμφωνον παραλείπεται διὰ τοῦτο ἔχομεν σκύφος καὶ κύφος· σκάπετος καὶ κάπετος· σκύρτος καὶ κύρτος κ. τ. λ. οὕτω καὶ Κωπαὶς ἡ χώρα τῶν ὀρυγμάτων· σκάπτω καὶ κάπτω καὶ καθ' ἑξῆς. Σκωτία ἡ χώρα ἡ πλουσία εἰς μεταλλεῖα· Σκιρτῶνες κατὰ τὸν Πτολεμαῖον οἱ Ἀλβανοί, οὓς ὁ Πλίνιος Σκιρτάρους λέγει (Βιβλ. Γ. Κεφ. 22) οἱ νῦν Σκωπετάροι, οἱ μεταλλουργοὶ πιθανῶς. Ἴσχυς κατὰ τὴν μυθολογίαν υἱὸς τοῦ Ἐλάτου καὶ σύζυγος τῆς Κορωνίδης μητρὸς τοῦ θεοῦ Ἀσκληπιοῦ τὸν Ἴσχυν καὶ τὴν Κορωνίδα κατεκεραύνωσε ὁ Ἀπόλλων· Ἴσχια καὶ νῆσος ἡφαιστιογενὴς ἐν Ἰταλίᾳ· Ἴσχενος Γίγας συνεπῶς μεταλλευτής

1) Μαθόντες ἤδη τὴν σημασίαν τῶν λέξεων δαμ καὶ σκα δυνάμεθα τὰ ρίψωμεν ὀλίγον φῶς εἰς τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ χρυσοῦ δακτυλίου τοῦ χωρίου Ἐζερὼ (Θρακικὰ τόμ. Γ' 72—197) ἥτις ἀπησχόλησε καὶ ἀπασχολεῖ ἔτι τόσους σοφοὺς ἄνδρας· ἡμᾶς ἐνδιαφέρουν μόνον αἱ λέξεις σκω καὶ δομεὰν μεταξὺ τῶν ὁποίων παρατίθεται ἡ λέξις ἀραζεία κακῶς τεθεῖσα ὑπὸ τοῦ γλύπτου· ἡ σκω-δομεὰ εἶναι αὐτὴ αὕη ἡ θρακικὴ πόλις Σκουδάμα-Οὐσκουδάμα, πρὸς ἣν σχετίζεται ὁ δακτύλιος καὶ ὁ κάτοχος αὐτοῦ· ἀραζεία βεβαίως σημαίνει τὴν χώραν, τὴν πόλιν· τὸ δὲ ζῆλτα ταὐτὸν πρὸς τὸ ἑλληνικώτατον ζέλ-Ζέλεια ἥτις, ὡς ἀπεδείξαμεν εἰς τὸ «Φῶς ἀπὸ τὰ βάθη τῶν αἰώνων» τεῦχος Δ' σημαίνει χρυσόν· οὕτω δὲ γνώσκον-

Ὁ Ὅμηρος, εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ ὁποίου ἡ πρωτόγονος πρωτοελληνικὴ γλῶσσα ἦν σχεδὸν ἀκατάληπτος εἰς τοὺς πολλοῦς, παθοῦσα ὅτι ἔπαθον πᾶσαι αἱ ἀρχαῖαι γλῶσσαι, δηλονότι περιπεσοῦσα εἰς ἀχρηστίαν, ἢ καὶ περιορισθεῖσα μόνον ὡς γλῶσσα τῆς λατρείας [1]), ὁ Ὅμηρος ὁσάκις ἀναγράφει λέξιν ἀρχαιοπρεπῆ δυσνόητον εἰς τοὺς συγχρόνους αὐτοῦ, σπεύδει νὰ ἐπεξηγήσῃ αὐτήν, ἢ χαρακτηρίζει αὐτὴν ὡς ἀνήκουσαν εἰς τοὺς θεοὺς προγόνους τοὺς «Μάκαρας» [2]), ἢ καὶ παραθέτει ἑτέραν ταὐτοσήμαντον μὲν ἀλλ' ἐξ ἄλλης ρίζης, τοῦθ' ὅπερ ἐλάχιστα κατενοήθη ὑπὸ τῶν ὁμηρολογούντων [3]). Ὁ Ὅμηρος λοιπὸν γράφων περὶ Κερκύρας-Γοργύρας καλεῖ αὐτὴν ταὐτοσήμως Φαιακίαν, ἀλλὰ καὶ Σχερίαν· καὶ ἡ ὀνομασία αὕτη σημαίνει ὅ,τι καὶ ἡ Φαιακία καὶ Κέρκυρα, ὅ,τι καὶ ἡ Οὐσκουδάμα. Λαοδάμας ἐλέγετο ὁ υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Σχερίας-Φαιακίας Ἀλκινόου, καὶ Λόμας ἐγχώριος Φαίαξ· ὅτι τέλος καὶ ἡ Αἰθιοπία: δηλονότι τόπον, ἔδαφος ἐγκλεῖον πολύτιμα μέταλλα, καὶ δὴ χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ κασσίτερον οὐχὶ ὑπὸ τὴν μεταγενεστέραν ἔννοιαν τῆς λέξεως, ἀλλὰ τὴν ἀρχικὴν τὴν δηλοῦσαν πιθανῶς τὸν λευκὸν χρυσόν, ἢ τι ἕτερον πολύτιμον μέταλλον· ἐντεῦθεν καὶ ἡ ὀνομασία τῆς Κερκύρας ὡς Κασιώπης, καὶ τοῦ Διὸς ὡς Κασίου. Ἀλλ' ὁ Ὅμηρος τὴν Κέρκυραν καλεῖ καὶ Συρίην νῆσον, διότι τὰ ὑπ' αὐτοῦ ἀναφερόμενα σχετικῶς εἰς μόνην τὴν Κέρκυραν ἀναφέρονται:

«Νῆσός τις Συρίη κεκλήσκεται, εἶπον ἀκούεις,
Ὀρτυγίης καθύπερθεν, ὅθι τροπαὶ ἠελίοιο . . . . . [4])»

Ὀρτυγίη εἶνε ἡ Νῆσος τῶν Παξῶν, ὡς ἤδη ἀνεγράψαμεν [5]), ὅπου καὶ πράγματι αἱ τροπαὶ τοῦ Ἡλίου, διότι χωρίζει ἡ Ἀνατο-

---

τες ἀκριβῶς τὴν σημασίαν τῶν τεσσάρων λέξεων τῆς ἐπιγραφῆς, δυνάμεθα κάλλιστα νὰ ἐξηγήσωμεν καὶ ὑπολοίπους τέσσαρας.

1) Ὡς τοῦτο συμπεραίνομεν ἐκ πολλῶν ἄλλων ἐνδείξεων καὶ ἐξ ὅσων ὁ Ἡρόδοτος γράφει (Ἡροδ. Η. 133—136) περὶ τοῦ ἱερέως προμάντεως τοῦ ἐν Βοιωτίᾳ ἱεροῦ τοῦ Πτῴου Ἀπόλλωνος· ἀλλὰ καὶ περὶ τούτου ἐς ἄλλοτε.

2) «Φῶς ἀπὸ τὰ βάθη τῶν αἰώνων». Δ'. 56.

3) Τοῦτο παρετήρησεν καὶ τὸ ἀναγράφομεν πρὸς τιμήν του, καὶ ὁ ἐν πολλοῖς ἁμαρτών, ἀλλ' ἔν τισιν ἐπιτυχὼν κ. Ν. Ἑλλευθεριάδης ἐν τῷ ἔργῳ αὐτοῦ Πελασγικὴ Ἑλλάς σελ. 171—176· ἀλλ' ἐκφαντορικῶς ὁ ἄριστος παρ' ἡμῖν γλωσσολόγος Ἰατροφιλόσοφος, ὁ ὄντως σοφὸς Ἰάκωβος Θωμόπουλος ἐν τοῖς Πελασγικοῖς αὐτοῦ Α', καὶ Β'. Τόμους.

4) Ὀδυσ. Ο. 403.

5) «Φῶς ἀπὸ τὰ βάθη».

SISMANOGLIO MEGARO

λὴ ἀπὸ τὴν Δύσιν. Τὴν Συρίην ταύτην ὁ ποιητὴς ὀνομάζει καὶ Σκύρον, ὅπου ὁ 'Αχιλλεὺς ἀνετρέφετο [1]) μετὰ τῶν τέκνων τοῦ βασιλέως τῆς Νήσου Λυκομήδους, καὶ ὁπόθεν ὁ 'Οδυσσεὺς ἤγαγεν αὐτὸν εἰς Τροίαν. Συρία-Σκυρία. Ταύτην λοιπὸν τὴν Συρίαν-Σκυρίαν ὁ Ὅμηρος λέγει καὶ Σχερίαν «Σχερίαν ἐρίβωλον».

«Σχερίην ἐρίβωλον ἵκοιτο
Φαιάκων ἐς γαῖαν, οἳ ἀγχίθεοι γεγάασιν [2])»

Τὴν Σχερίαν ὁ ποιητὴς καλεῖ ἐρίβωλον, ὄχι τόσον διὰ τὸ ἔφορον τοῦ ἐδάφους, τὸ ὁποῖον τόσον λαμπρῶς περιγράφει, ὅσον διὰ τὰ πολύτιμα μεταλλα τὰ ὁποῖα περικλείει, διότι ἡ λέξις βῶλος ἀναφερομένη εἰς τὰ μεταλλεῖα κυριολεκτεῖται ἐπὶ τοῦ χρυσοῦ [3])· διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἥλιος «χρυσέη βῶλος» καλεῖται· ὁ δὲ Ὅμηρος μεταχειρίζεται τὴν λέξιν [4]) ἐπὶ τόπων μεταλλούχων καὶ χρυσούχων· ὡς π. χ. τῆς 'Ηπείρου [5]), τῆς Φθίας τῆς 'Ομηρικῆς [6]), ἥτις εἶναι ἡ χώρα τῆς Ἄρτης καὶ ἄλλα τοιαῦτα μέρη. Τὸ ὅτι δὲ ἡ Κέρκυρα ἔχει πολύτιμα μέταλλα περὶ τούτου ἔχομεν τόσας ἀποδείξεις! ἀλλ' ἀτυχῶς ἀποροῦμεν τῶν ὑλικῶν μέσων νὰ δημοσιεύσωμεν ἰδιαιτέραν Μελέτην περὶ αὐτῆς, διὰ τοῦτο καὶ ἐπροθυμοποιήθημεν νὰ διαλάβωμεν τοσάκις περὶ αὐτῆς ἐν τῷ περιθωρίῳ τῆς ἱστορίας τῶν Νήσων τῶν Παξῶν· ἄλλως τε ἡ Κέρκυρα ἔχει τόσους λογίους ὅσους καὶ Κέρκωπας, οἱ ὁποῖοι ἂς ἀναπληρώσωσιν τὴν ἡμετέραν καθυστέρησιν [7]).

Εἴπομεν ὅτι ἡ Σκυρία τοῦ 'Ομήρου ταὐτίζεται πρὸς τὴν Σχερίαν-Κέρκυραν, τὴν νῆσον ταύτην τῶν πολυτίμων μετάλλων· εἶναι δὲ γνωστὸν ἐξ ἀρχαίων καὶ μεταγενεστέρων μαρτυριῶν ὅτι ἐν Σκύρῳ τῇ ἱστορικῇ λαβούση τὸ ὄνομα ὡς ἐκ τῆς τοιαύτης συστάσεως τοῦ ἐδάφους αὐτῆς, ὑπῆρχον καὶ ὑπάρχουν μέταλλα πολύτιμα, ἐξ οὗ καταφαίνεται ἀριδήλως ἡ ἔννοια τῆς λέξεως σκαὶ ἢ σκι. Αὐτὸ τοῦτο δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν καὶ διὰ τὴν ἄλλην Νῆσον Σκίαθον σύνθετον ἐκ τῆς Σκι καὶ ἄθως ἢ ἄθον,

1) 'Ιλιὰς Τ. 326 'Οδυσ. Λ. 509.
2) 'Οδυσ. Ε. 34.
3) 'Αριστοτ. Θαυμ. 'Ακουσμ 45. 'Αποσπάσμ. 248. Στράβ. 146.
4) Μ. Λεξικὸν τῆς 'Ελλην. Γλώσσης ὑπὸ 'Ανέστη Κωνσταντινίδου ἐν λεξει βῶλος.
5) 'Οδυσ. Ν. 235.
6) Α. 155.
7) Χάριν τῶν Μελετῶν μας πολλάκις ἐπεσκέφθημεν τὴν ἀείποτε προσφιλῆ μας Κέρκυραν ἐκκενώσαντες τὸ ἀείποτε πενιχρὸν βαλάντιον μας· ἀλλ' ἑκάστοτε φύγωμεν ὡς ἀνεπιθύμητοι! «Ὁ Κύριος μὴ στήσῃ αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην».

ἄνθος, ἀνθηδῶν, ἄθως εἶναι λέξεις ἀναφερόμεναι εἰς τὰ πολύτιμα μέταλλα· ἀσφαλῶς δὲ καὶ τὸ ὄρος τῆς Χαλκιδικῆς Ἄθως, τὸ 'Αγήνορον ἐκ τῆς ἐννοίας ταύτης ἔλαβε τὸ ὄνομα. 'Επισκεφθέντες τὴν νῆσον Σκίαθον μετὰ τοῦ φιλτάτου κυρίου Θωμᾶ 'Επιφανιάδου ἐπιφανεστάτου τέκνου τῆς Σκιάθου καὶ τοῦ προσφιλεστάτου ἰατροῦ κ. Μοσχίδου στενῶς πρὸς τὴν Νῆσον συνδεδεμένου, καὶ ἐπὶ δύο μῆνας διαμείναντες ἐν αὐτῇ πρὸ 12 ἐτῶν, ἀμυδρῶς ἠδυνήθημεν τότε νὰ κατανοήσωμεν τὴν ποιότητα τοῦ ἐδάφους τῆς Νήσου, ἀλλ' ἤδη εἰσδύσαντες εἰς τὰ βάθη τῆς ἐννοίας τοῦ ὀνόματος αὐτῆς ἔχομεν τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ ὡραία Νῆσος ἔλαβε τὸ ὄνομα ἐκ τῶν πολυτίμων μεταλλείων αὐτῆς καὶ τῆς νάφθης ἢ πετρελαίου τοῦ ἐγκρυπτομένου εἰς τὰ βάθη αὐτῆς· ἡ πεποίθησις δὲ ἡμῶν αὕτη ἐπιβεβαιοῦται ἤδη ἐξ ἐπισήμων ἐγγράφων, τὰ ὁποῖα ἔθεσεν εἰς τὴν διάθεσιν ἡμῶν ὁ κ. 'Επιφανειάδης.

'Εντεῦθεν καὶ ἡ Ἄρτεμις ἡ ταὐτιζομένη πρὸς τὴν Γῆν καὶ τὴν Ρέαν καὶ τὴν Θέμιδα ἐκαλεῖτο καὶ Σκιαθῖτις. Βεβαίως τὸ ἓν τῶν 'Εφεσίων γραμμάτων «ασκι» τὸ ἐν τῷ ἀγάλματι τῆς 'Εφεσίας 'Αρτέμιδος κεχαραγμένον δὲν εἶναι ἄσχετον πρὸς τὴν χρυσῆν ἔννοιαν τῆς λέξεως σκι ὡς ἤδη ἀπεδείξαμεν· ὡς δὲν εἶναι καὶ ἡ ἄλλη «Δαμναμενές», ὡς ἡ «λίξ» ἡ δηλοῦσα λίθον πολύτιμον, ὡς ἡ «τέτραξ» λέξις καὶ αὕτη σχέσιν ἔχουσα πρὸς τὰ μέταλλα· οὕτω κατὰ τὸν 'Ησύχιον «Ἔκτος, τρίτος, τέταρτος νομίσματα ἀργυρίου καὶ χρυσίου καὶ χαλκοῦ».

Οὐσκουδάμα λοιπὸν εἶνε λέξις 'Ελληνικωτάτη ἀναφερομένη εἰς τὰ μεταλλεῖα χρυσοῦ ἢ ἀργύρου καὶ πᾶν ὅ,τι ἔχει σχέσιν πρὸς τὴν λάμψιν· ἡ λέξις δάμ, ἐν τῇ αὐτῇ ἐννοίᾳ, καὶ δὰρ γράφεται, ἥτις εἶνε ἡ ὁμηρικὴ λέξις οὖθαρ δῶρον· εἴδομεν δὲ ἄλλοτε ὅτι Δάρης Δαρεικὸς Δαριεὺς εἶναι λέξεις ἀναφερόμεναι εἰς τὸν πλοῦτον καὶ δὴ τὸν χρυσόν, οὖσαι ταὐτοσήμαντοι πρὸς τὴν bar λάμπειν, barra τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην, δι' ὃ καὶ ὁ Ἥλιος-'Απόλλων ἐλέγετο καὶ Βραβεύς· dar καὶ tar tare Σουμ. φλέγειν, λάμπειν· ἐκ τῆς ἑλληνικῆς ῥίζης **δι** λάμπειν· καὶ δὰρ ὁ ἡγεμὼν καὶ ἡ Δήμητρα ἡ μήτηρ τοῦ χρυσοῦ Κιδαρία ἐλέγετο. 'Αδὰρ δὲ ἢ Gidar Σουμ ἐκαλεῖτο ὁ θεὸς τοῦ φλέγοντος 'Ηλίου· διὰ τοῦτο καὶ ἡ ὀνομασία Οὐσκουδάμα παρουσιάζεται καὶ ὡς Οὐσκουδὰρ ταυτοσημάντως [1]). 'Απέναντι τοῦ Βυζαντίου

1) Θεωροῦμεν καθῆκον νὰ δηλώσωμεν ὅτι πάσας τὰς Σουμερικὰς λέξεις λαμβάνομεν ἐκ τοῦ περιπύστου ἔργου τοῦ φιλτάτου ἰατροῦ κ. Θωμοπούλου «Πελασγικὰ» τόμ. ιστ'. 'Η Οὐσκουδὰρ ἢ Οὐσκουδὰμ ἀνεστραμμένως ἐγέ-

SISMANOGLIO MEGARO

ἐπὶ τῆς 'Ανατολικῆς ὄχθης ὑπάρχει πόλις ἥτις ὀνομάζεται Οὐσκουδὰρ-Σκούταρι ἢ ταὐτὸν Χρυσούπολις. Τὸ ὑπὲρ τὴν πόλιν ταύτην

νετο Δαμασκὸς ἣν διαρρέει ὁ χρυσορρόας λεγόμενος ποταμός· διὰ τοῦτο πιθανῶς καὶ ὁ 'Ιωάννης ὁ Δαμασκηνὸς ὠνομάσθη χρυσορρόης. Ὁ ποταμὸς τῆς Μακεδονίας 'Αξιὸς λεγόμενος καὶ Βαρδὰρ θὰ ἠδύνατο νὰ λεχθῇ χρυσορρόος ἢ ἀργυροδίνης, συνήθη ὀνόματα τῶν χρυσοφόρων ἢ ἀργυροφόρων ποταμῶν· τὸ θέμα δάρ, ὡς εἴπομεν, αὐτὴν τὴν ἔννοιαν ἔχει, καὶ δάτις τὸ αὐτὸ σημαίνει καὶ δατεῖσμαι κατὰ τὸν "Ομηρον δατέομαι λῃΐδα, τὰ λάφυρα· δέρα δὲ ἀρσβ. τὸ κοίλωμα, τὸ ὄρυγμα. ὁ δερές· φρονοῦμεν δὲ ὅτι καὶ ἡ λέξις βάρβαρος δὲν εἶναι ἄσχετος πρὸς τὸν χρυσὸν καὶ τὰ μεταλλεῖα, εἰς τὰ ὁποῖα εἰργάζοντο ὡς ἀνδράποδα οἱ ἀργυρώνητοι οὗτοι ἀλλοεθνεῖς ἢ δορυάλωτοι οἱ ἐπισεσωρμένως καὶ συγκεχυμένως προφέροντες τὴν 'Ελληνικὴν γλῶσσαν· βὰρ καὶ δὰρ ἐπαναλαμβάνομεν εἶναι λέξεις συγγενεῖς εἰς τὸν χρυσὸν ἀναφερόμεναι· bar, bara, barbar κάπτειν, ἁρπάζειν Σουμεριστί· καὶ π ά ρ α κατὰ τὸν 'Ησύχιον, κόψον· κόμμα νόμισμα τῶν Ο'. bar κλάσμαbar λάμπω· φῶς, ἥλιος babar ἀνατέλλω καὶ ἡ λέξις b a r o s ἀρχικῶς ἐσήμαινε τὸν χρυσόν· βάρος τὸ φορτίον τοῦ μεταλλεύματος καὶ βάρβαρος ὁ ἀχθοφόρος, ὁ χαμάλης, τὸ γομάρι, ὁ γάδαρος· βάρος περσ. περ. ἐναλλαγῇ τοῦ β εἰς π. εἶναι τὸ φορτίον· πὲρ δὲ περσ. ὁ φέρων· τοῦ π καὶ φ ἐναλλασσομένων βερπὲρ ὅθεν εἶναι ὁ βάρβαρος. Βαρ καὶ βαλ τὸ αὐτὸ ἐκ τοῦ Βῆλος-Βάλ, τοῦ χρυσοῦ ὄφεως, τοῦ ἐκπροσωποῦντος τὸν χρυσόν· Βαλλαράτ πόλις τῆς Αὐστραλίας ἔχουσα πλουσιώτατα χρυσωρυχεῖα, Βαλχάλλα κατὰ τὴν Σκανδ. μυθολογίαν ἡ λαμπρὰ αὐλὴ ἐν ᾗ διέμενον μετὰ τὸν θάνατον οἱ γενναίως ἐν μάχαις πεσόντες· πρὸ αὐτῆς δὲ τὸ ἄλσος Γλάσιρ οὗ τὰ δένδρα ἦσαν χρυσόφυλλα. Βὰρ ποταμὸς ἐν τοῖς συνόροις 'Ιταλίας καὶ Γαλλίας ὅπου ὑπάρχουν μεταλλεῖα σιδήρου μολύβδου καὶ ἄλλα· βάραθρον τὸ ὄρυγμα· Βάρβικ ἀγγλικὴ κομητεία ἐν τῇ ἄνω "Αβον ἔχουσα πλούσια ὀρυχεῖα σιδήρου· Βαριάδες 'Ηπείρου· Βάριθος χωρίον "Ανδρου δήμου Γαυρίου· βάριον μεταλλικὸν στοιχεῖον· Βαρναοὺλ τῆς Ρωσσίας ἔχουσα μεταλλεῖα ἀργύρου. Βαρὺ Σάμης Κεφαλληνίας· Ζαβὰρ Σουμ. ὁ χαλκὸς ὁ ὀρείχαλκος· Περσ. ρουδερπὰρ ὁ λαμπρός ὁ πλούσιος· Ζενδ. bar τέμνω, κερματίζω Σανσκριτ. bhar φέρειν bàros τὸ φορτίον καὶ dhar, dhar-tar ὁ φορεύς, ὁ ἀχθοφόρος· οἱ 'Αθίγγανοι εἰ διατηρήσαντες πολλὰς λέξεις ἀναφερομένας εἰς τὴν μεταλλουργίαν, τὴν ὁποίαν κυρίως κατεργάζονται, bar λέγουσιν τὴν πέτραν ἢ τὸ λατομεῖον· οἱ Πέρσαι barounus λέγουν τὸ φορτίον. Τὸ δὰρ προφέρεται καὶ δοὺρ· δοῦρο παλαιὸν ἱσπανικὸν νόμισμα· Δουρμουλοῦ χωρίον περὶ τὸ χρυσοφόρον Παγγαῖον· Δούριος ἢ Δωρίας ποταμὸς τῆς 'Ιβηρίας-'Ισπανίας· Δουραλὶ χωρίον τῆς 'Επιδαύρου Λιμηρᾶς· Δουράγγο πολιτεία Μεξικοῦ ἔχουσα πλούσια ὀρυχεῖα χρυσοῦ. Θαρσεῖς ἡ χώρα τοῦ χρυσοῦ· Δαρσείς· δὰρ ἑβρ. ἡ λάμψις ἡ δόξα.

ὄρος ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἐλέγετο Δάματρυς καὶ νῦν 'Αλέμδαγ ἡ 'Αλμαία τῶν Βυζαντινῶν, βουνὸς ἐρυθρός, χρυσοῦς· ἐπ' αὐτοῦ ὑπάρχει χωρίον λεγόμενον 'Αδαμπόλ· πλησίον δὲ τῆς Χρυσουπόλεως-Οὐσκουδὰρ ἀκρωτήριον λεγόμενον Λάμαλις καὶ "Ορμος «τοῦ Βοὸς πόρος» καλούμενος, ἢ Κχίζ-κουλέ· καὶ οὐ μακρὰν ἡ πόλις Χρυσοκέραμος τὸ σημερινὸν Κους-κουντζούκ· αὐτοῦ δέ που καὶ τὰ τῶν Βυζαντινῶν ἀνάκτορα «τὰ κατὰ τὴν Δάμαλιν [1]) καὶ Σκουτάριον». Τὸ Σκούταρι ἐλέγετο κατά τινα πληροφορίαν [1]) καὶ Οὐρανούπολις ταὐτοσημάντως δηλονότι Χρυσούπολις· ὁ Χάμμερ τὸ Οὐσκιουδὰρ ἐτυμολογεῖ οὐχὶ ὀρθῶς ἐκ τοῦ Περσικοῦ ὡς σημαῖνον ἄγγελον-ἄγγαρον· ἐνῷ ἡ ἀληθὴς ἐξήγησις αὐτοῦ εἶναι: Χρυσούπολις, αὐτὸ τοῦτο 'Αστανδὰρ ὡς γράφει ὁ Ξενοφῶν, διότι ἄστυ ἐν τῇ ὁμηρικῇ λέξει σημαίνει χρυσὸν καὶ 'Αστυάναξ ἐλέγετο ὁ υἱὸς τοῦ "Εκτορος καὶ τῆς 'Ανδρομάχης ὁ καὶ Σκαμάνδριος ἐπιλεγόμενος [2]). "Αστυ ἐλέγετο ἡ χρυσοφόρος Ζέλεια [3]) καὶ τὸ λαμπρὸν "Ιλιον [4]). 'Αλλ' ἐκεῖνο ὅπερ δέον νὰ ἐλκύσῃ τὴν προσοχὴν τῶν φιλομαθῶν εἶναι ὅτι οἱ 'Ασιᾶται τὸν 'Αλέξανδρον λέγουσι 'Ισκένδερ, ὀνομασία ταὐτοσήμαντος τοῦ Οὐσκουδὰρ-Χρυσούπολις. Τὸ ὄνομα 'Αλέξανδρος ἀπαντᾶται τὸ πρῶτον παρ' 'Ομήρῳ, ὅστις τὸν υἱὸν τοῦ Πριάμου τοῦ πολυχρύσου καὶ τῆς 'Εκάβης Πάριν λέγει καὶ 'Αλέξανδρον, ὡς ἐπίσης 'Αλεξάνδρα λέγεται καὶ ἡ Κασάνδρα· ἀλλ' ἀμφότεραι αἱ ὀνομασίαι αὗται ἀναφέρονται εἰς τὸν χρυσόν. Πάρις καὶ "Αλ-ῖλ ταυτοσήμαντα· "Υλλος υἱὸς τοῦ 'Ηρακλέους ἐκ τῆς Μελίτης καὶ 'Ιλλυριεὺς υἱὸς τοῦ Κάδμου καὶ τῆς 'Αρμονίας [6]). "Ιλος υἱὸς τοῦ Δαρδάνου. Καὶ Κασάνδρα σημαίνει ὅ,τι καὶ Πάρις-'Αλέξανδρος δηλ. ἡ χρυσῆ, ἡ λάμπουσα. Σανσκρ. Κὰς λάμπειν. Σουμεριστὶ Cas'sebi ὁ Σάμα θεὸς τοῦ 'Ηλίου, Κισσεὺς δὲ καὶ ὁ λαμπρὸς 'Απόλλων καὶ Κάσσιος ὁ Πάγχρυσος Ζεύς. Καὶ ἡ 'Εκάβη ἡ τοῦ Πριάμου Γυνὴ καὶ θυγάτηρ τοῦ Δύμαντος ἢ Κισσέως τὸ αὐτὸ σημαίνει.

'Εκ τῆς ἀπερρίττου ταύτης μελέτης κατεδείχθη σαφῶς διὰ τῆς ἑρμηνείαςτῶν λέξεων Δὰμ καὶ Σκυ, ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἀπ' ἀρχῆς τῶν Μελετῶν

---

1) Η Κωνσταντινούπολις Σκαρλάτου Βυζαντίου Β. 247.— 2) 'Ιλιὰς Ζ. 403 Χ. 506.— 3) 'Ιλιὰς Δ. 103.— 4) 'Ιλιὰς Φ. 128 ἡ ρίζα ιλ εἶναι ρίζα χρυσοῦ· 'Ιλμενίτης ὀρυκτὸν ἐν Λαυρίῳ· Ἰλ καὶ "Ελ καὶ "Αλ δὲ καὶ ὁ θεός, κατ' ἐξοχὴν ὁ 'Απόλλων καὶ ὁ 'Ελλάνιος Ζεύς. 'Αλτάια ὄρη κατ' ἐξοχὴν μεταλλοῦχα ἐγκρύπτοντα χρυσὸν καὶ ἄργυρον. 'Ιλινόϊ ποταμὸς τῆς Β. 'Αμερικῆς ἔχων μόλυβδον καὶ ἄλλα μέταλλα. "Ιλος υἱὸς τοῦ Μερμέρου βασιλέως τῆς ἐν Θεσπρωτίᾳ 'Εφύρας ('Οδυσ. Α. 339, Β. 328. 'Απολλωνίου 'Αργοναυτικὰ Δ. 538. Παρεκβολαὶ Εὐσταθίου 381).—

ἡμῶν ἐτονίσαμεν ὅτι ἡ ἀρχέγονος Ἑλληνικὴ γλῶσσα εἶναι ἡ ἀρχή, ἡ ρίζα, ἡ βάσις τῶν γλωσσῶν τῶν ἀρχαίων λαῶν, καὶ ἡ Ἑλλὰς ἡ ἀρχαιοτάτη κοιτὶς τοῦ πολιτισμοῦ ἡ Ἑλλὰς ἡ ἀρχικὴ Θρᾴκη-Ἤπειρος μετὰ τῶν Νήσων αὐτῶν, ἔνθα ἤνθησεν ἡ ποίησις τοῦ Ὁμήρου, ἔνθα ἐγεννήθη ἡ πρώτη φιλοσοφία καὶ τὰ πρῶτα σπέρματα τῆς Τέχνης, ἥτις ἐπὶ τῶν κλασικῶν χρόνων ἔφθασε εἰς τὸ ὕψιστον τῆς ἀκμῆς αὐτῆς, ὥστε σύμπας ὁ κόσμος νὰ ἵσταται κατάπληκτος πρὸ τῶν Ἐρειπίων τῆς Ἑλληνικῆς μεγαλουργοῦ τέχνης.

† ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΑΘΗΝΑΓΟΡΑΣ
Ὁ ἀπὸ Μεγάλων Πρωτοσυγκέλλων
καὶ ἀπὸ Παραμυθίας

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΑΓΙΑΣΜΑΤΑ

ΘΡΑΚΙΚΑ

ὑπὸ

ΜΑΝΟΥΗΛ ΙΩΑ. ΓΕΔΕΩΝ

Ἁγιάσματα καὶ Θρᾴκη θέματα μελέτης προσφιλοῦς εἰσὶ δι' ἐμέ, παρὰ πᾶσαν ἔποψιν ἐξεταζόμενα, ἐξέτασις δὲ τῶν ἁγιασμάτων, καθ' ἣν εἰς αὐτὰ σημασίαν ἀποδίδει ὁ λαὸς ἡμῶν ἀπὸ τῆς ΙΔ΄ ἴσως ἑκατονταετηρίδος, ἀποβαίνει μέχρι τινὸς ἐξέτασις τῶν παθῶν τῆς ἑλληνικῆς Θρᾴκης. Ἐὰν ἀποδεχθῶμεν ὅτι ἁγιάσματά τινα, δηλά γε δὴ πηγαὶ γλυκέων ὑδάτων ἢ δεξαμενῶν νερῶν ῥεόντων λαθραίως ἢ στασίμων, ὑπεμφαίνουσι, κατὰ δύο τρία τοῖς ἑκατόν, ὡς κοινότερον λέγομεν, βυζαντινὸν ναόν, καταστραφέντα, τόσα κατεστρέφοντο κατὰ καιροὺς ὑπὸ ἑτεροφύλων, ὁμοῦ μετὰ παρακειμένων πόλεων καὶ φρουρίων καὶ μονῶν, ἀνοικοδομουμένων, ἵνα καὶ πάλιν καταστραφῶσιν ὑπὸ νέων ἐπιδρομῶν, ὥστε 'να γίνηται ἡ τῆς ζωῆς οἰκοδομῶν καὶ κοινοτήτων ἐξέτασις ἀφήγησις, πάντοτε θλιβερά, τῶν τυχῶν καὶ τῶν παθημάτων τῆς Θρᾴκης, ἀπὸ τῶν μέσων τῆς Δ΄ ἑκατονταετηρίδος, ἀφ' ὅτου ἐλευθέρως ὁ χριστιανισμὸς ἠδύνατο 'ν' ἀναπνεύσῃ.

Ἡ σιδηρᾶ χεὶρ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου καὶ τῶν μετ' αὐτὸν αὐτοκρατόρων, ἐξαιρουμένου τοῦ ἐλεεινοῦ Οὐάλεντος, ἐκράτησαν ἡσυχον τὸν ἑλληνικὸν πληθυσμὸν τῆς Θρᾴκης, ἰδίᾳ τὰς θρακῴας πλησίον τῆς Κπόλεως χώρας καὶ τοὺς τῶν χωρίων καὶ πόλεων νεκροὺς, εἰς οὓς στρέφω προσοχήν, ὡς καὶ εἰς τὰς μονὰς, ὧν οὐδεμίαν, ἂν μὴ ἀπατῶμαι, θὰ εὕρωμεν θεμελιουμένην ἔξω τῶν τειχῶν πρὸ τοῦ 400. Μικρῷ πρὸ τοῦ ἔτους τούτου γινώσκω ἔξω τῆς πόλεως ὑπάρχουσαν τὴν μονὴν τοῦ Ἑβδόμου, ἀλλ' ἀβέβαιον εἴπερ ἦτο μονή, οἷαι αἱ ἀπὸ τῆς Ε΄ ἑκατονταετηρίδος, ἢ ναός· εἰς τοὺς πρώτους ἐκκλησιαστικοὺς ἱστοριογράφους ἀναφέρεται ὁ ναὸς τοῦ Ἑβδόμου «μαρτύριον»· δῆλα δὴ ναός, ὄχι μονή. Ἐὰν δὲ διδάσκῃ ἡ ἱστορία ἡμᾶς, ὅτι μόλις ἐν τέλει τῆς Δ΄ ἑκατονταετηρίδος ἡ τοῦ Κωνσταν-

SISMANOGLIO MEGARO

τίνου πόλις εἶδε μονήν, ἣ μονὰς ἐν αὐτῇ, θ' ἀποδεχθῶμεν ***μετὰ τὴν Δ΄ μονὰς*** ἔξω τῆς πόλεως οἰκοδομηθείσας. Περὶ ***ναῶν*** οὐδεμία ἀμφιβολία, ὅτι ἐσώζοντο ἔξω τῆς πόλεως καὶ πρὸ τοῦ 400, διότι γνωστοὶ ἐγένοντο ὁ τοῦ Ἑβδόμου, παρὰ τὸ Μακροχώριον, καὶ ὁ τοῦ ἁγίου Θωμᾶ εἰς τὴν Δριπείαν, τὴν μετὰ τὴν ἅλωσιν Γρύπες, τουρκιστὶ Τσιφοὺτ-μπουργάζ, περὶ ὧν ἔγραψα ἐν Ζ΄ τόμῳ «Θρᾳκικῶν» διατριβὴν βραχεῖαν «Παλαιᾶς εὐωρίας Θρᾳκῷα κέντρα».

Προσέχω πολὺ εἰς τὰ Ἁγιάσματα, ἅτινα ὑπενθυμίζουσιν ἡμῖν τὴν ὕπαρξιν βυζαντινῶν ναῶν, ὅπου δὲ οὐδὲν ἴχνος παλαιοῦ τοιούτου ναοῦ ὑπάρχει, θὰ ἀναγκασθῶμεν ἵνα δεχθῶμεν ὕπαρξιν ἀρχαίας πηγῆς ἐπιβλεπομένης ὑπὸ νηρηΐδων, ἥτις εἰς χρόνους χριστιανικοὺς ἀπὸ θεότητος εἰδωλολατρικῆς ἀγνώστου ἄγνωστον εἰς ἡμᾶς ἀφῆκε τὸν πάτρωνα ἅγιον. Ὁ ἑλληνικὸς πρὸ Χριστοῦ κόσμος ἐγνώρισεν ἁγιάσματα, καὶ τὴν ὑδατολατρείαν αὐτοῦ, τὴν καὶ παρὰ λαοῖς ἑτέροις οὖσαν ἐν χρήσει, μετεβίβασεν εἰς τὸν ἑλληνικὸν χριστιανικὸν κόσμον. Προχείρως εὑρίσκομεν εἰς τὸν Παυσανίαν (θ΄, β΄,1) ὅτι τὸ μαντεῖον τοῦ Ἀπόλλωνος ἐν Ὑσιαῖς (Ἀττικῆς) εἶχε φρέαρ, ἐμαντεύοντο δὲ οἱ πίνοντες ἐξ αὐτοῦ. Σχῆμα φρέατος εἶχον, ἢ ἔχουσί τινα τῶν Ἁγιασμάτων Κπόλεως, ἀλλὰ ταῦτα γινώσκομεν ἀγυρτικώτερον κατορθωθέντα.

Τόπον ἀνοίγω τιμητικὸν εἰς ἀείμνηστόν τι σωματεῖον τῆς Κπόλεως (τοῦ Φαναρίου κυρίως) «Ἑταιρίαν τῶν μεσαιωνικῶν ἐρευνῶν». Εἰς αὐτὴν εἰσήχθη τῷ 1892 πρὸς συζήτησιν τὸ αἴνιγμα· ***Ὅπου Ἁγίασμα ἐν Κπόλει, ἢ ἀλλαχοῦ, σώζεται σήμερον, ὑπῆρχεν ἐκεῖ ναὸς ἐπὶ βυζαντινῶν;*** Αἱ γνωμοδοτήσαι ὑπῆρξαν ἀρνητικαί· καὶ ἐγράφησαν ὑπὸ ἀνθρώπων, μελετησάντων ἐπὶ τόπου καὶ μαθόντων, μετὰ ἔρευναν καὶ μελέτην εὐσυνείδητον, πάντα, ὅσα εἶπον. Εἶπον ὅμως καί τινας ἐξαιρέσεις.

Προκειμένου περὶ τῶν ἐντὸς πηγαδίῳν Ἁγιασμάτων ἔδωκεν εἷς τῶν ἑταίρων τὸν πιθανώτερον λόγον· ὅτι, κατὰ τὰς ἐκρηγνυμένας ἐντὸς συνοικιῶν χριστιανικῶν πυρκαϊάς, οἱ κάτοικοι καταστροφὴν βεβαίαν φεύγοντες, ἔῤῥιπτον ἐντὸς τῶν φρεάτων πράγματα σεβαστὰ μὲν εἰς αὐτούς, ἀλλὰ δυσμετακόμιστα, ὧν μεταξὺ καί τινα εἰκόνα, ἢ σταυρὸν, ἢ θυμιατήριον ἀργυροῦν. Ἐπιστρέφοντες μετὰ σωθέντες ἤλλασσον τόπον διαμονῆς, καὶ, ἐπειδὴ τὴν Κωνσταντινόπολιν ἀπεδεκάτιζον πολὺ συνεχῶς, πρὸ τοῦ 1839, πανώλης ἡ χολέρα, συνέβαινε 'ν' ἀποθάνωσιν οἱ κάτοχοι τῆς καυθείσης οἰκίας. Ὅτε δ' ἐπωλεῖτο, μετὰ διακόσια ἢ τριακόσια ἔτη τὸ γήπεδον ἀποχερσωθέν, ὁ ἀγοραστὴς ἀνακαθαίρων τὸν χῶρον καὶ τὸ φρέαρ, καὶ εὑρίσκων τὴν εἰκόνα, ἢ τὸ θυμιατήριον, ἢ τὸν Σταυρόν, ἀνεκήρυττεν ἀμέσως τὴν ἀνακάλυψιν Ἁγιάσματος εἰς τοὺς περιοίκους, ἀφοῦ πρότερον ἐβεβαιοῦτο ὅτι τὸ νερὸν τοῦ φρέατος ἦτο γλυκύ, ἢ ὑπόγλυφον· Οὕτως ἐξηγήθη ἡ ὕπαρξις Ἁγιασμάτων ἐντὸς πηγαδίῳν, οἷα θὰ εὕρωμεν προχωροῦντες εἰς τὴν ἀπαρίθμησιν. Εἴς τινα μέρη τὴν ὕπαρξιν Ἁγιασμάτων ἐξηγεῖ τῶν νερῶν ἡ πολλὴ συῤῥοή.

Συῤῥοὴν ὑδάτων πολλῶν εἶδον ἐν Φαναρίῳ τοσαύτην, ὥστε 'να συμπεράνω ὅτι, ἄνωθεν αὐτοῦ ὑπῆρχεν ἐπὶ βυζαντινῶν κινστέρνα, καταργηθεῖσα, ἧς τὸ ὕδωρ ὑπὸ τὴν γῆν καταῤῥέον πρὸς τὴν θάλασσαν (τοῦ Κερατείου κόλπου) δυνατὸν 'να κατασκευάσῃ ***Ἁγιάσματα κρεμαστά***, ἐν εἴδει βαβυλωνικῶν κρεμαστῶν κήπων. Προσέξατε· Ὑπεράνω τοῦ κτιρίου τῆς πατριαρχικῆς δημοτικῆς σχολῆς, τῆς οὕτω λεγομένης Μαρασλῆ, εἰς οἰκίαν ἐρειδομένην ἐπὶ τοῦ τείχους τοῦ ὄπισθεν τοῦ Πατριαρχείου, ὑπάρχει Ἁγίασμα ἐπ' ὀνόματι ***ἁγίου Εὐθυμίου*** (20 ἰανουαρίου)· κάτωθεν αὐτοῦ, εἰς τὸν περίβολον τῆς σχολῆς, εὐπερίγραπτον εἶδος πηγῆς πιναρᾶς, ἥτις ἐκηρύχθη Ἁγίασμα καὶ αὐτή· τοῦτο δ' ἐτιμᾶτο, ἕως πρὸ ἐτῶν ἑκατόν, εἰς ὄνομα ***Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ***, καὶ ἔτρεχον οἱ εὐλαβεῖς τῇ 4 δεκεμβρίου· κατόπιν ἐτιμήθη εἰς ὄνομα τοῦ ἁγίου ***Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου***, τοῦ λαϊκώτερον ἀποκεφαλιστοῦ (29 αὐγούστου). Κάτωθεν αὐτοῦ τρίτον Ἁγίασμα, πλησιέστατα τῆς πιναρᾶς πηγῆς, ἐπ' ὀνόματι ***ἁγίου Ἀθανασίου*** (18 ἰανουαρίου) πηγάζον ἀπὸ θολοκτίστου δεξαμενῆς. Τέταρτον ὑπῆρχεν ἄλλοτε εἰς τὸν περίβολον τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ, ἐπ' ὀνόματι τῆς ***ἁγίας Εὐφημίας τοῦ Ὄρους*** (11 ἰουλίου), εἰς ὃ περιττὸν ἦτο νὰ προσέρχωνται οἱ πιστοί, ἀφοῦ προσήρχοντο 'να προσκυνήσωσι τὸ ἐντὸς τοῦ ναοῦ λείψανον τῆς ἁγίας. Τίς ἀρνεῖται νῦν, ὅτι τὸ ἄνωθεν ἀπὸ τοῦ φρέατος τοῦ ἁγίου Εὐθυμίου καταῤῥέον ὕδωρ κατασκευάζει τὰ «Κρεμαστὰ Ἁγιάσματα» τῶν ἁγίων Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, Ἀθανασίου, καὶ Εὐφημίας; Ἁγίασμα πέμπτον, ***ἁγίας Εὐφημίας***; καὶ αὐτὸ, σώζεται εἰς ὑπόγειον τῆς οἰκίας Μακρίδου, ὄπισθεν τοῦ Πατριαρχείου—καὶ εἰς ἀπόστασιν ἀπ' αὐτοῦ δύο λεπτῶν, ἴσως οὔτε ἑνὸς τῷ βαίνοντι πρὸς τὸ Ἁγιοταφικὸν Μετόχιον, ἔκτον ἐν εἴδει πηγῆς, ὑπὸ τὴν γῆν, εἰς ὄνομα τιμώμενον ***ἁγίας Παρασκευῆς*** (26 ἰουλίου), ἀνῆκον εἰς τὸν ναὸν τοῦ Μετοχίου, ἐν ᾧ ὑπάρχει τὸ ἕβδομον ἐν Φαναρίῳ Ἁγίασμα ἐπ' ὀνόματι τοῦ ***ἁγίου Μηνᾶ*** (11 νοεμβρίου). Ἀλλὰ καὶ ὄγδοον, ***ἁγίας Παρασκευῆς*** καὶ αὐτὸ ἐντὸς ἰδιωτικῆς οἰκίας. Ἕννατον ἄλλοτε μὲν τοῦ ἁγίου Γεωργίου, κατόπι δὲ τῆς ***Σαμαρείτιδος*** ὑπάρχει—ὑπῆρχεν—ἐντὸς πύργου, τοῦ τείχους τοῦ σχεδὸν ἀπέναντι τοῦ βουλγαρικοῦ ναοῦ τὸ ἁγίασμα, τέλεον λησμονημένον, ἐντὸς φιάλης πετρί-

SISMANOGLIO MEGARO

νης, ὅπου ἐνίπτοντο. Δέκατον Ἁγίασμα, ἀνακαλυφθὲν πρὸ 90 ἢ 95 ἐτῶν καὶ συγχωσθὲν ὑπὸ τὴν γῆν, εὑρέθη παρὰ τὸ τεῖχος τοῦ Φαναρίου, ἐντὸς τῶν τειχῶν παρὰ τὰ σύνορα τῶν ἐνοριῶν Φαναρίου καὶ Παλίνου, δῆθεν ***ἁγίου Κωνσταντίνου***, καὶ δῆθεν θαυματουργήσαν. Ἐκλείσθη. Ἐνδέκατον τὸ τῆς ***ἁγίας Μαρίνης*** ἐντὸς οἰκίας τινός παραθαλασσίας, ἀνηκούσης ἄλλοτε εἰς φαναριωτικὴν ἡγεμονικὴν οἰκογένειαν, ὕστερον εἰς τὸν μητροπολίτην Νικομηδείας Διονύσιον· φρέαρ ἀβαθὲς ὕδατος ποσίμου, καίπερ ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἀπέχον 50—60 μέτρα. Πρὸ ἐτῶν πεντακοσίων εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος τοῦ Φαναρίου ἡ θάλασσα ἔβρεχε τὸ τεῖχος, κατεχώσθη δὲ καὶ ἐχερσοποιήθη τὸ μέρος ὑπὸ τοῦ Πορθητοῦ Μεχμὲτ μετὰ τὴν ἅλωσιν.

Διὰ συρροὴν πολλῶν ὑδάτων ποσίμων διεκρίνετο ἡ συνοικία Γοργοεπηκόου Θεοτόκου ἐν ἔξω Κιονίῳ, τοῖς σημερινοῖς Ἐξ Μαρμάροις. Ἠρίθμει ἡ χριστιανικὴ συνοικία πολλοὺς κήπους. τὰ δ' ἐν αὐτοῖς Ἁγιάσματα, καθὼς ἤκουον, ἦσαν 12. κατά τινας ἀφηγήσεις 14 ἢ 16. Ἦσαν ἴχνη λάκκων ὕδατος ἡμελημένων καὶ ῥυπαρῶν, οὐδαμῶς δικαιολογούντων ὑπόνοιαν—ὄχι βεβαιότητα—ὑπάρξεως παλαιῶν ναῶν. ; Μήπως τὸ νερὸν τῆς ἐκεῖσε πάλαι ποτε ζώσης Μωκησίας κινστέρνας θαυματουργεῖ;

Ἐξετάσας τὰ δῆθεν Ἁγιάσματα τῆς περιοχῆς Ἔξω-κιονίου καὶ τὰ τοῦ Φαναρίου, καὶ τῶν ὑπεράνω αὐτοῦ συνοικιῶν, οὐδαμοῦ ἠδυνήθην 'να ἀνιχνεύσω ναῶν ἐρείπια βυζαντινῶν, ἢ εἰς τρία μέρη· ἐν Βλαχέρναις δύο, ἐν τῇ Μονῇ τῆς Χώρας ἕν, καὶ ἓν ἐν τῷ παρὰ τῇ Καλλιγαρίᾳ πύλῃ ναῷ τῆς Θεοτόκου τῆς Σούδας (εἰς Ἐγρίκαπι). Τοῦτ' αὐτὸ δύναμαι νὰ εἴπω καὶ διὰ τὰ ἔξω τῶν τειχῶν· ἐκτὸς ἑνός, ἢ δύο, ἐν Ῥηγίῳ (Κιουτσούκτζεκμετζέ), ἑνὸς ἐν Σαφρᾷ, καὶ ἑνὸς ἐν Τοπτσηλάρ, ἴχνη βυζαντινῶν ναῶν, ἢ κυρίως εἰπεῖν εἰδωλολατρικῶν Ἁγιασμάτων λείψανα οὐδαμοῦ εὗρον· ἡ Ζωοδόχος Πηγὴ τυγχάνει πᾶσι γνωστή, καὶ διὰ τοῦτο παρέρχομαι αὐτὴν ἐνταῦθα.

Αἱ τρομεραὶ ἐκ σεισμῶν καὶ πυρκαϊῶν καταστροφαὶ οὐδέποτε δύνανται 'νὰ θάψωσιν εἰς πέντε καὶ δέκα μέτρων βάθος ὑπὸ τὴν γῆν οἰκοδομὰς μεγάλων ἢ μικρῶν μονῶν καὶ ναῶν· οὔτε αἱ πολλάκις ἐπαλλήλως ζημιώσασαι τὴν ἀτυχῆ Θράκην ἀπὸ βορρᾶ καὶ δυσμῶν καὶ ἀπ' ἀνατολῆς ἐπιδρομαὶ βαρβαρικῶν ὀργάνων. Ὑπέστησαν καταστροφὰς ἐκ σεισμῶν, ὀνομαστὶ καταγεγραμμένας, τῇ 25 σεπτεμβρίου 477, κατὰ τὸν Κεδρηνόν, ὅτε ἔμβολοι, καὶ οἰκίαι, καὶ ναοὶ κατεδαφίσθησαν, καὶ ἐτάφη «πλῆθος ἀνθρώπων ἀναρίθμητον ὑπὸ τὰ ἐρείπια αὐτῶν». Τῇ 14 δεκεμβρίου 557 ἢ 558 (ἀσύμφωνοι πρὸς ἀλλήλους φαίνονταί μοι

Θεοφάνης καὶ Κεδρηνός, συμφωνοῦντες διὰ τὸ μέγεθος τῶν καταστραφῶν) ὅτε κατέπεσαν οἰκίαι καὶ ναοὶ πολλοὶ ἐντὸς τῆς Πόλεως καὶ κατὰ τὰ προάστεια, ἔπαθον καὶ τὸ ἀνατολικὸν καὶ τὸ δυτικὸν τεῖχος τῆς Κπόλεως, ἀλλὰ τὸ ταλαίπωρον Ῥήγιον «κατέπεσεν ἕως ἐδάφους, ὥστε μὴ γνωρίζεσθαι αὐτό».

Πάντα τὰ χωρία, τὰ ἔξω τῶν τειχῶν, καὶ ναοί, καὶ μοναὶ ἐξηφανίσθησαν, ἄγνωστον δὲ πότε πάλιν ᾠκοδομήθησαν. Τῇ 26 ὀκτωβρίου 740, ναοὶ καὶ μοναί, κατὰ Κεδρηνὸν καὶ Θεοφάνη, καὶ οἰκοδομαὶ πολλαὶ ἔπαθον, ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Πόλεως. Μαρτυρίαν ῥητὴν καταστροφῆς προαστείων εὑρίσκω παρὰ Λεόντι Διακόνῳ (σ. 175—6) περὶ τοῦ σεισμοῦ τῆς 26 ὀκτωβρίου 975, κατεδαφίσαντος ἐντὸς τῆς Πόλεως οἰκίας καὶ ναούς, καὶ πύργους τοῦ τείχους. ***Τά τε προάστεια τοῦ Βυζαντίου χωρία κατέβαλε μέχρις ἐδάφους***, καὶ πολὺν τῶν ἀγροίκων * φόνον ἐποίησεν». Ὑποθέτω, ὅτι καὶ ναοὶ πολλοὶ καὶ μοναὶ ἔμειναν γῇ χέρσος, οὔτ' ἔσπευδέ τις εἰς οἰκοδομὴν ἄλλοτε δευτέραν καὶ τρίτην, ὕστερον, ἀφοῦ φοβερὰ λαίλαψ ἐπέτρεχε τὰ θρακικὰ τῆς Κπόλεως προάστεια οἱ βάρβαροι λαοί, ὧν τινες, καὶ τοι ἐπίστευσαν εἰς Χριστὸν, ἀντιχρίστου διέπραττον κακουργήματα κατά τε μνημείων ἱερῶν, κατά τε ἀνθρώπων καὶ κτηνῶν, ὡς οἱ χρονογράφοι διηγοῦνται. Ἀλλά, καὶ ἂν ὑποτεθῇ, ὅτι τινὰ τῶν καταστραφέντων οἰκοδομημάτων ἀνῳκοδομήθησαν, ἢ ἐπεσκευάσθησαν, οἱ σεισμοὶ τοῦ 1296—διήρκεσεν αὐτὸς ἀπὸ 1 ἰουνίου μέχρις ἰουλίου 16—καὶ τοῦ 1354 ἐκρήμνισαν οἰκοδομὰς, καὶ ναοὺς καὶ μονάς. Περὶ τούτων παραπέμπω εἰς τὸν Παχυμέρη (Β'. σ. 233) καὶ τὸν Γρηγορᾶν (Γ'. 223). Ἐπίσης δὲ τῷ 1323, κατὰ τὸν φθινόπωρον, ἐπὶ μάρτυρι τῷ Φραντζῇ (σ. 32) ὅτε «συνέβη γενέσθαι σεισμὸν τὸν παμμέγιστον, καὶ πολλοὶ ναοί, οἱ μὲν πεπτώκασιν, οἱ δὲ ἐῤῥάγησαν»· τίνες ἐσώθησαν, ἄγνωστον διότι τὰ παλάτια τῆς Πηγῆς ἐσώζοντο καὶ κατὰ τὸ μέσον τῆς ΙΔ' ἑκατονταετηρίδος (Φρ. σ. 55). Ταῦτα ὀλίγα ἐκ πολλῶν. Ὁ μάϊος τοῦ 1453 συνεπλήρωσε τὰς ἕως τότε φοβερὰς ἱερῶν καταγωγίων καταστροφάς.

Ἐὰν παραλίπω τὴν κατὰ τὸ μέσον τῆς Ε' ἑκατονταετηρίδος ἐπιδρομὴν τοῦ Ἀττίλα ἐπὶ πᾶσαν τὴν Θράκην, ὅτε προὐχώρει «πᾶσαν πόλιν καὶ φρούρια δουλούμενος, πλὴν Ἀδριανουπόλεως καὶ Ἡρακλείας», σημειῶ ὅτι, ἀπὸ τοῦ 460 σχεδὸν ἐπὶ τῆς αὐταρχίας τοῦ Λέοντος τοῦ Θρακὸς, καὶ τοῦ Ζήνωνος Ἰσαύρου, καὶ Ἀναστα-

* Χωρικῶν, ὡς κοινότερον λέγομεν.

SISMANOGLIO MEGARO

σίου τοῦ Δικόρου, ἐν διαστήματι πεντήκοντα περίπου ἐτῶν, ἡ Θρᾴκη πολλὰς ὑπέστη ζημίας, καὶ τὰ παρὰ τὴν Κωνσταντινόπολιν μέρη. Μετὰ τὸν φόνον Ἄσπαρος καὶ Ἀρδαβουρίου τῶν Ἰσαύρων, Ὄστρυς ὁ φίλος Ἄσπαρος ἐκίνησέ τινα στάσιν κατὰ Λέοντος, καὶ ἡττήθη· «καὶ ἔφυγε, λαβὼν τὴν παλλακίδα Ἄσπαρος, γότθων εὐπρεπῆ, ἥτις ἔφιππος ἐξῆλθεν ἅμα αὐτῷ ἐπὶ τὴν Θρᾴκην, καὶ ***ἐπραίδευσε τὰ χωρία***»· δῆλα δὴ ἐλαφυραγώγησε. Λαφυραγωγῶν, ἐπὶ Ζήνωνος, μετὰ τὰ 479, Θευδέριχος ὁ ὀστρογότθος, καὶ μὴ δυνηθεὶς τὸν αὐτοκράτορα νὰ βλάψῃ, ἀπῆλθεν εἰς τὴν Ῥώμην, ἀλλ' αἱ ζημίαι, ἃς ἐπήνεγκεν ἐξετάθησαν μέχρι τοῦ Γαλατᾶ, κατέναντι τῆς Πόλεως. Ἐπὶ Ἀναστασίου τοῦ Δικόρου, βασιλεύσαντος ἀπὸ τοῦ 491 μέχρι 518 Βιταλιανὸς ὁ θρᾷξ ἀποστάτης ἐπήγαγε βλάβας εἰς πολλὰ χωρία (514), ἀφοῦ μάλιστα κατῆλθε μετὰ στρατοῦ καὶ στόλου ἕως τοῦ Μ. Ῥεύματος, διαμένων εἰς Στένην τοῦ Βοσπόρου *.

Συστηματικὰς ὅμως καὶ συνεχεῖς τὰ παρὰ τὴν Κπολιν θρᾳκικὰ χωρία λεηλασίας καὶ καταστροφὰς ὑπέστησαν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς Θ' ἑκατονταετηρίδος μέχρι τῶν μέσων τῆς Ι', ἔγραψα δὲ περὶ αὐτῶν ἐν προλόγῳ τῆς ἐκδόσεως τῶν «Ἐπισήμων ἐκκλησιαστικῶν γραμμάτων περὶ τοῦ βουλγαρικοῦ ζητήματος» (ἐν Κπόλει, 1908). Εἰς αὐτὰ παραπέμπω. Οἱ βυζαντινοὶ χρονογράφοι διηγοῦντσι, ὅτι προήλασαν οἱ βάρβαροι μέχρι Κατασυρτῶν, προστιθέντες «ἔγγιστα δὲ οἱ Κατασύρται τῆς Πόλεως». Φρονῶ δὲ Κατασύρτας ἢ τὸ χωρίον Ἀβάσο=Abasso (ἐφόσον ἀγνοοῦμεν ὕπαρξιν ἐκεῖ ναοῦ ἁγίου Βάσσου), ἢ τὸ χωρίον Βίδος (προφέρεται τὸ δ ἐνταῦθα d). Μετὰ ταῦτα βλέπομεν τοὺς ἀγροίκους ἐπιδρομεῖς ἕως τῶν παλατίων, ἢ παλατίου τῆς ἁγίας Θεοδώρας. Καὶ περὶ μὲν τούτων ὡρισμένον τι καὶ σαφὲς οὐδεὶς ἔγραψεν, ὅσον ἠρεύνησα· γινώσκομεν ὅμως τὸν Καριανὸν ἔμβολον, μέχρι τοῦ σεισμοῦ τοῦ 1894, ὅτε κατέῤῥευσε μὲν κατὰ τὸ πλεῖστον, τὸ δ' ἔργον τοῦ σεισμοῦ συνεπλήρωσεν ὁ κασμὰς (σκαπάνη) τῆς δήθεν δημαρχίας, (κείμενον) ἔσωθι τῆς πύλης τῆς τουρκιστὶ λεγομένης Ἐηβὰν-σεράη-καπσύ· δυνάμεθα 'να εἴπωμεν, ἢ 'να εἴπω, ὅτι ἔξω τῶν τειχῶν καὶ τῆς πύλης ταύτης· ἦσαν ὁ οἶκος τοῦ Καριανοῦ, ὃν Νικηφόρος ὁ αὐτοκράτωρ παρεχώρησεν εἰς τὸν Λέοντα τὸν Ἀρμένιον, πρὸ τοῦ 812. Ἐξ ἐκείνου ὠνόμασαν τὴν περιοχὴν ἐκείνην Τὰ Καριανοῦ. Τὰ ἐπώνυμα τούτῳ παλάτια ἐγένοντο, μετὰ τὸ 845, διαταγῇ τοῦ αὐτοκράτορος Μιχαὴλ τοῦ Μεθυστοῦ·

* Μαλαλᾶς· σ. 371, 383, 403, 409. Θεοφ. τ. Α' σ. 159.

κατοικία τῆς μητρὸς αὐτοῦ Θεοδώρας, ἣν ἀπέκειρε διὰ βίας μοναχὴν ὁ μέθυσος καὶ ἀνισόῤῥοπος αὐτῆς υἱός. Εἰς τὰ Καριανοῦ ἤγειρεν ὁ Θεόφιλος ὁ αὐτοκράτωρ «πλουσίᾳ χειρὶ καὶ ἀνάκτορα ταῖς ἑαυτοῦ θυγατράσιν» ἴσως ἐντὸς τῶν τειχῶν, διότι τούτων ἐσώζετο μέρος μέχρι τοῦ μέσου τῆς Ι' ἑκατονταετερίδος *. Μέχρι τοῦ 935 ἦσαν κατεστραμμένα χωρία καὶ μοναστήρια, καὶ ναοὶ καὶ παλατια, ἀπὸ τῆς Χρυσῆς Πύλης, πλησίον τοῦ σημερινοῦ Γεδι-κουλέ-καποὺ (πύλης Ἑπταπυργίου)=(τὸ δ ὡς d=) μέχρι τοῦ Ῥηγίου. Ὁ ταλαίπωρος ὁ Ρωμανὸς Α' ὁ Λακαπηνὸς ἦλθε κανιστὴς ἢ δεύτερος ἱδρυτὴς «ἐκκλησίας καὶ μοναστήρια πολλὰ ἔκτισεν, ἀλλὰ καὶ ἐνδύτας χρυσοϋφάντους καὶ δισκοπότηρα ἀπεχαρίσατο· πολλὰς δὲ ἐν Θράκῃ πόλεις ἢ ἐκ βάθρων ἤγειρεν, ἢ ἀνεκαίνισεν». Ἴσως τινὰς τούτων ἐζημίωσαν οἱ ῥῶσσοι κατὰ τὴν ἐπιδρομὴν τοῦ ἰουνίου τοῦ 942.

Αἱ ἐχθρικαὶ ἐπιδρομαὶ ἐξηκολούθησαν ἐπὶ πολύ, Ἁγιάσματα καὶ ναοὶ ἔξω τῶν τειχῶν ἐξηλείφοντο διαδοχικῶς ἐκ βίβλου ζώντων ἕως τῆς ἐκρήξεως τῆς ἐπαναστάσεως, ὅτε, κατὰ ἀπρίλιον, ὡς ἠκούσαμεν, τοῦ 1821, κατεστράφη ὁ μόλις ἐνεννηκονταετίαν πρὸ τούτου τοῦ ἔτους ἀνεγερθεὶς μικρὸς ὑπὸ τὴν γῆν ναΐσκος τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς, ὡς καὶ οἱ πενιχροὶ ναοὶ τῶν ἔξω τῆς Κπόλεως θρακικῶν χωρίων. Ἄγνωστον τί ἀπέμεινεν ἀπὸ τῶν ἐπαλλήλων τούτων καταστροφῶν ἀκατάστρεπτον. Τὰ ἐντὸς σπηλαίων ἔμειναν ἀβλαβῆ.

Θὰ πορευθῶμεν μίαν ὥραν μακρὰν τοῦ χωρίου Καλφᾶ, πρὸς τὸ μέσον τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγούσης εἰς τὸ χωρίον Ἀζατλή. Εἰς τὸ μέσον τῆς ὁδοῦ ὑπάρχει ***Ἁγίασμα, τοῦ προφήτου Ἠλιοῦ*** λεγόμενον. Εἰσήλθομεν τῇ ἐπαύριον τῆς πανηγύρεως, ἀφόβως, διότι συνήθως ἐντὸς αὐτοῦ διενυκτέρευον κακοποιοί. Εὑρέθημεν ἐντὸς σπηλαίου μικροῦ λελαξευμένου ὑπὸ γήλοφον· εἷς τινα τοῦ σπηλαίου γωνίαν εὑρίσκεται δεξαμενὴ λελαξευμένη, τετράπλευρος, ὕδωρ ἔχουσα πόσιμον χλιαρόν. Ματαίως ἐρωτήσαμεν κατοίκους τοῦ Καλφᾶ, ἀλλ' οὐδὲν ἐγίνωσκον. Οὐδὲν εὕρομεν κατακόμβης ἴχνος, εἰς ἣν ἡ δεξαμενὴ ἦτο περιττή· οὔτε Σταυροῦ τύπον ἐγγεγλυμμένον που, οὔτε μονόγραμμα τοῦ Χριστοῦ· οὔτε ναὸς ἦτο λοιπόν, οὔτε καὶ λαξευτὸς τύμβος, εἰς ὃν ἄγνωστον βεβαίως διατί διωχετεύθη ὕδωρ· τοῦτο δέ, δυστυχῶς,

* Continuati σ. 9. 85, 174, 430 484 Μάγιστρος Συμεὼν 734. Λέων Γραμματικὸς 345.

SISMANOGLIO MEGARO

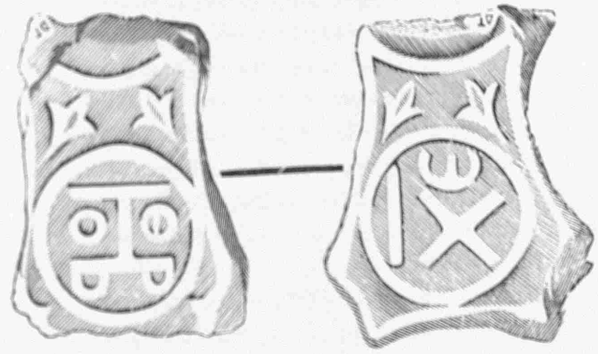
οὔτε ἐξητάσθη ποτε χημικῶς, ἵνα πληροφορηθῶμεν τὴν ποιότητα τοῦ Ἁγιάσματος καὶ μάθωμεν, ἴσως, ὅτι χάριν θεραπείας μετέβαινον ἐκεῖ οἱ ἀσθενεῖς τῶν γειτονευόντων αὐτῷ συνοικισμῶν. Ναὸς ὅμως οὐδέποτε ἦτο.

§

Κατερχόμεθα πρὸς τὴν θάλασσαν, εὑρισκόμεθα δὲ φερέλπιδες εἰς τὸ Ῥήγιον, τὸν Κιουτσοὺκ-τσεκμετζέ. Κατά τινα πρὸ σαράκοντα σχεδὸν ἐτῶν ἐπίσκεψίν μου ὡδηγήθην εἴς τι μέρος, ὀλίγῳ ἄνωθεν τοῦ Ῥηγίου κείμενον, ὅπου ἐτιμᾶτο τὸ ***Ἁγίασμα τῆς Ἀναστάσεως***, καὶ κατὰ κοινὴν ἐκδοχὴν τῆς ***ἁγίας Ἀναστασίας***. Ἡ εἰς αὐτὸ συρροὴ τοῦ πλήθους ἐγίνετο κατὰ τὸ μέγα Πάσχα. Περιξ τοῦ Ἁγιάσματος εὑρέθησαν κατὰ καιροὺς ἐρείπιά τινα καὶ λείψανα βυζαντινῆς οἰκοδομῆς. Τὸ Ἁγίασμα, παλαιότατον, ἔκρινα διασκευασθὲν πρὸ τῆς Θ' ἑκατονταετηρίδος. Εἰς τὸ Ἁγίασμα, πρό τινος ἐκλιπόν, ὁδηγεῖ καταβάσιον δεκαπέντε περίπου βαθμίδων. Δεξιόθεν τοῦ καταβαίνοντος εὑρίσκεται θαλαμίσκος· ἀριστερόθεν ἡμιθόλιον λίαν ἄκομψον. Τὸ Ἁγίασμα ἐντὸς βόθρου ξηροῦ σήμερον. Ἕτερον ὑπόγειον πανάρχαιον εὗρον οὐ μακρὰν τοῦ Ῥηγίου, τῷ 1892, εἴς τι ὕψωμα. Μετὰ ὀκταετίαν μεταβάς, ματαίως ἐζήτησα τὸν μικρὸν γήλοφον καὶ τὸ ὑπόγειον. Μνείαν αὐτοῦ ὁ ἀναγνώστης μου θὰ εὕρῃ εἰς τὸν Ζ' τόμον τῶν «Θρᾳκικῶν» καὶ εἰς σελίδα ρξβ' τοῦ μικροῦ βιβλίου μου τοῦ φέροντος τίτλον «Λίθοι καὶ Κεράμια». Ἐντύπωσιν μοὶ ἐνεποίησαν αἱ τοιχογραφίαι, οὐχὶ παλαιότεραι τῶν χρόνων τῆς ἀλώσεως. Οἱ κατελθόντες εἴχομεν τὴν ἰδέαν, ὅτι ἱστάμεθα εἰς σκευοφυλάκιον μονῆς ἢ ναοῦ παρακειμένου, ἐνῷ τὸ τῆς Ἀναστάσεως κρίνω παλαιόν, εἰδωλολατρικόν, Ἁγίασμα.

Περὶ τοῦ παλαιοτέρου τούτου οὐδεὶς δύναται νὰ εἴπῃ τίνα πάτρωνα ἅγιον εἶχεν, τίνα ναὸν εἶχε παρ' αὐτῷ. Τὸ ἐν Ῥηγίῳ μωαμεθανικὸν εὐκτήριον ὑποθέτω, ὅτι ἦτο πάλαι, πρὸ τῆς ἐξισλαμίσεως αὐτοῦ, ὁ ναὸς τοῦ ἁγίου Πέτρου, ὁ ὑπὸ Βασιλείου τοῦ Μακεδόνος ἐκ θεμελίων ἀνεγερθείς, πρὶν αὐτοῦ δὲ ἐκριζωθεὶς (Contin. 341) ὑπὸ σεισμοῦ βεβαίως. Περὶ τῶν εἰς τὸ Ῥήγιον ναῶν Καλλινίκου καὶ Στρατονίκου, καταστραφέντων ὑπὸ σεισμοῦ, τῷ 558, εἴδησιν οὐδαμοῦ εὗρον. Ἴσως εἰς τὸ μέρος, ὅπου κεῖται τὸ τῆς Ἀναστάσεως Ἁγίασμα, πρέπει 'να ζητήσωμεν ἐν ἡμέραις εὐδίαις μικρὸν ἢ μέγαν ναὸν τῆς Θεοτόκου.

Μεταβαίνομεν εἰς Ζεφύριον, ἢ Σαφράν, ὅπου μοὶ ἐπροξένησεν * ἔκπληξιν, ἐξ εὐλαβείας πρὸς τὴν πολιὰν ἀρχαιότητα τὸ Ἁγίασμα ***τῆς ἁγίας Παρασκευῆς***, (26 Ἰουλίου). Ἔγραψα περὶ αὐτοῦ ὀλίγιστα εἰς τὸν Ζ' τόμον τῶν «Θρᾳκικῶν». Ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἐπιτρέπεται ἡ ἐνταῦθα ἀνατύπωσις αὐτῶν, ἀλλ' ἀπαιτεῖται ἡ παράθεσις κοσμημάτων τινῶν ἱερῶν εὑρεθέντων εἰς τὸ πανάρχαιον Ἁγίασμα τοῦτο. Εἰς τὸ παρ' ἡμέραν ἐρειπιούμενον λοῦμα αὐτοῦ εὗρον τὸ μονόγραμμα τοῦ Χριστοῦ, ὅπερ ὡδήγησέ με εἰς τὴν Ε', ἢ τὴν Δ' ἑκατονταετηρίδα.

Πρὶν ἐπανέλθωμεν εἰς ἐπίσκεψιν τῶν χωρίων πάντων, ὅσα κεῖνται ἔξω τῶν τειχῶν, θὰ μείνωμεν ἐπὶ μικρὸν εἰς ***Τοπτσηλὰρ*** (Πυροβολητάς), τὸ βυζαντινὸν χωρίον Ἀρεταί. Εἶχεν Ἁγίασμα ἄλλοτε λησμονηθέντος πάτρωνος, διότι μέχρι τοῦ 1870, καθὼς ἐνθυμοῦμαι, τὸ εὔμορφον χωρίον εἶχε 3—4 πανδοχεῖα (χάνια). μέχρι τοῦ 1840 εἶχεν ἀνεμομύλους δέκα πέντε μέχρι δεκαεπτά, ἄρα καὶ κατοίκους Ἕλληνας, ὑπαγόμενον θρησκευτικῶς εἰς τὸν ναὸν ἁγίου Γεωργίου τὸν παρὰ τῇ πύλῃ Μυριάνδρῳ (Ἐδίρνε-καπὶ (τὸ **δ** ὡς d). Μετὰ τὸ 1870, ἢ, ἀκριβέστερον, μετὰ τὸ 1866, ὅτε κατηργήθησαν αἱ πύλαι τῶν τειχῶν καὶ τὸ καθεστὼς τοῦ κλεισίματος αὐτῶν μετὰ τὴν ἡλίου δύσιν, τὰ χάνια ἀνὰ ἓν ἐκλείοντο, καὶ, πολὺ πρότερον, οἱ χριστιανοὶ μυλωνᾶδες ἀπεχαιρέτισαν τὰς Ἀρετάς, συνοικιζομένας ὑπὸ τούρκων· μετὰ τὸ 1900 ἐκτίσθησαν εὔμορφοί τινες οἰκοδομαί, τουρκικαί.

Ἐπεσκέφθην τὸ χωρίον, πρώτην φοράν, τῷ 1884, καὶ μνείαν

---

* Τὸ λεκτικὸν τῆς παρούσης διατριβῆς σχηματίζει ἀντίθεσιν πρὸς τὸ «ἐπροξένησε»· ἀλλὰ φαίνονται εἰς ἐμὲ ἀνόητα τὰ: προὐξένησε, προὐκάλεσε, προὐτίμησε, καὶ πάντα τὰ ΠΡΟΥ....

SISMANOGLIO MEGARO

βραχυτάτην ἔγραψα εἰς τὴν «Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν» (τ. Δ΄). Ἐντὸς κήπου μεγίστου, καλλιεργουμένου ὑπὸ βουλγάρων ὀρθοδόξων μοὶ ἔδειξαν Ἁγίασμα· μετὰ πέντε ἔτη (1889) μετέβην καὶ πάλιν, ἔχων φίλους μού τινας συνοδοὺς, ἐν οἷς ἦν καὶ ὁ δικηγόρος Μελισσηνὸς Χριστοδούλου, ὁ ἀπὸ τοῦ 1914 μητροπολίτης Μαρωνείας, ὅς τις ἐλάλει ὁπωσδήποτε τὴν βουλγαρικήν. Τὸ Ἁγίασμα, ὅπερ εἶδον τῷ 1884, ἀπελάμβανε τιμὴν ἁγιάσματος, ἀλλ' ἠγνόουν οἱ κηπουροὶ τὸν πάτρωνα ἅγιον αὐτοῦ. Ἦτο πηγὴ νεροῦ, ἐντὸς τῆς γῆς· ἦτο 8—10 βαθμίδων, νεοκατασκευάστων· ἦτο τὸ νερὸν αὐτοῦ πόσιμον· Ἠκούσαμεν, ὅτι εὑρέθησαν εἰς τὸν κῆπον καὶ πέριξ αὐτοῦ ἑκατοντάδες πλίνθων ἐγγράφων, ἓν ἐπιτύμβιον Φιλουμένου, καὶ τεμάχια μαρμάρινα εἴς τινα ναόν, ἢ ναούς, ἀνήκοντα, περὶ ὧν ὀλίγα, διότι ὀλίγα καὶ ἔμαθον, ἔγραψα εἰς τὸ βιβλίον μου «Λίθους καὶ Κεράμια». Ἀγνοῶ εἰς τίνα μονὴν ἢ ναὸν ἀνῆκον τὰ ἐκεῖ ἀνευρεθέντα μικρὰ μετάλλια, ἢ μολυβδόβουλλα «***Ἀχειροποιήτου***»: μονῆς, ἢ εἰκόνος δούσης τὴν ὀνομασίαν ταύτην εἰς παλαιὸν ναόν.

Πρὶν εἰσέλθωμεν εἰς τὴν Πόλιν, τὴν ἐντὸς τῶν τειχῶν, καθῆκον ἔχω 'νὰ περιέλθω μετὰ τοῦ ἀναγνώστου μου τὰ Ἁγιάσματα τῶν θρᾳκικῶν προαστείων. Γράφω τὴν λέξιν ἐνταῦθα κατὰ τὴν παρ' ἡμῖν ἐν χρήσει σημασίαν, οὐχὶ δὲ κατὰ τὴν παρὰ βυζαντινοῖς· παρ' αὐτοῖς ἐσήμαινε τὸ λεγόμενον τουρκιστὶ τσιφλήκ.

Ἐπισκέπτομαι πρῶτον ***τὰ πανηγυρίζοντα κατὰ κινητὰς ἑορτὰς***, ὧν τὰ περισσότερα κατὰ τὴν Κυριακὴν τῆς ***Σαμαρείτιδος*** συνελκύουσι κόσμον πολὺν εὐλαβῶν. Τὰ δύο κεῖνται εἰς τὸν ***Βουγλούκδερὲ*** (τὸ ***δ*** ὡς d), καὶ ἐν ***Θεραπείᾳ*** τῆς δυτικῆς, θρᾳκικῆς ἀκτῆς τοῦ Βοσπόρου. Προσοχῆς ἀνάξια. Τὸ τῆς ἁγίας ***Φωτεινῆς*** (***Σαμαρείτιδος***) Ἁγίασμα, ἀνατολικῶς τοῦ ναοῦ τῆς ***Δριπείας*** (Τσιφούτμπουργάζ) κείμενον, κατὰ τὴν πρὸς τὸν Καλφὰν διεύθυνσιν, φαίνεται λείψανον ὑδραγωγείου. Ἑώρταζεν ἄλλοτε δὶς καὶ τρὶς τοῦ ἔτους (Σαμαρείτιδος)· ἁγίας Φωτεινῆς· καὶ Φῶτα (Θεοφάνεια) ὅτε ἦγον ἑορτήν, ἴσως καὶ σήμερον, κατὰ συνήθειαν δυσέκνιπτον, αἱ φέρουσαι τὸ ὄνομα Φωτεινή. Ἄλλο Σαμαρείτιδος Ἁγίασμα εἰς τὸ χωρίον ***Ἀβάσσο***=Κατασύρτας, βορείως τοῦ ναοῦ τῶν Λιτρῶν, ἐντὸς ἀμπελῶνος. Ὁ μεταβαίνων πρὸς ἔρευναν εὑρίσκετο ἐνώπιον ἀγωγοῦ ὕδατος, παριστῶντος, δυστυχῶς, τύπον ἀκραιφνοῦς ῥυπαρότητος. Ἕτερον Ἁγίασμα Σαμαρείτιδος εἰς τὸ ***Ῥήγιον***, παρὰ τὴν τοῦ σιδηροδρόμου γραμμήν, ἀνάξιον οἱασδήποτε προσοχῆς. Ἀπὸ ἑξηκονταετίας ἡ ἐπ' αὐτῷ πανήγυρις περιεστέλλετο βαθμηδόν, διαγραφομένη. Ἄλλο, ἕκτον τῶν ἐμοὶ γνωστῶν Ἁγιασμάτων ἐπὶ κινηταῖς ἑορταῖς τῶν ἐν θρᾳκικοῖς χωρίοις, τάττω τὸ εἰς τὸ ***Ζεφύριον*** (Σαφράν), χυδαῖον ὂν ἀγωγὸν ὕδατος.

Ζωοδόχου Πηγῆς, ἐκτὸς τοῦ φημιζομένου, εὗρον Ἁγίασμα εἰς ***Ψαμμαθίαν***, ***ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Νικολάου***, φρέαρ γλυκέος ὕδατος ποσίμου. Οἱ κάτοικοι λέγουσιν ὅτι τὸ τοῦ φρέατος ὕδωρ κατέρχεται ἀπὸ τοῦ παλαιφάτου τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς Ἁγιάσματος, ἀπέχοντος σχεδὸν ἡμισείας ὥρας ὁδὸν, τὴν γνώμην αὐτῶν θεμελιοῦντες εἰς τοῦτο· ὅτι ὅλων τῶν ἔξω, τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Νικολάου, κειμένων ἐγγὺς ἢ μακρὰν, φρεάτων, τὸ ὕδωρ ὑπάρχει ὑπόγλυφον, ἐνῷ τὸ τοῦ Ἁγιάσματος τοῦ ναοῦ τούτου γλυκύ. Ἕνεκα τούτου ἐκηρύχθη Ζωοδόχου Πηγῆς Ἁγίασμα.

Ἀναλήψεως ἓν μόνον γινώσκω, εἰς τὸν ***Κουρούτσεσμεν***, ***Ξηροκρήνην***· μὴ μεταβὰς εἰς αὐτό, στηρίζομαι ἐπὶ τοῦ Σκαρλάτου Δ. Βυζαντίου* κατ' αὐτόν, τὸ Ἁγίασμα κεῖται παρὰ τὰ ταφεῖα τῶν ἀρμενίων, ἀναβρύον «ὑπὸ τουβλοσκέπαστον καμάρωμα... ἔχον ἴχνη τείχους ἀρχαίου ναοῦ παρ' αὐτῷ».

Ἁγίασμα Ἁγίας Τριάδος, ἔξω τῆς Μελανδησίας (Μεβλεβὴ-χανὲ-καπού) κείμενον, ὑπενθυμίζει εἰς ἡμᾶς τὴν κατὰ ΙΔ΄ ἑκατονταετηρίδα ζῶσαν βυζαντινὴν μονὴν τοῦ Περδικάρη, περὶ ἧς παλαιόν τι γράμμα βυζαντινὸν ἐπίσημον κατέστησε γνωστὸν διὰ τῶν «Βυζαντινῶν Χρονικῶν» τῆς Πετροπόλεως ὁ ἁγιορείτης μοναχὸς Ἀλέξανδρος Εὐμορφόπουλος ὁ Λαυριώτης, ἀποστείλας πρότερον εἰς τὴν Μεσαιωνολογικὴν Ἑταιρείαν Κωνσταντινοπόλεως, εἰς ἣν οὐδεὶς εὑρέθη νὰ εἴπῃ τι, καίτοι μεταξὺ τῶν μελῶν αὐτῆς ἠρίθμει αὕτη τρεῖς, ἢ τέσσαρας, μελετῶντας τοὺς βυζαντινοὺς χρονογράφους· ἀπεξεδέχοντο, δυστυχῶς, οὗτοι τὴν ἐμὴν γνώμην πρῶτον, ἐγὼ δ' ἀνέμενον τὴν τοῦ ἰατροῦ καὶ θαυμασίου βυζαντιολόγου A. Mordtmann· καίτοι τοὺς συζητήσοντας ἐχειραγώγει ἡ ὕπαρξις τῶν παλατίων τοῦ Μαγγάνη. Σημείωσιν τούτων ἔγραψα εἰς τὸ «Ἀνατολικὸν Ἡμερολόγιον» Κ. Βακαλοπούλου τοῦ 1896, ὅπου ὑπεσημείωσα (σ. 116)«τρὶς προταθείσης ἐν τῇ Μεσαιωνολογικῇ Ἑταιρείᾳ συζητήσεως περὶ τοῦ ποῦ ἔκειντο τὰ δίκαια τοῦ Μαγγάνη, ***σιωπῶντος ἐμοῦ***, οὐδεὶς τῶν μετὰ θράσος ἐν ἐφημερίσι παραδοξολόγων ἠδυνήθη νὰ εἴπῃ τι, καίπερ δοθείσης προθεσμίας ἑνὸς ἔτους πρὸς μελέτην». Μετὰ παρέλευσιν ἐτῶν ἑξακοντα, καθὼς καὶ τότε, φρονῶ, ὅτι ἡ Ἁγία Τριὰς τοῦ Περδικάρη κατεῖχε τὸν χῶρον, πρὸ ἑπτὰ-ὀκτὼ αἰώνων, ὃν κατέχει σήμερον τὸ τῆς Ἁγίας Τριάδος Ἁγίασμα· γινώσκομεν δ' ἄλλοθεν ὅτι περὶ τὴν

* Κωνσταντινούπολις· τ. Β΄ σ. 107.

SISMANOGLIO MEGARO

λῆξιν τῆς ΙΔ΄ ἑκατονταετηρίδος (1400) ἐγνωρίζετο τὸ κτῆμα τοῦ Περδικάρη (Acta Patriarcatus, τ. Α΄ σ. 373) κείμενον πλησίον τῆς Χαρσοῦς (Χαρσίας, ἢ Χαρισίου) ἢ Μυριάνδρου, ἢ Πολυάνδρου πύλης (Ἐδίρνε-καπού), οἱ δὲ γινώσκοντες τὴν Κπολιν γινώσκουσι πόσον ἀπέχει τῆς Μελανδησίας πύλης ἡ τοῦ Μυριάνδρου. Τὸ Ἁγίασμα Ἁγίας Τριάδος ἀνῆκε παραχόρδως εἰς τὸν ναὸν τοῦ χωρίου Λιτρῶν, μόλις ἀπέχον 4—5 λεπτὰ τῆς ὥρας ἀπὸ τοῦ τείχους, ἐνῷ τὸ Τοπτσηλὰρ εἰς τὸν ναὸν ἁγίου Γεωργίου τὸν παρὰ τῇ Μυριάνδρῳ· δῆλα δή, ἡ μὲν Ἁγία Τριὰς εἰς τὴν μητρόπολιν Δέρκων, τὸ δὲ Τοπτσηλὰρ εἰς τὴν ἀρχιεπισκοπὴν Κωνσταντινοπόλεως. Ἡ παλαιὰ τῆς Ἁγίας Τριάδος μονὴ βεβαίως εἶχε κινστέρναν. αὕτη δ' ἐγένετο μετὰ τὴν ἅλωσιν Ἁγίασμα. Τὰ μάρμαρα τῶν τάφων τῶν ἐν τῇ Ἁγίᾳ Τριάδι μετεκομίσθησαν πρὸ ἐτῶν ἑκατὸν (1833) εἰς τὸν ἀνακαινιζόμενον ναὸν τοῦ ἁγίου Νικολάου, ἢ μᾶλλον τὸν νάρθηκα τοῦ ναοῦ, τοῦ ἔνδοθεν τῆς πύλης τοῦ ἁγίου Ῥωμανοῦ (Τὸπ-καπού)· τόσον δὲ ἀντιχρίστως καὶ ἀνευλαβῶς ἐρρίφθησαν εἰς τὸ ἔδαφος τοῦ νάρθηκος, ὥστε νὰ συμπεραίνῃ ὁ κατὰ πρῶτον ἐπισκεπτόμενος τὸν νάρθηκα, ὅτι πρὸ 150 καὶ πρὸ 200 ἐτῶν, ἀφ' ὅτου χρονολογοῦνται τινες τῶν ἐπιγραφῶν, οἱ ὀρθόδοξοι ἐθάπτοντο βλέποντες ἄλλος πρὸς βορρᾶν, καὶ ἄλλος πρὸς δυσμάς. Συνέστησα (τῷ 1880) εἰς τὸν παπᾶν καὶ εἰς τὸν διδάσκαλον τῆς ἑλληνικῆς συνοικίας τὴν ἐπανόρθωσιν τῆς ἀταξίας. Προσθετέον ἐνταῦθα, ὅτι παρεκάλεσα τότε νὰ σώσωσι καὶ τὴν ἔξω τοῦ ναοῦ ἐντετοιχισμένην, παρ' ἡμέραν δὲ φθειρομένην, ἐν λίθῳ παράστασιν τοῦ ποιμένος τοῦ φέροντος ἐπ' ὤμων τὸν ἀμνόν. Φοβοῦμαι, ὅτι ποιμὴν τε καὶ ἀμνὸς προσηνέχθησαν θυσία εἰς τὴν ἀναλγησίαν τῶν προκρίτων.

Ἁγιάσματα θρακικά, πανηγυρίζοντα κατὰ ἀκινήτους ἑορτὰς τοῦ ἔτους ἀπαριθμοῦνται περαιτέρω πολλά· τούτων τὰ περισσότερα εὑρίσκονται εἰς τὰ χωρία Βαθυρρύακα, ἢ Μπουγιοὺκ-Δερὲ (τὸ Δ ὡς D), Θεραπείαν, Μιχαήλιον ἢ Μέγα-Ῥεῦμα, καὶ Νεοχώριον, ἐν ὅλῳ 23. δῆλά γε δή

Βουκιοὺκ-Δερές· 14 καὶ 21 μαΐου· 24 ἰουνίου· 20, 26, καὶ 27 ἰουλίου· 8 σεπτεμβρίου· 6 δεκεμβρίου· διὰ τὴν 8 σεπτεμβρίου βλέπε Μπαυτζὲ-κιοῖ.

Θεραπεία (ἡ)· 21 μαΐου· 24 ἰουνίου· 1, 17, 26 ἰουλίου.

Μιχαήλιον· 12 ἰουνίου· 2, 7, 20 ἰουλίου· 29 αὐγούστου· 14 ὀκτωβρίου (ἁγίας Παρασκευῆς τῆς νέας).

Νεοχώριον· 10 φεβρουαρίου· 23 ἀπριλίου· 24 ἰουνίου· 26 ἰουλίου.

Τὰ χωρία, ἢ προάστεια, καθὼς ἐχαρακτηρίζοντο, ἢ παράπολα (παρὰ τὴν Πόλιν), καθὼς ἐλέγοντο πρὸ 200 ἐτῶν, τὰ ἔχοντα Ἁγιάσματα, ὀλίγα, τάττονται κατὰ τάξιν ἀλφαβητικήν.

Ἀβάσσο· 17 καὶ 26 ἰουλίου.

Ἅγιος Στέφανος· 26 Ἰουλίου, καὶ 2 σεπτεμβρίου· μεταξὺ Ἁγ. Στεφάνου καὶ Ἀφαμείας.

Αἴπάς· 26 ἰουλίου·

Ἀφάμεια (Μακροχῶρι)· 27 ἰουλίου.

Βαφεοχώριον ἢ ***Μπογιατζῆ-κιοῖ***· 27 ἰουλίου· μᾶλλον εἰς ***Ἐμιργκιὰν***, ἐντὸς τοῦ μεγάρου τῆς παλαίποτε διαλαμψάσης Μαυροβουνιωτικῆς πρεσβείας.

Βεβὲκ (Μπε)· εἰς τὴν εὐρωπαϊκὴν ἀκτὴν τοῦ Βοσπόρου· 24 καὶ 30 ἰουνίου. Ἡ περικλείουσα τὸ τελευταῖον οἰκοδομὴ ἐπεσκευάσθη 1742.

Γαλατάρια· 23 αὐγούστου.

Γαλατὰς (ὁ κατέναντι τῆς Πόλεως)· 26 ἰουλίου.

Γενὴ-Μαχαλὲ (Νέα συνοικία)· ἐντὸς τοῦ ναοῦ τοῦ Προδρόμου, ὑπὸ τὸν νάρθηκα· 24 ἰουνίου. Τὸ χωρίον, ἐπιθαλάσσιον, μετὰ τὸν Βαθυρρύακα, κάτω τοῦ στομίου τοῦ Εὐξείνου Πόντου.

Δαοὺτ-Πασὰς (τὸ Δ ὡς D) ἔξω τῆς πύλης ἁγίου Ῥωμανοῦ· 26 ἰουλίου· τὸ περίφημον Ἁγίασμα ὄφεως, ὡς θὰ ἐξηγηθῇ ἡ τουρκικὴ ὀνομασία αὐτοῦ Γιλὰν-ἁγιάσμα. Ὁ φίλος κ. Μιλτ. Σαραντὴς θὰ ἑρμηνεύσῃ τὸν ὄφιν.

Διπλοκιόνιον (Μπεσὶκ-τὰς)· 9 μαρτίου, καὶ 26 ἰουλίου εἰς τὸν ναὸν τῆς «Παναγίας τοῦ Μπάνιου».

Δριπεία· 29 αὐγούστου.

Ζεφύριον (Σαφρὰς)· 17 ἰουλίου, καὶ 6 δεκεμβρίου.

Ζωοδόχου Πηγῆς (πλησίον) κατὰ τὴν πρὸς θάλασσαν κατάβασιν· 26 ἰουλίου· τὸ τουρκιστὶ λεγόμενον Τσομπὰν-τσεσμὲ (κρήνη τοῦ ποιμένος). Ἡ ὀνομασία ἀπαντᾶται καὶ ἀλλαχοῦ, ἂν μὴ ἀπατῶμαι πολλῷ ἄνωθεν τοῦ Μπεσὶκ-τὰς, καὶ κατὰ τὴν πρὸς τὸ Σισλὴ ἄγουσαν ὁδὸν εἰς τὸ Μολλᾶ ἁγιάσμα. Οὐδέποτε ἠδυνήθην νὰ μεταβῶ εἰς τὸ Ἁγίασμα τοῦτο, ἤκουσα δ' ὅτι ἡ περικλείουσα τὴν πηγὴν τοῦ ὕδατος οἰκοδομὴ κατεσκευάσθη, ἐν εἴδει εὐκτηρίου (ἱμπατετχανὲ) μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1740-1750. Ὡσαύτως ἀπὸ φιλικῆς ἀνακοινώσεως ἔμαθον, ὅτι Τσομπὰν ἁγιάσμα καλεῖται τὸ τιμώμενον ἐπ' ὀνόματι τῆς ***Ἀναλήψεως*** καὶ κείμενον εἰς ἀπόστασιν μιᾶς καὶ ἡμισείας ὥρας ἀπὸ τοῦ εἰς τὸν Βόσπορον βιθυνικοῦ χωρίου ***Τζεγκὲλ κιοῖ***, βεβαίως ***Συγκέλλου χωρίον***, πλησιάζον δὲ μᾶλλον πρὸς τὴν Τζάμλιτζαν. Ἡ πανήγυρις αὕτη πρὶν τῶν ἡμετέρων χρόνων ἦτο λίαν ὀνομαστή, διὰ τὸ συρρέον ἀπὸ παρακειμένων χωρίων πλῆθος· ἴσως τοῦτο γίνεται καὶ σήμερον.

SISMANOGLIO MEGARO

ΣΗΜ. Ἐὰν γράφω τὸ Τζεγκὲλ Συγκέλλου χωρίον, ἔχω λόγον πείθοντα, ὡς φρονῶ. Ὅτι Συγκέλλου μονὴ ὑπῆρχε περὶ τὸ μέσον τῆς ΙΑ΄ ἑκατονταετηρίδος, οὐ σημειουμένου * τοῦ τόπου, ὅπου ἔκειτο· τὸ περὶ ταύτην χωρίον ἄρα Συγκέλλου-χωρίον· εἰς τὸν λόγον τοῦτον ἐνίσχυσιν μοὶ δίδει ἡ διὰ τὴν ἐξήγησιν τοῦ ὀνόματος Τζεγκὲλ ἀσύμφωνος ἀσάφεια. «Τὸ ὄνομα τοῦ χωρίου—γράφει ὁ Σκαρλάτος Δ. Βυζάντιος εἰς τὴν «Κωνσταντινούπολιν» αὐτοῦ (τ. Β΄ σ. 233)—ὀφείλεται κατά τινας μὲν, εἰς τὴν ἐπὶ σουλτὰν Μεχμὲτ τοῦ Β΄ εὑρεθεῖσαν ἐνταῦθα ἄγκυραν· κατ' ἄλλους δὲ, διότι ἔμεινε πολὺν χρόνον ἔρημον(;)· κατὰ δὲ τὸν Τιμόνην, διὰ τοὺς ἐν αὐτῷ κατοικοῦντας ἀγκιστροποιοὺς ἢ ἀγκυλοποιούς».

Καλφάς· 26 ἰουλίου, καὶ 24 σεπτεμβρίου (ἁγίας Θέκλης)· ἐντὸς κήπου, (καθὼς εὑρίσκονται καὶ πάντα σχεδὸν τὰ ἐν τοῖς χωρίοις). Πλησίον τοῦ Καλφᾶ (ΚαΡφᾶ) 17 ἰουλίου Ἅγίασμα ἁγίας Μαρίνης ἡ ***Πεντάντζα***, ἣν ἐνόμισαν γενομένην ἐκ παραφθορᾶς τῆς Παντανάσσης, καὶ ὑπερπαρενόμισαν οἱ κάτοικοι ὅτι ἦτο ναὸς ἐκεῖ τῆς Θεοτόκου, ἀνοικοδομηθεὶς τῷ 173. Βλέπε «Λίθους καὶ Κεράμιά μου» καὶ 15 αὐγούστου, περὶ οὗ πολλὰ ψεύδη ἔλεγον.

Κασὴμ πασᾶς· 26 ἰουλίου.

Κεφελὴ-κιοϊ· (χωρίον ἄνωθι τοῦ Βαθυῤῥύακος)· 15 σεπτεμβρίου.

Κιρὲτσ μπουρνού· (χωρίον μεταξὺ Θεραπείας καὶ Βαθυῤῥύακος)· 7 ἰουλίου, καὶ 29 αὐγούστου.

Λίτραι· 20 καὶ 26 ἰουλίου· τὸ τελευταῖον εἰς ἓν χάνι (πανδοχεῖον), ἐν τοποθεσίᾳ Καρὰ-ἀγάτσ.

Μπαγτζὲ-κιοϊ (κήπου χωρίον;)· 2 φεβρουαρίου· βρόχινον ὕδωρ συναζόμενον ὑπὸ κακόκτιστον θόλον. Τὸ χωρίον ὑπέρκειται τοῦ Βαθυῤῥύακος· καὶ 8 σεπτεμβρίου.

Νύμφαι· 26 ἰουλίου· εἰς τὸ μέσον τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγούσης ἀπὸ τοῦ χωρίου τούτου πρὸς τοὺς Ἁγίου Πάντας (Ἀϊπάν), διὰ τοῦτο δ' ἐσημειώθη καὶ ἐκεῖ.

Ξηροκρήνη (***Κουρσὺ-τσεσμέ***)· 26 ὀκτωβρίου, καὶ 6 δεκεμβρίου.

Ὀρτάκιοϊ (δῆθεν Μεσάχωρον). 23 ἀπριλίου· καὶ 26 ἰουλίου (Σκ. Βυζαντίου Β΄ σ. 104).

Πασᾶ-μπαγτζές· 7 ἰουλίου καὶ 29 αὐγούστου.

Ῥήγιον· 10 φεβρουαρίου, καὶ 26 ἰουλίου.

Σισλὶ· 26 ἰουλίου· μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν ἄνωθι τοῦ Μπεσὶκ-τὰς μερῶν.

Σωσθένιον· 6 δεκεμβρίου (διότι κατήντησε καταφύγιον τῶν θα-

* Κ. Ν. Σάθα Μεσαιων. Βιβλιοθήκη· τ. Ε΄ σ. 177. Ἐπιστ. Μιχαὴλ Ψελλοῦ.

λασσοπορούντων, ἐν καιρῷ θαλασσίας κακοκαιρίας).

Τὰ-ταῦλα· 2 μαΐου καὶ 7 ἰουλίου· καὶ 29 αὐγούστου (τοῦτο λείψανον λειλατηθέντος ὑδραγωγείου).

Τσιραγὰν-γιαλισὶ τὸ γνωστὸν παλάτιον (πυρποληθὲν πρὸ ὀλίγων ἐτῶν, μεταξὺ Βεσὶκ-τὰς καὶ Ὀρτάκιοϊ). Μέχρι τῆς τοῦ σουλτάνου Ἀζήζη βασιλείας, τὰ πλήθη τῶν πιστῶν μετέβαινον εἰς τὸ ἐν τῷ παλατίῳ τούτῳ Ἁγίασμα τοῦ «Ἀποκεφαλιστοῦ» ἁγίου Ἰωάννου (29 αὐγούστου)· ἀνοικοδομουμένου δὲ τοῦ ὑπὸ φῶς δάδων (τσιρὰ) κτισθέντος ἄλλοτε ἀνακτόρου τούτου, διέταξεν ὁ Ἀζὴζ 'να ἐμποδισθῇ τὸ προσκύνημα καὶ 'να φραχθῇ τὸ εὐκτήριον, ἢ δωμάτιον, ὅπου ἡ πηγή. Ἐπανειλημμένως ὁ σουλτάνος ἔβλεπε καθ' ὕπνον ἕνα προφήτην λευκογένειον προλέγοντα τῷ Ἀζὴζ, ὅτι θὰ πάθῃ πολλὰ κακὰ ἐὰν μὴ ἀνοίξῃ τὸ εὐκτήριον τοῦ Προδρόμου· φοβηθεὶς διέταξε 'ν' ἀνοιχθῇ τὸ λιθόκτιστον δωμάτιον, 'ν' ἀνάπτηται διηνεκῶς κανδήλα εἰς τὸ Ἁγίασμα καὶ νὰ γίνηται τὸ προσκύνημα κατὰ τὴν καθιερωμένην ἡμέραν. Ἐμάθομεν ἀπὸ στόματος ἑλλήνων κτιστῶν ταῦτα.

Χάσκιοϊ (κατέναντι Φαναρίου καὶ Παλατᾶ)· 26 ἰουλίου (ὑδραγωγεῖον κατεστραμμένον, ἢ μᾶλλον διεστραμμένον)· καὶ 27 ἰουλίου (ἐν ἰδιωτικῇ οἰκίᾳ). Τοῦ κατὰ τὸ μέρος τοῦτο παλαιοῦ ***λούματος τῆς Θεοτόκου Ἀρεοβίνδου*** τὰ ἐρείπια ἄδηλα.

Ἔξω τῶν τειχῶν, κατὰ τὸ πάλαι Κοσμίδειον, τὸ μετὰ τὴν ἅλωσιν Ἐγιούπ, ὑπῆρχεν ἄλλοτε τὸ ὑπὸ τῶν εὐλαβῶν ἑλληνίδων θεωρούμενον θαυματουργὸν Ἁγίασμα ***Μπουρουντζοὺκ***, οὗ τὸν ἐφέστιον ἅγιον οὐδέποτ' ἔμαθον· ἤκουον μόνον ὅτι εὑρίσκετο εἰς ὑπόγειον μαγαζείου γαλακτερὰ καὶ γιαούρτια κατασκευάζοντος.

Ὁ συγγραφεὺς τῆς «Κωνσταντινουπόλεως» Σκαρλάτος Δ. Βυζάντιος (Β΄ σ. 173) φρονεῖ Ἁγιάσματα τοὺς παρὰ Πέτρῳ Γυλλίῳ ναοὺς Θεοτόκου καὶ ἁγίου Νικολάου. Περὶ τούτων γίνεται μνεία ἐν οἰκείῳ τόπῳ.

Ὀγδοήκοντα πέντε ἠρίθμησα ἐν θρακικοῖς χωρίοις Ἁγιάσματα ἐκτὸς τῶν τειχῶν, μὴ ὑπολογιζομένων τῶν πανηγυριζομένων πρὸ δύο ἢ τριῶν αἰώνων. Ἴσως παρέλιπόν τινα. Δυσκόλως συνήθροιζον εἰδήσεις περὶ Ἁγιασμάτων.

Ἀπὸ τοῦ 1870 ἐπὶ τριάκοντα τέσσαρα ἔτη, χάριν ἐκδρομῶν ἀνὰ τὰ βιθυνικὰ καὶ τὰ θρᾳκικὰ τῆς Κωνσταντινοπόλεως προάστεια, ὑπὲρ τὰς 2500 φράγκων χρυσῶν μετὰ πολλῆς φειδοῦς, ἐκτὸς τῆς ἀμοιβῆς τῶν ὑπογραφέων μου· τῶν ἀποτελεσμάτων δὲ ἢ συμπερασμάτων τῶν ἐρευνῶν μου μένουσι μάρτυρες οἱ ***Λίθοι καὶ Κεράμια***, τὸ ***Βυζαντινὸν Ἑορτολόγιον***, αἱ ***Ἐκκλησίαι βυζαντιναὶ ἐξακριβούμε-***

SISMANOGLIO MEGARO

ναι, τὸ Ἑορτολόγιον κωνσταντινοπολίτου προσκυνητοῦ, τὰ Ἀναγνώσματα τῶν Κυριακῶν καὶ αἱ διατριβαί μου αἱ ἐν τῷ Ζ΄ καὶ Θ΄ τόμῳ τῶν «Θρακικῶν» ἐκδεδομέναι. Ἐν αὐταῖς ἐζήτησα ’να προσθέσω ὅσα παρέλιπον ἄλλοι. Αἱ διατριβαί μου αὗται βεβαίως ἔχουσιν ἐλλείψεις, ταύτας δὲ παρακαλῶ ’να συμπληρώσωσιν οἱ γεννηθησόμενοι μετ’ ἐμὲ εὐσυνείδητοι εὐρωπαῖοι μεσαιωνολόγοι — ἀπό τῶν ἑλλήνων οὐδὲν περιμένω μελέτης ἄξιον.

’Εξακολουθήσω διασώζων ἐν τύποις εἴ τι ἂν τηρῶ παρ’ ἐμοί τέως ἀσύντακτον. Τώρα παρακαλῶ τὸν ἀναγνώστην μου ’να ἐπανεύρωμεν τὰ 85, καὶ ’να προσθέσωμεν εἰς αὐτὰ τὰ ἐπίσης ἔξω τῶν τειχῶν τῆς Πόλεως κείμενα παλαιὰ Ἁγιάσματα· τὰ δύο δῆλα δή ἐν Βλαχέρναις, τὸ ἓν τῆς Μονῆς τῆς Χώρας, τὸ ἓν ὑπὸ τὸν ναὸν τῆς Θεοτόκου τῆς Σούβας, τὸ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς, ζῶντα οὕτως εἰπεῖν· προσθέτω τὰ λιπόντα τὸ ζῆν δύο· τὸ λοῦμα τῶν Ἀρεοβίνδου, καὶ τὸ λοῦμα τῆς Θεοτόκου τοῦ Νεωρίου. Πάντα ἐπ’ ὀνόματι τῆς Θεοτόκου. Εἰς ταῦτα τὰ ἑπτὰ ἐνώνυμα προσθέτω ἓν ὑπὸ τὸν οἶκον ναλμπάντη τινὸς ὀθωμανοῦ κατὰ τὰ ὄρια τῆς μονῆς τοῦ Παντοκράτορος (Ζεηρὲκ), θαυμασιώτατον βυζαντινὸν λοῦμα τῆς ΣΤ΄ ἴσως ἑκατονταετηρίδος, σῶζον τὸ μονόγραμμα ΧΡ... τὸ δὲ ἕτερον ὑπὸ τὸν οἶκον μωαμεθανοῦ τινος πέρσου πλουσίου κείμενον κατὰ τὴν πρὸς τὸν Βουκολέοντα κατωφέρειαν = Κάτεργα-λιμάν. Καὶ ταῦτα μὲν τά δύο κεῖνται ἐντὸς τῆς πόλεως, ἀναγράφονται δὲ ἐνταῦθα καθὸ βυζαντινά. Πάντα 94, ἀφαιρουμένων δὲ τῶν ληθαργούντων, ἢ μᾶλλον «ἐπ’ ἐλπίδι ζωῆς αἰωνίου εὐσεβῶς κεκοιμημένων» δύο, μένουσιν ἐννενήκοντα δύο Ἁγιάσματα κείμενα ἔξω τῶν πρὸς τὴν Θράκην τειχῶν, τῶν οὕτω λεγομένων χερσαίων.

’Αλλ’ ἡ ἐντὸς τῶν τειχῶν πόλις τοῦ Κωνσταντίνου κεῖται ἐν τῇ Θράκῃ, ὄχι ἐκτὸς αὐτῆς καὶ δυνάμεθα νὰ συναριθμήσωμεν μετὰ τῶν θρακικῶν Ἁγιασμάτων καὶ τὰ ἐντὸς τῶν τειχῶν, ἐξετάζοντες αὐτὰ δι’ ὀλίγων.

Καὶ τὰ μὲν ἐν τῇ πατριαρχικῇ σταυροπηγιακῇ συνοικίᾳ τοῦ Φαναρίου ἀναφέρονται ἐν ἀρχῇ τῆς παρούσης διατριβῆς, ἕνδεκα «σὺν Θεῷ ἁγίῳ». Οὐδὲν τούτων ἀρχαιότητος ἴχνος παραδεικνύει. Οὔτε εἰς τὴν τοῦ Ἐξω-κιονίου συνοικίαν εὗρον, ὅπου ἤκουσα ὅτι ἠριθμοῦντο δέκα πέντε ἢ δέκα ἕξ. Ἐγὼ ἠρίθμησα ὀλιγώτερα. Τινὰ παλαιὰ κατεχώσθησαν, ὡς τὸ εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ στραταρχείου = Σερασκεράτου, ὅπερ οἱ πρὸ τοῦ 1866 μεταβαίνοντες ἐφρόνουν ὅτι ἀνῆκεν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Σωτῆρος Ἀντιφωνητοῦ· οὗ ζητοῦμεν τὸν τόπον· ἔκειτο ἐντὸς παντοπωλείου, οὗ ὁ κύριος εἰπελάμβανε τὰς

προσόδους, ὡς ἐγίνετο καὶ εἰς ἕτερα «προσκυνήματα» τοιαῦτα, τοῦ Πατριαρχείου σιγῶντος.

Τινὰ τῶν Ἁγιασμάτων μετετοπίσθησαν, ἓν τούτων ἦτο τὸ τῶν 40 μαρτύρων ἐν Μπεσίκ-τάς, κείμενον ἐντὸς τοῦ παλατίου Ντολμὰμπαγτζέ· τοῦτο διωχετεύθη, ἐπὶ τοῦ σουλτάνου Μετζήτ, ὡς ἠκούσαμεν, ἀπὸ τοῦ παλατίου εἰς τὸ μέρος, ὅπου σήμερον εὑρίσκεται· τὸ δὲ τὸ αὐτὸ πάθος ὑποστὰν ἐκ τῶν ἐντὸς τῶν τειχῶν λέγεται ὃν τὸ τοῦ «ἁγη θαράπη», δῆθεν ἁγίου Θεράποντος, ἢ Θεράποντος Χριστοῦ, κατ’ ἐμέ. Εἰς τὴν ἰδέαν ταύτην προήγαγον ἐμαυτὸν ἀπὸ τῆς παραδόσεως, ἣν ἔσωζον οἱ παλαιοὶ ἀρχιτέκτονες, ὅτι καὶ τούτου τοῦ Ἁγιάσματος τὸ ῥεῖθρον, οὕτως εἰπεῖν, ἐξεδιώχθη ἀπὸ τοῦ παλατίου τοῦ Σεράη-μπουρνοῦ χειραφετηθὲν εἰς ὃν τόπον εὑρίσκεται σήμερον. Ἀναμιμνήσκομαι τοῦ ἐν τῷ παλατίῳ ἐκείνῳ ναοῦ τοῦ Σωτῆρος τῆς Χαλκῆς· καὶ νομίζω ὅτι ὁ Χριστὸς αὐτὸς ὁ εἰς τὴν Χαλκὴν ζωγραφούμενος, ὁ θεραπευτὴς καὶ θεράπων ὑπεβιβάσθη εἰς ἅγιον Θεράποντα = ἁγη θαράπη.

Ἄλλα Ἁγιάσματα εἶχον τὰ ἀτυχῆ τύχην καὶ ζωὴν ἀστέρων διαττόντων. Μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1840—45 εἴς τινα τόπον, ὑπὸ τὸ τεῖχος σχεδόν, περὶ που τὸ μεταίχμιον τῶν δύο συνοικιῶν Φαναρίου καὶ Παλίνου, ἀνεκαλύφθη Ἁγίασμα, καὶ ἅμα ἐγνώσθη ἡ ἀνακάλυψις καὶ τῶν ὀρθοδόξων τὰ πλήθη συνέῤῥεον μετὰ κηρίων καὶ θυμιαμάτων· ἀλλὰ τὴν δευτέραν ἢ τρίτην ἡμέραν τῆς ἀνακαλύψεως, ἀστυνομία καὶ Πατριαρχεῖον κατέχωσαν τὸ Ἁγίασμα.

Ἑτέρων ἐζήτησα τὰ ἴχνη ματαίως, ὡς ματαίως ἐζήτησα τὰ ἴχνη ναοῦ τῆς Θεοτόκου τοῦ Ἀραμπατζῆ-μεηντὰν = Ἀμαξηλάτου πλατείας, σωζομένου μέχρι τῶν μέσων τῆς ΙΗ΄ ἑκατονταετηρίδος ἄνω τοῦ Παλατᾶ. Τὸ ζητούμενον Ἁγίασμα θὰ μείνῃ γρῖφος εἰς ἐμέ, καὶ εἰς τὸν φιλάρχαιον ἀναγνώστην μου. Κώδηξ τις τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Νικολάου τῆς Ἁγίας, δῆλα δὴ τοῦ Τζιβαλίου ἀναφέρει δὶς καὶ τρὶς ἔξοδα τοῦ Ἁγιάσματος τοῦ Σωτῆρος, καὶ ποτε ἐπισκευὴν «τῆς τουλούμπας», ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον· τὸ Ἁγίασμα ἦν ἐκ τῶν διὰ ἀντλίας ἀνιμωμένων. Περὶ ἅ η θαράπη οὐδεὶς ἐν τῷ κώδηκι λόγος, καίτοι ὁ θαράπης αὐτὸς περιείχετο ἐντὸς τῆς ἐνορίας Ἁγίου Νικολάου τῆς Ἁγίας.

Πολλὰ τῶν ἐντὸς τῶν τειχῶν Ἁγιασμάτων ἀνασύρονται διὰ σχοινίων ἀπὸ φρεάτων, ὑπέθεσαν δέ τινες, ὅτι τὸ γλυκύ, ἢ εἴς τινας τόπους ὑπόγλυφον νερὸν τῶν φρεάτων ἐχρησιμοποιεῖτο διὰ τὴν πλήρωσιν τῶν πρὸ τοῦ νάρθηκος τοῦ ναοῦ λιθίνων φιαλῶν, ἢ λεκανῶν (γοῦρνα = πύελος), ἀφ’ ὧν ἐνίπτοντο οἱ πιστοὶ ἴσως ἀπὸ τῆς Β΄ ἢ τῆς Γ΄ ἑκατονταετηρίδος, ὅπου ἠδύναντο ’να κτίζωσι ναούς. Παρακαλῶ

SISMANOGLIO MEGARO

τὸν ἀναγνώστην 'ν' ἀκούσῃ εἴ τι ἂν γράφει Νεῖλος ὁ ὅσιος πρός τινα Μαρκιανόν, ἁπαντῶν εἰς τὴν ἐρώτησιν ἐκείνου, «διατί, πρῶτον ἔξω νιπτόμενοι τὰς χεῖρας, οὕτως εἰσερχόμεθα εἰς ναὸν Κυρίου προσεύξασθαι»· καὶ διδάσκει ὁ Νεῖλος. «Ἐπειδὴ πάντες ἔχομεν ἀνάγκην τῶν δι' εὐχῆς καθαρσίων, ἡ δὲ εὐχὴ πλύνει πᾶσαν ἀκαθαρσίαν ἐπιγιγνομένην ἡμῖν, ἐν μὲν τῷ θείῳ βαπτίσματι, δῆλον οὖν ἐν ἀρχῇ τῆς πίστεως, ἀπελούσθημεν ἀπὸ πᾶσαν ἀκαθαρσίαν, ἀλλὰ κατόπιν, ἀθεμίτου ὄντος τοῦ ἀναβαπτίζεσθαι, πᾶσαν κηλίδα ἀπορρίπτομεν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, ὡς παρὰ Ἰὼβ «ἐὰν ἀπολούσωμαι χιόνι, καὶ ἀποκαθάρωμαι χερσὶ καθαραῖς, ἱκανῶς ἐν ῥύπῳ με ἔβαψας». (ἐπιστ. κδ' Α' βιβλ. ἐπιστολῶν Νείλου). Ὅμως καὶ ἐπὶ ὑποθέσει ὅτι τὸ ὕδωρ τοῦ πηγαδίου ἀνιμώμενον διὰ σχοινίου ἐπλήρου τὴν φιάλην, τὸ ὕδωρ τοῦτο οὐδαμῶς ἠδύνατο 'να μεταβληθῇ εἰς ἡγιασμένον, διότι παρὰ τοῖς παλαιοῖς χριστιανοῖς ἦν ἄγνωστος ἡ τοιαύτη περὶ ἁγιασμάτων παράδοσις· οὐδεὶς δ' ἐκ τῶν φρονούντων ὅτι εἰς τὸ βάθος τοῦ φρέατος ὑπῆρχε πρὸ χιλίων ἐτῶν ναὸς ἐνεθυμήθη τὸ τοῦ σχολαστικοῦ «πηλίκους τραχήλους εἶχον, ὅτι εἰς τοιοῦτον βάθος πιεῖν ἠδύναντο». Ἐξήτασεν ἐπιτυχῶς ἕτερός τις τῶν αὐτοσχεδίων λογίμων ἑλλήνων τὸν λόγον τῆς ἁγιασματοποιήσεως τῶν φρεάτων.

Ἦσαν ἀπὸ χρόνων ἀρχαιοτάτων τὰ πηγάδια χρήσιμα τοῖς πρὸ Χριστοῦ πιστοῖς. Μὴ λησμονήσωμεν τὰ πρὸς μάντευσιν ἱερὰ φρέατα ἐν Ὑσιαῖς καὶ Κολοφωνίᾳ· Μὴ λησμονήσωμεν ὅτι, κατὰ τὰ μεγάλα Ἐλευσίνια οἱ πιστοὶ ἐκαθαρίζοντο πρότερον εἰς τοὺς ποταμοὺς Ῥειτούς, ἐνήστευον δὲ καὶ μίαν ἡμέραν. Τὴν ὑδατολατρείαν τῶν παλαιῶν ἑλλήνων καὶ ῥωμαίων καὶ πάντων βεβαίως τῶν ἡμέρων ἐν τῇ γῇ λαῶν ἐκληρονόμησαν οἱ χριστιανοί, ἐν οἷς καὶ οἱ πρόγονοι ἡμῶν. Ὡς δὲ πάντα τὰ εἰδωλολατρικὰ προσκυνήματα μετέβαλον εἰς ἱερὰ τεμένη τοῦ Θεοῦ τῆς ἀληθείας, οὕτω καὶ τὰς παρ' εἰδωλολάτραις ἱερὰς πηγὰς μετέβαλον εἰς ἱερὰς πηγὰς τῆς Θεοτόκου (βλ. προχείρως Ἑλλην. ἀρχαιοτήτων Λεξικὸν μεταφρ. Τζιβανοπούλου σ. 339, 352, 353 καὶ ἀλλαχοῦ). Ἀλλ' ἀπὸ χρόνων παλαιῶν ἐτέλουν οἱ χριστιανοὶ πανηγύρεις ἱερὰς εἰς τὰ ἐν ἀγροῖς καὶ εἰς ἀμπελῶνας εὑρισκόμενα θυσιαστήρια. Ταῦτα, κατὰ τὴν ἐν Καρθαγένῃ σύνοδον «ὡσανεὶ εἰς μνήμην μαρτύρων καθιστάμενα, ἐν οἷς οὐδὲ ἓν σῶμα, ἢ λείψανον μαρτύρων, ἀποκείμενα δείκνυνται, ἀπὸ τῶν ἐντοπίων ἐπισκόπων, εἴ ἐστι δυνατὸν [ἤρεσεν ἵνα] καταστρέφωνται· εἰ δὲ τοῦτο θορύβοις δημοτικοῖς οὐ συγχωρεῖται, ὅμως τὰ πλήθη νουθετηθῶσι μὴ ὀχλαγωγεῖν τοὺς τόπους ἐκείνους· καὶ ἵνα οἱ τὰ ὀρθὰ φρονοῦντες μηδεμιᾷ δεισιδαιμονίᾳ τῶν τοιούτων τόπων καταδεσμῶνται. Καὶ παντελῶς μηδὲ μνήμη μαρτύρων ἐπιτελεσθῇ, εἰ μή

που ᾖ σῶμα, ἢ τινα λείψανα ὦσιν, ἢ ἀρχαιογονία τινὸς οἰκήσεως, ἢ κτήσεως, ἢ πάθους, πιστῇ ἀρχαιότητι παραδιδῶνται. Ὅσα γὰρ δι' ἐνυπνίων καὶ ματαίων ἀποκαλύψεων ἀνθρώπων τινῶν ὁπουδήποτε καθίστανται θυσιαστήρια, παντὶ τρόπῳ τὰ τοιαῦτα ἀποδοκιμασθῶσι». Καὶ ἡ μὲν τελευταία διάταξις αὕτη τοῦ 83 κανόνος τῆς Καρθαγένης ἠδύνατο καὶ ἔπρεπε τὰ ἐφαρμοσθῇ καὶ κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν πατέρων ἡμῶν καὶ τῶν πάππων, οἵτινες εἶδον καὶ ἤκουσαν πολλὰ φρέατα, ἢ λάκκους πολλοὺς ὕδατος ἀνακηρυττομένους Ἁγιάσματα «δι' ἐνυπνίων καὶ ματαίων ἀποκαλύψεων ἀνθρώπων». Ὁ δὲ κανὼν διδάσκει ὅτι οἱ πιστοὶ συνέῤῥεον ἑορτάζοντες μνήμας ἁγίων εἰς τεμένη κείμενα ἐντὸς ἀγρῶν καὶ ἀμπελώνων· ἀλλ' οἱ ναοὶ οὗτοι, τὰ τεμένη ταῦτα οὔτε εἰς τόπον ἀθλήσεως μάρτυρος ἠγείροντο, οὔτε λειψάνων μαρτυρικῶν ἐνθρονισμὸς, ἢ λειψάνων ὁσίων, ἀπὸ τοῦ 412 καὶ ἐντεῦθεν, προηγήθη. Φρονῶ ὅτι, συνέῤῥεεν ὁ λαὸς ὁ χριστιανικὸς εἰς ἄλση καὶ πηγὰς ἱερὰς, ἀφιερωμένας πρὸ αἰώνων εἰς ἡμιθέους, ἢ θεάς, ἡ δὲ σύνοδος τῆς Καρθαγένης, φοβουμένη τὴν μετακύλισιν τῶν πιστῶν εἰς τὴν εἰδωλολατρείαν, ἀπηγόρευσε τὰ ὀχλαγώγια, καὶ, φρονιμώτατα σκεπτομένη, τὰ δι' ἀποκαλύψεων καὶ δι' ἐνυπνίων ματαίων ἀνθρώπων ὁπουδήποτε καθιστάμενα θυσιαστήρια.

Εἰς τὸ ὕδωρ τῶν εἰς ἀγροὺς, ἀμπελῶνας, καὶ δάση ᾠκοδομημένων χριστιανικῶν τεμενῶν ἐλούοντο ἀπ' ἀρχαίων χρόνων οἱ πιστοὶ, διάφορον ἰδέαν περὶ Ἁγιασμάτων ἔχοντες.

Ἀπὸ τῆς ἁλώσεως τῆς Κπόλεως καὶ ἐντεῦθεν πᾶσα πηγὴ ὕδατος, φρέαρ ἢ λάκκος, ἢ πλησίον ναοῦ κείμενος, ἢ ἔχον τὴν τύχην 'νὰ εὑρεθῇ ἐντὸς αὐτοῦ ἱερόν τι σκεῦος, ἢ σταυρὸς, ἢ εἰκὼν, ἐκηρύττετο Ἁγίασμα, ἤρκει νὰ ἔχῃ τὸ ὕδωρ γλυκὺ, οὕτω τὰ ἁλλεπάλληλα νερὰ, κρεμαστὰ ὕδατα, οἷον εἰπεῖν (κατὰ μίμησιν τῶν κρεμαστῶν κήπων τῆς Βαβυλῶνος) τοῦ Φαναρίου, καὶ τὰ γειτονεύοντα πρὸς ἁγιάσματα πανάρχαια, ἐτιμήθησαν ὡς Ἁγιάσματα, χωρὶς τινος διατυπώσεως. Εἰς τὸν ἐν Ψαμμαθίᾳ ναὸν τοῦ ἁγίου Νικολάου· ὑπῆρχεν Ἁγίασμα Ζωοδόχου Πηγῆς, περὶ οὗ ἔγραφον ἄλλοτε· «φρέαρ γλυκοῦ νεροῦ, τὸ ὁποῖον οἱ κάτοικοι φρονοῦσι κατερχόμενον ἐκ τοῦ Ἁγιάσματος τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς, καίπερ ἀπέχοντος ἡμίσειαν ὥραν, διότι τοῦτο μόνον ἔχει γεῦσιν γλυκεῖαν, ἐνῷ πάντα τὰ φρέατα τὰ κείμενα πέριξ τοῦ ναοῦ (ἁγίου Νικολάου), καθὰ λέγουσιν, ἔχουσιν ὕδωρ ὑπόγλυφον». Οὕτως ἀπήλαυεν Ἁγιάσματος φήμην τὸ ἐν κτιστῷ λάκκῳ ὕδωρ ἐν τῇ οἰκίᾳ τῇ μεγίστῃ πλησίον τοῦ ἄλλοτε ἐργοστασίου ἀτμοπλοίων Κουρτζῆ (Παναγιώτου) ἐν Φαναρίῳ, ἀπέχον 50—60 μέτρα ἀπὸ τῆς θαλάσσης, καὶ οὐχὶ παραδόξως ὃν καὶ

SISMANOGLIO MEGARO

τοῦτο γλυκύ· διότι ἦτο πάμπλουτος εἰς ὕδατα γλυκά ἡ συνοικία Φαναρίου καὶ δικαίως ἐλέγομεν περὶ αὐτῆς, ὡς καὶ περὶ τῆς Κωνσταντινοπόλεως τὸ γραφικὸν «Κύριος ἐπὶ θαλασσῶν ἐθεμελίωσεν αὐτὴν καὶ ἐπὶ ποταμῶν ἡτοίμασεν αὐτήν».

Ἐπὶ τῶν βυζαντινῶν, τὰ Ἁγιάσματα ἁγιασμοῦ πρότερον εἶχον ἀνάγκην. Εἰς τὸ χρησιμώτατον Εὐχολόγιον τοῦ Goar ἀναγινώσκομεν εὐχὰς δύο· τὴν μὲν «τοῦ κολυμβίου τῶν Βλαχερνῶν» τὴν δὲ «εἰς κόλυμβον διακονίας, ἤτοι λούσματος»—ἃς μετέγραψα καὶ εἰς τὸ ταλαίπωρον «Ἑορτολόγιον κωνσταντινοπολίτου προσκυνητοῦ» (ἐν ΚΠ 1904), σ. 202—3. Τί ἀπήγγελλεν ὁ πατριάρχης, ἢ οἷος δή-ποτε παπάς; «Ἁγίασον τὸ ὕδωρ τοῦτο..... Κατάπεμψον αὐτῷ τὴν χάριν τοῦ ἁγίου σου Πνεύματος ..... Ποίησον αὐτὸ ἀσθενούντων ἰατήριον, ὑγιαινόντων φυλακτήριον. Κάθαρον ἡμᾶς διὰ τοῦ ῥαντισμοῦ αὐτοῦ ὁ τὸν κόσμον διὰ τοῦ αἵματός σου ἀποκαθάρας»— καὶ πάλιν ἀλλαχοῦ· «καὶ κατάπεμψον ἡμῖν τὰ τῆς σῆς φιλανθρώπου δωρεᾶς ἰάματα ἐν τῷ παρόντι ἡμῶν λούσματι, οὐ πρὸς ἡδονὴν σώματος, ἀλλὰ πρὸς ἴασιν ψυχῆς καὶ σώματος» κλπ.

Λοιπόν· ταῦτα δηλοῦσιν ὅτι, καὶ Ζωοδόχου Πηγῆς, καὶ Βλαχερνῶν, καὶ Χώρας, καὶ Σούδας, καὶ Τιμίας Ζώνης, καὶ τοῦ παρὰ τὸ Ζεηρὲκ, καὶ τοῦ ἄνω τοῦ Κάτεργα-λιμὰν τὰ ὕδατα ἔπρεπε 'ν' ἁγιασθῶσι πρότερον δι' εὐχῆς ἐπισκόπου, ἢ πρεσβυτέρου καὶ κατόπιν ἱερᾶς τελετῆς ἦσαν Ἁγιάσματα: κόλυμβοι, ἢ λούματα, μπάνια, καθὼς σήμερον λέγομεν, ὕδατος ψυχροῦ. Ἀλλ' ἀνάγνωτε τὸν Συναξαριστὴν Νικοδήμου (τοῦ τοῦτον ἀνασκολοπίσαντος), τί γράφει εἰς τὴν 31ην αὐγούστου μνήμην τῆς «ἀνακαινίσεως τοῦ ναοῦ τῆς Ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου ἐν τῷ Νεωρίῳ». Μανθάνομεν, ἐξ αὐτοῦ τὸ παράδοξον, ὅπερ καὶ ἐν χειρογράφοις πρὸ τῆς ἁλώσεως (1453) συναξαρισταῖς ἀπαντᾶται· ὅτι Ἀντώνιος ὁ πατρίκιος, ἐπὶ τῶν αὐτοκρατόρων Μιχαὴλ καὶ Θεοδώρας, ἀνεκαίνισε τὸν ναόν, προϋπάρχοντα καὶ «ἔκτισεν ὑπ' αὐτὸν (τὸν ναὸν) λουτρὸν μικρότατον διὰ σωματικὴν του παρηγορίαν». Ἀλλ' ὑπὸ τὸ λουτρὸν ὑπῆρχε κάμινος, εἰς ἣν ἐθερμαίνετο τὸ ὕδωρ, εἰς αὐτὸ δὲ τὸ παράδοξον· Ἁγίασμα ἐλούοντο οἱ πιστοί! Ἀληθινὸν χαμάμι!!

Ἐν μιᾷ τῶν νυκτῶν, κατόπιν ὅσων ἔγραψα εἰς τὴν οὕτως ἀποκληθεῖσαν Μεγάλην Ἑλληνικὴν Ἐγκυκλοπαιδείαν (Κ σελ. 221—222), ἐπέβαλον εἰς ἐμαυτὸν 'ν' ἀριθμήσω τὰ ἐν Κπόλει, μέχρι καὶ Ῥηγίου, μέχρι καὶ τοῦ στομίου τοῦ Βοσπόρου, μέχρι Παντειχίου Ἁγιάσματα, ἐφ' ὅσον εἶδον ἢ ἤκουσα, καὶ εὗρον αὐτὰ περὶ τὰ 180. Παλαιότατα ὅμως, ἀπὸ Ῥηγίου καὶ ἐντεῦθεν, καὶ ἐντὸς τῆς Πόλεως,

φρονῶ ὄντα ὅσα ἄνω ἠρίθμησα, λέγων δὲ ἐ ν τ ὸ ς ἐννοῶ τὴν πρὸ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου Πόλιν. Εὔχομαι 'να εὑρεθῇ περίεργός τις καὶ πιστὸς Ἕλλην, 'να χορηγήσῃ ἡμῖν ἰδέαν πλήρη τοῦ ἐν Ἐγιοὺπ Μπουρουντζοὺκ-ἁγιάσμα καὶ τοῦ ἔσω τοῦ Ζινδὰν-καποὺ δῆθεν ἁγίου Βασιλείου.

Τοιαύτας εὐχὰς ἔγραψα καὶ ἄλλοτε· νῦν δὲ, ταῦτα, ὅσα λέγω, φοβοῦμαι μὴ θεωρηθῶσιν, εἰ οὐχὶ φωνὴ, ἀλλὰ γραφὴ βοῶντος ἐν ἐρήμῳ.

Κυριακὴ τῶν προφητῶν
Μωσέως, Ἀαρὼν, καὶ Σαμουὴλ
ἐν Ἀθήναις

ΜΑΝ. ΙΩ. ΓΕΔΕΩΝ

SISMANOGLIO MEGARO

ΘΡΑΚΙΚΟΙ ΚΩΔΙΚΕΣ

Εἰς τὸν ΙΑ΄ τόμον τῆς Ἐπετηρίδος Ἑταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν (1935) σελ. 361—382, ὁ κ. Δ. Γκίνης δημοσιεύει Καταλόγους Ἑλληνικῶν Κωδίκων ἐν Ἑλλάδι καὶ Ἀνατολῇ. Μεταξὺ αὐτῶν ἀναφέρονται οἱ κατωτέρω ἀφορῶντες τὴν Θράκην.

ΑΔΡΙΑΝΟΥΠΟΛΙΣ: Γυμνασίου. *Β. Στεφανίδου*. Κατ. ἐν Byzantinische Zeitschrift 14 (1905) 588, 16 (1907) 226 (κ. 80, μόνον οἱ θεολογικοί) πρβλ. *Ν. Βέη*, ἐν Παναθηναίοις 11 (1905)6) 88.—1 κ. περιγράφει ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος Ἀθηναγόρας, ἐν Ν. Ποιμένι 2 (1920) 612.

ΘΡΑΚΗ: Ὁ ***Α. Π. Κεραμεύς***, ἐν Ἀρχαιολ. ΙΖ΄ Παραρτήματι (1886) τοῦ Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου Κων]πόλεως (Περιοδικὸν) περιγράφει: 3 κ. ***Σχολῆς Σηλυβρίας*** (σ. 4), 3 κ. ***Συλλόγου Ραιδεστοῦ*** (σ. 5), 3 κ. διαφόρων ἰδιωτῶν ἐν ***Μυριοφύτῳ*** (σ. 5) κ. τινὰς ἐν ***Ἡρακλείτζᾳ*** (σ. 6) καί τινας κ. (ἐκ τῶν 42) τῆς Κοινότητος ***Καλλιπόλεως***. Κώδικες τινὲς τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης, ἰδίως ἐκ Ραιδεστοῦ καὶ 2 κ. τῆς Αἴνου μετεφέρθησαν τῷ 1923 εἰς τὴν Ἐθνικὴν Ἀθηνῶν (πρβλ. Νέος Ἑλληνομνήμων, 17, 219). Περὶ τῶν κ. τῆς ***Μεσημβρίας***, πρβλ. Ἡμερολόγιον τῆς Ἀνατολῆς 6 (1887) 177. Ὁ ***Bratke***, ἐνTheolog. Literaturblatt 15 (1894) 66 περιγράφει 1 κ. τῆς ***Ραιδεστοῦ***.

Ὁ *Π. Παπαγεωργίου* ἐν Ἡμερολ. τῆς Ἀνατολῆς 6 (1887) 115 περιγράφει 1 κ. τῆς ***Μονῆς Μπατσκόβου***, ἐπὶ τῆς Ροδόπης. Πρβλ. καὶ Γ. Κ. ἐν Ἀκαδημίᾳ 1 (1887) 2, 22.

Ὁ *Σπ. Λάμπρος*, ἐν Mélanges Graux (Paris 1884) 621, περιγράφει 5 κ. τῆς ***Μαδύτου***. Πρβλ. Ἀδριανούπολις.

ΞΑΝΘΗ: ***Μονῆς Παναγίας Ἀρχαγγελιωτίσσης***. Κατάλογος (κ. 65) ὑπὸ Χρυσοστόμου ***Χατζησταύρου*** ἐν Byzantinische Zeitschrift 21 (1912) 65.

Μονῆς Παναγίας Καλαμοῦς. Κατάλογος (κ. 10) ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἔνθ' ἀν.

ΣΩΖΟΠΟΛΙΣ: ***Μονῆς Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου***. Κατάλογος (κ. 44) ὑπὸ *Α. Π. Κεραμέως* ἐν Vizantiniski Vremennik (1900) 661. —40 κ. ἐκ τούτων μετεκομίσθησαν εἰς τὴν Μονὴν τῆς Θεοτόκου ἐν Χαλκῃ.

ΦΙΛΙΠΠΟΥΠΟΛΙΣ: Ὁ *Β. Σκορδέλης* ἐν Δελτίῳ Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας τῆς Ἑλλάδος 4 (1892) 290 ἀναφέρει 1 κ. τῆς ***Ἑλληνικῆς Σχολῆς*** καὶ 1 κ. τῆς ***Μητροπόλεως***.

Εἰς τὰ ἀνωτέρω προσθέτομεν ὅτι εἰς τὸν Ε΄ τόμον τῶν «Θρακικῶν» σελ. 163—178 ὁ κ. *Μιλτιάδης Σαραντὴς* περιγράφει τοὺς Κώδικας τῆς Ἐπισκοπῆς ***Μετρῶν καὶ Ἀθύρων*** καθὼς καὶ εἰς τὸν Β΄ τόμον τῶν «Μεσαιωνικῶν γραμμάτων» (1934) σελ. 171—177 δημοσιεύεται παλαιὸς Κῶδιξ τῆς Ἐπισκοπῆς ***Μετρῶν καὶ Ἀθύρων*** ὑπὸ *Ἀναστασίου Κ. Π. Σταμούλη* μετὰ τεσσάρων πινάκων.

Ὁμοίως εἰς τὸ Ἀρχεῖον τοῦ Θρακικοῦ Λαογραφικοῦ καὶ Γλωσσικοῦ Θησαυροῦ (1934—35) τόμ. 1ος, σελ. 189—227 δημοσιεύονται ἀντίγραφα διαφόρων ἐγγράφων καὶ πρακτικῶν ἐκ τῶν Κωδίκων τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἀδριανουπόλεως, ἀπὸ χειρόγραφα Γ. Λαμπουσιάδου.

Ἀλλ' ἐκτὸς αὐτῶν εἰς τὰ χειρόγραφα τοῦ ἀειμνήστου Λαμπουσιάδου εὑρέθησαν καὶ αἱ ἑξῆς σημειώσεις ὡς ἀναφέρει

ἐκ τοῦ ἀρχαίου κώδικος τῆς Μητροπόλεως

Ἐν ἔτει 1658 ἐγένετο χειμὼν μέγας, ὥστε ὑπὸ τῆς πολλῆς χιόνος ἔπεσεν ἡ ἐκκλησία τῆς Μητροπόλεως, ἥτις ἦτο μικρά· ἀνακαινισθεῖσα ἐπιμελείᾳ καὶ σπουδῇ τοῦ τότε καιροῦ μητροπολίτου Ἀδριανουπόλεως Νεοφύτου ηὐξύνθη καὶ γέγονε μεγάλη καθὼς νῦν ὁρᾶται. Τὰ δὲ ἔξοδα ἐδώκασιν οἱ Χριστιανοὶ τῆς Ἀδριανουπόλεως.

Τῷ ἔτει 1678 ὄντος Βεζύρη τοῦ Μουσταφᾶ Πασᾶ ὅπου δὲν ἄφινε νὰ οἰκοδομήσωσιν ἐκκλησίας, σπουδῇ καὶ φροντίδι τοῦ αὐτοῦ μητροπολίτου ἐζωγραφίσθη ἡ ἐκκλησία τῆς Μητροπόλεως καὶ ἐγένετο καὶ τὸ φάτνωμα ἤτοι τὸ ταβάνι τοῦ νάρθηκος δι' ἐξόδων τῶν πολιτῶν. Μόνον τὰ ἄσπρα τοῦ νακάση διὰ τὸν νάρθηκα ἔδωσεν ὁ μητροπολίτης.

Τῷ 1690 Ἔδωκαν οἱ Χριστιανοὶ Ἀδριανουπόλεως ἀσλλανίλα 19500 προτροπῇ καὶ ἐπιμελείᾳ ἡμετέρᾳ καὶ εὔγαλαν τὰς κανδύλας καὶ τὰ λοιπὰ ἀσημικὰ τῆς μητροπόλεως ὅπου ἦσαν ἐνέχυρον εἰς τοὺς ἐθνικούς.

Τῷ 1694 Ἠλευθέρωσαν πάλιν σπουδῇ καὶ προτροπῇ ἡμετέρᾳ οἱ Χριστιανοὶ τὰ ἱερὰ σκεύη καὶ ἄμφια καὶ τὰ βιβλία καὶ τὸν νάρθηκα καὶ τὴν αὐλὴν καὶ τὰ ὀσπήθια τῆς μητροπόλεως ὅπου ἦσαν ἐνέχυρα εἰς τοὺς ἐθνικοὺς καταστρώνομεν δὲ εἰς τελείαν φανέρωσιν τὸ γράμμα ὅπερ πεποιήκαμεν τότε.

Δοσίθεος ἐλέῳ Θεοῦ Πατριάρχης τῆς ἁγίας πόλεως
Ἱερουσαλὴμ καὶ πάσης Παλαιστίνης
κατὰ μῆνα Ἰούλιον

Ὁ Ἀθανάσιος εὐλαβέστατος ὢν περὶ τὰ θεῖα καὶ φροντίζων, ὡς εἰπεῖν καὶ μὲ τὸ ὑπὲρ δύναμιν διὰ τὴν τιμὴν καὶ εὐπρέπειαν τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως ἠβουλήθη νὰ ἐλευθερωθοῦν τὰ πράγματα ὅλα τῆς

SISMANOGLIO MEGARO

μητροπόλεως ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ δυνάστου· ὅθεν ἐκάλεσε καὶ ἡμᾶς συνεργούς, ἐδόθησαν λοιπὸν τῷ κρατοῦντι γρ. γερὰ 2,95δ καὶ ἠλευθερώθησαν εἰς αὐτοὺς ὁ νάρθηξ τῆς ἐκκλησίας, καθὼς διαλαμβάνουν τὰ 9 χοτζέτια ὅπου ἦσαν καὶ αὐτὰ ἐνέχυρα ἅτινα ἐβάλθηκαν εἰς τὸ σκευοφυλάκιον τῆς μητροπόλεως καὶ διωρίσθηκαν φύλακες ἐκ τῶν γουναράδων, μπακάληδων, καφταντζίδων, ἀμπατζίδων καὶ τακιμτσίδων.

Αἱ ἐν Ἀδριανουπόλει κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς παρούσης ἑκατονταετ. γνωσταὶ συντεχνίαι τῶν Ὀρθοδόξων

Τούτων αἱ πρῶται δώδεκα ἦσαν αἱ ἐπισημότεραι προεδρεύουσαι κατὰ τὴν φαινομένην κάτωθι σειράν, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῶν κωδίκων.

1. Γουναράδες
2. Παντοπῶλαι
3. Καπαματζίδες
4. Καλπακτσίδες — πιλοποιοί
5. Ἀμπατζίδες — Κατασκευασταὶ ἑτοίμων ἐνδυμάτων ἐξ ἐπιτοπίου ἐριούχου (ἀμπᾶς)
6. Μυλωνάδες — Μυλωθροί
7. Ράπται
8. Ποσματζίδες — Οἱ ἐπιδιορθοῦντες καὶ μεταπωλοῦντες παλαιὰ ἐνδύματα καὶ ἄλλα σκεύη
9. Κερεστετζίδες — Ξυλέμποροι
10. Παπουτσίδες — Οἱ κατασκευάζοντες εὐμαρίδας
11. Τσιμετσίδες — Ὑποδηματοποιοί
12. Λιναράδες
13. Μπεζάσιδες — Ὑφασματοπῶλαι
14. Σουβατζίδες — Οἱ ἐπισκευάζοντες καὶ ζωγραφίζοντες τοὺς τοίχους τῶν οἰκιῶν
15. Τζελέπιδες — Προβατέμποροι
16. Ναλμπάντιδες — Πεταλωταί
17. Μπογιατζίδες — Βαφεῖς
18. Μεταξομπογιατζίδες — Οἱ βάπτοντες μεταξωτὰ
19. Καϋμακτσίδες — Γαλακτοπῶλαι
20. Ταχιντζίδες — Οἱ κατασκευάζοντες ταχίνι, ὅπερ εἶνε ὁ χυμὸς τοῦ σησάμου, ἐξαγόμενος διὰ μηχανῶν καὶ χρησιμεύων εἰς καταστευὴν χαλβάδων

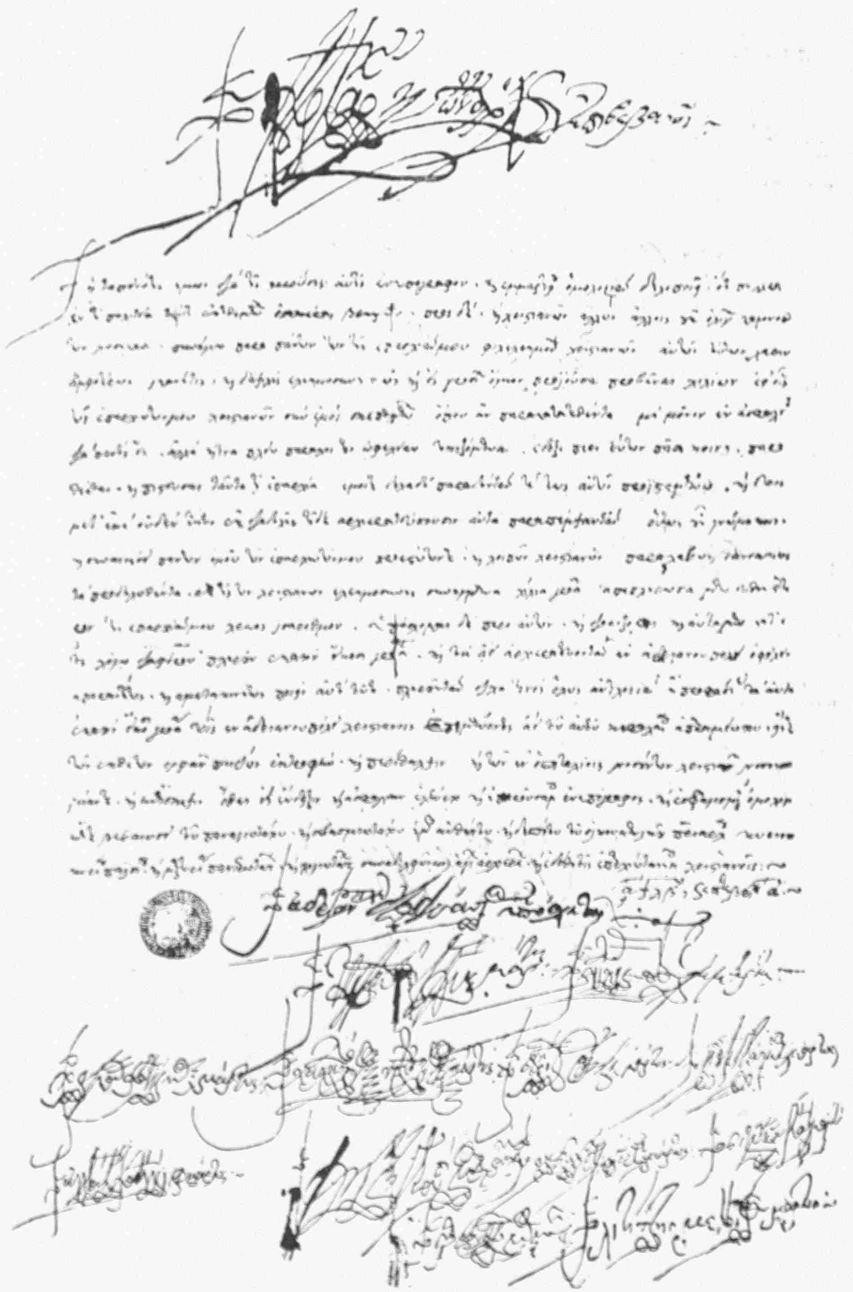
21. Οὐντζίδες — Ἀλευροπῶλαι
22. Ἀσταρτζίδες
23. Μποτζατζίδες — Οἱ κατασκευάζοντες μποτζάν, εἶδος ζύθου ἐκ κέγχρου
24. Γεμενετζίδες — Οἱ κατασκευάζοντες τὰ εὐτελέστατα ὑποδήματα
25. Καπνάδες
26. Κιγιτζίδες — Οἱ καπνοκόπται
27. Γεζμπεζίδες — Οἱ ἐπιδιορθωταὶ παλαιῶν ὑποδημάτων
28. Βουτσάδες — Οἱ κατασκευασταὶ βαρελίων
29. Σιμιτζίδες — Κουλουροποιοί
30. Κουντουράδες — Ὑποδηματοποιοί
31. Κουγιουμτζῖδες — Χρυσοχόοι
32. Ἀραμπατζίδες — Ἁμαξοπηγοί
33. Κάπηλοι — Οἰνοπῶλαι
34. Δογραματζίδες — Λεπτουργοὶ ἢ ξυλουργοί
35. Χασάπηδες — Κρεοπῶλαι
36. Ψαράδες — Ἰχθυοπῶλαι
37. Ἀχτσίδες — Μάγειροι
38. Μουτάφιδες — Οἱ κατασκευασταὶ τριχίνων ἐπίπλων
39. Ματραπὰς μπαχτσεβάνιδες — Οἱ πωλοῦντες χορταρικά
40. Μπαχτσεβάνηδες — Οἱ καλλιεργοῦντες χορταρικὰ καὶ ἄλλα ὄσπρια
41. Ἀχτάριδες — Ροποπῶλαι
42. Καζαντζίδες — Χαλκεῖς
43. Μπερμπέριδες — Κουρεῖς
44. Νηματομπογιατζίδες — Οἱ βάπτοντες βαμβακερὰ νήματα
45. Δουλγκέριδες — Τέκτονες
46. Μουμτζίδες — Κηροπηγοί
47. Τσιλεγγίριδες — Κλειθροποιοί
48. Ταχτσίδες — Λιθοξόοι
49. Τοαφτσίδες — Οἱ πωλοῦντες διάφορα Εὐρωπαϊκὰ προϊόντα, οἷον μαχαιρίδια, ἐπιστόμια καπνοσυρριγγίων, κτένια κλπ.
50. Κεραμιδάδες — Οἱ κατασκευάζοντες κεραμίδας
51. Παζαρτζίδες — Ὀπωροπῶλαι
52. Καυταντζίδες
53. Νακάσιδες

SISMANOGLIO MEGARO

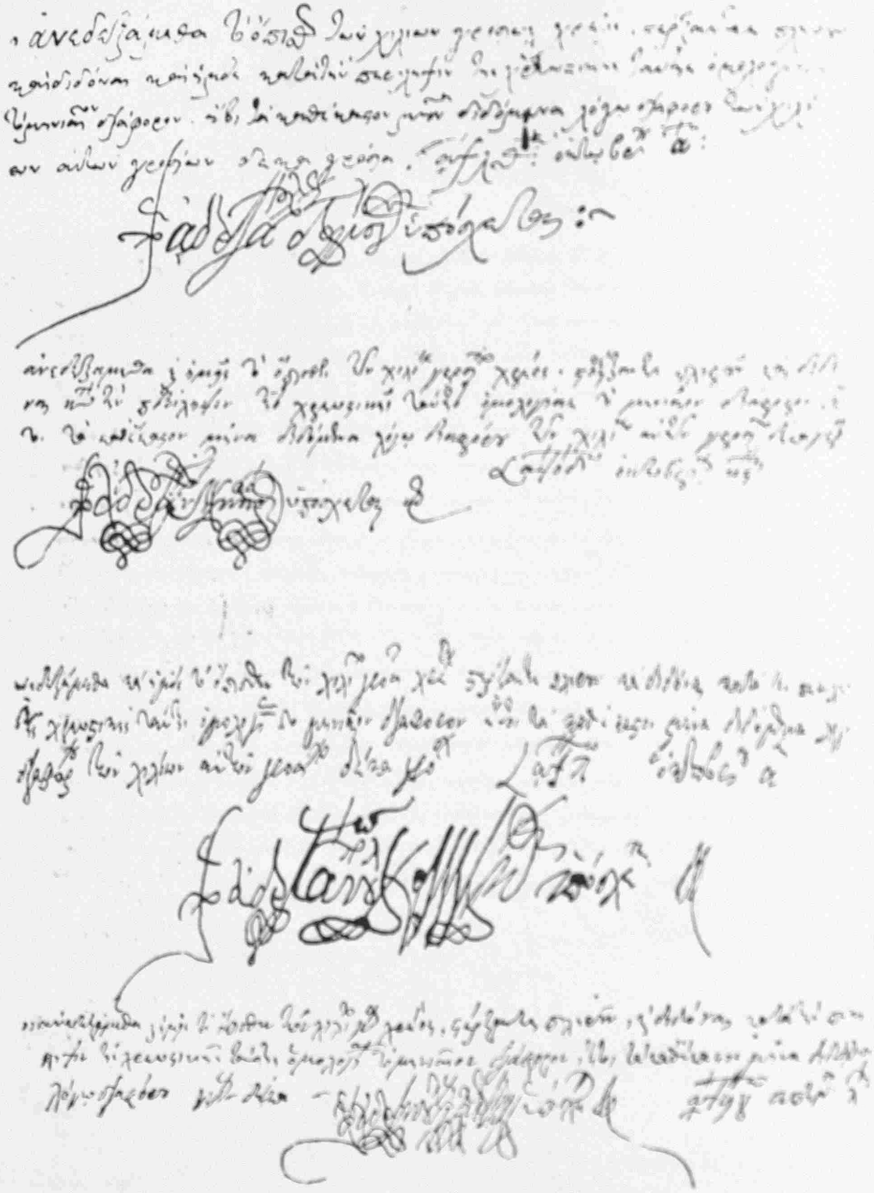
54.	Σαναλτζίδες	
55	Μπουναρτζίδες	Οἱ σκάπτοντες φρέατα
56.	Τσομπάνιδες	Ποιμένες
57.	Κιοτσίδες	
58.	Τσιφτσίδες	Γεωργοὶ
59.	Ἐτιουτσίδες	Οἱ σιδηρόνοντες φορέματα
60.	Διλτζίδες	Οἱ κατασκευάζοντες καπνιστὰς γλώσσας
61.	Ὡρολογάδες	
62.	Πατσιατσίδες	
63.	Σκεμπετζίδες	
64.	Μαντρατζίδες	Οἱ κατασκευάζοντες τυροὺς
65.	Ἰπτσίδες	Σχοινοποιοὶ
66.	Τσιομπάσιδες	Οἱ μεταπωλοῦντες ἵππους
67.	Μαραγκοὶ	
68.	Τσουκαλάδες	Οἱ κατασκευάζοντες τὰ πήλινα ἀγγεῖα
69.	Κυρατζίδες	Οἱ διὰ τῶν ἵππων καὶ τῶν ἁμαξῶν τῶν μεταφέροντες ἀνθρώπους καὶ ἐμπορεύματα εἰς ἄλλας πόλεις
70.	Σαπουντζίδις	
71.	Τουρσιουτζίδες	Οἱ κατασκευάζοντες τουρσεῖς
72.	Ξυδάδες	
73.	Σεπιουργγετζίδες	Σαροθροποιοὶ
74.	Σεχριπιτζίδες	
75.	Τουλουμπατζίδες	Ὑδραντλιαντοποιοὶ
76.	Γιαγτζίδες	Οἱ πωλοῦντες ἔλαια
77.	Σεδεφτζῆδες	
78.	Γιουμουρτατζίδες	Ὠοπῶλαι
79.		Ἀμπελουργοὶ
80.	Ἀραϊτζίδες	
81.	Σαράφιδες	
82.	Μαντζιλικτσῆδες	
83.	Ντοκμετζίδες	
84.	Ξενοδόχοι	

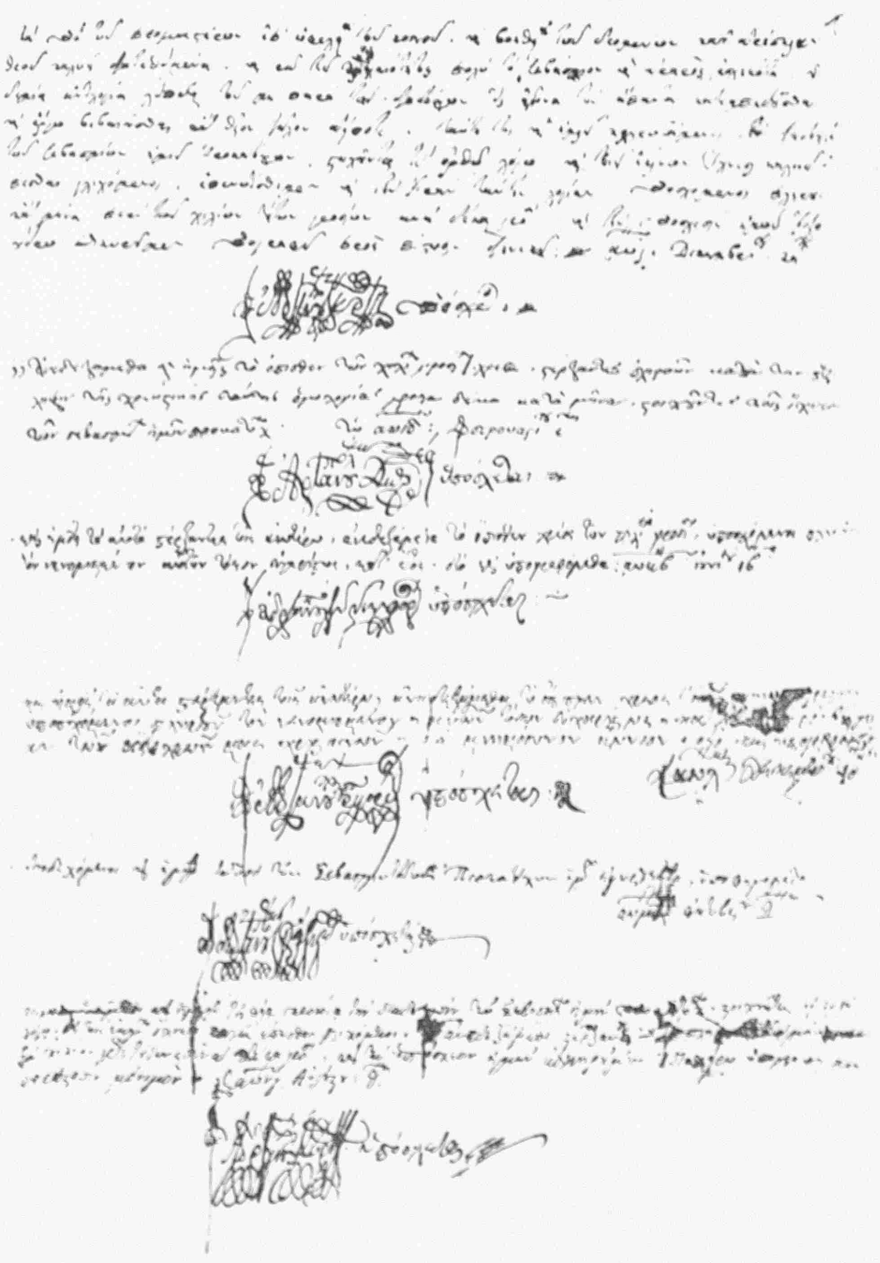
***

Παρὰ τῷ ἐν Θεσσαλονίκῃ ἐξ Ἀδριανουπόλεως συμβολαιογράφῳ κ. Γ. Κωνσταντινίδῃ εὑρίσκεται τετρασέλιδον φύλλον διαστάσεων 0,49 × 0,27 ἐπὶ τῶν τριῶν σελίδων τοῦ ὁποίου εὑρίσκονται τὰ κατωτέρω, τῶν ὁποίων δημοσιεύομεν διὰ τὸ περίεργον καὶ φωτοτυπικὰ ἀντίγραφα εὐχαριστοῦντες τὸν κ. Κωνσταντινίδην.

ISMANOGLIO MEGARO

† Ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ἐπιβεβαιοῖ.

† Ἡ ταπεινότης ἡμῶν διὰ τῆς παρούσης αὐτῆς ἐνυπογράφου καὶ ἐμμαρτύρου ὁμολογίας δηλοποιεῖ, ὅτι πολλῶν ἐν τῇ Πολιτείᾳ ταύτῃ ἐκτιθεμένων ὁσημέραι βρεφῶν, πρὸς δὲ Χριστιανῶν ἄλλοις οὐκ ὀλίγον καμνόντων νοσήμασι, συνήγετο παρὰ πάντων τῶν τῆς ἐπαρχίας μου φιλελεημόνων Χριστιανῶν, αὐτῶν τούτων χάριν ἀμφοτέρων ἱκανή τις καὶ δαψιλὴς ἐλεημοσύνη, ὡς καὶ εἰς γρ. ὄγκον προϊοῦσα προβῆναι χιλίων ἐροῖς τῶν ἐπαρχιωτῶν τῶν Χριστιανῶν σὺν ἐμοὶ σκεπτομένων, ὅπου ἂν παρακατατιθέντα μὴ μόνον ἐν ἀσφαλεῖ διὰ παντὸς εἴη, ἀλλὰ καὶ τινα πλείω παράσχοι τὴν ὠφέλειαν τοκιζόμενα, ἔδοξε περὶ τούτων πᾶσι κοινῇ, παραθέσθαι καὶ πιστεῦσαι ταῦτα τῇ ἐπαρχίᾳ ἐμοί τε δηλ. παραδόντας τῷ τέως αὐτῶν προϊσταμένῳ καὶ τοῖς ὑπ' ἐμὲ οὐδὲν ἧττον ἐκ διαδοχῆς τῆδε ἀρχιερατεύουσιν αὐτὰ παραπέμψαντες. Οὕτως οὖν γνώμῃ κοινῇ καὶ συναινέσει πάντων ὁμοῦ τῶν ἐπαρχιωτῶν μου προεστώτων καὶ λοιπῶν Χριστιανῶν, παραλαβὼν δανειακῶς τὰ προδηλωθέντα ἐκ τῆς τῶν Χριστιανῶν ἐλεημοσύνης συνηγμένα χίλια γρ. ἀπεπλήρωσα μὲν εὐθὺς ἕτερον τῆς ἐπαρχίας μου χρέος ἰσάριθμον, ὑπόσχομαι δὲ περὶ αὐτῶν καὶ διορίζομαι καὶ αὐτὸς μὲν κατ' ἔτος λόγῳ διαφόρου πληροῦν γρ. 120 καὶ τοὺς ἀεὶ ἀρχιερατεύοντας ἐν Ἀδριανουπόλει ὀφείλειν ἀπαραιτήτως καὶ ἀμετακινήτως ποιεῖν αὐτὸ τοῦτο, πληροῦντας δίχα τινὸς ὅλως ἀντιλογίας, ἢ προφάσεως τὰ αὐτὰ 120 γρ. τοῖς ἐν Ἀδριανουπόλει Χριστιανοῖς. Ἐπιμένοντος ἀεὶ τοῦ αὐτοῦ κεφαλαίου ἀπαραμειώτου, εἴς τε τῶν ἐκθέτων ὀρφανῶν παιδίων ἀνατροφὴν καὶ περίθαλψιν καὶ τῶν ἐν ὀπηταλίοις νοσούντων Χριστιανῶν νοσοκομίαν τε καὶ ἐπίσκεψιν. Ὅθεν καὶ εἰς ἔνδειξιν καὶ ἀσφάλειαν ἐγένετο ἡ παροῦσά μου ἐνυπόγραφος καὶ ἐσφραγισμένη ὁμολογία ἐπί τε βεβαιώσει τοῦ Παναγιωτάτου καὶ Σεβ. ἡμῶν αὐθέντου καὶ Δεσπότου τοῦ Οἰκουμ. Πατρ. κ. κ. Παϊσίου καὶ μαρτυρίᾳ πανιερωτάτων καὶ λογιωτάτων συναδελφῶν μοι ἁγίων Ἀρχιερέων, καὶ ἐδόθη τοῖς ἐπαρχιώταις μοι Χριστιανοῖς— ᾳψλβ' Σεπτεμ. α' [1]).

Σφραγὶς † Ὁ Ἀδριανουπόλεως **Ἀθανάσιος** ὑπόσχεται, † Χαλκηδόνος **Νικόδημος**, † Βερροίας, † Κρήτης **Γεράσιμος**, † Ἀγχιάλου **Καλλίνικος**, † Μεσημβρίας **Γρηγόριος**, † ὁ Βιζύης, † ὁ Αντίτζης **Μεθόδιος**.

Σελ. 2

Ἀνεδεξάμεθα τὸ ὄπισθεν τῶν χιλίων γροσίων χρέος, στέρξαντες πλη-

1) =1732 Ἀθανάσιος 1709—1739. Ὅρα Σάρδεων Γερμανοῦ, Ἐπισκοπικοὶ Κατάλογοι Θράκης «Θρακικά» τόμ. ΣΤ' σ. 42.

ροῦν καὶ διδόναι καὶ ἡμεῖς κατὰ τὴν περίληψιν τῆς χρεωστικῆς ταύτης ὁμολογίας τὸ μηνιαῖον διάφορον, εἴτε τὰ καθέκαστον μῆνα διδόμενα λόγῳ διαφόρου τῶν χιλίων αὐτῶν γροσίων δέκα γρόσια: ᾳψλθ' Ὀκτωβρίου Ι [1]).

Ὁ Ἀδριανουπόλεως **Διονύσιος** ὑπόσχεται

Ἀναδεξάμεθα καὶ ἡμεῖς τὸ ὄπισθεν τῶν χιλίων γροσίων χρέος στέρξαντες πληροῦν καὶ διδόναι κατὰ τὴν ἀντίληψιν τῆς χρεωστικῆς ταύτης ὁμολογίας τὸ μηνιαῖον διάφορον ἤτοι τὰ καθέκαστον μῆνα διδόμενα λόγῳ διαφόρου τῶν χιλίων γροσίων δέκα γρόσια:

Ὁ Ἀδριανουπόλεως **Νικηφόρος** ὑπόσχεται ᾳψοδ' Ὀκτωβρίου κζ' [2]).

Ἀναδεξάμεθα καὶ ἡμεῖς τὸ ὄπισθεν τῶν χιλίων γροσίων χρέος στέρξαντες κλπ., ᾳψπ [3]) Ὀκτωβρίου α'.

Ὁ Ἀδριανουπόλεως **Καλλίνικος** ὑπόσχεται

Ἀναδεξάμεθα καὶ ἡμεῖς κλ.

ᾳψλγ' σεπτ. λ' [4]).

Ὁ Ἀδριανουπόλεως **Γαβριὴλ** ὑπόσχεται

Σελ. 3

Τὰ παρὰ τῶν σωματείων ἐπ' ὠφελείᾳ τοῦ κοινοῦ καὶ βοηθείᾳ τῶν δεομένων κατ' ἀρέσκειαν Θεοῦ καλῶς διατεθειμένα καὶ ἐκ τῆς ἀρχαιότητος πολὺ τὸ Σεβάσμιον καὶ * ἐσχηκότα οὐδεμία ἀντιλογία * τοῦ μὴ παρὰ τῶν διαδόχων εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα κατεμπεδοῦσθαι καὶ ἔργῳ βεβαιοῦντες κατὰ θεῖον ζῆλον ἀείποτε ταύτῃ τε καὶ ἡμεῖς κληρωσάμενοι τὴν διαδοχὴν τῶν σεβασμίων ἡμῶν προκατόχων, στοιχοῦντες τῷ ὀρθῷ λόγῳ καὶ τοῖς ἐκείνων ἴχνεσι καλῶς ἔπεσθαι γλιχόμενοι, ἐπενωτίσθημεν καὶ τὴν ἱερὰν ταύτην λογίαν, ὑποσχόμενοι πληροῦν κατὰ μῆνα περὶ τῶν χιλίων τούτων γροσίων ἀνὰ δέκα γρ. καὶ τὴν ὑπόσχεσιν ἡμῶν ἰδιοχείρως ἐπικυροῦμεν ὑπογραφῇ πρὸς πίστωσιν διηνεκῆ.

ᾳωι' Δεκεμβρ. κα' [5]).

Ὁ Ἀδριανουπόλεως **Κύριλλος** ὑπόσχεται

1) =1739 Διονύσιος Σεπτέμβριος 1739—1774 Αὐτ.— 2) =1774 Νικηφόρος Φεβρ. 1779—1780 Αὐτ.

3) =1780 Καλλίνικος 8βριος 1780—1792 Αὐτ. σ. 43.

4) =1793 Γαβριὴλ 7βριος 1792—1810 Αὐτόθι.

5) =1810 Κύριλλος 10βριος 1810—1811 Αὐτόθι.

*) Δυσανάγνωστον.

Ἀπεδεξάμεθα καὶ ἡμεῖς τὸ ὄπισθεν τῶν χιλίων γροσίων χρέος, στέρξαντες πληροῦν κατὰ τὴν ἀντίληψιν τῆς χρεωστικῆς ταύτης ὁμολογίας γρόσια δέκα κατὰ μῆνα στοιχοῦντες τοῖς ἴχνεσι τῶν σεβασμίων ἡμῶν προκατόχων. τῇ αωιδ'. Φεβρουαρίου ε[1]).

Ὁ Ἀδριανουπόλεως Δωρόθεος *ὑπόσχεται*

Καὶ ἡμεῖς τὰ αὐτὰ στέρξαντες τοῖς ἀνωτέρω, ἀνεδεξάμεθα τὸ ὄπισθεν χρέος τῶν χιλίων γροσίων ὑποσχόμενοι πληροῦν τὸν νενομισμένον αὐτοῦ τόκον εὐχαρίστως κατ' ἔτος· διὸ καὶ ὑπογραφόμεθα αωκβ' ιβ' [2]).

Ὁ Ἀδριανουπόλεως Νικηφόρος *ὑπόσχεται*

Καὶ ἡμεῖς τὰ αὐτὰ στέρξαντες τοῖς ἀνωτέρω, ἀπεδεξάμεθα, τὸ ὄπισθεν χρέος τῶν χιλίων γροσίων ὑποσχόμενοι πληροῦν τὸν νενομισμένον τόκον εὐχαρίστως κατ' ἔτος εἰς βοήθειαν τῶν ἀδελφῶν μας χριστιανῶν εἰς μνημόσυνον αἰώνιον δι' ὃ καὶ ὑπογραφόμεθα αωλ' Δεκεμβρίου [3]).

Ὁ Ἀδριανουπόλεως Γρηγόριος *ὑπόσχεται*

Ἀποδεχόμεθα καὶ ἡμεῖς τὸ ὑπὸ τῶν Σεβασμιωτάτων προκατόχων ἡμῶν ἐγκριθέντα ὑπογράφομεν. αωμ' Ὀκτωβρ. λ'. [4])

Ὁ Ἀδριανουπόλεως Γεράσιμος *ὑπόσχεται*

Κληρωσάμενοι καὶ ἡμεῖς τῇ θείᾳ προτοίᾳ τὴν διαδοχὴν τῶν σεβασμίων ἡμῶν προκατόχων στοιχοῦντες τῷ ὀρθῷ λόγῳ καὶ τοῖς ἐκείνων ἴχνεσι καλῶς ἔπεσθαι δεχόμενοι ἀπεδεξάμεθα στέρξαντες πληροῦν κατὰ μῆνα τῶν χιλίων γρ. τούτων ἀνὰ δέκα γρόσια καὶ τὴν ὑπόσχεσιν ἡμῶν ἐπικυροῦμεν ἰδιοχείρῳ ὑπογραφῇ πρὸς παράστασιν μόνιμον αωνγ', δ'[5]).

Ὁ Ἀδριανουπόλεως Κύριλλος *ὑπόσχεται*

---

1) =1814 Δωρόθεος Ἰούνιος 1813—1821. Αὐτόθι σ. 44. Ἐν τῷ μεταξὺ ἐχρημάτισαν μητροπολῖται Ἀδριανουπόλεως Δανιὴλ καὶ Κύριλλος.

2) =1822 Νικηφόρος Ἀπρίλιος 1821—1824. Αὐτόθι.

3) =1830 Γρηγόριος Μάϊος 1830—1840. Αὐτόθι. Μεταξὺ τοῦ προηγουμένου καὶ τοῦ Γρηγορίου ἀναφέρεται Γεράσιμος.

4) =1840 Γεράσιμος Ἰούνιος 1840—1853. Αὐτόθι.

5) =1853 Κύριλλος Μάρτιος 1853—1873. Αὐτόθι.

Ὡς φαίνεται τὸ δημοσιευόμενον ἀφορᾷ διὰ τὰ λεγόμενα αὐλικὰ χρέη, εἶνε δὲ ὑπόσχεσις 13 ἀρχιερέων Ἀδριανουπόλεως (1732—1853) ἐπικυρουμένης τῆς πρώτης ὑποσχέσεως τῷ 1732 παρὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Παϊσίου καὶ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Πλειότερα σχετικὰ θέλει γράψῃ εἰς προσεχῆ τόμον τῶν «Θρακικῶν» ὁ Σεβαστὸς συνεργάτης τῶν «Θρακικῶν» Ἀρχῶν κ. Μαν. Γ. Γεδεών.

Ὁ κ. Μυρτ. Ἀποστολίδης μᾶς πληροφορεῖ σχετικῶς μὲ τοὺς κώδικας Φιλιππουπόλεως ὅτι ὁ ἀρχαιότερος κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Τσουκαλᾶ, ἀναγνώσαντος αὐτοὺς πρὸ τοῦ 1850, ἀνήρχετο μέχρι τῶν μέσων τοῦ 16ου αἰῶνος. Τῷ 1861 ὅτε οἱ Βούλγαροι συνέστησαν ἰδίαν κοινότητα ὑπεξήρεσαν πάντας τοὺς κώδικας μετὰ τῶν ἐγγράφων τῆς μητροπόλεως κατὰ δὲ τὸ ἀνθελληνικὸν κίνημα τοῦ 1906 διαπαγείσης τῆς μητροπόλεως κατεστράφησαν καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ 1861 ἀρχεῖα. Ἐν τῇ Βουλγαρικῇ Μητροπόλει περιεσώθησαν 2 κώδικες τοῦ μητροπολίτου Κυρίλλου ἀπὸ τοῦ 1780 καί τινες ἄλλοι καὶ περίληψιν αὐτῶν πρόκειται προσεχῶς νὰ δημοσιεύσῃ.

Κώδικες τῆς Μητροπόλεως Σηλυβρίας τῶν ἐτῶν 1870—1912 εὑρίσκονται εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ Γυμνασίου Μιτυλήνης.

Εἰς τὰ γραφεῖα τοῦ Ταμείου Ἀνταλλαξίμων Κοινοτικῶν περιουσιῶν ἐν Ἀθήναις εὑρίσκοντο τῇ 15 Ἰανουαρίου 1935 οἱ κατωτέρω Κώδικες.

1 Κοινότης Ἀδριανουπόλεως

156 1) Βιβλίον περιέχον τὰς δωρεὰς ὑπὲρ τοῦ Φιλεκπ. Συλλόγου Ἀδρ]πόλεως ἀπὸ 1904 μέχρι 1905

157 2) Βιβλίον συνεδριάσεων ἀπὸ τοῦ Μαΐου 1889 μέχρι τῆς 28 Φεβρουαρίου 1890.

158 3) Πρακτικὰ Φιλεκπαιδ. Συλλόγου Ἀδρ]πόλεως ἀπὸ τῆς 5ης Ν]βρίου 1919 μέχρι 2ας Φεβρουαρίου 1921.

159 4) Βιβλίον Πρακτικῶν Ἀστικῆς Σχολῆς Ἀδρ]πόλεως ἀπὸ 1ης Σ]βρίου 1906 μέχρι 24 Σεπτεμβρίου 1916.

160 5) Βιβλίον Ταμείου Ἀδρ]πόλεως ἀπὸ Σ]βρίου 1909 μέχρι Ἰουλίου 1912.

161 6) Καθολικὸν Κοινότητος ἀπὸ Αὐγ. 1916 μέχρι 31ης Αὐγ. 1919.

162 7) Πρακτικὰ Κοινότητος ἀπὸ 3ης Μαρτίου 1890 μέχρι 1ης Ἰουλίου 1892.

163 8) Ἕτερον βιβλίον Πρακτικῶν ἀπὸ 7ης Ἰουλ. 1892 μέχρι 13 Σ]βρίου 1895.

164 9) Βιβλίον Διδασκαλικῆς Ἀδελφότητος μὲ πρακτικὰ ἀφορῶντα τὴν λειτουργίαν τῶν Σχολῶν ἀπὸ 29 Αὐγούστου 1909 μέχρι 26ης Ἰουλίου 1922.

ISMANOGLIO MEGARO

165 10) Ἕτερον βιβλίον Πρακτικῶν τῆς Κοινότητος ἀπὸ 3ης Μαρτίου 1887 μέχρις 28 Φεβρουαρίου 1890.

166 11) Βιβλίον Βιβλιοθήκης Ἀδριανουπόλεως ἀπὸ 10ης Ἰουνίου 1900 μέχρι τοῦ 1911.

167 12) Πρακτικὰ Ἀδρ]πόλεως ἀπὸ 27 Μαΐου 1881 μέχρι 9 Ὀκτωβρίου 1881.

168 13) Ἕτερον βιβλίον Πρακτικῶν Ἀδρ]πόλεως περιέχον ἐν ἀντιγράφῳ τὰ αὐτὰ τοῦ ὡς ἄνω βιβλίου καὶ μὲ συνέχειαν μέχρις 9ης Ἰουνίου τοῦ 1882.

169 14) Ἕτερον βιβλίον Πρακτικῶν Ἀδρ]πόλεως ἀπὸ 22 Ἰουνίου 1882 μέχρις 27 Ν]βρίου 1883.

170 15) Κώδιξ Νοσοκομείου Ἀδρ]πόλεως ἀπὸ Ἰουνίου 1819 μέχρι 31ης Δεκεμβρίου 1852.

171 16) Ταμεῖον Ἀδρ]πόλεως. Εἰσπράξεις καὶ πληρωμαὶ ἀπὸ 10 Ἀπριλίου 1912 μέχρι 31 Αὐγ. 1914.

172 17) Καθολικὸν Ἀδρ]πόλεως. Ἀνάλυσις τῶν διαφόρων λογαριασμῶν τῆς Κοινότητος ἀπὸ Μαρτίου 1911 μέχρι 31 Αὐγ. τοῦ 1912.

173 18) Βιβλίον Πρακτικῶν τῆς Κοινότητος ἀπὸ 31ης Ἰουλίου 1884 μέχρι 3ης Μαρτίου 1887.

2. Ἐπαρχία Ἡρακλείας

206 1) Εἷς χατοφύλαξ (ντοσιὲ) περιέχον περὶ τὰς 1000 ἐπιστολὰς τοῦ Μητροπολίτου Ἡρακλείας πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ πρὸς ἰδιώτας. Βιβλίον πολύτιμον διὰ τὴν ἱστορίαν. Ἀπὸ 16 Ἰουλίου 1898 μέχρι τῆς 15ης Ἰουνίου τοῦ 1915.

207 2) Βιβλίον Ταμείου Μακρᾶς Γεφύρας Θράκης ἀπὸ 19 Ν]βρίου 1919 μέχρις 27 Ἰουνίου 1922.

208 3) Βιβλίον Ἐκκλησίας Ἁγίου Ἰωάννου τῆς ὡς ἄνω Κοινότητος περιλαμβάνον εἰσπράξεις καὶ πληρωμὰς ἀπὸ 27 Σεπτεμβρίου 1921 μέχρις 6 Ἰουλίου 1922.

209 4) Ταμεῖον τῆς Ἐφορείας τῶν Λαμπαδαριδείων Ἐκπαιδευτηρίων τῆς αὐτῆς Κοινότητος ἀπὸ 4 Ὀκτωβρίου 1919 μέχρι τῆς 6ης Νοεμβρίου 1921.

210 5) Πρωτόκολλον τῆς αὐτῆς Κοινότητος εἰσερχομένων καὶ ἐξερχομένων ἐγγράφων ἀπὸ 23 Ἰουνίου 1922 μέχρις 23 Σ]βρίου 1922.

3. Κοινότης Ραιδεστοῦ

211 1) Βιβλίον Πρακτικῶν τῆς Ἐφοροδημογεροντίας ἀπὸ 28 Ἀπριλίου 1895 μέχρι 14ης Δ]βρίου 1896.

212 2) Βιβλίον Κοινότητος Μακρᾶς Γεφύρας. Διάφοροι Λογαριασμοὶ καὶ Πρακτικὰ καὶ Κανονισμὸς τῆς Κοινότητος ἀπὸ 19 Δεκεμβρίου 1893 μέχρι 17ης Ν]βρίου 1899.

213 3) Βιβλίον τοῦ ἐν Ραιδεστῷ Θρακικοῦ Συλλόγου ἀρχόμενον ἀπὸ τοῦ 1871 μετὰ Πρακτικῶν ἀφορώντων τὴν Ἐθνικὴν καὶ Ἐκπαιδευτικὴν δρᾶσιν τοῦ Συλλόγου καθ' ὅλην τὴν Θράκην ἀπὸ 4 Ἰουνίου τοῦ 1871 μέχρι τῆς 30ῆς Ἰουνίου τοῦ 1879.

4. Ἐπαρχία Γάνου καὶ Χώρας

214 1) Κῶδιξ περιέχον προικοσύμφωνα καὶ διαθήκας ὧν συγχρόνως καὶ Πρωτόκολλον ἀπὸ 30 Σ]βρίου 1912 μέχρι τῆς 18ης Ν]βρίου 1919.

215 2) Βιβλίον περιέχον περιλήψεις ἀποφάσεων τῆς Ἐφοροδημογεροντίας τῆς Κοινότητος Γάνου καὶ Χώρας ἀπὸ 17 Σ]βρίου 1913 μέχρι τοῦ 1920.

216 3) Ἕτερος κῶδιξ τῆς αὐτῆς Κοινότητος μετὰ Πρακτικῶν τῆς Ἐφοροδημογεροντίας ἀπὸ 5 Ἰανουαρίου 1913 καὶ λήξεως ἐν Χώρᾳ τῇ 10ῃ Ὀκτωβρίου τοῦ 1922 μετὰ συνεχείας ἐν Καβάλλᾳ ἀπὸ 27 Δ]βρίου 1922 μέχρι τῆς 25ης Ἰουλίου 1923.

4) Κῶδιξ ἐπίσης τῆς ὡς ἄνω Κοινότητος μὲ διαθήκας καὶ προικοσύμφωνα ἀπὸ 12 Ἀπριλίου 1920 μέχρι τῆς 8ης Αὐγούστου τοῦ 1922.

5. Κοινότης Μετρῶν

182 1) Κῶδιξ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Μετρῶν μεγάλης ἀρχαιολογικῆς ἀξίας περιλαμβάνων διάφορα Πρακτικὰ ἀφορῶντα τὴν Δημογεροντίαν καὶ τὰς πράξεις γενικῶς τῆς Μητροπόλεως. Ἄρχεται δὲ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1615 καὶ καταλήγει εἰς τὸ 1664 μὲ πολλὰς ἐν τῷ μεταξὺ πρωθυστέρους χρονολογίας, χωρὶς δηλ. νὰ τηρῆται ἀκριβῶς ἡ χρονολογικὴ σειρά.

183 2) Ἕτερος Κῶδιξ Μετρῶν περιλαμβάνων διαφόρους εἰσπράξεις τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τοῦ 1803 μέχρι τοῦ 1825.

184 3) Κῶδιξ Μετρῶν ἐκ σελ. 96 ἀρχόμενος τῷ 1876 τῇ 24ῃ Ὀκτωβρίου ἐν ᾧ ἀναγράφονται διάφοροι εἰσπράξεις καὶ πληρωμαὶ τῆς Κοινότητος Μετρῶν. Πρὸς δὲ ἀλληλογραφίαν τοῦ Μητρο-

SISMANOGLIO MEGARO

πολίτου πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον καὶ διάφορα ἄλλα Πρακτικὰ ἱστορικῆς ἀξίας ἀπὸ 28 Ἀπριλίου τοῦ 1828 μέχρι τοῦ 1837.

185 4) Ἕτερος Κῶδιξ τῆς Κοινότητος Μετρῶν ἀπὸ 27 Φεβρουαρίου 1762 μέχρι τῆς 2ας Δεκεμβρίου 1865.

6. Κοινότης Ἀρβανιτοχωρίου

1) Εἷς φάκελλος περιέχων μασμπατάδες καὶ κώδικας.
2) Πρόχειρον βιβλίον Ταμείου.

7. Κοινότης Τυρολόης

1) Βιβλίον Καθολικοῦ ἐκ σελ. 248 περιλαμβάνον διαφόρους λογαριασμοὺς ἀπὸ 1ης Ὀκτωβρίου 1914 μέχρις Ἀπριλ. 1920.
2) Κῶδιξ τῆς Κοινότητος ἐκ σελ. 690 ἀρχόμενος ἀπὸ τοῦ 1879 καὶ λήγων τῇ 5ῃ Σεπτεμβρίου 1921. Βιβλίον μεγάλης χρησιμότητος.
3) Ἡμερολόγιον τοῦ Ἱ. Ναοῦ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ Ἀπὸ Ὀκτωβρίου τοῦ 1921 μέχρι Ν]βρίου τοῦ 1922 συνεχισθὲν ἐν Ἀλεξανδρουπόλει.
4) Βιβλίον Ταμείου τοῦ ἰδίου Ναοῦ καὶ τῶν αὐτῶν ἡμερομηνιῶν.
5) Βιβλίον Ἱ. Μητροπόλεως Τυρολόης καὶ Σερεντίου περιλαμβάνον διάφορα πρακτικὰ ἀφορῶντα ὑποθέσεις τῆς Κοινότητος ἀπὸ τῆς 7ης Ἰουλίου 1908 μέχρι τοῦ Ὀκτωβρίου 1921.
6) Καθολικὸν Ἐφορείας περιλαμβάνον λαγαριασμοὺς τῆς Κοινότητος ἀπὸ τοῦ Φεβρουαρίου 1908 μέχρι τοῦ 1915.
7) Ἕτερον βιβλίον μὲ λογαριασμοὺς ἀπὸ τοῦ 1919 μέχρι Μαΐου 1920.
8) Βιβλίον ἀποφάσεων ἐπὶ διαφόρων ὑποθέσεων τῆς Κοινότητος ἀπὸ 19 Ν]βρίου 1908 μέχρι 25 Μαΐου 1921.

Εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο ἂν τὸ Ταμεῖον Κοινοτικῶν περιουσιῶν ἐλάμβανε τὴν φροντίδα νὰ περισυλλέξῃ καὶ τοὺς ἄλλους κώδικας τῶν Μητροπόλεων Ἀνατολ. Θράκης.

Μ. Α. Σ.

† ΜΙΧΑΗΛ ΒΑΛΑΒΑΝΩΦ
Καθηγητοῦ τῆς ἐν Σοφίᾳ Θεολογικῆς σχολῆς

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΤΗΣ ΠΕΤΡΙΤΣΟΝΙΤΙΣΣΗΣ (ΒΑΤΣΚΟΒΟΥ)*

κατὰ μετάφρασιν Κ. ΜΥΡΤ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΟΥ μετά τινων σημειώσεων [1])

Πρὸς τὸν κύριον Ὑπουργὸν ἐπὶ τῶν Ἐξωτερ. καὶ Ἐκκλησιαστικῶν.

Κύριε Ὑπουργέ,

α') Συμφώνως τῇ Ὑμετέρᾳ ἀπὸ 9ης Αὐγούστου ἐν. ἔ. (1894) ὑπ' ἀρ. 8528 ἐπιστολῇ, δι' ἧς μοὶ γνωρίζετε ὅτι ἡ ἡγεμονικὴ κυβέρνησις διώρισέ με ἀπεσταλμένον διὰ τὸ ζήτημα τῆς μονῆς Βατσκόβου καὶ ὅτι περὶ τοῦ διορισμοῦ μου τούτου ἀνεκοινώθη καὶ τῇ Αὐτοῦ Σεβασμιότητι τῷ Ἕλληνι ἐν Φιλιππουπόλει μητροπολίτῃ κ. Φωτίῳ, ὅπως καὶ οὗτος διορίσῃ τὸν ἀπεσταλμένον του διὰ τὸ αὐτὸ ζήτημα, ἀπῆλθον εἰς τὴν Φιλιππούπολιν τῇ 11ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνός, Αὐγούστου.

Ὁποῖον ὑπῆρξε τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐπανειλημμένων μου ἐν τῇ πόλει ταύτῃ συναντήσεων μετά τε τοῦ Σεβασμιωτάτου Φωτίου καὶ τοῦ διορισθέντος ὑπ' αὐτοῦ ἀπεσταλμένου κ. Ἀχιλλέως Μαυρίδου, δικηγόρου ἐν Φιλιππουπόλει, εἶχον τὴν τιμὴν νὰ ἀνακοινώσω Ὑμῖν διὰ τῆς ἀπὸ 20 Αὐγούστου ἐν. ἔ. ἐκτενοῦς ἐκθέσεώς μου.

Κατὰ τὴν πρώτην ἔτι συνάντησιν ἡμῶν ἠγέρθη ὑπ' αὐτῶν τὸ ζήτημα περὶ τοῦ χαρακτῆρος καὶ τῆς ἐντολῆς τῆς ὁρισθείσης διμελοῦς ἐπιτροπείας. Καὶ ἐγὼ μὲν συμφώνως τῇ ληφθείσῃ ὑπὸ τῆς ἡγεμονικῆς κυβερνήσεως ἀποφάσει ἐχαρακτήρισα τὴν ἐπιτροπείαν ὡς ἐ ξ ε τ α σ τ ι κ ή ν, σκοποῦσαν νὰ διευκρινίσῃ οὐ μόνον τὰ αἴτια, τὰ προκαλέσαντα τὰς ἐσχάτως ἀναφυείσας π α ρ ε ν ν ο ή σ ε ι ς!) καὶ τὰ ἐν τῇ μονῇ ταῦτα συμ-

---

* Ὅρα «Θρακικῶν» τόμ. Ζ' σελ. 51—82.

1) Ἡ ἔκθεσις αὕτη χύνει πλήρες φῶς μεθ' ὅλην τὴν ἐνιαχοῦ μεροληψίαν της ἐπὶ τῶν γεγονότων τῶν προκαλεσάντων τὴν ἐπέμβασιν τῆς Βουλγαρικῆς κυβερνήσεως εἰς τὰ τῆς μονῆς καὶ τὴν κατάληψιν αὐτῆς. Εἶναι ἀξιομελέτητος πρὸς τῇ διεξαχθείσῃ τοῦ Σεβ. μητροπολίτου Φωτίου ἀλληλογραφίᾳ πρός τε τὸ οἰκουμ. Πατριαρχεῖον καὶ τὸ Βουλγ. ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ζητήματος, ἥτις ἀλληλογραφία ἐν αὐτογράφῳ ἀντιγράφῳ αὐτοῦ τοῦ Φωτίου κατάκειται ἐν τοῖς ἀρχείοις τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου ἀποσταλεῖσα ὑφ' ἡμῶν. Ἡ

βάντα, ἀλλὰ καὶ τίνα δικαιώματα κέκτηται ἡ μονὴ καὶ δυνάμει τίνος κανονισμοῦ διῳκεῖτο καθόλου, ὁ δὲ Σεβασμιώτατος Φώτιος καὶ ὁ ὑπ' αὐτοῦ διορισθεὶς ἀπεσταλμένος ἐχαρακτήρισαν τὴν ἐπιτροπείαν, οἱονεὶ ἐντεταλμένην, ὅπως ἐπαναφέρῃ καὶ ἀποκαταστήσῃ ἀδιαφιλονείκητά τινα κατ' αὐτούς, ἀλλὰ παραβιασθέντα ἐσχάτως δικαιώματα τοῦ οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐπὶ τῆς μονῆς ταύτης. Τὴν γνώμην ταύτην ὁ Σεβασμιώτατος Φώτιος ἐξέφρασε καὶ ἐν τῇ πρὸς τὸν κ. νομάρχην ἀπὸ 11 Αὐγ. καὶ ὑπ' ἀριθ. 377 ἐπιστολῇ του, δι' ἧς γνωρίζει αὐτῷ τὸν διορισμὸν τοῦ κ. Ἀχ. Μαυρίδου ὡς ἀντιπροσώπου του[1]).

«Ἡ Αὐτοῦ θειοτάτη Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης — λέγει —, ἔδωκέ μοι τὴν ἐντολὴν νὰ διορίσω ἀπεσταλμένον εἰς τὴν διμελῆ ἐπιτροπείαν πρὸς διευθέτησιν τοῦ εἰρημένου ζητήματος ὑπὸ τὸν ὅρον ὅτι τὸ ὑφιστάμενον κυριαρχικὸν δικαίωμα τοῦ Πατριάρχου ἐπὶ τῆς μονῆς ὡς ἀδιαφιλονείκητον δὲν θὰ γείνῃ ἀντικείμενον οἱασδήποτε συζητήσεως . . . Διορίζω ἀπεσταλμένον τὸν κ. Ἀχ. Μαυρίδην, δικηγόρον, ὑπὸ τὸν ὡς ἄνω μνησθέντα ὅρον, ὅτι δηλ. δὲν θὰ θιγῇ τὸ ζήτημα τοῦ κυριαρχικοῦ τοῦ Πατριάρχου δικαιώματος ἐπὶ τῆς ρηθείσης μονῆς».

Ἀδύνατον κατέστη, ὅπως αἱ ἀνταλλαγεῖσαι προφορικαὶ διασαφήσεις ἄρωσι τὴν ἀναφυεῖσαν διαφωνίαν παρὰ τὰς δηλώσεις μου ὅτι οὐδὲν ζήτημα περὶ δικαιώματος κυριαρχίας ἢ ἰδιοκτησίας θ' ἀνακινηθῇ. ἀλλ' ὅτι ἡ ἐπιτροπεία ὑποχρεοῦται νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ἐντολήν της ὡς ἁπλῶς ἐξεταστικὴ ὑπὸ τήν, ὡς ἀνωτέρω ἐρρήθη, ἔννοιαν. Ὁ φόβος τοῦ ἀντιθέτου μέρους περὶ τοῦ ὅτι θὰ ἐθίγοντο οὕτως ἢ ἄλλως τὰ κυριαρχικὰ τοῦ Πατριάρχου δικαιώματα ἐπὶ τῆς μονῆς κορυφωθεὶς ἐπεξετάθη ἐπὶ πάντα τὰ ἄλλα τοῦ ζητήματος σημεῖα, καὶ ὁ πατριαρχικὸς ἀπεσταλμένος παρέμεινεν ἐν Φιλιππουπόλει φέρων μόνον τὸ ὄνομα ὡς τοιοῦτος χωρὶς νὰ μετάσχῃ τῆς περαιτέρω τῆς διμελοῦς Ἐπιτροπείας ἐνεργείας. Ἕνεκα τού-

---

ὁμολογουμένως οἰκτρὰ κατὰ τὰ ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς χώρας ἴδιος ἦτο διοίκησις τῆς μονῆς, καταντησάσης κατὰ τὸ δὴ λεγόμενον «Μεσῶν λεῖα» πρὸς πλουτισμὸν ἐνίων κληρικῶν τε καὶ λαϊκῶν, τὰ ἀτοπήματα καὶ αἱ παρεκτροπαὶ ἐνίων αὐτῆς μοναχῶν, ἅτινα ἠνάγκασαν τὸν τότε δικτάτορα Στ. Σταμπουλώφ νὰ ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν τοῦ μητροπολίτου Φωτίου, ὅπως λάβῃ σοβαρὰ μέτρα. πείσματα καλογηρικὰ καὶ ἀλληλοσυγκρουόμενα ὑλικὰ συμφέροντα τῶν ἐνδιαφερομένων ἐπήνεγκον τὴν ἀπώλειαν τῆς μονῆς. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι μετά τινα ἔτη (τῷ 1906) ἡ μονὴ θὰ κατελαμβάνετο ὑπὸ τῶν Βουλγάρων, ὡς κατελήφθησαν ἅπαντα τὰ εὐαγῆ ἱδρύματα τῶν ἐν τῇ Βουλγαρίᾳ Ἑλληνικῶν κοινοτήτων, ἀλλ' ἔδει τὸ κακὸν νὰ μὴ προέλθῃ ἐξ ἡμῶν, δόντων ἀφορμὴν πρὸς ἐπέμβασιν. «Τὸ κάστρον ἀπὸ μέσα παίρνεται» κατά τινα παροιμίαν.

1) Ὁ Μ. Δ. Βαλαβάνωφ, ἦτο ἐκ τῶν λογίων Βουλγάρων, ἑλληνομαθέστατος, ἀπόφοιτος τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς σχολῆς.

του διηυθύνθην ἐγὼ μόνος εἰς τὴν μονὴν συμφώνως τῇ ὑμετέρᾳ τηλεγραφικῇ ἐγκρίσει ἀπὸ 23 Αὐγ. ἐν. ἔ. καὶ ὑπ' ἀρ. 9133.

β') Ἡ μονὴ τοῦ Βατσκόβου, παλαιὰ ἀπὸ ὀκτὼ αἰώνων, εὑρίσκεται νοτιοδυτικῶς τοῦ Στενιμάχου, ἀπέχουσα 2—3 ὥρας. Αὕτη εἶναι κολοσσιαῖον τετράπλευρον οἰκοδόμημα μετὰ δύο παλαιῶν ναῶν καὶ εὐρυτάτης αὐλῆς καὶ κεῖται ἐντὸς ὀλίγον ἀνωμάλου κλιτύος τῆς Ροδόπης, οἱονεὶ περικλειομένη ἐντὸς τεσσάρων ὑψηλῶν διακλαδώσεων αὐτῆς. Παρὰ τῇ μονῇ ῥέει διαυγὴς καὶ ἀρκετὰ ὁρμητικὸς ποταμίσκος.

Ἀπὸ ὑλικῆς ἀπόψεως ἡ φερομένη φήμη περὶ τοῦ μεγάλου τῆς Μονῆς πλούτου εἶναι ὑπερβολική. Ἐν τούτοις δυνατὸν νὰ λεχθῇ ὅτι αὕτη εἶναι μία τῶν πλουσιωτάτων ἐν Βουλγαρίᾳ μονῶν. Κέκτηται πλῆθος ἀμπελώνων, ἀγρῶν, λειμώνων, δασῶν, ὑδρομύλων, κτηνῶν, προσοδοφόρων ἐν Στενιμάχῳ κτιρίων καὶ παρὰ τῇ πόλει ταύτῃ ἐν τῇ κώμῃ Κατερλῇ πλουσίαν ἔπαυλιν. Πρὸς τούτοις κατέχει μετόχια εἰς διαφόρους τῆς Βουλγαρίας πόλεις. Ἐπισκέπτονται αὐτὴν κατ' ἔτος χιλιάδες προσκυνητῶν, ἀναμφιβόλως οὐχὶ μετὰ κενῶν χειρῶν· ἀδελφοὶ δὲ μοναχοὶ τῆς μονῆς περιέρχονται εἰς διάφορα μέρη πρὸς συλλογὴν ἐλεῶν. Κατὰ τὸν ἐπίσημον τοῦ 1891 κατάλογον τῶν κτημάτων της, ἡ ἀξία αὐτῶν ἀστεγάστων τε καὶ ἐστεγασμένων ἀνέρχεται ἐκ 235—500 χιλ. φράγκων.

Κατὰ τὴν εἰς τὴν μονὴν ἐπίσκεψίν μου ἡ προϋπαντήσασά με ἀδελφότης τῶν μοναχῶν ἐξέφρασεν ὁμοθύμως τὰς εὐχαριστίας της πρὸς τὴν Α. Β. Ὑψ. καὶ πρὸς τὴν κυβέρνησίν του ἐπὶ τῷ ὅτι μετὰ τοσαύτης μερίμνης ἐπέστησαν τὴν προσοχὴν των ἐπὶ τῆς παλαιᾶς ταύτης μονῆς καὶ ἀπεφάσισαν νὰ μελετήσωσιν ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὴν πραγματικὴν αὐτῆς κατάστασιν. Ἡ γενομένη μοι προσφώνησις ἐπεδόθη μοι ὑπογεγραμμένη ὑπὸ πάντων τῶν ἀδελφῶν.

Ἐν τῇ μονῇ ζῶσιν ἔν γε τῷ παρόντι 48 ἄνθρωποι, ἐξ ὧν 13 εἶναι κεκαρμένοι ἀδελφοὶ μοναχοὶ ἢ ἱερομόναχοι, πέντε ἡμιμοναχοὶ οὕτως εἰπεῖν, τ. ἔ. ἄγαμοι περιβεβλημένοι τὴν συνήθη κοσμικὴν ἐνδυμασίαν καὶ οἱ λοιποὶ 30 ὑπηρέται καὶ ἐργάται. Οἱ πλείονες τῶν 13 ἀδελφῶν μοναχῶν κατάγονται ἐκ Στενιμάχου καὶ Φιλιππουπόλεως, οἱ δ' ἄλλοι ἐξ ἄλλων μερῶν καὶ ἐκ τῆς Μακεδονίας ἔτι. Τούτων οἱ μὲν εἶναι τὴν ἐθνικότητα Ἕλληνες, τινὲς δὲ καὶ Βουλγαρικῆς καταγωγῆς. Οἱ πέντε ἡμιμοναχοὶ ζῶσιν ἐν τῇ μονῇ ἀπὸ 30—60 ἐτῶν καὶ κατὰ τὰς ληφθείσας πληροφορίας εἶναι πάντες εὔποροι. Περὶ δὲ τῶν ἐργατῶν δυνατὸν νὰ λεχθῇ ὅτι πάντες σχεδὸν εἶναι βούλγαροι, προερχόμενοι κυρίως ἐκ τῶν πλησιοχώρων Βουλγαρικῶν κωμῶν. Λέον νὰ προσμνημονευθῇ ὅτι ἐκ τῶν κεκαρμένων ἀδελφῶν τινὲς μὲν ἔζων ἀδιαλείπτως ἐν τῇ μονῇ, ἄλλοι δὲ ἀπεμακρύνοντο αὐτῆς ἐπὶ μίαν ἢ δύο ἢ πλείονας ἡμέρας καὶ τινες ἐπὶ μακρότερον χρόνον, χωρὶς οἱ δεσμοὶ μετὰ τοῦ τόπου τῆς μετανοίας

ISMANOGLIO MEGARO

νὰ διακόπτωνται διὰ τοῦτο καὶ χωρὶς οἱ ἀπουσιάζοντες ν' ἀποβάλλωσι τὸ δικαίωμα τῆς ἐκ νέου εἰς τὴν μονὴν ἐπανόδου των, ἐκτὸς ἂν ἀπελύοντο ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀδελφότητος δι' ἐνοχήν τινα.

Τοιοῦτον εἶναι τὸ νῦν τῆς μονῆς προσωπικόν, εἰς ὃ δέον νὰ προστεθῇ καὶ ὁ ἐν Στενιμάχῳ ζῶν ἱερομόναχος Χατζῆ-Κωνστάντιος ἐκ Στάρα-Ζαγόρας, ἐτῶν 85, διατελέσας ἡγούμενος τῆς μονῆς ἐπὶ 22 ὅλα ἔτη, ζῶσα ἱστορία τῶν τυχῶν τῆς μονῆς ἐπὶ ἡμισυν καὶ πλέον αἰῶνα καὶ ὁ ζῶν ὡσαύτως ἐν Στενιμάχῳ ἱερομόναχος Χατζῆ παπᾶ Ἱερεμίας, Βούλγαρος τὴν καταγωγήν [1]), πρώην καὶ οὗτος ἡγούμενος τῆς μονῆς, γέρων ἤδη ἐννενηκοντούτης, θαλερὸς τὸ πνεῦμα, ἀλλὰ στερούμενος νῦν τῆς ὁράσεως. Ἐπεσκεψάμην ἀμφοτέρους τούτους τοὺς γέροντας ἐν Στενιμάχῳ καὶ συνωμίλησα ἐπὶ μακρὸν μετ' ἀμφοτέρων περὶ τῶν μοναστηριακῶν πραγμάτων.

Ἐκτὸς τῆς μονῆς ὑπῆρχον ἔτι δύο ἀδελφοί, ὧν ὁ μὲν ὀνομαζόμενος Βενέδικτος, ἐφημερεύων ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Τσονκαλᾶ ἐν Φιλιππουπόλει, δὲν ἐπάτησε τὸν πόδα, ὡς μοι εἶπον, ἀπὸ δεκαετίας ἤδη εἰς τὴν μονήν, ὁ δ' ἕτερος ὀνομαζόμενος Λαυτὴλ ἱερομόναχος, ἐφημερεύων ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ἐκκλησίᾳ τῆς ἁγίας Τριάδος ἐν Στενιμάχῳ, προσῆλθεν εἰς τὴν μονὴν μοναχὸς ἐξ ἄλλης μονῆς, ἀλλὰ πρὸ 24 ἐτῶν ἐπαύθη ὑπὸ τῆς ἀδελφότητος διὰ σφάλμα, δι' ὃ λέγεται ὅτι ἐτιμωρήθη καὶ πάλιν ὑπὸ τῆς ἀνωτάτης ἐκκλησιαστικῆς αὐτοῦ ἀρχῆς. Ἐν Στενιμάχῳ ἔζων προσέτι ὁ ἱερομόναχος Καλλίνικος καὶ ὁ διάκονος Μακάριος, οἵτινες ἐκάρησαν μοναχοὶ ἐν ἄλλῃ μονῇ, προσῆλθον δ' ἔπειτα εἰς τὴν μονὴν Βατσκόβου, ἣν μετὰ διαμονὴν ἐπί τινα χρόνον ἐγκατέλιπον.

Πλὴν τοῦ διαμένοντος ἐν τῇ μονῇ προσωπικοῦ καὶ τῶν προηγουμένων αὐτῆς Χατζῆ-Κωνσταντίου καὶ Χατζῆ-Ἱερεμία συνωμίλησα καὶ μετὰ πολλῶν προσώπων ἐκ τῆς παρὰ τῇ μονῇ φερωνύμου κώμης καὶ ἐκ τῶν περιχώρων, ὡς καὶ μετὰ τοῦ ὁσιωτάτου ἐκ τῆς νήσου Κύπρου ἀρχι-

1) Ὁ γέρων οὗτος προηγούμενος τῆς μονῆς ἦτο Ἕλλην κατά τε τὴν ψυχὴν καὶ τὸ πνεῦμα καὶ τοιοῦτος παρέμεινε καὶ μετὰ τὸ ἐκκλησιαστικὸν σχίσμα καὶ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Βουλγαρίας μέχρι τοῦ θανάτου του. Ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τοὺς ἄλλους τὴν Βουλγαρικὴν καταγωγὴν ἀναφερομένους μοναχοὺς εἴτε ἐν τῇ μονῇ καρέντας τοιούτους εἴτε ἐξ ἄλλης μονῆς προσελθόντας οὐδὲ λόγος δέον νὰ γίνηται περὶ τῆς καταγωγῆς των. Ἂν εἶχον συνείδησιν τῆς ἐθνικῆς των καταγωγῆς μετὰ τὴν ἀνακήρυξιν ἀνεξαρτήτου ἐθνικῆς Βουλγαρικῆς ἐκκλησίας, θὰ ἔπρεπε νὰ καταλίπωσι τὴν Ἑλληνικὴν πατριαρχικὴν μονὴν καὶ νὰ μεταβῶσιν εἴς τινα τῶν ἐπιδικασθεισῶν μετὰ τὸ σχίσμα εἰς τὴν Ἐξαρχίαν. Παραμένοντες ὅμως οὗτοι ἢ προσερχόμενοι εἰς τὴν μονὴν ἐδήλουν ἐμπράκτως ὅτι ἦσαν Ἕλληνες καὶ ἀνεγνώριζον τὸ Ἑλληνικὸν Πατριαρχεῖον ὡς Πνευματικὴν των ἀρχήν.

μανδρίτου Μακαρίου, πατριαρχικοῦ ἡγουμένου τῆς μονῆς, ἠναγκασμένου σήμερον νὰ ζῇ ἐν τῷ μοναστηριακῷ μετοχίῳ ἐν Στενιμάχῳ, ἕνεκα αἰτίων, ἅτινα θὰ λεχθῶσι κατωτέρω. Συνωμίλησα ὡσαύτως καὶ μετὰ λαϊκῶν προσώπων ἐκ τῆς πόλεως ταύτης, ἅτινα διὰ διαφόρους αἰτίας ἠγωνίσθησαν ὑπὲρ τῆς μονῆς. Συνέλεξα ὁμοίως πληροφορίας καὶ ἐκ Φιλιππουπόλεως παρά τινων γηραιῶν καὶ εἰδημόνων προσώπων. Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀμερολήπτου ἐρεύνης μου ὑπῆρξε τὸ ἀκόλουθον.

γ') Καὶ πρῶτον ἀπὸ ἀπόψεως τῶν συμβάντων. Κατὰ μῆνα Ἰούνιον τοῦ 1892 ἀφίκετο εἰς τὴν μονὴν ὁ προμνημονευθεὶς ἀρχιμανδρίτης Μακάριος, ἀποσταλεὶς ὡς ἡγούμενος ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τοῦ οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐν ἀγνοίᾳ τῆς μοναστηριακῆς ἀδελφότητος. Ἐάν τις ἀκούσῃ μόνον τὸν ὁσιώτατον Μακάριον, ἀφεύκτως θὰ σχηματίσῃ γνώμην ὅτι οὗτος ἦτο ἡγούμενος ὑποδειγματικός. Οὕτως ὁ Μακάριος διϊσχυρίζεται ὅτι ἐλθὼν εἰς τὴν μονὴν εὗρεν ἐν αὐτῇ πλὴν τοῦ ὑπηρετικοῦ προσωπικοῦ τρεῖς μόνον ἱερομονάχους καὶ ἕνα μοναχὸν χειροτονηθέντα κατόπιν διάκονον, ἀταξίαν δὲ μέχρις ὑψίστου βαθμοῦ. Ἀμέσως ἐπεχείρησεν ὁλοψύχως νὰ διευθετήσῃ τὰ πάντα. Ἐπεσκεύασε τὴν ἐκκλησίαν, τὸ παρεκκλήσιον, τὰ δωμάτια, τὰς σεσηπυίας κιγκλίδας. Διὰ ταύτας τὰς ἐπισκευὰς ἐδαπάνησεν, ὡς λέγει 5—6 χιλιάδας γροσίων. Πρὸς τούτῳ διωργάνωσε συσσίτιον κοινοβιακὸν ἀποχωρίσας τοὺς ἱερομονάχους καὶ μοναχοὺς ἀπὸ τῶν λαϊκῶν καὶ τῶν ὑπηρετῶν.

Ἀπὸ ὑλικῆς ἀπόψεως εὗρε τὴν μονὴν ἐν καταπτώσει πολλαπλῇ, ἄνευ ὀβολοῦ ἐν τῷ ταμείῳ, ἄνευ τεμαχίου ἄρτου ἐν τῇ ἀποθήκῃ, ἄνευ σταγόνος ρακῆς ἢ οἴνου ἐν τοῖς μεγάλοις βυτίοις, καὶ βεβαρημένην διὰ μεγάλων χρεῶν, ἀνερχομένων εἰς 70 χιλιάδας φράγκων καὶ τούτων ἄνευ ὁμολόγων πρὸς διαπίστωσιν τοῦ χρέους. Παρὰ τοῦ προκατόχου του ἐν τῇ διοικήσει τῆς μονῆς δικαίου Ἀνθίμου Δημητρίου, ἐνεργοῦντος ἐπ' ὀνόματι τοῦ ὑπεργήρου ἡγουμένου Χατζῆ-Κωνσταντίου, ὁ ἀρχιμανδρίτης Μακάριος λέγει ὅτι οὐδὲν παρέλαβε. Πᾶν ὅ,τι παρέλαβε, παρελήφθη παρόντος τοῦ μητροπολίτου Φιλιππουπόλεως παρ' ἐπιτροπείας προσωρινῆς, ἀποτελουμένης ἐκ Στενιμαχιτῶν. Διϊσχυρίζεται ὡσαύτως ὅτι ὁ Ἄνθιμος ἐπώλησε τὸν λαμπρὸν καὶ προσοδοφόρον ἐν Στενιμάχῳ λαχανόκηπον τῆς μονῆς τμηματικῶς εἰς διάφορα τῆς αὐτῆς πόλεως πρόσωπα λαβὼν τὴν ἀξίαν τῆς πωλήσεως. Ὅτε ὅμως οἱ ἀγορασταὶ ἐζήτησαν τὴν παράδοσιν τῶν ἀγορασθέντων τμημάτων τοῦ λαχανοκήπου, ὁ δὲ Ἄνθιμος δὲν ἠδύνατο νὰ παραδώσῃ αὐτοῖς ταῦτα, καθ' ὅσον αἱ ἁρμόδιοι ἀρχαὶ ἐκώλυσαν τὴν παράδοσιν, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἠρνεῖτο ν' ἀποδώσῃ τὰ παραληφθέντα χρήματα εἰς τοὺς ἀγοραστάς, οὗτοι ἤγειραν ἀγωγὴν κατ' αὐτοῦ καὶ κερδίσαντες τὴν ὑπόθεσιν ἔλαβον τὸ χρῆμά των πωληθέντος οὐ μόνον τοῦ λαχανοκήπου διὰ δημοσίου πλειστηριασμοῦ

SISMANOGLIO MEGARO

ὑπὸ τοῦ δικαστικοῦ κλητῆρος, ἀλλὰ καὶ τεσσάρων ἑτέρων μοναστηριακῶν μαγαζείων ἐν Στενιμάχῳ πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ ὀφειλομένου ποσοῦ. Τοὺς ἀγοραστὰς τοῦ λαχανοκήπου, λέγει, ἐνήγαγεν ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων, ὅπως ἐπιστραφῇ ὁ λαχανόκηπος εἰς τὴν μονήν, πρὸς δὲ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ὑπῆρχον καὶ ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι ὑποθέσεις δικαστικαί.

Ὁ ἀρχιμανδρίτης Μακάριος ἀφηγεῖται προσέτι καὶ περί τινων ἐξ 80 χιλιάδων φράγκων συναλλαγματικῶν, ἃς ὁ Ἄνθιμος ἐξέδωκεν εἰκονικῶς πρὸς μεγάλην ζημίαν τῆς μονῆς. Προφανῶς διὰ πάντων τούτων θέλει νὰ δηλώσῃ ὅτι, ἂν ὑπῆρχον καταχρήσεις ἐν τῇ μονῇ, αὐταὶ διεπράχθησαν οὐχὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του, ἀλλὰ πρότερον. Προσθέτει δὲ ὅτι αὐτὸς ἐβελτίωσε τὴν κατάστασιν τῆς μονῆς, καίπερ παραλαβὼν αὐτὴν γυμνὴν καὶ κατεστραμμένην πολλαχῶς. Οὕτως ἦρε τὴν ἐπιβληθεῖσαν ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως κατάσχεσιν ἐπὶ 32 ἀργυρῶν κανδηλῶν· εὗρεν ἐν τῇ μονῇ μόνον 13 ἡμιόνους καὶ ἀφῆκε 21 καὶ 13 χεργκελέδες (ἄνευ σάγματος)· εὗρε 2 ζεύγη βοῶν καὶ ἀφῆκε 5, ὡσαύτως ἀφῆκε 350 ὁκάδας χαλκίνων σκευῶν, 11 ὁκαδ. ἀργυρῶν κανδηλῶν, καὶ ἑτέρας μὴ ἀπογεγραμμένας περὶ τὰς 42, ὡσαύτως οἶνον περὶ τὰ 750 μέτρα καὶ ἄλλα ἀντικείμενα.

Πρὸς τούτοις ὁμολογεῖ ὅτι, καίπερ αὐτὸς μὴ προβὰς εἰς συμφωνίας, ὑπέγραψε τὸ παρασκευασθὲν πρὸ τῆς ἐλεύσεώς του ὑπὸ τῆς ἐφορείας συμβόλαιον διὰ τὴν ἐνοικίασιν ἐπὶ 4 ἔτη τῆς μοναστηριακῆς ἐπαύλεως ἀντὶ 26 χιλιάδων γροσίων ἐτησίως καὶ εἰσέπραξε κατὰ τὴν ὑπογραφὴν ἔτι τοῦ συμβολαίου τὸ ἐνοίκιον διὰ τὸ πρῶτον ἔτος. Ὡσαύτως ἔδωκεν ὑπ' ἐνοίκιον δι' ἓν ἔτος τὰ ἐν Στενιμάχῳ λιθόκτιστα καὶ λοιπὰ μαγαζεῖα αὐξήσας τὸ ἐτήσιον ἐνοίκιον αὐτῶν ἀπὸ 200—300—400 γροσίων εἰς 1000 καὶ 1200 γρόσια. Ἐνεργῶν ἀείποτε πρὸς τὸ συμφέρον τῆς μονῆς λέγει προσέτι ὅτι ἤγειρεν ἀγωγὴν κατὰ τοῦ Ἀνθίμου διὰ 40 στρέμματα ἀμπέλων τῆς μονῆς, οἰκειοποιηθέντα ὑπὸ τοῦ Ἀνθίμου, ὅστις μάλιστα ἱκανὰ τούτων ἐπώλησεν.

δ') Οἱ ἐν τῇ μονῇ ὅμως κληρικοί τε καὶ λαϊκοὶ ἄλλως πως παρουσιάζουσι τὰ πράγματα. Ἡ ἄποψις αὐτῶν μεταβάλλεται ἐντελῶς διὰ τῶν εἰλημμένων καταθέσεων εἴτε κατ' ἰδίαν εἴτε ἀπὸ κοινοῦ. Πάντες ὁμολογοῦσιν ὅτι ἡ ἐν τῇ μονῇ τάξις καὶ πρότερον δὲν ἦτο πλήρης καὶ ὅτι αἱ καταχρήσεις δὲν ἦσάν τι ἄγνωστον. Πρὸς τοῖς ἄλλοις ὁμολογοῦσι καὶ κατακρίνουσι τὴν πρᾶξιν τοῦ Ἀνθίμου ἐκδόντος εἰκονικὰς συναλλαγματικὰς ἀξίας 80 χιλ. φράγκων. Τοῦτο ὁμολογεῖ καὶ ὁ ἴδιος ἀναγνωρίζων τὸ σφάλμα του, δικαιολογεῖται ὅμως ὀλίγον λέγων ὅτι ἐξηπατήθη γενόμενος θῦμα ἀπιστεύτων δολοπλοκιῶν. Παρηγορεῖται δὲ μόνον ἐπὶ τῇ ἀκυρώσει κατόπιν τῶν συναλλαγματικῶν τούτων, ἐξαγορασθεισῶν ὑπ' αὐτοῦ τούτου, ὡς

λέγει, ἀντὶ 300 ναπολεοντίων, μετρηθέντων ἐκ τῶν ἰδίων του χρημάτων ἄνευ ζημίας τινὸς τῆς μονῆς.

Ἅπαντες ὅμως διαβεβαιοῦσιν ὅτι ἡ κατάστασις ἐχειροτέρευσεν ἔτι πλέον ἀπὸ τῆς ἀναλήψεως τῆς ἡγουμενείας ὑπὸ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Μακαρίου, διότι οὗτος ἀντὶ νὰ διορθώσῃ κατέστρεφε καὶ ἠρείπωνε τὴν μονὴν πολλαχῶς. Πρὸς τούτῳ παρὰ τὰς διατάξεις τοῦ καταστατικοῦ ἐγκατέστη οὗτος ἐν τῇ μονῇ μετὰ τῆς μητρός του, ἀδελφῆς, ἀδελφοῦ, νύμφης καὶ συμπάσης τῆς οἰκογενείας του. Ὡσεὶ δὲ μὴ ἤρκει τοῦτο, ἡ τῆς μονῆς διοίκησις περιῆλθεν ἐν μέρει εἰς τὰς χεῖρας τῆς ἀδελφῆς του καὶ τῆς νύμφης του. Διὰ πᾶν σχεδὸν καὶ διὰ τεμάχιον ἔτι ἄρτου ἔδει οἱ ἀδελφοὶ καὶ τὸ ὑπηρετικὸν προσωπικὸν ν' ἀπευθύνωνται πρὸς αὐτούς, χωρὶς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον νὰ ἱκανοποιῶνται. Λὲν ἀρνοῦνται ὅτι ὁ ἀρχιμανδρίτης Μακάριος ἐξετέλεσεν ἐπισκευάς τινας ἐν τῇ μονῇ, ἀλλὰ τοῦτο ἐγένετο ἐν ἀγνοίᾳ τῆς ἀδελφότητος, εἰς ἣν κατόπιν ὑπέβαλε λογαριασμὸν οὐχὶ 5—6 χιλιάδων γροσίων, ὡς λέγει, ἀλλὰ 5—6 χιλιάδων φράγκων.

Ὁ δὲ προμνημονευθεὶς Ἄνθιμος Δημητρίου ἐπίτροπος (δικαῖος) κατὰ τὴν ἡγουμενείαν τοῦ Χατζῆ-Κωνσταντίου ἀφηγεῖται ὅτι εἰς τὸν ἀρχιμανδρίτην Μακάριον ἀναλαβόντα τὴν διοίκησιν τῆς μονῆς παρέδωκεν ἐνώπιον ἐπιτροπείας τὸν ἑξῆς λογαριασμόν. Ἀπέναντι τοῦ ἐκ 32 χιλ. φράγκων χρέους, ὅπερ ὁμολογεῖ, παρέδωκε πρὸς εἴσπραξιν 28 χιλ. φράγκων ἀσφαλῶν, 500 αἴγας, 48 ἡμιόνους χεργκελὲ καὶ 32 μετ' ἐπισάγματος, 130 κτήνη, 15 ζεύγη βοῶν ἐν τῇ ἐπαύλει πρὸς ἐργασίαν, 40 ὁκάδας κανδηλῶν ἀργυρῶν, περὶ τὰς 2 χιλ. ὁκαδ. χαλκίνων σκευῶν, 300 κοιλὰ γεννημάτων, πλὴν τῶν ἐν τῷ μετοχίῳ τοῦ Στενιμάχου ἐπίπλων, χαλκωμάτων, γεωργικῶν ἐργαλείων κτλ.

Ὑπὸ τοιούτους ὅρους, ὡς διϊσχυρίζεται ὁ Ἄνθιμος, παραλαβὼν τὴν μονὴν ὁ ἀρχιμανδρίτης Μακάριος οὐ μόνον δὲν ἐξώφλησέ τι ἐκ τοῦ μοναστηριακοῦ χρέους ἐν διαστήματι 18—20 μηνῶν, ἀλλὰ καὶ ἐδιπλασίασεν αὐτό, ἀνερχόμενον σήμερον εἰς 70 χιλ. φρ. Ἐκ τῶν αἰγῶν, ἡμιόνων, κτηνῶν κτλ. ἄλλα μὲν ἐξέλιπον ἐντελῶς, περὶ ἄλλων δὲ ἀμφιβάλλεται, ἐὰν ὑπάρχωσι. Τὸ αὐτὸ συνέβη καὶ ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰς 40 ὁκ. ἀργυρῶν κανδηλῶν καὶ τὰς 2 χιλ. ὁκ. χαλκωμάτων, ἐξ ὧν ἀπέμειναν μόνον περὶ τὰς 200 ὁκ. ἐν ὅλῳ. Γέννημα ὡσαύτως δὲν εὑρέθη ἐν τῇ μονῇ μετὰ τὴν ἐξ αὐτῆς ἔξοδον τοῦ Μακαρίου, ὥστε οἱ ἀδελφοὶ ἦσαν ἠναγκασμένοι νὰ διατρέφωνται ἐπὶ πιστώσει ἐπί τινα χρόνον.

Πλὴν τούτου ὁ ἀρχιμανδρίτης Μακάριος ἔδωκεν ὑπ' ἐνοίκιον διὰ 3 ἢ 4 ἔτη τὰ σπουδαιότερα τῶν μοναστηριακῶν ἀκινήτων κτημάτων εἰσπράξας ἐκ τῶν προτέρων τὸ ἐνοίκιον τριῶν ἐτῶν ἐκ τῶν περισσοτέρων. Ἐν τοῖς κτήμασι τούτοις συμπεριλαμβάνεται καὶ ἡ προμνημονευθεῖσα ἔπαυλις δοθεῖσα ἀντὶ 27 χιλ. γροσ. ἐτησίου ἐνοικίου καὶ μύλοι μετὰ 52

SISMANOGLIO MEGARO

πετρῶν, οἵτινες δίδουσι τὸ σπουδαιότερον καὶ ἀσφαλέστερον εἰς τὴν μονὴν εἰσόδημα. Ὅπως με διαβεβαιώσωσι δέ, ὅτι ὁ ἀρχιμανδρίτης Μακάριος ἐνήργει οὕτως μόνην πρόθεσιν ἔχων τὴν λῆψιν ὅσον τὸ δυνατὸν περισσοτέρων χρημάτων καὶ ἐν ταχίστῳ χρόνῳ, χωρὶς νὰ δώσῃ εἴς τινα λογαριασμόν, οἱ ἀδελφοὶ ἔφερόν μοι ὡς παράδειγμα τὸν μέγαν ἐν Στενιμαχῳ μύλον. Οὐδέποτε οὗτος, μοὶ εἶπον, ἔδωκεν ὀλιγώτερον τῶν 200 λιρῶν Τουρκίας ἐτήσιον ἐνοίκιον, ἀλλ' ὁ ἀρχιμανδρίτης Μακάριος ἔδωκεν αὐτὸν ἀντὶ 2500 φρ. ἐτησίως καὶ μάλιστα διὰ τρία ἔτη. Τοῦτο, εἶπον, εἶναι τιμὴ παραπεποιημένη καὶ οὐχὶ ἀληθής, γενομένη πρὸς τὸν σκοπὸν εὐκολωτέρας εἰσπράξεως χρημάτων οὐχὶ πρὸς τὸ συμφέρον τῆς μονῆς, ἀλλὰ διὰ προσωπικοὺς καὶ ἀσχέτους πρὸς τὴν μονὴν σκοπούς.

Ἀλλ' αἱ ἀποδιδόμεναι εἰς τὸν ἀρχιμανδρίτην Μακάριον καταχρήσεις δὲν περιορίζονται ἐν τούτοις μόνον. Ἐκ τῶν δοθέντων ὑπ' ἐνοίκιον 23 λιθοκτίστων μαγειείων καὶ ἄλλων τοσούτων ξυλίνων ἐργαστηρίων οὗτος εἰσέπραξεν ἐκ τῶν προτέρων ὁλόκληρον τὸ ἐνοίκιον οὐδενὸς ἴχνους καταλειφθέντος ἐν τῇ μονῇ τῶν χρημάτων τούτων. Τὸ αὐτὸ ἐγένετο καὶ εἰς ἓν μεγαλύτερον μαγαζεῖον ἐνοικιασθὲν διὰ τρία ἔτη. Προσέτι οὗτος ἐπώλησε κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ὅλας τὰς σταφυλὰς τῶν μοναστηριακῶν ἀμπέλων καὶ εἰσέπραξεν ἐκ τῆς πωλήσεως σπουδαῖον χρημάτων ποσὸν μὴ γνωσθέντος μέχρι σήμερον, πῶς διετέθη τοῦτο· ἀφῆκε δὲ τὴν μονὴν ἄνευ οἴνου καὶ οὕτω αὕτη ἦτο ἠναγκασμένη ν' ἀγοράζῃ τοιοῦτον δι' ἀνάγκας της λίαν ἀκριβὰ παρὰ τῶν αὐτῶν ἀγοραστῶν τῶν μοναστηριακῶν σταφυλῶν. Ἐν γένει ὁ ἀρχιμανδρίτης Μακάριος παρίσταται ὑπό τινων τῶν ἀδελφῶν ὡς πρόσωπον ἐκτάκτως ἐγωϊστικὸν καὶ ἐπομένως οὐχὶ εὔνουν εἰς τὴν ἀδελφότητα τῆς μονῆς.

Ἀγνοῶ, ἂν τὰ παράπονα τῶν ἀδελφῶν εἶναι εἰλικρινῆ, ἀλλ' ἐντύπωσιν ἐμποιοῦσιν τὰ τῶν διϊσχυριζομένων ὅτι οὗτοι συχνάκις ἐπείνων κυριολεκτικῶς τοῦ ἀρχιμανδρίτου μὴ παρέχοντος αὐτοῖς ἄρτον. Δὲν θέλω νὰ πιστεύσω τὸ λεγόμενον ὅτι δύο πρόσωπα ἀπέθανον ἐκ στερήσεων καὶ κακουχιῶν. Ὁ ἀρχιμανδρίτης συνετήρει λιτῶς μόνον δύο ἱερεῖς καὶ 5—6 ξυλοκόπους. Κατὰ δὲ τοὺς λόγους τοῦ πατρὸς Γερασίμου, τοῦ γηραιοτέρου τῶν ἀδελφῶν τῆς μονῆς, ἐν ᾗ ζῇ περισσότερον τοῦ ἡμίσεος αἰῶνος, τινὲς τῶν μοναχῶν ἐδάρησαν κατὰ τὴν ἡγουμενείαν τοῦ πανοσιωτάτου Μακαρίου. Ὁ αὐτὸς δὲ λέγει ὅτι κατὰ τὰ θέσμια τῆς μονῆς οἱ ἱερουργοῦντες ἐν τῇ μονῇ ἐλάμβανον μηνιαίως ἀνὰ 100 γρόσια. Ὁ ἀρχιμανδρίτης Μακάριος ηὔξησε τὸ ποσὸν εἰς 140 γρ. ἀλλ' οὐδὲ ὀβολὸν ἔδωκεν αὐτοῖς. Ἀλλὰ τὰ παράπονα δὲν ἔχουσι τέλος καὶ ἂς παύσω.

ε') Ὡς ἐσημείωσα ἀνωτέρω ὁ ἀρχιμανδρίτης Μακάριος λέγει ὅλως τὰ ἀντίθετα τῶν ὑπὸ τῶν ἐν τῇ μονῇ ἀδελφῶν διϊσχυριζομένων. Αἱ ἀντιφάσεις εἶναι καταπληκτικαί. Ἐνδέχεται νὰ ὑπάρχῃ ὑπερβολὴ ἐκουσία ἢ

ἀκουσία ἐν τοῖς διϊσχυρισμοῖς ἑκατέρων, πιθανῶς δὲ καὶ παρεξηγήσεις. Οὕτω λ. χ. ὁ Ἄνθιμος ὁμολογεῖ τὰ περὶ τοῦ λαχανοκήπου εἰρημένα ὡς ἀληθῆ, ἀλλὰ προσθέτει ὅτι ταῦτα συνέβησαν ἐκ πονηρίας καὶ κατ' ἀπαίτησιν κυρίων τινῶν ἐν Στενιμάχῳ, ὅπως ἀποσπασθῶσιν οὕτω χρήματα ἐκ τῆς μονῆς ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς σχολῆς. Κατὰ κακὴν τύχην ἐν τῇ μονῇ δὲν ὑπάρχουσιν οὔτε ἀρχεῖα οὔτε πρωτόκολλα οὔτε ἄλλα ἔγγραφα τῆς διοικήσεως, ὅπως δυνηθῇ τις νὰ ἐξελέγξῃ μέχρι τινὸς τὴν ἀλήθειαν. Πάντως ὅμως ἀναμφισβητήτως τὰ προεκτεθέντα περὶ ἐνοικίων, πωλήσεων, εἰσπράξεων ἐκ τῶν προτέρων εἶναι τετελεσμένα γεγονότα.

Πρὸς τούτοις ἡ ἀδελφότης κατακρίνει ἐν γένει τὸ σύστημα τῆς διοικήσεως τοῦ ἀρχιμανδρίτου Μακαρίου αὐστηρότερον ἴσως, καθ' ὅσον οὗτος ἐλθὼν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως μετὰ τῆς προθέσεως δῆθεν, ὅπως ἐκριζώσῃ μέχρι τῶν ἐλαχίστων τὰ ἐφιστάμενα ἐν τῇ μονῇ κακά, οὐ μόνον οὐδὲν ἔπραξε πρὸς τοῦτο, ἀλλ' ἀνέπτυξεν αὐτὰ εὐρύτατα. Ἡ κατάκρισις δὲ αὕτη προέρχεται οὐ μόνον ἐκ τῶν ἀποδιδομένων εἰς αὐτὸν καταχρήσεων ἐπὶ τῶν μοναστηριακῶν κτημάτων, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ περιφρονητικοῦ τρόπου, μεθ' οὗ ἐφέρετο πρὸς τὴν ἀδελφότητα καὶ ἐν γένει πρὸς τὸ ὑπηρετικὸν τῆς μονῆς προσωπικόν. Ἡ καθόλου διαγωγὴ αὐτοῦ ἐνέπνευσεν εἰς τοὺς ἀδελφοὺς φόβον περὶ συστηματικῆς, ἀσφαλοῦς καὶ ἐντελοῦς ἐρημώσεως καὶ καταστροφῆς τῆς μονῆς.

στ') Λόγον ποιούμενοι περὶ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Μακαρίου οἱ ἀδελφοὶ καὶ οἱ λοιποὶ ἐν τῇ μονῇ ἀναμιμνήσκονται ἀκουσίως καὶ τὸν πανιερώτατον κ. Γρηγόριον [1]) μητροπολίτην Φιλιππουπόλεως μετὰ τὴν ἀπελευθέ-

1) Ὁ μητροπολίτης Γρηγόριος (1880—84) Μυτιληναῖος διεδέξατο τὸν Νεόφυτον, μετατεθέντα εἰς Ἀδριανούπολιν καὶ κατόπιν αἱρεθέντα οἰκουμενικὸν πατριάρχην. Ἦτο κάτοχος εὐρείας παιδείας καὶ ῥήτωρ ἔξοχος καὶ ἀνεδείχθη μέγας ὑπερασπιστὴς τῶν Ἑλληνικῶν δικαίων ἐν τῇ βουλῇ τῆς ἀνατ. Ρωμυλίας, ἧς μετεῖχεν ὡς μέλος. Ἀπὸ Φιλιππουπόλεως ἐγένετο Τραπεζοῦντος καὶ εἶτα Ρόδου. Ἀπήλαυε φήμης ἀνδρὸς τὰ μάλιστα πλεονέκτου. Πολλὰ τῶν ὑπὸ τῶν μοναχῶν περὶ αὐτοῦ ρηθέντων περὶ τῆς ἐν τῇ μονῇ δράσεώς του περιῄδοντο ἔν τε τῇ Φιλιππουπόλει καὶ τῷ Στενιμάχῳ. Ἡ ἀφαίρεσις τῶν τυπικῶν τῆς μονῆς, κωδίκων, τιμαλφῶν ἀντικειμένων καὶ τῶν τίτλων τῶν κτημάτων της ὁμολογεῖται καὶ ὑπὸ τοῦ Γ. Μουσαίου, ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ κατὰ παράφρασιν τυπικοῦ τῆς μονῆς. Μικρὸν δεῖγμα τῆς πλεονεξίας του μνημονεύω τὸ ἀκόλουθον συμβὰν ἀκούσας παρὰ τοῦ μακαρίτου Δ. Ἀργυριάδου, προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος Φιλιππουπόλεως τότε. Ἔν τινι γενικῇ τῆς Κοινότητος συνελεύσει προεδρευομένῃ ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου ἀπεφασίσθη νὰ γείνῃ ἔρανος ὑπὲρ τῶν σχολείων. Μετὰ λαμπρὸν τοῦ μητροπολίτου λόγον συγκινήσαντα πάντας ὁ πρόεδρος τῆς Κοινότητος περιήγαγε δίσκον ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ μητροπολίτου. Οὗτος ἐπιδεικτικῶς ἐξήγαγε τὸ βαλάντιόν του καὶ ἀναστὰς ἔρριψεν εἰς τὸν δίσκον δέκα Τουρκικὰς λίρας ἀριθμῶν ἀνὰ μίαν πρὸς ἔκπληξιν καὶ θαυμασμὸν πάντων, τῶν γνωριζόντων αὐτόν. Τὸ τοιοῦ-

ρωσιν, ἐν ἥττονι δὲ μοίρᾳ καὶ τὸν διάδοχον αὐτοῦ κ. Ἰωακείμ [1]). Ἀγνοῶ πῶς, ἀλλ' ἐξ ὅσων ἤκουσα, ἐσχημάτισα τὴν γνώμην ὅτι ἐν τῇ μονῇ καὶ περὶ αὐτὴν ἐγεννήθη ἐκ τῆς συμπεριφορᾶς τῶν μητροπολιτῶν τούτων ἡ σκέψις ὅτι ζοφερὸν καὶ βαρὺ νέφος ἤρξατο καλύπτον καὶ ἀπειλοῦν τὴν τύχην τῆς μονῆς.

Περίεργος ἱεράρχου τύπος ἦτο ἀληθῶς ὁ πανιερώτατος κ. Γρηγόριος ἐὰν ἀληθεύωσι τὰ περὶ αὐτοῦ ἀφηγούμενα ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν τῆς μονῆς. Ὑπὸ τὴν ἰδιότητά του ὡς μητροπολίτου Φιλιππουπόλεως καθίσταται αὐτὸς οὗτος καὶ ταμίας καὶ ἐπίτροπος (διαχειριστὴς) τῆς μονῆς. Ὅπως εἶναι δὲ μᾶλλον ἐλεύθερος ἐν ταῖς ἐνεργείαις του ἀπολύει αὐθαιρέτως ἐκ τῆς ἡγουμενείας τὸν Χατζῆ-Κωνστάντιον ἐπὶ τῇ προφάσει ἡλικίας προβεβηκυίας καὶ τοποθετεῖ ἀντ' αὐτοῦ τὸν Χατζῆ-Ἱερεμίαν, γηραιότερον καὶ δὴ τυφλόν· ἀλλὰ καὶ οὗτος διετέλει ἡγούμενος μόνον κατ' ὄνομα, καθ' ὅσον ὁ πραγματικὸς μετ' ἀπεριορίστων δικαιωμάτων ἦτο μόνον ὁ μητροπολίτης. Οὗτος ἔδιδεν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν εἰς τὸν Ἱερεμίαν χρήματά τινα πρὸς συντήρησιν τῆς ἀδελφότητος, μὴ ὑπερβαίνοντα ἐν ὅλῳ τὰς 2 χιλ. γροσίων ἐτησίως, πάσας δὲ τὰς προσόδους τῆς μονῆς εἰσέπραττεν αὐτὸς προσωπικῶς.

Μὴ ἀρκούμενος εἰς τοῦτο κατέφυγε, λέγουσιν οἱ ἀδελφοί, καὶ εἰς ἄλλα μέσα πρὸς εἴσπραξιν χρημάτων. Κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1882 ἀπέθανεν ὁ ἐπίτροπος τῆς μονῆς Χατζῆ-Ἄνθιμος Ἀμβρόσιος. Ὁ μη-

τον ἠνάγκασε καὶ τοὺς παρισταμένους νὰ καταβάλωσιν ἀναλόγως καὶ ὁ δίσκος ἐπληρώθη χρυσῶν νομισμάτων. Μετὰ τὴν λῆξιν τῆς συνελεύσεως ἡ δημογεροντία μετέβη εἰς τὰ ἐν τῇ μητροπόλει γραφεῖά της, ὅπως ὑπογράψῃ τὸ σχετικὸν πρακτικὸν περὶ τοῦ γενομένου λίαν ἱκανοποιητικοῦ ἔράνου. Καθ' ὃν δὲ χρόνον συνετάσσετο τὸ πρακτικὸν καὶ ἐσχολιάζετο ποικιλοτρόπως ἡ γενναιοδωρία τοῦ μητροπολίτου, παραστὰς οὗτος ἀνέλαβεν ἀπὸ τοῦ δίσκου πρὸς ἔκπληξιν τῶν δημογερόντων τὰς δέκα λίρας του εἰπὼν ὅτι ἔρριψεν αὐτὰς εἰς τὸν δίσκον πρὸς τὸ θεαθῆναι ὑπὸ τῶν παρισταμένων, ὅπως φιλοτιμούμενοι καταβάλωσι πλουσίως τὸν ἔρανόν των, προσέθηκε δὲ ὅτι ὁ ἐκφωνηθεὶς ὑπ' αὐτοῦ λόγος ἤξιζε περισσότερον παση;δήποτε ὑπὸ τῶν ἄλλων καταβληθείσης χρηματικῆς συνδρομῆς. Γνωρίζοντες τὸν χαρακτῆρα τοῦ σεβασμιωτάτου, εἶπεν ὁ κ. Ἀργυριάδης, οὐδὲν ἀντετάξαμεν, διότι ἐφοβήθημεν μὴ ἀπαιτήσῃ νὰ πληρωθῇ καὶ διὰ τὸν λόγον τον.

1) Ὁ Ἰωακείμ Εὐθυβούλης, ἐξ ἐπισήμου τοῦ Φαναρίου οἴκου, ἠρχιεράτευσεν ἐν Φιλιππουπόλει ἀπὸ 1881—1889, γενόμενος βραδύτερον Χαλκηδόνος καὶ εἶτα Ἐφέσου. Ἦτο εὐφυὴς καὶ διπλωμάτης καὶ ἐξετιμήθη πολὺ ὑπὸ τοῦ τότε ἡγεμόνος τῆς Βουλγαρίας Φερδινάνδου Ι. Ἐπ' αὐτοῦ ἀνηγέρθη ἐκ βάθρων τὸ νέον μητροπολιτικὸν μέγαρον. Τοῦτον διεδέξατο ὁ ἀπὸ Εἰρηνουπόλεως Φώτιος, ἀνὴρ εὐπαίδευτος καὶ ἀγαθὸς ποιμάνας ἐν εἰρήνῃ μέχρι τοῦ 1906, ὁπότε ὑπὸ τοῦ Βουλγ. κράτους κατελύθη οὐσιαστικῶς ἡ ἱερὰ μητρόπολις μετὰ τῆς Ἑλλην. Κωνότητος. Τῷ 1910 ἐγένετο μητροπολίτης Σερβίων καὶ Κοζάνης.

τροπολίτης ἐνοχοποιεῖ, λέγουσιν, τὸν τότε ἡγούμενον ἐπὶ δηλητηριάσει τοῦ ἀποθανόντος καὶ ἀπαιτεῖ 200 λίρ. τουρκ. πρὸς συγκάλυψιν τοῦ πράγματος. Ἀθῷος ὢν ὁ ἡγούμενος ἐντελῶς ἔκλαυσεν ὡς μικρὸν παιδίον ἐπὶ τῇ κατηγορίᾳ ταύτῃ, ἀλλὰ πρὸ τῆς ἐπιμονῆς τοῦ μητροπολίτου ἠναγκάσθη νὰ καταβάλῃ τὸ ποσόν. Ἀλλ' ἐκτὸς τούτου ὁ μητροπολίτης παρουσιάζεται, λέγουσιν, εἰς τὴν μονὴν καὶ παραλαμβάνει πᾶν ὅ,τι εἶχεν ὁ ἀποθανὼν Ἀμβρόσιος,—ὅστις ἦτο εὔπορος καὶ φιλοδάπανος,— ἤτοι: πολύτιμα ἔπιπλα, βαρυτίμους μηλωτάς, ὡραίους τάπητας, δέρματα ἄρκτων, προσκεφάλαια καὶ στρώματα μετάξινα, σκεύη ἀργυρᾶ, κοχλιάρια κτλ. ἀξίας ἐν συνόλῳ οὐχὶ κατωτέρας τῶν 500 λιρ. τουρκ. Ταῦτα πάντα ἀγοράζει δῆθεν διὰ 300 φρ., ἅπερ οὐδέποτε ἐπλήρωσεν. Ἀλλὰ τοῦτο ἦτο μικρὸν εἰς τὸν μητροπολίτην, ὡς ἦτο μικρὸν καὶ τὸ φιλοδώρημα, ὅπερ εἶχε λάβει παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Χατζῆ Κωνσταντίου, τοῦ μακαρίτου Θεοφάνους, ὅπως διορίσῃ αὐτὸν ἐπίτροπον (δικαῖον) ἐν τῇ μονῇ.

Ἀλλὰ καὶ ἄλλο τι ἀφηγοῦνται οἵ τε ἀδελφοὶ καὶ ἄλλα πρόσωπα ἐκτὸς τῆς μονῆς περὶ τοῦ πανιερωτάτου κ. Γρηγορίου. Οὗτος ἐπώλησε χάλκινα ἀγγεῖα τῆς μονῆς βάρους 6 χιλιάδων ὀκάδων πρὸς 16 γρ. τὴν ὀκᾶν καὶ ἔλαβε τὸ χρῆμα περὶ τὰς 100 χιλ. γρ. Ὡσαύτως ἐπώλησεν ἐκ τῆς ἐπαύλεως κατὰ τὸ 1883 ζῷα 140, ὧν τὴν ἀξίαν ἰσότιμον πρὸς τὴν τῶν χαλκωμάτων ἔλαβεν αὐτὸς πάλιν. Κατὰ τὸ 1884 ἐπώλησεν 800 πρόβατα καὶ 600 ἀρνία ἀντὶ 40—50 χιλιάδων γρ. ἄτινα ἐνεθηλάκωσεν ὁμοίως. Πρὸς ταῖς ζημίαις ταύταις ὁ πανιερώτατος ἐπήνεγκε καὶ ἄλλας εἰς τὴν μονὴν ἀνυπολογίστου σπουδαιότητος.

Βεβαιοῦσιν ὅτι οὗτος παρέλαβεν ἅπαντας τοὺς τίτλους ἰδιοκτησίας τῶν ἀκινήτων μοναστηριακῶν κτημάτων καὶ παρέδωκεν εἰς τὸ Πατριαρχεῖον, ὅπου νῦν εὑρίσκονται. Παρέλαβεν ἐπίσης καὶ τρία χρυσόβουλλα, ἐν ἑνὶ τῶν ὁποίων ἀπογορεύεται εἰς τὸν μητροπολίτην Φιλιππουπόλεως ἡ εἰς τὴν μονὴν εἴσοδος ἄνευ προσκλήσεως αὐτοῦ ὑπὸ τῆς ἀδελφότητος. Ἡ μεγαλυτέρα ὅμως ὑπ' αὐτοῦ διαπραχθεῖσα ἱεροσυλία πασῶν ἦτο ἡ ἀφαίρεσις τοῦ καταστατικοῦ (τυπικοῦ) τῆς μονῆς, φυλαττομένου ἐν χειρογράφῳ. Περὶ τούτου τοῦ τυπικοῦ θ' ἀναφέρωμεν κατωτέρω. Λέγουσι προσέτι ὅτι ἄλλα τινα χειρόγραφα βιβλία ἔκαυσεν ὡς ἄχρηστα. Ταῦτα διϊσχυρίζονται περὶ τοῦ ἱεράρχου τούτου οἵ τε ἐν τῇ μονῇ καὶ οἱ ἐκτὸς αὐτῆς.

ζ') Ἡ ἐπιβαρύνουσα τὸν διάδοχον τοῦ Γρηγορίου πανιερώτατον Ἰωακεὶμ κατηγορία πάντως εἶναι ἐλαφροτέρα. Οὗτος δὲν ἀνέλαβε τὰ καθήκοντα οὔτε ἡγουμένου οὔτε ἐπιτρόπου, ἀλλ' ἀφηγοῦνται περὶ αὐτοῦ τὸ ἑξῆς. Ἐπὶ ἀπειλῇ ἐξορίας εἰς τὸ ἅγιον Ὄρος ἠνάγκασε τὸν Χατζῆ Κωνστάντιον καὶ τὸν μακαρίτην ἀδελφόν του Θεοφάνην νὰ δώσῃ ἕκαστος ἀνὰ 400 λίρ. τουρκ. διὰ τὴν ἐν Στενιμάχῳ Ἑλληνικὴν σχολήν· καὶ οὗτοι ἔδω-

SISMANOGLIO MEGARO

καν μὲν τὸ χρῆμα ἄγνωστον πόθεν ληφθέν, ἀλλ' ἐκ τούτου ὁ Θεοφάνης, λέγουσί μοι, ἔπεσεν ἀπόπληκτος· ὅτε δὲ μετ' ὀλίγον ἀπέθανεν, ἐκ τῶν εὑρεθέντων παρ' αὐτῷ 500 λ. τ. 100 ἐδόθησαν εἰς τὸν ὑπηρέτην του, τὰς δὲ ὑπολοίπους 400 ἔλαβεν ὁ πανιερώτατος Ἰωακεὶμ [1]). Περὶ αὐτοῦ ὡσαύτως λέγουσιν ἅπαντες ὁμοφώνως, ὅτι ἀφήρεσεν ἀπὸ τῆς μονῆς μίαν παλαιὰν ἱστορικὴν ποιμαντορικὴν ῥάβδον (πατερίτσαν σκῆπτρον), ἐπεξειργασμένην θαυμασίως ἐξ ἀργύρου ἔσωθεν καὶ ἐκ σμάλτου ἔξωθεν ἀξίας 1000 —1500 λ. τ. εἰ μὴ περισσοτέρων. Κατὰ παράδοσιν ἐν τῇ μονῇ ἐπιστεύετο, ὅτι αὕτη ἦτο τοῦ πατριάρχου Τυρνόβου Εὐθυμίου [2]).

---

1) Ὁ ἀμερόληπτος ἀπεσταλμένος τὴν πρᾶξιν τοῦ μητροπολίτου ἀναγκασαντος τὸν ἡγούμενον καὶ τὸν ἐπίτροπον νὰ δώσωσιν ὑπὲρ τῆς Ἑλλ. σχολῆς 800 λίρ. ὑπολαμβάνει ἔγκλημα· ἂν τὰ χρήματα διετίθεντο ταῦτα ὑπὲρ τῆς βουλγαρικῆς σχολῆς, ἀναμφιβόλως θὰ ἦτο ἔπαινος. Οἱ Στενιμαχῖται δι' ἀναφορῶν πολλάκις ἀπετάθησαν πρὸς τὸ οἰκ. Πατριαρχεῖον, ὅπως ἀναγκάσῃ τὴν ἀδελφότητα τῆς μονῆς νὰ χορηγῇ ποσόν τι πρὸς συντήρησιν τῶν σχολείων τῆς Κοινότητος των, ἀφοῦ μάλιστα καὶ ὁ κτίτωρ ὥρισεν, ὅπως λειτουργῇ σχολεῖον μειρακίων ἐν τῇ μονῇ καὶ τὰ πλεῖστα τῶν προσοδοφόρων κτημάτων τῆς μονῆς ἦσαν ἐν Στενιμάχῳ. Ἀλλ' οἱ ἑκάστοτε ἡγούμενοι, οἵτινες ἐθησαύριζον δι' ἑαυτοὺς καὶ τοὺς οἰκείους των, προβαίνοντες εἰς διαφόρους καταχρήσεις, ἠρνοῦντο προβάλλοντες ἀδυναμίαν. Μετὰ δυσκολίας δὲ κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετηρίδας ὡρίσθη ἐπίδομα τῆς μονῆς εἰς τὴν Κοινότητα χάριν τῶν σχολείων της 60 λ. τ. ἐτησίως. Ὁ Ἰωακεὶμ θεαρέστως καὶ φιλανθρώπως ἐνεργῶν ἀπέσπασε τὸ ποσὸν πρὸς ἐξόφλησιν χρεῶν τῆς Κοινότητος, δημιουργηθέντων ἐκ τῆς ἐπὶ τοῦ λόφου τῶν Ταξιαρχῶν ἀνεγέρσεως ἐκ βάθρων σχολικοῦ κτιρίου. Περιέργως δέ, ἐνῷ ὁ ἀπεσταλμένος παραδέχεται τὰς διαφόρους ἐν τῇ μονῇ καταχρήσεις ὑπὸ τῶν διοικούντων αὐτήν, ἀπορεῖ πόθεν οἱ δύο ἀδελφοὶ ἐξοικονομήσαντες ἐμέτρησαν τὸ ἐπιβληθὲν αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου ποσόν. Ἀναμφιβόλως οὐχὶ ἐκ τῆς πατρικῆς των κληρονομίας, ἀλλ' ἐκ τῶν θησαυριζομένων ὑπ' αὐτῶν εἰς βάρος τῆς μονῆς. Ἀπόδειξις δὲ τούτου εἶναι καὶ τὸ ὅτι ὁ ἐπίτροπος ἀποθανὼν μετ' ὀλίγον ἀφῆκεν ἑτέρας 500 λ. τ. μετρητάς, ἐξ ὧν ἔλαβεν ὁ μητροπολίτης τὰς 400, ἀλλ' οὐχὶ δι' ἑαυτόν. Ἀπεστάλησαν διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ οἰκ. Πατριαρχείου αὗται.

2) Ἡ παράδοσις περὶ τοῦ πολυτίμου τούτου σκήπτρου εἶναι πλάσμα τῆς ἀδελφότητος προσχωρησάσης εἰς τὴν ἐξαρχίαν καὶ θελούσης νὰ κολακεύσῃ τὴν ἐθνικὴν φιλοτιμίαν τοῦ ἀπεσταλμένου. Ὁ Πατριάρχης Εὐθύμιος ἱστορικῶς δὲν εἶναι ἀποδεδειγμένον ὅτι ἐμόνασεν ἐν τῇ μονῇ ταύτῃ, ὅπως καταλίπῃ ἐν αὐτῇ μετὰ θάνατον τὴν περιουσίαν του. Ἀλλὰ καὶ ὑποτεθέντος ὅτι ἐμόνασεν ἐν αὐτῇ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ φέρῃ μεθ' ἑαυτοῦ τὸ τιμαλφὲς κειμήλιον. Διότι κατὰ τὴν ἅλωσιν σωθεὶς ἀπεστάλη εἰς ἐξορίαν. Τὸ σκῆπτρον ὡς καὶ ἄλλα βαρύτιμα ἅμφια ἐπισκοπικὰ προφανῶς ἀνήκουσιν εἰς Ἕλληνας κληρικούς, πατριάρχας καὶ ἀρχιεπισκόπους, οἵτινες οἰκειοθελῶς ἀποχωρήσαντες εἰς τὴν μονήν, ὅπως ἐφησυχάσωσι μέχρι τοῦ θανάτου των, συναπεκόμισαν μεθ' ἑαυτῶν καὶ τὴν κινητὴν των περιουσίαν, ἥτις φυσικῷ τῷ λόγῳ περιῆλθεν εἰς τὴν μονήν.

Ὁ αὐτὸς μητροπολίτης ἀφῄρεσεν ἐκ τῆς μονῆς 4—5 χειρόγραφα ἐπὶ μεμβράνης εὐαγγέλια, διὰ λαμπρῶν ἐπιχρύσων δερμάτων δεδεμένα, ὧν ἕκαστον, λέγουσιν, εἶχε βάρος περὶ τὰς 20 ὀκάδας (!!). Ὡσαύτως ἔλαβε δύο ἀρχιερατικὰ βιβλία χειρόγραφα ἐπὶ μεμβράνης, ὧν τὰ ἀρχικὰ γράμματα τῶν ἑκασταχοῦ τοῦ κειμένου κεφαλαίων ἦσαν ἐξαισίως καλλιτεχνικά, πρὸς δὲ καὶ ἐν ἐπιτραχήλιον, κατειργασμένον ἐκ χρυσῶν νημάτων, ἐφ' οὗ ἦσαν ἀπεικονισμένοι θαυμασίως οἱ προφῆται, βάρους ἡμισείας ὀκᾶς. Εἴπομεν ὅτι ἡ βαρύνουσα τὸν πανιερώτατον Ἰωακεὶμ κατηγορία εἶναι ἐλαφροτέρα, ἀλλ' ἀναμφιβόλως ἀπὸ ὑλικῆς ἀπόψεως, πρὸ παντὸς δὲ ἀπὸ ἠθικῆς εἶναι σπουδαιοτέρα [1]).

η') Αἱ περὶ τοῦ νῦν Ἕλληνος μητροπολίτου Φιλιππουπόλεως τοῦ σεβασμιωτάτου κ. Φωτίου ἐν τῇ μονῇ διαδόσεις δὲν εἶναι πρὸς μεγάλην ζημίαν του. Ἤκουσα μόνον τινὰς λέγοντας ὅτι καὶ οὗτος ἀφῄρεσεν ἐκ τῆς μονῆς ζεῦγος ἐπιμανίκων καὶ μίαν ἀρχιερατικὴν ζώνην μὴ ἀποδιδομένης μεγάλης σημασίας εἰς ταῦτα [2]).

θ') Ἡ συμπεριφορὰ τῶν Αὐτῶν Πανιεροτήτων κ. κ. Γρηγορίου καὶ Ἰωακεὶμ, ἰδίως τοῦ πρώτου, ὡς παρεστάθη ἡμῖν, φαίνεται ὅτι κα-

---

1) Τὸ περὶ τοῦ μητροπολίτου Ἰωακεὶμ συμπέρασμα τοῦ κ. ἀπεσταλμένου εἶναι ἄδικον. Ὁ μητροπολίτης Ἰωακεὶμ, καθ' ὅσον ἡμῖν εἶναι γνωστόν, οὐδὲν ἐκ τῆς μονῆς ἔλαβε δι' ἑαυτόν· διότι τὰ μὲν ἀποσπασθέντα χρήματα, ὡς προερρήθη, διετέθησαν ὑπὲρ τῶν σχολείων τοῦ Στενιμάχου καὶ τῶν Πατριαρχείων, τὰ δὲ ληφθέντα χειρόγραφα, εὐαγγέλια καὶ βιβλία, ὡς καὶ τὸ ἐπιτραχήλιον, ἀπεστάλησαν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα πρὸς μείζονα ἀσφάλειαν. Εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο, ἂν ἐγκαίρως ἐλαμβάνετο πρόνοια καὶ παρελαμβάνοντο καὶ ἕτεροί τινες κώδικες ἐκκλησιαστικῶν πατέρων τοῦ 12ου καὶ 13ου αἰῶνος, οὓς εἶδεν ὁ Βλ. Σκορδέλης, ὅστις περιεργάσθη τὴν κονιορτοβριθῆ συλλογὴν τῶν βιβλίων, κατερριμμένην ἔν τινι κελλίῳ, ὡς μοι ἔλεγε, καὶ ἀντέγραψε τίτλους τινὰς καὶ σημειώσεις πρὸ 60 ἐτῶν (1870—74), ὅτε ἐλειτούργησεν ἐν τῇ μονῇ ἱερατικὴ σχολή. Μεταξὺ τῶν χειρογράφων ἀναμφιβόλως θὰ ὑπῆρχον καὶ Ἑλλήνων κλασσικῶν ἐξαφανισθέντα σὺν τῷ χρόνῳ ἕνεκα τῆς ἀμαθείας τῶν μοναχῶν. Ὁ καθηγητὴς Πέτρος Παπαγεωργίου κατὰ Μάϊον τοῦ 1886 ἐπισκεψάμενος τὴν μονὴν καὶ ἐξετάσας τὴν συλλογὴν ἀνεκάλυψεν ἀπόσπασμα τοῦ Σοφοκλείου Αἴαντος, χειρόγραφον ἀπὸ τοῦ 1460. Revue archéol. ἔτ. 1887, σελ. 70

2) Προφανῶς ἡ προσχωρήσασα εἰς τὴν ἐξαρχίαν ἀδελφότης τῆς μονῆς ἠθέλησε νὰ ἐνοχοποιήσῃ καὶ τὸν μητροπολίτην κ. Φώτιον λέγουσα ὅτι οὗτος ἀφῄρεσε τὰ μνημονευόμενα ἀρχιερατικὰ ἅμφια. Τοῦτο δὲν εἶναι ἀληθές. Ἡ ἀδελφότης αὐτὴ ἐδώρησεν αὐτὰ εἰς τὸν μητροπολίτην κατὰ τὴν πρώτην αὐτοῦ εἰς τὴν μονὴν ἐπίσκεψιν ἐκδηλοῦσα τὸν πρὸς τὴν Πανιερότητά του σεβασμόν της. Ἐδώρησε πρὸς τούτοις εἰς αὐτὸν καὶ ἓξ ἐβένου ἀρχιερατικὴν ῥάβδον (πατερίτσαν), κεκοσμημένην διὰ πετραδίων ἐξ ὄνυχος καὶ δι' ἐλεφαντόδοντος, ἣν ὁ Πανιερώτατος διὰ τὴν ἐλαφρότητα καὶ ἁπλότητά της μετεχειρίζετο συχνάκις, ἰδίως κατὰ τὰς ἀκολουθίας τῶν νηστειῶν, ὁπότε ἐχοροστάτει ἐν τῷ μητροπολιτικῷ ναῷ.

SISMANOGLIO MEGARO

κῶς διέθηκε τὴν ἀδελφότητα ἀπὸ τῶν χρόνων ἔτι ἐκείνων κατὰ τοῦ τρόπου τῆς διοικήσεως τῆς μονῆς. Ἡ ἀγανάκτησις ὅμως τῆς ἀδελφότητος ἐκορυφώθη ἐπὶ τῇ προρρηθείσῃ συμπεριφορᾷ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Μακαρίου καὶ ἐξεδηλώθη διὰ ριζικῆς μεταβολῆς ἐν τῇ παλαιᾷ ταύτῃ μονῇ. Πρὸ τούτου ὅμως ἡ ἀδελφότης ἀπεπειράθη νὰ ζητήσῃ τὴν ἐπανόρθωσιν τοῦ κακοῦ δι' ἄλλης ὁδοῦ, τῆς ἀκολούθου:

Ἡ ἀδελφότης συντάσσει αἴτησιν πρὸς τὸν οἰκ. Πατριάρχην, ἐν ᾗ ὑπενθυμίζουσα τὰς προηγουμένας ἐν τῇ μονῇ ταραχάς, ἕνεκα τῶν ὁποίων ἀπεστάλη ἔκτακτος τοῦ Πατριαρχείου ἀπεσταλμένος, ὁ Γεράσιμος Δώριζας, ὁ ἤδη μητροπολίτης Καισαλληνίας, παραπονεῖται πικρῶς ἐναντίον τοῦ Μακαρίου, παρ' οὗ καίπερ ἀντικανονικῶς ἀποσταλέντος περιέμενεν ὁπωσδήποτε τὴν διόρθωσιν τοῦ κακοῦ. Ἀλλὰ τοῦτο ἐπὶ τῆς ἡγουμενείας αὐτοῦ ἔχε φθάσει εἰς τὸ ἀπροχώρητον, ὅπερ ἡ ἀδελφότης προσπαθεῖ ν' ἀποδείξῃ διὰ διαφόρων γεγονότων.

Ἡ αἴτησις τῆς ἀδελφότητος καταλήγει ὡς ἑξῆς: «Παρακαλοῦμεν τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα τὸ μὲν ν' ἀπομακρύνῃ τὸν ἡγούμενον Μακάριον ἀπὸ τῆς διοικήσεως τῶν μοναστηριακῶν πραγμάτων καὶ ἀπὸ τῆς ἡγουμενείας μέχρι τῆς ἐπιθεωρήσεως καὶ ἐκκαθαρίσεως τῶν λογαριασμῶν του, τὸ δὲ ἀνορθοῦσα τὸ κῦρος τοῦ καταστατικοῦ (τυπικοῦ) τῆς μονῆς καὶ τοῦ ἐπικρατοῦντος ἀπὸ ἑκατοντάδων ἐτῶν ἐν τῇ μονῇ ἔθιμον, νὰ ἐπιτρέψῃ, ὅπως ἡ ἐκλογὴ τοῦ τε ἡγουμένου καὶ τῶν συνεργατῶν του γίνηται ἐλευθέρως ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν καὶ ἐξ αὐτῶν [1]), ὡς ἐγίνετο πρότερον ὑπὸ τὴν ἐπιφύλαξιν τοῦ δικαιώματος τῆς ἐγκρίσεως ταύτης ὑπὸ τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος».

Ἡ αἴτησις αὕτη φέρουσα ἡμερομηνίαν 13 Φεβρ. 1894, ἧς πλήρες

1) Τοῦτο ἐν γένει δὲν εἶναι ἀληθές· διότι καὶ ἡγούμενος μὴ μέλος τῆς ἀδελφότητος ἐξελέγετο καὶ ἡ ἐκλογὴ αὐτοῦ δὲν ἐγίνετο ἐλευθέρως μόνον ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν. Κατὰ πρωτόκολλον τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως Φιλιππουπόλεως ἀπὸ 26 Νοεμβρίου τοῦ 1781 ἡγούμενος τῆς μονῆς ἐξελέγη ὁ παπᾶ κὺρ Μακάριος, τέως τοιοῦτος τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Θεοδώρου ἐπὶ τῆς Ροδόπης ἐν αὐτῇ τῇ μητροπόλει Φιλιππουπόλεως κατὰ τὴν ἐπικρατήσασαν ἔκπαλαι συνήθειαν καὶ τῇ ψήφῳ καὶ γνώμῃ τῶν τιμιωτάτων κληρικῶν καὶ τῶν εὐγενεστάτων ἀρχόντων τῆς Φιλιππουπόλεως καὶ τῶν τιμιωτάτων προεστώτων Στενιμάχου καὶ Ἀμπελιάνου καὶ θελήσει καὶ γνώμῃ τῶν ἐν τῷ μοναστηρίῳ ὁσιωτάτων πατέρων ληφθέντος τοῦ λογαριασμοῦ πρότερον ὑπὸ τῶν αὐτῶν παρὰ τοῦ τέως ἡγουμένου τῆς μονῆς κὺρ Γρηγορίου διὰ εἴκοσι δύο μῆνας. Ἴδε Μ ω ρ. Ἀ π ο σ τ ο λ ί δ ο υ, Περὶ τῆς ἐπὶ τῆς Ροδόπης μονῆς τῆς Πετριτσονιτίσσης § η' καὶ τὴν σχετικὴν σημείωσιν. Ἀείποτε ὅμως ἐζητεῖτο καὶ ἡ γνώμη τῆς ἀδελφότητος. Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τῆς πέμπτης δεκαετηρίδος τοῦ 19ου αἰῶνος ἢ καὶ ὀλίγῳ πρότερον τῇ ἐπεμβάσει ἰσχυρῶν προκρίτων Φιλιππουπόλεως καὶ Στενιμάχου ἐπε-

ἀντίγραφον ἑλληνιστὶ ἐδόθη μοι, ἐκομίσθη εἰς Κωνσταντινούπολιν ὑπὸ δύο ἀδελφῶν τῆς μονῆς καὶ ἐπεδόθη ὑπ' αὐτῶν ἰδιοχείρως τῷ Πατριάρχῃ. Ἀποτέλεσμα ταύτης, πιθανῶς δὲ καὶ ἑτέρων προειδοποιήσεων, ἦτο ἡ ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου ἀποστολὴ ἐξάρχου, ὀνομαζομένου Κυρίλλου, πρὸς ἐξέτασιν ἐκ τοῦ σύνεγγυς ὅλης τῆς ὑποθέσεως. Οὗτος ἐπελάβετο τῆς ὑποθέσεως ὡς πρόεδρος ἐπιτροπείας, συγκροτηθείσης ἐκ τεσσάρων Ἑλλήνων, δύο ἐκ Φιλιππουπόλεως καὶ δύο ἐκ Στενιμάχου. Τί συνέβη μεταξὺ τῆς ἐπιτροπείας ταύτης καὶ τοῦ ὁσιωτάτου ἡγουμένου, ὑποχρεουμένου νὰ δίδῃ λογαριασμοὺς τῆς διαχειρίσεώς του, δὲν ἠδυνήθην ἀκριβῶς νὰ πληροφορηθῶ· γεγονὸς ὅμως εἶναι ὅτι ὁ ἀρχιμανδρίτης Μακάριος ἐκλήθη ταχέως εἰς Κωνσταντινούπολιν ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου, ὅπου καὶ ἀπῆλθεν ἄνευ ἀναβολῆς.

Ἡ ρηθεῖσα ἐπιτροπεία ἐν τῷ συνταχθέντι ὑπ' αὐτῆς πρακτικῷ πρὸς ἀποστολὴν εἰς τὸ Πατριαρχεῖον προέτεινε σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ τὸ ὅτι ὁ Πατριάρχης πρέπει νὰ διορίσῃ νέαν ἐπιτροπείαν, ἥτις μετὰ τοῦ μητροπολίτου Φιλιππουπόλεως νὰ συντάξῃ νέον κανονισμὸν τῆς μονῆς. Καὶ τῷ ὄντι συνεστήθη τοιαύτη ἐπιτροπεία ἀποτελουμένη ἐκ τῶν κ. κ. Σ. Ἀντωνιάδου ἰατροῦ καὶ Ἀχ. Μαυρίδου δικηγόρου Φιλιππουπολιτῶν καὶ Ἀθ. Ἐπιτρόπου καὶ Κ. Χατζῆ-Νικολάου Στενιμαχιτῶν. Τὴν σύστασιν τῆς ἐπιτροπείας ταύτης ἀνήγγειλεν ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Φιλιππουπόλεως καὶ πρὸς τὸν νομάρχην Φιλιππουπόλεως διὰ γράμματος ἀπὸ 6 παρελθόντος Μαΐου καὶ ὑπ' ἀριθμ. 326.

«Διὰ τοῦ παρόντος, λέγει, ἔχω τὴν τιμὴν νὰ γνωρίσω Ὑμῖν ὅτι ἡ Αὐτοῦ Παναγιότης καὶ ἡ ἱερὰ σύνοδος διὰ γράμματος ἀπὸ 7 Ἀπριλίου καὶ ὑπ' ἀριθ. 1753 διώρισαν ὡς ἐπιτρόπους τῆς μονῆς Βατσκόβου τοὺς κ. κ. Σ. Ἀντωνιάδην καὶ Ἀχ. Μαυρίδην ἐκ Φιλιππουπόλεως καὶ τοὺς κ. κ. Ἀθ. Ἐπιτρόπου καὶ Κωνστ. Χατζῆ-Νικολάου ἐκ Στενιμάχου ὑπὸ τὴν ἐμὴν προεδρείαν, ὅπως φροντίζωσι περὶ τῆς καλῆς διοικήσεως τῆς μονῆς . . .».

Ἡ ἐπιτροπεία, αὕτη, ὡς μοι εἶπον ἔν τε τῇ μονῇ καὶ τῷ Στενιμάχῳ, συνέταξε νέον κανονισμὸν τῆς μονῆς, ὅστις εἶναι ἄγνωστον, τί ἐγένετο. Πάντα ταῦτα ἐτελέσθησαν ἐν ἀγνοίᾳ τῆς ἐν μονῇ ἀδελφότητος, ἥτις,

τράπη ἡ ἐκλογὴ τοῦ ἡγουμένου καὶ τοῦ ἐπιτρόπου νὰ γίνηται ἐν τῇ μονῇ ὑπὸ τῆς ἀδελφότητος καὶ ἐκ τῶν ἀδελφῶν ἐγκρινομένης τυπικῶς ὑπὸ τῆς μητροπόλεως. Ἐξ ἀμελείας δὲ τῆς μητροπόλεως περισπωμένης περὶ ἄλλα σπουδαιότερα ζητήματα ἕνεκα τῆς πρὸς ἐκκλησιαστικὴν καὶ ἐθνικὴν χειραφέτησιν κινήσεως τῶν Βουλγάρων ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς ἔπαυσε καὶ νὰ λογοδοτῇ εἰς τὴν μητρόπολιν περὶ τῆς διαχειρίσεώς του. Ἐκ τούτου προῆλθον ἡ ἀταξία καὶ αἱ καταχρήσεις, ὧν ἀμέτοχοι δὲν ἦσαν καὶ τζορμπατζῆδές τινες.

SISMANOGLIO MEGARO

ἐνῷ ἀνέμενε κατά τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον ἱκανοποιητικὴν ἀπάντησιν εἰς τὴν ρηθεῖσαν αἴτησίν της, ἀνελπίστως καὶ ἐν μέρει ἐπληροφορήθη ὅτι ἐτέθη οἱονεὶ ὑπὸ κηδεμονίαν, ὅτι ἐν ἀγνοίᾳ της συνετάχθη ὑπὸ προσώπων ξένων πρὸς τὴν μονὴν νέος κανονισμὸς περὶ τῆς διοικήσεώς της καὶ ἐν γένει περὶ τῆς ἐνεστώσης καὶ μελλούσης τύχης της καὶ ὅτι κατόπιν πάντων τούτων πρόκειται νὰ διορισθῇ νέος ἡγούμενος καὶ δὴ μὴ ἐκ τῶν μελῶν τῆς ἀδελφότητος. Τότε ἡ ἀδελφότης ἀφυπνίζεται καὶ ἡ τῆς μονῆς ὑπόθεσις λαμβάνει ἄλλον χαρακτῆρα. Οὐχὶ πλέον διὰ λόγων καὶ παρακλήσεων, ὡς λέγει, ἀλλὰ δι' ἔργων ἄρχεται ἀγωνιζομένη περὶ τῆς αὐθυπαρξίας της.

ι') Περὶ τὴν ἑσπέραν τῆς 19ης Ἀπριλίου ἐν. ἔ. ἡ ἀδελφότης συνέρχεται εἰς τὴν κοινὴν μοναστηριακὴν αἴθουσαν καὶ ἐκλέγει ὡς ἡγούμενον ἕνα τῶν ἀδελφῶν, τὸν ἀρχιμανδρίτην Ἀκάκιον, ὡς ἐπίτροπον δὲ ἢ δικαῖον κατὰ τὴν μοναστηριακὴν ἔκφρασιν τὸν Ἄνθιμον Δημητρίου. Κατὰ τὴν ἐκλογὴν παρίστατο καὶ ὁ Ἕλλην ἀρχιερατικὸς ἐν Στενιμάχῳ ἐπίτροπος, ἱερεὺς Λεωνίδας. Ὡς μὲ διαβεβαιοῦσιν οἱ ἀδελφοί, ὁ ἀρχιερατικὸς ἐπίτροπος ἐνέκρινε τὰ γενόμενα καὶ μάλιστα ἐπεκύρωσε τὸ περὶ τῆς ἐκλογῆς συνταχθὲν πρακτικόν, ὅπερ καὶ παρέλαβε μεθ' ἑαυτοῦ, ὅπως ὑποβάλῃ εἰς τὸν μητροπολίτην· κατόπιν ὅμως μετανοήσας κατέστρεψε τὸ πρακτικὸν τῆς ἐκλογῆς· τοῦτο δὲ λέγουσιν ὅτι ἔπραξε, διότι δὲν ἐξελέγη ὡς ἡγούμενος ὁ ἐκ Στενιμάχου Καλλίνικος, στενὸς συγγενὴς ἑνὸς ἐκ τῶν ἐνδιαφερομένων Στενιμαχιτῶν περὶ τῶν τῆς μονῆς πραγμάτων. Ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ τὸ πρᾶγμα, οἱ ἐν Στενιμάχῳ πληροφοροῦνται ἀμέσως περὶ τῆς γενομένης ἐκλογῆς καὶ τῇ ἐπιούσῃ 20ῇ Ἀπριλίου, ὅταν ὁ νεωστὶ ἐκλεγεὶς ἡγούμενος καὶ ὁ ἐπίτροπος κατῆλθον εἰς τὴν πόλιν ταύτην καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸ μοναστηριακὸν μετόχιον, ὁμὰς Στενιμαχιτῶν Ἑλλήνων ἐπιτίθεται κατ' αὐτῶν, οἵτινες μόλις ἠδυνήθησαν νὰ διασωθῶσι τῇ βοηθείᾳ τῆς ἀστυνομίας, κακοποιηθέντες σοβαρῶς ἀμφότεροι, περισσότερον μὲν ὁ Ἀκάκιος, ὀλιγώτερον δὲ ὁ Ἄνθιμος. Ἄλλη ὁμὰς μετέβη τὴν ἐπομένην καὶ εἰς αὐτὴν τὴν μονὴν καὶ ἐπετέθη καὶ κατὰ τῶν ἐκεῖ διαβιούντων ἀδελφῶν, οὓς ἐκακοποίησε τοσοῦτον, ὥστε τινὲς αὐτῶν ἐδέησε νὰ κατέλθωσιν εἰς Στενίμαχον πρὸς νοσηλείαν των. Περὶ τῶν συμβάντων τούτων ὡς καὶ περὶ ἄλλων τῆς αὐτῆς φύσεως, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἔδειξε πέρας ἡ ἐπιχωρία ἀστυνομία ὑποβοηθουμένη οὐχὶ ἅπαξ καὶ ὑπὸ στρατιωτικῆς δυνάμεως, ἡ ἡγεμονικὴ κυβέρνησις ἐπληροφορήθη ἐγκαίρως ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ ὑπὸ τῶν τοπικῶν ἀρχῶν, ὥστε ἀρκεῖ μόνον νὰ γείνῃ ἁπλῆ μνεία αὐτῶν ἐνταῦθα [1]).

1) Τὰ συμβάντα ταῦτα ἐμεγαλοποιήθησαν ἐκ σκοποῦ ὑπὸ τῶν ἐδιαφερομένων πρὸ τοῦ κυβερνητικοῦ ἀπεσταλμένου. Κατὰ τὰς διαβεβαιώσεις τῶν Στενιμαχιτῶν οὐδεμία βιοπραγία κατ' οὐδενὸς τῶν μοναχῶν ἐγένετο, ἀλλ' ἁπλῶς ἀποδοκιμασία τῆς ἐκλογῆς τοῦ ἡγουμένου ὑπὸ ὁμάδος πολιτῶν, διαλυθείσης ἀμέσως ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας βιαίως.

Ἐν τῷ μεταξὺ τὸ Πατριαρχεῖον πληροφορεῖται ἐκ Στενιμάχου καὶ Φιλιππουπόλεως περὶ πάντων τῶν ἐν τῇ μονῇ γενομένων. Δι' ἐπιστολῆς δὲ ἀπὸ 2 Μαΐου ἐν. ἔ. καὶ ὑπ' ἀριθ. 325 ὁ Ἕλλην μητροπολίτης Φιλιππουπόλεως ἀνακοινοῖ εἰς τὸν ἀρχιμανδρίτην Ἀκάκιον ὅτι καθῃρέθη διὰ πατριαρχικῆς καὶ συνοδικῆς πράξεως τῇ 30ῇ Ἀπριλίου. Κρατῶ ἀντίγραφον τῆς ἐπιστολῆς ταύτης, ἐν τῷ πρώτῳ μέρει ἧς φέρεται αὐτολεξεὶ τὸ ἑξῆς: «Κύριε! Ἡ μήτηρ ἡμῶν, ἡ μεγάλη τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία, ἕνεκα τῆς ἀσυγγνώστου ὑμῶν ἐσχάτως τόλμης ἐν τῇ ἱερᾷ πατριαρχικῇ καὶ σταυροπηγιακῇ μονῇ τῆς Παναγίας τοῦ Βατσκόβου ἐπέβαλέ σοι τὴν τιμωρίαν τῆς καθαιρέσεως ἐκ τοῦ ὑψηλοῦ τῆς ἱερωσύνης ἀξιώματος, ὅπερ πρὸ ὀλίγου ἔφερες, διὰ πατριαρχικοῦ καὶ συνοδικοῦ γράμματος, ὅπερ σήμερον ἀναγινώσκεται ἐπ' ἐκκλησίας ἐνταῦθά τε καὶ ἐν Στενιμάχῳ». Ἀκολουθεῖ τὸ δεύτερον μέρος, ἐν ᾧ ἐκφράζεται ἡ θλῖψις καὶ παρέχεται ἐλπὶς περὶ παροχῆς συγγνώμης, ἐὰν ὁ καθαιρεθεὶς μεταμεληθῇ.

Ἡ ἀσύγγνωστος τόλμη τοῦ ἀρχιμανδρίτου Ἀκακίου ἐν τῇ μονῇ Βατσκόβου εἶναι προφανῶς ἡ ἐκλογὴ αὐτοῦ ὡς ἡγουμένου. Ἔργον τῶν ἐκκλησιαστικῶν αὐθεντιῶν εἶναι νὰ ἐκτιμήσωσι τὴν ἀξίαν τῆς πράξεως, δι' ἣν στερεῖταί τις τοῦ ἱερατικοῦ ἀξιώματος· προκειμένου ὅμως περὶ τοῦ προσώπου τοῦ ἀρχιμανδρίτου Ἀκακίου, ὅστις ἐτιμωρήθη ἄγαν αὐστηρῶς, εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαῖαι ἐνταῦθα, νομίζω, πληροφορίαι τινές.

ια') 1) Ἕλλην, γεννηθεὶς ἐν Φιλιππουπόλει, τὴν καταγωγὴν ὅμως Κωνσταντινουπολίτης, ἄνθρωπος μέσης μορφώσεως, ἐκάρη νέος ὢν ἐν τῇ μονῇ Βατσκόβου καὶ δὲν ἔπαυσεν ἀνήκων εἰς τὴν ἀδελφότητα τῆς μονῆς ταύτης, εἰ καὶ περιῆλθε διάφορα μέρη. Ἐσχάτως, προτοῦ ν' ἀπέλθῃ εἰς τὴν μονήν, ἐξετέλει χρέη ἱερατικὰ ἐν Φιλιππουπόλει ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Ἕλληνος μητροπολίτου Φιλιππουπόλεως. Ἔχω εἰς χεῖράς μου γράμματα αὐθεντικώτατα, ἅτινα εἶναι ὑπὲρ αὐτοῦ. Οὕτω λ. χ.

2) Οὗτος ἦτο ἀρχιερατικὸς ἐπίτροπος ἐν Καβακλῇ κατὰ τὰ ἔτη 1883—85, ὅπου ἀπὸ διακόνου προήχθη εἰς ἀρχιμανδρίτην ὑπὸ τοῦ τότε μητροπολίτου Ἀδριανουπόλεως, νῦν δὲ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Νεοφύτου. Ὅτε ἀπεφάσισε νὰ καταλίπῃ τὴν θέσιν ταύτην, οἱ Καβακλιῶται ἀπευθύνονται δι' αἰτήσεώς των ἀπὸ 20 Φεβρ. 1885 καὶ ὑπ' ἀριθ. 209 πρὸς τὸν μητροπολίτην Ἀδριανουπόλεως, ὃν ταπεινῶς παρακαλοῦσι νὰ πείσῃ τὸν ἐπίτροπόν του, ὅπως παραμείνῃ ἐν τῇ θέσει του καὶ ἐν τῷ

SISMANOGLIO MEGARO

μέλλοντι διὰ τὴν εὐημερίαν τῶν Χριστιανῶν. Οὗτοι παρακαλοῦσιν ἐπιμόνως, καθ' ὅσον ὁ ἀρχιμανδρίτης των κατὰ τὸ διετὲς τῆς ἐκεῖ ἐπιτροπείας του διάστημα διεκρίθη διὰ τῆς ἀφοσιώσεως, δραστηριότητος καὶ αὐταπαρνήσεως ἐν τῇ ἐκτελέσει τῶν ἱερατικῶν του καὶ ὑψηλῶν καθηκόντων, κηρύσσων καθ' ἑκάστην τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ φροντίζων περὶ τῶν κοινοτικῶν ὑποθέσεων μετ' ἐξαιρέτου εἰδικότητος.

3) Ὅτι τοῦτο ἔχει οὕτως, γίνεται δῆλον καὶ ἐκ δύο γραμμάτων, ἀποσταλέντων ὑπὸ τοῦ τότε μητροπολίτου Ἀδριανουπόλεως κ. Νεοφύτου πρὸς τὸν ἀρχιμανδρίτην Ἀκάκιον, τοῦ μὲν ἀπὸ 4 Ἀπριλ. 1885, τοῦ δὲ ἀπὸ 4 Ἰουνίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους. Ἐκ τούτων καταφαίνεται ὅτι ὁ μητροπολίτης εἶχεν ἀλληλογραφίαν πρὸς τὸν ἐν Καβακλῇ ἐπίτροπόν του, ὃν προσεπάθησε νὰ μεταπείσῃ, ὅπως παραμείνῃ ἐν θέσει του, ἀλλὰ δὲν κατώρθωσέ τι. Τὸ γράμμα τοῦ πανιερωτάτου Νεοφύτου ἀπὸ 4 Ἰουνίου ἔχει καὶ ἄλλην οὐσιώδη σπουδαιότητα διὰ τὴν μονὴν Βατσκόβου, περὶ ἧς κατωτέρω θὰ γείνῃ λόγος.

4) Ἐν τῷ ἀπολυτηρίῳ γράμματι ἀπὸ 25 Ἰουνίου 1885 καὶ ὑπ' ἀριθ. 453, δοθέντι τῷ Ἀκακίῳ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἱεράρχου, ἀναγινώσκω μεταξὺ ἄλλων καὶ τοὺς ἑξῆς λόγους: «Πιστοποιοῦμεν ὅτι οὗτος, ὁ Ἀκάκιος, καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς διακονίας του ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐπαρχίᾳ ἐπεδείξατο μετριοφροσύνην, βίον ἁρμόζοντα εἰς ἱερέα, ἄκραν τιμιότητα καὶ ἐχεφροσύνην καὶ ὅτι πάντοτε διεκρίθη ἐν τῇ ἐκτελέσει τῶν καθηκόντων του».

Ὁ νῦν Ἕλλην μητροπολίτης Φιλιππουπόλεως κ. Φώτιος ἀναγνωρίζει ὡσαύτως ἱερατικά τινα προσόντα εἰς τὸν ἀρχιμανδρίτην Ἀκάκιον, παριστᾷ ὅμως αὐτὸν ὡς πνεῦμα ἀνήσυχον δι' ἑαυτὸν καὶ ἐπίφοβον διὰ τοὺς ἄλλους [1]).

---

1) Ἡ περὶ τοῦ Ἀκακίου γνώμη τοῦ σεβασμιωτάτου κ. Φωτίου προῆλθεν ἐκ τῶν ὑστέρων· διότι ὁμολογουμένως, ἂν ὁ Ἀκάκιος δὲν προεκάλει ἢ δὲν ἀπεδέχετο τὴν ἐκλογήν του ὡς ἡγουμένου ὑπὸ τῆς ἀδελφότητος, θ' ἀπεφεύγοντο τὰ ἐπακολουθήσαντα γεγονότα καὶ θὰ ἐφηρμόζετο ἐν τῇ μονῇ ὁ ὑπὸ τῆς ἐπιτροπείας συνταχθεὶς ἤδη νέος κανονισμός. Κατὰ τοὺς γνωρίσαντας ὅμως καλῶς τὸν Ἀκάκιον, οὗτος ἦτο τὸ σέμνωμα τοῦ τῆς ἐπαρχίας Φιλιππουπόλεως Ἑλληνικοῦ κλήρου. Γόνος τῆς ἐκ Κωνσταντινουπόλεως πολυμελοῦς οἰκογενείας τῶν Βέργων φέρων τὸ ὄνομα Ἀλέξανδρος ἐξεπαιδεύθη ἐν τῇ ἑλληνικῇ σχολῇ Φιλιππουπόλεως διακριθεὶς ἐπὶ ἐπιμελείᾳ καὶ χρηστότητι. Οὗτος ἀνῆκεν εἰς τὴν γενεὰν ἐκείνην, ἥτις κατὰ τοὺς ὀξυτάτους ἐν Φιλιππουπόλει φυλετικοὺς καὶ ἐκκλησιαστικοὺς μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Βουλγάρων ἀγῶνας ἐσφυρηλατήθη ἀδαμαντίνως ἐπὶ τοῦ ἄκμονος τῆς Ἑλληνικῆς ἰδέας καὶ τῆς ὀρθοδοξίας ὑπὸ τῶν ἀειμνήστων τοῦ γένους διδασκάλων, τῶν ἐνθουσιωδῶν Βλ. Σκορδέλη καὶ Νικ. Λούση, εἶτα ἐπισκόπου Κίτρους καὶ πρωτεργάτου τῆς ἐν Μακεδονίᾳ ἐπαναστάσεως τοῦ 1878.

ιβ') Ἐν σχέσει πρὸς τὴν καθαίρεσιν τοῦ Ἀκακίου ὁ πανιερώτατος κ. Φώτιος εἶχε τὴν καλωσύνην νὰ μοὶ κοινοποιήσῃ ἐπιστολὴν πρὸς αὐτὸν ἀπὸ 4 Μαΐου ἐν. ἔ., ἐν ᾗ ὁ Ἀκάκιος ἀνεγνώριζε τὸ σφάλμα του καὶ ἐξῃτεῖτο συγγνώμην. Οὕτως ὅμως ἢ ἄλλως τὴν ἐπιοῦσαν ὁ ἀρχιμανδρίτης εὗρε τὴν καθαίρεσίν του παράνομον, ὑπηγορευμένην ἁπλῶς ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἐκείνου πνεύματος, ἐξ οὗ ἐγεννήθη τὸ σχίσμα, τὸ κηρυχθὲν κατὰ

Διάκονος ἔτι ὢν διετέλεσε διδάσκαλος ἐν τῇ ἱερατικῇ σχολῇ τῆς μονῆς Βατσκόβου καὶ κατόπιν κλεισθείσης ταύτης ἐν τῇ σχολῇ τοῦ ἀοιδίμου Μιχαὴλ βέη Γκιουμισγερδάνη ἐν Φιλιππουπόλει. Ὁ τότε μητροπολίτης Φιλιππουπόλεως κ. Νεόφυτος μετατεθεὶς εἰς τὴν Ἀδριανούπολιν, ἐκτιμῶν τὰς ἀρετάς του, διώρισεν αὐτὸν ἀρχιερατικὸν ἐπίτροπόν του ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Καβακλῇ προχειρίσας ἅμα εἰς ἀρχιμανδρίτην. Ἐκεῖθεν παραιτηθεὶς ἀποκαθίσταται ἐν τῇ γενετείρᾳ του ὡς ἐφημερεύων τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου. Μελετητὴς εἷς ἄκρον ἐπλούτισε τὰς θεολογικὰς καὶ φιλολογικὰς γνώσεις του καὶ κατέστη θαυμάσιος ἱεροκήρυξ. Καθ' ἑκάστην κυριακὴν καὶ ἑορτὴν ἡρμήνευεν ἀπ' ἄμβωνος τὸ ἱερὸν εὐαγγέλιον καὶ ἐκήρυττεν τὸν θεῖον λόγον εἰς γλῶσσαν καθαρεύουσαν, ἀλλ' ἁπλῆν καὶ καταληπτὴν τοῖς πᾶσιν ἀποβλέπων κυρίως εἰς τὴν κράτυνσιν τοῦ ἐθνικοῦ καὶ θρησκευτικοῦ συναισθήματος καὶ εἰς τὴν μετάδοσιν κοινωνικῶν καὶ βιοτικῶν ὑποθηκῶν εἰς τὸ ἐκκλησιάσμά του, ὅπερ συνέρρεε πολυπληθές. Ἦτο δὲ καὶ δεξιὸς ἱεροψάλτης. Μετριόφρων, τίμιος, ἀνώτερος χρημάτων, σεμνὸς τὸ ἦθος, λιτὸς τὸν βίον, προστάτης τῶν ἐνδεῶν καὶ παρήγορος τῶν ἀσθενῶν παρὰ τῇ κλίνῃ των ἀπήλαυεν ἀπολύτου σεβασμοῦ, ἀγάπης καὶ ἐκτιμήσεως παρὰ τοῖς ἐνορίταις του. Ἡ μόνη φιλοδοξία του καὶ τὸ ὄνειρον ἦτο ν' ἀναλάβῃ ποτὲ τὴν διοίκησιν τῆς δεινοπαθούσης ἕνεκα τῶν ἀτασθαλιῶν καὶ τῆς πλεονεξίας τῶν ἡγουμένων τῆς μονῆς τοῦ Βατσκόβου, εἰς τὴν ἀδελφότητα τῆς ὁποίας ἀνῆκε, νὰ διορθώσῃ τὰ οἰκονομικά της, ν' ἀποκαταστήσῃ τὸ παλαιόν της κῦρος καὶ νὰ ἐπανιδρύσῃ τὴν ἐν αὐτῇ σχολήν. Ἀλλ' ὡς ἐκ τοῦ ἀκάμπτου καὶ εἰλικρινοῦς χαρακτῆρός του μὴ δυναμένου νὰ προσαρμοσθῇ εἰς ραδιουργίας, ὑποχωρήσεις καὶ κολακείας, ἔβλεπεν ὅτι παρηγκωνίζετο προτιμωμένων τῶν ἐπιτηδείων. Ὅθεν ἐπωφελούμενος τὴν δυσφορίαν τῶν ἀδελφῶν ἕνεκα τῆς ἄφρονος διοικήσεως τοῦ ἡγουμένου Μακαρίου καὶ τοῦ ἐπικειμένου διορισμοῦ ὑπὸ τοῦ πατριαρχείου ἄλλου μὴ προερχομένου ἐκ τῆς ἀδελφοτητος ἀπέρχεται εἰς τὴν μονὴν καὶ συντελεῖ εἰς τὴν ἐκλογὴν του ὡς ἡγουμένου ὑπὸ τῆς ἀδελφότητος ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ὅτι ἡ προϊσταμένη του πνευματικὴ ἀρχὴ θὰ ἐπεκύρου τὴν ἐκλογήν του εὑρισκομένη πρὸ τετελεσμένου γεγονότος. Δυστυχῶς αὐτὸς μὲν ἠπατήθη εἰς τοὺς ὑπολογισμούς του, ὑπὸ πολλῶν δὲ παρεξηγήθη ἡ πρᾶξις του. Ὁ τρόπος τῆς ἐκλογῆς του, ἐν ᾧ χρόνῳ συνετάσσετο νέος κανονισμὸς τῆς μονῆς καὶ ἐμελετᾶτο ὁ διορισμὸς ἄλλου ἡγουμένου, προσέκρουσεν εἰς τὸ κῦρος τῆς μητροπόλεως καὶ τοῦ πατριαρχείου, οὐχὶ ὀλιγώτερον δὲ εἰς τὰ συμφέροντα τζορμπατζήδων Στενιμαχιτῶν καὶ οὕτω ὁ ἄκακος Ἀκάκιος μοιραίως κατέστρεψεν ἑαυτὸν ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς δράσεως. Ἡ μήτηρ Ἐκκλησία ἐφάνη σκληρά, σκληροτάτη πρὸς ἕνα τῶν ἀρίστων λειτουργῶν της παραπεισθεῖσα ὑπὸ ὀπισθοβούλων εἰσηγήσεων. Ἂν ἀντὶ ἀφορισμοῦ καὶ καθαιρέσεως ἀνεγνώριζε τὴν ἐκλογὴν ὡς νόμιμον κατὰ τὰ πρώην εἰωθότα, ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἀκακίου θὰ εὕρισκεν ἡ μονὴ τὸν ἄριστόν

SISMANOGLIO MEGARO

τοῦ Βουλγαρικοῦ λαοῦ πρὸ πολλῶν ἐτῶν, ὡς λέγεται ἐν τῷ ὑπογραφέντι ὑπὸ πάντων τῶν ἀδελφῶν λόγῳ, δι' οὗ μὲ εἶχον εἰς τὴν μονὴν προαπαντήσει.

Ὁπωσδήποτε ἡ καθαίρεσις τοῦ ἡγουμένου ἐπήνεγκεν ἀποτελέσματα ἐξ ὁλοκλήρου ἀντίθετα τῶν ἀναμενομένων. Ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι τὸ πρακτικὸν τῆς γενομένης τῇ 19ῃ Ἀπριλίου ἐκλογῆς κατεστράφη, ἡ ἀδελφότης συνέρχεται ἐκ νέου τῇ 5ῃ Μαΐου ἐν. ἔ. καὶ ἐκλέγει αὖθις ἡγούμενον τὸν αὐτὸν ἀρχιμανδρίτην Ἀκάκιον,

της ἡγούμενον, περὶ οὗ ἐχέγγυον ἀσφαλὲς ἦτο τὸ παρελθὸν καὶ ὁ χαρακτὴρ του καὶ θ' ἀπεσοβοῦντο τὰ ἐπακολουθήσαντα. Ἀλλὰ καὶ ὁ τότε μητροπολίτης Φιλιππουπόλεως, ὅστις ἐγνώριζε τὴν κατάστασιν τῆς μονῆς καὶ τὰς ἐπ' αὐτῆς βλέψεις τῶν Βουλγάρων, ἐφάνη ἥκιστα διπλωμάτης. Ἀντὶ νὰ προσπαθήσῃ νὰ μεταπείσῃ τὸ πατριαρχεῖον, ὅπως ἀνακαλέσῃ τοὐλάχιστον τὴν καθαίρεσιν τοῦ Ἀκακίου, ἵνα ἐπανέλθῃ οὗτος εἰς τὴν θέσιν του καταλείπων τὴν μονήν, ὡς συνεβούλευσαν ὁ κ. Ἀργυριάδης καὶ ἄλλοι πρόκριτοι Φιλιππουπολῖται, ἔσπευσε ν' ἀναγνώσῃ αὐτὴν ἐπ' ἐκκλησίας. Οὕτω ἡ καθαίρεσις ἔφερεν ὅλως ἀντίθετα τῶν προσδοκηθέντων δι' αὐτῆς ἀποτελέσματα, πρᾶγμα, ὅπερ πᾶς τις ψυχολογῶν ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἀδυναμίας καὶ σταθμίζων τὰς βλέψεις καὶ τὰς ἐνδεχομένας κρατικὰς ἐπεμβάσεις πρὸς κατάληψιν τῆς μονῆς ἠδύνατο νὰ προεινόσῃ. Ὁ Ἀκάκιος εὑρέθη αἴφνης πρὸ δεινοῦ διλήμματος· καθαιρεθεὶς ὤφειλεν ἢ νὰ καταλίπῃ τὴν μονὴν καὶ πενέστατος ὢν νὰ λιμοκτονήσῃ ἢ αὐτοκτονήσῃ ἢ νὰ παραμείνῃ εἰς τὴν μονὴν ὡς ἡγούμενος τῇ ὑποστηρίξει τῶν βουλγαρικῶν ἀρχῶν ἐπὶ τῷ ὄρῳ νὰ ἀναγνωρίσῃ τὴν πνευματικὴν δικαιοδοσίαν τῆς Ἐξαρχίας ἐπὶ τῆς μονῆς, ὡς ὑπεδείχθη εἰς αὐτὸν καὶ τὴν ἀδελφότητα ὑπὸ τῶν ἁρμοδίων. Ὑποκύπτων εἰς τὸ ἀνθρώπινον τῆς αὐτοσυντηρησίας ἔνστικτον καὶ ἀνσμετρῶν τὴν εἰς αὐτὸν γενομένην ἀδικίαν προετίμησε τὸ δεύτερον. Προσεχώρησε μετὰ τῆς ἀδελφότητος εἰς τὴν Ἐξαρχίαν. Τοῦτο ἤθελεν ἡ κυβέρνησις, καθὼς κατεδείχθη ἐκ τῆς ὅλης αὐτῆς ἐνεργείας, διότι δὲν ἀπέδωκε τὴν μονὴν εἰς τὸ Πατριαρχεῖον μεθ' ὅλας τὰς διαμαρτυρίας του. Δύο ἔτη βραδύτερον διεμοίρασε τοὺς Ἕλληνας μοναχοὺς εἰς διαφόρους τῆς ἡγεμονίας μονὰς μηδὲ τοῦ Ἀκακίου φεισθεῖσα. Εἶδον τὸν Ἀκάκιον ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου του ἅμα τῇ εἰς τὴν γενέτειράν μου ἐπανόδῳ. Ἦτο ἀνθρώπινον ἐρείπιον. Μετενόησε πικρῶς ἐπὶ τῇ πράξει του καί, ὅπως καταπνιγῇ τὰς τύψεις τῆς συνειδήσεώς του, ἐρρίφθη αὐτὸς ὁ ἐγκρατέστατος καὶ λιτώτατος εἰς τὴν μέθην. Ἐπὶ ὥρας παρέμεινε παρ' ἐμοὶ ἀφηγούμενος τὰ γενόμενα καὶ κλαίων ὡς παιδίον. Εἶθε ὁ δικαιοκρίτης ν' ἀναπαύσῃ τὴν ψυχήν του. Προσημειωτέον δὲ ὅτι εἰς τὴν κατὰ τοῦ Ἀκακίου δυσμένειαν τοῦ τε μητροπολίτου καὶ τῶν ἰθυνόντων τότε τὴν κοινότητα, οἵτινες μετὰ τῶν Στενιμαχιτῶν προεκάλεσαν τὴν καθαίρεσιν, οὐκ ὀλίγον, πιθανῶς δὲ καὶ κυρίως, συνετέλεσεν ὁ διχασμὸς τῆς κοινότητος Φιλιππουπόλεως. Ὁ Ἀκάκιος ἦτο προσωπικὸς φίλος τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς ἀντιπολιτεύσεως κ. Ἀργυριάδου, ὡς ἐκ τῆς δημοφιλίας δὲ ἧς ἀπήλαυεν, ὑπελήφθη ἐπικίνδυνος εἰς τὴν κοινότητα. Ἐπανελήφθη εἰς αὐτὸν ἡ ἱστορία τοῦ καθαιρεθέντος ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου ἐν ἔτει 1815 Σακελλαρίου Μανουὴλ μητροπολιτεύοντος τοῦ Ἰωαννικίου. Ἴδε, Μυρτ. Ἀποστολίδου, ὁ ἀπὸ Σηλυβρίας Φιλιππουπόλεως Παΐσιος, «Θρακικά», τόμ. Γ' ἔτ. 1932, σελ. 20, 43.

ἐπίτροπον τὸν αὐτὸν Ἄνθιμον Δημητρίου καὶ τρία ἕτερα λαϊκὰ πρόσωπα ἐκ τῶν πλησίων κωμῶν ὡς ἐπιτρόπους. Ἀλλὰ τώρα ἡ ἀδελφότης δὲν ἠρκέσθη μόνον εἰς τὰς ἐκλογὰς ταύτας. Αὕτη συντάσσει ἰδιαίτερον πρακτικόν, δι' οὗ ἀπαρνεῖται τὸ Πατριαρχεῖον καὶ ἀναγνωρίζει τὴν ἐπὶ τῆς μονῆς δικαιοδοσίαν τῆς Βουλγαρικῆς Ἐξαρχίας. Ἀπὸ τῆς 5ης Μαΐου ἐν τῇ μονῇ μνημονεύεται ὁ Βούλγαρος Ἔξαρχος. Περὶ πάντων τούτων οἱ ἀδελφοὶ ταὐτοχρόνως ἀναγγέλλουσιν εἰς τὰς ἁρμοδίας λαϊκὰς καὶ πνευματικὰς ἀρχὰς καὶ παρακαλοῦσιν αὐτὰς ν' ἀναγνωρίσωσι τὴν νέαν τῶν πραγμάτων κατάστασιν. Ἐννοεῖται ὅτι ὁ πανιερώτατος κ. Φώτιος διεμαρτυρήθη περὶ πάντων τούτων πάσῃ δυνάμει καὶ οὐχὶ ἅπαξ ἐνώπιον τῶν ἁρμοδίων ἡγεμονικῶν ἀρχῶν.

Σημειωτέον ἐν τέλει ὅτι ἐν τῷ μεταξὺ τούτου τοῦ χρόνου ἔφθασεν εἰς Φιλιππούπολιν ὁ ἀρχιμανδρίτης Μακάριος ἐκ Κωνσταντινουπόλεως. Ληφθεισῶν ὑπ' ὄψιν τῶν γενομένων προηγουμένως ἀταξιῶν ἔν τε τῷ Στενιμάχῳ καὶ τῇ μονῇ ἀπηγορεύθη εἰς αὐτὸν ὑπὸ τῆς ἐπιχωρίου ἀρχῆς ἡ ἐκ Φιλιππουπόλεως εἰς τὸν Στενίμαχον μετάβασις. Οὗτος ὅμως παρὰ τὴν ἀπαγόρευσιν ταύτην πρωΐαν τινὰ μετέβη εἰς τὸ ἐν Στενιμάχῳ μετόχιον, ὅθεν πολλάκις προσεπάθησε νὰ πορευθῇ εἰς τὴν μονήν, δὲν κατώρθωσε δὲ κωλυόμενος ὑπὸ τῶν ἀρχῶν καὶ ἀποκρουόμενος ὑπὸ τῆς ἐν αὐτῇ ἀδελφότητος. Ὅθεν παραμένει μέχρι σήμερον ἐν τῷ μετοχίῳ, ὅπου μεταβὰς εἶδον αὐτόν.

Τοιοῦτον εἶναι ἀπὸ πραγματικῆς ἀπόψεως τὸ πολυθρύλητον τῆς μονῆς Βατσκόβου ζήτημα.

ιγ') Εἰς ταῦτα προσθετέον καὶ τοῦτο. Ἐν τῷ ἀπὸ 2 Ἰουνίου ἐν. ἔ. καὶ ὑπ' ἀριθμ. 348 γράμματί του πρὸς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ Ἐκκλησιαστικῶν ὁ πανιερώτατος Φώτιος ἀνακοινοῖ ὅτι δύο ἐκ τῶν ἀδελφῶν τῆς μονῆς, ὁ Γεράσιμος καὶ ὁ Γαβριήλ, ἠρνήθησαν τὴν ἐν τῷ πρωτοκόλλῳ ὑπογραφὴν των δι' ἀναφορᾶς πρὸς αὐτὸν ἐπισυνημμένης τῷ γράμματι τούτῳ. Ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἔδει νὰ δώσω πληροφορίας τινάς, ἀλλὰ τοῦτο οὐδεμίαν σπουδαιότητα ἔχει σήμερον, καθ' ὅσον οἱασδήποτε δηλώσεις καὶ ὁπωσδήποτε καὶ ἂν ἔκαμον οὗτοι οἱ μοναχοί, σήμερον παραμένουσιν ἐν τῇ μονῇ οὗτοι, συζῶσι μετὰ τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν καὶ αἱ ὑπογραφαί των ὑφίστανται ἀκέραιαι—ἀκεραιόταται ἐν τῷ τέλει τοῦ παραδοθέντος μοι λόγου, δι' οὗ εἶχον προσφωνηθῇ [1]). Ὁ λόγος οὗτος περατοῦται διὰ τῶν ἑξῆς λέξεων: «Ὁμοφώνως ὁμολογοῦμεν ὅτι ἐπιθυμοῦμεν νὰ διατελῶμεν ἐσαεὶ ὑπὸ τὴν πνευματικὴν δικαιοδοσίαν τῆς ἱερᾶς Ἐξαρχίας».

1) Ὁ ἀπεσταλμένος λαμβάνει ὑπ' ὄψιν μόνον τὰς ὑπογραφὰς χωρὶς νὰ ἐξελέγξῃ τὴν γνησιότητα αὐτῶν ἢ τὸν τρόπον, καθ' ὃν ἐλήφθησαν, ὡς ὤφειλεν.

Πρὸς τούτῳ ἐν τῷ αὐτῷ γράμματι ὁ πανιερώτατος Φώτιος διαφιλονεικεῖ καὶ τὰς ἰδιότητας τῶν ὑπογεγραμμένων 13 ἀδελφῶν ὡς τοιούτων: καὶ ὁμολογεῖ μὲν ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀδελφῶν ἀνέρχεται εἰς 13, ἀλλὰ λέγει ὅτι ἐξαιρουμένων δύο-τριῶν οἱ ὑπόλοιποι εἶναι ἕτεροι, εὑρισκόμενοι ἐκτὸς τῆς μονῆς. Νομίζω περιττὸν νὰ ἐνδιατρίψω ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου, καθ' ὅσον προκειμένου περὶ τῶν ἀδελφῶν πόσοι εἶναι, ὁποῖοι εἶναι, πόθεν εἶναι, ποῦ ζῶσιν, εἶπον τὰ ἀναγκαῖα ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς ἐκθέσεως ταύτης. Ὁ πανιερώτατος Φώτιος δὲν ἀναγράφει ἕτερα ὀνόματα, ἀλλὰ ταξινομεῖ ταῦτα κατ' ἄλλον τρόπον [1]).

ιδ') Ἐξεταστέον νῦν τὸ ζήτημα ἀπὸ νομικῆς ἀπόψεως.

Ἡ ἀδελφότης ἐν τῇ ρηθείσῃ πρὸς τὸν Πατριάρχην αἰτήσει της [2]) ὑπομιμνήσκει τὸ καθιερωμένον ἀπὸ αἰώνων δικαίωμα τῆς ὑπ' αὐτῆς ἐκλογῆς τοῦ διοικοῦντος τὴν μονὴν προσωπικοῦ. Ἐπὶ τοῦ δικαιώματος τούτου βασίζεται καὶ κατὰ τὴν σύνταξιν κατόπιν τῶν πρακτικῶν πρὸς ἐκλογὴν νέου ἡγουμένου καὶ ἐπιτρόπου ἀποσχιζομένη ἅμα τοῦ Πατριαρχείου καὶ ἀναγνωρίζουσα τὴν Βουλγαρικὴν Ἔξαρχίαν [3]). Τὸ δικαιωμά της τοῦτο τονίζει ἡ ἀδελφότης καὶ ἐν τῷ λόγῳ της ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς προϋπαντήσεώς μου. Πρὸς ὑπεράσπισιν καὶ διαφύλαξιν τοῦ δικαιώματος τούτου ἡ ἀδελφότης ἀπευθύνεται καὶ πρὸς τὴν κυβέρνησιν ἐπικαλουμένη βοήθειαν. Ἔχει τοιοῦτον ἢ τοιαῦτα δικαιώματα ἡ μονὴ τοῦ Βατσκόβου καὶ ποῦ ταῦτα βασίζονται;

Τοῦτο ἢ ταῦτα τὰ δικαιώματα διαπιστοῦνται ἐκ τῶν ἑξῆς:

1) Ἀνεξαρτήτως οἱασδήποτε ἐκκλησιαστικῆς δικαιοδοσίας ἡ μονὴ τοῦ Βατσκόβου ἀπήλαυεν ἐπὶ ὁλοκλήρους αἰῶνας ἐσωτερικῆς αὐτονομίας, καθιερωμένης ὑπ' αὐτοῦ τοῦ κτίτορος. Οὗτος ἦτο εἷς τῶν μεγάλων καὶ γνωστῶν κυβερνητικῶν λειτουργῶν τῆς Βυζαντιακῆς Αὐτοκρατορίας. Καλούμενος Γρηγόριος Ἀκουριανός, τὴν καταγωγὴν Ἀρμένιος ἢ Ἴβηρ (Γεωργιανός), ὀρθόδοξος τὸ θρήσκευμα, οἰκογενείας δὲ ἐπιφανεστάτης.

1) Ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ ἡ ἔκθεσις δὲν εἶναι σαφής. Ἂν ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀδελφῶν ἦτο 13, πῶς οὗτοι πάντες ἦτο δυνατὸν νὰ φέρωνται ὑπογεγραμμένοι ἐν τῷ πρακτικῷ τῆς ἐκλογῆς τοῦ ἡγουμένου ἀπὸ 6 Μαΐου ὡς συνελθόντες εἰς τὴν μονὴν καὶ ἐν τῷ ἐπιδοθέντι βραδύτερον πρὸς τὸν ἀπεσταλμένον λόγῳ, δι' οὗ εἶχε προσφωνηθῇ, ὡς ζῶντες ἐν αὐτῇ, ἀφοῦ τινες τούτων ἔζων ἐκτὸς τῆς μονῆς ἀπὸ πολλοῦ, οἷοι ἀμφότεροι οἱ προμνημονευθέντες προηγούμενοι, ἱερομόναχοι Καλλίνικος, Δανιήλ, Βενέδικτος, Μακάριος; Δὲν εἰκάζεται ἐκ τούτου ὅτι ἡ τε ἐκλογὴ καὶ ἡ προσχώρησις εἰς τὴν Ἔξαρχίαν δὲν ἦτο ὁμόφωνος ἢ ὅτι αἱ φερόμεναι ἐν τε τῷ πρακτικῷ καὶ τῷ λόγῳ ὑπογραφαὶ δὲν ἦσαν πᾶσαι γνήσιαι;

2) Ἴδε ἀνωτέρω § θ'.

3) Ὡσαύτως § ιβ'.

ἔζη παρὰ τῷ αὐτοκράτορι Ἀλεξίῳ τῷ Κομνηνῷ (1081—1118), εἰς ὃν ἐφάνη χρισιμώτατος ἔν τινι κινδύνῳ. Ἀπέθανε φονευθεὶς ἔν τινι μάχῃ κατὰ τῶν Πετσενέγων τῷ 1086 ὡς ἀρχηγὸς τῶν Βυζαντιακῶν στρατευμάτων. Κορεσθεὶς δόξης λαϊκῆς καὶ αὐλικῶν τιμῶν κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν ἐξ ἐκστρατείας τινὸς στρατοπεδεύει ἔν τινι ἀποκέντρῳ τοποθεσίᾳ, ὅπου ἤδη κεῖται ἡ μονὴ τοῦ Βατσκόβου, ἀλλὰ κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ὑπῆρχεν ἐκτισμένον φρούριον οὐχὶ ἄνευ σημασίας ὑπὸ τὸ ὄνομα Πετριτσός, ἐξ οὗ εἶχεν ὀνομασθῆ κατ' ἀρχὰς καὶ αὐτὴ ἡ μονὴ τοῦ Βατσκόβου. Τῇ ἀδείᾳ αὐτοῦ τοῦ αὐτοκράτορος ὁ Γρηγόριος Ἀκουριανὸς ἱδρύει ἐνταῦθα ἐν ἔτει 1084 τὴν ἐπικληθεῖσαν κατόπιν μονὴν τοῦ Βατσκόβου, τὴν τιμωμένην ἐπ' ὀνόματι τῆς Παναγίας καὶ πλουσίως προικοδοτεῖ αὐτὴν οὐ μόνον διὰ πολυτίμων παντοειδῶν δώρων, ἀλλὰ καὶ διὰ γαιῶν μεγάλης ἐκτάσεως, κειμένων τῶν μὲν πλησίον τῆς μονῆς, τῶν δὲ μακρὰν αὐτῆς, ἐκχωρηθεισῶν αὐτῷ ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος καὶ κεκυρωμένων ἁπασῶν δι' αὐτοκρατορικῶν χρυσοβούλλων. Οὗτος ἔκτισε τὴν μονὴν ταύτην, ὡς λέγει, «ἐκ μέσης καρδίας καὶ μετὰ μεγάλου κόπου καὶ μετὰ μεγάλων ἐξ ἰδίων ἐξόδων» χάριν τῶν ὁμογενῶν καὶ συμπατριωτῶν του Ἰβήρων. Κατὰ τὸ παράδειγμα ἄλλων ὁμοίων ἱδρυμάτων συνέταξε καὶ κανονισμόν, καθ' ὃν ἔδει νὰ διοικῆται ἡ μονὴ μετὰ τῶν κτημάτων της καὶ νὰ ζῶσιν οἱ ἐν τῇ μονῇ ἀδελφοί, ὧν ὡρίσθη ὑπ' αὐτοῦ ὁ ἀριθμὸς οὔτε μεγαλύτερος οὔτε μικρότερος τῶν 50 πλὴν τοῦ ἡγουμένου. Ἐκ τοῦ κανονισμοῦ τούτου ἀποσπῶ ἐνταῦθα τὰ ἀκόλουθα:

Ἐν τῷ κεφαλαίῳ ΙΙΙ μεταξὺ ἄλλων ὁ κτίτωρ ὁρίζει ὅτι ἡ μονὴ εἶναι ἀνεξάρτητος καὶ αὐτεξούσιος, ὅτι αὐτοδιοικεῖται, ὅτι δὲν ὑπόκειται εἰς φόρους καὶ ἀπαιτήσεις καὶ ὅτι ἐπ' αὐτῆς οὐδὲν δικαίωμα ἔχει αὐτοκρατορικὴ καὶ πατριαρχικὴ ἐξουσία ἢ ἀρχὴ μητροπολίτου ἢ ἐπισκόπου, ἰδίως δὲ τοῦ ἁγίου Φιλιππουπόλεως, πρὸς ὃν ἡ μονὴ οὐδαμῶς πρέπει ν' ἀπευθύνηται δι' οἱανδήποτε ὑπόθεσιν, ἀλλὰ μόνον νὰ μνημονεύῃ μετὰ τῶν ἄλλων ἐπισκόπων κτλ.

Ἐν τῷ V κεφαλαίῳ ὁ κτίτωρ ὁρίζων τὰ περὶ τοῦ ἡγουμένου λέγει ὅτι οὗτος πρέπει νὰ ὑποδεικνύηται ὑπὸ τοῦ ἐπιθανατίου ἡγουμένου, προσεπάγεται δὲ ρητῶς τὰ ἑξῆς: Ἐὰν συμβῇ ὁ ἡγούμενος ν' ἀποθάνῃ ἐξαίφνης χωρὶς νὰ προφθάσῃ νὰ ὑποδείξῃ ἕτερον πρόσωπον διὰ τὴν θέσιν τοῦ ἡγουμένου, τότε οἱ μᾶλλον ἐχέφρονες καὶ εὐεργετικοὶ ἐκλέγουσιν ἐκ τῆς ἀδελφότητος τὸν ἱκανώτερον καὶ εὐεργετικώτερον πάντων καὶ προάγουσιν αὐτὸν εἰς ἡγούμενον.

Ἐν τῷ XVIII κεφαλαίῳ ὁ κτίτωρ αὖθις ἐπαναλαμβάνει: Ἀπαιτῶ, ὅπως ἐν τῇ ἱερᾷ ταύτῃ μονῇ εἰς οὐδένα ἐπιτρέπεται κατ' οὐδένα τρόπον νὰ ἐπεμβαίνῃ εἴτε ξένος τυγχάνει οὗτος εἴτε συγγενής μου, εἴτε προσωπικότης βασιλικὴ ἢ πατριαρχική. Ἀξιοσημείωτος εἶναι ἡ ἀρχὴ τοῦ κεφα-

SISMANOGLIO MEGARO

λαίου XXIV, ἥτις ἐν τῷ κειμένῳ, ὅπερ εἶχον ὑπ' ὄψιν, ἀποτελεῖ καὶ ὁλόκληρον τὸ κεφάλαιον, διακοπτόμενον ὑπὸ ἀποσιωπητικῶν. Τοῦτο κελεύει νὰ μὴ γίνηται κοινοβιάτης ἐν τῇ μονῇ ταύτῃ οὐδεὶς Ρωμαῖος μοναχὸς ἢ πρεσβύτερος. . . Ἤκουσα ὅτι ἐν τῷ ἐντύπῳ τούτῳ κειμένῳ τὸ κεφάλαιον τοῦτο ἦτο οὕτω διακεκομμένον ἕνεκα φράσεών τινων δυσαρέστων διὰ τοὺς Ρωμαίους (Ἕλληνας) μοναχούς, ἐλλείψει ὅμως τοῦ ὅλου κειμένου οὐδὲν δύναμαι νὰ διϊσχυρισθῶ.

Ἐν γένει ὁ κτίτωρ ἐν τῷ ἐκπονηθέντι ὑπ' αὐτοῦ κανονισμῷ ἐπανέρχεται συχνάκις εἰς τὸν ὁρισμὸν ὅτι ἡ μονὴ αὕτη μεθ' ἁπάντων τῶν κινητῶν καὶ ἀκινήτων κτημάτων ἦτο ἐλεύθερος καὶ ἀνεξάρτητος ἄνευ δικαιώματος ξένης ἐπεμβάσεως εἰς τὴν διοίκησιν αὐτῆς εἴτε κοσμικῆς εἴτε πνευματικῆς, τ. ἔ. πατριαρχικῆς ἢ μητροπολιτικῆς. Περὶ τῆς μοναστηριακῆς ταύτης ἀνεξαρτησίας της ὁ κτίτωρ σημειοῖ ἐν τῷ τέλει τοῦ κανονισμοῦ ὅτι ὑπῆρχε ρητὸν βασιλικὸν χρυσόβουλλον.

Ἐν τῷ κεφαλαίῳ XXXIII, ὅπερ εἶναι καὶ τὸ τελευταῖον, ὁ Γρηγόριος ἐξορκίζει ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ πάντας, ἡγουμένους καὶ ἀδελφοὺς καὶ τοὺς ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τῆς μονῆς νὰ μὴ τολμήσωσι νὰ μεταβάλωσί τι ἐκ τοῦ κανονισμοῦ τούτου ἢ νὰ πράξωσί τι ἐναντίον τῶν διατάξεων αὐτοῦ.

Ὁ κανονισμὸς καλεῖται ἑλληνιστὶ τυπικόν. Ἐν τῷ τέλει ὁ κτίτωρ σημειοῖ ὅτι τὸ τυπικὸν συνέταξεν ἑλληνιστί, ἰβηριστί, ἀρμενιστί, διότι, λέγει, οἱ μοναχοὶ τῆς μονῆς ἀγνοοῦσι τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα· «ἐν τούτοις, προσεπάγεται, ἡμεῖς ὁρίζομεν τὸ ἑλληνικὸν κείμενον ὡς ἔγκυρον, καθ' ὅσον καὶ ἡμεῖς ἑλληνιστὶ ἐν τῷ τέλει ὑπεγράψαμεν». Τὸ τυπικὸν προσυπεγράφη καὶ ὑπὸ τοῦ τότε πατριάρχου Ἱεροσολύμων Εὐθυμίου, παρευρεθέντος ἐν τῇ μονῇ μετ' ἐπιστροφήν του ἐκ Θεσσαλονίκης, ὅπου εἶχεν ἀποσταλῆ μετὰ τοῦ Γρ. Πακουριανοῦ ὑπὸ τοῦ παντοδυνάμου αὐτοκράτορος πρὸς συνομόλογησιν εἰρήνης μετὰ τῶν πολεμίων Φράγκων, ὡς σημειοῦται πάλιν ἐν τῷ τέλει τοῦ τυπικοῦ.

Ὡσαύτως σημειοῦται καὶ τὸ ἑξῆς: Ἀκριβὲς ἀντίγραφον τοῦ τυπικοῦ τούτου κατετέθη ἐν τῇ ἱερᾷ ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει μονῇ τοῦ Παναγίου, ὅπως φυλάσσηται ἐκεῖ ἀσφαλῶς. Ἐν ᾗ περιπτώσει τῶν ἡγουμένων ἢ τῶν μοναχῶν τις ἤθελε προξενήσει βλάβην ἢ κακὸν εἰς τὴν μονὴν (ὃ μὴ γένοιτο), καὶ ἤθελε παραβῆ τὸ ὑφ' ἡμῶν ἐν τῷ παρόντι τυπικῷ ὁριζόμενον, ἢ ἤθελεν ἀποκρύψει τὸ τυπικὸν τοῦτο ἢ καταστρέψει αὐτό, ὅπως πράττῃ ἀνεξελέγκτως ὅ,τι ἂν θέλῃ, ἀμέσως δέον νὰ ἐξαχθῇ εἰς φῶς τὸ ἀκριβὲς τοῦ τυπικοῦ ἀντίγραφον, ὅπερ φυλάσσεται ἐν τῇ ρηθείσῃ πατριαρχικῇ μονῇ καὶ κατ' αὐτὸ δέον ὁ ὑποπίπτων εἰς σφάλματα νὰ καταισχυνθῇ, νὰ τιμωρηθῇ δικαίως, νὰ ζητηθῇ παρ' αὐτοῦ λογαριασμὸς ἐπὶ ταῖς προξενηθείσαις εἰς τὴν μονὴν βλάβαις καὶ νὰ ἐκδιωχθῇ ὁ

τοιοῦτος ἐκ τῆς μονῆς. Κατόπιν τούτων τὸ ἀκριβὲς ἀντίγραφον τοῦ τυπικοῦ δέον νὰ κατατίθηται αὖθις ἐν τῇ αὐτῇ τοῦ Παναγίου μονῇ ἐν Κωνσταντινουπόλει, καθ' ὅσον οὐδαμῶς ἐπιθυμῶ τὸ τυπικὸν νὰ ἐξέλθῃ ἐκ τῆς μονῆς καὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Διὰ τοῦτο ἐξορκίζω καὶ τοὺς ἡγουμένους τῆς μονῆς ταύτης καὶ τοὺς λοιποὺς ἀδελφούς, ἂν παραστῇ ποτε ἀνάγκη νὰ ἐπιδειχθῇ τὸ τυπικὸν τοῦτο εἰς τοὺς διοικοῦντας διά τινα ὑπόθεσιν, νὰ μὴ ἐξάγωσιν αὐτὸ τὸ τυπικόν, ἀλλ' ἀντιγραφοντες μόνον τὸ σχετικὸν κεφάλαιον ν' ἀποστέλλωσιν, ὅπου δεῖ ἐπικεκυρωμένον ὑπό τε τοῦ ἡγουμένου καὶ τῶν ἀδελφῶν, τὸ δὲ πρωτότυπον νὰ φυλάττωσιν ἀείποτε ἐν τῇ μονῇ

Τοιοῦτος εἶναι ὁ ὑπὸ τοῦ Γρ. Πακουριανοῦ συνταχθεὶς κανονισμὸς διὰ τὴν ἱδρυθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ μονὴν τῆς Πετριτσονιτίσσης, νῦν τοῦ Βατσκόβου καλουμένην καὶ τοιαῦτα τὰ διὰ τὴν ἀσφάλειάν της ληφθέντα μέτρα. Πολλαί, ἵνα μὴ εἴπω οἱ πλείονες, τῶν διατάξεων τοῦ κανονισμοῦ τούτου ἔμειναν σὺν τῷ χρόνῳ γράμμα νεκρόν. Τὸ δικαίωμα ὅμως τῆς ἐκλογῆς ἡγουμένου ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀδελφότητος καὶ ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς παρέμεινεν ἐν ἰσχύει κατὰ τὸν κανονισμὸν τοῦτον [1]).

Ποῦ ὅμως εὑρίσκεται σήμερον τὸ τυπικὸν τοῦτο; Ἐν τῇ μονῇ μεθ' ὅλας τὰς ἐξετάσεις καὶ τὰς ἐρεύνας μου δὲν εὑρίσκεται τό τε πρωτότυπον καὶ ἀντίγραφον αὐτοῦ. Ὅτι ὅμως εὑρίσκετο ἐν τῇ μονῇ καὶ πρωτότυπον καὶ ἀντίγραφον αὐτοῦ καὶ δὴ οὐχὶ πρὸ πολλοῦ, δύναταί τις θετικῶς νὰ εἴπῃ ὅτι εἶναι ἀναμφίβολον. Ζῶσιν ἀκόμη πρόσωπα, ἅτινα εἶδον καὶ ἀνέγνωσαν τό τε πρωτότυπον καὶ τὸ ἀντίγραφον αὐτοῦ. Μεταξὺ τούτων εἶναι καὶ οἱ προμνημονευθέντες προηγούμενοι, οἱ γέροντες Χατζῆ-Κωνστάντιος καὶ Χατζῆ-Ἱερεμίας. Ἀμφότερροι οὗτοι διϊσχυρίζονται ὅτι τό τε πρωτότυπον καὶ ἀντίγραφον αὐτοῦ ἑλληνιστὶ εὑρίσκοντο οὐχὶ πρὸ πολλοῦ ἐν τῇ μονῇ· καὶ διὰ μὲν τὸ πρωτότυπον ὁ Χατζῆ-Κωνστάντιος νομίζει ὅτι ὑπεξῃρέθη πρότερον ἐκ τῆς μονῆς, διὰ τὸ ἀντίγραφον ὅμως ἀμφότεροι διϊσχυρίζονται ὅτι ὑπεξῃρέθη ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου Γρηγορίου μετ' ἄλλων πολυτίμων ἀντικειμένων καὶ μετὰ τῶν ἐγγράφων τῶν κτημάτων τῆς μονῆς.

Ἀλλὰ περὶ τοῦ τυπικοῦ τῆς μονῆς Βατσκόβου καὶ περὶ τῆς τύχης τοῦ τε πρωτοτύπου καὶ τοῦ ἀντιγράφου αὐτοῦ ἐκ περιπτώσεως ὑπάρχει ὁλόκληρος ἱστορία, ἐκδοθεῖσα ἐσχάτως.

Ὁ Γεώργιος Μουσαῖος, Ἕλλην, γεννηθεὶς ἐν Στενιμάχῳ καὶ διαφητικῆς εἰσαγωγῆς τὸ τυπικὸν τοῦ Πακουριανοῦ, ὅπερ εὗρεν ἐν ἀντιγράφῳ μεταξὺ τῶν χειρογράφων ἐγγράφων τῆς μονῆς. Ἐν τῇ εἰσαγωγῇ

1) Περὶ τούτου ἴδε σημ. ἐν τῇ § θ'.

SISMANOGLIO MEGARO

τῆς ἐκδόσεώς του οὗτος λέγει: Ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ ἀντιγράφου τούτου ὑπάρχει σεσημειωμένον ὑπὸ τοῦ ἀντιγραφέως ὅτι κατὰ τὸ τέλος τοῦ παρελθόντος αἰῶνος τὸ παλαιὸν κείμενον ἦτο παρηλλαγμένον πρὸς τὸ σημερινὸν ἑλληνικὸν ἰδίωμα καὶ ὅτι τὸ ἀντίγραφον ἐγένετο ἐκ τοῦ πρωτοτύπου, γεγραμμένου ἑλληνιστί, ἰβηριστί, καὶ ἀρμενιστί. Ἐπεθυμήσαμεν, ἐξακολουθεῖ ὁ ἐκδότης, νὰ συγκρίνωμεν τὸ ἀντίγραφον πρὸς τὸ πρωτότυπον, ἀλλ' ἡ πρὸς τοῦτο αἴτησις ἡμῶν πρὸς τοὺς μοναχοὺς δὲν ἐξεπληρώθη, διαβεβαιοῦντας ὅτι τὸ πρωτότυπον ἐξηφανίσθη. Μὴ δόντες πίστιν εἰς τοὺς μοναχοὺς ἐπεφυλάχθημεν νὰ λάβωμεν ἀντίγραφον τοῦ πρωτοτύπου ἐλπίζοντες ὅτι ἡ ἐπιθυμία ἡμῶν θὰ ἐκπληρωθῇ ἐν τῷ μέλλοντι.

Ἀλλὰ δύο ἔτη βραδύτερον ὁ Ἕλλην μητροπολίτης Φιλιππουπόλεως κ. Γρηγόριος ἐκ Μυτιλήνης, παρὰ τὰς ρητὰς διατάξεις τοῦ τυπικοῦ τῆς μονῆς, τὸ νὰ μὴ ἀναμιγνύηται εἰς τὰ τῆς διοικήσεώς της ὁ μητροπολίτης Φιλιππουπόλεως, ἀναλαβὼν τὴν ἐποπτείαν τῶν μοναστηριακῶν κτημάτων ἀφῆρεσε καὶ ἐσφετερίσθη πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ αὐτὸ τὸ πρωτότυπον.

Ἡ ὑπεξαίρεσις αὕτη τοῦ πρωτοτύπου τυπικοῦ προεκάλεσε τὰς διαμαρτυρίας τῶν τε μοναχῶν καὶ τῶν Ἑλλήνων Στενιμάχου τε καὶ Φιλιππουπόλεως πρὸς τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει Πατριαρχεῖον, ὅπερ καὶ δι' ἄλλας αἰτίας μετέθηκε τὸν μητροπολίτην εἰς Τραπεζοῦντα. Ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως αὐτοῦ διὰ Κωνσταντινούπολιν εὑρισκόμενοι ἐν Στενιμάχῳ ἀπετάθημεν πρὸς αὐτὸν φιλικῶς καὶ ἐζητήσαμεν νὰ παραβάλωμεν τὸ πρωτότυπον πρὸς τὸ ἀντίγραφον, ἀλλ' ἡ ἐσπευσμένη αὐτοῦ κατὰ διαταγὴν ἀναχώρησις εἰς Κων)πολιν ἐστέρησεν ἡμᾶς καὶ τῆς ἐσχάτης ἐλπίδος, καθ' ὅσον ὁ μητροπολίτης κατὰ τὴν ἀναχώρησίν του συμπαρέλαβε μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὸ ἐκ πρωτοτύπου ἀντίγραφον, κατατεθὲν ἐν τῷ Πατριαρχείῳ. Κατὰ τὸν μητροπολίτην παραβαλόντα τὰ δύο χειρόγραφα ἡ διαφορὰ αὐτῶν συνίστατο μόνον ἐν τῇ γλώσσῃ, ἡ δ' ἔννοια ἀπεδίδετο πιστῶς ἐν τῷ ἀντιγράφῳ, ὅπερ νῦν δημοσιεύεται ὑφ' ἡμῶν. Οὕτως ἐξηφανίσθη ἐκ τῆς μονῆς Βατσκόβου τὸ πρωτότυπον τυπικόν, ἀλλὰ μετ' αὐτοῦ ὑπεξῃρέθη καὶ τὸ παρηλλαγμένον γλωσσικῶς ἀντίγραφον αὐτοῦ[1]). Χάριτι ὅμως τοῦ Στενιμαχίτου Γεωργίου Μουσαίου τὸ ἐν παραφράσει τυπικὸν διασωθὲν διὰ τῆς ἐκτυπώσεως δὲν ὑπάρχει φόβος νὰ ἐξαφανισθῇ ἢ νὰ καταστραφῇ.

2) Τὰ δικαιώματα τῆς μονῆς μαρτυροῦσι καὶ πάντες οἱ ἐξετασθέντες, οἵ τε ἐντὸς καὶ οἱ ἐκτὸς τῆς μονῆς, οἵτινες ὁμοφώνως ὁμολογοῦσιν ὅτι ἡ μονὴ ἦτο ἀείποτε ἐλευθέρα νὰ ἐκλέγῃ τὸν ἡγούμενόν της μεταξὺ

1) Ἴδε ἀνωτέρω, § ια', 3.

τῶν μελῶν τῆς ἀδελφότητος καὶ ὅτι ὁ μητροπολίτης Φιλιππουπόλεως οὐχὶ μόνον δὲν εἶχε δικαίωμα ν' ἀναμειγνύηται οἱῳδήποτε ἐν τῇ διοικήσει τῆς μονῆς, ἀλλὰ καὶ δὲν ἦτο δυνατὸν ἄνευ τῆς ἀδείας τῆς ἀδελφότητος νὰ μεταβῇ εἰς τὴν μονήν. Λέγεται μάλιστα ὅτι ὁ μητροπολίτης Νικηφόρος διέκοψε τὴν πορείαν του μεταβαίνων εἰς τὴν μονήν, καθ' ὅσον δὲν εἶχε τοιαύτην ἄδειαν.

3) Τὰ δικαιώματα ταῦτα καθιεροῖ καὶ ἡ συνεχὴς ἐπὶ αἰῶνας πρᾶξις τῆς μονῆς, ἐκλεγούσης τὸν ἡγούμενόν της καὶ τοὺς συνεργάτας του. Τοῦτο παρεβιάσθη ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου Γρηγορίου, ἀλλὰ καὶ οὗτος, εἰ καὶ πρὸς τὸ θεαθῆναι μόνον, διώριζε τὸν ἡγούμενον ἐκ τῶν ἀδελφῶν, οἵτινες οὕτω ἐν μέρει ἱκανοποιοῦντο ἐν τῇ φιλοτιμίᾳ των. Αἱ ὑπόκωφοι κατ' ἀρχάς, εἶτα δὲ φανεραὶ ἀποδοκιμασίαι τῶν ἀδελφῶν ἐνεφανίσθησαν, ὅτε ἀπεστάλη ἡγούμενος ἀπ' εὐθείας εἰς τὴν μονὴν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως χωρὶς νὰ ἐκλεγῇ ὑπ' αὐτῶν, ἐν ἀγνοίᾳ αὐτῶν καὶ μὴ ἐκ τῆς ἀδελφότητος. Ἡ τοῦ Πατριαρχείου αὕτη πρᾶξις καὶ τὰ ἐπακολουθήσαντα εἶτα μέτρα πρὸς σύνταξιν κανονισμοῦ νέου ἄνευ τῆς συνεργασίας τῶν ἀδελφῶν ἐξελήφθη ὡς πραξικόπημα πρὸς κατάπνιξιν τοῦ ἀπ' αἰώνων δικαιώματός των τοῦ ν' αὐτοδιοικῶνται. Ὡς ἐσημείωσα ἀνωτέρω τοῦτο ἐγένετο κατὰ Ἰούνιον τοῦ 1892 διὰ τῆς ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἀποστολῆς τοῦ ὁσιωτάτου Μακαρίου.

4) Ἀλλὰ προκειμένου περὶ τῶν δικαιωμάτων τῆς μονῆς ταύτης ὑπάρχει καὶ ἓν ἔγγραφον ὑψηλῆς καὶ ἀδιαφιλονεικήτου ἀξίας. Ἀνέφερα ἀνωτέρω περὶ μιᾶς ἐπιστολῆς τοῦ νῦν πατριάρχου Νεοφύτου, ἄλλοτε μητροπολίτου Φιλιππουπόλεως καὶ εἶτα Ἀδριανουπόλεως. Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἀπὸ 4 Ἰουνίου 1885 ἀπευθυνθεῖσα πρὸς τὸν ἀρχιμανδρίτην Ἀκάκιον εὑρίσκεται νῦν ἐν πρωτοτύπῳ ὑπ' ἀριθ. 21]94 ἐν τῇ δικογραφίᾳ τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐξωτερικῶν. Ἐν τῇ ἐπιστολῇ του ὁ εὐσυνείδητος ἱεράρχης[1]) οὐ μόνον ἀποκαθιστᾷ τὸ δικαίωμα τῆς μοναστηριακῆς αὐτονομίας ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἐκλογὴν τοῦ ἡγουμένου, ἀλλ' ἐν τῇ περινοίᾳ του προβλέπει πόρρωθεν καὶ πάντα τὰ ὀλέθρια ἐπακολουθήματα διὰ τὴν μονήν, ἂν τὸ δικαίωμα τοῦτο ἤθελε παραβιασθῇ. Ἡ ἐπιστολὴ ἀπεστάλη ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, ὅπου κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον ὁ Πανιερώτατος ἅγιος Ἀδριανουπόλεως κ. Νεόφυτος ἦτο μέλος τῆς ἱερᾶς Συνόδου. Ἐν τῇ ἐπιστολῇ ἐκείνῃ μεταπεφρασμένῃ ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀναγινώσκω:

2) Ὁ μητροπολίτης Νεόφυτος ἀφῆκεν ἀγαθὴν μνήμην παρὰ τοῖς Βουλγάροις, διότι κατὰ τὴν τοῦ Ἀπριλίου ἐπανάστασίν των ὁπότε ἐπληρώθησαν αἱ φυλακαὶ τῆς Φιλιππουπόλεως ἐνόχων καὶ μή, πολλοὺς ἔσωσεν ἀπὸ τῆς ἀγχόνης διὰ τῆς παρὰ ταῖς ἀρχαῖς μεσολαβήσεώς του (1876—78).

SISMANOGLIO MEGARO

Περὶ τῶν πραγμάτων τῆς μονῆς Βατσκόβου γράφομεν ὑμῖν ὅτι ἐνταῦθα (τ. ἔ. ἐν Κωνσταντινουπόλει) ἦσαν διατεθειμένοι νὰ διορίσωσιν ἐντεῦθεν ὡς ἡγούμενον πρόσωπον μὴ κεχαρμένον ἐν τῇ μονῇ. Ἡμεῖς ἐπετύχομεν, ὅπως καταλειφθῇ ἡ μονὴ ἐλευθέρα αὐτὴ νὰ ἐκλέγῃ τὸν ἡγούμενόν της, ἐὰν θέλῃ, μεταξὺ τῶν ζώντων ἐν αὐτῇ μοναχῶν· ἄλλως, τ. ἔ. ἂν ἐγένετο δεκτὴ ἡ ἀρχὴ νὰ διορίζηται ἐντεῦθεν ὁ ἡγούμενος παρὰ τὰς μοναστηριακὰς διατάξεις, τοῦτο θὰ ἦτο κακὸν καὶ ὀλέθριον εἰς τὴν μονήν· οὕτως, καθὼς γράφω καὶ εἰς τὸν κ. Ἀργυριάδην, οἱ ἐκεῖ, δηλ. ὁ ἀρχιερεὺς καὶ οἱ πατέρες τῆς μονῆς εἶναι ἐλεύθεροι νὰ ἐκλέξωσιν ὄντινα ἂν θέλωσιν ὡς ἡγούμενον. Πιθανὸν εἶναι οὗτοι νὰ ἐκλέξωσιν ὡς ἡγούμενον τὴν ἡμετέραν πανοσιότητα, εἰ καὶ καθ' ἡμετέραν γνώμην καλύτερον εἶναι κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο νὰ διορισθῇ ὡς ἡγούμενος ὁ Κωνστάντιος, ἡ δὲ ὑμετέρα πανοσιότης ὡς ἐπίτροπος, μετὰ δὲ τὴν λῆξιν τοῦ ἔτους, ὁπότε πιστεύομεν ὅτι ὁ κὺρ Κωνστάντιος δὲν θὰ εἶναι πλέον εἰς κατάστασιν νὰ ἐκτελῇ τὰ ἡγουμενικά του καθήκοντα ἕνεκα γήρατος, ἄλλος δὲ καταλληλότερος τῆς ὑμετέρας πανοσιότητος δὲν θὰ ὑπάρχῃ, τότε νὰ διορισθῆτε ὑμεῖς ἡγούμενος τῆς μονῆς. Ἀλλ' ἡμεῖς οὐδὲν ἔχομεν ν' ἀντιτείνωμεν, ἐὰν σᾶς ἐκλέξωσι τοιοῦτον ἀπὸ τοῦδε.

Τὸ γράμμα τοῦτο δὲν χρῄζει σχολίων. Τὸ τελευταῖον ἀπόσπασμα παρέθεμεν μεταφράσαντες, διότι ἐκ τούτου ἀποδεικνύεται μεταξὺ ἄλλων ὅτι ὁ ἀρχιμανδρίτης Ἀκάκιος ὑπῆρξεν ἀπὸ ἐτῶν ὑποψήφιος ἡγούμενος τῆς μονῆς. Ταῦτα ἦσαν τὰ δικαιώματα καὶ τοιοῦτος ἦτο ὁ κανονισμὸς τῆς μονῆς ταύτης.

ιε') Εἰς τὴν μονὴν ταύτην ἀποδίδεται εἴς τινα τελευταῖα γράμματα τὸ ἐπώνυμον σταυροπηγιακή. Κατὰ γενικὸν κανόνα σταυροπηγιακὴ μονὴ λέγεται ἐκείνη, ἐν τοῖς θεμελίοις τῆς ὁποίας εἶναι γνωστὸν ὅτι ἐπήχθη σταυρὸς ἀποσταλεὶς ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου, πρᾶγμα, ὅπερ δὲν φαίνεται νὰ ἔχῃ γείνει κατὰ τὴν ἵδρυσιν τῆς μονῆς· ἀφ' ἑτέρου μονὴ μὴ σταυροπηγιακὴ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ γείνῃ σταυροπηγιακὴ μετὰ τὴν ἀνέγερσίν της [1]). Ἀλλὰ καὶ αὐταὶ αἱ σταυροπηγιακαὶ μοναὶ δὲν

1) Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ 17ου αἰῶνος ἐν πατριαρχικοῖς γράμμασιν ἡ μονὴ καλεῖται σταυροπηγιακὴ καὶ πατριαρχική. Φαίνεται ὅτι ἀνοικοδομηθεῖσης τῷ 1604 ἐκ βάθρων τῆς ἐκκλησίας της, ἥτις καὶ μετωνομάσθη τότε Ἁγία Τριάδος, ἐπήχθη πατριαρχικὸς σταυρὸς καὶ ἐγένετο Σταυροπήγιον γενόμενον. Ἴδε Μυρτ. Ἀποστολίδου, ἡ ἐπὶ τῆς Ροδόπης τῆς Πετροτσονιτίσσης μονή, η'. Τὸ δικαίωμα τοῦ ἐλέγχου εἶχε τὸ Πατριαρχεῖον οὐ μόνον ὡς πνευματικὴ ἀρχή, ἀλλὰ καὶ κατ' αὐτὸ τὸ τυπικόν, δι' οὗ ἀνεγνωρίζετο ἐμμέσως ἡ ἐπέμβασις αὐτοῦ εἰς τὴν πιστὴν τοῦ τυπικοῦ ἐφαρμογὴν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ κτίτορος, ἐν ἀνάγκῃ. Διότι τὸ Πατριαρχεῖον ipso jure ἀντικατέστη-

στεροῦνται ἕνεκα τῆς ἰδιότητός των ταύτης τῶν καθιερωμένων αὐταῖς δικαιωμάτων περὶ τῆς διοικήσεώς των. Παράδειγμα παρ' ἡμῖν ἡ τῆς Ρήλας μονή, ἀλλὰ τοῦτο δυνατὸν νὰ λεχθῇ καὶ περὶ πασῶν τῶν μονῶν, αἵτινες φέρουσι τὸ ὄνομα τοῦτο. Ἐὰν δὲ δὲν εἶναι αὕτη σταυροπηγιακὴ ἐν τῇ ἀληθεῖ σημασίᾳ τῆς λέξεως, ἔτι ὀλιγώτερον εἶναι πατριαρχική, ὡς καλεῖται λ. χ. εἰς τὴν προμνημονευθεῖσαν τοῦ σεβασμιωτάτου Φωτίου ἀπὸ 2 Μαΐου ἐν. ἔ. ἐπιστολήν, δι' ἧς ἀνακοινοῦται εἰς τὸν Ἀκάκιον ἡ καθαίρεσίς του. Ἀλλὰ καὶ τὸ νέον τοῦτο ἐπώνυμον γενόμενον ἀποδεκτὸν οὐδὲν σημαίνει, διότι ἡ λέξις δὲν δύναται νὰ μεταβάλῃ τὴν οὐσίαν τοῦ πράγματος καὶ νὰ μετατρέψῃ οὕτως ἢ ἄλλως εἰπεῖν μίαν ἀνεξάρτητον μονὴν εἰς πατριαρχικὴν ἰδιοκτησίαν μετ' ἀπεριορίστων ἐπ' αὐτῆς δικαιωμάτων. Τὰ δικαιώματα τῆς μονῆς Βατσκόβου παραμένουσιν ἀκέραια.

Τὰ δικαιώματα ταῦτα τῆς μονῆς ἴσχυον καὶ ἰσχύουσι καὶ μετὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ κατὰ Φεβρ. τοῦ 1870 Σουλτανικοῦ φιρμανίου διὰ τὴν Βουλγαρικὴν Ἐξαρχίαν. Ἐν τῷ φιρμανίῳ τούτῳ ἡ μονὴ τοῦ Βατσκόβου ἀποκλείεται ἀληθῶς ἀπὸ τῆς δικαιοδοσίας τῆς Ἐξαρχίας καὶ ἐπαφίεται ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Πατριαρχείου, ὅπερ δὲν ἀνεγνώρισε τότε τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος φιρμάνιον· ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι τὸ Πατριαρχεῖον ἀναγνωρίζει πλέον τοῦτο κατά τι μόνον σημεῖον αὐτοῦ, τὰ δικαιώματα καὶ ἡ ἀνεξαρτησία τῆς μονῆς Βατσκόβου παραμένουσιν ἀκέραια, διότι διὰ τοῦ φιρμανίου οὐδαμῶς θίγονται τὰ ἱστορικὰ καὶ κανονικὰ δικαιώματα τῆς μονῆς, ἀλλὰ κανονίζονται ἁπλῶς τὰ τῆς πνευματικῆς δικαιοδοσίας ὑφ' οὓς ὅρους ὑφίστατο τότε ἡ μονή, εἴδομεν δὲ πῶς ὑφίστατο καὶ πῶς διφκεῖτο, μετὰ τίνων δικαιωμάτων καὶ τίνος κανονισμοῦ.

ιστ') Τελευταῖον θὰ εἴπωμεν τὰ ἑξῆς:

Ἡ μονὴ τοῦ Βατσκόβου ἀπήλαυεν ἀνεξαρτησίας καὶ ἐκέκτητο ἴδια δικαιώματα ἀπὸ τῆς ἱδρύσεώς της ἔτι πρὸ ὀκτὼ αἰώνων. Τὰ δικαιώματα ταῦτα κατεπατήθησαν καὶ ἄλλως ἐπ' ἐσχάτων, πρὸ πάντων ὅμως διὰ τῆς ἀποστολῆς ἡγουμένου ἀπ' εὐθείας ἐκ Κωνσταντινουπόλεως εἰλημμένου, πρὸς δὲ οὐχὶ μέλους τῆς ἀδελφότητος. Κρίνων ἀμερολήπτως φρονῶ ὅτι πᾶς τις θὰ καταλήξῃ εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ μονὴ τοῦ Βατσκόβου ἔχει τὸ δικαίωμα ἀμυνομένη ὑπὲρ τῶν δικαιωμάταν της νὰ μεριμνᾷ περὶ τῆς συντηρήσεώς της.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὴν ἀπόσχισιν τῆς μοναστηριακῆς ἀδελφότητος

σε τὴν Πατριαρχικὴν τοῦ Παναγίου μονήν, καταλυθεῖσαν μετὰ τὴν ἅλωσιν, ἣν ὥρισεν ὁ κτίτωρ ὡς κηδεμόνα οὕτως εἰπεῖν τῆς μονῆς του πρὸς κανονικὴν λειτουργίαν αὐτῆς.

SISMANOGLIO MEGARO

ἀπὸ τῆς πνευματικῆς δικαιοδοσίας τοῦ Πατριαρχείου καὶ ἀναγνωρίσεως ὑπ' αὐτῆς τῆς δικαιοδοσίας τῆς Βουλγαρικῆς Ἐξαρχίας, τοῦτο εἶναι ζήτημα καθαρῶς πνευματικοῦ χαρακτῆρος καὶ ἀνήκει εἰς τὴν πνευματικὴν ἀρχὴν ν' ἀποφανθῇ περὶ αὐτοῦ ὁριστικῶς.

Ὡσαύτως πνευματικοῦ χαρακτῆρος εἶναι καὶ ἡ καθαίρεσις τοῦ νεωστὶ ἐκλεγέντος ἡγουμένου Ἀρχιμανδρίτου Ἀκακίου. Καὶ περὶ αὐτοῦ δικαιοῦται ν' ἀποφανθῇ ἡ πνευματικὴ ἀρχὴ μόνον. Περιορίζομαι μόνον νὰ συστήσω ὅσα εἶπον ἀνωτέρω περὶ τοῦ ὁποία τις προσωπικότης εἶναι ὁ ρηθεὶς ἀρχιμανδρίτης Ἀκάκιος [1]).

Διατελῶ, Κύριε ὑπουργέ, μετ' ἐξαιρέτου ὑπολήψεως.

Ἐν Σοφίᾳ τῇ 15 ῃ Σεπτεμβρίου 1894

Μ. Δ. Βαλαβάνωφ.

Κ. Μυρτ. Ἀποστολίδης, 1934 Ἰουνίου 30

1) Ἡ Βουλγαρικὴ κυβέρνησις ἐπὶ τῇ βάσ. τῆς ἐκθέσεως ταύτης τοῦ ἀπεσταλμένου της ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς ἐποφθαλμιωμένης ἔκπαλαι ὑπὸ τῶν Βουλγάρων ἱστορικῆς καὶ πλουσίας μονῆς ἀνεγνώρισεν ὡς νόμιμον τὴν ὑπὸ τῆς ἀδελφότητος γενομένην ἐκλογὴν τοῦ Ἀκακίου συμφώνως πρὸς τὰ ἀπορρέοντα ἐκ τοῦ τυπικοῦ δικαιώματα τῆς μονῆς, ἱδρυθείσης ὡς ἀνεξαρτήτου καὶ αὐτοδιοικήτου. Ἀπέκλεισε τὰ ἐπ' αὐτῆς ἀπεριόριστα δικαιώματα τοῦ Πατριαρχείου, μεταβαλόντος τὴν μονὴν εἰς ἰδιοκτησίαν του καὶ διοικοῦντος δι' ἀπεσταλμένου του αὐτὴν αὐθαιρέτως, ἀναγνωρίζουσα μόνον τὴν πνευματικὴν δικαιοδοσίαν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς μονῆς, ἥτις καὶ αὐτὴ ἔπαυσεν ὑφισταμένη, ἀφοῦ ἡ ἀδελφότης ὁμοφώνως (!) καὶ ἑκουσίως (!) προσεχώρησεν εἰς τὴν Ἐξαρχίαν. Ἡ δ' Ἐξαρχία εὐμενῶς ἀποδεξαμένη εἰς τοὺς κόλπους της τὴν ἀποσχισθεῖσαν ἀπὸ τῆς πνευματικῆς δικαιοδοσίας τοῦ Πατριαρχείου ἀδελφότητα, ἐκπροσωποῦσαν τὴν μονήν, ἀφῆκεν ὡς ἡγούμενον ἐπί τινα χρόνον τὸν Ἀκάκιον, οὐδαμῶς λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν τὴν ἀπὸ τοῦ ἱερατικοῦ ἀξιώματος καθαίρεσίν του, ἣν ἔκρινεν ὡς ἄδικον, μεροληπτικὴν καὶ ἐμπαθῆ. Πᾶσαι αἱ πρὸς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν διαμαρτυρίαι τοῦ τε Πατριαρχείου καὶ τοῦ μητροπολίτου Φιλιππουπόλεως περὶ ἐπαναφορᾶς τῆς μονῆς εἰς τὴν προτέραν της κατάστασιν, εἰς ἣν ἀπὸ αἰώνων διετέλει, ἀπέβησαν ἄκαρπαι. Οὕτω ἡ μονὴ περιῆλθεν εἰς τοὺς Βουλγάρους. Μετὰ τοὺς Βαλκανικοὺς πολέμους ἡ μονὴ ἐξηρτήθη ὑπὸ τῆς ἐν Σοφίᾳ ἱερᾶς Συνόδου, ἥτις ἔκτοτε διοικεῖ αὐτὴν δι' ἡγουμένου ὁριζομένου ὑπ' αὐτῆς. Τὸ διαιτητικὸν τῆς Χάγης δικαστήριον, οὗ ἐζητήθη ἡ διαιτησία ἐπὶ τῶν διαφωνιῶν τῆς μικτῆς ἐπιτροπείας, τῆς ὁρισθείσης κατὰ τὴν συνθήκην τοῦ Neilly ἀπὸ 14|29 Νοεμβρ. 1919 περὶ ἑκουσίας ἀμοιβαίας ἀντολλαγῆς τῶν Ἑλλήνων κατοίκων Βουλγαρίας καὶ Βουλγάρων Ἑλλάδος πρὸς ἀποζημίωσιν τῆς καταλειφθείσης ἀκινήτου περιουσίας των, ὡς καὶ τῆς τῶν διαλυθεισῶν Ἑλληνικῶν ἐν Βουλγαρίᾳ κοινοτήτων καὶ μονῶν, καταλειφθείσης ὑπὸ τῶν Βουλγάρων, ἔκρινε τὴν μονὴν τοῦ Βατσκόβου ὡς Ἑλληνικήν, ἀνήκουσαν εἰς τὸ Πατριαρχεῖον καὶ τὴν Ἑλληνικὴν κοινότητα Στενιμάχου.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΩΝ ΚΑΙ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΩΝ ΑΓΧΙΑΛΟΥ

Εἰσαγωγικὸν Σημείωμα. Ἀπὸ τῶν πρώτων ἐτῶν τῆς ἐμφανίσεώς του ὁ Χριστιανισμός, κηρυχθεὶς διὰ τοῦ ἀποστόλου Παύλου ἐν Μακεδονίᾳ [1]), ἐπεξετάθη καὶ εἰς τὰς πολλὰς ἑλληνικὰς πόλεις τῆς Θράκης, τάς τε παραλίας ἐπὶ τοῦ Αἰγαίου, τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου καὶ τὰς τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς χώρας ἐκείνης, αἵτινες ἐπὶ τρεῖς σχεδὸν αἰῶνας εἶχον ὑποκύψει εἰς τὸν Ἑλληνορρωμαϊκὸν πολιτισμόν. Ἐνωρὶς δ' ἐκεῖ ἱδρύθησαν ἐκκλησίαι κατὰ πάντα ὠργανωμέναι μετὰ ἐπισκόπων καὶ τοῦ ἄλλου κλήρου, συνερχομένου εἰς συνόδους, μετέχουσαι τοῦ κοινοῦ ἐκκλησιαστικοῦ βίου, ὅστις ἐξεδηλοῦτο εἰς τὴν παθητικὴν ἄμυναν κατὰ τῆς κυριαρχούσης πολυθεΐας καὶ εἰς τὸν ἀγῶνα κατὰ τῶν πρώτων αἱρέσεων. Περὶ τὰ μέσα ἤδη τοῦ β'. αἰῶνος ὠργανωμέναι ἐκκλησίαι ἀναγράφονται ἐν Ἀγχιάλῳ, ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Εὐξείνου, καὶ ΒΔ. ἐκείνης ἐν Δεβελτῷ (σήμ. Δαβουτλῆ), στρατιωτικῇ ρωμαϊκῇ ἀποικίᾳ εἰς τὴν μεσόγαιαν πρὸς τὸν Αἷμον. Ταύτης τῆς Δεβελτοῦ ὁ ἐπίσκοπος Αἴλιος Πούπλιος Ἰούλιος, ἐν ἐπιστολῇ τοῦ ἐπισκόπου Ἀντιοχείας Σαραπίωνος (198-212) φέρεται μαρτυρῶν περὶ τῆς κατὰ τῶν αἱρετικῶν Μοντανιστῶν δράσεως τοῦ πρό τινος τότε ἀποθανόντος ἐπισκόπου Ἀγχιάλου Σωτᾶ, γράψας «Ζῇ ὁ Θεὸς ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὅτι Σωτᾶς ὁ μακάριος ὁ ἐν Ἀγχιάλῳ ἠθέλησε τὸν δαίμονα τὸν Πρισκίλλης ἐκβαλεῖν, καὶ οἱ ὑποκριταὶ οὐκ ἀφῆκαν» [2]). Ἡ αἵρεσις τοῦ Μοντανοῦ ἐκ Φρυγίας, ὅπου τὸ πρῶτον ἐνεφανίσθη, διεδόθη καὶ ἐν Θράκῃ διὰ τῶν δύο ἀμέσων ἀκολούθων αὐτοῦ γυναικῶν, Πρίσκας ἢ Πρισκίλλης καὶ Μαξιμίλλης (περὶ τὸ 160), αἵτινες παρίστων ἑαυτὰς ὡς προφήτιδας [3]). Ἐκ τῆς παλαιτάτης ταύτης μαρτυρίας τοῦ Αἰλίου Ἰουλίου μεταγενεστέρα—ἴσως τοῦ ε'. αἰῶνος—παράδοσις ἐδημιούργησεν ὅλην σύνο-

1) Ἀποστ. Πράξ. 16,11—17,2.

2) Εὐσεβ. Ἐκκλ. Ἱστορ. V. 19,3 ἔκδ. Dintorf. 1890.

3) Περὶ αὐτῶν καὶ τοῦ Μοντανοῦ βλ. L. Duchesne Histoire ancienne de l' Eglise t. I (1923) p. 270—284.

SISMANOGLIO MEGARO

δον ἐκ 13 Θρᾳκῶν ἐπισκόπων ἐν 'Αγχιάλῳ ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ μακαρίου Σωτᾶ. Οὕτως ὁ Papus ἐν τῷ Libello synodico γράφει ὅτι «Ἱερωτάτη σύνοδος συνῆλθεν ὑπὸ τὸν ἁγιώτατον ἐπίσκοπον Σωτᾶν τῆς ἐν Θρᾴκῃ 'Αγχιάλου μετὰ δώδεκα ἄλλων ἐπισκόπων, ἤλεγξε τὰς πλάνας Θεοδότου τοῦ σκυτέως [1]), τοῦ Μοντανοῦ καὶ τῆς Μαξιμίλλης καὶ κατεδίκασεν αὐτούς» [2]).

2. Ἂν τις πιστεύσῃ τὴν παράδοσιν περὶ τῆς ἁγίας Σεβαστιανῆς, ἑορταζομένης τὴν 7 Ἰουνίου καὶ 16 Σεπτεμβρίου, καὶ ἧς τὸν βίον ἐξέδωκαν οἱ Βολλανδισταὶ [3]), τὸ Εὐαγγέλιον εἶχε κηρυχθῆ καὶ εἶχεν ὀπαδοὺς ἐν 'Αγχιάλῳ ἤδη περὶ τὰ τέλη τοῦ α'. αἰῶνος· διότι ἡ παράδοσις αὕτη λέγει ὅτι «ἐξελθοῦσα ἡ ἁγία Σεβαστιανὴ εἰς 'Αγχίαλον καὶ εὑροῦσα μαθητὴν τοῦ ἁγίου Παύλου, ὀνόματι Θεοφάνιον, ἠσπάσατο αὐτὸν σὺν τοῖς ἀδελφοῖς». Ἐν 'Αγχιάλῳ οὐδεμία ἀπήχησις διεσώθη οὔτε τῆς παραδόσεως ταύτης οὔτε τῶν ἐν αὐτῇ ἁπαντώντων ὀνομάτων. Ἡ ὀργάνωσις ὅμως τῆς ἐν αὐτῇ Χριστιανικῆς κοινότητος εἰς ἐπισκοπὴν ἤδη ἀπὸ τοῦ β'. αἰῶνος εἶνε ἀναμφισβήτητος ἔκ τε τῆς ἀνωτέρω παρατεθείσης ἀσφαλοῦς ἐκ τοῦ αἰῶνος ἐκείνου μαρτυρίας τοῦ Αἰλίου Ἰουλίου, ἣν περιέσωσεν ὁ 'Αντιοχείας Σαραπίων καὶ ἐξ αὐτοῦ ὁ Εὐσέβιος, καὶ ἐκ τῆς συμμετοχῆς τῶν ἐπισκόπων αὐτῆς εἰς τὸν καθόλου βίον τῆς Ἐκκλησίας. Ἐκ τοῦ νεωτάτου καταλόγου τῶν ἐν τῇ Α'. Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ (325) παραστάντων ἐπισκόπων φαίνεται ὅτι καὶ ἡ 'Αγχίαλος ἀντεπροσωπεύθη ἐν Νικαίᾳ [4]). Μετὰ 18 δὲ ἔτη κατὰ τὰς περὶ τοῦ Μ. 'Αθανασίου συνόδους ἐν Σαρδικῇ καὶ Φιλιππουπόλει (343) παρέστη ὁ 'Αγχιάλου Τιμόθεος [5]), ὡς καὶ ἐν τῇ Β' Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ (381) ὁ Σεβαστιανός [6]). Πάντα ταῦτα πείθουσιν ὅτι ἡ Ἐκκλησία 'Αγχιάλου καὶ διὰ τὴν ἀρχαιότητα αὐτῆς καὶ διὰ τὴν γειτονίαν πρὸς τὸ κέντρον καὶ τοῦ πολιτικοῦ καὶ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ βίου, ὁποῖον κατέστη ἀπὸ τοῦ δ'. αἰῶνος ἡ Κωνσταντινούπολις, μετεῖχε διὰ τῶν ἐπισκόπων αὐτῆς τοῦ καθόλου βίου τῆς ἐκκλησίας.

3. Ἐν τῇ μακρᾷ ὅμως ἱστορίᾳ τῆς Ἐκκλησίας τῆς 'Αγχιάλου

1) Περὶ τούτου «πρώτου εἰπόντος φιλόν ἄνθρωπον τὸν Χριστόν» βλ. Εὐσεβ. Ἐ. Ἱστ. V, 28,6.

2) Mansi Conciliorum Collectio amplissima t. I. col. 723.

3) H. Delehaye: Propylaeum ad Acta Sanctorum Novembris col. 50 καὶ ἐν Acta SS. Iunii VII.

4) Wl. N. Bénéchévitch: Κατάλογος τῶν ἐν Νικαίᾳ πατέρων (ρωσ.).

5) Feder: Studien zu Hilarius von Poitiers. Vien 1911 p. 91 n. 72.

6) Mansi t. III. c. 572 καὶ Le Quien: Oriens Christianus t. I. p. 1190.

ὑπάρχουσι πολλὰ κενά, ὡς τοῦτο παρατηρεῖται καὶ περὶ ὅλων τῶν ἄλλων ἐκκλησιῶν τοῦ Χριστιανικοῦ κόσμου, τῶν τε μικροτέρων καὶ αὐτῶν τῶν μεγίστων καὶ πατριαρχικῶν [1]). Ἀπὸ τοῦ πτωχοῦ καταλόγου τοῦ Le Quien [2]) καὶ τοῦ μακαρίτου 'Αμασείας 'Ανθίμου 'Αλεξούδη [3]) μέχρι τοῦ πρὸ 23 ἐτῶν δημοσιευθέντος ὑπὸ τοῦ S. Vailhé [4]), ὁ κατάλογος τῶν ἐπισκόπων 'Αγχιάλου σπουδαίως ἐπλουτίσθη καὶ συνεπληρώθη· σήμερον δ' ἀπετελέσθη σειρὰ ὅλη 49 ἐπισκόπων καὶ μητροπολιτῶν αὐτῆς, διὰ τῆς δημοσιεύσεως πολυπληθῶν ἐγγράφων περὶ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ βίου τοῦ Οἰκ. Πατριαρχείου, τῶν διαφόρων μονῶν καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐπαρχιῶν. Τὰ ὑπάρχοντα εἰσέτι κενὰ παρατηροῦνται, ὡς συνήθως, εἰς τὴν πρὸ τῆς 'Αλώσεως περίοδον καὶ τοὺς δύο πρώτους μετ' αὐτὴν αἰῶνας.

4. Ἐπισκοπὴ οὖσα κατ' ἀρχὰς ἐν τῇ Διοικήσει ἡ Ἐπαρχίᾳ Αἱμιμόντου [5]), περὶ τὸ 630 ἀναγράφεται ὡς ἀνεξάρτητος ἀρχιεπισκοπὴ τῆς διοικήσεως Ροδόπης, ἐξαρτωμένη ἀμέσως ἐκ τοῦ Πατριαρχείου Κ]πόλεως [6]), ὡς 52α ἐπαρχία, τῆς Μεσημβρίας ἀναγραφομένης ὡς 67ης [7]). Ἐκ τῆς εἰς Λέοντα τὸν Σοφὸν ἀποδιδομένης «Διατυπώσεως» τοῦ δεκάτου αἰῶνος [8]) ἡ 'Αγχίαλος καὶ ἡ Σωζούπολις ἐλλείπουσιν [9]), ἀναγράφεται ὅμως ἡ Μεσημβρία ὡς ἀρχιεπισκοπή. Ἐν ταῖς «'Αναγραφαῖς» τοῦ ια'. αἰῶνος ἐλλείπουσιν ἥ τε 'Αγχίαλος καὶ ἡ Μεσημβρία, οἱ δὲ ἐπίσκοποι Σωζουπόλεως, 'Αγαθοπόλεως, Δεβελτοῦ, Τραβίζυος, Καράβου, Βουκέλλων, Προβάτου, Σκοπέλλου, Βρύ-

1) Εἶνε γνωστὸν ὅτι καὶ τῶν ἐπισκόπων τοῦ Βυζαντίου ὁ κατάλογος τῶν πρώτων 3 αἰώνων συνεπληρώθη βραδύτερον, καὶ τὰ ὀνόματα καὶ ἡ σειρὰ καὶ ὁ χρόνος τῆς ἀρχῆς τῶν πρώτων 15 ἐπισκόπων τῆς Ρώμης ὑπόκεινται εἰς πολλὴν ἀμφισβήτησιν.

2) Le Quien: Oriens Christianus t. I p. 1189–1192.

3) Τὸ ἀξιόλογον ἀλλ' ἀτελὲς ἔργον τοῦ 'Αλεξούδη περὶ τῶν πατριαρχῶν καὶ ἐπισκόπων τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ «Νεολόγῳ» Κ]πόλεως ἀπὸ τοῦ 1890 καὶ ἑξῆς.

4) 'Εν Dictionnaire d' Histoire et de Géographie ecclésiastipue. Paris 1914. t. II. col 1151—1153 ἐν λ. Anchialos.

5) G. Parthey: Hieroclis Synecdemus et Notitiae Graecae episcopatuum. Ὁ Συνέκδημος τοῦ Ἱεροκλέους ἐγράφη πρὸ τοῦ 535 (βλ. Krumbacher—Σωτηριάδου: Ἱστορία τῆς Βυζαντινῆς Λογοτεχνίας τ. Β' σ 22)· δὲν ἀναγράφονται δ' ἐν αὐτῷ οὔτε ἡ Μεσημβρία οὔτε ἡ 'Απολλωνία (Σωζούπολις).

6) Ψευδ. Ἐπιφανίου ἔκθεσις παρὰ Gelzer: Ungedruckte undungenügend veröffentlihte Texte d. Notitiae episcopatuum p. 535 n. 59.

7) Parthey αὐτ. σ. 58 καὶ 59 καὶ 73, ἔνθα μετὰ τῆς Μεσημβρίας εἶνε ἡνωμένη καὶ ἡ Σωζούπολις.

8) Parthey αὐτ. σ. 100.— 9) Parthey αὐτόθι.

SISMANOGLIO MEGARO

σεως, Βουλγαροφύγου καὶ Τζωΐδος τάσσονται ὑπὸ τὸν Ἀδριανουπόλεως [1]). Ἐν τῇ μετὰ ταύτην 4ῃ Ἀναγραφῇ περὶ Ἀγχιάλου σημειοῦται ὅτι «πρότερον ἦν ἡνωμένη τῇ ἀρχιεπισκοπῇ Μεσημβρίας. Αὐτῆς δὲ τιμηθείσης εἰς Μητρόπολιν, ἐγένετο καὶ ἡ Ἀγχίαλος ἀρχιεπισκοπή» [2]), καὶ ἀπεσπάσθησαν ἡ μὲν Μεσημβρία εἰς τὴν Διοίκησιν Αἱμιμόντου, ὑπαχθεῖσα εἰς τὸν Ἀδριανουπόλεως [3]), ἡ δὲ Ἀγχίαλος εἰς τὴν τῆς Ροδόπης ὡς ἀρχιεπισκοπή [4])· ἐπὶ δὲ Ἀνδρονίκου β΄. τοῦ Παλαιολόγου (1282—1328) προήχθη εἰς Μητρόπολιν καὶ τοιαύτη παρέμεινε μέχρι τῆς καταστροφῆς αὐτῆς τῷ 1906 [5]).

5. Ἡ μέχρι τῆς δ΄ Σταυροφορίας σπουδαιότης τῆς Ἀγχιάλου ὡς τοῦ ἐν τῷ Εὐξείνῳ πολεμικοῦ λιμένος τῆς αὐτοκρατορίας, μετὰ δὲ τὸν περιορισμὸν πρὸς Β. καὶ ἐν Μ. Ἀσίᾳ καὶ ἐν ταῖς νήσοις τῶν κτήσεων τοῦ Κράτους, ἡ ἄμεσος γειτονία αὐτῆς πρὸς τὴν πρωτεύουσαν ἐξηγεῖ τὴν συχνὴν παρουσίαν τοῦ μητροπολίτου αὐτῆς ἐν τῇ ἐνδημούσῃ Συνόδῳ τῆς Κπόλεως. Ἐν τούτῳ σημειωτέος πλὴν ἄλλων Σωφρόνιος ὁ α΄ μετασχὼν τῆς ἐξ εἴκοσι μητροπολιτῶν ἀντιπροσωπείας τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ ἐν Φερράρᾳ καὶ Φλωρεντίᾳ πρὸς ἕνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν Συνόδῳ τοῦ 1438—1439 καὶ διατελέσας πιστὸς παραστάτης τοῦ προμάχου τῆς Ὀρθοδοξίας ἐν τῇ Συνόδῳ ἐκείνῃ Μάρκου τοῦ Εὐγενικοῦ [6]). Μετὰ δὲ τὴν Ἅλωσιν ὅτε ἡ Ἀγχίαλος κατέστη σπουδαῖον κέντρον τῆς διασκορπισθείσης Βυζαντινῆς ἀριστοκρατίας, ὁ μητροπολιτικὸς αὐτῆς θρόνος ἀπέβη περιζήτητος· εἰς αὐτὴν ἀπεστέλλοντο ἐκλεκτοὶ ἀρχιερεῖς, οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῆς ἦσαν περὶ τοῦτο ἀπαιτητικοί. Οὕτω π. χ. ἔτι κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1400, βραδύνοντος τοῦ Πατριάρχου Ἀντωνίου νὰ πληρώσῃ τὴν χηρεύουσαν μητρόπολιν Ἀγχιάλου, οἱ προύχοντες μετὰ τοῦ κλήρου διὰ γράμματος ἀπῄτησαν τοῦτο, ὑποδείξαντες μάλιστα καὶ ἴδιον ὑποψήφιον, τὸν συμπολίτην αὐτῶν ἱερομόναχον Ἰσίδωρον. Ὁ Πατριάρχης ἀποκρινόμενος παρατηρεῖ ὅτι ἡ ἐκλογὴ τῶν μητροπολιτῶν ἐξαρτᾶται κυρίως ἐκ τῆς Συνόδου, ἥτις ὥριζε τρεῖς ὑποψηφίους, ἐξ ὧν ὁ πατριάρχης ἐξέλεγε τὸν καταλληλότερον· διὸ παραπέμπει αὐτοὺς εἰς τὴν Σύνοδον, ὑποσχόμενος, ἂν μεταξὺ τῶν ὑπὸ ταύτης ὑποδειχθησομένων συμπεριληφθῇ καὶ ὁ Ἰσίδωρος, τοῦτον

1) Parthey σ. 123—124.— 2) Parthey σ. 135.— 3) Parthey σ. 160.—4) Parthey σ. 153 καὶ 164.

5) Parthey αὐτ. σ. 235.

6) Ἀδαμ. Ν. Διαμαντοπούλου: Μᾶρκος ὁ Εὐγενικὸς καὶ ἡ ἐν Φλωρεντίᾳ Σύνοδος 1899 σ. 89.

αὐτὸς νὰ ἐκλέξῃ [1]). Ὅτε τῷ 1836 ἡ Σύνοδος μετέθηκε τὸν Ἀγχιάλου Σωφρόνιον β΄. εἰς Ἐρσέκιον, ἀντικαταστήσασα αὐτὸν διὰ τοῦ Δημητριάδος Νεοφύτου, οἱ Ἀγχιαλῖται ἐπέμειναν καὶ ἐπέτυχον νὰ παραμείνῃ ὁ ὑπ' αὐτῶν ἀγαπώμενος Σωφρόνιος μέχρι τοῦ 1847, τοῦ Νεοφύτου ὡς πρώην Ἀγχιάλου μετατεθέντος εἰς Σωζούπολιν [2]). Ἐκ τῶν κοσμησάντων τὸν θρόνον τῆς Ἀγχιάλου πολλοὶ ἀρχιερεῖς διέπρεψαν καὶ κατὰ τὴν αὐτόθι ποιμαντορίαν των καὶ ἐν τῷ καθόλου βίῳ τῆς Ἐκκλησίας. Πλὴν τοῦ ἁγίου Σωτᾶ καὶ τοῦ Σωφρονίου α΄., περὶ ὧν ἀνωτέρω ἐγράψαμεν, Παρθένιος ὁ α΄. καὶ Βασίλειος ὁ β΄. ἔγιναν καὶ Οἰκουμενικοὶ πατριάρχαι. Παρθένιος ὁ β΄. ἦτο πρότερον Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης λαβὼν τὴν Ἀγχίαλον «προεδρικῶς». Βασίλειος ὁ α΄. ὁ εἶτα γενόμενος προτελευταῖος μητροπολίτης Σμύρνης διεκρίθη διὰ τὴν διοικητικήν του ἱκανότητα, τὴν σοφίαν καὶ φιλομουσίαν καὶ τοῦ βίου τὴν ἁγιότητα.

6. Ἡ ἐπαρχία Ἀγχιάλου εἰς παλαιοτέρους χρόνους περιελάμβανε 54 χωρία καὶ κωμοπόλεις καὶ τὰς πόλεις Ἀγχίαλον καὶ Πύργον. Συνορεύουσα εἰς τὸ ἐσωτερικὸν πρὸς τὰ ΒΔ. μετὰ τῆς ἐπαρχίας Πρεσθλάβας περιῆλθε τῷ 1636 πρὸς αὐτὴν εἰς προστριβὰς ἐπὶ τοῦ ΠΚ. Νεοφύτου Γ΄., ὅτε διὰ πράξεως τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἐπεστράφησαν εἰς τὸν Ἀγχιάλου Μητροφάνη τὰ παρανόμως ὑπὸ τοῦ Πρεσθλάβας κατεχόμενα χωρία Τσαλῆ-καβάκ, Σεμέντοβο καὶ Κλίνοβο [3]). Τὰ πλεῖστα τῶν χωρίων τούτων ἦσαν βουλγαρόφωνα, ἀλλὰ πιστὰ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ πατριαρχείου, ἐξ οὗ καὶ κατὰ τὰς διαπραγματεύσεις τοῦ βουλγαρικοῦ Σχίσματος ἡ ἐπαρχία Ἀγχιάλου, ὡς καὶ ἡ τῆς Μεσημβρίας, Σωζουπόλεως καὶ Βάρνης, δὲν περιελήφθη εἰς τὴν δημιουργηθεῖσαν βουλγαρικὴν ἐξαρχίαν.

7. *Ἐπίσκοποι καὶ Μητροπολῖται Ἀγχιάλου.*— **1. Σωτᾶς**—ἅγιος, περὶ τὸ 170 ἔτος. Μνημονεύεται ὑπὸ Εὐσεβίου Ἐκκλ. Ἱστορ. ν, 19,3. βλ. ἀνωτ. § 1.

2. **Τιμόθεος**. 343—344. Παρῆν ἐν τῇ Συνόδῳ τῆς Σαρδικῆς-Φιλιππουπόλεως, περὶ ἧς βλ. L. Duchesne: Histoire ancienne de l' Eglise t. II. p. 215—232 καὶ P. Batiffol: La paix Constantinienne p. 433—440. Βλ. ἀνωτ. § 2.

3. **Σεβαστιανός**. 381. Παρῆν ἐν τῇ Β΄. Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ. Mansi III c. 572. Le Quien I p. 1190.

4. **Σαββάτιος**. 459. Ὑπέγραψε τὴν ἐπὶ ΠΚ. Γενναδίου α΄ πρᾶξιν

1) Miklosich-Müller: Acta Patriarchatus Constantinopolitani t. II. p. 345—347.
2) Ἐκκλησ. Ἀλήθεια ἔτος 2 σ. 332.

SISMANOGLIO MEGARO

κατὰ Σιμωνιακῶν, φερόμενος μετὰ τὸν ἐπ. Κῶ Ἰουλιανόν, τὸν γνωστὸν ἔμπιστον λεγᾶτον τοῦ πάπα Λέοντος α΄. ἐν τῇ ἐν Χαλκηδόνι Δ΄. Οἰκουμ. Συνόδῳ. Mansi VII. c. 920. Le Quien p. 1190.

5. ***Παῦλος α΄.*** 553. Παρῆν ἐν τῇ Ε΄. Οἰκουμ. Συνόδῳ ἐπὶ ΠΚ. Εὐτυχίου, ὑπογράψας «Παῦλος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος πόλεως Ἀγχιάλου ὁμοίως (ὑπέγραψα)». Mansi IX. c. 396.

6. ***Ἰάκωβος.*** Ἐπὶ ΠΚ. Ταρασίου (784—806).

7. ***Νικόλαος.*** 879. Παρῆν ἐν τῇ ἐπὶ Μ. Φωτίου Η΄. Οἰκουμ. Συνόδῳ (879 - 880) ὑπογράψας «Νικόλεως Ἀγχιάλου». Mansi XVII c. 376.

8. ***Στέφανος.*** 1166—1170. Ὑπέγραψεν εἰς Πρακτικὰ δύο Συνόδων: τῷ 1166 καὶ 30 Ἰανουαρίου 1170 ἐπὶ ΠΚ. Μιχαὴλ τοῦ Ἀγχιάλου κατὰ τοῦ προκατόχου τούτου Λουκᾶ Χρυσοβέργη. Allatius: De consensu.. Spiritus Sancti p. 690. πρβλ. καὶ Chalandon: Les Comnènes t. II. p. 651.

9. ***Μιχαὴλ ὁ τοῦ Ἀγχιάλου,*** ὁ γενόμενος Οἰκ. Πατριάρχης. ὅτε πρέπει ν' ἀναγραφῇ πρὸ τοῦ Στεφάνου. Οὕτως ἐκλαμβάνει ὁ Vailhé (ἐν Dictionnaire d'Histoire et de Géographie ecclésiatique t. II p. 1512) τὰ περὶ τοῦ ΠΚ. «Μιχαὴλ τοῦ Ἀγχιάλου» ἢ «τοῦ Ἀγχιάλων» ὡς φέρεται ἐν ἀποσπάσματι πράξεως τοῦ πατριάρχου τούτου πρὸς τὸν ἐπίσκοπον Πυργίου Κωνσταντῖνον Σπανόπουλον (Α. Π. Κεραμέως: Ἀνάλεκτα Ἱεροσολ. Σταχυολογίας τ. Α΄. σ. 460—461). Τοιαύτη ὅμως ἐξήγησις τοῦ «ὁ τοῦ Ἀγχιάλου» ἀντὶ τοῦ «ἀπὸ Ἀγχιάλου» εἶναι ἄνευ προηγουμένου ἢ καὶ μεταγενεστέρου παραδείγματος. Τὸ ἄρθρον «τοῦ» ἄγει εἰς τὴν ὑπόθεσιν μήτοι πρόκειται περὶ τοῦ Μιχαὴλ τούτου ὡς συγγενοῦς ἢ ἀναστήματος ἐπιφανοῦς τινος τότε μητροπολίτου Ἀγχιάλου ἢ καὶ ἁπλῶς ἐξ Ἀγχιάλου καταγομένου.

10. ***Ἰωάννης.*** Ἐπὶ ΠΚ. Γεωργίου Ξιφιλίνου (1191—1198), ἐφ' οὗ ὑπέγραψε συνοδικὴν πρᾶξιν.

11. ***Ἰωσήφ.*** 1381. Φέρεται ὑπογεγραμμένος εἰς ἀφορισμὸν κατὰ τοῦ ἐπ. Περιθεωρίου, ἐπὶ ΠΚ. Νείλου. Miklosich et Müller Acta P. C. - ni t. II. p. 39.

12. ***Σωφρόνιος*** α΄. 1438. Παρῆν ἐν τῇ ἐν Φερράρᾳ καὶ Φλωρεντίᾳ ἑνωτικῇ Συνόδῳ, ὡς μέλος τῆς δεκαμελοῦς ἐξ ἀρχιερέων καὶ ἄλλων κληρικῶν καὶ λαϊκῶν ἑλληνικῆς ἐπιτροπῆς εἰς τὴν πρὸς τοὺς Λατίνους συζήτησιν (Συρόπουλος Vera historia etc. V. 6, 120, 14, 134,16,137,VI13,160. Ἀδ.Ν.Διαμαντοπούλου: Μᾶρκος ὁ Εὐγενικὸς καὶ ἡ ἐν Φλωρεντίᾳ Σύνοδος. Ἀθῆναι 1899 σ. 78.89). Τοῦτον ὁ Vailhé ἀναγράφει μόνον ὡς ὑπογράψαντα τὰ Πρακτικὰ τῆς ἀνυπάρκτου συνόδου τοῦ 1450 καὶ τῆς τοῦ 1467, παραπέμπων εἰς τὸν Allatium de consensu.. Sp. Sancti p. 1388. Ὑπὸ τὸ αὐτὸ ἔτος ἀναγράφει αὐτὸν καὶ ὁ Σάρδεων Γερμανὸς ἐν «Θρακικοῖς» Η΄. σ. 121 πρβλ. καὶ «Ὀρθοδοξίαν» Η΄. 315, 345.

13. ***Ἰγνάτιος.*** 1474—1477. Σάρδεων Γερμανοῦ: Συμβολὴ εἰς τοὺς πατριαρχικοὺς καταλόγους ἀπὸ τῆς Ἁλώσεως καὶ ἑξῆς. Κπολις 1935 σελ. 16 «Ὀρθοδοξία» αὐτ. σ. 320 καὶ Ἐπ. Σταματιάδου: Ἐκκλησ. Σύλλεκτα. Σάμος 1891 σελ. 14.

14. ***Νεόφυτος*** α΄. 1484—1497. Κατὰ Ἠλ. Ἀλεξανδρίδην, συμπληρώσαντα τοὺς Καταλόγους τοῦ Ἀμασείας Ἀνθίμου.

15. ***Ἰωαννίκιος.*** 1523. Κατὰ τὸν αὐτὸν Ἀλεξανδρίδην.

16. ***Ἀκάκιος.*** 1561. Ὑπογράφει πρᾶξιν πολυμελοῦς τοπικῆς ἐν Κπόλει συνόδου, ἥτις ἀνεγνώρισε τὸν βασιλικὸν τίτλον τοῦ ἐν Μόσχᾳ τσάρου Ἰωάννου δ΄ τοῦ Κεραυνοῦ, ὡς γνησίου διαδόχου τοῦ ἁγ. Βλαδιμήρου, ἀνεγνωρισμένου ὑπὸ τοῦ βυζαντινοῦ αὐτοκράτορος Βασιλείου β΄. Regel Analecta Byzantinorussica p. 79.

17. ***Ξενοφῶν*** —1565. Ὑπέγραψε τὴν Πρᾶξιν τῆς καθαιρέσεως τοῦ ΠΚ. Ἰωάσαφ β΄. τοῦ Μεγαλοπρεποῦς, κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1565. M. Crusii Turcograecia p. 172.

18. ***Θεόληπτος*** --1590. Ἐπὶ ΠΚ. Ἱερεμίου β΄. Regel, ἔνθ' ἀνωτ. p. 89.

19. ***Ἀθανάσιος.*** 1593—1609. Miklosich-Müller: Acta et Diplomata P. C.-ni V. p. 461 ἐπὶ Πράξεως τοῦ 1596. Α. Π. Κεραμέως ἐν Μαυροκορδατείῳ Βιβλιοθήκῃ τ. Α΄. σ. 121. Κπολις 1891. Πατρ. Κῶδ. Α΄. 23 47.

20. ***Παρθένιος;*** α΄. 1609—1623. Διάδοχος τοῦ Ἀθανασίου (Γενναδίου Ἡλιουπόλεως: Φωτίειος Βιβλιοθήκη τ. Ι. σ. 80—81 κατὰ τὸν Πατρ. Κῶδ. Α΄ 47 πρβλ. καὶ τ. ΙΙ σ. 6) ἐπὶ τῆς β΄ πατριαρχείας Νεοφύτου β΄. (1608—1612). Τῷ 1614 ὑπογράφει πρᾶξιν περὶ τινων χωρίων τῆς ἐπαρχίας Φιλίππων (Πατρ. Κῶδ. Α΄. 70), τῷ 1616 πρᾶξιν περὶ ὁρίων τῆς ἐπαρχίας Ἀμασείας (Πατρ. Κῶδ. Α΄. 31 ἐν Φωτ. Βιβλ. Ι. σ. 81 σημ. 15 πρβλ. καὶ Πατρ. Κώδ. Α΄. 13, 49, 70, 74, 75, 77, 103, Β΄. 23). Τὴν 19 Ἰουνίου 1623 μετετέθη εἰς Ἀδριανούπολιν (Ἐ. Legrand: Bibliographie hellénique au XVII siècle t. I p. 192 καὶ t. IV p. 341 καὶ 345 πρβλ. καὶ Ἐκκλησ. Ἀλήθειαν 2 σ. 229. Ὁ Σάθας ἐν Μεσ. Βιβλιοθήκῃ τ. 3, σ. 563 ἐσφαλμένως χρονολογεῖ ὑπόμνημα αὐτοῦ ὡς «πρώην Ἀγχιάλου»). Τῷ 1639, εἰς τὴν ταραχώδη καὶ τραγικὴν ἐποχὴν τοῦ Πατριαρχείου Κπόλεως (πρὸ ἑνὸς ἔτους ἔπνιξαν Κύριλλον τὸν Λούκαριν καὶ καθῄρεσαν καὶ ἔπνιξαν Κύριλλον τὸν Κονταρῆν) «ἔπεισαν τὸν Ἀδριανουπόλεως κύριον Παρθένιον, τὸν πρότερον χρηματίσαντα καὶ Ἀγχιάλου» κατὰ τὸν Πατρ. Κατάλογον Φι-

SISMANOGLIO MEGARO

λίππου τοῦ Κυπρίου, ἐν Banduri Imperium Orientale t. I, p. 248) ν' ἀνέλθῃ εἰς τὸν πατρ. θρόνον, γέρων ἤδη, καὶ ἀπὸ τριακονταετίας ἀρχιερεὺς (Φωτ. Βιβλ. τ. I, σ. 80—81).

21. ***Χριστοφόρος***. 1623—1628 ἀπὸ ἱερομονάχου ἐξελέγη εἰς διαδοχὴν τοῦ Παρθενίου α'. κατὰ ἰούνιον τοῦ 1623, ὅτε κατ' Αὔγουστον ὑπέγραψε σιγίλλιον τοῦ ΠΚ. 'Ανθίμου β'. περὶ ἑνώσεως τῶν ἐπαρχιῶν Μηδείας καὶ Σωζουπόλεως (Πατρ. Κῶδ. Α'. 137 κατὰ Σάρδεων Γερμανὸν ἐν «Θρᾳκικοῖς» ΣΤ' σ. 97—98) καὶ κατ' 'Απρίλιον 1624 ἐπὶ ΠΚ. Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως ὑπόμνημα ἐκλογῆς τοῦ Γάνου καὶ Χώρας 'Ιωαννικίου (Πατρ. Κῶδ. Α'. 333 πρβλ. 'Εκκλ. 'Αλήθειαν 2, σ. 668). Τῇ 27 ἰαν. 1628 μετετέθη εἰς Φιλιππούπολιν διαδεχθεὶς τὸν καθαιρεθέντα Μελέτιον ('Εκκλ. 'Αλήθεια αὐτ. σ. 669). 'Απέθανεν ἐν Φιλιππουπόλει τῷ 1636.

22. ***Μητροφάνης***. 1628 ἀπὸ Σωζοαγαθοπόλεως ἐξελέγη 27 'Ιαν. 1628 (Νομικὴ Συναγωγὴ σ. 204 καὶ Σάθας Μ. Βιβλ. τ. 3 σ. 566 καὶ Σάρδεων ἐν «Θρᾳκικοῖς» Η'. σ. 118). 'Αναφέρεται κατὰ 'Ιούνιον 1630, 'Οκτώβριον 1632, Σεπτέμβριον 1638 εἰς σιγίλλιον τοῦ ΠΚ. Νεοφύτου Γ'. περὶ ἐπιστροφῆς εἰς τὴν Μητρόπολιν 'Αγχιάλου τῶν χωρίων Τσαλῆ-καβάκ, Σεμέντοβο καὶ Κλίνοβο, παρανόμως καταχομένων ὑπὸ τοῦ Πρεσθλάβας (Πατρ. κῶδ. Α'. 242—243 καὶ ἐν Φωτ. Βιβλιοθήκῃ Ι σ. 159—161) καὶ 'Ιούλιον 1639 (Α. Π. Κεραμέως: 'Ανάλεκτα 'Ιεροσολ. Σταχυολογίας τ. IV, σ. 104).

23. ***Ἰωακεὶμ*** α'. 1653—1662. 'Αναφέρεται, ἄγνωστον ἂν διαδεχθεὶς τὸν Μητροφάνη, κατὰ Δεκέμβριον 1653 ('Ελλην. Φιλολογικὸς Σύλλογος ΚΠ. τόμ. 20ὸς σ. 104), τὸν δὲ 'Ιούνιον τοῦ 1662 ὑπογράφει τὸ ὑπόμνημα τῆς ἐκλογῆς τοῦ ΠΚ. Διονυσίου Γ.' τοῦ Βαρδαλῆ ('Εκκλ. 'Αλήθεια ΙΙ, σ. 698). 'Απέθανε πρὸ τῆς 24 'Ιουλίου 1662.

24. ***Κάλλιστος*** 1662—1671. 'Από ἱερομονάχου καὶ Μ. πρωτοσυγκέλλου, ἐξελέγη τὴν 26 ἰουλίου 1662 εἰς διαδοχὴν τοῦ ἀποθανόντος 'Ιωακεὶμ (Πατρ. Κῶδ. Α'. 425. Νομικὴ Συναγωγὴ σ. 269. Σάθας Μ. Βιβλ. τ. 3, σ. 596. 'Επετηρὶς Βυζ. Σπουδῶν Θ'. σ. 259 καὶ Β. Μυστακίδης ἐν 'Επ. Βυζ. Σπουδ. ΙΒ. σ. 151).

25. ***Παρθένιος β'***. 1671—1672 πρώην ΠΚ. Παρθένιος ὁ Δ' ὁ Μογιλάλος, ὁ πεντάκις γενόμενος πατριάρχης κατὰ τὴν οἰκτρὰν ἐκείνην περίοδον τοῦ Οἰκ. Θρόνου, ὅτε εἰς μίαν εἰκοσιπενταετίαν (1651—1676) ἐπατριάρχευσαν ὅλοι ἕνδεκα, ὧν ὁ μὲν Κύριλλος Γ' καὶ Παΐσιος Α' δίς, ὁ δὲ Παρθένιος Δ' καὶ Διονύσιος Δ' πεντάκις ἑκάτερος, ἔλαβε δ' ὁ Παρθένιος τῷ 1671 τὴν 17 'Ιανουαρίου μετὰ τὴν τρίτην του πατριαρχείαν τὴν 'Αγχίαλον «προεδρικῶς» κατὰ Σάθαν (Μ. Βιβλ. τ. 3 σ. 602) κατὰ δὲ Σάρδεων Γερμανὸν τῷ 1677 ποιμάνας,

κατ' αὐτὸν «ἄγνωστον μὲν πόσον χρόνον ἀλλὰ πιθανῶς μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ 1684» («Θρᾳκικὰ» Η' σ. 122 καὶ σημ. 6).

26. ***Δανιὴλ***, 1671—1700. 'Αναφέρεται κατὰ Δεκ. τοῦ 1671 (Βελλούδου: Χρυσόβουλλα. 1873 σ. 54) καὶ ὑπογράφει εἰς συνοδικὴν πρᾶξιν τοῦ 'Οκτ. 1672 (Καλ. Δελικάνη: Πατρ. ἔγγραφα τ. Γ' σ. 242) καὶ 1675 ('Αλεξούδης ἐν «Νεολόγῳ» παραρτ. ἔτ. Γ' σ. 633) τῷ 1591 εἰς ἐγκύκλιον ἱδρύσεως σχολείου ('Εκκλ. 'Αλήθεια 2 σ. 151 καὶ 'Αθ. 'Υψηλάντου: Τὰ μετὰ τὴν "Αλωσιν σ. 208) καὶ τῷ 1697 ἐπὶ Π. Κ. Καλλινίκου Β' (Σάθας: Μ. Βιβλ. τ. 3 σ. 408). 'Ο Σάρδεων Γερμανὸς τὸν Δανιὴλ τοῦτον προτάσσει Παρθενίου τοῦ β' (ὃν θέλει ποιμάναντα τὴν 'Αγχίαλον ἀπὸ τοῦ 1677—1684), μεθ' ὃν εἰσάγει ἄλλον Δανιήλ, ἀναφερόμενον τῷ 1687, 1689, 1691 καὶ Μάϊον τοῦ 1697, σημειῶν ὅμως ὅτι «ἄγνωστον ἐὰν ὁ Δανιὴλ οὗτος εἶνε ὁ αὐτὸς πρὸς τὸν πρὸ τοῦ Παρθενίου Δ' ὁμώνυμον» («Θρᾳκικὰ» Η' 122).

27. ***Μακάριος***, 1700—1713. 'Από πρώην ἐπ. Μετρῶν, ἐκλεγεὶς τὴν 28 'Απριλίου 1700. Τὸ ἔτος τοῦτο ὑπογράφει, κατὰ Μάϊον, σιγίλλιον τῆς Σταυροπηγιακῆς Μονῆς Θηβῶν («'Ελληνικὰ» ἔτ. Α' 1929, σ. 397). Τῷ δὲ 1702—1713 φέρεται ὑπογράφων διάφορα πατρ. ἔγγραφα (Miklosich-Müller Acta. P. C-ni VI p. 213). Κατὰ Γεδεὼν (Καν. διατάξεις Α' σ. 73) ὁ Μακάριος ἀπὸ Μετρῶν εἶχε μετατεθῆ εἰς Ναύπακτον τῷ 1697, ἀλλὰ μὴ δυνηθεὶς νὰ μεταβῇ ἐκεῖ παρητήθη τὸν 'Ιούλιον τοῦ αὐτοῦ ἔτους· τῷ δὲ 1700 Καλλίνικος ὁ Β' ἠκύρωσε συνοδικῶς τὴν μετάθεσιν ἐκείνην, ὁρίσας ὅπως ὁ «Μακάριος ἔχει ἄδειαν ἐλευθέρως καὶ ἀνεμποδίστως μετατεθῆναι ἀπὸ τῆς ἐπισκοπῆς Μετρῶν εἰς ἄλλην ἐπαρχίαν ἀπροκριματίστως», ὅτε καὶ ὡς πρώην Μετρῶν μετετέθη εἰς 'Αγχίαλον.

28. ***Καλλίνικος***. 1713—1732. Διάδοχος τοῦ Μακαρίου, ἀναφέρεται εἰς πατριαρχικὰ ἔγγραφα τοῦ 1718 (Μάϊος), τὸν Φεβρ. 1719 (Σιγίλλιον σταυροπηγιακῆς Μονῆς Ναυπλίου-"Αργους), τὸν 'Ιούνιον καὶ Αὔγουστον 1723, τὸν 'Ιανουάρ. τοῦ 1724 ('Εκκλ. 'Αλήθεια 1882. σ. 500 «'Ελληνικὰ» Α'. σ. 421) τὸν Δεκ. τοῦ 1726, τὸν 'Ιαν. καὶ Σεπτ. καὶ Νοέμβ. 1727 καὶ Νοέμβ. 1729 («'Ελληνικὰ» Α'. σ. 434 καὶ Γ'. 118 καὶ 122 πρβλ. καὶ Β'. σ. 415, 431, 434. Δελικάνη Β' 486, 487, 490, 666 καὶ Γ' 843. «Νέα Σιὼν» 1932 σ. 550, 562 καὶ 1933 σ. 165). Τὴν 1 Σεπτεμβρίου 1732 ἦν συνοδικὸς ἐπὶ ΠΚ. Παϊσίου Β' ('Αρχεῖον Θρᾳκικοῦ λαογρ. καὶ γλωσ. θησαυροῦ τοῦ τ. Α'. σ. 208).

29. ***Ναθαναὴλ***. 1739—1753. 'Ο Καλονάρης ἢ Κλωνάρης, ἐκλεγεὶς πρὸ τοῦ 1739 ('Εκκλ. 'Αλήθεια 1882 σ. 282 Revue d' Orient latin· Paris 1873 p. 318) παρέμεινε μέχρι Νοεμβρίου 1759, ὅτε μετετέθη εἰς "Εφεσον, καὶ ἀναγράφεται εἰς πατρ. Πράξ. τῶν ΠΚ. Παϊσίου

SISMANOGLIO MEGARO

Β'. Νεοφύτου ΣΤ'. καὶ Κυρίλλου Ε'. (Δελικάνη Πατρ. Ἔγγρ. Γ'. 446. 450. 456. 499. Μ. Γεδεὼν Κανον. Διατάξεις Α.' σ. 230. 234. 240. «Ἑλληνικά». Γ'. σ. 56 καὶ 145).

30. **Ἀνανίας**. 1753—1773. Διάδοχος τοῦ Ναθαναήλ, ἀπὸ ἱερομονάχων, πελοποννήσιος ἐκ Καλυβίων τῆς Ζαρούχλης (ἐπαρχίας Κορινθίας καὶ Κερνίτζης). Φέρεται ὑπογεγραμμένος εἰς Πατρ. Πράξεις κατὰ Ἰαν καὶ Φεβρ. 1759 (Ἐκκλ. Ἀλήθεια 1882. σ. 202 καὶ «Ἑλληνικὰ» ΣΤ'. σ. 201 εἰς σιγίλλιον τοῦ ΠΚ. Σεραφείφ Β'., ἐπικυροῦν τὴν σταυροπηγιακὴν ἰδιότητα τοῦ ἐν Δαδίῳ μοναστηρίου τῆς «Θεοτόκου Βερνικοβιτίσσης»), κατὰ Σεπτ. 1765 (Mano : Familie Mano. Bucarest. p. 119) καὶ Ἰαν. 1767 (Ἱερὸς Νυμφαγωγός, Κπολις 1859 σ. 115). Τὸν Φεβρουάριον 1773 (ὁ σύγχρονος Ὑψηλάντης : Τὰ μετὰ τὴν Ἅλωσιν σ. 512 ἀναγράφει τὴν μετάθεσιν κατ' Ὀκτώβριον) μετετέθη εἰς τὴν Μητρόπολιν Δέρκων (Πατρ Κῶδ. Ζ'. 52), ἔνθα καὶ ἀπέθανε τῷ 1791 τὴν 26 Μαρτίου (Ὑψηλάντης αὐτόθι καὶ Στ. Ἀριστάρχης : Οἱ Δέρκοι, ἐν «Ὀρθοδοξίᾳ» 1934 σ. 132).

31. **Γαβριὴλ** α'. 1773—1775. Μ. Πρωτοσύγκελλος τοῦ Πατριαρχείου (Πατρ. Κῶδ. Ζ'. 54) διαδεχθεὶς τὸν Ἀνανίαν καὶ ἀποθανὼν πρὸ τοῦ Ὀκτωβρίου 1775. Φέρεται εἰς ἔγγραφα τοῦ ΠΚ. Θεοδοσίου Β'. κατὰ Μάϊον 1773 («Ἑλληνικὰ» Δ'. σ. 235) καὶ Σωφρονίου Β'. («Ἑλληνικὰ» αὐτ. σ. 245).

32. **Ἰωακεὶμ** β'. 1775—1794. «ἀπὸ ἱερομονάχων καὶ διδάσκαλος» (Πατρ. Κῶδ. Ζ'. 90 καὶ Ἐκκλ. Ἀλήθεια 1882 σ. 228—229). ἐποίμανε τὴν Ἀγχίαλον μέχρι Σεπτεμβρίου 1794, ὅτε μετετέθη εἰς Κύζικον. Ἀναγράφεται εἰς πατρ. ἔγγραφα Σωφρονίου Β'. κατὰ Ἰαν. 1778, Ὀκτ. 1780 καὶ Μάρτιον 1781 «Ἑλληνικὰ» Δ'. 380 καὶ 387 καὶ Ἐκκλ. Ἀλήθεια 1883 σ. 250), Νεοφύτου Ζ'. κατ' Ἀπρίλ. καὶ Μάϊον 1793 («Ἑλληνικὰ» ΣΤ' σ. 127. 133) καὶ Γερασίμου Γ'. κατὰ Μάρτιον 1794 περὶ τῆς ἐν Τριγλίᾳ σταυρ. Μονῆς Ἰωάννου Θεολόγου «τῆς Πελεκητῆς» («Ἑλληνικὰ» αὐτ. σ. 144).

33. **Ἰωάσαφ**. 1795—1808. Μ. Πρωτοσύγκελλος τοῦ Πατριαρχείου Κπόλεως «τῶν κανονικῶν ψήφων γενομένων ἐν τῷ ἐν Μ. Ρεύματι ἱερῷ ναῷ τῶν Ταξιαρχῶν» (Πατρ. Κῶδ. Θ.' 72). Τῷ 1808 ὅμως διὰ πολιτικῶν μέσων καὶ ἀπαιτήσει τοῦ Μουσταφᾶ πασᾶ, τὴν ὁποίαν διεβίβασεν ὁ ἡγεμὼν τῆς Μολδοβλαχίας Σκαρλάτος Καλλιμάχης, ὁ Ἰωάσαφ μετετέθη «ἐπιβατικως» εἰς Φιλιππούπολιν, τὴν ὁποίαν διῴκησε 18 μῆνας, ὅτε ἐπαύθη χαρακτηρισθεὶς ἐν τῇ περὶ τούτου πατρ. Πράξει ὡς «Κακοϊωάσαφ, ἐπιβατικῶς εἰσπηδήσας» καὶ καθηρέθη (Πατρ. Κῶδ. Θ'. σ. 261. Ἐκκλ. Ἀλήθεια 1908 σ.305 πρ. Γ. Σάμδεων «Θρᾳκικὰ» Η'. σ. 187 καὶ Β. Μυστακίδης : Κατάλογοι Ἐπισκοπικοὶ

ἐν Ἐπετηρίδι Βυζ. Σπουδῶν ΙΒ'. σ. 228). Ἡ δι' ἐκβιασμοῦ μετάθεσις αὐτοῦ ἐξ Ἀγχιάλου εἰς Φιλιππούπολιν διεξήχθη παρὰ τὰς συνηθείας, διαταχθείσης αὐταρχικῶς ὑπὸ τῶν τούρκων τῆς ἀμέσου ἐξ Ἀγχιάλου μεταβάσεως αὐτοῦ εἰς Φιλιππούπολιν χωρὶς νὰ ἔλθῃ εἰς Κπολιν, ἔνθα καὶ εἶχε κληθῆ ὑπὸ τοῦ πατρ. Γρηγορίου τοῦ Ε'. Ὁ πατριάρχης καὶ ἡ σύνοδος ἐξοικονομοῦντες τότε τὸ πρᾶγμα ἀνέθηκαν εἰς τὸν μητροπολίτην Τορνόβου Μακάριον «ἵνα ποιήσῃ ὡς ἀπὸ μέρους τῆς Ἐκκλησίας τὰς κανονικὰς ἑκατέρων (δηλ. καὶ τοῦ Ἀγαθουπόλεως Γαβριὴλ) μεταθέσεις μετὰ τῶν πλησιοχώρων θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων αὐτοῦ» (Πατρ. γράμμα περὶ ἑνώσεως τῶν ἐπαρχιῶν Σωζουπόλεως καὶ Ἀγαθουπόλεως εἰς μίαν, Πατρ. Κῶδ. ΙΑ'. 78, ἐκδοθὲν ὑπὸ τοῦ Γ. Σάρδεων ἐν «Θρᾳκικοῖς». Η'. σ. 116—118).

34. **Παῦλος**; β'. 1808. Φέρεται ὑπογράφων εἰς πρᾶξιν τῆς ἐν Κπόλει Συνόδου περὶ τῆς ἐν Ἄθῳ Ρωσικῆς Μονῆς (Mansi t. XXXIX c. 1054, ἔνθα ἐσφαλμένως τίθεται ἡ χρονολογία 1803).

35. **Γαβριὴλ** β'. 1808—1813. Ὁ ἀπὸ Ἀγαθουπόλεως, οὗ ἡ μετάθεσις, ὡς ἀνωτέρω ἐγράφη, ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Τορνόβου ἐν Ρουστσουκίῳ (πρβλ. καὶ Πατρ. Κῶδ. Θ'. 252) τῇ 8 Ἰουνίου 1808. Τῷ δὲ 1813 μετετέθη εἰς Φιλαδέλφειαν (Ἰούνιος).

36. **Εὐγένιος**—1813. Εὐγένιος ὁ Καραβίας, ἰθακήσιος, διδάξας ἐν Ἀγχιάλῳ μέχρι τοῦ 1807 (Παρανίκα : Σχεδίασμα σ. 45) καὶ τῷ 1808 κατὰ Μάρτιον ἐκλεγεὶς Φιλιππουπόλεως, ὅπου ὅμως ἀντ' αὐτοῦ, ἐξαναγκασθέντος εἰς «οἰκειοθελῆ παραίτησιν», μετέβη «ἐπιβατικῶς», ὡς εἴδομεν, μετατεθεὶς ὁ «Κακοϊωάσαφ» (ἐν τῷ πρὸς τὸν ἡγεμόνα Καλλιμάχην πατρ. Γράμματι λέγεται «μ' ὅλον ὁποῦ ἡ Ἐκκλησία διὰ κανονικῶν ψήφων καὶ συνοδικῆς ἐκλογῆς φθάσασα κεχειροτόνηκεν ἀρχιερέα» εἰς Φιλιππούπολιν («Θρᾳκικὰ» Η'. σ. 11,6) ὁ δ' Εὐγένιος ἔμεινε μέχρι τοῦ 1813 ἄνευ ἐπαρχίας ὡς «πρώην Φιλιππουπόλεως», πιθανῶς ἐν Κπόλει. Τῷ 1813 ἐπὶ ΠΚ. Κυρίλλου τοῦ ΣΤ'. ἀπεφασίσθη ἡ ἀποκατάστασις τοῦ Εὐγενίου εἰς Μήθυμναν· ἀλλὰ τὸ περὶ αὐτοῦ καὶ δύο ἄλλων (τοῦ Σμύρνης Ἀνθίμου καὶ τοῦ Μηθύμνης Παναρέτου) συνταχθὲν ὑπόμνημα δὲν ὑπεγράφη καὶ δι' ἐπισημειώσεως ἠκυρώθη, ἀντὶ δὲ τῆς Μηθύμνης μετετέθη εἰς Ἀγχίαλον κατὰ Ἰούνιον, «τῶν κανονικῶν ψήφων γενομένων ἐν τῷ ἐν Κουρούτσεσμε ἱ. ναῷ τοῦ ἁγίου Δημητρίου» (Πατρ. Κῶδ. Θ'. 318 καὶ Ἐκκλ. Ἀλήθεια 1882 σ. 296 σημ. 1).

37. **Ἀγαθάγγελος**. 1819. Ἄγνωστον διὰ τίνα λόγον ἐξελέγη ὁ Α. εἰς Ἀγχίαλον, ὑπογράψας καὶ τὴν πρᾶξιν τῆς τρίτης ἀναρρήσεως Γρηγορίου τοῦ ε'. τῇ 14 Ἰαν 1819 (Ἐκκλ. Ἀλήθεια 1882 σ. 316). Ἡ

SISMANOGLIO MEGARO

ἀναμφισβητήτως ὅμως μεμαρτυρημένη παρουσία τοῦ Εὐγενίου ὡς Ἀγχιάλου ἐν Κπόλει τῷ 1821 καὶ ἡ μετ' ἄλλων συνοδικῶν σύλληψις καὶ φυλάκισις καὶ ὁ μαρτυρικὸς αὐτοῦ θάνατος τῇ 10 Ἀπριλίου καὶ ἡ ἀμέσως μετὰ τοῦτο κατ' Ἀπρίλιον γενομένη ἐκλογὴ τοῦ Ἀνθίμου εἰς διαδοχὴν τοῦ «οἰκτρῶς τὸ ζῆν ἐκμετρήσαντος» Εὐγενίου, ὡς ἀναγράφει τὸ πατριαρχικὸν ἔγγραφον τῆς ἐκλογῆς (Θ'. 439), πειθουσιν ὅτι ὁ Ἀγαθάγγελος δὲν ἔγινε δεκτὸς ἐν Ἀγχιάλῳ καὶ παρέμεινεν ἐν Κπόλει μετατεθεὶς ἴσως ἀλλαχοῦ, ἄγνωστον ποῦ.

38. ***Ἄνθιμος*** α'. 1821—1831. Ἀπὸ Σωζουπόλεως, ἐκλεγεὶς κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1821 (Πατρ. Κῶδ. Θ' 439 καὶ 440), κατὰ Ἰούλιον 1831 μετετέθη εἰς Κύζικον (Ἐκκλ. Ἀλήθεια 1882 σ. 329. 346), ὁπόθεν τῷ 1841, ἔγινεν Οἰκ. Πατριάρχης. Πρὸς τοῦτον, Ἀγχιάλου ἔτι ὄντα, φέρεται ἐπιστολὴ τοῦ Ἡρακλείας Ἰγνατίου, 23 Δεκ. 1827 (Σαββάμη: Κῶδ. Μ. Ἡρακλείας Ἰγνατίου ἐν «Θρᾳκικοῖς» ΣΤ'. σ. 221).

39. ***Σωφρόνιος*** β'. 1831— ἀπὸ ἱερομονάχων, ἐκλεγεὶς κατ' Αὔγουστον 1831, (Πατρ. Κῶδ. ΙΔ'. 202) καὶ τὴν 7 Μαρτίου 1847 μετατεθεὶς εἰς Αἶνον (Πατρ. Κῶδ. ΚΒ', 148) καὶ Ἐκκλ. Ἀλήθεια 1882 σ. 363). Ὅτε τῷ 1836 ἀνηγγέλθη ἡ μετάθεσίς του εἰς Ἐρσέκιον, οἱ Ἀγχιαλῖται ἐξανέστησαν καὶ διὰ ὁμοφώνου παρακλήσεως κλήρου καὶ λαοῦ «καὶ ὑψηλῶν συστάσεων» (ὡς λέγει τὸ Πρακτικὸν) ἐματαίωσαν τὴν ἀπομάκρυνσίν του (Ἐκκλ. Ἀλλήθεια 1882 σ. 332).

40. ***Νεόφυτος*** 1836. Ἀπὸ Δημητριάδος μετετέθη εἰς Ἀγχίαλον, ὅπου ὅμως δὲν μετέβη, ἀκυρωθείσης τῆς μεταθέσεώς του· ἐδόθη δὲ εἰς αὐτὸν ἡ μητρόπολις Σωζουαγαθουπόλεως (Πατρ. Κῶδ. ΙΔ'. 273. 280).

41. ***Σωφρόνιος*** γ'. 1847—1865. Ἀπὸ τῆς ἐπισκοπῆς Λαοδικείας ὁ ἐκ Ραιδεστοῦ Σωφρόνιος προήχθη εἰς Ἀγχίαλον εἰς διαδοχὴν τοῦ εἰς Αἶνον μετατεθέντος τὴν 7 Μαρτίου 1847 Σωφρονίου τοῦ β'. (Πατρ. Κῶδ. ΚΒ', 149 καὶ ΚΕ'. 209—211 καὶ Ἐκκλ. Ἀλήθεια 1882 σ. 363). Πάσχων ἐξ ἀνιάτου νοσήματος ἐπὶ τέσσαρα ἔτη καὶ ἐκ βαρηκοΐας (ἐξ οὗ καὶ «ὁ κωφὸς» ἐπωνυμεῖτο) παρητήθη κατ' Αὔγουστον τοῦ 1865 καὶ ἐγκατέμεινεν ἐν Ἀγχιάλῳ, ἔνθα καὶ ἀπέθανε τὴν 3 Αὐγούστου 1867 καὶ ἐτάφη εἰς τὸν νάρθηκα τοῦ μητροπολιτικοῦ ναοῦ τῶν Ταξιαρχῶν, ἔνθα ἀνεπαύοντο καὶ τὰ λείψανα τοῦ τῷ 1845 ἐν Ἀγχιάλῳ ἀποθανόντος Μεσημβρίας Γρηγορίου. Εἰς ἀμφοτέρους ἐπὶ τῆς κοινῆς μαρμαρίνης πλακὸς ἐπέγραψεν ὡραῖον ἡρωελεγεῖον ἐκ 10 στίχων ὁ διάδοχος αὐτοῦ Βασίλειος.

42. ***Βασίλειος*** α'. 1865—1877. Ἀπὸ ἀρχιδιακόνου τοῦ Νικαίας Ἰωαννικίου, ἐκ Ζαγοριτσαίνης (νῦν ἀπ' αὐτοῦ Βασιλειάδος κληθείσης) τῆς ἐπαρχίας Καστορίας, ἐκλεγεὶς τῇ 21 Αὐγούστου 1865, διεκρίθη

διὰ τὴν ἔξοχον παιδείαν, τὴν φιλομουσίαν καὶ τοῦ ἤθους τὴν χρηστότητα, δημιουργήσας ἐν Ἀγχιάλῳ ζωηρὰν κίνησιν περὶ τὰ γράμματα καὶ τὴν φιλανθρωπίαν. Κεκηρυγμένος κατὰ τοῦ μεταθετοῦ τῶν ἐπισκόπων ἠρνήθη τὴν πρωτόθρονον ἐπαρχίαν Καισαρείας, εἰς ἣν προήγαγεν αὐτὸν τὴν 30 Σεπτεμβρίου 1871 ἡ Ἐκκλησία, ἐν τῷ μεταξὺ ἀναλαβόντα τὴν διεύθυνσιν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης (30 Νοεμβρίου 1869—Ἰουλίου 1872). Τῷ 1873 ἐπανῆλθεν εἰς τὴν διεύθυνσιν τῆς Θεολ. Σχολῆς· τῷ δὲ 1877, ἕνεκα καταγγελίας τούρκων ἐξ Ἀγχιάλου ἐπὶ ἐκδηλώσει συμπαθειῶν πρὸς τοὺς νικηφόρως προελαύνοντας Ρώσους, ἐπαύθη μόλις σωθεὶς ἀπὸ χείρονος κακοῦ ὑπὸ τοῦ προστάτου αὐτοῦ πανισχύρου τραπεζίτου Γεωργίου Ζαρίφη. Ὡς τέως Ἀγχιάλου ἀπὸ τοῦ 1878—1881 παρέμεινεν ἐν Κπόλει προϊστάμενος τοῦ ἐν Σταυροδρομίῳ ναοῦ καὶ τῆς ἐνορίας τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου μέχρι τῆς 11 Φεβρ. 1881.

43. ***Βενέδικτος*** 1877—1881. Ὁ Μ ἀρχιμανδρίτης τοῦ Πατριαρχείου, ἐκλεγεὶς τῇ 17 Ἰουνίου 1877 μέχρι τῆς 11 φεβρουαρίου 1881, ὅτε μετετέθη εἰς τὴν Μητρόπολιν Γάνου καὶ Χώρας (Πατρ. Κῶδ. 126 καὶ 277 καὶ Ἐκκλ. Ἀλήθεια 1882 σ. 634).

44. ***Βασίλειος*** α'. τὸ δεύτερον 1881—1884. Ἐπιμόνῳ αἰτήσει του ἀποκατεστάθη εἰς τὴν πρώην ἐπαρχίαν του, «ὡς καὶ ἄλλοτε εὐδοκίμως ἀρχιερατεύσας ἐν αὐτῇ καὶ θεαρέστως ποιμάνας τὸ ἐν αὐτῇ λογικὸν τοῦ Χριστοῦ ποίμνιον» (Κῶδ. ΞΖ'. 247), ἣν ἐποίμανε μέχρι 22 Δεκεμβρίου 1884, ὅτε ἐπιμόνῳ ἀξιώσει καὶ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν φίλων του ἐδέχθη τὴν εἰς Σμύρνην μετάθεσίν του. Ἐν Σμύρνῃ δὲ μετὰ πολυσχιδῆ εὐδόκιμον δρᾶσιν, μεγίστης ἀπολαύων τιμῆς, ἀπέθανε τὴν 23 Ἰαν. 1910.

45. ***Γρηγόριος*** 1885 - 1888 ἀπὸ Παραμυθίας, ὁ Δρακόπουλος, ἐκ Μεσημβρίας, ἐκλεγεὶς τῇ 22 Ἰανουαρίου 1885 καὶ ἐλθὼν εἰς Ἀγχίαλον τῇ 17 Μαρτίου (Πατρ. Κῶδ. ΞΖ'. 304. Ἐκκλ. Ἀλήθεια 1885 σ. 213. 229. 230 280).

46. ***Ἄνθιμος*** β'. 1888. Τοῦ Γρηγορίου μετατεθέντος εἰς Καστορίαν, ἐξελέγη τῇ 15 Ὀκτωβρίου 1888 ὁ Αἴνου Ἄνθιμος ὁ Τσάττος, ἠπειρώτης. Πατρ. Κῶδ. ΞΖ'. 365. Θεωρήσας τὴν εἰς Ἀγχίαλον μετάθεσίν του ὡς ὑποβιβασμὸν ἠρνήθη ν' ἀπέλθῃ ἐκεῖ, προτιμήσας, ὡς εἶπε, νὰ λέγηται πρώην Ἀγχιάλου, εἰ καὶ βραδύτερον ἐδέχθη τὴν πολὺ ὑποδεεστέραν Μητρόπολιν Λέρου καὶ Καλύμνου. Διὰ τὴν ἀπείθειαν ἡ Ἱ. Σύνοδος ἔπαυσεν αὐτὸν καὶ ἐξώρισεν εἰς Ἅγ. Ὄρος τῇ 17 Νοεμβρίου 1888 (Πατρ. Κῶδ. ΞΖ'. 371). Οὗτος εἶνε ὁ διὰ τὰς φι-

SISMANOGLIO MEGARO

λοδοξίας καὶ τὸ πεῖσμα τῶν ἐχθρῶν 'Ιωακεὶμ τοῦ Γ'. γενόμενος Π. Κπόλεως "Ανθιμος ὁ Ζ'. (1895—1897).

47. ***Σωφρόνιος*** δ'. 1888—1889 ὁ ἐπίσκοπος Παμφίλου, προϊστάμενος ἀρχιερατικῶς τοῦ ἐν Γαλατᾷ Κπόλεως ναοῦ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ (Πατρ. Κῶδ. ΞΖ'. 207 καὶ 371. 'Εκκλ. 'Αλήθεια 1888—1890 σ. 25). Εἰς 'Αγχίαλον ἀπῆλθε τῇ 21 Δεκ. 1888 καὶ μετὰ ἑπτάμηνον μετετέθη εἰς Κάρπαθον καὶ Κάσον, τὴν 5 Αὐγούστου 1889.

48. ***Βασίλειος*** β'. 1889—1906. 'Αρχιμανδρίτης καὶ πρῴην Διευθυντὴς τῆς Πατρ. Κεντρικῆς 'Ιερατικῆς Σχολῆς ὁ Βασίλειος Γεωργιάδης ἐκ Φιλαδελφείας τῆς Μ. 'Ασίας, προλύτης τῆς θεολογίας τοῦ 'Εθνικοῦ Πανεπιστημίου, ἐπὶ 8 ἔτη καθηγητὴς τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολ. Σχολῆς, συμπληρώσας τὰς σπουδάς του ἐν Μονάχῳ, ἐξελέγη τῇ 8 Αὐγούστου καὶ ἐχειροτονήθη τῇ 21 Σεπτ. 1889 καὶ εἰς 'Αγχίαλον ἀπῆλθε τῇ 5 'Ιαν. 1890 (Πατρ. Κῶδ. ΞΖ'. 387. 'Εκκλ. 'Αλήθεια 1889 σ. 321. 377. καὶ ἔτ. 1890 σ. 2). Φιλόμουσος καὶ προοδευτικὸς δὲν κατώρθωσεν νὰ συγκρατήσῃ τὴν ἀπό τινος διασπασθεῖσαν ἑνότητα τῶν προυχόντων τῆς 'Αγχιάλου· τῷ 1906 κατὰ τὴν ὑπὸ τῶν Βουλγάρων πυρπόλησιν τῆς πόλεως (30 'Ιουλίου) μόλις σωθεὶς ἐκ τοῦ θανάτου ἐπανῆλθεν εἰς Κπολιν καὶ μετετέθη εἰς τὴν Μητρόπολιν Πελαγονίας (12 Μαΐου 1909) καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν τῆς Νικαίας, ὁπόθεν τῷ 1925 διεδέχθη Κωνσταντῖνον τὸν ΣΤ'. εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν θρόνον ὡς Βασίλειος Γ'. ἀποθανὼν τῷ 1929

49. ***Κωνσταντῖνος*** 1909 ὁ ἀπὸ Γάνου καὶ Χώρας, ὅστις οὐδ' ἀπῆλθεν εἰς 'Αγχίαλον, ἧς ὑπῆρξεν ὁ τελευταῖος ἀρχιερεύς. (Γ. Σάρδεων ἐν «Θρᾳκικοῖς» ΣΤ'. σ. 62 καὶ Η'. σ. 125).

'Εν 'Αθήναις, 'Απρίλιος 1937

καθ **'Αδαμάντιος Ν. Διαμαντόπουλος**

† ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΣΑΡΔΕΩΝ ΓΕΡΜΑΝΟΥ

Ο ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ ΚΑΙ ΙΕΡΟΚΗΡΥΞ ΣΤΑΜΑΤΙΟΣ ΠΑΠΑ Ο ΘΡΑΞ

Εἰς τὸν κατάλογον τῶν διδασκάλων τοῦ Γένους, ὅσοι κατὰ τὰ μέσα τοῦ ιη'. αἰῶνος ἐπεδόθησαν ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος τῆς ἐκκλησίας καὶ ἀπὸ τῆς ἕδρας τοῦ σχολείου εἰς τὸν καταρτισμὸν τῆς φοιτώσης νεολαίας καὶ καθόλου τοῦ πληρώματος τῶν ἑκασταχοῦ ἐνοριῶν καὶ κοινοτήτων διὰ τῆς κατὰ Χριστὸν διαπαιδαγωγήσεως αὐτῶν καὶ διὰ τῆς ἀναζωπυρήσεως τῆς ἄλλης προγονικῆς σοφίας, θέσιν ἰδιαιτέραν κατέχει καὶ ***Σταμάτιος Παπᾶ*** ἢ ***ὁ τοῦ Παπᾶ*** ἢ ἄλλως ὡς ***Παπᾶ Στάμος*** ἀναφερόμενος, «ἀνὴρ σοφὸς καὶ πάσης ἄλλης ἐπιστήμης ἐμπειρότατος».

Κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ὁμολογίαν, κατήγετο ἐκ Κορνοφωλεᾶς τῆς ἐπαρχίας Σουφλίου, γεννηθεὶς ἀρχομένου τοῦ ιη' αἰῶνος. 'Αρχικῶς μαθητεύσας πιθανῶς παρά τινι τῶν τότε διδασκάλων τῆς Θράκης, ὕστερον φέρεται φοιτήσας ἐν τῇ περιφήμῳ σχολῇ τῆς Πάτμου, ἔνθα συναντῶμεν αὐτὸν κατὰ Νοέμβριον 1721 καὶ 'Ιανουάριον 1724. 'Εὰν ἀπεπεράτωσεν ἐκεῖ τὰς σπουδὰς αὐτοῦ, εἶνε ἄγνωστον. Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι ἐκεῖθεν περιῆλθεν ἐπὶ χρόνον μακρὸν μέρη ἱκανὰ αὐξάνων καὶ ἐπεκτείνων τὰς γνώσεις αὐτοῦ, ὡς αὐτὸς οὗτος ἀναφέρει ἐν τῷ κατωτέρω μνημονευομένῳ ***προλόγῳ ἀποδεικτικῷ***—«μετὰ τὴν τοσαύτην μου πολυχρόνιον καὶ διὰ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης περιήγησιν, ἀφόντις λέγω ἀπὸ τὰ χείλη τῶν σοφῶν μου διδασκάλων ἐπιπήλισα, ὡς ἄλλη τις φιλόπονος μέλισσα τὸ ὑμήττειον τῆς διδασκαλίας μέλι.....».

Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς γ'. δεκάδος τοῦ ιη'. αἰῶνος συναντῶμεν τὸν Σταμάτιον Παπᾶ διδάσκοντα καὶ κηρύττοντα ἐν Αἰγύπτῳ, προχειρισθέντα καὶ εἰς ***ἱεροκήρυκα τοῦ Εὐαγγελίου*** ὑπὸ τοῦ πατριάρχου 'Αλεξανδρείας Κοσμᾶ, ἐφοδιάσαντος ἔπειτα αὐτόν, ἐπανερχόμενον εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ, καὶ διὰ τοῦ σχετικοῦ πατριαρχικοῦ εὐεργετηρίου γράμματος —κατ' 'Απρίλιον 1730—ἐν ᾧ σὺν ἄλλοις σημειοῦνται καὶ τάδε: ὅτι δηλ. ἡ αὐτοῦ μακαριότης: «γνώριμον ἔχουσα τὸν ἀπὸ 'Αδριανουπόλεως λο-

SISMANOGLIO MEGARO

γιώτατον διδάσκαλον κὺρ Σταμάτιον ἔτι ἐκ νεαρᾶς αὐτοῦ ἡλικίας, ἐπιδημήσαντα δὲ καὶ ἐν τοῖς κατ' Αἴγυπτον τούτοις μέρεσι καὶ ἱκανὸν καιρὸν ἐνδιατρίψαντα, εὐάρεστόν τε ἀναφανέντα διὰ τὴν εὐθύτητα τῆς εὐλαβοῦς αὐτοῦ διαθέσεως καὶ τὸ ἐν πᾶσι πρόθυμον καὶ δι' ἣν ἐν λόγοις ἐκέκτητο παιδείαν καὶ μάθησιν, ἔκρινεν εὔλογον τῇ τῶν τῆς καθ' ἡμᾶς ἁγιωτάτης τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας τροφίμων ὁμηγύρει τοῦτον συγκαταλέξασθαι, δωρεᾶς τε χάριν πνευματικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς φιλοτιμίας· καὶ δὴ τῇ χάριτι δωρεᾷ τε καὶ ἐξουσίᾳ τοῦ παναγίου καὶ τελεταρχικοῦ Πνεύματος διὰ κανονικῆς χειροθεσίας σφραγίσαντες προεχειρισάμεθα ***ἱεροκήρυκα τοῦ Εὐαγγελίου***, ὅστις καὶ νῦν βουλόμενος ἀπελθεῖν εἰς τὴν ἰδίαν πατρίδα ἐζήτησεν ἐπ' αὐτῷ ἄδειαν, ἣν καὶ ἔλαβε μετ' εὐχῆς συνιστώντων ἡμῶν τοῦτον καὶ διὰ τοῦ παρόντος συστατικοῦ γράμματος καὶ διαμαρτυρομένων ἵνα πρὸς οὓς ἂν ἀποδημήσῃ ὁ αὐτὸς λογιώτατος διδάσκαλος κὺρ Σταμάτιος..... εἴη καὶ λέγηται καὶ γνωρίζηται ἱεροκῆρυξ τοῦ καθ' ἡμᾶς ἀποστολικοῦ καὶ πατριαρχικοῦ θρόνου τῆς Ἀλεξανδρείας τιμώμενος καὶ ἀγαπώμενος παρὰ πάντων.....».

Πιθανῶς ἐξ Ἀλεξανδρείας μετέβη εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὁπόθεν «ἀπεσταλμένος ἀπὸ τὴν θείαν καὶ ἱερὰν σύνοδον τῆς βασιλευούσης τῶν πόλεων, κατὰ τὴν αἴτησιν τοῦ πανιερωτάτου κυρίου Ἀθανασίου», μητροπολίτου Ἀδριανουπόλεως, ἀφίκετο εἰς τὴν πόλιν ταύτην καὶ ἀνέλαβε τὴν διεύθυνσιν τῆς ἐν αὐτῇ ἑλληνικῆς σχολῆς διδάσκων ἐν αὐτῇ, κηρύττων δ' ἐπ' ἐκκλησίας καὶ τὸν θεῖον λόγον. Ἡ Ἀδριανούπολις, τῆς ὁποίας ἐχαρακτήριζεν ἑαυτὸν μετά τινος εὐχαριστήσεως «ὡς συμπολίτην τρόπον τινά», δὲν ἦτο ἄγνωστος τῷ Σταματίῳ. Καὶ ἄλλοτε ἐπεσκέφθη αὐτὴν παρακολουθήσας τὴν ἐν τῇ σχολῇ διδασκαλίαν καὶ τὸ ἐπ' ἐκκλησίας κήρυγμα τῶν προκατόχων αὐτοῦ διδασκάλων ἐν Ἀδριανουπόλει καὶ δὴ κατὰ σειράν, τοῦ ἐκ Λαρίσσης κὺρ Μάρκου καὶ τοῦ ἐκ Λιτίτσης μαθητοῦ αὐτοῦ Δημητρίου, εἶτα τοῦ μετ' αὐτοὺς Ἀθανασίου τοῦ Βοθρονέως, τοῦ ἐξ Ἰωαννίων κὺρ Ζώη καὶ τελευταῖον τοῦ κὺρ Ἀλεξίου Σπανοῦ. «Αὐτὸς ἐγὼ ἐγενόμην αὐτόπτης καὶ αὐτήκοος ἐκείνων καὶ εἰς τοὺς ἐπ' ἐκκλησίας αὐτῶν πανηγυρικοὺς λόγους καὶ εἰς τοὺς ἐπὶ τοῦ σχολείου τῶν μαθημάτων ἐξηγήσεις.... μὲ πόσην ἀκρίβειαν ἐπαρατηροῦσαν τοὺς κανόνας τῆς γραμματικῆς καὶ τῆς ρητορικῆς.... καὶ τῶν μαθητῶν ἐπήνεσα τὴν πρὸς ἀλλήλους ἅμιλλαν».

Ὁ διορισμὸς τοῦ Σταματίου ὡς διδασκάλου ἢ ὡς ὁ ἴδιος σημειοῖ περὶ ἑαυτοῦ ὡς «γυμνασιάρχου τῆς ἐν Ἀδριανουπόλει ἑλληνικῆς σχολῆς», ἐγένετο κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1733, ἐὰν μὴ καὶ λίγοντος τοῦ 1732. Ἐν πάσῃ περιπτώσει ὁ ἤδη ἀνωτέρω μνημονευθεὶς ***πρόλογος ἀποδεικτικὸς ἤτοι ὁ ἐκ πρώτης ἀφετηρίας λόγος*** ἀποτελεῖ τὸν πρῶτον αὐτοῦ ἐναρκτήριον

λόγον, ὃν ἐξεφώνησε τῇ 10 Φεβρουαρίου 1733 ἐπὶ τῇ ἀναλήψει ὑπ' αὐτοῦ τῆς διευθύνσεως τῆς ἐν λόγῳ σχολῆς. Ἡ δράσις τοῦ Σταματίου, εὐμοιρούντος πολλῆς μαθήσεως τῆς τε ἔσω καὶ τῆς θύραθεν, ὑπῆρξε λίαν εὐεργετικὴ διὰ τὴν Ἀδριανούπολιν καὶ ὁλόκληρον τὴν Θράκην, μεταξὺ δὲ τῶν πολλῶν αὐτοῦ μαθητῶν διεκρίθησαν ὁ Σταῦρος καὶ ὁ Θεοχάρης υἱοὶ Γεωργίου τοῦ προσκυνητοῦ, Ἰωάννης ὁ Φωκυλίδης καὶ τις Ἀθανάσιος ὀνόματι. Ἐπὶ πόσον χρόνον διετέλεσε διδάσκαλος καὶ ἱεροκῆρυξ ἐν Ἀδριανουπόλει, ἄγνωστον. Ὁ ἐκ τῶν ὡς ἄνω μαθητῶν αὐτοῦ Σταῦρος ἢ Σταυράκης, συγγράψας τὸ «μαθητάριον» αὐτοῦ τῇ 27 Ἰανουαρίου 1758, ἀναφέρει τὸν Σταμάτιον. Ἐξηκολούθει καὶ τότε οὗτος διδάσκων καὶ κηρύττων ἐν Ἀδριανουπόλει; Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι ἔζη κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον, ἀποθανὼν τῷ 1763 καὶ ταφεὶς ἐν Κορνοφωλεᾷ, τῇ πατρίδι αὐτοῦ [1]).

***

Τοῦ Σταματίου Παπᾶ σώζονται *ἔργα ἱκανά, θρησκευτικοῦ καὶ ἄλλου περιεχομένου*, κατὰ τὸν κάτωθι κατάλογον.

Α'.

«*Γυμνάσιον ἀπερίεργον*, ἤτοι λόγοι ἁπλοῖ, φυσικῶς μᾶλλον ἢ τεχνικῶς, εἰς ὠφέλειαν τῶν ἁπλουστέρων συντεθέντες, πρὸς τοῦ ταπεινοῦ διδασκάλου τῆς ἐν Ἀδριανουπόλει ἑλληνικῆς σχολῆς Σταματίου τοῦ Παπᾶ, ἐκ Κορωνοφωλεᾶς, κατὰ τὸ αψλθ', ἔτος σωτήριον» [2]). Τὸ ἔργον τοῦτο εἶνε χειρόγραφον, χαρτῶον—$21^1/_2 \times 16^1/_2$—ἐκ σ. α'—λδ.'+1—545—διατηρούμενον εἰσέτι καλῶς καὶ φέρον ἀρ. ***νθ'***, μεταξὺ τῶν χειρογράφων τῆς Χαλκίτιδος Ἱ. Θεολ. σχολῆς, εἰς ἣν περιῆλθε πάντως ἀπὸ μέρους τοῦ

1) Περὶ τοῦ βίου καὶ τῆς δράσεως τοῦ Σταματίου Παπᾶ ὀλίγιστα ἔχουσι γραφῇ. Ἐκτὸς τῶν χειρογράφων αὐτοῦ, δυναμένων πιθανῶς νὰ διαφωτίσωσι τὰ κατ' αὐτόν, ὅρα καὶ: ***Κ. Ν. Σάθα*** Νεοελληνικὴ φιλολογία. Ἀθῆναι, 1868 σ. 605.—***Ματθ. Κ. Παρανίκα*** σχεδίασμα περὶ τῆς ἐν τῷ ἑλληνικῷ ἔθνει καταστάσεως τῶν γραμμάτων κλπ. Κωνσταντινούπολις 1867 σ. 42.—Τεσσαρακονταετηρὶς τῆς καθηγεσίας Κ. Σ. Κόντου. Ἀθῆναι. 1909. σ. 392 ἑξ.—***Μανουὴλ Ι. Γεδεὼν*** τρεῖς ἱεροκήρυκες τριῶν πατριαρχῶν ἐν ***Ἐκκλ)κῇ Ἀληθείᾳ*** τόμ. ΛΒ'. (1912) σ. 76.—***τοῦ αὐτοῦ***, γράμματα ἐκ τῆς Ἀδριανοῦ πόλεως. Κ)πολις 1913, σ. 55. 72. 74 ἑξ.—***τοῦ αὐτοῦ***, Ἀδριανοπολιτικῆς ἱστορίας ὑπομνήματα ἐν ***Ἐκκλ. Ἀλ.*** ΛΓ' (1913) σ. 91-92. ***Π. Κομνηνοῦ*** συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν σχολῶν ἡμῶν καὶ διδασκάλων ἐν Ἐκκλ. ***Ἀλ.*** ΑΓ'. σ. 459 ἑξ.—Μ. Διδυμοτείχου ***Φιλαρέτου Βαφειδου*** ἐκκλ. ἱστορία τόμ. Γ'. μέρος Β'. Ἀλεξάνδρεια. 1928. σ. 390.—***Θρᾳκικὰ*** τόμ. Β'. Ἀθῆναι. 1929. σ. 80 τόμ. Γ'. Ἀθῆναι. 1932. σ. 88.—***Παράρτημα*** Γ'. τόμου. Ἀθῆναι. 1931, σ. 63.

2) ***Κ. Ν. Σάθα*** ὡς ἀνωτ. σ. 605.—***Μ. Παρανίκα*** ὡς ἀνωτ. σ. 42 ἐν σημειώσει.—***Μ. Γεδεὼν*** γράμματα κλπ. ὡς ἀνωτ. σ. 75 ἑξ.—***Ἐκκλ. Ἀλ.*** ΛΓ'. 459.—***Παράρτ.*** Γ'. τόμ. «***Θρᾳκικῶν***» σ. 62 σημ. 2.

SISMANOGLIO MEGARO

μητροπολίτου Πρεσπῶν Καλλινίκου, ἐκλεγέντος τῷ 1801 καὶ ἀποθανόντος τῷ 1843. Ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ χειρογράφου, πρὸ τῆς α΄ σελίδος σημειοῦται : καὶ τόδε πρὸς τοῖς ἄλλοις ταπεινοῦ *Καλλινίκου*, αψλδ΄. Ὀκτωβρ΄ου κε΄.» καὶ ἐν τῇ ὥᾳ τῆς 1 σελ. : «καὶ τόδε πέφυκε ταπεινοῦ *μητροπολίτου Πρεσπῶν Καλλινίκου* τοῦ ἐκ Καλλιουπόλεως».

Ἡ ἀνάλυσις τοῦ ὡς ἄνω χειρογράφου ἔχει ὡς ἑξῆς :

Πρόλογος ἀποδεικτικός, ἤτοι ὁ ἐκ πρώτης ἀφετηρίας λόγος [1]). (σ. γ΄.—ιθ΄.).

—***Ἀρχή***: Ἔπρεπεν, ὦ εὐγενές μου ἀκροατήριον,...

—***Τέλος***: ναί, εἰς πολλὰ ἔτη δέσποτα.

—Μετὰ τὸ τέλος ἡ ἑξῆς σημείωσις :

«*Ἐρρέθη κατὰ τὸ αψλγ΄. ἔτος, φευβρ.* (οὕτω) *10, ἐπὶ τοῦ πανιερωτάτου κυροῦ Ἀθανασίου*».

σελ. κ΄. κενή.

Τοῖς φιλαναγνώσταις (σ. κα΄.-κβ΄.).

—Ἀ. : ἐγώ, ὦ φιλομαθέστατοι ἀναγνῶσται, στοχαζόμενος . . . .

—Τ. : εἰς σημεῖον ἀγάπης διηνεκοῦς, Σταμάτιος ὁ τοῦ Παπᾶ ἐκ Κορωνοφωλεᾶς».

σ. κγ΄+κδ΄. κεναί.

σ. κε΄.—λβ΄. : *Πίναξ τῶν ἐν τῷδε τῷ βιβλίῳ περιεχομένων.*

σ. λγ΄.+λδ΄. : σχεδίασμα δύο προσωπογραφιῶν (εἰκόνων).

σ. 1—20+σ. κε΄.

Λόγος εἰς τὸ Γεννέσιον τῆς ἀειπαρθένου (Σ)βρ. 8).

—ὅτι ἑβδόμῃ τρόντι ἡμέρα, εὐλογημένη τε καὶ ἡγιασμένη, εἶναι ἡ ἀειπάρθενος καὶ θεοτόκος Μαρία. (περίληψις).

—«Καὶ εὐλόγησεν ὁ Θεὸς τὴν ἡμέραν τὴν ἑβδόμην καὶ ἡγίασεν αὐτὴν» (ρητόν).

—Ἀ. : «Καθὼς ὅταν ἀπὸ τὴν λαμπρὰν πύλην τῆς ἀνατολῆς . . . . .

—Τ. : ἐδωρήσατο ἡμῖν ζωὴν τὴν αἰώνιον».

σ. 20—33+σ. κε΄.

Λόγος εἰς τὰ Εἰσόδια τῆς Παρθένου (Ν)βρ. 21).

—ὅτι ἡ Παναγία εἶναι τὸ ἀκηλίδωτον ἔσοπτρον τῆς ἁγνείας καὶ καθαρότητος καὶ αὐτὸς ὁ λάμπων καὶ ὁλόφωτος Ἥλιος.

1) Ἀνάλυσιν τοῦ λόγου τούτου ἐποιήσατο ὁ ἀοίδιμος καθηγητὴς τῆς ἐν Χάλκῃ ἱ. Θεολ. Σχολῆς Παντολέων Κομνηνὸς ἐν Ἐκκλ. Ἀλ. ΛΓ΄. 459 ἑξ.

—«Καλὴ ὡς σελήνη, ἐκλεκτὴ ὡς ὁ ἥλιος, θάμβος ὡς τεταγμέναι» (Ἆσμα ἀσμ. ϛ΄ κεφ.).

—Ἀ. : «Ἂς θαυμάζουσιν ἄλλοι σοφοὶ καὶ διδάσκαλοι . . .

—Τ. : καὶ εἰς τοὺς ἀπεράντους αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν».

σ. 33—51+κε΄.

Λόγος εἰς τὴν ἑορτὴν τῆς σεβασμίας Πεντηκοστῆς (Μάϊος).

—περὶ τοῦ ἑπταδικοῦ ἀριθμοῦ πόσον εἶναι ἱερὸς καὶ σεβάσμιος καὶ περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ὅτι εἶναι ἡ ἀληθὴς καὶ βεβαία Πεντηκοστή.

—«Καὶ ὤφθησαν αὐτοῖς διαμεριζόμεναι γλῶσσαι ὡσεὶ πυρός, ἐκάθισέ τε ἐφ' ἕνα ἕκαστον αὐτῶν» (Πράξ. κεφ. β΄.)

—Ἀ. : «Ἐπαινετὴ βεβαιότητα καὶ θαυμαστὴ λίαν ἐστάθη . . . .

—Τ. : καὶ εἰς τοὺς ἀπεράντους αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν».

σ. 52—68+κε΄.

Λόγος τῇ ἑορτῇ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων (Ἰουν. 29).

—ὅτι οἱ ἀπόστολοι εἶναι θεῖοι διὰ τὸ ἀποστολικὸν ἐπάγγελμα, θεῖοι διὰ τὸ εὐαγγελικὸν κήρυγμα, θεῖοι καὶ διὰ τὰ ὑπερένδοξα ἔργα.

—«ἀποκριθεὶς οὖν ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ : σὺ εἶ ὁ Χριστός, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος».

—Ἀ. : «Προαρπάζων τὸν λόγον ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ ἀποστόλου . . .

—Τ. : καὶ κατεβαίνω πλέον ἀπὸ τὸν ἄμβωνα».

σ. 68—79+κε΄.

Λόγος τῇ ἑορτῇ τοῦ προφήτου Ἠλιοῦ (Ἰουλ.20).

—πόσην πολλὴν καὶ μεγάλην δύναμιν ἔχει ἡ προσευχή.

—«Καὶ ἔκυψεν Ἠλιοὺ ἐπὶ τὴν γῆν καὶ ἔθηκε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀναμέσον τῶν γονάτων αὐτοῦ» (Γ΄. Βασιλ.).

—Ἀ. : «Καὶ ἂν εἰς κάθε ἄλλον καιρὸν ἀναγκαία ἦτο ἡ προσευχή. .

—Τ. : καὶ εἰς τοὺς ἀπερ. αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν».

σ. 79—93+κε΄.

Λόγος εἰς τὴν μνήμην τοῦ Ἁγίου Στεφάνου (Αὐγ. 2).

—ἀλληγορικὴ ἑρμηνεία εἰς τὸν ἀμπελῶνα τοῦ οἰκοδεσπότου.

—«ἄνθρωπός τις ἦν οἰκοδεσπότης, ὅστις ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα. . .».

—Ἀ. : «Ἀνίσως αὐτὸς ὁ αἰσθητὸς καὶ φαινόμενος οὐρανός . . . .

—Τ. : καὶ εἰς τοὺς ἀπερ. αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν».

σ. 94—104+κϛ΄.

Λόγος εἰς τὴν ἱερὰν μετάστασιν τῆς Μητρὸς Παρθένου (Αὐγ. 15).

—ὅτι ἡ Θεοτόκος εἶνε ἡ μυστικὴ ναῦς, ὁποῦ ἔφερεν τὸν ἄρτον τῆς

SISMANOGLIO MEGARO

ζωῆς, τὸν Χριστόν, καὶ ἐχόρτασε τὸν πεινασμένον κόσμον τῆς χάριτος.

—«Ἀναστᾶσα Μαριὰμ ἐπορεύθη κλπ.» (Λουκ.).

—Ἀ.: «Ἐπρόσταξεν ὁ μέγας Θεός. . . .

—Τ.: σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι».

σ. 105—124+κς'.

Λόγος τῇ ἑορτῇ τοῦ Ἁγίου Νικολάου (Δ]βρ. 6).

—ποσαχῶς ἡ ἀγάπη καὶ πόσον ὠφελεῖ.

—Ἀ.: «Μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοὶ ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ Θεοῦ κληθήσονται» λέγει μὲ τὸ ἀψευδέστατον αὐτοῦ στόμα . . . .

—Τ.: μετὰ πάντων τῶν ἐκλεκτῶν αὐτοῦ, ἀμήν».

σ. 124—144+κς'.

Λόγος τῇ ἑορτῇ τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος (Δ]βρ. 12).

—ὅτι ὁ Θεὸς εἶνε τὸ ἄκρον ἀγαθὸν καὶ ὁ ἄνθρωπος δὲν τὸ γνωρίζει, ὅτι δὲν θέλει.

—«Ἐγὼ εἰμὶ ἡ θύρα, δι' ἐμοῦ ἐάν τις εἰσέλθῃ κλπ. . . .

—Ἀ.: «Ἐκεῖνος ὁ πατὴρ τῶν δώδεκα φυλῶν Ἰσραὴλ . . .

—Τ.: εἰς τοὺς ἀπερ. αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν».

σ. 144—155+κς'.

Λόγος τῇ ἑορτῇ τῆς κατὰ σάρκα Γεννήσεως τοῦ Σωτῆρος (Δεκεμβρ. 25).

—ὅτι ἡ ἔνσαρκος τοῦ Θεοῦ οἰκονομία ἐπροξένησεν εἰς τὸν ἄνθρωπον τῆς ἐλευθερίας τὴν ἐπίγνωσιν, τὴν ἐπάνοδον καὶ τὴν υἱοθεσίαν.

—Ἀ.: «Σήμερον, ἀγαπητοί, εἶνε ἐκείνη..

—Τ.: εἰς τοὺς ἀπερ. αἰῶνας τῶν αἰώνων ἀμήν».

σ. 155—164+κς'.

Λόγος τῆς ὀκταημέρου περιτομῆς τοῦ Κυρίου (Ἰαν. 1).

—ὅτι ὁ νόμος εἰς μὲν τὸν ἄνθρωπον ἦτο σημεῖον διορθώσεως, εἰς δὲ τὸν Χριστὸν ἦτο σημεῖον ἀγάπης.

—Ἀ.: «Ἔκειτο ὁ μέγας ἐν πατριάρχαις Ἰσαάκ...

—Τ: ἐκεῖ δὲ αἰώνιον τὴν ζωὴν καὶ τὴν βασιλείαν, ἀμήν».

σ. 165—182+κστ'.

Λόγος τῇ ἑορτῇ τῶν Θεοφανείων (Ἰαν. 6).

—ὅτι τὸ βάπτισμα εἶναι μία μυστικὴ ἀναγέννησις, χωρὶς τὸ ὁποῖον ἀδύνατον εἶναι νὰ σωθῇ ἄνθρωπος.

—«Ἐὰν μή τις ἀναγεννηθῇ ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος οὐ δύναται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν εἰσελθεῖν».

—Ἀ.: «Πάλιν ἑορτὴ καὶ πάλιν πανήγυρις δεσποτική...

—Τ.: ὁ Θεὸς δίκαιον ἀποφαίνεται».

σ. 182—197+κστ'.

Λόγος τῶν ἁγίων τριῶν Ἱεραρχῶν (Ἰαν. 30).

—ὅτι ὁ χριστιανὸς εἶνε ὁ θρόνος, εἰς τὸν ὁποῖον ἀναπαύεται ὁ Θεὸς—ὁ χριστιανὸς εἶναι ἕνας κόσμος νέος, ὁποῦ ἔχει θεμέλιον τὸν Χριστόν, πύργους τοὺς μάρτυρας, φωστῆρας τοὺς διδασκάλους καὶ εἰς αὐτὸν ὁ Θεὸς κατοικεῖ διὰ παντός.

—«Καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τοῦ οἴκου τῆς δόξης... (Ἰεζεκ.)

—Ἀ: «Αὐτοὶ εἶναι ἐκεῖνοι, αὐτοὶ εἶναι οἱ δύο πόλοι..

—Τ.: ἐκεῖ διὰ νὰ συνευφραινώμεθα εἰς νομὰς αἰωνίους, ἀμήν».

σ. 198—218+κζ'.

Λόγος τῇ ἑορτῇ τῶν αὐτῶν φωστήρων, ἢ περὶ φωτὸς (Ἰαν. 30).

—ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι τὸ κατ' οὐσίαν καὶ φύσιν φῶς, οἱ δὲ διδάσκαλοι εἶναι τὸ κατὰ μετουσίαν καὶ χάριν φῶς.

—«Ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου...».

—Ἀ.: «Καθὼς ὅταν ὁ αἰσθητὸς οὗτος καὶ φαινόμενος ἥλιος...

—Τ.: τὸ φωτίζον καὶ ἁγιάζον πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον».

σ. 219—233+κζ'.

Λόγος εἰς ἱεράρχην ἢ εἰς τὸν μέγαν Ἀθανάσιον (Μαΐου 2).

—ὅτι ὁ μέγας Ἀθανάσιος εἶναι ἕνας ὁλολαμπὴς καὶ ὁλόφωτος ἥλιος, ὁποῦ λάμπει εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ.

—«Ὑμεῖς ἔστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου...».

—Ἀ.: «Καθὼς ὁ λαμπροπυρσόμορφος οὗτος καὶ...

—Τ.: διὰ νὰ συνευφραινώμεθα εἰς αἰῶνας αἰώνων».

σ. 234 - 254+κζ'.

Λόγος εἰς ἱερομάρτυρα ἢ εἰς τὸν ἅγιον Χαραλάμπη (Φεβρ. 10).

—ὅτι τὸ δοκίμιον εἶναι μαρτύριον ὁποῦ προξενεῖ εἰς τοὺς δεδοκιμασμένους τῆς αἰωνίου ζωῆς τὸν ἀμαράντινον στέφανον.

—«Ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν κτήσασθε τὰς ψυχὰς ἡμῶν...».

—Ἀ.: «Μακάριος ὄντως εὐγενές μου ἀκροατήριον,. .

—Τ.: εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων ἀμήν».

σ. 254—277+κζ'.

Λόγος εἰς μνήμην μαρτύρων ἤτοι ἐγκώμιον εἰς τοὺς ἁγίους τεσσαράκοντα μάρτυρας (Μαρτ. 9).

—Ἀ.: «Ἀνίσως καὶ ἐκεῖνος ὁ σοφὸς καὶ μέγας ποιητής...

SISMANOGLIO MEGARO

—Τ.: τὴν εἰρήνην καὶ τὸ μέγα ἔλεος».

σ. 277—299+κζ'.

Λόγος τῇ ἑορτῇ Στεφάνου τοῦ πρωτομάρτυρος (Δεκεμβρ. 27).

—πόσον γενναιοτάτη ἡ ἡρωϊκὴ αὐτοῦ ἄθλησις.

—'Α.:«Μέγα τρόντι καὶ ἀξιοθαύμαστον ἔργον εἶναι...

—Τ.: εἰς τοὺς ἀπερ. αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

σ. 299—323+κζ'.

Λόγος εἰς τὸν εὐαγγελισμὸν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου (Μαρτ. 25).

—ὅτι ἡ παναγία παρθένος εἶναι κεχαριτωμένη κατ' ἐξοχὴν ὡς πληρεστάτη πάσης χάριτος καὶ ἑπομένως εὐλογημένη.

—«Χαῖρε κεχαριτωμένη ὁ Κύριος μετὰ σοῦ».

—'Α.: «Ἡμέρα χαρμόσυνος καὶ εὐφροσύνης ἀνάπλεως..

—Τ.: καὶ καταβαίνω πλέον ἀπὸ τὸν ἄμβωνα».

σ. 323—343+κζ'.

Λόγος τῇ ἑορτῇ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς.

—ὅτι ἡ μητροπάρθενος κόρη καὶ θεοτόκος Μαρία εἶναι ἡ ἀληθινὴ Ζωοδόχος Πηγή, ὁποῦ ἐπήγασεν εἰς τὸν κόσμον τὸν ποταμὸν τῆς ζωῆς, τὸν Χριστόν.

—'Α.: «Ὦ, πόσην χαράν, ὦ, πόσην εὐφροσύνην...

—Τ.: ἐκεῖ δὲ νὰ μᾶς ἀξιώσῃ τῆς αἰωνίου βασιλείας».

σ. 344—371+κη'.

Λόγος τῇ μεγάλῃ ἑορτῇ τῆς ἁγίας Πεντηκοστῆς ('Ιούνιος).

—ὅτι ὁ ὕψιστος καὶ μέγας Θεὸς εἶναι τριὰς καὶ μονάς, ἤτοι ἓν τὰ τρία καὶ τρία τὸ ἓν—καὶ ὅτι οἱ ἑβραῖοι τώρα εἶναι τελείως ἄνομοι, ἐπειδὴ μήτε τὸν παλαιὸν νόμον ἠμποροῦν νὰ ἐνεργήσουν, ὥσ' ὁποῦ δὲν ἔχουσι τὸν ναόν, μήτε τὸν νέον ἐνεργοῦν, ὅτι δὲν πιστεύουσι τὸν Χριστόν.

—«Ὃν τρόπον ἐπιποθεῖ ἡ ἔλαφος εἰς τὰς πηγάς...».

—'Α.: «Καθὼς ὁ καθ' ὑπεροχὴν εἰδήμων καὶ ἔμπειρος...

—Τ.: καὶ εἰς τοὺς ἀπερ. αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν».

σ. 371—388+κη'.

Λόγος τῇ ἑξῆς μετὰ τὴν Πεντηκοστὴν ἡμέρᾳ, ἤτοι τῇ β'. τοῦ ἁγίου Πνεύματος (Μάϊος καὶ 'Ιούνιος).

—ὅτι ὁ φιλάνθρωπος Θεὸς ὅλους ἁπαξαπλῶς τοὺς ἀνθρώπους θέλει νὰ σωθῶσι, πλὴν ὀλίγοι τινὲς εἶναι οἱ σωζόμενοι.

—'Α.: «Αὐτὴ εἶναι ἡ μεγαλειτέρα παρηγορία....

—Τ: καὶ ἐπισκηνώσει ἐν ἡμῖν».

σ. 389—404+κη'.

Λόγος τῇ Κυριακῇ τῶν ἁγίων Πάντων, ἤτοι *περὶ ὁμολογίας τῆς πίστεως* (Μάϊος, 'Ιούνιος).

—ὅτι ἡ τῶν δικαίων κατάστασις εἰς τὸν οὐρανὸν εἶναι μία ζωὴ αἰωνίου μακαριότητος καὶ ἡ τῶν ἁμαρτωλῶν ἐξ ἐναντίας κατάστασις εἰς τὸν ᾅδην εἶναι μία ζωὴ αἰωνίων βασάνων.

—'Α.: «Αὐτὴ εἶναι ἡ μοναχὴ παρηγορία...

—Τ.: καὶ εἰς τοὺς ἀτελευτήτους αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν».

«Μετὰ τὴν ἀνωτέρω *εἰκοσιτριῶν πανηγυρικῶν λόγων* τούτων ἰδού σοι, ὦ φιλαναγνῶστα, καὶ ἕτεροι *ἠθικοὶ λόγοι ἑννέα*».

σ. 405—416+κθ'.

Λόγος εἰς παρθενομάρτυρα, ἤτοι τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς ('Ιουλ. 26).

—ὅτι ὁ Θεὸς διὰ πέντε φωνῶν πάντας προσκαλεῖ εἰς μετάνοιαν.

—'Α.: «Κἂν τῶν ἱματιῶν αὐτοῦ ἅψομαι σωθήσομαι...

—Τ.: τῶν δικαίων καὶ πάντων τῶν εὐφραινομένων, ἀμήν».

σ. 417—429+κθ'.

Λόγος τῇ ἑορτῇ τοῦ ἀδελφοθέου 'Ιακώβου (8)βρ. 23).

—πόσοι τῆς θείας Προνοίας οἱ τρόποι καὶ ποῖα τὰ χαρακτηριστικὰ σημεῖα τῆς ἱερωσύνης.

—'Α.: «Ὅταν ἡ ἀνωτάτη θεία προμήθεια ἀπεφάσισε...

—Τ.: καὶ σὲ προσκυνοῦμεν εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας».

σ. 430—442+κθ'.

Λόγος εἰς τὴν Γέννησιν τοῦ Προδρόμου ('Ιουν. 24).

—ὅτι ἡ μέθη εἶναι τὸ χείριστον πάθος, ὁποῦ προξενεῖ νάρκωσιν εἰς ὅλα τὰ αἰσθητήρια καὶ εἰς αὐτὸν ἀκόμη τὸν νοῦν καὶ βλάπτει καθὼς τὸ σῶμα ἔτζη καὶ τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου.

—'Α.: «'Ιστορεῖ ἡ θεία καὶ ἱερὰ Γραφὴ πῶς...

—Τ.: δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου...».

σ. 443—452+κθ'.

Λόγος τῇ Κυριακῇ τοῦ Ἀσώτου.

—ἀλληγορικὴ ἑρμηνεία εἰς τὴν παραβολὴν τοῦ Εὐαγγελίου.

—'Α.: «Καθὼς τὸ βαρυφορτωμένο καράβι...

—Τ.: καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων' γένοιτο, γένοιτο».

σ. 452—462+κθ'.

Λόγος περὶ ἑορτῆς ἁπλῆς ἢ καὶ Κυριακῆς.

—πῶς πρέπει νὰ σχολάζῃ ὁ ἄνθρωπος τὴν ἡμέραν τῆς σχόλης.

SISMANOGLIO MEGARO

διὰ νὰ εἶναι δεκτὴ πρὸς τὸν Θεὸν ἡ σχόλη του.
—Ἀ.: «Ἀγκαλὰ ὁ Ὕψιστος καὶ μέγας Θεός, ὁ πανταχοῦ παρών...
—Τ.: ἐν Χῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ἀμήν».

σ. 462—472+κθ'.
Λόγος εἰς τὴν σύναξιν τοῦ ἀρχιστρατήγου Μιχαήλ.
—Ἀ.: «Καθὼς εἰς κάθε πολιτικὴν πανήγυριν....
—Τ.: κατὰ τὸ μέγα ἔλεος ὡς τῶν ἀσωμάτων ἀρχιστράτηγε».

σ. 472—480+κθ'.
Λόγος τῆς Περιτομῆς τοῦ Σωτῆρος καὶ τοῦ μεγάλου Βασιλείου.
—Ἀ.: «Ἀγκαλὰ καὶ ἡ σημερινὴ ἑορτὴ νὰ εἶναι μεγάλη....
—Τ.: ἐν Χῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν. ἀμήν».

σ. 480—492+κθ'.
Λόγος εἰς τὴν ἑορτὴν τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς.
—Ἀ.: «Ἀνίσως καὶ ὁ κομιστὴς ὁποῦ διὰ νὰ λάβῃ...
—Τ.: χαῖρε ὕδωρ σωτήριον».

σ. 492—504+κθ'.
Λόγος τῇ Κυριακῇ τῶν ἁγίων Πάντων.
—Ἀ.: «Καθὼς ὁ ἀσθενὴς ἐπιθυμῶντας τὴν ὑγείαν του...
—Τ.: καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει».

Ἐπιφωνήματα.

σ. 505—508+λ'
Ἐπιφώνημα σύντομον ἀρχιερέως κατὰ τὴν πρώτην αὐτοῦ ἐμφάνειαν εἰς τὴν κληρωθεῖσαν αὐτῷ ἐπαρχίαν.
—Ἀ.: «Ἄκουέι, ὦ εὐλογημένον μου ἀκροατήριον, καί...
—Τ.: καὶ τοῖς εὔχομαι καὶ τοὺς εὐλογῶ».

σ. 508—514+λ'.
Ἐπιφώνημα ἕτερον ἀρχιερέως κατὰ τὴν β'. αὐτοῦ ἐμφάνειαν ἐν Κυριακῇ φέρ' εἰπεῖν ἢ ἑορτῇ.
—Ἀ.: «Τέχνη τις ἔστι τεχνῶν καὶ ἐπιστήμη ἐπιστημῶν...
—Τ.: δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου κλπ...».

σ. 515—529+λ'.
Ἐπιφώνημα διδασκάλου εἰς τὴν ὑποδοχὴν καὶ παρουσίαν τοῦ νεωστὶ προβιβασθέντος εἰς τὸ τῆς ἀρχιερωσύνης ἀξίωμα.
—Ἀ.: «Ἀκούει καὶ αὐτὴ ἡ πάντολμος...
—Τ.: πάσης ἐπιβουλῆς τοῦ ἀλάστορος».

Λόγοι νεκρώσιμοι

σ. 529—536+λ'.
Λόγος, ἐκ κατασκευῆς.
—«ὦ θάνατε ὡς πικρόν σου τὸ μνημόσυνον....» (Σειράχ).
—Ἀ.: «Φοβερὸς ὄντως καὶ τρομερὸς εἶναι ὁ θάνατος...
—Τ.: ὁ τοῦ ἀναπαύονται διὰ παντὸς οἱ δίκαιοι, ἀμήν».

σ. 537—544+λ'.
Λόγος, ἐξ ἀνασκευῆς.
—«Θάνατος ἀνδρὶ ἀνάπαυσις» (Σοφ. Σειράχ).
—Ἀ.: «Δὲν εἶναι φοβερὸς ὁ θάνατος, ἀγαπητοί....
—Τ.: θάνατος γὰρ ἀνδρὶ ἀνάπαυσις».
σ. λ'.— εἰς τὸ τέλος σημειοῦται:
—«Διπλοῦν τὸν ἁπλοῦν ἡ κυήσασα Λόγον
διπλῆν ῥῶσιν δίδου μοι τῷ γεγραφότι».
σ. 544, σημειοῦται:
—«Ἐγὼ Σταμάτιος ἐκ Κορωνοφωλεᾶς,
ὁ συγγραφεύς τε καὶ γραφεὺς ὁμοῦ πέλω
τεθνήξομαι μὲν καὶ γενήσομαι κόνις,
μένει δὲ βίβλος ἐν κύκλοις πολλῶν χρόνων,
ὅσοι δὲ τυγχάνοιτε τῆσδε τῆς βίβλου
εὔχεσθε τοῦ γράψαντος χάριν ὡς θέμις
τυχεῖν με χώρας τῆς ἄνω τρισολβίου,
ἀμήν, ἀμήν, σῶτέρ μοι, γένοιτό μοι».
σ. 545, στίχοι εἰς τὴν ἁγίαν Τριάδα:
«Τὸν δακτύλοις γράψαντα καὶ συγγραφέα
τὸν ἀναγινώσκοντα ταύτην ὡς θέμις.
κτησάμενόν τε ἅμα τοὺς τρεῖς ὡς ἕνα
φύλαττε Τριὰς καὶ Μονὰς ἐν ἀνάγκαις».

σ. λα' *Τῆς ῥητορικῆς ὅρος ἢ ὁρισμός.—Τὰ μέρη αὐτῆς πέντε—αἱ τούτων ἐνέργειαι—τὸ ζήτημα διχῶς—οἱ κοινοὶ καὶ ῥητορικοὶ τόποι εἶναι εἰκοσιδύο.*

Β'.

Θεματάριον, οὕτως ἐπιγραφόμενον χαρτῶν χειρόγραφον τῆς αὐτῆς ἱ. Θεολ. Σχολῆς —$21^1/_2 \times 16$, ιη'. αἰῶν—φέρον ἀριθμὸν *ρμστ'.* καὶ ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτοῦ τὴν ἑξῆς σημείωσιν: «Σύνθεσις μὲν τὸ παρὸν *Θεματάριον*

SISMANOGLIO MEGARO

διαφόρων, μάθημα δὲ καὶ πόνημα ἰδιόχειρον Σταματίου τοῦ Παπᾶ, ἐκ Κορωνοφωλεᾶς, οὑτινος τὰ νῦν καὶ κτῆμα πρὸ τῶν ἄλλων, μετ' οὐ πολὺ δ' ἔσεται καὶ τῶν ἄλλων».

«Ἡ χεὶρ μὲν ἡ γράψασα κρύπτεται τάφῳ,
μένει δὲ βίβλος ἐν χρόνων πολλῶν κύκλοις,
ὅσοι δὲ τυγχάνοιτε τῆσδε τῆς βίβλου,
εὔχεσθε τοῦ γράψαντος, ὡς θέμις, χάριν.

Ταπεινὸς *Σταμάτιος ὁ τοῦ Παπᾶ*
Ἐκ Κορωνοφωλεᾶς

Τὸ *Θεματάριον* τοῦτο περιέχει σὺν ἄλλοις καί : [1])

—«Ἐμοῦ τοῦ Σταματίου Παπᾶ θέματα, ἐν τῇ μεγαλουπόλει Ἀλεξανδρείᾳ ἐκδοθέντα τοῖς πρωτοπείροις, κατὰ τὸ αψλ', Γαμαλιῶνος α'.».

—«Ταπεινοῦ Σταματίου Παπᾶ, τοῦ τῆς ἐν Ἀδριανουπόλει σχολῆς γυμνασιάρχου, ἔξω τῶν εἰδῶν, πεῖρας ἕνεκα τῶν μαθητευσάντων μοι κατὰ τὴν τῆς πανώλους φυγήν 1733, Ὀκτωβρίου 20».

—«Σταματίου τοῦ Παπᾶ, ἔξω τῶν εἰδῶν, πρὸς τοὺς ἐν Ἀδριανοῦ μαθητάς».

—«Τοῦ α'. εἴδους Σταματίου τοῦ Παπᾶ».

Γ'.

«*Πνευματικὸν ἐντρύφημα* τοῖς τὴν κατ' ἀρέσκειαν τοῦ Θεοῦ βιοτὴν ἐξαιτουμένοις καὶ τὸ σῶμα τῷ πνεύματι δουλαγωγεῖν καὶ ὅλως ἀπαθῶς βιοῦν ἑλομένοις, ἐκ πολλῶν μὲν καὶ ἄλλων συγγραμμάτων, μάλιστα δ' ἐκ τῶν τῷ μεγάλῳ Βασιλείῳ, Γρηγορίῳ τῷ Θεολόγῳ, Ἰωάννῃ τῷ Χρυσοστόμῳ καὶ Μαξίμῳ τῷ ἁγιωτάτῳ πεποιημένων συνερρανισθὲν καὶ κατ' ἐρώτησιν καὶ ἀπόκρισιν ξυντεθὲν παρὰ τοῦ ταπεινοῦ τῆς ἐν Ἀδριανουπόλει ἑλληνικῆς σχολῆς γυμνασιάρχου *Σταματίου Παπᾶ* ἐκ Κορωνοφωλεᾶς, κατὰ τὸ αψνζ'. ἔτος ἀπὸ θεογονίας, βοηδρομιῶνος ἕνῃ καὶ νέᾳ» [2]).

Δ'.

Φέρεται γράψας :

α') Χρηστομάθειαν [3]),

β') *ἐξηγήσεις κανόνων Ἀναστάσεως* Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ [4]).

1) Πρβλ. καὶ ***Παράρτημα*** Γ'. τόμ. «Θρακικῶν» σ. 73.

2) Χειρόγραφον ἐκ τοῦ καταλόγου τῶν κωδίκων τῆς βιβλιοθήκης Ἀλεξίου Κολυβᾶ (*Ν. Ἑλληνομνήμων* ΙΕ'. σ. 88.—***Παράρτημα*** κλπ. ὡς ἀνωτέρω σ. 73).

3) ***Παράρτημα*** κλπ. σ. 73.

4) ***αὐτόθι*** σελ. 73.

γ') «*Ψυχαγωγίαν*», περιέχουσαν ἐξηγήσεις ἑλλήνων συγγραφέων [1]),

δ') *ἐπικήδειον* εἰς τὸν θανόντα τῷ 1739 μητροπολίτην Ἀδριανουπόλεως Ἀθανάσιον [2]).

ε') προτρεπτικὴν ἐπιστολὴν «πρὸς τὸν ἀγαπητόν μου μαθητὴν καὶ ἀνεψιὸν Ἰγνάτιον Σαράφογλου ἐπίσκοπον Ναζιανζοῦ» [3]).

στ') ἐπιτιμητικὴν ἐπιστολὴν ἐκ Κ/πόλεως πρὸς τοὺς προϋχοντας Κορνοφωλεᾶς παραχωρήσαντας τὸ ἐξωκκλήσιον τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου—ἔνθα σήμερον τὸ μετόχιον τῆς ἱερᾶς μονῆς Ἰβήρων—εἰς τὸν ἐξ Ἄνδρου γνωστὸν μοναχὸν Λυξέντιον, τὸν γνωστὸν ἔπειτα ταραξίαν ἐν Κατιρλὶ τῆς Νικομηδείας [4]).

Ε'.

Φέρεται ἀντιγράψας : [5])

α') κώδικας *Γεωργίου Κορεσίου*, τῷ 1723.

β') προοίμια ῥητορικῆς τέχνης *Θεοφίλου Κορυδαλλέως* κατὰ Νοέμβριον 1721 ἐν Πάτμῳ.

γ') ἐπιστολὰς *Συνεσίου*, τῇ 25 Ἰανουαρίου 1724 ἐν Πάτμῳ.

δ') κώδικα τοῦ *Μακαρίου* περιέχοντα ἔκθεσιν ῥητορικῶν κανόνων τοῖς ἱεροκήρυξι μάλιστα συμβαλλομένων ἐκ τοῦ λατινικοῦ.

1) *Ἐκκλ. Ἀλ.* ΛΒ' 76.—Πιθανῶς σχετίζεται πρὸς τὴν ***Χρηστομάθειαν***.

2) *Μ. Γεδεὼν* γράμματα κλπ. ὡς ἀνωτέρω σ. 55.74.—***Παράρτημα*** κλπ. σ. 63.—*Ἐκκλ. Ἀλ.* ΛΓ'. 92.

3) Ἀντίγραφον ταύτης ἐδόθη παρὰ τοῦ ἐξ Ἀδριανουπόλεως ἀειμνήστου καθηγητοῦ *Γ. **Λαμπουσιάδου*** τῷ ἐκ Κορνοφωλεᾶς πανοσ. ἀρχιμ. ***Νεοφύτῳ Σταματιάδῃ*** καὶ ὑπὸ τούτου ἡμῖν.

4) Κατὰ πληροφορίας μεταδοθείσας ἡμῖν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἀρχιμ. ***Ν. Σταματιάδου***.

5) ***Παράρτημα*** κλπ. σ. 73.

SISMANOGLIO MEGARO

ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΙΣ ΕΙΣ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑΝ

Εἰς τὴν παρὰ τοῦ Θρᾳκικοῦ Κέντρου ἐκδοθεῖσαν Ἀνθολογίαν τῶν Θρᾳκῶν ποιητῶν δημοσιεύεται εἰς σελ. 13 ἡ Θρηνολογία τοῦ Κ. Θαλείδου ἤτοι τὸ γνωστὸν ποίημα «Εἰς τὸ ρεῦμα τῆς ζωῆς μου».

Ὁ συνεργάτης τῶν «Θρᾳκικῶν» κ. Μυρτ. Ἀποστολίδης μᾶς ἀπέστειλε πρὸς συμπλήρωσιν τὰς ἑξῆς στροφάς:

2) Τὴν ψυχήν του κυριεύει
θλιβερὰ μελαγχολία,
ἡ ψυχρὰ ἀναισθησία
εἶν' ἡ μόνη του ἐλπίς.
Τέρψις του τὸ δάκρυ εἶναι
στεναγμὸς ἡ λαλιά του,
καὶ ἡ θλιβερὴ ματιά του
ἡλίου δύοντος ἀκτίς.
3) Κατ' ἀρχὰς μὲ τόνον κράζει:
«Συμπαθὴς ἐφάνης, κόρη,
καὶ ἡ μοῖρα ἐθεώρει
τὸν δεσμόν μας εὐμενής.
Πλὴν πνοὴ ἐχθροπραξίας
ἡ κακόβουλος ζηλεία
σὲ παρέσυρε, δολία
στὴν φιλίαν νὰ φανῇς.
4) »Ὦ! τὰς θύρας ἂν ἠμπόρουν
τῆς καρδίας σου νὰ κρούσω,
δύο λόγους της ν' ἀκούσω,
καὶ δυὸ λόγους νὰ τῆς πῶ
Μὲ τὸ δάκρυ νὰ σὲ λούσω,
νὰ σοὶ δείξω, πῶς δὲν πταίω·
εἶναι σφάλμα μου, ἂν κλαίω,
σφάλμα μου, ἂν ἀγαπῶ;
5) »Ἡ ζωή μου, ναί, ἀρχίζει,
ἀφοῦ ἔλαμψες ἐμπρός μου,
μ' ἄφησες κι' ἐντὸς τοῦ κόσμου
ζωντανὸς εἶμαι νεκρός.
Ὅλη ὅλ' ἡ ὕπαρξίς μου
εἰς ἐσὲ συνεκεντρώθη·
μ' ἄφησες κι ἀπενεκρώθη
καὶ κατήντησα οἰκτρός.
6) »Εἰς τὸ ρεῦμα τῆς ζωῆς μου κτλ.

ΠΩΣ ΓΙΑΤΡΕΥΑΝ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ ΓΙΑΤΡΙΚΑ ΓΗΤΕΙΕΣ ΚΑΙ ΧΑΡΕΣ*

Στὴν ἱερὴ μνήμη τῶν Γονέων μου
Ἀναστασίου καὶ Ξανθίππης Σταμούλη

Α΄.

ΓΙΑΤΡΙΚΑ ΚΑΙ ΓΗΤΕΙΕΣ

53. Χτυποκαρδία [1]).

α΄

* Νὰ πάρῃς σιντέφι καὶ νὰ τὸ βράσῃς μὲ ξίδι καὶ χλιαρὸ νὰ τὸ βάζῃς ἐπάνω εἰς τὸν παλμό, παύει.

β΄

Ὅποιος ἔχει καρδιοχτύπι πέρνει ἕνα περιστέρι ζωντανὸ τὸ σχίζει πίσω ἀπὸ τὰ ποδαράκια καὶ βγάζει τὴν καρδιά τ' καὶ ἀκόμα ποὺ χτυπάει ἡ καρδιά τ' τὴν βουτᾶς στὴ ζάχαρη ἢ στὸν κάντῖο καὶ τὴν καταπίνει ζεστὴ καὶ περνάει ἡ χτυποκαρδία.

Καστανιὲς

54. Στὸν καρδιόπονο [2]).

α΄

Ὅταν ἔχεις πόνο στὴν καρδιά [3]) βράζεις μαντζουράνα μὲ λίγο δυόσμο καὶ λεμονοσκούπιδο καὶ πίνεις τὸ ζουμί, παύει.

---

* Συνέχεια ἀπὸ Η΄ τόμον Σελ. 351—383.
1) Ταχυκαρδία.—2) Στομαχόπονος.—3) Στομάχι.

SISMANOGLIO MEGARO

β΄

Βράζεις μασούρι κανέλλα μὲ νερὸ κι᾽ ἀφοῦ βράσει πολὺ τὴν χύνεις μέσα σὲ καλὸ κονιάκ καὶ τὸ πίνεις.

γ΄

Κεραμίδι, τὸ ζεσταίνεις καὶ τὸ σβύνεις μὲ τὸ ξίδι, τὸ ντυλίζεις μὲ φανέλλα καὶ τὸ βάζεις πάνω στὴν κοιλιά, ὠφελεῖ πολύ.

δ΄

Ὅταν ἡ καρδιὰ εἶναι πρησμένη μαραίνεις στὴ φωτιὰ ἕνα φύλλο πλατομαντήλα [1]) καὶ τὸ βάζεις πάνω στὴν καρδιά, εἶναι πολὺ γιατρικό.

Φανάρι

ε΄

Τὰ ἀγριοζεμπουλάκια [2]) τὰ βράζουν καὶ πίνουν τὸ ζουμί.

στ΄

Ἕνα κουμπὶ σιντεφένιο τὸ βάζνε σ᾽ ἕνα φυλτζάνι, στίβνε μέσα λεμόνι, τὸ ξαστρίζνε, τὸ πρωῒ τὸ σιντέφι λυώνει καὶ τὸ πίνε γιὰ τὸν καρδιόπονο.

Ἡράκλεια

ζ΄

Κάνεις φρυγανιὰ τὴν βουτᾶς στὸ κρασὶ παὶ καθὼς εἶναι ζεστὴ τὴν βάζεις πάνω στὴν καρδιά, πολὺ ὠφελεῖ.

55. Ἡ κασίδα [3]).

α΄

Πέρνεις καρυδότσεφλα τὰ καῖς καὶ τὰ κάμνεις στάχτη, ρίχνεις μέσα λίγο λάδι, τὰ δουλεύεις καὶ τὰ κάμνεις ἀλοιφή, ὕστερα κάθε πρωὶ καὶ κάθε βράδυ τ᾽ ἀλείφεις καὶ περνάει.

---

1) Ἔχει πολὺ μεγάλα φύλλα ὡς δυὸ πιθαμές, ὁλοστρόγκυλα καὶ χοντρὸ μίσχο· στὶς Καστανιὲς τὴν λένε καὶ πικρολαπατοῦνα.—2) Καρποὶ θάμνου, κόκκινοι, στρογκυλοὶ καὶ μικροὶ σὰν μπιζέλι.—3) Ἀχώρ.

β΄

Ἔπαιρνε ἡ γιάτρισσα γαλαζόπετρα τὴ δούλευε μὲ τὸ λάδι καὶ μὲ τὰ κεῖνο τὸ λάδι ἄλειφε τὸ κεφάλι καὶ περνοῦσε ἡ κασίδα.

Καστανιὲς

γ΄

Τὸ χαμαγλιὸ [1]) τὸ βράζνε καλὰ μὲ τὸ νερὸ νὰ λυώσῃ νὰ γίνῃ σὰν ἀλοιφή. Μ᾽ αὐτὸ γιατρεύεται καὶ κατεβάζει μαλλιά.

Φανάρι

56. Διὰ τὰ καταμήνια [2]).

α΄

* Νὰ πάρῃς μία ρίζα τοῦ μάλαθρου, νὰ τὴν βάλῃς μὲ 400 δράμια κρασὶ παληὸ νὰ βράσῃ, νὰ μένῃ 100 δράμια. Νὰ πίνῃ πρωΐ, ἔρχονται.

β΄

Ὅταν ἀργούσανε νὰ ἔλθνε τὰ συνήθεια [3]), ἔπερναν φλούδα ἀπὸ μαύρη ἀσκαμιά, μερικὲς κρομμυδόφλουδες, μερικὰ φουντουκότσεφλα καὶ τἄβραζαν. Ἀπὸ βραδὺ τἄπιναν καὶ τὸ πρωῒ εἴρχουνταν.

Καστανιὲς

γ΄

Πίνε ἀλιφασκιὰ [5]) γιὰ νὰ ἔλθνε τὰ ροῦχα [4]).

δ΄

Πίνε τὸ θερμὸ [6]) κ᾽ ἔρχουνται.

Τζετὼ

---

1) Χόρτο τοῦ βουνοῦ.
2. 3. 4. Ἡ περίοδος.—5) Φασκόμηλο.—6) Τὸ νερὸ ποὺ ἔπλυναν γιὰ πρώτη φορὰ τὰ μαλλιὰ ποὺ κούρευσαν τὸ πρόβατο.

SISMANOGLIO MEGARO

ε'

Ὅποια κορίτσια δὲν εἶχαν τὶς τάξες [1]) τους ἔπιναν ἀπὸ νερὸ τῆς Στριβοῦς [2]) καὶ τὰ εἴρχουνταν.

Φανάρι

στ'

Γαλάζιου κρίνου ρίζα καὶ τῆς μαύρης ἀσκαμιᾶς φλούδα ἀπὸ τὴ ρίζα μέσα, τὰ βράζει μὲ τὸ κρασὶ καὶ τὰ ποτίζει σ' ὅποιας στάθκανε τὰ συνήθεια κ' ἔρχουνται.

57. *Οἱ τάξες μὲ πόνο.*

Σὰν ἔρχουνται μὲ πόνο ἀπὸ κρύωμα πέρνε, ἀγελαδίτικη κουπριὰ καὶ ζεστὴ ζεστὴ τὴν βάζνε ἀπάν' στὴν κοιλιά, βάζνε κι' ἀπὸ μιὰ βδέλλα στὰ πόδια πρὸς τὴν κοιλιὰ καὶ περνάει ὁ πόνος καὶ δὲ ματαέρχεται.

58. *Γιὰ τὴν κατεβασιά* [3]).

Πέρνεις φύλλα πικροδάφνη; [4]) τὰ βάζεις στὸ φοῦρνο νὰ ξεραθοῦνε, τὰ κουπανίζεις, τὰ περνᾶς ἀπὸ ἕνα τουλπάνι καὶ τὰ ρουφᾶς σὰν ταμπάκο.

Ἀμυγδαλιὰ
ἐπαρχίας Αἴνου

β'.

Ἔπερναν γαλάζιο πανὶ καὶ ζάχαρη τ' ἄναβαν καὶ καπνίζουνταν, τράβαγαν τὸν καπνὸ μὲ τὴ μύτη καὶ πέρναγε.

γ'.

Βρέχεις ἕνα πανάκι στὸ σπίρτο, τὸ πιπιτίζεις μὲ λίγο μαῦρο πιπέρι τὸ βάζεις στὴν κορφή σ' τὸ δένεις, 'πὸ πάνου μ' ἕνα τουλπάνι καὶ περνάει ἡ καταρροή.

---

1) Τὴν περίοδο.

2) Βρύση στὸ Φανάρι, τὰ νερά της ἔτρεχαν ἀπὸ τὸν κορμὸ μιᾶς μεγάλης λεύκας μέχρι τοῦ 1913 ὁπότε τὴν ἔκοψαν οἱ Βούλγαροι.

3) Καταρροή.— 4) Ροδοδάφνη.

59. *Διὰ κάψιμο.*

α'

* Νὰ πάρης πουπουρεκιοῦ [1]) λίγδα καὶ ἕνα κομμάτι πανὶ νὰ τὸ κάνης μουσαμᾶ καὶ νὰ τὸ βάλης ἐπάνω. Πρωὶ καὶ βράδυ νὰ βάζης ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ ἄλειμμα νὰ γίνεται φρέσικος.

β'

* Νὰ πάρης σαμόλαδο [2]) καὶ στουπέτσι [3]) νὰ τὸ κάνης ἀλοιφή, νὰ τὸ ἀλλάζης συχνά, θεραπεύεται.

γ'

* Νὰ κουπανίσης ὁ ἀβγῶν ἀσπράδια καὶ 100 δράμια νερὸ νὰ τὰ κτυπήσης ἕως ὅτου ἀσπρίσει ὡσὰν σκάμα [4]) καὶ νὰ πάρης καὶ 25 δράμια κερὶ καὶ 25 δράμια λάδι, τὰ δουλεύεις ὅλα μαζὺ καὶ γίνουνταν ἀλοιφὴ καὶ τὴν βάζεις κάθε αὐγή, τὸ βράδυ ὄχι.

δ'

Βράζεις φλοῦδα καράγατς [5]) καὶ μ' αὐτὸ βρέχεις πανιὰ καὶ τὰ βάζεις πάνω στὴν πληγή. Τὸ κάψιμο περνάει γλήγορα.

Καστανιὲς

ε'

Χτυπᾶς 4 ἀσπράδια ἀπὸ ἀβγὰ φρέσκα, 50 δράμια λάδι τῆς ἐλιᾶς φρέσκο ἀνάλατο, πάχος τῆς ὄρνιθας καὶ καθαρὸ κερὶ τῆς μέλισσας. Χτυπᾶς τ' ἀσπράδια σ' ἕνα ποτήρι μὲ νερό, ζεσταίνεις τὸ λάδι, τὸ πάχος καὶ τὸ κερὶ μαζύ, ἀπ' αὐτὰ θὰ ρίχνεις ἀπὸ λίγο μέσα στὰ ἀσπράδια ὅπως κάμνεις τὸ ἀβγολέμονο, τὸ γυρνᾶς ὅλο ἀπὸ ἕνα μέρος γιὰ νὰ μὴ κόψη.

Πλύνεις τὴν ἀλοιφὴ μὲ χλιαρὸ βρασμένο νερό, ἀλείφεις τὴν ἀλοιφὴ σ' ἕνα πανάκι καὶ τὸ βάζεις ἐπάνω. Τὸ κάμνεις πρωὶ βράδυ καὶ περνάει.

Ἀμυγδαλιὰ

---

1) Λ. Τ. Νεφροῦ.— 2) Σουσαμιοῦ λάδι.— 3) Ἀνθρακικὸς μόλυβδος.— 4) Σαπουνάδα.

5) Λ. Τ. Πτελέας.

SISMANOGLIO MEGARO

στ΄

Χτυπᾶς ἀσπράδι μὲ λάδι μαζύ, τὸ βάζεις ἐπάνω στὸ κάψιμο μ' ἕνα πανάκι καὶ περνάει.

Φχνάρι

60. Γιὰ τὸ ἄνοιγμα τοῦ κεφαλιοῦ τοῦ μωροῦ.

Κουπανίζνε ξερὰ κουκκιά, τὰ περνοῦν ἀπ' τὸ κόσκινο καὶ τὰ βάζνε σταυρωτὰ πάνω στὸ κεφάλι κι' ἀπὸ πάνου τὰ σκεπάζνέ μ' ἕνα πανί. Μετὰ δυὸ μέρες βρέχνε τὸ πανὶ μὲ ζεστὸ νερὸ καὶ τὸ ξεκολνοῦνε μὲ προσοχή. Κατόπι θὰ τὸ λοῦσνε καὶ κάθε μέρα θὰ λοῦγνε τὸ κεφαλάκι τοῦ μωροῦ καὶ γιανίσκει.

Τζετὼ

61. Στὸν κεφαλόπονο.

α΄

Γιὰ τὸν κεφαλόπονο ἄνοιγαν φουντανέλα καθὼς καὶ γιὰ ἄλλες ἀρρώστειες, ποὺ εἶχανε χρόνια.

Γιὰ νὰ τὴν ἀνοῖξνε ἔπερναν λίγη φλοῦδα ἀπὸ ἀγριόκλημα ἢ ἀπὸ δέντρο ποὺ ἔκαμναν τὰ κοφίνια γιὰ τὰ μελίσσια, ἢ χρυσοκάνθαρο· τὸν ἔβαζαν στὸ μέρος ποὺ ἤθελαν νὰ τὴν ἀνοῖξνε, τὸ περισσότερο τὴν ἄνοιγαν στὸ πόδι πάνω στὸ μαλακὸ κρέας, ἀπὸ πάνω ἔβαζαν μιὰ δεκάρα καὶ τὴν ἔδεναν.

Τὄκαμαν ἀπὸ βραδὺ καὶ τὸ πρωὶ ἄνοιγε. Ἔχωναν μέσα στὴν πληγὴ ἕνα ροβίθι, ἀπὸ πάνω ἔβαζαν φύλλο κισσὸ κι' ὅλο τραβοῦσε τὸν ὄρκο.

Φανάρι

β΄

Στὸ δυνατὸ πονοκέφαλο κουπανίζνε ἕνα σκόρδο μὲ τὶς φλοῦδες ἀλεῖφνε τὸ λακκάκι ποὺ εἶναι πίσω στὸ λαιμὸ λίγο λάδι κι' ἀπὸ πάνω βάζνε τὸ σκόρδο, τὸ ἀφίνε ὡς ποὺ νὰ τσούξ' κ' ὕστερα τὸ βγάζνε.

Καστανιὲς

γ΄

Σὲ περνάει ὁ κεφαλόπονος ἂν λουσθεῖς τὴν Μεγάλη Παρασκευὴ καὶ ποτὲς ὕστερα μέρα Παρασκευὴ νὰ μὴ λουθῆς.

Σηλυβριὰ

δ΄

Κόφτανε φέτες τὶς πατάτες καὶ τὶς ἔδεναν στὸ μέτωπο μὲ τουλπάνι καὶ δρόσιζε.

62. Γιὰ πονοκέφαλο ἀπὸ μάτι.

Ἔπερναν 3 φύλλα δάφνης τοῦ Βαϊοῦ ἢ ποὺ ἔλεγαν Ἀνάστα ὁ Θεὸς τὸ Μεγάλο Σάββατο, τσίμπαγαν τὸ καθένα 41 τρύπα, τὰ σταύρωναν τρεῖς φορὲς στὴν καντήλα, τὰ βούταγαν μέσα καὶ τὰ καπνίζουνταν γιὰ τὸν κεφαλόπονο ἀπὸ τὸ μάτιαγμα.

Εἴχαμε πίστη καὶ περνοῦσε.

Καστανιὲς

63. Κινητικὰ [1]).

Τὸν Μάη νὰ πάρῃ κανεὶς κινητικὸ κάνει καλό.

α΄

Κουπανίζεις τὶς καβουνόσποροι [2]), τὶς ἀνελᾶς μὲ τὸ νερὸ καὶ πίνεις τὸ ζουμί, ἢ τὶς κουπανίζεις καὶ τὶς ρίχνεις σὲ ζεστὸ νερό, τὶς ἀφίνεις ὡς μιὰ ὥρα, τὶς περνᾶς ἀπὸ τρυπητὸ καὶ τὸ πίνεις.

Τζετὼ

β΄

Κουπανίζεις τοῦ κρίνου τὴ ρίζα, τὴν ἀνελᾶς μὲ τὸ νερὸ καὶ τὴν πίνεις.

Καστανιὲς

---

1) Καθάρσια.—2) Πεπονόσποροι.

SISMANOGLIO MEGARO

64. Γιὰ νὰ κοιμηθοῦνε τὰ μωρά.

Γιὰ νὰ κοιμούντανε τὰ μωρὰ τὰ τάϊζαν θεριακή, γιὰ ἀφιόνι. Μὲ τὸ μικρὸ δαχτυλάκι ἔπερναν λίγη καὶ τὴν ἔβαζαν στὸ στόμα τοῦ μωροῦ, αὐτὸ τὴν πιπίλιζε κι' ἀποκοιμούντανε [1]).

Φανάρι

65. Κοκκινοῦδι καὶ ἴλερη.

α΄

* Εἰς κοκκινοῦδι ἢ ἴλερη ὅταν πρησθεῖ ἢ κοιλιὰ ἢ καὶ τὸ πρόσωπο νὰ καβουρντίσης ἄσπρο σκυλόσκατο καὶ ἀπάνω εἰς κόκκινο τσιγέρι νὰ τὸ πισπιτίσης καὶ νὰ τὸ βάλης εἰς τὴν κοιλιά.

Νὰ πίρης καὶ 2 ἀβγά, νὰ τὰ τηγανίσης μὲ μπεζίρι [2]) ἢ μὲ ραχὶ καὶ νὰ τὸ βάλης στὸ στουπὶ καὶ νὰ πιπιτίσης καὶ σκυλόσκατο καὶ νὰ τὸ βάλης ἀπὸ τὴν κορφὴ ὡς τὸ λαιμό.

24 ὧρες νὰ τὸ ἀφίσης καὶ ξεπρήσκεται.

β΄

Ἔβαζαν κατ' ἀπὸ τὸ μαξιλάρι τοῦ παιδιοῦ ποὺ ἔχσε [3]) ἴλερη κόκκινη ζάχαρη καὶ κρεμοῦσαν στὸ φακιόλι τ' μιὰ σκελίτσα [4]) σκόρδο κ' ἕνα φλουρὶ δεμένο μὲ μιὰ κόκκινη κλωστὴ γιὰ τὸ μάτι 40 μέρες.

Τὸ παιδὶ ποὺ ἔχ' ἴλερη δὲ πρέπ' νὰ μυρίσ' μυρωδιὰ φαγιοῦ, γι' αὐτὸ μαγέρευαν τὸ φαγὶ στὴ γειτονιά.

Ἔβραζαν τὰ κόκκινα φύλλα τῆς παπαρούνας ἔβαζαν καὶ λίγο ζάχαρη καὶ πότιζαν τὸ παιδὶ καὶ τὸ πέρναγε.

Καστανιές

66. Στὸν κοκκύτη.

α΄

Ὠφελεῖ τὸ ζουμὶ τοῦ λεμονιοῦ.

Ἡράκλεια

1) Ἦταν βλαβερὸ γιὰ τὰ παιδιά, τὸ ἔκαμναν ὅσες ξενοδούλειαν, εὐτυχῶς τὰ τελευταῖα χρόνια ἔπαυσαν.

2) Λ. Τ. λινέλαιο.—3) Ἔχυσε.—4) Μικρὴ σκέλιδα.

β΄

Τὸ σάλιο τοῦ σαλιαγκου κάμνει καλό.

γ΄

Ἄρταχτο γιατρικὸ ἡ βρώμη. Τὴ βράζεις καλὰ ὡς ποὺ ν' ἀνοίξη καὶ τὴν τρώγει τὸ παιδὶ ποὺ ἔχ' κοκκύτη καὶ περνάει.

Τσέρλου

67. Στὸν κόλπο [1]).

Τοὺς ἔπερναν ἀμέσως αἷμα μὲ κοφτὲς βεντοῦζες καὶ μὲ βδέλλες.

Σηλυβριά

68. Γιὰ τὴν κομάρα [2]).

α΄

Κάθε πρωὶ νηστικάτα πίρνεις μιὰ σκέλιδα σκόρδο, τὴν κόφτεις σὲ κομμάτια καὶ τὰ καταπίνεις, ρουφᾶς κ' ἕνα ποτηράκι μαῦρο κρασί.

β΄

Τὰ λουλούδια τῆς παπαρούνας τὰ ξεραίνεις, τὰ βράζεις, στίβεις μέσα λίγο λεμόνι, τὰ ξαστρίζεις καὶ τὰ πίνεις γιὰ τὴν κομάρα.

γ΄

Πίνεις τοῦ περιστεριοῦ τὸ αἷμα καὶ γιανίσχεις.

Καστανιὲς

δ΄

Τὶς πρῶτες μέρες τοῦ Μάη μαζεῦνε λουλούδια ποὺ μοσχοβολοῦνε, θρύμπο, φλισκοῦνι, καρυόφυλλα. Τὰ βράζνε σὲ καζάνι μὲ νερὸ κ' ὕστερα τὰ ρίχνε μέσα σὲ πολίμι [3]), μέσα σ' αὐτὸ θὰ μπεῖ ὁ ἀδύνατος καὶ θὰ καθίσ' σ' ἕνα σκαμνί, καὶ τὸν σκεπάζνε καλά, μόνε τὸ κεφάλι νὰ εἶναι ἔξω. Σὲ τρία, τέσσερα μπάνια ποὺ θὰ κάνει σιγὰ σιγὰ δυναμών'.

Φανάρι

1) Ἡμιπληγία.

2) Ἀδυναμία.— 3) Βαρέλι.

SISMANOGLIO MEGARO

ε΄

Στὴν κομάρα ἄνοιγαν φουντανέλα κι᾽ ὠφελοῦσε πολύ.

Τσόρλου

69. Διὰ κορδέλλα [1]).

α΄

* Νὰ πάρης κολοκυθόσποροι κόκκινου κολοκυθιοῦ, νὰ τοὺς κουπανίσης, νὰ τοὺς βράσης καὶ νὰ τοὺς πιῆς νηστικάτα.

Ἂν δὲν σὲ ὠφελήσει αὐτό, νὰ πάρης τῆς ἄγριας ροδιᾶς φλοῦδες καὶ νὰ τὶς βράσης καὶ νὰ τὶς πιῆς πρωί, βγαίνει ἡ κορδέλλα.

β΄

Τρῶς 50 δράμια κολοκυθόσποροι, ἄλλο τίποτε νὰ μὴ φᾶς.

Ὕστερα μόλις τοὺς ἔφαγες νὰ πάρης καθαρτικό, περνάει ἡ κορδέλλα.

Ἀρμενοχῶρι

70. Ὁ κουλικᾶς [2]).

α΄

Ὁ κουλικᾶς βγαίν᾽ ἀπὸ στενοχώρια, ὁ ἄρρωστος νὰ μὴ τρώγ᾽ κρέας, ψάρι, ἀβγό, ἀκόμα κ᾽ οἱ τρωγυρνοὶ πρέπ᾽ νὰ μὴ τρῶνε γιατὶ κ᾽ ἡ μυρωδιὰ πειράζει τὸν ἄρρωστο καὶ ἀκόμα οὔτε φωτιὰ νὰ ἀνάφτνε.

Πέρνε κὶλ-ἐρμενῆ [3]),καὶ λίγο κερμὴζ [4]) καὶ τὰ κουπανίζνε, κουπανίζεις καὶ λίγο ἀμάραντο, τὸ περνοῦν ἀπὸ πανάκι καὶ τὸ ζουμί τ᾽ ἀνακατεύεις μὲ τὸ κὶλ-ἐρμενῆ, καὶ τὸ κιρμήζ, βάζνε λίγο νερὸ καὶ τὸ πίνε κι᾽ ἀλεῖφνε τὶς κοκκινιές.

Στράντζα
ἐπαρχίας Τυρολόης καὶ Σιρεντζίου

β΄

Τὸ κὶλ-ἐρμενῆ ἀνελᾶς μὲ τὸ νερό, κουπανίζεις τὸν ἀμάραντο τὸν ζουπᾶς, καὶ τὸ ζουμὶ τὸ ἀνακατεύεις. Τὸ πίνεις καὶ μὲ δύο μαῦρα φτερὰ ἀλείφεις καὶ τὸ σῶμα σ᾽ καὶ περνάει τὸ φύτι [5]).

Φανάρι

---

1) Ταινία.
2) Κνίδωσις.—3) Λ. Τ. Γῆ ἀρμενική.—4) Λ. Τ. Κέρμης.—5) Ὁ κουλικᾶς.

γ΄

Μὲ τὸν κουλικὰ [1]) ἔτριβαν τὸν κουλικὰ καὶ τὸν κατάπιναν καὶ περνοῦσε.

Καστανιὲς

δ΄

Τὴ νύχτα νὰ ξεντυθῆ ὁ ἄρρωστος σπίτι τ᾽ νὰ ντυλιχθῆ μ᾽ ἕνα σεντόνι καὶ νὰ πάγη νὰ κυλισθῆ ὁλόγυμνος μέσα στὰ χωράφια σ᾽ ἕνα σταυροδρόμι καὶ γιατρεύεται.

Τσόρλου

71. Στὸ κόψιμο.

Τὸ σπαθόχορτο βάζνε σ᾽ ἕνα μπουκάλι μὲ λάδι καὶ τὸ ἀφίνε στὸν ἥλιο. Ὅταν κόψεις τὸ δάκτυλο, βάζεις σ᾽ ἕνα πανάκι λίγο σπαθόλαδο, τὸ βάζεις πάνω στὸ κόψιμο καὶ γιανίσκει.

Σηλυβριά

72. Στὸ κρύωμα.

α΄

Βράζεις ἰλάνοτο καὶ πίνει, ζεσταίνεις νερὸ σὲ μιὰ μπακίρα καὶ τὴ βάζεις στὸ στρῶμα κεῖ ποὺ εἶναι ξαπλωμένος ὁ ἄρρωστος καὶ βάζει τὰ πόδια του μέσα στὸ ζεστὸ νερὸ κατ᾽ ἀπὸ τὸ πάπλωμα. Περνάει τὸ κρύωμα καὶ θεραπεύεται.

Ἡράκλεια

β΄

Ἀπὸ βραδὺ ἔβαζαν τὰ πόδια στὸ ζεστὸ νερὸ μὲ σινάπι κουπανισμένο, τὸν ἔβαζαν βεντοῦζες κι᾽ ἂν ἤτανε πολὺ κρυομένος τὸν ἔβαζαν κοφτὲς βεντοῦζες, τὸ πρωὶ τὸν ἔδιναν κινητικὸ καὶ περνοῦσε.

73. Γιὰ τὸ κρύωμα τῶν παιδιῶνε.

Κουπανίζεις τὸ σιντέφι στὸ σιδερογοῦδι καὶ παίρνεις τὸ ζουμί, βάζεις

---

1) Τὸν ἀμάραντο.

SISMANOGLIO MEGARO

λίγο λάδι καὶ λίγη παπαδιά [1]), τὰ κάνεις σὰν ἁλοιφὴ κι' ἀλείφεις τὸ παιδί. Τὸ κουκουλώνεις, μαλακώνει τὸ κορμί τ' καὶ γιανίσκει.

Φανάρι

74. Στὸ κιύπημα.

α'

Κουπανίζεις ἀπάστρευτα κρομμύδια μὲ τὸ ἅλας καὶ τὰ βάζεις ἐπάνω στὸ κτύπημα καὶ περνάει ὁ πόνος.

β'

Καίεις σ' ἕνα σαχάνι λίγο ξίδι ἢ ρακί, ἔχεις ἄπλυτο μαλλὶ καὶ τὸ γυρνᾶς μέσα στὸ σαχάνι νὰ ρουφήση τὸ ξίδι καὶ τὸ βάζεις πάνω στὸ χτύπημα, θεραπεύεται.

Φανάρι

γ'

Πέρνεις προβιὰ ζεστὴ ἀπ' τὸν χασάπη μόλις ξέγδαρε τὸ πρόβατο ἢ τ' ἀρνὶ καὶ τὴν βάζεις πάνω στὸ χτύπημα, γιανίσκει.

δ'

Λίγο χαβὰ-τσιβὰ καὶ λίγο ἄλειμμα ἀπὸ τὸ μπουμπουρέκι ἀπὸ καλὸ ἀρσενικὸ κρέας τὰ βάζεις σ' ἕνα σαχάνι στὴ φωτιά, βουτᾶς ἕνα πανάκι μέσα καὶ τὸ βγάζεις. Παγώνει καὶ γίνεται σὰν μουσαμᾶς καὶ τὸ βάζεις πάνω στὸ χτύπημα.

ε'

Τὴν σκορδοπλεξοῦδα τὴν λιανίζεις [2]) μὲ τὸ ψαλίδι, κάμποσα πίτερα καὶ ξίδι τὰ βράζεις καὶ τὰ βάζεις πάνω στὸ χτύπημα.

στ'

Κίμνεις κρασοψυχιὰ καὶ τὴ βάζεις πάνω στὸ χτύπημα, τὸ πρήξιμο κατεβαίνει καὶ δὲν ἀφίνει μελανιά.

Σηλυβριά

1) Χαμόμηλο.
2) Κόφτεις ψιλά.

ζ'

Κουπανίζνε τὶς ἐλιὲς μὲ τὰ κουκκούτσα καὶ τὶς βάζνε κατάπλασμα γιὰ τὸ χτύπημα καὶ τὸν πόνο.

Καστανιὲς

η'

Ὅταν κανεὶς κτυπιούντανε μὲ τὸ τουφέκι κ' ἔμνισκε μέσα στὸ κρέας τὸ μολύβι ἔπιαναν μὲ τὸ καπάνι [1]) ποντικό, τὸν ἄνοιγαν στὴ μέσ' καὶ τὸν ἔβαζαν ἀπάν' καὶ τὄβγαζε τὸ μολύβι.

Καρατζὰ κιοϊ

θ'

Κουπανίζνε θυμιάμα, τὸ κτυποῦνε μὲ ἀσπράδι ἀβγοῦ ὕστερα τὸ ἀλεῖφνε σὲ πανί, ἀπὸ πάνω τὸ ραντίζνε μὲ ρακὶ καὶ γίνεται σὰν μπλάστρι. Τὸν μπλάστι τὸν βάζνε στὸ κτυπημένο μέρος, τὸ ἀφίνε μέρες καὶ θεραπεύεται.

75. Εἰς κτύπημα ὅπου ἀνοίγει ὡσὰν σκασματιά.

α'

Νὰ κτυπήσῃς ἕνα κρόκο τοῦ ἀβγοῦ μὲ ζάχαρη, καὶ τὸ βάζεις ἐπάνου καὶ τὸ δένεις, δὲν μνίσκει σημάδι

β'

Πέρνεις τὴν ψίχα τοῦ ψωμιοῦ ζεστὴ μόλις βγεῖ ἀπὸ τὸν φοῦρνο ἔχεις κουπανισμένα μυρωδικά, κανέλλα, πιπέρι, γενῆ μπαχάρ, καὶ μ' αὐτὰ πιπιτίζεις τὴν ψίχα καὶ τὴν βάζεις πάνω στὸ χτύπημα.

γ'

Πέρνεις ζεστὴ στάχτη, τὴν βρέχεις μὲ τὸ ξίδι ἢ μὲ τὸ νερὸ καὶ τὴ βάζεις σ' ἕνα πανὶ καὶ τὴ βάζεις στὸ κτύπημα καὶ περνάει.

76. Ὅταν τὸ μικρὸ κτυπήσει τὸ κεφαλάκι του.

α'

Ὅταν θὰ πέσει καὶ κτυπήσει τὸ μικρὸ παιδὶ ὡς ἐνάμισυ χρονοῦ, ση-

1) Λ. Τ. Παγίς. Τὴν ἔλεγαν καὶ καπάντζα.

SISMANOGLIO MEGARO

κώνεις ἀπὸ πίσω τὸ καρφί [1]) του κ' ἔπειτα τηγανίζεις ἀβγὸ μὲ σιντέφι κοπανισμένο μὲ τὸ λάδι, τὸ πιπιτίζεις μὲ κιεφὲ-κίμνο καὶ χλιαρὸ τὸ βάζεις.

Τζετώ

β΄

Βαθρακὸ ζωντανό, τὸν σχίζεις καὶ τὸν πιπιτίζεις μὲ κιεφὲ-κίμνο καὶ τὸ βάζεις ἀπὸ πίσω στὸ κεφάλι καὶ γιατρεύεται.

77. *Διὰ κτύπημα τοῦ ψαριοῦ.*

* Νὰ πάρης ζιρνίκι [2]) καὶ νὰ τὸ βάλης εἰς τὴν φωτιά, νὰ τὸ καπνήσης τὸ κτύπημα, περνᾶ.

78. *Γιὰ λαιμιά.*

α΄

Κουπανίζεις τὶς μαῦρες ἐλιὲς μὲ τὰ κουκκούτσια τὶς καβουρντίζεις λίγο, τὶς βάζεις σὲ πανὶ καὶ τὶς βάζεις πάνω στὸ λαιμὸ καὶ γιανισκει.

β΄

Βράζεις κριθάρι σὲ τέντζερε, τὸν σκεπάζεις μὲ μιὰ πετσέτα κι' ἀχνίζεσαι, ὠφελεῖ πολύ.

γ΄

Τρίβεις τὸ λαιμὸ μόνε μὲ λάδι ἢ μὲ λάδι καὶ πιπέρι, κάμνεις γαργάρα μὲ ζαμποῦκο καὶ περνάει.

Καστανιὲς

δ΄

Πέρνεις ἀλογοφοῦσκι [3]), τὸ δουλεύεις μὲ ξίδι κι' ὀχλὴ [4]) στάχτη μὲ τὸ λάδι καὶ τὰ βάζεις στὸ λαιμό, τὸν δένεις καὶ περνάει.

Ἡράκλεια

ε΄

Ἄσπρο χρομμύδι τὸ ψήνεις στὴ φωτιὰ καὶ τὸ τρῶς ζεστό.

Φανάρι

1) Ὁ δεύτερος σπόνδυνος, ὁ ἄξων τοῦ κεφαλιοῦ.—2) Λ. Τ. Ἀρσενικό.
3) Κοπριὰ ἀλόγου.—4) Χλιαρή.

στ΄

Τὸ λεμόνι τὸ σκάφτουνε καὶ βάζνε μέσα θυμίαμα, τὸ παραχῶνε στὴ φωτιά, ψήνεται καὶ τὸ βάζνε στὸ λαιμὸ καὶ γιανίσκει.

ζ΄

Τὸ μῆλο τὸ ψήνει στὴ φωτιά, ὕστερα τὸ ἀνοίγει, βάζει λίγο λάδι καὶ τὸ βάζει πάνω στὰ λαιμὰ καὶ τὸ δένει.

Ἀντὶς μῆλο ψῆνε καὶ κρομμύδι.

η΄

Μικρὸ κοτοπουλι μαῦρο τὸ σχίζνε στὴ μέση, βάζνε πάνω χαμομήλι καὶ μπαχάρια [1]), τὸ ἀφίνεις πάνω στὸ λαιμὸ εἰκοσιτέσσερες ὧρες καὶ περνάει.

Καστανιὲς

θ΄

Ζεσταίνε στὸ τηγάνι λίγο πίτερο, τὸ ρίχνε μέσα σὲ κάλτσα καὶ τὸ βάζνε στὸ λαιμό, ἀπὸ πάνω τὸν δένε μὲ μαντήλι καὶ περνάει.

79. *Πάτημα λαιμοῦ.*

Τὰ παιδιὰ πονούσανε συχνὰ τὰ λαιμά τους κ' ἦτανε γρηὲς ποὺ τὸν ἔτριβαν ἀπὸ ἔξω κι' ἀπὸ μέσα τὰ πατούσανε.

Ἡ γρηὰ ἔβαζε τὸ δάχτυλο [2]) μέσα στὸ στόμα τοῦ παιδιοῦ καὶ πατοῦσε τὸ λαιμὸ κ' ὕστερα μὲ τὸ καλάμι φυσοῦσε μέσα στὸ λαιμὸ μιὰ γκρίζα σκόνη.

Πῶς ἔκαμνε τὴ σκόνη: Κοπάνιζε ντάλ-φουρ-φούρ, χαβαρτζάν, αὐτὸ εἶναι ρίζα ποὺ μοσχοβολάει, λίγο νισαντήρι [3]), μοσχοκάρυδο, τᾶκαμνε σὰν ἀλεῦρι, ὕστερα ἔπαιρνε καλάμι τὄκαμνε σὰν πένα, ἔβαζε κεῖ τὴν σκόνη, πατοῦσε μὲ τὸ δάχτυλο τὴν γλῶσσα, ἀκουμποῦσε στὴ γλῶσσα τὸ καλάμι, τὸ φύσαγε καὶ πήγαινε ἡ σκόνη μέσα στὸ λαιμό, μ' αὐτὸ τὸν ἔκαιγε καὶ γιάνισκε.

Καστανιὲς

80. *Διὰ πρήσματα ὅπου ἐβγαίνει εἰς τὸν λαιμὸν καὶ πιάσιμο τοῦ λαιμοῦ.*

* Νὰ πάρης μυγιτσόφυλλα [4]) νὰ τὰ κουπανίσης εἰς τὸ γουδὶ νὰ γίνονται ὡσὰν ἀλοιφὴ νὰ τὰ ἀλείφης ἐπάνω εἰς τὸ πανὶ καὶ νὰ βάζης καὶ ἀπὸ

1) Λ. Τ. Μυρωδικά.
2) Τὸν δείχτη.—3) Λ Τ. χλωριοῦχον ἀμμώνιον.—4) Φύλλα ἴου, μυγίτσες τὰ ἴα.

πάνου ψιλὴ ζάχαρη καὶ νὰ τὸ βάζῃς ἐπάνω εἰς τὴν πρήξη, τὴν ἡμέρα τέσσερες καὶ πέντε φορὲς νὰ τὰ ἀλλάζῃς, θεραπεύεται.

81. Στὸ λεύκωμα.

Πέρνεις ἕνα ποτήρι τοῦ νεροῦ γεμάτο λουλούδια τῆς κουκκιᾶς ξερά, τὰ βράζεις μὲ 2 ὀκάδες νερὸ καὶ 200 δράμια, στὸ βράσιμο νὰ λιγοστέψῃ 100 δράμια τὸ νερό. Τὸ περνᾶς ἀπὸ τὸ τρυπητὸ καὶ τὸ πίνεις ὡς νερό, περνάει τὸ λεύκωμα.

Τζετὼ

82. Ἡ λογυρίστρα.

Ἅμα δγεῖς ποὺ σὲ σουγλάει τὸ δάχτυλο θὰ βγάλεις λογυρίστρα, τὴ ζεματεῖς δυὸ τρεῖς φορὲς μέσα στὸν καφτὸ καφέ, στρίφτει καὶ περνάει.

Σὰ δὲ τὴν προλάβεις, βράζεις ρύζι μὲ τὴ ζάχαρη καὶ τὸ βάζεις πάνω λαπά, περνάει.

Καστανιές

83. Ὁ λόξιγκας.

Γιὰ νὰ σταματήσ', κατεβάζνε 7 κόμποι νερὸ χωρὶς νὰ πάρνε ἀναπνοή.

84. Νὰ μὴ πέφτουν τὰ μαλλιά.

α'

Κουπανίζεις ψιλὰ τὸ δαφνοκούκκουτσα, τὰ βράζεις μὲ ξίδι κι' ἀφοῦ λούσεις τὰ μαλλιὰ ἀλείφεις τὶς ρίζες καὶ τ' ἀφίνεις καμιὰ ὥρα, ὕστερα περεχᾶς τὰ μαλλιὰ μόνε μὲ νερό, χωρὶς σαπούνι καὶ ξεβγάζεις τὰ δαφνοκούκκουτσα καὶ σφίγκουν τὰ μαλλιά.

Σηλυβριὰ

β'

Ἔβραζαν θρύμπο στὸ νερὸ καὶ λούγουνταν, ἔτρεφε καὶ στερέωνε τὰ μαλλιά.

Καστανιές

85. Γιὰ νὰ βγάλνε μαλλιά.

Βράζνε τῆς ροδοδάφνης τὰ φύλλα μὲ τὸ νερὸ καὶ μὲ κεῖνο λούγουνται καὶ βγάζνε μαλλιά.

Φανάρι

86. Ὁ τριχοφάς.

α'

Ὅποιος ἔχ' τριχοφάγο νὰ βρῇ ἕνα σκόρδο νὰ ἔχ' κόκκινη φλούδα, κάθε πρωὶ πρὶν βγεῖ ὁ ἥλιος νὰ βγάζ' μιὰ σκέλιδα νὰ τὸν τρίβ', περνάει.

Ἂν δὲν περάσει μ' αὐτό, τότες ἕνα Σαββάτο πρωὶ νὰ πάγῃ στὸν μπερμπέρη νὰ τὸν χαράξῃ τὸν τριχοφάγο, ὕστερα βάζ' ἐπάνω λεμόνι, τὸ τρίβει μὲ ἁλάτι, σκοτώνεται καὶ γιατρεύεται.

Γιὰ νὰ βγάλῃ τρίχα γλήγορα νὰ κάψ' τὰ φλούδια ἀπὸ ξερὰ καρύδια, νὰ πάρ' τὴ στάχτη καὶ νὰ βάλῃ λάδι καὶ θὰ τὸ δουλέψει. Θὰ βάλει μιὰ φορὰ τὴν μέρα καὶ γλήγορα φέρνει μαλλί.

Τσέρλου

β'

Κεῖ ποὺ ἔπεσαν τὰ μαλλιὰ νὰ βάλῃς ἀπὸ πάνου μπαροῦτι καὶ νὰ πάρῃς λεμόνι νὰ στραγκίσῃς κεῖ ποὺ ἔπεσαν τὰ μαλλιὰ καὶ νὰ τὸ τρίβῃς ἀπὸ πάνου μὲ σκόρδο ὡς ποὺ νὰ τσούξῃ.

Ὀκτὼ μέρες νὰ τὸ κάμνῃς γιατρεύεται.

Τζετὼ

87. Στὴν πιτυρίδα.

Κτυπᾶς 1 ἀβγὸ μέσα στὸ νερὸ καὶ γίνεται ἄσπρο. Μὲ τὰ κεῖνο τὸ νερὸ λούζεσαι καὶ σὲ περνάει ἡ πιτυρίδα.

Ἡράκλεια

SISMANOGLIO MEGARO

88. Διὰ μαλλιὰ καὶ πονοκέφαλο.

* Νὰ πάρης 20 παραδῶ σουσάμι, 20 παραδῶ δαφνοκούκκουτσα, 20 παραδῶ κουκκοβέλια [1]), 20 παραδῶ ραστίκτασι, 20 παραδῶ κινά. Νὰ ἀλείφης τὸ σαχάνι ὀλίγο λάδι καὶ ἀπὸ ἕνα νὰ τὰ καβουρντίσης καὶ νὰ τὰ κουπανίσης ψιλὰ καὶ νὰ τὰ βάλης μὲ ξίδι καὶ τὸν κινὰ νὰ βράσουν καὶ νὰ γίνουν ὡσὰν λαπᾶς. Καὶ ἀφοῦ πᾶς εἰς τὸν λουτρὸ καὶ λουθεῖς νὰ τὰ ἀλειφθῆς καὶ ἔπειτα νὰ περιχυθῆς, νὰ μὴν λουσθῆς πλέον.

89. Διὰ μάτια ὁποὺ πονοῦν.

α΄

* Νὰ πάρης 10 παραδῶν κινά, καὶ πικράγκουρα νὰ τὰ κουπανίσης νὰ τὰ σουρώσης καὶ νὰ τὰ κάνης ὡσὰν λαπὰ καὶ νὰ τὰ βάλης εἰς τὴν κορφή σου, ἀλλὰ πρέπει νὰ ξουρίσης ὀλίγον μέρος καὶ ἔτσι νὰ τὰ βάλης.

β΄

* Νὰ πάρης 10 παραδῶν καρὶ φιρφίρι, 10 παραδιῶ πιπερόριζα, 10 παραδιῶ μοσχοκάρφια, 10 παραδιῶ κανέλλα, 10 παραδιῶ κεφὲ κίμνο, 10 παραδιῶ κινά, 1 μασχοκάρυδο. Νὰ τὰ κουπανίσης καὶ νὰ τὰ βράσης μὲ παληὸ κρασὶ καὶ ἀφοῦ πᾶς στὸ λουτρὸ καὶ λουθεῖς τὰ βάζεις στὴ κορφὴ καὶ κάθεσαι ἀρκετὴ ὥρα καὶ ἔπειτα μόνον περεχέσαι χωρὶς νὰ λουθῆς. Ἂν θέλεις τὸ κάνεις τρεῖς φορές.

γ΄

* Νὰ ξουραφίσης τὴν κορφή σου ἕως ἕνα μετζηντιὲ [2]), καὶ νὰ πάρης δυὸ κρόκους τοῦ ἀβγοῦ καὶ δυὸ κουταλιὲς τοῦ γλυκοῦ καλογεμάτες ἄλας ψιλό, νὰ τὰ χτυπήσης καλὰ νὰ γίνη ὡσὰν ἁλοιφὴ καὶ νὰ τὰ βάλης ἐπάνου εἰς τὸ ξουρισμένο μέρος καὶ ἀπὸ πάνου ἕνα πανὶ καὶ νὰ σταθῆ ὡς ποὺ νὰ ξεκολήση μόνο του καὶ πάλιν νὰ τὸ ξανακάνης τρεῖς φορὲς καὶ νὰ τὸ βάλης, θεραπεύεσαι.

---

1) Καὶ κουκκουζέλια, καρποὶ στρογγυλοὶ ποῦ κάμνουν τὰ κπαρίσσια καὶ ἄλλα δέντρα τοῦ βουνοῦ.

2) Ἀσημένιο τούρκικο νόμισμα, μεγαλείτερο ἀπὸ τὸ πεντάδραχμο, ἡ ἀξία του ἦτανε 20 γρόσια.

δ΄

Ὅταν τὰ μάτια πονοῦνε, τσιμπλιάζνε καὶ δακρύζνε παίρνεις μερικὰ τριαντάφυλλα τοῦ γλυκοῦ, βράζεις τὰ φύλλα μὲ νερό, τὰ περνᾶς ἀπὸ πανάκι, ἂν θέλεις ρίχνεις μέσα καὶ λίγο κάντιο. Κάθε πρωὶ αὐτὸ τὸ ζουμὶ τὸ ζεσταίνεις λίγο καὶ πλύνεις τὰ μάτια καὶ τὸ βράδυ, πρὶν νὰ κοιμηθῆς, τὰ φύλλα λίγο ζεστὰ τὰ βάζεις σὲ καθαρὸ πανάκι καὶ τὰ βάζεις πάνω στὰ μάτια.

ε΄

Κεῖνον ποὺ πονοῦν τὰ μάτια τ᾽ κοκκινίζνε καὶ τσιμπλιάζνε τὸν βάζνε ἀβδέλλες.

Ἔβαζαν τὶς ἀβδέλλες μέσα σ᾽ ἕνα ποτηρόκι 5–6 καὶ τὸ ἀκουμπούσανε στὸν πάτο τ᾽, κεῖ ποὺ βγαίν᾽ τὸ κόπριο. Ὅταν ἔπιαναν τσίμπαανσὰν τὸ ψύλλο, ἄφου ἔφαγαν μόνες ἔπεφταν στὸ ποτηράκι. Γιάνισκαν τὰ μάτια.

Ἡράκλεια

στ΄

Ἕνα κουταλάκι γλυκὸ τριαντάφυλλο τὸ βάζεις σὲ πανάκι καὶ δυό, τρία βράδια τὸ βάζεις πάνω στὸ μάτι καὶ γιανίσκει.

ζ΄

Τὰ φύλλα τοῦ τριαντάφυλλου τοῦ γλυκοῦ τὰ ξεραΐνε καὶ τὰ κρῦβνε γιὰ τὸ ματόπονο. Τὰ βράζνε, τὰ βάζνε σὲ πανάκι καὶ τὰ βάζνε πάνω καὶ περνάει ὁ ματόπονος.

Καστανιὲς

η΄

Βράζεις ζαμποῦκο, βάζεις καὶ λίγη γαλαζόπετρα, ὠφελεῖ.

θ΄

Μαζεῦνε τὸ διάκρυ ποὺ στάζει ἀπὸ τὸ κλαδεμένο κλῆμα, μ᾽ αὐτὸ πλῦνε τὸ πονεμένο μάτι καὶ θεραπεύεται.

Σηλυβριὰ

90. Γιὰ τὸν μουσαφίρη.

Σὰν εἴχαμε μουσαφίρη [1]) τότε φώναγαμε μιὰ γυναῖκα ποὺ ἤξερε τὴ

---

1) Ματόπονος μὲ ἐξανθήματα.

SISMANOGLIO MEGARO

γητειὰ καὶ τὸν γήτευε. Ἔπαιρνε ἕνα μαυρομάνικο μαχαῖρι καὶ μ' αὐτὸ σταύρωνε τὸν μουσαφίρη τὸ βαστοῦσε κ' ἔλεγε μέσα στὸ νοῦ:

Σαράντα πελεκάνιδοι [1]) πελεκούσανε
τὴν Παναγιὰ θρονὶ καὶ τὸν Χριστὸ σημαντρόξυλο.
Τινάχθηκε τοῦ πρώτου πελεκάνιδου ἡ πελεκουδιὰ
καὶ μπῆκε στοῦ φτωχοῦ τὸ μάτι κι' ὁ φτωχὸς ἔκλαψε.
Πῆγε κι' ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ ρώτησε, γιατὶ κλαῖς;
Καὶ κεῖνος ἀπεκρίθηκε:
Σαράντα πελεκάνιδοι πελεκούσανε
τὴν Παναγιὰ θρονὶ καὶ τὸν Χριστὸ σημαντρόξυλο.
Τινάχθηκε τοῦ πρώτου πελεκάνιδου ἡ πελεκουδιὰ
καὶ μπῆκε στοῦ φτωχοῦ τὸ μάτι κι' ὁ φτωχὸς ἔκλαψε.
Χαμογέλασε ὁ Χριστός, εἶπε εἶναι κανένα δύσκολο;
Πάρε ἕνα μαυρομάνικο μαχαῖρι σταύρω το τρεῖς φορὲς
καὶ φύσα τρεῖς φορὲς νὰ γιάνῃ.

Τὸ σταύρωνε τρεῖς φορὲς ἡ γιατραῖσα μὲ τὸ μαυρομάνικο μαχαῖρι, τρεῖς φορὲς τὸ φύσαγε καὶ γιάνισκε.

Ἀφοῦ τὸν γήτευε ἔκαμνε ψωμὶ ψιχιὰ φρυγανιά, τὄβρεχε μέσ' στο κρασὶ καὶ τὄδενε πάν' στὸ μάτι, τὸ πρωὶ πρὶν νὰ βγῇ ὁ ἥλιος εὕρισκαμε ἕνα σκυλὶ μαῦρο καὶ τὄδιναμε κ' ἔλεγαμε:

Ἔχω ἕνα μουσαφίρη
καὶ τὸν φιλεύω νὰ φύγῃ.

Καλλικράτεια

91. Διὰ τοῦ ματιοῦ τὸ ἀσπράδι.

* Νὰ πάρῃς ἕνα περιστέρι μαῦρο, νὰ βγάζῃς κάθε πρωὶ ἕνα πούπουλο ἀπὸ φτερό του καὶ νὰ τὸ στάζῃς ἐκεῖνο τὸ αἷμα εἰς τὸ ἀσπράδι ἐπάνου, χάνεται.

92. Γιὰ νὰ μὴ κολήσῃ ματόπονο.

Ὅταν τοῦ ἀντικρυνοῦ σ' τὰ μάτια πονοῦν γιὰ νὰ μὴ κολήσῃς λὲς τρεῖς φορές:

1) Ξυλουργοί.

Ἐσὺ μέλι καὶ γὼ κουρέλι
Ἐσὶ μέλι καὶ γὼ κουρέλι
Ἐσὺ μέλι καὶ γὼ κουρέλι.

Καὶ δὲ κολνᾶς.

Ἡράκλεια

93. Σὲ κριθαράκι καὶ σκουπίδι στὸ μάτι.

α'

Πέρνεις κριθάρι, σταυρώνεις μ' αὐτὸ τὸ κριθαράκι καὶ λὲς τρεῖς φορές:

Αἴ Γιώργη Καβαλάρη,
μὲ σπαθὶ καὶ μὲ κοντάρι
δόσ' με τὸ κλειδάκι σου
ν' ἀνοίξω τὸ ματάκι μου
νὰ δῶ τὶ ἔχει μέσα.
—Γιὰ σιτάρι, γιὰ κριθάρι,
γιὰ κουκκὶ μαργαριτάρι.

Καὶ περνᾶ.

Κονομειὸ

β'

Ὅποιος ἔχει στὸ μάτι κριθάρι πέρνει ἕνα κριθάρι καὶ τὸ ρίχνει μέσα στὸ φοῦρνο καὶ λέγ' τρεῖς βολές:

Ἂν θὰ φυτρώσ' τὸ κριθάρι,
νὰ βγῇ καὶ τὸ κριθάρι στὸ μάτι μ'.

Καστανιὲς

γ'

Πέρνεις τρία κριθάρια ἀπὸ ἀλογήτικη κουπριὰ καὶ μὲ τὸ κάθε κριθάρι σταυρώνεις τὸ μάτι καὶ λές:

Ἂν σὲ πάρω καὶ σὲ ματαφυτέψω [1])
τότε νὰ βγάλω κριθάρι στὸ μάτι.

Ὕστερα τὰ κριθάρια ρίχνεις σὲ μιὰ ἄκρη καὶ δὲ ματαβγάζεις.

Μάδυτος

1) Ξαναφυτέψω.

SISMANOGLIO MEGARO

δ΄

Τὸ κριθάρι τὸ σταυρώνει ὁ παπᾶς στὴν ἐκκλησία μὲ τὴν ἁγία λόγχη κι' ὅταν ὀμπιάσει [1]) τὸ σπάνουν μὲ τὴν μύτη τοῦ κριθαριοῦ καὶ περνάει.

Σηλυβριὰ

ε΄

Ἂν ἔμπαινε σκουπίδι στὸ μάτι σ', ἔλεγες τρεῖς φορές :

Ἂν εἶναι χῶμα νὰ λυώσ'
ἂν εἶναι σκουπίδι νὰ πέσ'.

Ἔφτυνες τρεῖς φορὲς σὰν τὸν παπὰ ποὺ φτύν' στὴ βάπτιση, κ' ἔβγαινε.

Δημοκράνεια
Ἐπαρχίας Μειρῶν καὶ Ἀθύρων

94. Μαυροτήγανο.

α΄

* Εἰς μαυροτήγανο εἰς τὴν ἀρχὴ ὅταν ἔβγει νὰ κάνεις πλάσμα [2]) μὲ χάσικο ἀλεῦρι καὶ πετιμέζι, νὰ τὸ ἀλλάζῃς συχνά, τὸ σκοτώνει.

β΄

Βγαίνει μιὰ μαύρη φοῦσκα καὶ πονεῖ πολύ. Ἅμα τὴ δγεῖς νὰ πάρῃς μιὰ κόκκινη κλωστὴ μεταξωτὴ καὶ νὰ τὴν περάσῃς μὲ τὸ βελόνι καὶ νὰ τὴν ἀφίσῃς 24 ὧρες, περνάει.

Καστανιές

95. Στὸν μηνιγγίτη.

Τὶς βδέλλες στὸ μηνιγγίτη τὶς ἔβαζαν στὰ ζνίχια, στὸ λαιμὸ 'πὸ πίσω καὶ γιατρεύουνταν.

96. Γιὰ τὸ ξεμέθυσμα.

Στοῦ μεθυσμένου τὸν ὀφαλὸ βάζνε κουπανισμένα κρομμύδια

1) Ὅταν κάνει πῦον.
2) Ζύμη, πλάση.

μὲ τὸ ἅλας καὶ τὸν δίνε νὰ φάγῃ γιαοῦρτι γιὰ νὰ ξεμεθύσ'.

Ἀμυγδαλιὰ

97. Γιὰ τὸν μέθυσο.

Πλύνε τοῦ μέθυσου τὰ ροῦχα μὲ τὸ σαπούνι ποὺ ἔπλυναν τὰ νεκρικὰ [1]) ροῦχα τοῦ πεθαμμένου καὶ τότε ποτὲς δὲ ξαναμεθάει.

Σκοπὸ
ἐπαρχίας Σαράντα Ἐκκλησιῶν

98. Διὰ μέση ὁποὺ πονεῖ πλάστρι.

α΄

* 2 δράμια θυμιάμα καλό, 2 δράμια μαστίχα, 2 δράμια πιπερόριζα, 2 δράμια κεφὲ-κίμνο, 2 δράμια τσὰμ-σακίζ [2]), 2 δράμια μερμὲρ-ἰλί, νὰ τὰ κουπανίσῃς ὅλα μαζύ, νὰ τὰ ἀνακατεύσῃς, νὰ ἀλείψῃς τὴν μέση τρεμεντίνα καὶ πισπιτίσεις καὶ αὐτὰ ἀπὸ πάνου, νὰ πάρῃς καὶ γαλάζια κόλα [3]) νὰ τὴν τρυπήσῃς μὲ καρφίτσα καὶ νὰ ζεστάνῃς καὶ καλὸ ρακὶ νὰ τὸ βουτήσῃς καὶ νὰ τὸ βάλῃς ἀπάνου καὶ ἕνα πανὶ ἀπὸ πάνου καὶ τὸ ζεσταίνεις μὲ τὸ σίδερο ἕως ὅτου πιάσει. Ἀντὶ χαρτὶ καὶ μαλλὶ ἄπλυτο καλὸ εἶναι.

β΄

* Νὰ ξύσῃς ἀρκετὸ ἄπιαστο σαπούνι νὰ πάρῃς καὶ δυὸ ἀσπράδια τοῦ ἀβγοῦ νὰ τὰ χτυπήσῃς καλὰ ἕως ὅτου νὰ ἀσπρίσουν καὶ ἔπειτα βάζεις καὶ ὡς ἕνα φλυτζάνι ρακὶ σπίρτο. Καὶ τὰ χτυπᾶς ὅλα μαζὺ καὶ τὰ ἀλείφεις ἐπάνου εἰς στουπὶ καὶ τὸ βάζεις εἰς τὸν πόνο.

γ΄

* Νὰ πάρῃς ἕνα κερὶ 10 παραδιῶν, χαβάτσιβα 10 παραδιῶν, μουμνιὰ [4]) 10 παραδιῶν· βλατένι, νὰ ἀνελῇς ὅλα μαζὺ καὶ βουτᾶς τὸ πανὶ καὶ τὸ βάζεις ἐπάνου εἰς τὸν πόνο.

1) Τὰ ροῦχα ποὺ φοροῦσε ὁ νεκρὸς ὅταν ξεψυχοῦσε
2) Λ. Τ. Τερεβενθίνη.—3) Χαρτί.—4) Λ. Τ. Κερί.

SISMANOGLIO MEGARO

99. Μητρικά.

Ὅποια πάσχει ἀπὸ μητρικὰ βράζει ἀβατουνιᾶς ρίζα, τσουκνίδια φύλλα καὶ καρυδόφυλλα καὶ τὰ πίνει.

Καδή-κιοΐ, ἐπαρχίας Σηλυβρίας

100. Πόνος στὴ μήτρα.

Παίρνεις τὴ τσουκνίδα τὴν πλύνεις τὴν στραγκᾶς, τὴν βάζεις στὴ φωτιὰ καὶ ρίχνεις λίγο λαδάκι, σὰν μαλακώσ' τὸ βάζεις πάνω στὸν πόνο τῆς μήτρας καὶ γιανίσκει.

Καδή-κιοΐ

101. Στὴ μήτρα ἀέρα.

Σὰν ἔχ' ἀέρα ἡ μήτρα, βράσε φλησκούνι πολὺ νὰ γίνη μαῦρο, κάνε κλύσμα καὶ σὲ περνάει, καταλαβαίνεις ποὺ βγαίνει ὁ ἀέρας.

102. Τὸ νταλάκι [1]).

Εἶναι ἄσπρη φούσκα καὶ τρώγει.

Ἄναψε σπίρτο 'γγυαξ' το [2]) ἀπάν' καὶ σβύσ' το. Ἀνάφτιε 4 καὶ 5 σπίρτα ὥς ποὺ νὰ ταραχθῆ ὁ ἄρρωστος καὶ καταλάβη τὸ κάψιμο, τότε δὲν καίει ἄλλο καὶ περνάει.

Σὰ δὲ τὸ προλάβης ψήνεις γκιόστασι [3]) στὴ φωτιὰ καὶ γίνεται ἄσπρο, βάζεις χαμούρι γύρω στὴ πληγὴ καὶ ρίχνεις λίγη γκιόστασι πάνω στὴ πληγὴ κι' ἀπὸ πάν' λίγο νερό, κεῖνο τὸ καίει καὶ περνάει.

Οἱ γιατροὶ αὐτὰ τὰ καῖνε μὲ τὸ καρφί.

Ἡράκλεια

103. Ξέκομμα μωροῦ.

Τὸ καλοκαῖρι δὲ ξέκοφταν τὸ μωρὸ ποὺ βύζανε, περίμεναν νἄλθη ὁ Σεπτέμβριος νὰ δροσίση ὁ καιρὸς κ' ὕστερα νὰ τὸ ξεκόψνε.

---

1) Λ. Τ. Κακοήθης φλύκταινα.— 2) Ἀκούμπισέ το.— 3) Λ. Τ. Γαλαζόπετρα. θεϊκὸς χαλκός.

104. Στὸ ξεπάγιασμα.

α'

Βράζεις κάστανα μὲ τὸ νερό, τὰ βγάζεις καὶ σὲ κεῖνο τὸ ζουμὶ βουτᾶς τὰ ξεπαγιασμένα χέρια ἢ πόδια καὶ γιατρεύουνται.

Σηλυβριά

β'

Ὅταν ἔχεις ξεπαγιάσματα χώνεις τὰ χέρια καὶ τὰ πόδια μέσα στὸ ζεστὸ αἷμα τοῦ γουρουνιοῦ μόλις τὄσφαξαν.

Δελειῶνες
ἐπαρχίας Σηλυβρίας

105. Ὁ Παρμένος.

α'

Μακρυὰ 'πὸ δῶ, ὅταν κανεὶς εἶναι καλὰ καὶ μονομιᾶς παθαίν' ἀρρώστια, εἶναι παρμένος ἀπὸ ξωτικὰ ποὺ εἶναι οἱ διαβόλ', οἱ διαβόλσες, οἱ ὄξω 'πὸ δῶ, οἱ τρισκατάρατοι. Ὁ παρμένος τὴ νύχτα γιὰ τίποτε πάτσε, γιὰ σὲ ρέμα πέρασε κ' ἤτανε κακιὰ ἡ ὥρα, γιὰ πάτσε στάχτη, γιὰ κατοῦρσε σὲ στάχτη, κεῖ στὴ στάχτη ὅλ' οἱ ἀναθεματισμένοι τρωγυρνοῦνε κι' ὅποιος τήνε πατήσ' νύχτα παθαίν' ἀερικό, γι' αὐτὸ δὲν τὴν ἔρριχναν κατὰ μεσῆς τὸ δρόμο, τὴν ἄφιναν σὲ μιὰ ἄκρη γιὰ νὰ μὴ τὴν δρασκελῆσνε. Ὅταν κοιμούντανε τὴ νύχτα δὲν ἄφιναν ἀνοιχτὸ παράθυρο, μὴν μπεῖ μέσα τὸ δαιμόνιο. Φυλάγουνταν ἀπὸ τὸν κακὸ ἀγέρα καὶ τὴν κακιὰ τὴν ὥρα, ξέσκεποι δὲ κοιμούντανε.

Ἀερικὸ καὶ παρμένος ἕνα εἶναι. Αὐτὴ ἡ ἀρρώστια εἶναι χειρότερο ἀπὸ τὸ πάτημα καὶ τὶς ἄλλες ἀρρώστιες, αὐτὸς ποὺ ἔπαθε ἀερικὸ δύσκολα γλυτών' ἀπ' τοῦ χάρου τὸ στόμα, ἔχ' πολλοὶ πόνοι κ' εἶναι κατάκοιτος χρόνια ὡς ποὺ νὰ πεθάν'.

Τὶς ἄλλες ἀρρώστιες ξέρνε μὲ γιατρικά, μὲ γητειὲς καὶ τὶς γιατρεῦνε, αὐτήνα δὲ καλοξέρνε νὰ τήνε γιάνε.

Γιὰ νὰ γιατρευθῆ κάνε πρῶτα τοῦ διάβολου. Ἡ γιάτρισα ἔπαιρνε σ' ἀφόριο πράσινο πινάκι ἁρπακτικὸ νερὸ κ' ἔρριχνε μέσα μιὰ λόθρα [1]) ποὺ πῆρε ἀπὸ κρυφὰ ἀπ' τὸν πεταλωτή, λίγο κριθάρι, λίγο μέλι, μιὰ

---

1) Καρφὶ ποὺ κάρφωναν τὸ πέταλο στ' ἄλογα, στὰ βουβάλια καὶ στὰ βώδια. Οἱ λόθρες ἦσαν τρίω εἰδῶν καὶ τὶς ἔκαμναν ἀπὸ μαλακὸ σίδερο τῆς Σουηδίας.

παληὰ χτένα κ' ἕνα κλωνάκι βασιλικὸ δεμένο μὲ κόκκινη κλωστή, φύλαγε καὶ σφάλναν οἱ ὧρες καί πάγαινε στὸν ἄρωστο καὶ τὸν ράντιζε μὲ τὸ βασιλικὸ ἀπ' τὸ νερὸ τοῦ πινακιοῦ κ' ἔλεγε :

Σὲ δίνω χτένα νὰ χτενίσης τ' ἄλογο σ',
σὲ δίνω λόθρα νὰ καλιβώσης [1]) τ' ἄλογό σ',
σὲ δίνω κριθάρι νὰ ταΐσης τ' ἄλογό σ',
σὲ δίνω κόκκινη κλωστὴ νὰ βάλς χαλινάρι στ' ἄλογό σ',
σὲ δίνω βασιλικὸ νὰ μοσχισθῆς,
σὲ δίνω γλυκὸ νὰ φᾶς, νὰ γλυκαθῆς
καὶ νὰ δόσης τοῦ ἄρρωστου τὴ γειά.

Ὕστερα ράντιζε καὶ σ' ὅποιο μέρος εἶχ' ὑποψία π' ἀρρώστησε ὁ ἄρωστος, ἔσβυνε τὸ φῶς καὶ πήγαινε σὲ σταυροδρόμι κ' ἔσπανε τὸ πινάκι. Ἂν δὲ λαλοῦσ' ὁ πετεινὸς δὲν τὸ ἄναφτε κ' ἡ πόρτα τ' ἄρρωστου δὲν ἀνοίγ' ὡς τὸ πρωί.

Ὕστερα τὸν ἔκαμναν χάρες, ἔστελναν ἕνα πουκάμσο τ' στὴν ἐκκλησία νὰ τὸ διαβάσ' ὁ παπᾶς [2]) καὶ νὰ τὸ φορέσ' ὁ παρμένος καὶ τὸν κοινωνοῦσαν τρία Σαββάτα καταποδιαστά.

Ξάστρο
Ἐπαρχίας Σηλυβρίας

β'

Θὰ πάρεις τριῶ λογιῶ ζάχαρη κουπανισμένη σ' ἀφόριο πινάκι καὶ ἅμα βραδυάσ', ποὺ μαζεύεται ὁ κόσμος μέσα τότε βγαίν' μιὰ γυναῖκα ἢ ἄντρας καὶ ρίχνει ζάχαρη πάν' στὸν ἄρωστο, ρίχνει γύρω στὸ σπίτι τρεῖς βραδυὲς κατὰ σειρὰ καὶ τὴν τρίτη βραδυὰ τὴν περισσεμένη τὴν ρίχνει σὲ σταυροδρόμι καὶ σπάνει τὸ πινάκι.

Καστανιές

γ'

Πέρνεις νερὸ ἀπὸ τρία ἁγιάσματα ἢ ἁγιασμὸ ἀπὸ τρεῖς ἐκκλησίες, βάζεις μέσα 9 κουκκιὰ κριθάρι καὶ 3 κουκκιὰ ζάχαρη, πίνει, νίβεται ὁ παρμένος καὶ τὸ ἄλλο χύνεις κεῖ ποὺ κουρνιάζνε οἱ ὄρνιθες. Ὕστερα τὸν ἀφίνει στὴ βοήθεια τοῦ Χριστοῦ κ' ἴσως γίνει καλά.

Ἡράκλεια

1) Νὰ πεταλώσης.

2) Ὅταν ἔκαμναν γιὰ τὰ ξωτικὰ ποῦ ἦτανε τοῦ διάβολου καὶ πήγαιναν ὕστερα στὸν παπὰ καὶ τὸ ξομολογούντανε, ὁ παπᾶς τὶς ἔβαζε κάνονα.

106. Στὸ πέσιμο ἀπὸ κακιὰ ὥρα.

Κεῖ ποῦ πέφτει κανείς, λάφσα [1]) νὰ ρίξῃ; λιγάκι γλυκό, ζάχαρι μὲ νερό, γιὰ νὰ γλυκάνης τὴν κακιὰ ὥρα.

Καστανιὲς

107. Γιὰ νὰ φύγῃ ὁ Βρυκόλακας.

Ὅταν κακονειρεύεσαι νὰ κουνήσης τὸ μεγάλο δάχτυλο τοῦ ποδιοῦ σ' καὶ γλήγορα ἔρχεσαι στὸν ἑαυτό σ', λὲς καὶ τὸν ἐξορκισμὸ καὶ φεύγει ὁ Βρυκόλακας.

108. Ὅταν σὲ πλακώσ' ἡ μώρα [2]).

Κάμνεις τὸ σταυρό σ' καὶ λὲς τὸν ξορκισμό :

Μαύρη κερὰ Μαγδαληνή,
πῶς πλαγιάζεις [3]) μοναχή ;
—Δὲ πλαγιάζω μοναχή,
ἔχω Πέτρο, ἔχω Παῦλο,
ἔχω δώδεκ' Ἀποστόλοι.
Τὰ βαγγέλια ἀνοιχτά,
ἀνοιχτὰ παρανοιχτὰ [4])
κι' ὁ Χριστὸς τὰ μελετᾶ.
Τοῦ Χριστοῦ τὸ δεκανίκι
στὸ προσκέφαλό μου τὄχω,
ὅποιος ἔλθει κατὰ μένα,
κατακέφαλα τὸν πέρνω.
Μαύρη κάτα [5]) στὴ γωνιά μου,
μαῦρος σκῦλος στὴν αὐλή μου.
Μαυρομάνικο μαχαῖρι
ἀπὸ κάτ' τὴν κεφαλή μου

Φανάρι

109. Ὁ ἴσκιος

Στὸ χωριό μας τὴ Στράντζα θὲ νὰ πάγη ὁ ἴσκιος στὸ κρεββάτι τῆς Πανιῶς κι' αὐτὴ μαρτυροῦσε κάθε βράδυ. Ἔκαμε παιδὶ ἀπ' αὐτὸν κι' ὁ

1) Ἀμέσως.—2) Ἐφιάλτης.—3) Κοιμᾶσαι.—4) Ὅλως διόλου ἀνοιχτά.—5) Γάτα.

καϋμένος ὁ ἄντρας της κι' αὐτὴ δὲ μποροῦσαν νὰ γλυτῶσνε ἀπὸ τὸν ἴσκιο.

Ἔγινε πόλεμος καὶ λέγει τὴν Πανιὼ ὁ ἴσκιος: γώ θὰ πάγω μακρυὰ στὸν πόλεμο καὶ σὰ σκοτωθῶ θἄλθ' νὰ πέσ' μπρὸς στὸ παραθύρι σ' ἕνα μαῦρο πουλὶ σκοτωμένο.

Πέρασαν χρόνια τώρα, εἶδε τὸ μαῦρο πουλὶ σκοτωμένο μπρὸς στὸ παραθύρ' της καὶ γλύτωσε ἡ γυναῖκα.

Στὸ Φανάρι μιὰ γυναῖκα νωπολουσμένη [1]) πῆγε κ' ἔβγαλε νερὸ ἀπ' τὸ πηγάδι κ' ἔσκυψε κ' εἶδε τὸ ἴσκιο της. Κείν' τὴν ὥρα μπῆκε τὸ κακὸ μέσα. Ἀπὸ τότε τὴ νύχτα δὲν ἡσύχαζε, εἴρχουνταν κάθε βράδυ ὁ ἴσκιος καὶ μπερδεύουνταν μαζύ της καὶ δὲν τὴν ἄφινε ἡσυχία καὶ δὲν τὴν ἄφινε νὰ χαρῆ τὸν ἄντρα της καὶ τὰ παιδιά της.

Ἔκανε χάρες μὰ τίποτε δὲ τὴν ὠφέλησαν. Τὴν εἶπαν: ἂν ἔκαμενε ὁ ἄντρας της μιὰ θυμωνιὰ μὲ χορτάρι καὶ στὴ μέσ' στὴ θυμωνιὰ ἔμπαινε κείνη καὶ τὴν ἔδινε φωτιά, θὰ καίουνταν ὁ ἴσκιος καὶ θἄβρισκε τὴ σωτηρία.

110. Μάγια [2]) γιὰ τὴν ἀγάπη.

α'

Βράζεις ὁλόκληρο τ' ἀγαποβότανο [3]), βράζοντας ποὺ κυλάει μέσα στὸ νερὸ μελετᾶς καὶ λές:

Ὅπως βράζει στὴ φωτιὰ καὶ κυλάει
ἔτσι νὰ βράζῃ καὶ κεῖνος γιὰ μένα.

1) Ἡ νωπολουσμένη δὲ παίρνει νερὸ ἀπ' τὸ πηγάδι, νύχτα δὲ πέρνει νερὸ ἀτ' τὴ βρύση, δὲ ξεβγαίν' ἀπ' τὸ σπίτι κι' ἂν βγεῖ νὰ βάλη στὸ κεφάλι ἕνα κουκκι ἅλας, ἕνα θυμιάμα καὶ νὰ φτύσ' κατὰ γῆς τρεῖς φορές.

Τὴν φυσάγει κακὸς ἀγέρας καὶ παθαίν κ' οἱ νεράϊδες τὴν πέρνουνε τὰ μυαλά.

2) Φίλτρα ἐρωτικά. Τὰ μάγια πιάνε περισσότερο τὴ Μεγάλη Σαρακοστὴ καὶ τὸ Σαραντάμερο ποὺ νηστεύνε. Γιὰ νὰ πιάσνε ἔλεγαν ἕνα ψέμα ποὺ νὰ τὸ πιστεψ' ὁ κόσμος.

Ἔλεγαν ὅτι οἱ μάγισσες κατέβαζαν τὸ φεγγάρι. Τῆς ἰδίας, «Θρακικὰ» 1936 Παραδόσεις τῆς Θράκης, σελ. 265, 302—3. Ἔλεγαν ὅτι ἔβγαιναν γυμνές τὴν παραμονὴ τ' ἅϊ Γιωργιοῦ τὰ μεσάνυχτα κ' ἔπαιρναν τὸ μπερεκέτι ἀπὸ τὰ σπίτια, τὰ χωράφια ἢ τὶς ἀγελάδες. Τῆς ἰδίας, «Μεσαιωνικὰ Γράμματα» 1931. Οἱ μάγισσες, σελ. 154 - 5

3) Χόρτο χαμηλό, ἡ ριζίτσα του εἶναι ἴσια, ἔχει ἕνα στρογκυλὸ σὰ ροβυθάκια ἀπὸ δῶ κ' ἕνα ἀπὸ κεῖ, κάμνει λουλούδια σὰν τῆς κουκκιᾶς, μὲ χρῶμα, κοραλλὶ καὶ ἄσπρο.

Τὸ τραβᾶς ἀπ' τὴ φωτιὰ καὶ λὲς πάλι τρεῖς φορές:

Ὅπως βράζει στὴ φωτιὰ καὶ κυλάει
ἔτσι νὰ βράζῃ καὶ κεῖνος γιὰ μένα.

Ὕστερα τ' ἀγαποβότανο κάμνεις φυλακτὸ καὶ τὸ φορεῖς. Πάντοτε σ' ἀγαπάει, ἀπ' τὶς γονιοί τ' ξέκαμνε ἀπὸ σένα ὄχι. Κι' ὅποιον ἤθελες τὸν ἔκαμνες γαμπρό.

Καστανιές

β'

Ἔβαζες τρεῖς πιπεριὲς τσοῦσκες [1]) σ' ἕνα καφὲ ἰμπρίκι κ' ἔβραζαν. Τὸ ἰμπρίκι τὸ ἔβαζες καὶ τὸ ἔβγαζες στὴ φωτιὰ κ' ἔλεγες:

Ὅπως βράζει τὸ πιπέρι καὶ καίει
ἔτσι νὰ καίγεται καὶ κεῖνος γιὰ μένα.

Ἀπὸ κεῖνο τὸ νερὸ τοῦ πιπεριοῦ, γιὰ ἀπάν' του νὰ ἔρριχνες, γιὰ νὰ τὸν πότιζες λίγο καὶ σ' ἀγαποῦσε. Ὕστερα ὅλ' τὴ νύχτα τρωγιρνοῦσε. Ἡ Φροσύν' ὅλο καλοὶ γαμπροὶ ἔκαμνε γιατὶ ἤξερε καὶ τἄκαμνε.

Δελειῶνες

γ'

Πέρνουν μονόγαλο, γάλα μάνας καὶ κόρης ποὺ γέννησαν τὸν ἴδιο καιρὸ καὶ βυζάνουνται κ' οἱ δυό, τὸ ἀφίνε 40 μέρες στὴν ἐκκλησία γίνεται σὰν καϊμάκι καὶ τὸ τρῶνε ἀπὸ λίγο τὸ παλληκάρι καὶ τὸ κορίτσι.

Ἡράκλεια

111. Μάγια γιὰ τὸ κορίτσι καὶ τὸ παλληκάρι, τὸν γαμπρὸ καὶ τὴ νύφη.

α'

Τὴν ἀνεψιά της στὴ Τζετὼ ἔκαμιαν μάγια. Στὸ σπίτι τῆς ἀνεψιᾶς της πῆγε μιὰ γυναῖκα καὶ γύρεψε δανεικὸ ἀλεῦρι. Μόλις ἔφυγε, ἔσφιξε ἡ καρδιά της κ' ἔγινε σὰν κουβάρι κ' ἔπαθε μεγαλο κακό, μιὰ τὴν ἔπιανε καὶ μιὰ τὴν ἄφινε, ἔλνωνε σὰν τὸ κερί.

Τὴν πῆγαν στὴ Σηλυβριά, ὁ χότζας ἔλυσε τὰ μάγια κ' ἔγινε καλά.

β.

Ὅταν κορίτσι καὶ παλληκάρι ἀγαπιοῦνται κ' οἱ γονιοί τοῦ ἑνοῦ δὲ

1) Πιπέρια κόκκινα ποὺ καίνε πολύ.—2) Τὸν ἔδινες νὰ πιῇ.

θέλνε νὰ παρθοῦνε, πέρνε οἱ γονιοὶ ἕνα σαπούνι καὶ κολνοῦνε ἀπάν' τρίχες σκύλου καὶ γάτας, τὸ τυλίζνε γύρο μὲ κλωστὲς παρμένες ἀπ' τὸ φόρεμα τοῦ κοριτσιοῦ, γιὰ τοῦ παλληκαριοῦ, ποὺ θέλνε νὰ τὸ κάνε μάγια, τὸ ρίχνε στὴ θάλασσα, γιὰ σὲ πηγάδι καὶ μελετοῦνε :

"Οπως λυών' τὸ σαπούνι,
ἔτσι νὰ λυώσ' κ' ἡ ἀγάπη τους
κι' ἂν παρθοῦνε, νὰ μαλῶνε
σὰν τὸν σκῦλο μὲ τὴ γάτα.

'Επιβάτες

γ.

Μιᾶς κοπέλλας ὁ ἀρβωνιαστικὸς τὴν παράτσε κι' ἀγάπσε ἄλλην. 'Η μάννα τ' γιὰ νὰ σχαθῆ τὴν ἄλλην πῆρε τὸ φακίολ' της τὸ καλὸ κ' ἔκανε μάγια. 'Ο γιός της ξεμάκραινε καὶ πῆρε τὴν ἀρβωνιαστικιά τ' Παντρεύτηκαν κι' ὡς τὰ τελευταῖα ἔζηγαν ἀγαπημέν'.

Φανάρι

δ'

'Απὸ τὰ κουφέτα τῆς χαρᾶς ἂν κανεὶς ἔχ' ὄχθρα τὸν γαμπρό, γιὰ τὴ νύφη, τοὺς κάμνει μάγια.

Μιὰ ἔρριξε μέσα στὸ πηγάδι κουφέτα καὶ 30 ἀλογίσιες τρίχες, 1 ἄσυρτο [1]) σαπούνι, 60 βελόνια καινούργια, 3 γαλάζια γυάλινα μάτια, 1 κομμάτι πανὶ ἀπὸ τὸ φουστάνι τῆς νύφης.

"Αν ἔλυωνε τὸ σαπούνι θὲ νὰ πεθάν' ἡ νύφη, μόνε τραβώντας μὲ τὸν κουβὰ νερὸ ἀπ' τὸ πηγάδι σκάλωσαν καὶ βγῆκαν. Μαζὺ ἤτανε καὶ τὰ κουφέτα λυωμένα ποὺ ἀπόμναν μόνε τ' ἀμύγδαλα ποὺ εἶχαν μέσα.

Φανάρι

ε'

Μιὰ πεθερὰ δὲν ἤθελε νὰ ξαναπαντρευθῆ ὁ γαμπρός της ἀφοῦ πέθανε ἡ κόρ' της κ' ἔκανε μάγια τὴ νύφ' καὶ τἄκρυψε κάτ' ἀπ' τὴ σκάλα ποὺ θὰ γύριζαν ἀπ' τὴν ἐκκλησία ἀφοῦ στεφανώνουνταν γιὰ νὰ τὰ πατήσ' ἡ νύφ'. Τὰ πάτσε ὁ γαμπρὸς κι' ἀπὸ κεῖ ποὺ ἤτανε γερὸς καὶ ροδοκόκκινος, πάθιασε καὶ πέθανε.

Κερμένη

στ'

Γιὰ τὸν γαμπρὸ τῆς κερὰ Παγώνας, ποὺ ἄλλη τὸν ἤθελε γιὰ τὴν κόρ' της, τὸν ἔκαμε μάγια.

112. Γιὰ νὰ μὴ σὲ πιάσνε τὰ μάγια.

α'

Σκαλώνεις καλὰ ἕνα βελόνι ἀπάνω σ' καὶ μελετᾶς:
"Αν βρεῖ τὸ βελόνι καὶ τὸ περάσ'
τότες νὰ πιάσνε τὰ μάγια τ'.

β'

"Οταν μάθεις ποὺ σὲ κάνε μάγια, γιὰ νὰ μὴ σὲ πιάσνε λές:
Κλούβια
κι' ἄπιαστα.

γ'

Σὰν πιάσεις αὐτήνα ποὺ σὲ κάμνει μάγια νὰ φορῆς τὸ πουκάμισό σ' 'πὸ τὴν ἀνάποδη καὶ τὸ μπρὸς πίσω καὶ νὰ πῆς τόμ [1]) τὴ διῆς
Θεός, Θεά, Θεῖον πνέμα.

Τζετὼ

113. Μὲ τὶ κάνε μάγια τὸν γαμβρὸ καὶ τὴ νύφη.

Τὸ φυτίλ' ἀπ' τὶς λαμπάδες τῆς χαρᾶς, ἂν τὸ βρεῖ ὁ ὀχθρὸς μπορεῖ νὰ κάνη μάγια. Γι' αὐτὸ ἂν εἶναι μεγάλο, τὸ κόφτ' ἡ μητέρα γιὰ ἡ ἀδελφὴ τῆς νύφης κι ἂν δὲν ἔχ', μιὰ συγγενής της τὸ πάγει στὴν ἐκκλησία καὶ τὸ βάζει κάτ' ἀπὸ τὴν ἁγιὰ Τράπεζα.

"Αν πάρ' χῶμα ἀπ' τὴν πατησιὰ ποὺ πάτσε ὁ γαμπρός.

'Απὸ τὰ ξουρίδια ποὺ θὰ ξουρισθεῖ. Γι' αὐτὸ τὰ φυλάγνε μαζὺ μὲ τὰ τελιασμένα λουλούδια ποὺ φορεῖ στὴ στεφάνωση, τὰ δένε σὲ μαντήλι καὶ τὸ βράδυ ποὺ κοιμηθοῦνε ὁ γαμπρὸς κ' ἡ νύφη τὰ βάζνε κάτ' ἀπὸ τὸ προσκεφάλι τους καὶ δὲ τοὺς πιάνε τὰ μάγια.

'Απ' τὸ κολλίκι ποὺ ἔστειλε ὁ γαμπρὸς στὴ νύφη, ἂν πάρ' κανεὶς ἀπὸ κρυφὰ κ' ἕνα κομματόπλο καὶ τὸ βγάλ' ἔξω 'πὸ τὸ σπίτι. Γι' αὐτὸ πρόσεχαν νὰ φαγωθῆ ὅλο τὴν ἴδια ὥρα.

Καστανιὲς

114. Προφυλακτικὰ στὸ γαμπρό.

α'

Τὸν γαμπρὸ δέκα πέντε μέρες πρὶν παντρευτεῖ δένε στὴ μέση τ' ἕνα κομμάτι πλεμάτι ποὺ πιάνε τὰ σαφρίδια καὶ λένε :

1) Μόλις.

Ὅταν λυθεῖ τὸ πλεμάτι ’πὸ τὴ μέση τ’
τότε νὰ τὸν πιάσνε τὰ μάγια.

β΄

Ὁ γαμπρὸς κουβαλάει κλειδωμένη κλειδαριὰ στὴ τσέπη τ’, γιὰ μέσα στὸ ζουνάρι κσὶ μελετάει :

Ὅταν ἀνοιξ’ ἡ κλειδαριὰ
τότε νὰ πιάσνε τὰ μάγια.

Ξάστρο

γ΄

Τὸν γαμπρὸ ποὺ θὰ τὸν ντύσνε τὰ παλληκάρια θὰ δέσνε τὴ μέση τ’ μὲ μιὰ λουρίδα ’πὸ καινούργιο χασέ.

Θὰ τὸν βάλνε ὅλα ἀπὸ διπλᾶ, 2 πουκάμισα, τὸ ἕνα, τ’ ἀπὸ μέσα, τὴν τραχηλιὰ [1]) ’πὸ πίσω, 2 σώβρακα, τὸ ἀπ’ ἔξω πῶστειλε ἡ νύφη ’πὸ μπρὸς δὲ θἄν’ σχισμένο· ὅταν ἤτανε ἀνάγκη νὰ πάγη κάπου τὸ ἔσχιζε μὲ τὸ μαχαῖρι, 2 ζευγάρια κάλτσες ’πὸ τὴν ἀνάποδη.

Καὶ τὴ νύφη τὰ κορίτσια ποὺ τὴν ἀλλάζνε, τὴν βάζνε τ’ ἀσπρόρουχα ἀπὸ διπλά. Διπλὴ πουκαμίσα, διπλὸ παντελόνι, διπλὲς κάλτσες ’πὸ τὴν ἀνάποδη.

Ἡράκλειτσ

115. Πῶς λύνουνταν.

Εἶναι ἄντροι ποὺ ξέρνε καὶ λῦνε τὰ μάγια, γυναῖκες κομπολογοῦδες ποὺ τὰ βλέπνε μέσα στὸ πηγάδι κ’ οἱ χοτζάδες ξέρνε νὰ τὰ λύσνε.

α΄

Γιὰ τὸ ἀμπόδεμα φώναζαν κεῖνον ποὺ ἤξερε νὰ τὰ λύσ’. Αὐτὸς ἔκαμνε ἕνα μεγάλο στεφάνι ἀπὸ ἁγιόκλημα καὶ περνοῦσε ἀπ’ αὐτὸ τρεῖς φορὲς καὶ τοὺς δυὸ μαζὺ ὁλόκληρο τὸ κορμί τους, τὸν γαμπρὸ καὶ τὴ νύφη κ’ ἔλεγε :

Θεός, Θεά, Θεοῦ πνέμα.

Καὶ κατ’ ἀπ’ τὸ κρεββάτ’ τους ἔρριχνε ἕνα κομπόδεμα μὲ 9 βόλια παρμένα ἀπὸ σταυροδρόμι καὶ γιάνισκαν.

Τζετὼ

1) Τὸ ἄνοιγμα τοῦ λαιμοῦ, τὴ λαιμόκοψη.

β΄

Ὅταν ὁ γαμπρὸς δὲ μπορεῖ νὰ πάγη στὴ γυναῖκα τ’, κόφτνε κ’ οἱ δυὸ τὰ νύχια τους κι’ ἀπ’ τὰ 20 δάχτυλα, τὰ βάζνε σὲ λίγο νερό, πίνε τὸ νερὸ καὶ νίβουνται. Ὕστερα βρίσκουνται.

γ΄.

Ἡ μάννα τῆς πρώτης του ἀρβωνιαστικῆς πῆρε τὸ φυτίλι ἀπ’ τὶς λαμπάδες ποὺ ἔγινε γαμπρός, χῶμα ἀπ’ τὴ πατησιὰ τ’ καὶ κουφέτα τῆς χαρᾶς καὶ τὸν ἀμπόδεσε.

Ὁ κουμπάρος ἤξερε νὰ τὰ λύσ’ κι’ ἂν δὲν τὄκαμνε θὰ πέθνησκε ὁ γαμπρός.

Πῆρε μπαροῦτι καὶ σκόρδο, εἶπε τὰ λόγια τῆς γητειᾶς, τὰ χτύπσε μὲ τὸ μανίκι [1]) τοῦ τουφεκιοῦ, τὸν πότσε ἀπ’ αὐτὸ καὶ τὸν πέρασε.

Δελειῶνες

116. Γιὰ τὸν ξωδομένο [2]).

α΄

Ὅταν ὁ ἄντρας ξεμακραίν’ ἀπ’ τὴ γυναῖκά τ’ καὶ παγαίνει σ’ ἄλλην-α, ἡ γιάτρισσα ποὺ γητεύει βάζ’ ἀπ’ τὴν ἀνάποδη τὸ πουκάμισό τ’ πάνω στὴν ἀνέμη, τὴν γυρνάει καὶ λέγει τρεῖς φορές :

Ὅπως γυρίζ’ ἡ ἀνέμη
νὰ γυρίσ’ κι’ ὁ .... [3])
κατὰ τὴ γυναῖκα τ’.

Καὶ γύριζε στὴ γυναῖκα τ’. **Καστανιὲς**

β΄.

Νὰ πᾶς στὴν ἐκκλησία πρωὶ καὶ νὰ πάρης ἕνα κερί, ἀπὸ τὴν ἀνάποδη νὰ τ’ ἀνάψεις στὴν Παναγιὰ καὶ νὰ πῆς :

Παναγία μ’, ὅπως γύρσα τὸ κερὶ σὲ σένα ἀνάποδα
νὰ τὸν γυρίσης καὶ κείνονε σὲ μένα.

Διαβάζεις καὶ παράκληση, ὁ παπᾶς μνημονεύει καὶ τῶν δυὸ τὰ ὀνόματα καὶ γυρνάνει κατὰ σένα.

Καστανιὲς

γ΄

Καπνίζνε τὸν ξεμυαλισμένο μὲ λελεγκοφωλιὰ ἢ χελιδονοφωλιὰ καὶ θεραπεύεται.

1) Ὑποκόπανος.—2) Ξεμυαλισμένο.—3) Τὸ ὄνομα τοῦ ξεμυαλισμένου.

SISMANOGLIO MEGARO

δ'

Στὸν ξωδομένο ἄντρα βάζνε ἀπὸ πάνω στὸ κεφάλι τ' τὸ σταρικὸ [1]) κόσκινο καὶ τὸν περεχοῦνε ξεγυμνωμένο μὲ νερό.

117 Γιὰ ἀντρόγυνο ποὺ μαλώνει.

Πέρνε μονόγαλο, καὶ μ' αὐτὸ ἡ γυναῖκα τ' ἀντρόγυνου ποὺ μαλώνει ζυμώνει μὲ τὰ χέρια 'πὸ πίσω καὶ κάμνει κουλουράκι, τὸ κρεμάει στὸ φοῦρνο καὶ ξεραίνεται. Μ' αὐτὸ ταΐζει τὸν ἄντρα της χωρὶς νὰ τὸ καταλάβῃ καὶ περνάει ἡ γνώμη τ'.

Τὸν ταΐσε μάννας κόρης γάλα καὶ τὸν πέρασε.

Τσέρλου

118. 'Η πατημένη [1]).

α'

'Η πατημένη χωρὶς νὰ ἔχ' ἀρρώστια παρακυλιέται στὸ στρῶμα, χλωμιάζει, ἀδυνατίζει, γαλαζεῦνε τὰ χείλια καὶ τὰ νύχια, δὲ θέλει νὰ φάγῃ καὶ μαραίνεται, δυσκολεύεται νὰ πάρῃ ἀναπνοή.

Πατιοῦνται πιὸ πολὺ τὰ Δωδεκάμερα ποὺ εἶναι ὅλα τὰ δαιμόνια, ζούζουλα, τὰ ρημώματα τὰ ἀργατὰ στὸ ποδάρι καὶ τὸ περισσότερο πατιοῦνται οἱ λεχοῦσες, οἱ νιόνυφες καὶ τὰ μικρὰ παιδιά.

Τὸ πάτημα περνάει μὲ τὴ γητειά· οἱ γιατροὶ δὲ ξέρνε αὐτὰ νὰ τὰ θεραπεῦσνε.

Τὸ βράδυ στὸ ἡλιοβασίλεμα πέρνε ἀπὸ τάφο ποὺ δὲ ξέρνε ποιὸς εἶναι θαμμένος χῶμα ἀπὸ τέσσερα μέρη, ἀπ' τὸ κεφάλ', τὰ πόδια καὶ ἀπὸ τὸ δεξὶ καὶ τὸ ἀριστερὸ χέρι καὶ τὸ ἀνελοῦν μὲ ἁρπαξιμὸ νερό.

Τὴν πατημένη τὴν πέρνουνε ἐκεῖ ποῦ μπαινοβγαίνουν τ' ὀρνίθια, στὴν καθίστρια καὶ τὴν καθίζνε μέσα σὲ σκαφίδα ὁλόγυμνη, πέρνε σταρικὸ κόσκινο καὶ τὴν περεχοῦνε μὲ τὸ νερὸ καὶ τὸ χῶμα τοῦ τάφου.

Τὸ νερὸ μὲ τὸ χῶμα ποὺ εἶναι μέσα στὴ σκαφίδα τὸ ρίχνουν ἐπάνω στὸ μνῆμα ποὺ πῆραν τὸ χῶμα κ' ἡ πατημένη γίνεται καλά.

Τζετώ

β'

Πέρνε τὴ νύχτα ἁρπακτικὸ νερό, τὸ ξαστρίζνε καὶ τὸ πρωὶ χαράματα ξυπνοῦνε τὴν τσαλαπατημένη καὶ τὴν δίνε νὰ τὸ πιῇ καὶ γιατρεύεται.

---

1) Ποὺ κοσκινίζουν τὸ στάρι.—2) Καὶ τσαλαπατημένη.

γ'

Βάζνε ροῦχο τῆς πατημένης στὸ ἄστρο καὶ ξαστρίζεται ἢ τὸ ἀφίνε στὴ βρύσ' πάνω στὴ πέτρα ποὺ τρέχει τὸ νερό.

Τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωὶ τὸ φορεῖ βρεμμένο καὶ γιανίσκει.

Καστανιὲς

119. Γιὰ νὰ μὴ πατιοῦνται.

Γιὰ νὰ μὴ πατιοῦνται, νύχτα στὴ βρύση δὲ πήγαιναν, θὲ νὰ λαλήσ' τ' ἀρνίθ' κ' ὕστερα. Τὰ ζῶα δὲν τὰ ταΐζαν τὴ νύχτα, τὴν αὐγὴ νὰ λαλήσ' τ' ἀρνίθ' νὰ δγιοῦνε καὶ τὴν 'Αλετριπόδα [1]) κ' ὕστερα, ὡρολόγια τότε δὲν εἴχανε κ' ἔβλεπαν τὰ σημάδια τ' οὐρανοῦ. Τὴ νύχτα δὲν ἄφιναν ἀνοικτὸ παράθυρο, ὅταν τύχαινε κακιὰ ὥρα φύσαε κακὸς ἀγέρας καὶ πάθαιναν.

120. Γιὰ τὸ πάτημα τῆς λεχούσας.

Κεῖν' ποὺ κάνει τὴ γητειὰ θὰ σηκωθεῖ νὰ πάγῃ μεσάνυχτα. Πίσ' της δὲ πρέπ' νὰ γυρίσ' νὰ δγῇ, σκῦλος νὰ μὴ γαυγίσ', στὴν κάμαρα ποὺ θὰ πάγει κ' ἔχνε τὴν λάμπα ἀναμμέν' θὰ τὴν σβύσ' νὰ γίν' σκοτίδα.

'Η ἄρρωστη θὰ εἶναι κατὰ ἡλιοῦ γυρισμένη καὶ θὰ ἔχ' κάτ' ἀπ' τὸ μαξιλάρι της μαυρομάνικο μαχαῖρι.

'Η γιάτραινα θὰ τὸ βάλ' στῆς λεχούσας τὸν ὀφαλό, νὰ τὸν ἀκουμπάῃ τὸ μανίκι κ' ἡ μύτ' ἐπάνω, θὰ ξαπλωθεῖ πάνω της καὶ θὰ πεῖ τρεῖς φορές :

Καλὴ σπέρα σου κακό,
ὡς ποὺ νάλθ' ἡ μέρα νὰ μὴ σὲ βρῇ.
'Αγιὰ Μαρίνα ἀνέβαινε ἀπὸ τὸ Γεροσέλιο [2])
τὸ καλαμάρι της κρατεῖ καὶ τὴ γητειά της λέγει·
"Αϊ Γιώργη μ', δύσηνε, δύσηνε καὶ τρίσηνε,
δέσε καὶ χαλίνωσε τὴ Γιλλοῦ [3]) καὶ τὸ Μιαρὼ
τὸ κακὸ τὸ πονηρό, καταπόδι τὸ Κλωθὼ
καὶ τὴ νύχτα περπατεῖ καὶ τὰ τζάτζαλα [4]) φορεῖ.
Νὰ πάγῃ σαράντα ὀργιὲς πίσω μακρυὰ
ἐκεῖ ποὺ ψήν' ὁ ἥλιος τὸ ψωμὶ

---

1) Ζυγός.—2) 'Ιεροσόλυμα.—3) Δαιμόνιο φθονερὸ καὶ παιδοκτόνο.
4) Ροῦχα παληά, κουρέλια.

κι' ὁ ἄνεμος τὴν πήττα.
Νὰ σχισθῆ ἡ γῆς σαράντα ὀργιὲς
νὰ πάρη τὸ κακὸ μέσα.

Καὶ γιατρεύεται.

Αὐτὸ πρέπει νὰ γίν': Δευτέρα βράδ' Τρίτ' ξημέρωμα, Τετάρτη βράδ' Πέμπτ' ξημέρωμα, Παρασκευὴ βράδ' Σαββάτο ξημέρωμα.

Τὸ κακὸ σκάν' κ' ἡ πατημένη γίνεται καλά. Ἀνάθεμα στὴ κακιὰ ὥρα.

Ἡ λεχοῦσα πατιέται σὰ τὴν δγῆ ἀλλ' ἀσαράντιστη λεχοῦσα, σὰ διοθοῦνε πρέπει ν' ἀλλάξνε βελόνι καὶ νὰ ποῦνε:

Καὶ σὺ προκομμέν' καὶ γὼ προκομμέν'.
Ἂν δὲν ἀλλάζνε βελόνι καὶ μελετήσ' ἡ μιὰ καὶ πεῖ:
Γὼ προκομμέν' καὶ σὺ ἀνυπρόκοπη,

τότες πατιέται ἡ ἄλλη καὶ ζουρισζει καὶ τῆς ἄλλης τὸ παιδί.

Μέσα στὴν κάμαρα τῆς λεχούσας δὲν ἔβαζαν ζεστὸ ψωμὶ καὶ σαράντα μέρες σὰ βασίλευε ὁ ἥλιος δὲν ἔβγαζαν τίποτε ἀπ' τὸ σπίτι.

Δὲν ἄφιναν μονάχη τὴ λεχοῦσα μέσα στὴν κάμαρα, ἂν τὴν ἄφιναν τότε ἔβαζαν πάνω στὴ λεχοῦσα τὴ σκοῦπα καὶ μελετοῦσαν:

Ὅπως ἡ σκοῦπα φυλάγει τὸ σπίτι
νὰ φυλάξ' καὶ τὴ λεχοῦσα.

Ἢ ἄφιναν τὴ μασχιὰ καὶ μελετοῦσαν:

Ὅπως ἡ μασχιὰ φυλάγει τὸ σπίτι καὶ δὲ βγαίν' ὄξω
νὰ φυλάξ' καὶ τὴ λεχοῦσα.

Ἔμπηγαν στὸ προσκέφαλό τς 3 καρφίτσες, τὰ κεφάλια τους ἀπόξω κ' ἔβαζαν κάτ' ἀπ' τὸ προσκεφάλι ἕνα περόνι καὶ τότε δὲν κόντιζε [1]) κανένα ξωτερικό [2]).

Ὡς στὶς ὀχτὼ μέρες ὅταν πήγαιναν στὴ λεχοῦσα, πρῶτα πήγαιναν νὰ καθήσνε σ' ἄλλη κάμαρα, γιὰ θὰ πήγαιναν στὸ ἀποχωρητήριο γιὰ νὰ μείν' ἐκεῖ τὸ κακό, κ' ὕστερα νὰ ἔμπαιναν στῆς λεχούσας τὴν κάμαρα. Αὐτὸ γίνουνταν κι' ὡς στὶς σαράντα ἅμα βασίλευε ὁ ἥλιος.

Ὅταν ἡ λεχοῦσα ἦτανε ἀσαράντιγη [3]), σαράντα μέρες ὅταν βράδναζε ἄφιναν τὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ ἀκράνοιχτη καὶ τὸ θυμιατὸ 'κεῖ μπρὸς κ' ἔκαιε τὸ θυμιάμα. Σὰν εἴρχουνταν ὅλοι τοῦ σπιτιοῦ, ἡ πόρτα δὲ ματάνοιγε ὅλ' τὴ νύχτα καὶ τὸ θυμιατὸ ἔμνισκε ὡς τὸ προυνό.

Ἂν τὴ νύχτα ἄνοιγε ἡ πόρτα τοῦ σπιτιοῦ καὶ τύχαινε κακιὰ ὥρα

1) Δὲν πλησίαζε.— 2) Ὁ ἔξω 'πὸ δῶ.— 3) Ἀσαράντιστη.

κι αὐτὸς ποὺ μπῆκε μέσα δὲν ἄφσε τίποτε ἔξω ἀπ' τὴ πόρτα, μπαστοῦνι, φόρεμα, μαντήλι, γιὰ ἄλλο τίποτε ἀπὸ πάν' του, τότε, Παναγία νὰ φυλάγη, τὸ καταπόδι τ' ἔμπαινε τὸ κακὸ πράμα καὶ πατιούντανε ἡ λεχοῦσα καὶ τὸ μωρό

Σὰν γύριζε καμιὰ ἀπ' τὸ λείψανο καὶ πήγαινε ἴσια στὴ λεχοῦσα.

Σὰν πέρασε λείψανο ἔξω 'πὸ τὸ σπίτι κὶ ἀνατρίχιασε κι' ἔτυχε κακιὰ ὥρα πατιούντανε.

Σὰν ἤτανε τὴ νύχτα ἡ λεχοῦσα πλαγιασμένη στὴ στρωμνὴ καὶ πήγαινε τὸ φεγγάρι πάνω της, τὴν πατοῦσε καὶ φεγγαριάζουνταν, καθὼς τὸ μωρὸ καὶ τὴν ἄρρωστη σὰν τοὺς ἔβλεπε τὸ φεγγάρι.

Φανάρι

121. Τὸ πατημένο μωρό [1]).

α΄

Τὸ μωρὸ εἶναι ἀδύνατο, ζαρωμένο, δὲ μεγαλώνει, ὅλο κλαίγει, δὲν τρώγει κι' ὅλο γρινιάζει. Ἀντὶς νὰ μεγαλών', θαρρεῖς καὶ ζαρώνει, οὔτε γιανίσκει οὔτε καὶ πεθαίν'.

Γιὰ νὰ γιάνη τὸ πέρνει μιὰ γρηὰ καὶ τὸ πάγει στὸ σπίτι ποὺ ἔχνε λείψανο, τὸ βάζει καὶ πατεῖ πάν' στὸν πεθαμμένο σὲ τρεῖς μεριές, στὰ πόδια, στὴ μέσ' καὶ στὰ στήθια καὶ λέγ' τρεῖς φορές:

Σὺ πατᾶς ἐμένα
καὶ γὼ πατῶ ἐσένα.

Ἡράκλεια

β΄

Πολὺ πρωὶ πέρνει τὸ πατημένο παιδὶ μιὰ γρηὰ καὶ τὸ πηγαίν' στὸ μνῆμα στοῦ τελευταίου ποὺ πέθανε ἢ σ' ἄλλον ποὺ θαροῦν ποὺ τὸ πάτσε καὶ τὸ ἀφίν' ἐκεῖ.

Πηγαίν' μιὰ ἄλλη γρηὰ καὶ τὸ πέρνει καὶ τὸ πάγει π' ἄλλο δρόμο σπίτι τ'.

Τζειτὼ

γ΄

Πέρνουν χῶμα 'πὸ τάφο ποὺ ξέρνε πὼς π' αὐτὸν πατήθκε τὸ παιδί, τὸ λυῶνε μ' ἁρπακτικὸ νερὸ καὶ τὸ περεχοῦν.

Τὸ νερὸ μὲ τὸ χῶμα ρίχνε στὸν τάφο ποὺ τὸ πῆραν.

Σκοπὸ

1) Τσαλαπατημένο καὶ ζουριασμένο.

SISMANOGLIO MEGARO

δ΄

Στὸν τάφο τοῦ πεθαμμένου, ποὺ δὲν πέρασαν σαράντα μέρες ποὺ τὸν ἔθαψαν, ξάπλωναν πάν' ἐκεῖ τὸ πατημένο παιδὶ κ' ἔλεγαν τρεῖς βολές :

Τὴν ζούρα πῶχει τὸ παιδὶ
νὰ τὴν πάρ' ὁ πεθαμμένος μαζύ τ' κεῖ ποὺ θὰ πάγει.

Καὶ περνοῦσε.

Ἀμυγδαλιὰ

ε΄

Ὅποιος ἤθελε δὲν ἔβγαζε τοῦ πεθαμμένου τὸ δαχτυλίδ' ἢ τὸ βραχιόλι κι' ὅταν τοὺς ξεχωμάτιαζαν[1]), στὰ ἑφτὰ χρόνια, ἔπερναν τὸ δαχτυλίδ' γιὰ τὸ βραχιόλι καὶ τὄκρυβαν γιὰ γιατρικό. Ὅταν ἦταν παιδὶ ζουριασμένο ἔπερναν ἀμίλητο νερὸ κ' ἔρριχναν μέσα τὸ δαχτυλίδ' γιὰ τὸ βραχιόλι καὶ μὲ τὰ κεῖνο τὸ νερὸ τὸ πότιζαν [2]), καὶ τὄπλυναν ἀνάτρεχα τρεῖς φορὲς κ' ἔλεγαν :

Ὅπου πάγ' ὁ πεθαμμένος
νὰ πάη κ' ἡ ζούρα.

Καὶ γιάνισκε.

Ἡράκλεια

στ΄

Ἂν ἔχεις ἀπὸ τὸν Ἰορδάνη ποταμὸ ἕνα θαλασσινὸ σαλιγκάρι καὶ βάλεις ἀμίλητο νερὸ καὶ τὸ πιεῖ τὸ ζουριασμένο, γιανίσκει.

ζ΄

Πέρνεις ράμνου [3]) φύλλα τὰ κουπανίζεις στὸ σιδερογοῦδι, τὰ πέρνεις, τὰ σφίγκεις στὴ φούχτα σ', βάζεις ἕνα σφοντύλι στὴν ἀγκῶνα σ' γιὰ νὰ τρέξ' τὸ ζουμὶ ἀπ' τὴν τρύπα τοῦ σφοντυλιοῦ. Μ' αὐτὸ τὸ ζουμὶ ἀλείφεις τὸ πατημένο παιδὶ καὶ θεραπεύεται.

Τζετώ

122. Τὸ νυχτοπάτημα.

α΄

Ἂν εἶχες ἀχρόνιαστο παιδὶ τὴ νύχτα δὲν τὸ ἔβγαζες στὸ δρόμο ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι, νυχτοπατιούντανε. Ὁ ἄνθρωπος ποὺ εἴρχουνταν ἀπ' ἔξω

1) Ἔκαμναν τὴν ἀνακομιδή.—2) Τὸ ἔδιναν νὰ πιῇ.—3) Θάμνος ἁγκαθωτός, τὸν φύτευαν γιὰ φράχτη.

ἔπρεπε πρῶτα νὰ πάγ' στὸν ἀπόπατο, ἂν δὲν πήγαινε, ὅταν εἴρχουνταν, ἡ ἴδια ὥρα ποὺ μπῆκε ὁ ἄνθρωπος καὶ πῆγε ἴσια κεῖ ποὺ ἦταν τὸ μωρό, τὸ μωρὸ νυχτοπατιούντανε. Μαύριζε ἀπὸ τὰ κλάματα καὶ δὲ βύζανε. Ὅλη τὴ μέρα καλά, κείν' τὴν ὥρα μαύριζε ἀπὸ τὸ κλάμα, τὸ παιδὶ ἦταν νυχτοπατημένο καὶ ἤθελε τὴ γητειὰ τ' γιὰ νὰ γιάνη.

Ἔκαμναν τρεῖς πηττακὲς [1]) λινάρι, τὴν μιὰ πηττακιὰ ἡ γυναῖκα ποὺ ἤξερε τὴ γητειὰ ἔβαζε στὸ πάτο [2]) τῆς ρόκας, τὴν ἔδινε φωτιὰ καὶ τὴν ἔκαιε. Ἡ μάννα τοῦ μωροῦ ποὺ εἶχε νυχτοπατήματα τὸ εἶχε στὴν ἀγκαλιά της καὶ ρωτοῦσε τὴ μαμμή :

—Τί καῖς ;

—Τοῦ παιδιοῦ σ' τὰ νυχτοπατήματα.

Μὲ τὸ ροκοπάτι ἀλληνῆς ρόκας τὄσβυνε καὶ γυρνοῦσε τρεῖς φορὲς γύρο στὴ μητέρα καὶ στὸ παιδί.

Τὸ ἴδιο θὲ νὰ γίνη καὶ στὶς ἄλλες δυὸ πηττακὲς καὶ τὶς ἔβαζε κάτ' ἀπ' τὸ μαξιλάρι τοῦ παιδιοῦ. Ἡ γυναῖκα ποὺ ἔκαμε τὴ γητειὰ θὲ νὰ τὸ ρίξη σὲ δρόμο ποὺ θὰ περνοῦσαν τ', ἀγελάδια καὶ πάρι ε ὅ,τι κακὸ κι' ἂν εἶναι νὰ τὸ πάνε στὰ βουνὰ καὶ περνοῦσε.

Τζετώ

β΄

Κάμνεις τρία πηταρούδια ἀπ' τὸ λινάρι, καὶ ἀπὸ βραδὺ βάζεις ἕνα στὸ κεφαλάκι τοῦ μωροῦ, τὸ ἄλλο στὰ χεράκια τ' κὶ τὸ τρίτο στὰ ποδαράκια τ'. Θὰ σηκωθεῖς πρωὶ νὰ πὰ νὰ τὰ πετάξης σὲ σταυροδρόμι καὶ θὰ πεῖς τρεῖς φορές :

Σὲ δίνμε τὰ πηταρούδια
νὰ μᾶς δόσης τοῦ παιδιοῦ τὴν γειά.

Καὶ γιανίσκει.

Τσόρλου

123. Τὸ φεγγάριασμα.

Τὸ μωρὸ ὅσο βυζάνουνταν, πρόσεχαν τὴν ὥρα ποὺ κοιμούντανε, τὸ φεγγάρι νὰ μὴ πάγη ἐπάνω τ'. Τότες τὸ φεγγάρι πατοῦσε τὸ μωρὸ καὶ φεγγαριάζουνταν, χλώμιαζε, ἡ μυτίτσα τ', ξεραίνουνταν, ἡ κοιλίτσα τ' πρήσκουνταν, δὲ βύζανε κ' ἤτανε νὲ γερὸ νὲ ἄρρωστο.

Τότε τὸ πήγαιναν σὲ μιὰ γρηὰ ποὔξερε τὴ γητειά, τὴν ἔκαμνε καὶ γιάνισκε.

1) Τὸ λινάρι ἔκαμναν στρογκυλὸ σὰν μικρὸ πηττάκι, πηταροῦδι.— 2) Ἡ βάση τῆς ρόκας λεγόταν καὶ ροκοπάτι.

SISMANOGLIO MEGARO

'Η γητειὰ ἤτανε : Ἔπερνε 3 σαράκια [1]) τ' ἀλευριοῦ καὶ μιὰ δαχτυλιὰ βούτυρο, ἔπερνε πρῶτα τὸ ἕνα σαράκι τὄβαζε στὸ ἕνα ρουθούνι τοῦ μωροῦ, ψύφαε καὶ τὸ ἄφινε. Ἔπερνε τὸ ἄλλο, τὄβαζε στὸ ἄλλο ρουθούνι, ψύφαε καὶ τ' ἄφινε. Ἔπερνε τὸ τρίτο καὶ μὲ τὴ δαχτυλιὰ τὸ βούτυρο τὸ ἀκούμπαε ἐπάνω στὸ κεφαλάκι τ' στὸ μαλακὸ κ' ἔλεγε τρεῖς φορές :

Ὅπως λυών' τὸ βούτυρο,
νὰ λυώσ' ἡ κουρούπα [2]).

Τὸ φακιόλιζε [3]) καὶ τὸ πήγαιναν σπίτ'. Ἔβαζανε σ' ἕνα φυλτζάνι λίγη στάχτη καὶ νερὸ καὶ τὄδιναν στὸ μωρὸ μ' ἕνα χουλιαράκι.

Τὸ βράδυ ἔπερναν ἀμίλητο νερὸ σ' ἕνα πινάκι, μέσα ἔσπαναν ἕνα φρέσκο αὐγό, τὸ σκέπαζαν μὲ τοῦμωροῦ τὸ πουκαμισάκι καὶ τὄβγαζανε ἔξω στὸ ἀστρὶ νὰ ξαστρισθῆ.

Τὴν ἄλλη μέρα σκώνουνταν πρωί, πρὶν νὰ βγῆ ὁ ἥλιος, τὄπερνανε μέσα. Μὲ τὰ κεῖνο τὸ νερὸ ἔνιβανε τὸ μωρό, τὄδινανε λίγο κ' ἔπινε, τὸ ἄλλο μὲ τ' ἀβγὸ τὄρριχνανε στὸν τοῖχο σὲ μιὰ ἄκρη ποὺ νὰ μὴ τὸ δρασκελάνε, τὸ πουκαμισάκι τὸ φόραγαν στὸ μωρό.

Ἂν τὸ μωρὸ ἤτανε κουρουπιασμένο, τὸ ἀβγὸ ψήνουνταν, σάνα [4]) ψήθηκε στὴ φωτιά, καὶ τὸ παιδὶ σὲ δυό, τρεῖς μέρες γίνουνταν καλὰ καὶ κοκκίνιζε.

Φεγγαριάζουνταν ἡ λεχοῦσα καὶ ἡ ἄρρωστη.

Καστανιές

124. Πότε πατιέται τὸ μωρό'.

Ὅταν πεθάν' κανεὶς σὲ σπίτι ποὺ ἔχνε μωρὸ καὶ δὲν τὸ βάλνε πάν' στὸν πεθαμμένο νὰ πατήσ' καὶ νὰ ποῦνε τρεῖς φορές :

Θὲ νὰ μὲ πατήσης σὲ πατῶ.
Θὲ νὰ μὲ πατήσης σὲ πατῶ.
Θὲ νὰ μὲ πατήσης σὲ πατῶ.

Πατιέται ἂν περάσ' λείψανο, ἔξω 'πὸ δῶ, ὄξω ἀπὸ τὸ σπίτι καὶ δὲν τὸ σηκῶσνε ποὺ εἶναι πλαγιασμένο στὴν κούνια καὶ δὲ τὸ ἔβαλαν πάνω τ' μασχιὰ γιὰ ψαλίδι.

Τὴ νύχτα δὲν κάν' νὰ τὸ μιλᾶς, νὰ τὸ φιλᾶς, μήτε νὰ λὲς τ' ὄνομά τ', οὔτε νὰ τὸ βγάλς νύχτα στὸ δρόμο ἔξω ἀπ' τὸ σπίτι, τυχαίν' κακιὰ ὥρα καὶ τὸ μωρὸ ζουρίζ' καὶ τσαλαπατιέται.

---

1) Τὰ μικρὰ σκουληκάκια, ποὺ γεννιοῦνται μέσα σὲ ἀλεῦρι ἀπὸ πολὺ καιρὸ ἀλεσμένο. —2) Τὸ φεγγάριασμα καὶ κουρούπιασμα.—3) Ἔβαζε τὸ φακιόλι.— 4) Ὡς νά.

Τὸ παιδὶ ὡς ἑνοῦ χρονοῦ δὲν τὸ δεῖχνε καθρέφτη. Τὰ παιδιὰ ποὺ τὰ πιάν' κεῖνο τὸ ξορκισμένο ἡ σάρα [1]) ἀπ' αὐτὸ εἶναι.

Ἡράκλεια

125. Τὸ μάτιαγμα [2]).

Τὸ μάτιαγμα εἶναι κακό, ἀρρωσταίνει τὸν ἄνθρωπο, ἡ δουλειά του πάγει στραβά, ζῶα ψοφάει ὡς καὶ δέντρα ξεριζώνει. Πόσα ζῶα ἔσκασαν ἀπ' τὸ μάτι κι' ἀπόμκαν μόνε οἱ ζυγοί !

Τὸ μάτι κείνου ποὺ τρεῖς φορὲς τὸν ἀπόκοψε ἡ μητέρα τ' καὶ πάλε τὸν ξαναβύζαξε πιάν' πολύ. Εἶναι κακὸ τὸ μάτι τ' καὶ νὰ τὸν προσέχτε.

Εἶναι ἄνθρωπος ποὺ τὸ μάτι τ' ματιάζ', περισσότερο πιάνει τὸν Σαββατογεννημένο καὶ τὸν λαφροΐσκιοτο.

Τὸν Μάρτη μῆνα πιάν' τὸ μάτι περισσότερο ἀπ' τὶς ἄλλοι μήνιδοι.

Τὰ γαλανὰ μάτια ματιάζνε καὶ τὸ μάτι πιάνει περισσότερο τὶς λεχοῦσες καὶ τὰ μωρά.

Καστανιές

126. Γιὰ ξεμάτιασμα τοῦ μωροῦ.

α'

Σ' ἕνα ποτηράκι μὲ νερὸ στάζεις 1 κόμπο λάδι ἀπ' τὴν καντήλα νὰ εἶναι ἀναμμέν' στὸ εἰκόνισμα.

Ὅταν τὸ παιδὶ εἶναι βασκαμένο τὸ λάδι σκορπίζεται κι' ὅταν δὲν εἶναι στέκεται ὁ κόμπος ὁλάκαιρος.

Μὲ κεῖνο τὸ νερὸ βρέχεις τὸ πρόσωπο τοῦ παιδιοῦ καὶ λὲς τρεῖς βολές :

'Ανάτρεχα ἦλθε
ἀνάτρεχα νὰ πηγαίν'.

Καὶ πίν' λίγο ἀπ' αὐτὸ τὸ νερὸ τὸ ματιαγμένο παιδὶ καὶ ξεματιάζεται.

Ἡράκλεια

β'

Μὲ μοσχοκάρφια καπνίζνε τὸ παιδὶ καὶ τὰ ὀνοματίζνε. Σ' ὅποιου ὄνομα κάνει πάτ, πάτ, κεῖνος τὸ μάτι σξε. Τὰ μοσχοκάρφια ρίχνε μέσα στὸ νερὸ καὶ δίνε λιγάκι ἀπ' αὐτὸ νὰ πιῆ τὸ παιδί, πλένε τὸ πρόσωπο τ' ἀνάτρεχα καὶ τὰ χέρια τ', τὸ σκουπίζ' ἀνάποδα μὲ τὸ φουστάν' της αὐτὴ ποὺ κά-

---

1) Σεληνιασμός.—2) 'Η βασκρνία. Βάσκαμα, βάσκα, ἀβάσκα καὶ μάτι.

SISMANOGLIO MEGARO

μνει τὴ γητεία, καὶ ὅσο νερὸ περισσεύει τὸ πετάει πάνω στὸ ταβάνι καὶ λέγει τρεῖς βολές:

Πάνω τὸ κακό,
κάτω τὸ καλό.

Βγάζ' ἀνάποδα τὸ πουκάμισο τ' καὶ τὸ βάζει ἄλλο.

Τζετὼ

γ'

Πέρνουν ἕνα κομμάτι ἀπ' τὸ φουστάνι τῆς γυναίκας ποὺ τὸ μάτιαξε καὶ μ' αὐτὸ τὸ καπνίζνε καὶ ξεματιάζεται.

δ'

Πέρνε ἕνα φύλλο δάφνη ἀπ' τὰ βάϊα ποὺ εἶναι στὸ εἰκόνισμα, τὸ κάμνε 41 τρύπα, σταυρῶνε τρεῖς φορὲς τὸ πρόσωπο τοῦ ματιαγμένου παιδιοῦ, βάζνε τὸ φύλλο σὲ μιὰ καρφίτσα, τὸ ἀνάφτνε μ' ἕνα σπίρτο καὶ λένε τρεῖς φορές:

Σὰν εἶναι ἀπ' τὸ μάτι
νὰ σκάση.

Σὰν εἶναι βασκαμένο σκάν' τὸ φύλλο καὶ κάνει κρότο. Τὴ στάχτη ρίχνε μέσα στὴ γωνιά.

Καλλικράτεια

ε'

Πέρνεις ἁρπακτικὸ νερὸ σ' ἕνα πράσινο πινάκι, ρίχνεις μέσα 3 κουκκόπλα ἄλας καὶ μὲ τὸ ψαλίδι ἀνοιχτὸ κάμνεις σταυρὸ πάνω στὸ πινάκι καὶ λὲς τρεῖς βολές:

Λαφίνα γέννησε, λαφομοῦσκι ἔκαμε,
στὸ βουνὸ τὸ γέννησε, στὸ βουνὸ τ' ἀνέθρεψε,
στὸ κάμπο τὸ πῆρε καὶ κατέβηκε,
ἀνθρῶποι τὸ εἶδαν καὶ τὸ ματιάξαν,
φωνὴ στὴ γῆς φωνὴ στὸν οὐρανό.
Τ' ἄκσαν οἱ ἀγγέλοι, κατέβηκαν καὶ ρώτησαν:
Τί ἐχ' ἡ λαφίνα καὶ στριγγλίζει καὶ μουγγρίζει;
—Λαφίνα γέννησε, λαφομοῦσκι ἔκαμε,
στὸ βουνὸ τὸ γέννησε στὸ βουνὸ τ' ἀνέθρεψε,
στὸ κάμπο τὸ πῆρε καὶ κατέβηκε,
ἀνθρῶποι τὸ εἶδαν καὶ τὸματιάξαν,
φωνὴ στὴ γῆς φωνὴ στὸν οὐρανό,

Ἂν εἶναι κορίτσ' νὰ σκάσνε τὰ βυζιά τ',
ἂν εἶναι γυναῖκα νὰ βγοῦνε τὰ μάτια τς
καὶ ἂν εἶναι ἄντρας νὰ σκάσνε τὰ πράματά τ',
εἶπαν οἱ ἀγγέλοι.

Μὲ τὰ κεῖνο τὸ νερὸ ραντίζεις τὸ παιδὶ καὶ τὸ ἄλλο ρίχνεις μέσα στὸ σταυροδρόμι καὶ ξεματιάζεται.

Τζετὼ

στ'

Μὲ τὴ λυκότριχα καὶ τὴν ἀρκουδότριχα κάπνιζαν τὸν μεγάλο καὶ τὸ μωρὸ καὶ ξεματιάζουνταν. Κάπνιζαν καὶ τὸ ζουριασμένο καὶ ξεζούριζε.

Ἔδιναν τὸν ἀρκουδιάρη μιὰ δεκάρα κ' ἔβαζε τὴν ἀρκοῦδα καὶ πάταγε τὸν ματιαγμένο, γιὰ τὸν θερμασμένο, γιὰ τὸ παιδὶ τὸ ζουρισμένο καὶ γιάνισκε.

127. Πῶς νὰ μὴ ματιάζεται τὸ μωρό.

Τὸ φορῆς στὴ σκουφίτσα τ' σταυρὸ μὲ φλουρὶ καὶ γαλάζιο χάντρο καὶ μαριτσοῦδι [1]).

Τὸ χέρι τοῦ σφάλαγγα [2]) κρεμούσανε στὸ σκουφάκι τοῦ μωροῦ μαζὺ μὲ τὸ γαλάζιο χάνδρο καὶ τὸ φλουρί.

Λίγο ἁγιοκέρ' καὶ λίγη μαύρη μυρωδιὰ ὅταν φορεῖς τὰ παιδιὰ δὲν τὰ πιάνει τὸ μάτι· κι' ὅταν βάλεις στοῦ παιδιοῦ τὸ χέρι δεκάρα ἢ γρόσ' ποὺ ράντισαν τὴ νύφη, δὲν τὸ πιάν' ἡ βάσκα.

Μὲ τῆς ἀλυγαριᾶς τὸ ξύλο κάμνουνε σταυρουδάκι γιὰ τὰ παιδιὰ καὶ τὸ φοροῦνε γιὰ τὸ μάτι.

Τὸ μονόσκορδο [3]) μ' ἕνα γαλάζιο χάντρο καὶ μ' ἕνα κομματάκι κόκκινο πανὶ κρεμοῦνε στὴ κουνίτσα τοῦ μωροῦ.

Τὸ παιδὶ γιὰ νὰ τὸ φυλάγνε ἀπ' τὴν ἀβάσκα τὸ φοροῦνε φυλακτό, πέρνε 3 κουκκιὰ πιπέρι, 3 μοσχοκάρφια, 41 κουκκὶ μαύρη μυρωδιά, κερὶ ἀπ' τοῦ Χριστοῦ τὴν λαμπάδα, εἴτε ἀποκαψίδια [4]) τῆς λαμπάδας τῆς Παναγίας, τὰ ράφτεις μέσα σὲ τρίγωνο γαλάζιο πανί, περνᾶς κι' ἀπὸ ἕνα γαλάζιο χάντρο ἀπὸ δῶ κ' ἕνα γαλάζιο χάντρο ἀπὸ κεῖ καὶ τὸ κρεμᾶς στὸ λαιμὸ τοῦ παιδιοῦ καὶ δὲν τὸ πιάν' τὸ μάτι.

Καλλικράτεια

---

1) Κοχύλι μικρό, ἄσπρο σὰν σιντέφι τὸβαζαν γιὰ τὸ μάτι στὰ παιδιά, στὶς λεχοῦσες καὶ στὰ ζῶα.— 2) Τυφλοπόντικα.— 3) Σκόρδο μὲ μιὰ σκέλιδα. — 4) Αὐτὸ ποὺ μνίσκει ἀφοῦ κάψει λίγο τὸ κερί.

SISMANOGLIO MEGARO

128. Νὰ μὴ ματιάζεται ἡ λεχοῦσα.

Γιὰ νὰ μὴ πιάνη τὸ μάτι στὴ λεχοῦσα, ἡ μαμμὴ τὴν κρεμοῦσε στὸ λαιμὸ μὲ μιὰ κόκκινη κλωστὴ ἕνα καρφί, καὶ τὴ φοροῦσε στὰ μαλλιὰ ἕνα φλουρί, γιὰ δαχτυλίδι μὲ μιὰ γαλάζια κορδέλλα κ' ἕνα γαλάζιο χάντρο. Τὴν ἔχωνε μέσα στὸ στρῶμα ἕνα ἄπλυτο ροῦχο τοῦ ἀντροῦ της καὶ τὸ εἶχε ὀκτὼ μέρες ὡς ποὺ νὰ σηκωθῆ ἀπ' τὸ στρῶμα.

Λένε πὼς ὀχτὼ μέρες ἡ λεχοῦσα πρέπει νὰ μὴ σηκωθῆ ἀπὸ τὴ στρωμνὴ ἀφοῦ κ' ἡ ἀρκοῦδα ποὺ εἶναι ἀρκοίδα ὀχτὼ μέρες φυλάγει τὸν τόπο ποὺ γένσε.

Ἡράκλεια

129. Μάτιαγμα μεγάλου.

α΄

Αὐτὴ ποὺ θὰ κάνει τὴ γητειὰ θὰ πάρ' ἀμίλητο νερὸ καὶ 3 κουκκιὰ ἄλας θὰ τὰ ρίξει μέσα, πέρνει καὶ 3 φωτιὲς μὲ τὸ ψαλίδι. Μὲ τὴν καθε φωτιὰ σταυρώνει τὸ νερὸ καὶ λέγει:

Ἡ Παναγιὰ νελούζουνταν
μέσα στὸ λειβάδι.
Χρυσὴ λεκάνη λούγουνταν,
χρυσὸ τάσι νερὸ χύνουνταν,
χρυσὸ χτένι χνενίζουνταν
χρυσῆ πλεξούδα ἔκανε,
χρυσῆ καρέκλα ἔκατσε,
χρυσῆ ρόκα πῆρε,
χρυσὸ ἀδράχτι εἶχε
χρυσῆ κλωστὴ ἔκαμνε,
τρεῖς ἀδελφάδες πέρασαν
κι' ἀβάσκα τὴν ἐρρίξανε,
τὴν σούγλισε τὸ κεφάλι της,
ἀνετρίχιασ' τὸ κορμί της
καὶ κόπκε ἡ κλωστή της.
Πῆγε ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ τὴν εἶπε.
«Τί ἔχεις καὶ βάρ' ἀνεστενάζεις»;
—Τρεῖς ἀδελφάδες πέρασαν
κι' ἀβάσκα μὲ ἐρρίξανε,
ἐσούγλισ' τὸ κεφάλι μου
ἀνετρίχιασ' τὸ κορμί μου
καὶ κόπκε ἡ κλωστή μου.
—Καὶ εἶναι κανένα δύσκολο;

Ὅταν εἶναι βασκαμένος τὰ κάρβουνα πλέχνε ἀπάνω καὶ σιγά, σιγὰ κατεβαῖνε. Μὲ τὰ κεῖνο τὸ νερὸ τὸν πλένε ἀνάτρεχα, ἀπὸ τὰ πόδια στὸ κεφάλι καὶ τὰ χέρια, τὸν δίνε νὰ πιῆ 3 κόμποι καὶ περνάει τὸ μάτιαγμα.

Καὶ στὸ ματιαγμένο ζῶο κάμνε τὴν ἴδια γητειὰ καὶ τότε μέσα στὸ νερὸ δὲ βάζει κάρβουνα, μόνε ἁλάτι, καὶ τινάζ' ἕνα ἀβγὸ στὸ μέτωπο καὶ γιανίσκει.

Καστανιὲς

β΄

Σ' ἕνα φυλτζάνι βάζεις λίγο νερό, πέρνεις τὴν μποτίλια τὸ λάδι καὶ σταυρώνεις μὲ τὸ μπουκάλι τὸ φυλτζάνι καὶ λές:

Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς
καὶ τοῦ Υἱοῦ
καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος
Ἀμήν.

Ρίχνεις 3 κόμποι λάδι στὸ φυλτζάνι, βουτᾶς τὸ χέρι σ' στὸ νερὸ τὸ βρέχς καὶ τὸν πλένς ἀνάποδα, ἀπ' τὰ πόδια κατὰ πάνω καὶ λές:

Ἀνάτρεχα ἦλθε
ἀνάτρεχα νὰ παγαίν'

Πρῶτα τὰ πόδια, ὕστερα τὸ πρόσωπο, κ' ὕστερα τὰ χέρια, ἀπὸ τρεῖς φορές. Τὸ νερὸ ποὺ περίσσεψε τὸ ρίχνες ἀψηλὰ στὴ γωνιὰ καὶ τὴ τσάσκια [1]) ἀφίνεις μπρούμυτα [2]).

Σκοπὸ

γ΄

Ἡ γυναῖκα ποὺ θὰ κάνει τὴ γητειὰ πέρνει ἕνα πράσινο μικρὸ πινάκι μὲ λίγο νερὸ καὶ δυὸ κουκκιὰ ἄλας. Μὲ τὸ ἄλας σταυρώνει τρεῖς φορὲς τὸ πρόσωπο τοῦ ματιαγμένου, πρῶτα τὸ μέτωπο, τὸ κατόπι, τὸ πηγοῦνι, τὰ μάγουλα, δεξιά, ἀριστερὰ καὶ λέγει τρεῖς φορὲς ἀπὸ τὸ τέλος στὴν ἀρχή:

Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς
καὶ τοῦ Υἱοῦ
καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος
Νὰ σκάσ' τ' ἄλας, εἴτε γυναῖκα, εἴτε ἄντρας εἶναι ποὺ τὸν μάτιαξε.

Τὸ ἅλας ρίχνει στὸ πράσινο πινάκι καὶ νιβ τὸν ματιαγμένο ἀνάτρεχα καὶ λέγει τρεῖς φορές:

1) λ. Τ. Φυλτζάνι.—2) Τὰ χείλια κάτω.

SISMANOGLIO MEGARO

Ἀνάτρεχα ἤλθε
ἀνάτρεχα νὰ παγαίν'

Βρέχει τρεῖς φορὲς τὸ μέτωπο τοῦ βασκαμένου, φτύνει τρεῖς φορές, μιὰ ἀπ' ἐδῶ καὶ μιὰ ἀπὸ κεῖ νὰ φύγνε τὰ δαιμόνια. Τὸ νερὸ καὶ τ' ἄλας χύν' ἀψηλὰ μέσα στὴ γωνιὰ καὶ λέγ' :

Νὰ φύγνε τὰ κακούδια ἀπὸ πὰν' τὴ γωνιά.

Τὸ πιάτο ἀφίν' μπρούμυτα ὡς τὸ ἄλλο τὸ πρωί.

Ἀρμενοχῶρι
ἐπαρχίας Δερκων

δ'

Πέρνε ἁρπαξιμιὸ νερὸ σ' ἕνα πράσινο πινάκι, σπάνε ἕνα ἀβγὸ καὶ τὸ ρίχνε μέσα. Τὴ νύχτα θὰ τὸ ξαστρίσνε καὶ τρία προυνὸ [1]) θὰ δόσνε στὸν ματιασμένο νὰ πιῇ λίγο νερὸ καὶ θὰ τὸν πλύνε ἀνάτρεχα.

Ἂν εἶνε ματιαγμένος τὸ ἀβγὸ θὰ γίν' σὰν ἀβγομάτι ψημένο

Σκεπαστὸ
ἐπαρχίας Βιζύης

ε'

Κάπνιζαν τὸν ματιαγμένο μὲ τὸ ψόφιο λελεγκάκι ποὺ ρίχνει ὁ λέλεγκας τ' ἀϊ Κωσταντίνου καὶ ζεματιάζουνταν.

Καστανιές

130. Γιὰ μεγάλο ἄνθρωπο, γιὰ παιδί, γιὰ ζῶα, βουβάλια, ἀγελάδια καὶ σκουλήκια.

α'

Θὰ πάρνε τὸ ἀβγὸ ποὺ γένσε ἡ μαύρη ὄρνιθα μετὰ τὸ μεσημέρι καὶ τὸ βραδ' μόλις νυχτώσ' θὰ πάρνε ἁρπακτικὸ νερὸ σ' ἕνα πράσινο πινάκι ἀπ' τὴ βρύση, κρυμμένο κάτ' ἀπ' τὴν ποδιά.

Μπρὸς στὸ πρόσωπο τοῦ ματιαγμένου, μιὰ θὰ βασταέι τὸ πινάκι μὲ τὸ ἁρπακτικὸ νερὸ καὶ μιὰ ἄλλ' γυναῖκα σπάνει τὸ ἀβγό, πέρνει καὶ μιὰ κόκκινη κλωστή, τὴν βελονιάζει στὸ βελόνι, τσιπάει μιὰ σκέλιδα σκόρδο καὶ τὴν βάζ' μέσα στὸν κρόκο κ' ἕνα ἁσημένιο παρᾶ. Πέρνει ἀπ' τὴ γωνιὰ 3 μικρὰ ἀναμμένα κάρβουνα, τὰ σταυρώνει τρεῖς φορὲς πάνω στὸ πινάκι, τὸ καθένα ξέχωρα καὶ τὰ σβύν' μέσα στὸ πιάτο.

Τὸ πράσινο πινάκι μὲ τὸ νερό, τὸ ἀβγό, τὴν κόκκινη κλωστὴ μὲ τὸ

1) Πρωί.

σκόρδο καὶ τὸν παρᾶ θὰ βγάλ' ἔξω στ' ἄστρα γιὰ νὰ ξαστρισθῆ τὴ νύχτα.

Πρωί, ἀκόμα πρὶν ξημερώσ', θὰ τὸ πάρνε κι' ἀκόμα ποὺ θὰ κοιμᾶται ὁ ματιαγμένος θὰ τὸν πλύν' τὸ πρόσωπο ἀνάτρεχα, τὰ χέρια καὶ τὰ πόδια τ' καὶ θὰ πεῖ τρεῖς βολές :

Ἀνάτρεχα ἤλθε,
ἀνάτρεχα νὰ παγαίν'

Καὶ μὲ τὴν ἀνάποδη τῆς μπροστέλας της τονὲ σκουπίζ'.

Τὸ πινάκι θὰ σπάσ' μπρὸς στὴ βρύσ' ἢ σὲ σταυροδρόμι καὶ θὰ πεῖ :

Νὰ φύγ' τὸ κακό.

Ἂν εἶναι ματιαγμένος, ὁ μεγάλος, γιὰ τὸ παιδί, τὸ ἀβγὸ ψήνεται καὶ γίνεται σὰν σφουγγάτο [1]).

Τὸ ἴδιο γήτεμα κάνε ὅταν εἶναι ματιαγμένα ζῶα, βουβάλια, ἀγελάδες, σκουλήκια [2]).

Τζετὼ

β'

Τοῦ κοράκου τὴ φωλιὰ κάπνιζαν τὸν ματιαγμένο ἄνθρωπο καὶ τὸ ματιαγμένο ζῶο καὶ γιατρεύουνταν.

Φανάρι

131. Γιὰ νὰ μὴ σὲ πιάνῃ τὸ μάτι.

Σκαλώνεις βελόνι στὸ στῆθός σου, μνίσκει 'κεῖ τὸ μάτι τοῦ ξένου καὶ δὲ σὲ πιάν' τὸ μάτι.

Νὰ φορεῖς ἕνα ἀσπρόρουχό σ' ἀπ' τὴν ἀνάποδη γιὰ νὰ μὴ σὲ πιάνῃ τὸ μάτι.

Νὰ φορεῖς ἕνα γυάλινο μάτι.

Ἡ σχωρεμένη ἡ Σμαραγδὴ ἔκαμνε μαλλὶ πολὺ γλήγορα καὶ γι' αὐτὸ κρέμασε στὴ ρόκα τὴν πλάτη τῆς τούρνας [3]) γιὰ νὰ μὴ τὴν πιάνῃ τὸ μάτι.

Γιὰ τὴν ἀβάσκα τὸ καλαγκάθι τὸ κρεμοῦνε στὴν πόρτα, γιὰ μέσα γιὰ τὸ μάτι.

Κρεμοῦνε τὸ καβούκι τῆς χελώνας μ' ἕνα γαλάζιο χάντρο στὴν κάμαρη.

Πρωὶ βράδυ νὰ θυμιάζῃς, πάγει τὸ κακὸ μάτι κ' ἡ γλωσσοφαγιά.

Ὅταν ἔχεις λυκοτόμαρο μέσ' στὸ σπίτι δὲ σὲ πιάν' τὸ μάτι.

Τσέρλου

1) Ὁμελέτα. 2)—Μεταξοσκώληκες.
3) Ψάρι τοῦ γλυκοῦ νεροῦ· ἡ λίμνη τῶν Δέρκων εἶχε πολλές.

SISMANOGLIO MEGARO

132. Γιά νὰ μὴ τὸν ματαπιάσ' ποτὲς τὸ μάτι.

Κάμνεις ἀπ' τὴν ἄκρη τοῦ τουλπανιοῦ ὡς τὴν ἀγκώνα σ' ἕνα λαφρὺ κόμπο, τὸν ντυλίζεις καὶ λὲς τρεῖς φορές:

'Αγία Μαρίνα ἔρχεται 'πὸ τὴν 'Ιεροσολύμη,
βαστᾶ στὸ χέρι της χαρτί, εἰκόνα στὸ κεφάλι.
Θωρεῖ ἡ Παναγία. «Ποῦ πᾶς κερὰ Μαρίνα»;
—Πάγω στὴν.....[1]) ποὺ εἶναι βασκαμένη.
—Δὲν εἶναι βασκαμένη, μήτ' ἀπὸ μάτι περασμένη.
Χριστὸς πελέκα, πελεκούδα τίναξε
Τὴν χτύπσε στὸ κεφάλι καὶ τὴν κατακεφάλιασε.
πῆγε κ' ἡ Παναγία καὶ τὴν ἰάτρευσε.
'Ιησοῦς Χριστὸς νικᾶ, Παναγία τὰ σκορπᾶ.

Τὸ λὲς καὶ σταυρώνεις τὸ βασκαμένο. Ἂν τὸ διάστημα τῆς ἄκρας τοῦ τουλπανιοῦ πρὸς τὸν κόμπο λιγόστεψε τότε θὰ πεῖ πὼς εἶναι ματιαγμένο κι' ἂν δὲν λιγόστευσε δὲν εἶναι.

Ἂν σαράντα μέρες κάνεις σ' ἕνα αὐτὴ τὴ γητειὰ δὲν τὸν ματαπιάνει τὸ μάτι.

'Η γυναῖκα ποὺ εἶπε τὴ γητειὰ πρόσθεσε, ὅτι τὸν γιό της τὸν βάσκαναν καὶ πρήσθηκε, μ' αὐτὸ τὸ γήτεμα ἔγινε καλά, τὸ ἔκαμε κατάποδιαστὰ σαράντα μέρες κι' ἀπὸ τότε δὲν τὸν πιάνει τὸ μάτι.

Μάδυτο

133. Γιὰ νὰ μὴ πιάσ' τὸ μάτι σ'.

Ὅταν ἀρέσεις παιδί, ζῶο, λουλοῦδι, δουλειά, ἢ ὅτι ἄλλο, πρὶν πεῖς τί ὄμορφο εἶναι, νὰ λές:

Φτοῦ, νὰ μὴ ματιαχθῆ. ἢ
Σκόρδα νἄχ'. ἢ
Σκόρδα καὶ κουτσὰ βελόνια. ἢ
Σκόρδα' καὶ φτοῦνε στὸν κόρφο τους.

Ξάστρο

134. Γιὰ νὰ μὴ ματιαχθῆ ἀπ' ἀτός του[1]).

Ὅταν ἤτανε κανεὶς φχαριστημένος καὶ τὸ ἔλεγε, γιὰ νὰ μὴ ματιαχθῆ ἀπ' ἀτός του ἢ τύχαινε κακιὰ ὥρα νὰ τὸν ἀκούσ' ὁ δαίμονας καὶ φθονήσ', ἔλεγε γιὰ ξόρκισμα:

1) Τὸ ὄνομα τῆς ματιαγμένης.—2) Αὐτοματιαχθῆ.

Κουφὸς ὁ τόπος ποὺ μ' ἀκούει.
Στάχτη στὴ γλῶσσά μ'.
Χῶμα στὴ γλῶσσά μ'.

Ὕστερα ἄνοιγε τὰ ροῦχά τ'. καὶ φυσοῦσε στὸν κόρφο τ'.

Δελειῶνες

135. Φυλακτὰ γιὰ τὶς μεγάλοι.

α'

Γιὰ νὰ φυλάγουνταν ἀπὸ τὸ μάτιαγμα οἱ ἀθρώπ' φορούσανε φυλακτὰ στὸ λαιμό.

Ἔρραφτανε ἕνα μικρούτσικο τρίγωνο τρουβαδάκι ἀπὸ μαῦρο πανὶ ἢ γαλάζιο, καὶ μέσα ἔβαζαν 41 κουκκιὰ μαύρη μυρωδιὰ καὶ χάρες: ἁγιοκέρι, λουλούδια 'πὸ πάν' τὸν 'Επιτάφιο, λουλούδια ποὺ μοιράζνε τοῦ Σταυροῦ καὶ γραμμένο σ' ἕνα χαρτόπλο[1]) ἀπ' ἀνάποδα, ἀπὸ τὸ τέλος στὴν ἀρχὴ τὸ Πάτερ ἡμῶν ἢ τὸ Πιστεύω.

Καστανιὲς

β'

Πέρνεις λίγα λουλούδια τοῦ 'Επιτάφιου ἢ τοῦ Σταυροῦ, λίγο πανὶ ἀπὸ τὸν μανδύα τοῦ δεσπότη ποὺ ἐγκαινίασε ἐκκλησία, ἕνα πανόπλο ἀπὸ σφούγγια[2]) φούρνου ποὺ εἶνε ἡ πόρτα τ' γυρισμέν' κατὰ ἡλιοῦ, 3 κουκκιὰ μαῦρο πιπέρι, 3 κουκκιὰ μελάδι, τὰ βάζεις σὲ τρίγωνο πανὶ καὶ τὰ φορεῖς στὸ λαιμὸ φυλακτό.

Τζετὼ

γ'

Ἔβγαζαν τὴ ρίζα τοῦ καρά-τσαλι[3]), τὴν πελέκααν κ' ἔκαμναν ἕνα σταυρουδάκι τὄβαζαν μέσα στὸ φυλακτὸ καὶ 41 κουκκὶ μαύρη μυρωδιὰ καὶ καθαρὸ ἁγιοκέρι· καὶ τὸ φορούσανε γιὰ τὴν ἀβάσκα.

Τσόρλου

δ'

'Η ὠμοπλάτη τῆς χελώνας, φυλακτὸ γιὰ τὶς ἄντροι, τὴν ἔβαζαν μέσα στὸ ζουνάρι.

1) Μικρὸ χαρτί, χαρτάκι, ἡ κατάληξη πλο εἶναι ὑποκοριστική.— 2) 'Η πάνα ποὺ σκουπιζνε τὸν φοῦρνο.— 3) Λ. Τ. Μαῦρο ἀγκάθι. Θάμνος μαυριδερός, τὸν φύτευαν γιὰ φράκτη, ἔκαμνε καρπὸ κίτρινο μέ γεύση γλυκειά, τὸ σχῆμά του ἦτανε δίσκου δισκοβολίας.

SISMANOGLIO MEGARO

136. Γιὰ τὸν ὀρνιθόκωλο [1]).

α'

Ὅποιος ἔχ' ὀρνιθόκωλο, νὰ τρίψ' τὸν πισινὸ τῆς μαύρης ὄρνιθας πάν' στὴ λειχήνα καὶ νὰ πῆ:

Ὀρνιθόκωλος εἶναι
καὶ στὸν ὀρνιθόκωλο πάγει.

Περνάει.

Στράντζα

β'

Νὰ σηκωθῆ τὴν Πέμπτη πολὺ πρωί, πρὶν βγεῖ ὁ ἥλιος, νὰ πάγη στὴ γωνιὰ νὰ πάρ' φτύσμα ἀπ' τὸ στόμα τ' καὶ νὰ τὸ βουτήξ' στὴ στάχτη καὶ νὰ τρίβ' τὴ λειχιὰ καὶ νὰ λέγ':

Ἡ λειχιὰ κ' ἡ μασχιά,
πῆγαν πάνε στὸν μπασά,
ἡ λειχιὰ ἀπόμκε
κ' ἡ μασχιὰ ἤρθε.

Τὸ κάνεις Πέμπτη, Παρασκευή, Σάββάτο καὶ περνάει

Τσέρλου

137. Διὰ ὀφαλὸ ὁποὺ τρέχει.

* Νὰ πάρης 1 μάζι [2]) νὰ τὸ κουπανίσης καὶ νὰ τὸ πισπιτίσης πρωὶ καὶ βράδυ κλεῖ.

138. Ὁ ὀφαλὸς τοῦ μωροῦ γιὰ τὴ γειά τ'.

Στὶς τρεῖς μέρες ἢ στὶς ὀχτὼ ποὺ γεννιούντανε τὸ παιδὶ ἔπεφτε ὁ ὀφαλός του, ἡ μάννα τ' τὸν ἔδενε σ' ἕνα κομπόδεμα καὶ τὄβαζε σαράντα μέρες κάτ' ἀπ' τοῦ μωροῦ τὸ μαξιλάρι, ὕστερα τὄκρυβε στὸν πάτο [3]) τοῦ σεντουκιοῦ ἢ στὸ παράκλι, [4]) καὶ τὸ φύλαγε γιὰ τὴ γειὰ τοῦ μωροῦ καὶ νὰ τὸ φυλάγη.

Ἄλλες μάννες τὸν ἔρριχναν στὸ ρέμα κι' ἄλλες τὸν ἔκαιαν.

139. Γιὰ νὰ χαθοῦνε οἱ πανάδες [5]).

Τὴν Πρωτομαγιὰ πολὺ πρωί, πρὶν βγῆ ὁ ἥλιος, ὅποια εἶχε πανάδες

1) Λειχῆνα καὶ λειχιά.— 2) Βαλανίδι.— 3) Στὸ βάθος.— 4) Βαρθαλεμύδι.
5) Καὶ πυκνάδες, οἱ ἐφηλίδες.

ἔβγαινε ἔξω στὸ χωράφι ἔπερνε μὲ τὰ δύο χέρια τρεῖς φορὲς δροσιὰ ἀπὸ κατὰ γῆς καὶ μὲ τὰ δυὸ χέρια τὴν ἔβαζε στὸ πρόσωπο κ' ἔλεγε:

Ὅπως χάνεται ἡ δροσιὰ
ἔτσι νὰ χάνουνται κ' οἱ πανάδες.

Γύριζε ὕστερα χωρὶς νὰ τὴν διῆ ὁ ἥλιος καὶ χάνουνταν.

Καστανιὲς

140. Ἡ Πανούκλα.

Γιατρικὸ κανένα δὲ σωτήρευε, ὅποιος πάθαινε πέθνισκε.

Τὴν ἔλεγαν καὶ θανατικό, ὁλόκληρες οἰκογένειες ξεκληρίσθηκαν καὶ σπίτια ἔκλεισαν καὶ τὸ κλειδὶ πῆρε ἡ ἐκκλησία.

Στὸν καιρὸ της προγιαγιᾶς μου ἦλθε ἡ Πανούκλα στὸ χωριό μας κι' ὅλος ὁ κόσμος τρομαγμένος πῆρε τὰ βουνὰ κ' ἔμειναν 'κεῖ μέρες.

Ὁ παπᾶς εἶδε τὴν Πανοῦκλα στὸ δρόμο, ἤτανε μαυροφόρα γυναῖκα καὶ μπουμπουλωμένη [1]) μὲ μαγουλίκα καὶ τὸν εἶπε: φεύγω, θὰ πάγω τώρα ἀλλοῦ καὶ γύρσανε στὸ χωριό.

Ἀπὸ τότες δὲ ματαῆλθε. Λένε πὼς ἡ Εὐρώπη τὴν ἔπιασε καὶ τὴ ἔβαλε μέσα στὸ μπουκάλι.

Τσέρλου

141. Γιὰ τὴν παραμαγούλα [2]).

α'

Κουπανίζεις τὸ καλαγκάθι μὲ ἄσπρο κρομμύδι καὶ λίγη θεριακὴ καὶ τὸ βάζεις ἐπάνω, γιανίσκει.

Φανάρι

β'

Τσάκιζαν [3]) ἀγκιναρόφυλλα πέτρα μὲ πέτρα καὶ τἄβαζαν κ' ἔστριφτε.

Καστανιὲς

γ'

Κουπανίζεις τὴν μαγκούτα [4]) πέτρα μὲ πέτρα καὶ καθὼς ἤτανε κρύα τὄβαζες πάν' στὴ πρήξη κ' ἔστριβε.

Καστανιὲς

δ'

Ἔψηναν τὴ μαγκούτα στὴ χόβολη σὲ χαρτὶ βρεμμένο, ὕστερα τὴν ἄνοιγαν, τὴν ἔβρεχαν μὲ λίγο λάδι καὶ ζεστὸ τὄβαζαν πάνω κ' ἔστριβε.

Τσέρλου

1) Κουκουλωμένη.—2) Παρωτῖτις.—3) Κουπάνιζαν.—4) Τὸ βρωμόχορτο.

SISMANOGLIO MEGARO

ε΄

Ἀφιόνι τὄλυωνες μὲ ρακί, τὰ καπινόφυλλα τἄβρεχες μέσα, τἄβαζες καὶ πέρναγε.

Καστανιές

142. Γιὰ τὶς παρανυχίδες.

α΄

Στὴ στάχτη τοῦ καλόχρονου [1]), ἀκόμα χλιαρὴ ἔχοντας τὰ χέρια ἀπὸ πίσω τὰ βουτούσανε μέσα γιὰ νὰ μὴ βγάζνε παρανυχίδες.

Καστανιές

β΄

Στὴ χόβολη τοῦ καλόχρονου ἔψηναν ἕνα σκόρδο, ἔτρωγαν ἀπὸ μιὰ σκέλιδα κι' ὅποιος εἶχε σκυλονυχίδες [2]) τὶς ἔτριβε στὴ σκέλιδα καὶ περνούσανε.

Ὅποιος τὄκαμνε δὲ ματάβγαζε.

Καστανιές

143. Διὰ πάτο ὅπου ἔβγαινε.

* Νὰ πάρης μάζι, νὰ τὸ κουπανίσης καὶ νὰ βουτήσης τὸ πανὶ καὶ νὰ τὸν σκουντίσης μέσα δὲν ἐβγαίνει.

144. Διὰ πέτρα ὅπου ἔχουν.

α΄

* Νὰ πάρης φλοῦδες μιὰ φοῦχτα ἀπὸ ντισπουτάκι [3]) καὶ μιὰ φούχτα χόρτα ὅπου βγαίνουν στὴν Τούζλα [4]), νὰ τὰ βάλης εἰς ἕνα τέντζερε χωματένιο καὶ 1 ὀκὰ νερό, νὰ τὰ χρίσης ἀπὸ πάνου, νὰ βράσουν νὰ μείνη 100 δράμια, νὰ τὸ σουρώσης καὶ νὰ πίνη ἕνα φλυτζάνι τοῦ καφέ, πρωί, μεσημέρι καὶ βράδυ καὶ νὰ κουπανίσης κρομμύδια μὲ τὰ σκουπίδια μαζὺ καὶ νὰ τὰ βάλης μὲ ἀλειμματοκέρι νὰ βράσουν καὶ νὰ τὰ βάζη εἰς τὸ προκοΐλι, παύει ὁ πόνος.

β΄

Φλοῦδες ἀπὸ μελιὰ τὶς βράζνε καὶ πίνε τὸ ζουμί.

---

1) Τοῦ Πλάνη. Οἱ φωτιὲς πού ἀνάφτουν ἀπὸ βραδὺς τὴν παραμονὴ τοῦ ἅϊ Γιάννη στὶς 23 Ἰουνίου.—2) Παρανυχίδες.

3) Μελιά.—4) Ὁ Ἀλμυρός· ποτάμι ἔξω ἀπὸ τὴν Σηλυβριὰ πρὸς δυσμάς.

γ΄

Πέρνεις ρίζα ἀγριομολόχας, τὴν βράζεις μὲ νερὸ καὶ πίνεις τὸ ζουμί, πολὺ ὠφελεῖ.

Σηλυβριὰ

δ΄

Βράζεις τὴ τσουκνίδα μὲ νερό, πίνεις τὸ ζουμί, τρῶς καὶ τὰ χόρτα, ἄφταχτο γιατρικὸ γιὰ τὴν πέτρα.

145. Πόνος στὰ πλαταράκια.

α΄

Ὅταν τὸ μωρὸ κρύωνε καὶ τὸ πονοῦσαν τὰ πλαταράκια [1]) τ', κ' εἶχε κάψη [2]) καὶ δὲ βύζανε τὸ πήγαιναν στὴ γιάτραινα. Ἡ γιάτραινα εἶχε γιατρικά, σιντέφι, χαμόμηλο [3]), τσαγανὸ καὶ λάδι, ὅλα μαζύ, μὲ τὸν καιρὸ γίνουνταν σὰν ἀλοιφὴ καὶ μ' αὐτὸ τἄτριβε τὰ πλαταράκια.

Ὕστερα ἔπερνε προζύμι, τσάκιγε πέτρα μὲ πέτρα 1-2 τσαγανὸ καὶ τοὺς ἔβαζε 'πὸ πάνω τὴν ἀλοιφή, πάνω ἀπ' τὶς τσαγανὸ ἔβαζε τὸ προζύμι καὶ τἄδενε πίσω στὰ πλαταράκια καὶ στὴν κορφίτσα καὶ τὸ σκέπαζε καλὰ καὶ τὸ κεφαλάκι τ'.

Ἴδρωνε τὸ μωρὸ καὶ γιάνισκε.

Ἡράκλεια

β΄

Ἔπλυνε τὶς κόκκινες σκουλῆκες μὲ τὸ ξίδι, ὕστερα τὶς κουπάνιζε καὶ τὶς ἔβαζε πίσω στὰ πλαταράκια καὶ στὴν κορφή, στὸ κεφαλάκι τ' καὶ περνοῦσε.

Ὀκλαλῆ
ἐπαρχίας Δέρκων

146. Ἀλοιφὴ διὰ πληγή.

α΄

* 20 παραδῶν κερὶ κίτρινο [4]) καὶ λάδι, 20 παραδῶν τρεμεντίνα, νὰ τὰ βράσης εἰς ἕνα κόκκινο πιάτο ὅλα μαζὺ ἕως ὅτου πήξουν, ὠφελεῖ εἰς κάθε πληγή.

---

1) Οἱ πλάτες.— 2) Πυρετό.— 3) Εἶχαν σὲ καλὸ νὰ μαζέψουν τὸ χαμόμηλο τῆς Ἀναλήψεως, ἔλεγαν ὅτι τότε ἀναλεῖ (ἐξαφανίζει) τὴν ἀρρώστια.— 4) Μελισσοκέρι.

SISMANOGLIO MEGARO

β΄

* Νὰ ψήσης 1 ἀβγό, νὰ πάρης τὸν κρόκο νὰ τὸν δουλέψης μὲ τὸ σάλιο πολὺ ὥρα νὰ γίνη ὡσὰν ἀλοιφή, ἔπειτα βάζεις 20 παραδιοῦ σουρούλι καὶ 20 παραδιοῦ μουρτεσένι, τὸ κουπανίζεις καὶ βάζεις ἀπὸ λίγο λίγο λάδι καὶ τὸ δουλεύεις καλὰ ἕως ὅτου νὰ γίνη ὡσὰν ἀλοιφὴ καὶ πλύνεις τὶς πληγὲς μὲ νερὸ βρασμένο μὲ τὸ πίτερο καὶ τὸ ἀλείφεις τρεῖς φορὲς τὴν ἡμέρα καὶ θεραπεύεται.

γ΄

* Νὰ βράσης σαλκάμια [1]), νὰ τὰ βάζης ἐπάνω καὶ νὰ τὰ ἀλλαζης κάθε μισὴ ὥρα.

δ΄

* 2 δράμια μαστίχι θηλυκό, 1 δράμι σουροῦλι, 1 δράμι μουρτεσένι, 1 δράμι διάργυρο [2]), 1 δράμι σιντέφι καὶ ὀλίγο καλὲμ-σεκέρι [3]) μὲ ὀλίγη λίγδα γουρινίσια, δουλεύεις τὸ διάργυρο νὰ γίνη ὡσὰν ἀλοιφή.

ε΄

Γιὰ πληγὴ ὠφελεῖ καὶ οἱ λαπατόριζες, νὰ τὶς βράσης νὰ γίνη λαπᾶς καὶ νὰ τὸ ἀλλάζης συχνά, νὰ πίνης καὶ λίγο ζουμί.

στ΄

Τὸ φύλλο τοῦ πεντάνευρου γιατρεύει τὴν πληγή.

ζ΄

Στὴν πληγὴ βάλε φύλλα ἀΐκουλα [4]) καὶ γιατρεύεται.

η΄

Ὅταν ἔχεις μικρὴ πληγὴ βάζεις σ' ἕνα πανάκι λίγο σπαθόχορτο καὶ τὸ βάζεις ἐπάνω καὶ γιανίσκει.

θ΄

Τοῦ ἀβγοῦ τὸ κροκάδι ὠφελεῖ γιὰ πληγή.

ι΄

Ὅτι καὶ πληγὴ νὰ εἶναι γιανίσκει μὲ τοῦ φρέσκου ἀβγοῦ τὸν κρόκο.

ια΄

Ἀπὸ κίτρινη δεντρόγια [5]) τὰ φύλλα θὰ τὰ κουπανίσεις καὶ ν' ἀλείψης τὴν πληγή, περνάει.

Καστανιές

---

1) Λ. Τ. Εἶδος γλυκοῦ παντζαριοῦ, οἱ Τοῦρκοι τὰ ἔλεγαν καὶ τατλὶ τρούπ. —2) Ὑδράργυρο.— 3) Λ. Τ. Ζαχαροκάλαμο.— 4) Χόρτο μὲ μικρὰ μαλλιαρὰ φύλλα καὶ μὲ πολλὰ κίτρινα λουλουδάκια, φυτρώνει μέσα σιὰ χωράφια — 5) Βιόλα.

147. Γιὰ νὰ τραβήξ' τὸν ὄρκο [1]).

Τὸ κισσόφυλλο, τ' ἀμπελόφυλλο, τὸ λαχανόφυλλο, τὸ βατσουνόφυλλο, τὸ φύλλο τῆς σαμπογιᾶς [2]), τῆς μουριᾶς, τὸ πεντάνευρο, τὰ παζιά [3]), ὅλα τραβοῦνε τὸν ἔμπυο [4]) καὶ καθαρίζνε τὴν πληγή.

Ἡράκλεια

148. Διὰ πληγὴ ὅπου δὲν σφαλνᾶ.

α΄

* Νὰ πάρης τσιρίσι [5]) καὶ νὰ τὸ λυώσης πυχτό, νὰ τὸ βάλης εἰς τὸ πανὶ καὶ ἀπὸ πάνου νὰ τὸ ἀλείψης λάδι, νὰ τὸ βάλης εἰς τὴν πληγή, κλεῖ.

β΄

Ἀνάλατο βούτυρο, διάργυρο, ἀλοιφὴ γιασεμί, μουρτασένι καὶ σουρούλι τ' ἀγοράζεις ἀζύγιαστα, ἕνα Σαββάτο πρωὶ μιὰ ἡλικιωμέν' γυναῖκα στὴ γωνιὰ ποὺ μαγερεῦνε τὰ κάμνει ἀλοιφὴ καὶ τ' ἀλείφτουνε καὶ θεραπεύεται.

Καστανιές

γ΄

Τὸν ἔδιναν νὰ φάγη τζιγέρια τοῦ φιδιοῦ καὶ γιάνισκαν οἱ πληγές.

δ΄

Ἡ γυναῖκα ποὺ ἔκαμνε τὴ γητειὰ ἔπερνε χῶμα ἀπὸ 40 μεριὲς ποὺ σήκωνε τὸ χῶμα ὁ σφάλαγγας τὸν γήτευε καὶ σφάλναε ἡ πληγή.

Ἀσκὸ
ἐπαρχίας Τυρολόης καὶ Σιρεντζίου

149. Γιὰ τὸν πόνο.

α΄

Κρομμύδι μὲ τὸ ἅλας τὸ κουπανίζεις καὶ τὸ βάζεις πάνω στὸ πονεμένο μέρος.

β΄

Τὴν τσουκνίδα τὴν πλύνεις, τὴν ἀχνίζεις μὲ τὸ λάδι καὶ τὴν κάνεις κατάπλασμα. Εἶναι ἄφταχτο γιὰ πόνο.

---

1) Πῦον.— 2) Βιόλα. — 3) Σέσκουλα. — 4) Πῦον. —5) Ριζα, τὴν κάνουν σκόνη καὶ κολνοῦν, τὴν μεταχειρίζουνται ἰδίως οἱ παπουτσάδες.

SISMANOGLIO MEGARO

γ'

Τρίβεσαι μὲ ἄλας καὶ σπίρτο καὶ περνάει ὁ πόνος.

δ'

Βράζεις σκόρδο μὲ ξίδι κ' ὕστερα τρίβεσαι ὅπου σὲ σουγλίζει.

Καστανιές

ε'

Τὸ μαλλὶ τὸ ἄπλυτο εἶνε ἄφταχτο γιατρικὸ γιὰ τὸν πόνο.

Σηλυβριά

στ'

Ἔπερναν τὴν ἀγελαδίσια κουπριὰ ζεστή, ζεστὴ καὶ τὴν ἔβαζαν ἀπάν' στὸν πόνο καὶ περνοῦσε. Πόνο λαιμοῦ, πόνο χεριοῦ, πόνο κοιλιᾶς, ἄφταχτο γιατρικό.

Φανάρι

ζ'

Τὴν σκορδοπλεξοῦδα τὴν ἔκοφταν ψιλή, ἔβαζαν πίτερο, δάφνη καὶ ξίδι, ὅλα τὰ ἔβραζαν καλὰ καλὰ καὶ τὴν ἔκαμναν κατάπλασμα.

Γιὰ ὅπου πονεῖ κανείς, ἀκόμα καὶ στὰ γελάδια [1])

Καδὴ κιοῖ

η'

Καβουρντίζεις χοντρὸ ἅλας, τὸ βάζεις σὲ τρουβὰ καὶ τὸ βάζεις πάνω στὸν πόνο καὶ περνάει. Σὲ πόναε ἡ μέσ', ἡ πλάτη, ἡ κοιλιά, ἄφταχτο γιατρικό.

θ'

Καβούρντιζαν πίτερο, τὄβαζαν ζεστὸ μέσα σὲ τρουβαδάκι ἀπάν' στὸν πόνο καὶ πέρναγε.

ι'

Τὸ ριγανόλαδο ὠφελεῖ στὸν πόνο.

150. Ὁ ξερὸς πόνος στὸν ὦμο.

Ἡ γιάτρισσα κάνει μὲ τὴν ἀπαλάμη [2]) τρεῖς πιθαμὲς χωρὶς νὰ σηκώσῃ τὸ χέρι πάνω στὸ πονεμένο μέρος καὶ σὲ τσιμισιρένιο χουλιάρι βάζει ἕνα χαρτάκι μ' ἕνα σταυρὸ ζωγραφισμένο μὲ μολύβι, ἀπὸ πάνω λίγη

1) Ἀγελάδες.— 2) Παλάμη.

στάχτη καὶ στὴ στάχτη δυὸ φωτίτσες. Ἁπλώνει στὸ πονεμένο μέρος ἕνα τουλπανάκι καὶ σέρνει ἀπὸ πάνου τὸ χουλιάρι καὶ τὸ καίει λέγοντας τρεῖς φορές:

Πέρασε ἕνας γεροντάκος μὲ τὰ γένεια τ', περνάει κ' ἡ γρηίτσα καὶ τὴν λέγ':

«Φύσηξ' τον γιὰ νὰ περάσ' ὁ πόνος ὁ ξερός».

Περνάει αὐτὴ καὶ τὸν ἐφυσάγει τρεῖς φορὲς καὶ πρήστηκε.

—Γιατὶ κακομοίρα γρηὰ μὲ φύσηξες καὶ πρήστηκα ἐγώ;

—Γιὰ νὰ πάψ' ὁ πόνος τ' ὤμου.

—Γιατὶ μὲ φύσηξες καὶ πρήστηκα,

—Δὲν μὲ τὄπες νὰ σὲ τὸ δόσω μὲ τὴν ἀγάπη γιὰ νὰ περάσῃ τ' ὤμου ὁ πόνος.

Φυσάει ὁ γέρος κατὰ γῆς τρεῖς φορὲς καὶ παύει.

Ἀφοῦ πεῖ τρεῖς φορὲς τὴ γητειά, ἀλείφει τὸν πόνο μ' ἀλοιφὴ καμωμένη μὲ λάδι καὶ ἀνθόνερο, ἀπὸ πάνω βάζει ἄπλυτο μαλλὶ καὶ γιανίσκει.

Τσόρλου

151. Τὸ σφαγιὸ [1]) τοῦ πλευροῦ.

Νὰ βάνῃ λίγο λάδι καὶ λίγο κάνναβο λινάρι καὶ θὰ πεῖ:

Τρία ἀδέλφια ἤτανε
πῆραν τ' ἀξινάρια τους
καὶ πῆγαν στὸ ὀργὸ βουνό,
νὰ κόψουν τὸν Χριστὸ ἀσήμαντρο [2])
τὴν Παναγιὰ πατερίτσα,
καὶ τὸν ἅϊ Γιώργη δεκανίκι.
Βαρεῖ μιά, βαρεῖ δυό,
τινάχθηκε ἡ ὀξιά,
βαρεῖ τὸ νιὸ στὸ βυζί,
στριγγίζει, μουγγρίζει.
Τ' ἄκσαν οἱ ἀγγέλοι
κατέβηκαν καὶ ρώτησαν:
«Τί ἔχει ὁ νιὸς
καὶ στριγγίζει καὶ μουγγρίζει;
—Νά, τρία ἀδέλφια ἤτανε,
πῆραν τ' ἀξινάρια τους
καὶ πῆγαν στὸ ὀργὸ βουνό,
νὰ κόψουν τὸν Χριστὸ ἀσήμαντρο

1) Ὁ πόνος τοῦ πλευροῦ.— 2) Σήμαντρο.

SISMANOGLIO MEGARO

τὴν Παναγιὰ πατερίτσα,
καὶ τὸν ἅϊ Γιώργη δεκανίκι.
Βαρεῖ μιά, βαρεῖ δυό,
τινάχθηκε ἡ ὀξιὰ
καὶ βαρεῖ τὸ νιὸ στὸ βυζὶ
καὶ στριγγλίζει καὶ μουγγρίζει.
Κ' εἶπαν οἱ ἀγγέλοι :
«Πάρε κάνναβο
κι' ἀπ' τῆς ἐλιᾶς τὸ λάδι
καὶ βάλ' τὰ πέντε διχτυλα
κι' ὄλειψε τὸ νιό,
νὰ γιάνη τὸ πλευρό.

Ἕνα κορίτσι δέκα χρονῶ νὰ δέση τὸν κάνναβο στὸ χέρι τ' ἄρρωστου καὶ νὰ πῆ:

Σὰν ἔρθω καὶ κοιμηθῶ κοντά σ'
τότε νὰ σὲ πονέσ' τὸ πλευρό σ'.

Τρεῖς μέρες τὸ φορεῖ, ὕστερα τὸ λυοῦνε καὶ τὸ δίνε δρόμο στὸ ρέμα.

Φανάρι

152. Στὴν πούντα [1]).

α'

Ἔβαζαν κρασὶ σὲ μιὰ χωματένια κανάτα καὶ μιὰ φουχτιὰ πιπέρι κ' ἔβραζε. Ζεστό, ζεστὸ ὅσο δέχουνταν ὁ πουντιασμένος τὸ ἔπινε καὶ περνοῦσε.

Ἡράκλεια

β'

Ἔκαιγαν πέτρες καὶ κεραμύδια καὶ τὸν ἴδρωναν, τὸν πότιζαν παπαροῦνες, τὸν ἔπερναν αἷμα καὶ περνοῦσε.

Σκεπὸ

γ'

Ἔπερναν ρακὶ ἢ κονιὰκ ἔβαζαν μέσα ζάχαρι κ' ἕνα κομματάκι ρίζα χαβαρζτάν, μοσχοβόλαε καὶ ἔκαιε, τὸ ἔβραζαν καὶ τὄπινε ὁ κρυολογημένος καὶ πέρναγε.

δ'

Ἔπινε φιδόχορτο κ' ἔχυνε πολὺ ἴδρω, τὸν ἔπερναν αἷμα ἀπὸ τὴν κλείδωσι τοῦ χεριοῦ καὶ γιάνισκε.

Καστανιές

1) Περιπνευμονία.

ε'

Ἔπερνε αἷμα ὁ κουρέας μὲ τὸ νιστέρι καὶ τὴν ἴδια ὥρα ἔκοφτε ὁ πόνος.

Δελειῶνες

153. Γιὰ πρηξίματα.

α'

Βράζεις τὰ μολόχια καὶ τὰ βάζεις λαπὰ ἀπάνω στὸ πρήξιμο τοῦ λαιμοῦ ἢ σ' ὅτι πρήξιμο εἶναι καὶ ξεπρήζεται.

β'

Πέρνεις μαῦρες σταφίδες, τὶς κουπανίζεις, τὶς βρέχεις μὲ τὸ σπίρτο καὶ τὶς βάζεις πάνω στὸ πρήξιμο καὶ περνάει.

γ'

Κουπανίζες τὰ ἀγκιναρόφυλλα καὶ τὰ βάζεις ἐπάνω στὸ πρήξιμο, ὅ,τι πρήξιμο εἶναι, θεραπεύεται.

Φανάρι

154. Γιὰ πρησμένη κοιλιά.

α'

Τὴν πλατομαντήλα τὴν ντυλίζεις μέσα σὲ πανί, τὸ βρέχεις καὶ τὸ παραχώνεις στὴ χόβολη, σὰν κάψει καλὰ τὴν βγάζεις. Τὴν πλατομαντήλα ἀπ' τὴν ἀνάποδη τὸ φύλλο τὴν ἀλείφτεις μέλι καὶ τὴν βάζεις πάνω στὴν κοιλιὰ καὶ ξεπρήσκεται.

Ἡράκλεια

β'

Κρασί, ψυχιὰ ψωμιοῦ, ρίγανη καὶ λίγο ἀγιοκέρι τἄβαζαν στὴ φωτιὰ καὶ γίνουνταν κατάπλασμα, τὄβαζαν στὴ πρησμένη κοιλιά, ξεπρήσκουνταν κ' ἔπαυε ὁ πόνος καὶ πέρναγε ὁ ἄνεμος.

155. Στὴν πρωτάρα [1]).

Ἂν ἦτανε ἡ λεχοῦσα πρωτάρα, ἡ μαμμὴ [2]) τηγάνιζε ἕνα ἀβγὸ καὶ τὄστρωνε σ' ἕνα πανὶ καὶ τὴν βράκωνε ἀπὸ κάτ' κ' ὕστερα γλήγορα γάνισκε.

Τσόρλου

1) Ἡ γυναῖκα ποὺ γέννησε τὸ πρῶτο παιδί.— 2) Τὰ παληὰ χρόνια ἡ μαμμὴ κοιμούντανε σαράντα νύχτες στὸ σπίτι τῆς λεχούσας ἐκτὸς ἐὰν στὸ μεταξὺ γίνουνταν ἄλλη γέννα.

SISMANOGLIO MEGARO

156. Διὰ ρευματικὰ [1]).

α΄

* Νὰ πάρης τῆς γῆς σκούληκες, νὰ τὶς κουπανίσης, νὰ βάλης λάδι, χαβὰ-τζιβὰ καὶ σιντέφι, νὰ σιγοβράσουν καὶ νὰ τὸ ἀλειφθῆς ἢ εἰς τὸν ἥλιο ἢ ἀντίκρυ εἰς μαγκάλι.

β΄

* Νὰ πάρεις 300 δράμια πικράγκουρα καὶ μισὴ ὀκὰ λάδι νὰ τὰ βάλης σὲ σιγὴ φωτιὰ νὰ σιγοβράσουν, ἕως ὅτου σωθεῖ τὸ ζουμὶ τὸ ὁποῖον ἀπολύουν καὶ νὰ μένη 150 δράμια τὸ λάδι καὶ τὰ σουρώνεις ἀπὸ τουλπάνι καὶ τρίβεις ὅπου πονεῖς τὸ βράδυ καὶ βάζεις καὶ ἁπάνου φανέλλα.

γ΄

Κουπανίζεις λίγο τὰ πικράγκουρα καὶ τὰ ρίχνεις μέσ' στὸ λάδι νὰ λυῶσνε. Μ' αὐτὸ τὸ λάδι τρίβεις τὸν πόνο καὶ περνάει. Ἑφτὰ χρονῶ πόνο νὰ ἔχης περνάει. Ἂν δὲ βρεῖς πικράγκουρα τὸν χειμῶνα βγάζεις τὴ ρίζα, τὴν κουπανίζεις καὶ τὴν βάζεις μέσα στὸ λάδι. Ἡ ρίζα εἶναι πιὸ πικρὴ κι' ἀπὸ τὰ πικράγκουρα.

Καστανιές

δ΄

Π ε σ τ ρ ο φ ό λ α δ ο. Βάζεις τὴν πέστροφα μέσα στὸ λάδι νὰ σαπίση καὶ μ' αὐτὸ ἀλείφεις τοὺς ρεματισμούς.

ε΄

Τὴν γερὴ πέστροφα [2]) βάζουσιν πάνω στὰ ρεματικὰ καὶ γιανίσκουσιν.

Στράντζα

στ΄

Πέρνεις 50 δράμια κόκκινα σκουλήκια [3]) καὶ τὰ βράζεις μὲ 50 δράμια λάδι, βράζει ὡς ποὺ νὰ μείνη τὸ μισό, στὸ βράσιμο τὰ σκουλήκια ἔλυωσαν.

Μ' αὐτὸ τὸ σκουληκόλαδο τρίβεις τὸ πονεμένο πόδι ἢ χέρι ἀντίκρυ στὸν ἥλιο καὶ περνάει ὁ πόνος.

Τὸ φίδι εἶπε στὴ σκούληκα: 'Εγὼ τσίμπησα νιὸ καὶ πέθανε, σὺ τί μπορεῖς νὰ κάνης;

—'Εγὼ εἶμαι γιατρικὸ γιὰ τὰ μωρὰ παιδιὰ καὶ τοὺς ξεροὺς τοὺς πόνους.

Καστανιές

1) Ρευματισμοί. — 2) Ὁ Στράντζα δειξὲ (Σαργέντιος), ποτάμι μὲ καθαρὰ τρεχάμενα νερὰ ἔχει πέστροφες. — 3) Βρίσκονται μέσα στὰ ὑγρὰ χώματα, κάτ' ἀπ' τὶς πέτρες καὶ στὴν κοπριὰ τὴν ἀγελαδίσια.

ζ΄

Τὸ τσίμπημα τῆς μέλισσας εἶναι γιατρικὸ γιὰ τοὺς ρεματισμούς.

η΄

Σ τ ὸ Μ ι κ ρ ὸ Σ ε ϊ μ έ ν ι ἔξω ἀπὸ τὸ χωριὸ εἶναι ἕνα μέρος ποὺ ὅλο τὸν καιρὸ ἡ γῆς εἶναι ξερὴ σὰν πέτρα καὶ τέλη 'Ιουλίου ἀρχίζ' ἀπὸ Θεοῦ νὰ μαλακώνη καὶ πρωὶ ποὺ ἀρχίζ' ὁ 'Αγουστος γίνεται λάσπη.

Οἱ ἄρρωστοι ἀπὸ ρεματικὰ μπαῖνε μέσα, ἄλλους τοὺς δέχεται ὡς τὸ γόνα, ἄλλους ὡς τὸ στῆθος κι' ἄλλους ὡς τὸ λαιμό.

Κάθουνται μέσα ὡς ποὺ νὰ βαρεθοῦν, ἔπειτα τοὺς πλύνουν καὶ γίνουνται καλά.

Φανάρι

θ΄

Στὰ ρεματικὰ ἄνοιγαν φουντανέλλα καὶ χρόνια τὴν δούλευαν.

Τζειὼ

157. Γιὰ τὶς σκούληκες;.

α΄

Τὰ παιδιὰ ποὺ ἔχνε σκουλήκια εἶναι κιτρινιάρικα, ὅλο σκαλίζνε τὴ μύτη τους, ἡ κοιλιά τους φουσκώνει, τρῶνε πολύ, καὶ δὲ χορταίνε.

Τότε τὰ δίνε σουλτζὰν-ὁτοῦ, τὸ κουπανίζνε ἔξω 'πὸ τὸ σπίτι, γιὰ νὰ μὴ πάρη μυρωδιὰ τὸ παιδὶ (ἔχει βαρειὰ μυρωδιὰ) τὸ ἀνακατῶνε μὲ τὸ μέλι καὶ τὸ βάζιε στὸ ἀστρὶ καὶ τὸ πρωὶ πρωὶ τὸ δίνε στὸ παιδί, τὸ τρώγ' νηστικάτα καὶ ρίχνει τὰ σκουλήκια.

Καστανιές

β΄

Ξερὸ βασιλικόσπορο, τὸν βράζεις μὲ τὸ γάλα καὶ τὸ βάζεις στὸ ἄστρι ἀπὸ βραδὺς καὶ τὸ πρωὶ σηκώνεσαι πολὺ πρωὶ καὶ τὸ πίνς. Μὲ τὰ κεῖνο πέφτουνε.

Καστανιές

158. Τὸ σπάσιμο [1]).

α΄

Βράζεις τὸ κολύμεντο [2]) καὶ βρακώνεις τὸν σπασμένο.

1) Κήλη. — 2) Μαϊντανός.

SISMANOGLIO MEGARO

β΄

Καθαρίζεις τὰ κουκκιὰ τὰ βράζεις σὰν φάβα, βρακώνεις τὸν σπασμένο καὶ θεραπεύεται.

Φανάρι

159. Γιὰ τὶς σπασμοί.

Ὅταν τὸ παιδὶ τὸ πιάνε σπασμοί, κεῖν' τὴν ὥρα θὰ πάρς ἕνα καρφὶ νὰ τὸ καρφώσης κατὰ γῆς, ἐπάνω σπάνεις ἕνα γλυτῆρι, χτυπᾶς δυὸ λαναρια τὰ δόντια τους καὶ βάζεις τὸν καθρέφτη στὸ μοῦτρο τ' καὶ κυττάει μέσα γιὰ νὰ μὴ χάσ' τὸ φῶς του καὶ περνάει.

Μιὰ χωριανή μ', δὲν ἔβαλε τὸν καθρέφτη κ' ἔχασε τὸ παιδὶ τὸ φῶς του.

Καστανιές

160. Σπλήνα πρησμένη.

α΄

Τὶς περιστερίτκες κατσουλιὲς νὰ τὶς βράσης μὲ τὸ ξίδι καὶ τὶς βάλεις ἀπάνω, πολὺ ὠφελεῖ.

Ἡράκλεια

β΄

Τὴν σπλήνα τὴν κόφτνε.

Πηγαίν' ὁ ἄρρωστος κάτ' ἀπὸ μιὰ καρυδιὰ μαζὺ μὲ τὸν γερόντε ποὺ θὰ τὸν γητέψ'. Ὁ γερὸς ρίχνει ἕνα σχοινὶ στὸ κλαδὶ κι' ὁ ἄρρωστος κρεμιέται μὲ τ' ἀριστερὸ χέρι στὸ σχοινὶ καὶ τὸν σκουντάει ὁ γερὸς τρεῖς φορές.

Ὕστερα κατεβαίνει καὶ πάνε παρὰ πέρα, ὁ ἄρρωστος βάζει μπρὸς τὸ ἀριστερὸ πόδι κι' ὁ ἄλλος κόβει μὲ τὸ μαχαῖρι τὸ χῶμα γύρο ἀπ' τὸ πόδι καὶ τὸν ρωτάει τρεῖς φορές:

— Τί κόβεις;

— Τὴν σπλήνα κόβω.

Ἔπειτα αὐτὸς ποὺ κάνει τὴ γητειὰ πέρνει τὸ χῶμα ποὺ ἔκοψε μὲ τὸ μαχαῖρι γύρο ἀπ' τὸ πόδι τ' καὶ λέγ' τρεῖς φορές:

Ὅπως βγάζω αὐτὸ τὸ χῶμα, ἔτσ' νὰ βγῆ ἡ σπλήνα,
ὅπως ξεραίνεται τὸ χόρτο, νὰ ξεραθῆ ἡ σπλήνα.

Ὁ ἄρρωστος πέρνει τὸ χῶμα καὶ τὸ βάζει μέσα στὴ γωνιὰ καὶ θεραπεύεται.

Ἡ γητειὰ γίνεται στὸ σῶσμα [1]) τοῦ φεγγαριοῦ Πέμπτη καὶ Σάββατο

1) Στὸ τέλος.

κι' ἄλλη Πέμπτη καὶ Σάββατο τοῦ ἴδιου φεγγαριοῦ νὰ μὴν βρῆ τὴν ἀρρώστια.

Καστανιὲς

γ΄

Ὅταν πονεῖ ἡ σπλήνα ἢ εἶναι πρησμένη τὴν κόφτουνε ἔξω στὴν ἐξοχὴ στὰ χόρτα, κεῖ ποὺ τρέχει νερὸ τρεχάμενο.

Θὰ πάνε πρωί, πρωί, πρὶν βγεῖ ὁ ἥλιος, ἡ ἄρρωστη καὶ κεῖν' ποὺ θὰ τὴν κόψ', ἡ γιάτρισσα. Ἡ γιάτρισσα ποὺ θὰ θὰ γητέψ' πρέπει νὰ εἶναι καθαρή [1]), μὲ τὸ ζερβί της πόδι πατᾶ στὴν ἄκρη στὸ νερὸ καὶ λέγ' τρεῖς φορές:

Σὰν εἶναι ἀπὸ τὸ νερό, νὰ γίν' νερὸ νὰ τρέξη
καὶ σὰν εἶναι ἀπὸ τὸ ἅλας, ἅλας νὰ γίν' ν' ἀνελύσ'
καὶ σὰν εἶναι ἀπ' τὸ ψωμί, πάλε νὰ χωνέψ' [2]).

Κόβει γύρω τὰ χόρτα, τὰ γυρνάει μπρούμιτα καὶ γιατρεύεται.

Τζετὼ

161. Νὰ μὴ βγάζης σπυριά.

Ὅταν βρίσκεις τῆς χελώνας ἀβγὰ τὰ τηγανίζεις καὶ τὰ τρῶς. Εἶναι καλό, δὲν κολνᾶς καὶ δὲν βγάζεις σπυριά.

Καστανιὲς

162. Πῶς προλαβαῖνε τὸ σπυρί.

Σὲ πονεῖ τὸ δάχτυλό σ' καὶ σουγλίζ', θὰ βγάλεις κανένα σπυρί. Προλαβαίνεται σὰν τὸ βάλεις μέσα σὲ ζεματιστὸ καφέ.

Σηλυβριὰ

163. Γατρικὸ γιὰ τὰ σπυριά.

α΄

Τὴ στάχτη τῆς φωτιᾶς τῆς Πρώτης Ἀνάστασης, ποὺ ἄναφταν ἔξω ἀπὸ τὴν ἐκκλησία, τὴν ἔβαζαν στὸ κοιμητήριο κι' ὅταν ἔβγαζαν σπυρὶ ἀλείφουνταν ἀπ' αὐτήνα τὴ στάχτη καὶ γιάνισκαν.

Ἀμυγδαλιὰ

β΄

Τὴ στάχτη ἀπὸ ἀνήμερα τὰ Χριστούγεννα ὡς τὴν παραμονὴ τῶ

1) Νὰ μὴν ἔχει τὰ ἔμμηνα.—2) Νὰ διαλυθῆ.

SISMANOGLIO MEGARO

Φωτῶ [1]) κρατοῦσαν γατρικὸ γιὰ σπυριὰ ποὺ ἔβγαζαν στὸ πρόσωπο.

Τζετώ

γ΄

Ροδοδάφνη φύλλα τὰ καῖνε, τὴ στάχτη τὴ δουλεῦνε μὲ λίγο λάδι, γίνεται ἀλοιφὴ γιὰ τὰ σπυριά.

Φανάρι

δ΄

Ψῆνε καλὰ τὸ κρομμύδι στὴ χόβολη, ὕστερα, βάζνε μέσα στὸ κρομμύδι λίγη στάχτη καὶ ζάχαρη καὶ τὸ βάζνε πάνω στὸ σπυρὶ γιὰ ν' ἀνοίξ'. Ἀπέκειο [2]) σὰν ἀνοίξ', ψῆνε κρομμύδι βάζνε μόνε ζάχαρη καὶ περνάει.

Καστανιές

ε΄

Νὰ βάλῃς τὴ βδέλλα στὸ σπυρὶ νὰ ρουφήξ' τὸ κακὸ γαῖμα, γιανίσκει.

στ΄

Σφάζεις τὴ χελώνα καὶ τὸ γαῖμα ποτίζεις στὸ παιδί, γιὰ στὸν μεγάλονε ποὺ ἔχ' σπυριά. Καθαρίζ' τὸ γαῖμα καὶ περνοῦνε.

Κερμένη

164. Διὰ φαγούρα ὅπου ἔχει εἰς τὸ στόμα καὶ φλογίζει.

* Νὰ πάρῃς 1 δράμι κερμήζι νὰ τὸ κουπανίσῃς καὶ ὡς 2 φοῖχτες σιντέφι νὰ τὸ κουπανίσῃς καὶ 2 δράμια θηργιακὴ καὶ 2 φοῦχτες πελίνο νὰ τὸν κουπανίσῃς καὶ νὰ τὰ ἀνακατεύσῃς μὲ καλὸ ρακὶ ὡς 150 δράμια καὶ νὰ ἀλείφεσαι τὴν ὥρα ποὺ θὰ κοιμηθεῖς.

165. Τὸ στόμα ποὺ πονάει καὶ ἔχ' κοκκινιά.

α΄

Βρῆζεις 1 ἀβγὸ σφικτά, πέρνεις τὸ ἀσπράδι, τὸ πιπιτίζεις μὲ ψιλοκουπανισμένο γκιόζτασι, τὸ βάζεις σ' ἕνα τουλπανάκι καὶ τὸ στραγκεῖς σ' ἕνα φλυτζάνι. Μ' αὐτὸ ἀλείφεις τὸ στόμα καὶ τὴ γλῶσσα μ' ἕνα καθαρὸ πανάκι κάθε μέρα καὶ γιατρεύεται.

Φανάρι

β΄

Στὸ πονόστομο ἡ γιάτρισσα ἔπερνε μοσχοκάρφια, μοσχοκάρυδο, λίγο

1) Τῶν Θεοφανείων, τῶν Φώτων.—2) Ὕστερα, κατόπι.— 3) Κέρμης, ἔντεμο μικρό, οἱ ἀχτάριδες τὰ πουλοῦσαν ξερό, ἔβαφαν μ' αὐτὰ τὰ πανιὰ κόκκινα πρὸς τὸ βυσινὶ καὶ τὰ ἀβγὰ τοῦ Πάσχα.

νισαντήρι, ντὰλ-φοὺρ-φοὺρ [1]) καὶ ροδότσεφλο, τὰ ἔψηνε λίγο, τἄκαμινε σκόνη, τὸ πέρναγε ἀπ' τὴ σίτα κι' ἅμα πόναγε καμιὰ τὸ στόμα, τ'ἄλειφτε μ' ἕνα πανάκι καὶ πέρναγε.

Ἡράκλεια

166. Στὸ στόμα πληγή.

Τσάκιγε ἕνα μοσχοκάρυδο, τὸ ἔρριχνε μέσα στ' ἀμυγδαλόλαδο καὶ κάθε πρωὶ μὲ τὰ κεῖνο τὸ λάδι ἄλειφτε κάθε πρωὶ μ' ἕνα βαμπάκι μέσα τὸ στόμα καὶ πέρναγε.

167. Διὰ βραθακάκι [2]) καὶ ὅτι πληγὴ εἶναι εἰς τὸ στόμα.

* Νὰ πάρῃς 1 βραθακὸ [3]) νὰ τὸ ψήσῃς νὰ γίνῃ στάκτη, νὰ πάρῃς καὶ 10 παραδιῶν στύψη νὰ τὴν ψήσῃς. Ὅταν θὰ ψήνεται νὰ βάλῃς καὶ 3 μοσχοκάρφια καὶ ὡς 1 φουντοῦκι λουλάκι, νὰ τὰ κουπανίσῃς ὅλα μαζὺ καὶ νὰ τρίβῃς τὴν πληγή, θεραπεύεται.

168. Διὰ στούμπωμα [4]).

α΄

* Νὰ πάρῃς 80 μαριτσούδια μικρὰ καὶ νὰ τὰ τρίψῃς καὶ νὰ στραγκίσῃς μισὸ λεμόνι. Νὰ τ' ἀφίσῃς ἕως τὸ πρωὶ καὶ νὰ τὰ πίνῃς νηστικάτα.

Ὅσο πίνεις αὐτὸ νὰ πάρῃς καὶ ἀνάμισυ δράμι ραβέντι, νὰ τὰ κουπανίσῃς καὶ νὰ τὰ βάλῃς εἰς μιὰ ποτίλια νὰ πίνῃς ἀπὸ αὐτὸ τὸ νερό.

β΄

Πέρνεις ἄλειμμα τοῦ μπουτιοῦ [5]) τῆς καμήλας ἀπὸ μέσα τὸ κόκκαλο, τὸ ἀλείφεις στὸ στῆθος ἀντίκρυ στὴ φωτιὰ κι' ἀπὸ πάνω βάζεις ἕνα κομμάτι φανέλλα. Λύτῃ γίνεται σὰν μουσαμᾶς καὶ μὲ τὰ κεῖνο περνάει τὸ ἄσθμα.

Καστανιές

γ΄

Ὅποιος εἶχε ἄσθμα [6]) καὶ τὸν πίνῃγε, ἔπινε 25 δράμια γκάζι [7]), σὲ δυό, τρεῖς μέρες ἔπεφτε τὸ πάθος καὶ ἡσύχαζε.

1) Λ. Τ. Λουλοῦδι ποὺ μοσχοβολοῦσε, τὸ πουλούσανε οἱ ἀχτάριδες. 2) Βατράχιον.—3) Βάτραχο.— 4) Λύσπνοια.— 5) Λ. Τ. Τὰ ὀπίσθια πόδια.— 6) Δύσπνοια. – 7) Λ. Τ. Πετρέλαιο.

SISMANOGLIO MEGARO

δ΄

Ἀπὸ τὸ ξύλο τοῦ ἀρδίτς βγαίνει κατράνι καὶ τὸ πίνουσι γιὰ τὸ ἄσθμα.

Στράντζα

ε΄

Ὁ καπνὸς ποὺ βγαίνει ἀπὸ τὸ κουὶ ὅταν καίγουσι τὰ ξύλα νὰ κάμουσι τὰ κάρβουνα, ὠφελεῖ πολὺ καὶ γιανίσκουσι ἀπὸ τὸ ζουχοῦνι [1]).

Στράντζα

στ΄

Πέρνεις τοῦ λαγοῦ τὸ κεφάλι καὶ βγάζεις τὰ μάτια, τὸ μυαλό, τὰ μάγουλα, τὴ γλῶσσα καὶ χωρὶς νὰ τὸ πλύνῃς ἔτσ᾽ πῶς εἶναι μὲ τὰ αἵματα τὸ βάζεις στὸ φοῦρνο νὰ ψηθῇ καλά, ὕστερα τὸ κουπανίζεις καὶ καθε πρωὶ λίγο, ὅσο πέρνει μιὰ πενταρα [2]) μαζὺ μὲ λίγο μέλι.

Καὶ τὴν ὥρα ποὺ θὰ καταλάβεις ποὺ θὰ σὲ πιάσει τὸ ζουχοῦνι νὰ ξαναπάρῃς.

Τσόρλου

169. Στραγγούλισμα.

Τρίβνε τὸ σταγγουλισμένο μέρος μὲ λάδι, σβοῦνε λίγη χόβολη μὲ ξίδι καὶ τὴ βάνε πάνω καὶ περνάει.

170. Στὸ σύγκαμα.

Ἔλυωναν τὸν πηλὸ [3]) μὲ τὸ νερὸ καὶ τὄβαζαν πάνω καὶ περνοῦσε.

Σηλυβριὰ

171. Τσίμπημα μέλισσας.

Στὸ τσίμπημα τῆς μέλισσας βάζνε λάσπη καὶ περνάει ὁ πόνος.

Σηλυβριὰ

172. Γιὰ τὸ τσίμπημα τοῦ σαραντα πόδαρου.

Ὅταν ὁ σαραντα πόδαρος τσίμπαγε ἕνα ἄνθρωπο κάμνανε μιὰ κούνια κ᾽ ἔβαζαν ἀπάν᾽ τὸν τσιμπημένο, φώναζαν καὶ 40 νομάτ᾽, γυναῖκες, ἄντροι, παιδιά, 40 ποδάρια εἶχε ὁ σαραντα πόδαρος, 40 νομάτ᾽ τὸν κού-

1) Λ. Τ. Δύσπνοια.—2) Νόμισμα μικρὸ τῆς Τουρκίας, ἀξίας πέντε παράδων.
2) Εἶδος χῶμα. Τὰ παληὰ χρόνια στὰ χωριὰ τὸν μεταχειρίζουνταν στὸ πλύσιμο τῶν ρούχων ἀντὶ σαπούνι.

ναγαν, καὶ καθένας ἔφτυνε στὸ πράσινο πινάκι ποὺ τὸ εἶχαν κεῖ στὸ πλάγι. Ἀπὸ κεῖνο τὸ φτύσιμο ἔβαζε κάνα δυὸ κόμποι μέσα στὸ νερὸ καὶ πότιζε τὸν τσιμπημένο καὶ μὲ τὸ πεδέλειπο [1]) τὸν ἔπλυνε τὴν πληγὴ ποὺ τὸν τσίμπησε παὶ σὲ μιὰ βδομάδα γιάνισκε.

Φανάρι

173. Σιὸ τσίμπημα τῆς τσουκνίδας.

Ὅταν σὲ τσιμπήσ᾽ τσουκνίδα, πάρε μολόχα καὶ τρίψε κεῖνο τὸ μέρος καὶ πὲς καθὼς θὰ τρίβεις πολλὲς φορές:

Ἔμπα μολόχα,
ἔβγα τσουκνίδα.
Ἔμπα μολόχα,
ἢ ἔβγα τσουκνίδα.

Θὰ περάσ᾽ ἡ φαγούρα.

Μέτρες

174. Σὲ τσίμπημα φιδιοῦ.

α΄

Ἅμα φίδι τσίμπαγε τὸν ἄνθρωπο ἢ καὶ ἀγελάδα, ἔπερναν φουντοκόφυλλα, τὰ ἔβραζαν μὲ τὸ γάλα καὶ τἄβαζαν ἀπάνω κατάπλασμα καὶ περνοῦσε.

Καστανιὲς

β΄

Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἔκανε τραπέζι καὶ προσκάλεσε ὅλα τὰ πουλιά, ἑρπετά, συρτά, τῆς γῆς τῆς οἰκουμένης τὰ ζῶα γιὰ νὰ φάνε.

Ὅλα πῆγαν καὶ ἔφαγαν καὶ ὁ ὄφης δὲν ἐπῆγε καὶ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς τὸν εἶπε: Σὺ ὄφη γιατὶ δὲν ἦλθες;

—Ἐγὼ ἔφαγα.

—Τί ἔφαγες;

—Τσίμπσα νιὸ καὶ πέθανε.

—Ἄχ καταραμένε, καὶ δὲν ἤξεραν νὰ βάλνε ἅλας καὶ στουπὶ καὶ φουντοκόφυλλα μὲ τὸ γάλα νὰ σοῦ συντρίψουν τὴν κεφαλή, νὰ γιάνε τὴν πληγή;

Τὸ λένε τρεῖς φορές, βάζνε πάνω στὴν πληγὴ ἅλας καὶ στουπὶ καὶ φουντοκόφυλλα βρασμένα μὲ γάλα καὶ γιατρεύεται.

Σκοπὸ

1) Ὑπόλοιπο.

SISMANOGLIO MEGARO

175. Γιὰ νὰ μὴ σὲ τσιμπήσ' τὸ φίδι.

Ὅποιοι δούλευαν ἔξω στὰ χωράφια καὶ φοβοῦντανε τὰ φίδια, νὰ μὴ τοὺς τσιμπήση ἄλειφαν θεριακὴ στὰ χέρια καὶ στὰ πόδια κι' ἂν ἡ μάννα εἶχε καὶ τὸ παιδὶ μαζύ της ἔξω, τὸ ἄλειφε μὲ λίγη θεριακὴ καὶ λίγη ἔβαζε στὸ στόμα τ'.

Ἡράκλεια

176. Νὰ σιδεριάσ' τὸ φίδι.

Ὅταν δγεῖς φίδι καὶ φορεῖς τὴ μπροστέλα σ', τὴ βγάζεις καὶ τὴ ρίχνεις κατὰ γῆς καὶ λὲς τρεῖς φορές:

Κακὸ δὲ σ' ἔκανα
κακὸ νὰ μὴ μὲ κάνῃς.
Σίδερο νὰ γίν'.

Σιδεριάζει, στέκεται καὶ δὲ φεύγει.

Τ' ἄκουσα ἀπ' τὴ σχωρεμένη τὴν Ἀννιώ, ποὺ βγῆκαν κάτ' ἀπ' τὸν μάγκανο ποὺ κέντασε, δυὸ φίδια, ἔλυσε τὴ ποδιὰ καὶ τὴν ἔριξε κ' εἶπε τρεῖς φορές:

Κακὸ δὲ σ' ἔκανα
κακὸ νὰ μὴ μὲ κάνῃς.
Σίδερο νὰ γίν'.

Σιδέριασαν καὶ δὲ τὴν τσίμπησαν.

Καστανιές

177. Γιὰ νὰ μὴ ματαβγῇ τὸ φίδι.

Πέρνεις ξίδι, πηλὸ καὶ μαῦρο χτένι καὶ πᾶς στὸ μέρος ποὺ βγαίνει τὸ φίδι ρίχνεις λίγο ξίδι στὸν πηλὸ καὶ στὸ μέρος ποὺ ξεβγαίνει τὸ σταυρώνεις μὲ τὸ χτένι καὶ λὲς τρεῖς φορές:

Ἄκου φίδι τοῦ φιδιοῦ
κι' ὁ τόπος ὅπου σ' ἔχει,
νὰ πάρῃς χτένι καὶ πηλὸ
νὰ πᾶς στὴν ἔρμη νὰ λουθῇς.
Ἄρα λουθεῖς καὶ μὴ λουθεῖς,
νὰ σχισθῇ ἡ γῆς σαράντα ὀργιὲς
καὶ νὰ σὲ πάρῃ μέσα.

Καὶ τὸ φίδι δὲν ματαβγαίνει.

Φανάρι

178. Τὸ τσίμπημα τῆς χελώνας.

Ἡ χελώνα ἡ πράσινη τσιμπάει πολὺ ἄσχημα καὶ δὲν ἀφίν' τὸ δάγκαμα ἂν δὲν ἀκούσ' φώναγμα γάϊδαρου.

Τζετὼ

179. Φαγούρα στὸ κορμί.

Οἱ ἄνθρωποι στ' ἀλώνια ποὺ λύχνιζαν τὸ κριθάρι, τὸ ἄγανο ἔφερνε φαγούρα κ' ἔβγαζαν κοκκινιὲς στὸ κορμί, ἀλείφουνταν πρῶτα μὲ μολυβόνερο κι' ὕστερα ἔκαμναν μπάνιο καὶ περνοῦσε.

Τζετὼ

180. Διὰ φαγούρα ὅπου ἔχουν ἐμπρός.

α'

* Νὰ πάρῃς μουρτσεένι νὰ τὸ κουπανίσῃς καὶ νὰ βάλῃς καὶ λάδι νὰ γίνῃ ἀλοιφή, νὰ τὸ ἀλείφῃς, κόβει ἡ φαγούρα.

β

* Νὰ πάρῃς σάπια φουντούκια καὶ κριθάρι νὰ τὰ καβουρντίσῃς καὶ ἔπειτα νὰ τὰ κουπανίσῃς νὰ γίνουν ὡσὰν καφές, νὰ τὰ βάλῃς νὰ βράσουν μὲ ροδόστομο καὶ νὰ τὸ ἀλείφεσαι, παύει ἡ φαγούρα.

181 Διὰ φαρμακωμένους.

α'

* Τοῦ ἀβγοῦ τὸ ἀσπράδι καὶ κάντιο νὰ τὰ ἀνακατέψῃς μαζὺ καὶ νὰ τὸ πιῇ καὶ τῆς πάπιας τὸ αἷμα.

β'

Στὸν φαρμακωμένο δίνε νὰ φάγῃ γιαοῦρτι. Λένε πὼς τὸ φαρφουρὶ [1]) ἔχει τὴν ἰδιότητα νὰ ἐξουδετερώνῃ τὸ φαρμάκι.

182. Γιὰ τὸν φόβο.

α'

Ἔπερνε λίγο ὑδράργυρο, τὸν ἔκοφτε μὲ μιὰ ἀσημένια δεκάρα [2]), ἔφτυνε στὴ μέση γιὰ νὰ σκοτωθῇ ὁ ὑδράργυρος κ' ὕστερα ἔβαζε καὶ λίγο νερό, καὶ τὄδινε στὸν τρομαγμένο καὶ περνοῦσε ὁ φόβος.

---

1) Πορσελάνη.—2) Νόμισμα τῆς Τουρκίας, ἡ ἀξία του ἦταν 10 παράδες.

SISMANOGLIO MEGARO

β΄

Τοῦ μικροῦ περιστεριοῦ τὴν καρδιὰ καθὼς εἶναι ζεστή, μόλις τὄσφαζαν τὴν τρῶνε γιὰ τὸν φόβο.

Φανάρι

γ΄

Τὶς παπαροῦνες, τὰ κόκκινα φύλλα [1]) τὶς στίβεις λεμόνι, τὶς ξαστρίζεις [2]) καὶ τὶς πίνεις γιὰ τὸν φόβο.

Καστανιές

δ΄

Στάχτη τοῦ 'Εβραίου ποὺ ἔκαψαν τὴν Μεγάλη Παρασκευὴ ἀνελοῦνε μὲ τὸ νερὸ καὶ τὴν πίνε γιὰ τὸ φόβο.

Φανάρι

ε΄

Τὴ στάχτη τοῦ καλόχρονου [3]) τὴν φύλαγαν γιὰ τὸν φόβο, τὴν ἔλυωναν μὲ νερὸ καὶ τὴν ἔπινε ὅποιος ἔπαθε ἀπὸ φόβο.

Τζετὼ

στ΄

Λίγη πλάση [4]) τῆς Μεγάλης Πέφτης, λίγο μεργελὶ ἀπὸ τὸν ἀχτάρη καὶ ἁρπαξιμιὸ νερό, τὰ ξαστρίζεις καὶ ἀκόμα νύχτα πρὶν ξημερώση, ποὺ εἶναι ἀκόμα τοῦ φοβισμένου τὰ σπλάγχνα ἀνοιχτά, τὸν δίνεις αὐτὰ τὰ τρία ἀνακατωμένα καὶ περνάει ὁ φόβος του.

Φανάρι

ζ΄

Στὰ μαριτσούδια στίβνε λεμόνι καὶ τὰ βάζνε στ' ἄστρι τὴ νύχτα, τὸ πρωὶ εἶναι λυωμένα καὶ τὰ πίν' ὅποιος ἔπαθε φόβο.

Φανάρι

η΄

Πέρνουν ἁρπακτικὸ νερό, ρίχνε μέσα λίγο ἀλεῦρι καὶ τὸ ξαστρίζνε τρία μεσάνυχτα, δίνε λίγο ἀπ' τὸ νερὸ καὶ πίν' ὁ φοβισμένος. Κείν' τὴν ὥρα τὰ μεσάνυχτα εἶν' ἀνοιγμένα τὰ φύλλα τῆς καρδιᾶς του καὶ τὸν περνάει ὁ φόβος.

Τζετὼ

θ΄

'Αστραπόπετρα μαύρη, τὴν βάζνε στὸ νερό, τὴν ξαστρίζνε ἔξω στὸ

1) Τὰ πέταλα.—2) Τὶς ἀφίνεις ἔξω στὰ ἄστρα.—3) Τοῦ Πλάνη.—4) Ζυμάρι.

ἄστρο καὶ τὸ πρωὶ θὰ δόσνε νὰ πιῇ ἐκεῖνος ποὺ ἔχ' τὸν φόβο.

Τσόρλου

ι΄

Κόφτνε τὴ νύχτα περιστέρα, βγάζνε τὴν καρδίτσα κ' ἔτσι πὼς σπαρταράει τὴν γυρνοῦνε μέσα στὴ ζάχαρη καὶ τὴν δίνε στὸν φοβισμένο νὰ τὴν φάη τὴν ὥρα ποὺ κοιμᾶται ποὺ εἶναι ἡ καρδιὰ τ' ἀνοιχτή. Οἱ σπιτικοὶ τρῶνε τὴν περιστέρα.

'Ηράκλεια

ια΄

Πέρνεις τρία χατζήδικα βόλια ἀπὸ τὸν Γιορδάνη ποταμό, πέρνεις ἀπὸ τρεῖς μονοστέφανες λίγο ἀλεῦρι μὲ τὰ τρία δάχτυλα, πέρνεις τρεῖς κορφὲς μελισσοχόρταρο κι' ὅλα τὰ βάζεις μέσα στ' ἀμίλητο νερὸ σ' ἕνα τσανάκι [1]), τὸ ξαστρίζεις καὶ τὸ πρωὶ αὐτόνα ποὺ πῆρε τὸν φόβο θὰ τὸν νίψεις ἀνάτρεχα τρεῖς φορὲς καὶ θὰ τὸν δόσεις νὰ πιῇ.

Καστανιὲς

ιβ΄

'Από τρία μονοστέφανα ἀντρόγυνα πέρνουν ἀλεῦρι μέσα σ' ἕνα γαβαθάκι καὶ τρία κεριά. Λίγο ἀλεῦρι βάζνε σ' ἕνα πανάκι καὶ τὸ φοροῦνε γιὰ φυλαχτὸ καὶ τὸ ἄλλο λυῶνε μέσα σὲ νερὸ καὶ τὸ πίνε νηστικάτα.

Καστανιὲς

ιγ΄

Στὰ ὀπίσθια τοῦ χανιοῦ μας στὴ Σηλυβριά, κοντὰ στὸ διοικητήριο, εἶναι ἡ ριζιμιὰ πέτρα, χωμένη μέσα στὴ γῆ βαθειά, ἔχ' ἕνα βαθούλωμα μεγαλείτερο ἀπὸ ἀβγό, ὅποιος φοβοῦντανε πήγαινε πολὺ πρωὶ νηστικάτα, ἔβαζε στὸ βαθούλωμα νερὸ ἀπὸ τὴ βρύση τοῦ Χ'' 'Ισμαὴλ ποὺ εἶναι ἀντίκρυ, τὄπινε καὶ γίνουνταν καλά.

Σηλυβριὰ

ιδ΄

Ὅταν τρομάζει κανεὶς φτύν' τὸν κόρφο τ' τρεῖς φορές, πάγει καὶ κάνει τὸ ψιλό [2]) τ' καὶ σιάζ' ἡ καρδιά τ'.

'Ηράκλεια

ιε΄

Τὸν φοβισμένο κρεμοῦνε ἀπ' ἀνάποδα, τὰ πόδια στὸ ταβάνι καὶ τὸ κεφάλι στὸ πάτωμα, τὸν κουνοῦνε γιὰ νὰ γυρίσ' ἡ καρδιά τ' καὶ πάγει στὸν τόπο καὶ λένε τρεῖς φορές :

1) Λ. Τ. Πιάτο.— 2) Τὴν μικρή του ἀνάγκη.

SISMANOGLIO MEGARO

Γυρίζουν τ' ἄστρα ἀπ' τὸν οὐρανὸ καὶ γίνονται γῆς,
γυρίζ' ἡ γῆς γίνεται οὐρανός.
Νὰ γυρίσ' ἡ καρδιὰ τοῦ . . . . νὰ πάγῃ στὸν τόπο.
Νὰ γῦρνε τ' ἄστρα ἀπὸ τὴ γῆς νὰ πάνε στὸν οὐρανό,
νὰ γυρίσ' ἡ γῆς ἀπ' τὸν οὐρανὸ νὰ κατέβ' στὴ γῆς,
νὰ γυρίσ' ἡ καρδιὰ νὰ πάγ' στὸν τόπο.
Βροντάει τὶς φτέρνες στὸ πατερὸ καὶ λέγ' τρεῖς φορές :
Πατερὸ πατεῖ
φόβο δὲν κρατεῖ.
Ἔπειτα τὸν ξεκρεμοῦνε καὶ περνάει ὁ φόβος.

Φανάρι

183 Γιὰ νὰ μὴ φοβᾶται τὴ μπουμπούνα [1])

Ὅποιος φοβᾶται τὴ μπουμπούνα καίει τὴ φρυγανιὰ καὶ τὴν τρώγει.

Ἀμυγδαλιά

184. Φούστουλας [2]).

* Νὰ πάρῃς στύψη νὰ τὴν ψήσῃς, νὰ τὴν κουπανίσῃς, νὰ τὴν περάσῃς ἀπὸ τουλπάνι καὶ νὰ βάζῃ πρωὶ βράδυ εἰς τὴν τρύπα, θεραπεύεται.

185. Διὰ φύση [3]) ὅπου πρηστεῖ.

* Νὰ πάρῃς κρομμύδια ἄσπρα, μὲ τὰ τσόφλια μαζὶ νὰ τὰ κουπανίσῃς καὶ νὰ τὰ βάλῃς μέσα στὸ ρακὶ καὶ νὰ τὰ ζεσταίνῃς νὰ τὴν τυλίξῃς τὴν φύση, βάζεις καὶ στὸ ἀποκοῖλι.

Ἀφοῦ βγάλεις αὐτὰ νὰ πάρῃς μαγιτανό, νὰ τὸν κουπανίσῃς νὰ βάλῃς καὶ μπεζίρι [4]), νὰ τὰ ζεστάνῃς καὶ νὰ τὰ βάζῃς ἐπάνω, ξεπρήσκεται.

186. Στὴ φώκια [5]).

α'

Ὅταν βροῦνε μέσ' στὴ θάλασσα τὴ φώκια καὶ τὴν ἐπιάσνε, πέρνε τὸ κόκκαλο, τὸ λιανίζνε, τὸ κουπανίζνε, τὸ κάνε σκόνη καὶ τὸ καπνίζουνται γιὰ τὴ φώκια.

Κενεμειὸ

1) Βροντή.—2) Συρίγγιον,φίστουλας.—3) Πέος.—4) Λ. Τ. Λινέλαιο. 5) Ἰχθύωσις.

β'

Ὅταν τὸ φεγγάρι ἀρχίζ' νὰ κρύβεται, αὐτὴ ποὺ κάμνει τὴ γητειὰ φορεῖ μόνε πουκαμίσα, παντελόνι δὲ φορεῖ, πέρνει ἕνα ἀβγὸ κτυπάει τὸ ἀσπράδι μὲ τὴ σκόνη τοῦ κόκκαλου τῆς φώκιας κι' ἀλείφ' τὸν ἄρρωστο καὶ τὸ ἀβγότσεφλο μὲ τὸ κιτρινάδι τὸ παραχών' σ' ἕνα κούφιο μέρος, ἐκεῖ ἔχ' ἡ φώκια τὸ μέρος της, καὶ λέγ :

Σάλιαρα καὶ μπάλιαρα
καὶ κουκκιὰ μαγερεμένα.

Ἐπιβάτες

187. Σὰ σκάζνε τὰ χέρια.

α'

Μὲ τὸ φιδόπετσο ἀλεῖφνε τὰ χέρια τους καὶ περνάει τὸ σκάσιμο.

Καστανιές

β'

Μαστίχα, ἁγιοκέρι, καὶ λάδι τἄβραζαν καὶ μ' αὐτὴ τὴν μαστιχαλοιφὴ ἄλειφαν τὰ χέρια τους καὶ περνοῦσε.

Τσόρλου

188. Στὴ χρυσῆ [1]).

Σαράντα μέρες δὲ τρῶνε φασούλια κι' ἁλμυρὸ ψάρι.

Τὴ χρυσῆ τὴν κόφτουνε καὶ θεραπεύεται. Περνάει ἡ γιάτρισσα μιὰ βελόνα μὲ μεταξὶ κάτ' ἀπ' τ' ἀχεῖλι τὸ πάνω, τὴν τραβάει καὶ τρέχ' τὸ μαῦρο αἷμα καὶ θὰ πίνει κάθε πρωὶ πλάτανου φλούδα, θὰ τὴν βράσει σὰν τσαΐ καὶ περνάει.

Καστανιές

189. Γιὰ τὸ χτικιό [2]).

α'

Κουπανίζνε φύλλα τῆς ροδοδάφνης μὲ τὸ σιδερογοῦδι, ρίχνε μέσα λίγο νερὸ καὶ πίνε τὸ ζουμί.

Φανάρι

β'

Ἡ Ρηγίτσα ἡ σχωρεμέν' μάζευε τὸ Μάη ἀχελῶνα καὶ τ' ἅϊ Κωνσταντίν' τὸ λελεγκάκι ποὺ ἔρριχνε ὁ λέλεγκας κουρμπάνι [3]) στὸν ἅϊ Κωσταντῖνο, τὰ ξέραινε καὶ τἄκαμνε γιατρικὸ γιὰ τὴ φθίσ'.

Καστανιές

1) Ἴκτερος, τὴν ἔλεγαν καὶ σαρλίκι· λ. Τ. — 2) Φθίση.—3) Λ. Τ. Θυσία.

SISMANOGLIO MEGARO

γ΄

Ἄμα ἤτανε στὴν ἀρχὴ τὸ χτικιό, ἔσφαζαν ἕνα μικρὸ μαῦρο σκυλάκι ποὺ βύζανε, τὄβραζαν καὶ τὄδιναν στὸν χτικιασμένο νὰ τὸ φάγ' καὶ τὸν ἔλεγαν ὅτι ἔδιναν λαγό.

Ἀφοῦ τὄτρωγε κ' ὕστερα, τὸν ἔλεγαν ποὺ τὸν ἔδοσαν σκυλάκι γιὰ νὰ ἀνακατωθῆ καὶ κάν' ἐμετό. Ἔκαμνε ἐμετὸ κ' ἔβγαζε τὸ πάθος καὶ γίνουνταν καλά.

Ὕστερα ἔβραζαν 101 λογιῶ χόρτο τοῦ βουνοῦ καὶ μὲ τὸ νερὸ κεῖνο τὸν πότιζαν πρωὶ καὶ βράδυ καὶ γίνουνταν καλά.

Ὀκλαλῆ

190. Τὸ χιαρτζίκι [1])

α΄

Τὸ βγάζνε στὴν κλεῖδα [2]) τοῦ ποδαριοῦ, βάζνε ἐπάνω ἀγγούρι καὶ τὸν χειμῶνα ἀγγοῦρι τουρσὶ καὶ μὲ τὴν δροσιὰ περνάει.

β΄

Στὴν ἀρχὴ ὅταν πονεῖ καὶ φουσκώνει βάζνε θεριακὴ καὶ κουπανισμένα πικραγκουράκια, ὠφελεῖ.

Σοφίδες
ἐπαρχίας Σαράντα Ἐκκλησιῶν

191. Στὴ χολέρα.

Τῆς χολέρας τὸ γιατρικὸ εἶναι κάμφορας καὶ κονιὰκ νὰ τὸ πίν' ὁ χολεριασμένος γιατρεύεται.

192. Ἡ ψάλιδα.

Μόλις ξεφούρνιζες τὸ ψωμὶ ἔπερνες τὴν ψυχιὰ ζεστή, ζεστή, ἔρριχνες λίγο λάδι κ' ἔβαζες τὶς ἄκρες τὰ μαλλιὰ ποὖχανε τὶς ψάλιδες μέσα καὶ περνοῦσαν.

Καδή-κιοῖ

193. Διὰ ψεῖρες ἰατρικόν.

* Νὰ πάρης 10 παραδῶ ψειροβότανο, 10 παραδῶ μελισσοβότανο, 10 παραδῶ μεμζέκ, νὰ τὰ κουπανίσης ὅλα μαζύ, νὰ τὰ βράσης μὲ ξίδι καὶ

1) Βουβών. Χιαρτζίκι λ. Τ. χιάρ εἶναι τὸ ἀγγοῦρι.— 2) Κλείδωση.

ἀφοῦ λουθεῖ νὰ τὸ ἀλείψης εἰς ὅλο τὸ κεφάλι, δὲν κάνει πλέον.

194. Διὰ ψώρα ἀλοιφή.

α΄

* Νὰ πάρης 1 ἀβγὸ καὶ νὰ τὸ τρυπήσης λίγο ἀπὸ πάνω καὶ νὰ χύσης τὸ φαγί του καὶ νὰ βάλης 10 παραδιῶ γκιόζτασι καὶ κιουκιοῦρτι [1]) νὰ γίνη μισὸ τ' ἀβγό, νὰ τὸ σφραγίσης ἀπὸ πάνου καὶ νὰ τὸ βάλης εἰς χόβολη νὰ ψηθῆ ἕως ὅτου ἀρχίσει νὰ μαυρίζη τὸ ἀβγό. Νὰ τὸ βγάλης, νὰ τὸ κουπανίσης καλά, νὰ βάλης καὶ λάδι νὰ γίνη ἀλοιφή, νὰ ἀλείφεται τὸ βράδυ κα τὸ πρωὶ νὰ λούζεται.

Τρεῖς φορὲς νὰ ἀλειφθῆ θεραπεύεται.

β΄

Ἡ ψώρα θέλει ἀλοιφὴ
σαρικοφᾶ [2]) νὰ γιάνη.

Πέρνουν τὴ ρίζα τοῦ σαρικοφᾶ καὶ τὴν ξεραΐνε στὴ φωτιά, τὴν φλούδα κουπανίζνε, τὴν ἀνακατεΐνε μὲ γιαοῦρτι καὶ γίνεται ἀλοιφὴ γιὰ τὴν ψώρα.

Τζετὼ

Β΄

195. ΧΑΡΕΣ

Ἔκαμναν γιατρικὰ καὶ γητειὲς στοὺς ἄρρωστους, κύτταγαν καὶ τὶς χάρες. Εἶχε ὁ κόσμος πίστη στὸ Θεό, πήγαινε στ' ἁγιάσματα καὶ σ' ἐκκλησίες κ' εὕρισκε τὴ σωτηρία τ'.

Ἔπερναν ἀπὸ τὴν ἐκκλησία τὸ εἰκόνισμα τῆς Παναγίας ἢ ἄλλου ἁγίου καὶ τὄβαζαν κάτ' ἀπὸ τὸ μαξιλάρι τ' ἄρρωστου, γιὰ πανωθιὼ ἀπ' τὸ στρῶμά τ'.

Πήγαιναν στὴν ἐκκλησία ἕνα φακιόλι, πουκάμισο καὶ σώβρακο τ' ἄρρωστου, τ' ἄφιναν στὴν ἁγία Τράπεζα καὶ λειτουργιούντανε, ἄναφταν κερὶ στὴν Παναγία κ' ἔδιναν ἕνα γρόσι τὸν παπὰ ποὺ θὰ μνημόνευε τὸν ἄρρωστο. Ὁ ἄρρωστος φοροῦσε τὰ λειτουργημένα ροῦχα καὶ γίνουνταν καλά.

Τὰ νιψήδια, ποὺ νίβουνταν ὁ παπᾶς ἀφοῦ ἔπιασε τ' ἅγια Μυστήρια, τἄπερνανε κι' ἔνιβαν τὸν ἄρρωστο. Νίβουνταν κι' ὅποιος εἶχε κεφαλόπονο, γιὰ ματόπονο καὶ πέρναγε.

1) Λ. Τ. Θειάφι.— 2) Ὁ σαρικοφᾶς ἔχει φύλλα μακρουλὰ καὶ τὸν Αὔγουστο κάμνει μικρὰ λουλούδια.

SISMANOGLIO MEGARO

Φώναζαν τὸν παπὰ στὸ σπίτι κ' ἔκαμνε εὐχέλαιο.

Ἄλλοτε διάβαζε γιὰ τὴ βασκανία.

Τοὺς ξορκισμοὺς διάβαζε τὸ βράδυ καὶ τότε μέχρι τὸ πρωὶ δὲν ἄνοιγαν τὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ.

Ἔταζε ὁ ἄρρωστος νὰ πάγη ξυπόλυτος στὴ χάρη καὶ πήγαινε.

Ἔταζε νὰ γίν' καλὰ καὶ νὰ πλύν' τὰ καντήλια τῆς ἐκκλησίας καὶ νὰ πάγη λάδι.

Ὅταν ἕνας ἦτανε πολὺ καιρὸ ἄρρωστος φώναζαν τὸν παπὰ καὶ τὸν μεταλάβαινε ἀφοῦ πρῶτα ἔκαμνε εὐχέλαιο. Πολλὲς φορὲς ὁ ἄρρωστος γύριζε στὸ καλό.

Τὸ Τετραβάγγελο διάβαζε ὁ παπᾶς στὸν ἄρρωστο ποὺ κοίτουνταν πολὺ καιρὸ καὶ ποὺ δὲ γίνουνταν καλὰ καὶ βασανίζουνταν. Ἂν ἦτανε γιὰ νὰ γιάνη γιάνισκε κι' ἂν ἦτανε γιὰ νὰ πεθάνη πέθνισκε γλήγορα καὶ γλύτωνε.

Τὸν ἄρρωστο κοίμιζαν στὴν ἐκκλησία πρὸς στὸ ἱερὸ κ' ἡ χάρη τ' ἁγίου τὸν σωτήρευε. Καὶ τοὺς τρελλοὺς κοίμιζαν στὴν ἐκκλησία.

Τὴν ὥρα ποὺ διάβαζε ὁ παπᾶς τὸ Εὐαγγέλιο πήγαινε ὁ ἄρρωστος καὶ στέκουνταν κάτ' ἀπὸ τὸ Εὐαγγέλιο κι' ὁ παπᾶς καθὼς ἦτανε λειτουργὸς ξεφόραε πάνω τ'.

Ἔπερναν ἕνα χεράκι ἀσημένιο, πόδι ἢ μάτι ἢ εἰκόνισμα ἀπὸ τὴν ἐκκλησία, τὸ φοροῦσε ὁ ἄρρωστος 40 μέρες καὶ γίνουνταν καλά. Ὕστερα τὸ πήγαινε πίσω στὴν ἐκκλησία μαζὺ μὲ λάδι γιὰ τὴν καντῆλα κι' ἄναφτε κερὶ στὴν Παναγία. Ὅποιος πάλι ἤθελε ἔκαμνε στὸ χρυσικὸ ἢ ἀγόραζε ἕνα ἀσημένιο χέρι, μάτι, καρδιά, ὅ,τι τὸν πονοῦσε ἢ καὶ ὁλάκαιρο ἀνθρωπάκι, τὸ φοροῦσε 40 μέρες κ' ὕστερα τὸ χάριζε στὴν ἐκκλησία.

Ὁ παπᾶς μὲ τὴν ἁγία Λόγχη σταύρωνε τὸ κεφάλι αὐτοῦ ποὺ τὸν πόναγε καὶ γιάνισκε, σταύρωνε καὶ τὸ κριθάρι τοῦ ματιοῦ καὶ περνοῦσε.

Τὴν Μεγάλη Παρασκευὴ περνοῦσε ὁ ἄρρωστος κάτω ἀπὸ τὸν Ἐπιτάφιο. Καὶ τὰ λουλούδια ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ [1]) τὸν τάφο, ποὺ ἔμνισκαν κεῖ ὅλη τὴν νύχτα, τἄπερναν τὸ πρωὶ καὶ τὰ κράτηγαν, καθὼς κράτηγαν καὶ τὰ λουλούδια τοῦ Σταυροῦ καὶ κάπνιζαν τὸν ἄρρωστο.

Ὅταν περνοῦσαν τὰ Ἅγια ἄφιναν τὸ παιδὶ κατὰ γῆς, ὁ παπᾶς περνοῦσε 'πὸ πάνω τ', ἡ μητέρα τοῦ παιδιοῦ παρακαλοῦσε τὸ Θεὸ κ' ἔλεγε: Θεέ μ' γιάνε με καὶ τὸ γιάνισκε.

196. Ποιὰ χάρη θὰ σωτήρευε.

Γιὰ νἄβλεπαν ποιὰ χάρη θὰ σωτήρευε τὸν ἄρρωστο, ἔπερναν 7

1) Τὸν Ἐπιτάφιο.

στρογκυλὰ πετρουδάκια ποὺ ἤτανε ἔξω ἀπ' τὸ ἁγίασμα τῆς ἁγίας Παρασκευῆς καὶ τἄβαζαν μέσα στὴ φωτιά, ὅταν γίνουνταν κόκκινα τἄβγαζαν. Ἀπ' τὴν πρώτη [1]) μέρα εἶχαν παρμένο ἁμίλητο νερὸ καὶ ἀπὸ κεῖνα τὰ 7 πετρουδάκια ἀπὸ ἕνα μελετούσανε μιὰ χάρη, τὴν Παναγία, τὸν Χριστὸ Σωτήρα [2]), τὴν ἁγία Παρασκευή, τὸν ἅγιο Παντελήμονα. Ὅποιου ἅγιου σφύριζε τὸ βόλι μέσα στὸ νερό, κεῖνος ὁ ἅγιος σωτήρευε τὸν ἄρρωστο καὶ σὲ κείνου τὴ χάρη πάγαινε.

Θὲ νὰ πάγη νηστικάτα, πάγαινε κερὶ καὶ προσφορὰ στὸ ἅγιο, προσκυνοῦσε τὴν εἰκόνα, ἄναφτε τὴν καντήλα κι' ὁ παπᾶς διάβαζε Παράκληση. Ἂν εἶχε ἁγίασμα ἔκαμνε πρῶτα τὸ σταυρό τ' ἔπινε ἁγίασμα καὶ περεχυούντανε. Ἔκοφτε ἀπ' τὸ ροῦχό τ' ἕνα κουρελάκι, γιὰ τραβοῦσε 5, 6 τρίχες ἀπ' τὸ κεφάλι τ', τὶς ἐκάμνε 3 κόμποι κ' ἔλεγε στὸν κάθε κόμπο:

Δένω τὴν ἀρρώστια μ'.

Ὕστερα τὶς τρίχες ἢ τὸ κουρελάκι ἔδενε πάνω στὸ δέντρο ἢ στὰ σίδερα τοῦ παράθυρου κ' ἔλεγε τρεῖς φορές:

Σὲ δένω ροῦχό μ'
νὰ μὲ δόσης τὴν ὑγειά μ'.

Στὸ Φαναρι ἔπερναν ἀπὸ βραδὺ 5 ἢ 7 συκόφυλλα, ἔβαζαν ἀπόνα στὸ κάθε βαθούλωμα τῆς πινακωτῆς καὶ μελετούσανε τὸ καθένα ἀπὸ μιὰ χάρη, τὴν Παναγία τὴ Σηλυβρινή, τὴ Μπαλουκλιώτισα, τὸ Γεροστάνη καὶ ἄλλες χάρες. Ὅποιας χάρης μαραίνουνταν τὸ φύλλο, σὲ κείν' τὴ χάρη πήγαινε ὁ ἄρρωστος κ' ἔβλεπε τὴ γειά τ'.

Κωσταντιὲς

197. Οἱ ἅγιοι.

Ὅλ' οἱ ἅγιοι μᾶς ἤτανε βοηθοί, μόνε μεῖς τώρα ποὺ δὲν τοὺς ἀκολουθοῦμε καὶ δὲν κάμε τὰ χρέη μας καὶ δὲν τοὺς γιορτάζμε, χάλασαμε τὴ θρησκεία κι' ὁ Θεὸς μᾶς ἔδοσε τὴν ὀργή τ'.

Παρακαλούσανε τὸν ἅγιο νὰ κάνη καλὰ τὸν ἄρρωστο καὶ τὸν πήγαιναν κεριά, λαμπάδες, προσφορές, λάδι, σκέπη στὴν εἰκόνα τ', πετσέτες κεντημένες. Ἔταζαν νὰ γιάνη τὸν ἄρρωστο καὶ στὴ γιορτή τ', νὰ κόψνε κουρμπάνι πρόβατο, γιὰ ὄρνιθα, τὄψηναν ἔξω ἀπὸ τὴν ἐκκλησία ἢ τὸ ἁγίασμα καὶ μοίραζαν σ' ὅλους ἀπόνα κομμάτι.

Παναγία ἡ Σηλυβρινὴ ἔκαμνε πολλὰ θαύματα καὶ θεράπευε πολλούς. Ἔταξαν νὰ γιάνε καὶ νὰ πάνε ξυπόλυτοι στὴ χάρη της. Στὴ μνήμη της τὴν πήγαιναν μεγάλες λαμπάδες κι' ἄλλα χαρίσματα. Οἱ γο-

1) Προηγούμενη.— 2) Καὶ ἁγία Σωτήρα, ἡ Μεταμόρφωση τοῦ Χριστοῦ 6 Αὐγούστου.

SISMANOGLIO MEGARO

νιοὶ πουλούσανε τὰ παιδιά τους σκλάβοι στὴν Παναγιὰ κι' ὅταν μεγάλωναν πρὶν παντρευθοῦνε πάγαιναν στὴν Παναγία ταξίματα καὶ ξεσκλαβώνουνταν.

Στὴν Μπαλουκλιώτισα Παναγία στὸ Μπαλουκλῆ πήγαιναν πολλοὶ κ' εὕρισκαν τὴ γειά τους.

Γιατροὶ ἦταν: οἱ ἅγιοι Ἀνάργυροι, στὸν ἅγιο Παντελεήμονα ἔτρεχαν κάθε λογῆς ἄρρωστοι.

Κουτσοὶ στραβοὶ
στὸν ἅγιο Παντελεήμονα.

Ὁ ἅϊ Γιάννης ὁ Ἀποκεφαλιστὴς [1]) γιάτρευε τὴ θέρμη. Στὴ μέρα τ', 29 Αὐγούστου νήστευαν καὶ δὲν ἔτρωγαν λάδι, ἐλιές, μαῖρο σῖκο, μαῖρο σταφύλι, μαντζάνες.

Τὸν ἅγιο Χαράλαμπο γιόρταζαν γιὰ τὴν πανούκλα, τὴν ἔπιασε καὶ γλύτωσε τὸν κόσμο ἀπὸ τὸ θανατικό [2]).

Τὴν ἁγία Βαρβάρα γιόρταζαν γιὰ τὴν εὐλογημένη οἱ γυναῖκες καὶ τὸ περισσότερο οἱ μητέρες ποὺ εἶχανε μικρὰ παιδιὰ καὶ κάθε χρόνο στὴ γιορτή της ἔκαμναν βαρβάρα [3]) καὶ μοίραζαν στὰ συγγενικά σπίτια καὶ στὴ γειτονιά.

Τὴν ἁγία Παρασκευὴ γιόρταζαν γιὰ τὰ μάτια.

Τὸν ἅγιο Τρύφωνα γιὰ τὰ δόντια. Ὅποιον πονοῦσε τὸ δόντι ἔτρωγε τ' ἅϊ Τρύφωνα ρεπάνι καὶ πιὰ δὲ ξανάτρωγε καὶ δὲ ματαπάθαινε δοντόπονο.

Ὁ ἅγιος Στυλιανὸς γιὰ νὰ στυλώσῃ καὶ ζήσῃ τὸ παιδί. Ὅποιας μητέρας πέθνισκαν ἕνα, δυὸ παιδιὰ μικρά, γιὰ νὰ ζήσῃ τὸ παιδὶ ποὺ γενιοῦντανε τὸ ἔβγαζαν Ζήση, Στυλιανὸ ἢ Στυλιανή, στύλωνε καὶ ζοῦσε.

Ὁ ἅγιος Σπυρίδωνας γιὰ τὰ φτιά.

Στὴ Σηλυβριὰ ἦτανε ἐκκλησία βυζαντινὴ τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνα. Πάνω ἀπὸ τὴν πόρτα τῆς ἐκκλησίας τὸ μάρμαρο ἔβγαζε, ἔλεγαν, λίγο λάδι. Ὅποιος πονοῦσε τὸ φτί τ' ἔπερνε λίγο μὲ τὸ βαμβάκι, τὄβαζε στὸ φτὶ καὶ περνοῦσε ὁ πόνος.

Μὲ πονοῦσε τὸ φτὶ καὶ πήγαμε νὰ προσκυνῆσμε τὸν ἅγιο Σπυρίδωνα τῆς Σηλυβριᾶς. Ἔξω ἀπὸ τὰ δημόθυρα, πρὸς τὸ νότο, ἦτανε δυὸ κολῶνες. μαρμαρένιες κι' ὅποιος πόναγε τὸ φτὶ τ', ἔβαζε τὸ κεφάλι τ' κεῖ μέσα. Ὅποιον θὰ σωτήρευε, μὲ μιὰ βοὴ μπού, οὺ, οἱ, ἔσφιγκε τὸ κεφάλι της, καὶ δὲν τὸ ἄφινε νὰ βγῆ. Ἔταζες κάτι καὶ σ' ἄφινε ὁ ἅγιος Σπυρίδωνας.

1) Ὁ ἀποκεφαλισθείς. — 2) Πανοῦκλα, ἡ πανώλης. — 3) Στάρι, βρασμένο καλά, ἔβαζαν μέσα ζάχαρη, μυρωδικά, ἀμύγδαλα, σταφίδες, εἶδος ἀσουρέ.

Ἔβαλα καὶ γὼ τὸ κεφάλι μ', μὲ τὄσφιξε· μὲ βούτσιε ὁ καντηλανάφτης κ' ἕνα βαμβάκι στὴ καντήλα πῆκαιγε μπρὸς στὸν ἅγιο Σπυρίδωνα, τὄβαλα στὸ φτὶ μ' καὶ μὲ πέρασε ὁ πόνος.

Καὶ τοῦ ἀντροῦ μ' τὸ φτὶ πονοῦσε κι' ὁ ἅγιος Σπυρίδωνας τὸν σωτήρεψε.

Ἀπὸ τότε κάθε φορὰ ποὺ θὰ πήγαινε στὴ Σηλυβριὰ πήγαινε στὸν ἅγιο Σπυρίδωνα καὶ ἄναφτε ἕνα κερί. Μεγάλη ἡ χάρη του.

198. Ἁγιάσματα: Γιὰ τὴ θέρμη.

Τὸ ἁγίασμα τοῦ Γεροστάνη ἢ ἅϊ Γέρου (Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, 8 Μαΐου) ἦτανε στὶς Δελειῶνες μέσα στὸ παρεκκλῆσι σὲ βαθούλωμα σὲ ἔμορφη θέση.

Ὁ ἄρρωστος πήγαινε ἐκεῖ, ἔπινε ἁγίασμα [1]) περεχυούντανε, βουτούσανε μιὰ φορεσιὰ τ' στὸ ἁγίασμα, τὴν στέγνωναν καὶ τὴν φοροῦσε. Ἔδεναν στὰ σίδερα τοῦ παράθυρου ἢ σ' ἕνα δέντρο κουρελάκι ἀπὸ τὸ ροῦχο τ' ἄρρωστου, ἔδεναν ἐκεῖ τὴν ἀρρώστια καὶ γίνουνταν καλὰ κι' ἄφινε κεῖ τὸν παροξυσμό.

Ὁ ἅϊ Γιάννης τοῦ Καπακλῆ (8 Μαΐου), τὸ ἁγίασμα ἦτανε στὸ Γιαπαγτζῆ μέσα στὰ χωράφια, μεταξὺ Σηλυβριᾶς καὶ Τζετώ, γιάτρευε τὴ θερμασιά.

Τὸ ἁγίασμα τοῦ ἅϊ Γιάννη στὶς Καστανιὲς (29 Αὐγούστου). Ὅταν κανεὶς εἶχε παροξυσμὸ καὶ δὲν τὸν ἄφινε, πήγαινε στὸ ἁγίασμα καὶ μέτραε μὲ μιὰ κλωστὴ βαμπάκι τὸ μπόϊ [2]) τ' ἅϊ Γιάννη στὴν εἰκόνα τ', τὴν ἔδενε στὸ χέρι τ', τὴ φοροῦσε 40 μέρες καὶ τὸν ἄφινε ἡ θέρμη.

Τοῦ Χριστοῦ Σωτῆρα (τῆς Μεταμορφώσεως 6 Αὐγούστου) στὶς Κα-

1) Τὸν Μάϊο τοῦ 1918 πῆγα μὲ τὸν πατέρα ἀπὸ τὴ Σηλυβριὰ στὸ Γεροστάνη καὶ πήραμε ἁγίασμα σ' ἕνα μπουκάλι. Στὴν ἐπιστροφὴ πέρασα ἀπὸ φιλικὸ σπίτι, ἐκεῖ ἦσαν κι' ἄλλες γυναῖκες. Τὶς ρώτησα, ἂν θέλουν νὰ τὶς δώσω ἁγίασμα τοῦ Γεροστάνη. Κυττάχθηκαν φοβισμένες καὶ μὲ εἶπαν: «Μεγάλη ἡ χάρη του, μὰ τὸ ἁγίασμα στὸ σπίτι δὲν ἔρχεται, τὸ δίχως ἄλλο θὰ εἴχατε δυσάρεστα στὸ δρόμο καὶ τὸ ἁγίασμα δὲν εἶναι στὸ μπουκάλι. Ἀπ' τ' ἁγιάσματα τοῦ Γεροστάνη καὶ τοῦ ἅϊ Γιάννη τοῦ Καπακλῆ δὲν πέρνουν ἁγίασμα. Μιὰ ποὺ πῆρε, στὸ δρόμο ἔφυγε τὸ ἁγίασμα καὶ μιὰ ἄλλη γυριζοντας μὲ τὸ ἁμάξι, στὸ δρόμο τρόμαξαν τ' ἄλογα, τὸ ἁμάξι ἀναποδογύρσε, ἔσπασε τὸ μπουκάλι, χύθκε τὸ ἁγίασμα καὶ τότε τὰ ἄλογα ἡσύχασαν καὶ γύρσαν γεροί». Ἀπόρησαν ποὺ δὲν πάθαμε τίποτε στὸ δρόμο καὶ ποὺ τὸ ἁγίασμα ἦτανε μέσα στὸ μπουκάλι.

2) Λ. Τ. Ἀνάστημα.

στανιές. "Οποιον ἔπιανε ἡ θέρμη ἔκαμνε προσφορά, τὴν ἔπερνε καὶ πήγαινε στὸ ἁγίασμα, ἔδινε τρισάγιο, ἔταζε κουρμπάνι ὄρνιθα, ἔδενε ἕνα κουρελάκι πάνω στὶς μουριὲς ἐδεκεῖ ἔξω.

Σὲ ρωτούσανε, τί δένς; Κ' ἔλεγες, δένω τὴν ἀρρώστια μ' καὶ πέρναγε.

Στὴ γιορτὴ τῆς ἁγιὰ Σωτήρα [1]) ἔκαμναν πολλοὶ ἄρτοι καὶ μοίραζαν κουρμπάνι ὄρνιθα.

Τὸ ἁγίασμα τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς στὴν 'Ηράκλεια, ἦτανε σ' ἕνα μικρὸ ἐκκλησάκι κοντὰ στὴν παληὰ μητρόπολη, γιάτρευε τὴ θέρμη.

199. Γιὰ τὰ ρεματικά.

"Οποιοι εἶχαν ρεματικὰ ἀπὸ τὸν ἅϊ Γιάννη τοῦ Κουρτουμοῦς [2]) (29 Αὐγούστου) ἔβρισκαν τὴ γειά τους.

Τὸν ἄρρωστο τὸν πήγαιναν ἀπὸ βραδὺ τὴν παραμονὴ τῆς γιορτῆς του, ἔσκαφταν κοντὰ στὸ ἁγίασμα ἕνα λάκκο ὅπως ὅταν παράχωναν τὶς πεθαμμέν', ἔριχναν μέσα ξύλα κ' ἔκαιγαν καλὰ τὸν τάφο, ὕστερα τὸν ἔβρεχαν μὲ τὸ ἁγίασμα, τὸν ἔστρωναν μὲ κλαδιὰ ἔβαζαν 'πὸ πάνω ἕνα χαλί, ἕνα μαξιλάρι, ξάπλωναν τὸν ἄρρωστο καὶ τὸν σκέπαζαν καλὰ, μόνε τὸ κεφάλι νὰ φαίνεται. "Αν διψοῦσε τὸν ἔδιναν κρασὶ ἢ λίγο καρπούζι.

Τὴ νύχτα ἴδρωνε, καὶ μαλάκωνε τὸ κορμί τ'. Τὸ πρωὶ τὸν σκουπίζαν καλά, τὸν ἔντυναν τὸν ἔβαζαν στὸ ἁμάξι, τὸν καλοκουκούλωναν καὶ τὸν πήγαιναν στὸ χωριό τ'. 'Η χάρη τ' ἅϊ Γιάννη τὸν θεράπενε.

Οἱ σκαμμένοι τάφοι γιὰ τοὺς ἄρρωστους ἦτανε πολλοί. Τὸ ἁγιασματέλι [3]) ἦτανε πολὺ μικρό, μὰ κεῖν' τὴ μέρα ἔφθανε νὰ πιοῦνε ὅλοι καὶ νὰ βρέξνε ὅλ' τὶς λάκκοι.

'Ο ἅϊ Γιάννης ἢ ἅϊ Γέρος τοῦ Τσαουσλῆ [4]) ('Ιωάννου τοῦ Θεολόγου, 8 Μαΐου). Τὸ ἁγίασμα ἦτανε τρεχάμενο, ἔκαμνε λάσπη καὶ μέσα στὴ λάσπη χώνουνταν οἱ ἄρρωστοι ἀπὸ ρεματικὰ κ' ἔβρισκαν τὴ γειά τους.

Τέσσερς ὧρες μακρυὰ ἀπ' τὴ Ραιδεστὸ πρὸς τὸ Πάνιδο καὶ Κοιμπαο ἦτανε μεταλλικὸ ζεστὸ νερό. "Οταν ἔμπαινε ὁ ἄρρωστος ποὺ εἶχε ρεματισμούς, τὸ νερὸ ἔφθανε ὡς τὸ γόνα, ὕστερα τὸν τραβοῦσε κάτ' τὸ νερό, ἔφθανε ὡς τὸ λαιμὸ καὶ γίνουνταν σὰν λάσπη.

"Ελεγαν πὼς γιάτρευε μόνε στὴ γιορτὴ τῆς Μεταμορφώσεως (6 Αὐγούστου).

1) Καὶ Χριστοῦ Σωτῆρα.—2) Τσιφλίκι κοντὰ στὴν 'Ηράκλεια, μεταξὺ Σηλυβριᾶς καὶ Τσερκέζ-κιοϊ. βορειοδυτικὰ τοῦ Φαναριοῦ.—3) Μικρὸ ἁγίασμα.—4) Τσιφλίκι ἰδιοκτησία Τζούνη.

200. Γιὰ τὰ πονεμένα μάτια.

Τὸ ἁγίασμα τῆς ἁγίας Παρασκευῆς (26 'Ιουλίου) στὴ Σηλυβριὰ σὲ πηγάδι μέσα στὸ παρθεναγωγεῖο, θεράπευε τὰ πονεμένα μάτια.

Τὸ ἁγίασμα τῆς ἁγίας Παρασκευῆς στὴ Τζετὼ ἦτανε στὸν κάτ' μαχαλά [1]), κατέβαινες μὲ τρία σκαλοπάτια, γιάνισκε τὸ ματόπονο.

Στὸ ἁγίασμα τῆς ἁγίας 'Ελισάβετ (25 Σεπτεμβρίου) στὸ Φανάρι, πήγαιναν ὅσοι εἶχαν πονεμένα μάτια κ' ἡ χάρη τοὺς ἔκαμνε καλά.

Τῆς ἁγίας Βλαχερίνας τὸ ἁγίασμα στὸ Φανάρι, γιόρταζε τὴν τρίτη μέρα τοῦ Πάσχα, τὸ εἶχανε γιὰ τὰ μάτια.

Στὴ Στράντζα μισὴ ὥρα μακρυὰ ἀπὸ τὸν μερὰ [2]) τῆς 'Ασκὸ πρὸς τὴ Μαύρη Θάλασσα ἦτανε ἁγίασμα ποὺ γιόρταζε τὴ δεύτερη μέρα τῆς Πασχαλιᾶς, ἔπερναν ἁγίασμα καὶ ἀφοῦ τὸ θύμιαζαν γρηὲς τὸ ἔκρυβαν γιὰ τὸν ματόπονο.

201. Γιὰ νὰ κατεβάση γάλα.

'Η σαλοπαιδοῦσα [3]) ὅταν δὲν εἶχε γάλα πήγαινε στὸ Φανάρι στὴν ἁγία Μαύρα τὴ Γαλατερὴ (γιόρταζε στὶς 3 Μαΐου), ἔπινε ἁγίασμα καὶ κατέβαζε γάλα.

Στὸ κρυφάγιασμα τῆς ἁγίας Παρασκευῆς (26 'Ιουλίου) στὶς Μέτρες πήγαιναν οἱ γυναῖκες ποὺ δὲν εἶχαν γάλα νὰ βυζάνε τὰ παιδιά τους, τὸ θύμιαζαν, ἔκαμναν Παράκληση, ἔπιναν ἁγίασμα καὶ κατέβαζαν γάλα.

Τὸ κρυφάγιασμα τοῦ ἁγίου Παντελεήμονα (27 'Ιουλίου) στὶς Κασταν ιὲς ἦτανε μέσα σὲ σπηλειά. 'Απ' τὸν θόλο κρέμουνταν βυζιά [4]), ἅμα τὰ θύμιαζες ἔτρεχαν νερά. "Οποια γυναῖκα δὲν εἶχε γάλα ἔπινε 'π' αὐτὸ τὸ νερὸ ποὺ ἔτρεχε, πὸ τὰ βυζιὰ καὶ κατέβαζε.

202. Γιὰ τὸ ζούριασμα.

Στὸν ἅϊ Γιάννη τοῦ Καπακλῆ πήγαιναν τὰ ζουριασμένα παιδιὰ τὴν αὐγὴ καὶ γυμνὰ τὰ περεχούσανε ἁγίασμα.

Κοντὰ στὸ ἁγίασμα τ' ἅϊ Γιάννη τοῦ Θεολόγου στὸ Τσαουσλῆ ἤταγε τὸ ζουλόδεντρο, τὰ ζουριασμένα παιδιὰ ἀφοῦ τὰ περνούσανε κάτ' ἀπ' τὸ δέντρο, ἔκοφταν ἕνα κλωνὶ καὶ μ' αὐτὸ κάπνιζαν τὸ παιδὶ καὶ περνοῦσε τὸ ζούριασμα.

1) Λ. Τ. Συνοικία.—2) Λ. Τ. Βοσκότοπος.
3) 'Η γυναῖκα ποὺ εἶχε μωρὸ παιδί.—4) Σταλαχτίτες.

SISMANOGLIO MEGARO

Στὶς Καστανιὲς στὸ ἁγίασμα τῆς Παναγίας πρὶν ἀκόμα νὰ βγῆ ὁ ἥλιος, πολὺ πρωὶ πήγαιναν τὸ ζουριασμένο παιδί [1]), τὸ περεχούσανε ἁγίασμα ἀπ' τὸ κεφαλάκι τ' τρεῖς φορὲς καθὼς ἤτανε ντυμένο, ὕστερα ἔσχιζαν τὰ ρουχαλάκια τ', τὰ πετούσανε μέσα στὸ ποτάμι γιὰ νὰ μὴ τὰ δρασκελήση κανένας κ' ἔλεγαν:

Παναγία μ', γιὰ νὰ μὲ τὸ χαρίσης καὶ μὲ τὸ γιάνς,
γιὰ νὰ τὸ πάρς, νὰ μὴ τυραννιέται.

Ἂν ἤτανε γιὰ νὰ γιάνη, γιάνισκε κι' ἂν ἤτανε γιὰ νὰ πεθάνη πέθνισκε καὶ γλύτωνε.

203. Γιὰ τὴ σάρα.

Τὸ ἁγίασμα τ' ἅϊ Ἀντρειᾶ στὶς Καστανιὲς ἤτανε κατὰ τὸν βοριά, φαίνουνταν σὰν νὰ εἶχε 'πὸ πάνω λάδι καὶ γιάνισκε κεῖνον ποὺ ἔπιανε, Παναγιὰ νὰ φυλάγη, σάρα. Πήγαινε στὸ ἅγιο καὶ προσφορά.

204. Γιὰ τὰ βυζούνια καὶ σπυριά.

Ἡ ἁγία Μαύρα ἡ Γαλατερὴ στὸ Φαναρι, ἐξὸν ποὺ ἤτανε γιὰ τὴ σαλοπαιδοῦσα νὰ κατεβάση γάλα, γιάνισκε τὰ βυζούνια καὶ τὰ σπυριά.

Μάζευες ἀπ' τὸ δρόμο 41 βόλια, τὰ παράχωνες ἔξω ἀπὸ το ἁγίασμα κ' ἔλεγες τρεῖς φορές:

Ἂν ἔλθω καὶ τὰ ξεπαραχώσω
τότε νὰ ματαβγάλω.

Καὶ δὲ ματάβγαζες.

205 Ὅταν ὁ ἄνδρας ζουλεύει τὴ γυναῖκά τ'.

Ὅταν μαλών' τ' ἀντρόγυνο κι' ὁ ἄντρας ζουλεύει τὴ γυναῖκά τ', ἡ γυναῖκά τ' πέρνει μιὰ προσφορὰ καὶ τὴν ἀλλαξιά τ' [2]) καὶ τὸ Σαββάτο βράδυ τὰ πάει στὴν ἐκκλησία καὶ τ' ἀφίν' κάτ' ἀπὸ τὴν ἁγία Τράπεζα.

Ὁ παπᾶς τὴν Κυριακὴ μνημονεύει τ' ὄνομα κειτοῦ καὶ κειτῆς κ' ὕστερα πέρνει ἡ γυναῖκα τὰ ροῦχα καὶ τὰ φορεῖ ὁ ἄντρας της.

Τρία Σαββάτα τὸ κάμνει καὶ τὸν περνάει.

Τὄκαμε καὶ κόπκε ἡ γρίνα τ' δόξα τὸν ἅγιο Θεό.

Καστανιές

1) Ὅταν τὸ παιδὶ ἤτανε ἀδύνατο, κι' ἀντὶ νὰ μεγαλώνη ζάρωνε, κ' εἶχε τὰ ποδαράκια τ' πολὺ ἀδύνατα, τὸ κεφαλάκι τ' ὅλο γυρμένο καὶ πάντοτε γρίνιαζε, νὲ γιάνισκε νὲ πέθαινε, ἤτανε ζουριασμένο.

2) Τὰ ἐσώρουχα, πουκάμισο, σώβρακο καὶ κάλτσες.

206. Οἱ ζουλόπετρες.

Οἱ ζουλόπετρες ἔκαμναν πολλὰ θάματα, καὶ πολὺς κόσμος πήγαινε κ' ἔβλεπε τὴ σωτηρία τ'.

Κοντὰ στὴ Σηλυβριὰ ἤτανε δυό, ἡ μιὰ στὸ Γαρδὰ κ' ἡ ἄλλη στὸ Καρά-Μουράτ [1]).

Τέσσερς ὧρες μακρυὰ ἀπ' τὴ Σηλυβριὰ κατὰ τὸ βοριὰ κι' ὡς δυὸ ὧρες ἀπ' τὸ Καρά-Μουρὰτ ἤτανε ἡ ζουλόπετρα τοῦ Καρὰ Μουράτ, μακρυὰ ὡς τρεῖς πῆχες, στὸ μάκρος ἀπὸ τὴ μιὰ ἄκρη ὡς τὴν ἄλληνα, εἶχε τρύπα ὡς μιάμισυ πιθαμή. Ἔμπαινε ὁ ἄρρωστος ἀπ' τὸν καράγιαλι [2]) κ' ἔβγαινε ἀπ' τὸν ἥλιο, τὄκαμνε τρεῖς φορές, ἂν ἤτανε γιὰ νὰ γιάνη ἡ ζουλόπετρα τὸν ζούλαγε, ἔταζε καὶ τὸν λευθέρωνε. Ὅσοι κουλοὶ πήγαιναν πορπατούσανε κι' ὅσοι τυφλοὶ ἔβλεπαν.

Ὡς τὶς σαράντα μέρες ἔδειχνε τὸ θάμα τ', σ' αὐτὸ τὸ μεταξὺ ὁ ἄρρωστος γιάνισκε ἢ πέθαινε.

Εἶχε κι' ἁγίασμα, κάθε χρόνο τῆς Μπαλουκλιώτισας, γίνουνταν παναγύρι.

207. Τὰ σταυρωμένα χωριά.

Ἤτανε καὶ χωριὰ σταυρωμένα ποὺ δὲν πάθαιναν μεγάλη ἀρρώστια· ἡ Τζετὼ ἤτανε σταυρωμέν' ἀπὸ ἁγιάσματα ποὖχε τριγύρω: Τ' ἅϊ Θανάση, τ' ἅϊ Γιώργη, τ' ἅϊ Νικόλα, τ' ἅϊ Λιᾶ, τῆς ἁγίας Κυριακῆς, τ' ἅγιοι Ἀνάργυροι κι' ἀπ' τὰ δυὸ ἁγιάσματα τῆς ἁγίας Παρασκευῆς.

Ἡ Ἀμυγδαλιὰ ἤτανε σταυρωμέν' ἀπὸ δυὸ μοσχάρια ποὺ γεννήθκανε τόσο μεγάλα ποὺ τὰ ἔζεψαν στὸ ζυγὸ κ' ἔκαμαν τὸν γῦρο τοῦ χωριοῦ, μόνε ἕνα λίγο μέρος δὲ μπόρεσαν νὰ κάμνε καὶ γι' αὐτὸ ἡ ἀρρώστια ἔμπαινε μονάχα 'πὸ κεῖ.

Οἱ Καστανιὲς ἔκλιναν μὲ ἔφτὰ ὑψωμένα δέντρα. Γύρω στὸ χωριό, ἔξω 'πὸ τὰ σπίτια, ἤτανε ἑφτὰ μεγάλα δέντρα παληά, χρονίσια τὸ ἕνα μακρυὰ 'πὸ τ' ἄλλο, τρεῖς καρυδιές, δύο καστανιές, μιὰ ἀσκαμιὰ καὶ μιὰ βαλανιδιά. Ὅταν ἀκούουνταν ἀρρώστια στὰ χωριὰ γιὰ νὰ μὴ πάγη στὶς Καστανιὲς ἔκαμναν ἀγρυπνία στὴν ἐκκλησία, τὸ πρωὶ διάβαζαν λειτουρ-

1) Στὴν Πόλη ἤτανε μιὰ μικρὴ ζουλόπετρα στὴν ἐκκλησία τῶν Ταξιαρχῶν μεταξὺ Φαναριοῦ καὶ Μπαλατᾶ.— 2) Λ. Τ. Δύση· λέγανε καὶ τὸν δυτικὸ ἀέρα.

SISMANOGLIO MEGARO

γία, ὕστερα ἔβγαζαν τὶς μεγάλες εἰκόνες τῆς ἐκκλησίας, τὰ σίχνα [1]) καὶ μὲ ψιλμουδιὲς ἔκαμναν ὅλο τὸ γῦρο ἀπόξω στὸ χωριό. Κάμνοντας τὸν γῦρο θὲ νὰ σταθοῦνε στὸ κάθε δέντρο, ὁ παπᾶς μ' ἕνα μαχαιράκι ἔβγαζε ἕνα στρογκυλὸ ἀπ' τὸν κορμὸ τοῦ δέντρου, ἔβαζε μέσα λίγο Ὑψωμα, ἀπὸ πάνω ἔβαζε τὸ κομματάκι τὸ ξύλο καὶ τὸ βούλωνε μὲ κερί. Ὕστερα θὲ νὰ πάνε στὴν ἐκκλησία καὶ κεῖ σκόρπιζε ὁ κόσμος.

Ἔτσι ἔκλινε τὸ χωριὸ μὲ τὶς χάρες, μὲ τὴ δύναμη τοῦ Θεοῦ καὶ μὲ τὴν πίστη ποὺ εἶχαν ἡ ἀρρώστια δὲν πήγαινε.

Ὁ κόσμος τὰ περασμένα χρόνια ὅλα τὰ φύλαγε ὅπως τὰ ἤῦρε ἀπὸ πάππων πρὸς πάππων. Εἶχανε φόβο Θεοῦ, φοβούντανε τὴν ἁμαρτία, ψέμματα καὶ κακὸ λόγο δὲν ἔλεγαν, νήστευαν, εἶχαν πίστη κ' οἱ χάρες τότε σωτήρευαν.

ΠΙΝΑΞ ΙΔΙΩΜΑΤΙΚΩΝ ΛΕΞΕΩΝ *)

Αβάσκα 125, 129, 135γ.
ἀβατσουνιᾶς 38, 31γ, 99.
ἀβατσουνόφυλλα 14ε.
ἀβγομάτι 129δ.
ἀβγότσεφλο 186β.
ἀβδέλλες 3α, 48α, 52, 89ε.
ἄγανο 179.
ἀγαποβότανο 110α.
ἀγγουρόσποροι 50.
ἀγιοκέρι 127, 135α, 154β, 187β.
ἀγκιναρόφυλλα 25α, 141β, 153γ.
ἀγκῶνα 121στ, 132
ἀγριάδα 21ζ, 32δ.
ἀγριομολόχας 144γ.
ἀδελφοδιώχτης 2.
ἀδράχτι 129.
ἀερικὸ 105α.
ἆϊ Ἀντρειὰ 203.
ἆϊ Γέρο 198.
ἀίκουλα 146ζ.
ἄκριτο 25β.
ἀκρούμ 9.
ἀκρουμιάρικο 9α.
ἀλειμματοκέρι 42α, 144α.
Ἀλετριπόδα 119.
ἀλευράκι 210.
ἀλιφασκιὰ 56γ.
ἀλλαξιὰ 205.
Ἄλμυρός 144.
ἀλογοκάπιστρα 14γ.
ὀλυγαριὰ 127.
ἀμάραντο 17γ, 31α.
ἀμάτωτος 31γ.
ἀμίλητο 1, 25β.
ἀμπελομάνα 11.
ἀμποδένω 115.

1) Λάβαρα· ἀπὸ τὴ λατινικὴ λέξη signum.
*) Ἡ παραπομπὴ εἰς τὰς παραγράφους.

ἀμυγδαλόλαδο 42α, 166.
ἀνάτρεχα 1.
ἀνέμη 116α.
ἀνεμοπύρωμα 1, 14.
ἄνθι 45ια.
ἀνθόνερο 150.
ἀνθρωπάκι 195.
ἄντερο 46γ.
ἀντικρινοῦ 92.
ἀξινάρια 151.
ἄουλος 30γ.
ἀπαλάμη 150.
ἀπήγανος 14.
ἀποκαψίδια 127.
ἀποκοίλι 185.
ἀπιθαμὴ 25β.
ἀρδίτς 168δ.
ἀρκουδότριχα 126στ.
ἀρνίθι 119.
ἀσήμαντρο 151.
ἀσκαμιὰ 56β, 207.
ἀσκάμινα 18α, 31β.
Ἀσκὸ 148δ, 200.
ἀσπράδι 45δ, 91, 98βα, 165α, 181α, 186β.
ἀστραπόπετρα 182θ.
ἀστρί 47γ, 49β, 123, 157β, 182ζ.
ἀστροπελέκι 16.
ἄφτρες 18.
ἀχελώνια 19.
ἀχνὸ 42, 45ε.
ἀψιθιὰ 15.
Βιθούλωμα 182ιγ, 196, 198.
βαρθαλεμύδι 138.
βασιλικόσπορο 157β.
βάσκα 125, 127.
βάσκαμα 125.
βγαλτὰ 19.
βλατένι 98γ.
βλογημένη 24.
βόλια 28β, 115, 196, 204.
βραθακάκι 167
βραθακὸ 167.
βραχιόλι 121ε.
βρωμόχορτο 141γ.
βυζούνια 19η, 27, 28, 204.
Γαβαθάκι, 182ιβ.
γαγιδοῦρα 22α.
γαῖμα, 163ε.
γαλαζόπετρα 55β, 89η, 102.
γαρδαβίτσες 30.
γειὰ 122β, 138, 196, 197, 199.
γερόνε 160β.
γεροντάκος 150.
γιάτραινες 1, 120, 145.
γιατραῖσα 1, 90.
γιάτρισσα, 105α, 116α, 160γ, 165β, 188.
γκριζωπὸ 17γ.
γλυκόρριζα 34.
γλυτῆρι 159.
γλωσσοφαγιὰ 131.
γνέσιμο 24.
γόνα 156η, 199.
γουδιοῦ 14α.
γουδοχέρι 19ζ.
γοῦλα 31.
γοῦρος 32, 33, 34.
γουρουνίτικη 42ε.
γρηίτσα 150.
γρίνα 205.
Δάγκαση 36.
δαιμόνια 1, 105α, 118α, 129γ.
δαφνοκούκκουτσα 84α, 88.
δεκανίκι 108, 151.
δεντρισάχι 21.
δεντρόγια 146ια.
διαβόλσες 105α.
διάργυρο 146δ, 148β.
διμάρκα 36α.
δισκέλι 16.
δοντοκοιλιὲς 31β.
δυόσμο 43β, 54.
Ἔμπυο 147.
Ζαμποῦκο 39, 89η.
ζαπαρίνα 3στ.
ζεστασιὰ 42β, 45ε.
ζήση 44δ.
ζνίχια 95.
ζούζουλα 118α.
ζουλόδεντρο 202.
ζουλόπετρα 206.
ζούρα 121δ.

SISMANOGLIO MEGARO

ζούριασμα 202.
ζουριασμένο 499, 121στ.
ζουχοῦνι 168ε.
ζωχάδες 47.
ζωχιὲς 18β.
'Ηλιοβασίλεμα 118α.
Θανατικὸ 140.
θελιὰ 42α.
θεριακάρ 51.
θεριακὴ 9α. 19δ, 51, 141α, 175, 190β.
θηριακὴ 164.
θρονὶ 14γ, 90.
θρύμπο 42δ, 81β.
'Ιλαντζίκι 51.
ἱμπρίκι 15.
Καβοῦκι 47ε, 131.
καθίστρια 118α.
κακούδια 129γ.
καλαγκάθι 52, 131, 141α.
καλαμιὰ 11.
καλὲμ- σεκερὶ 146δ.
καλόχρονου 142, 182ε.
καμηλοκούρελα 47δ.
κάμφορας 191
καμφουρὰ 17β.
κάμωμα 24.
κανάτα 152α.
κάνναβο 151.
κάνονα 1, 105.
καντηλανάφτης 197.
κάντιο 53β, 89δ, 181α.
καπάκι 25γ.
καπάνι 74η.
καπάντζα 74η.
καπινὸ 4α.
καπινόφυλλο 19στ, 141ε.
καρὰ-γιαλὶ 206.
καρὰ-μπογιὰ 14β.
καρὰ-τσαλὶ 135γ.
καρδιόπονο 54.
καρδίτσα 182ι.
καρδιοχτύπι 53β.
καρνὶ-γιαρὶκ 42α.
καρυδότσεφλα 55α.
καρυδόφυλλα 3γ, 42γ, 99.
κασίδα 55.
κάτα 108.
καταμήνια 56.
κερμῆζι 70, 164.
κεφὲ-κέμνο 89β,98α.
κικίδια 40.
κινὰ 88, 89α.
κιὸρ-τεπὲκ 19.
κιουκαοῦρτι 194α.
κισσόφυλλα 10β, 11, 147ιβ.
κιτρινάδι 35β, 44α, 186β.
κλεῖδα 190.
κοκκινάδα 14β.
κοκκινιὰ 165.
κοκκινοφορεμένοι 14γ.
κολάστρα 49γ.
κόλιαντρο 21στ.
κολίμεντο 158α.
κόμβους 33.
κομματόπλο 113.
κομπολογοῦδες 115
κόμπο 17α, 126α, 129α, 132, 172, 196.
κόπριο 89ε.
κότσια 30.
κουί 168ε.
κουκκοζοῦμι 45ζ.
κουκκόπλα 126ε.
κουκκοβέλια 88.
κουκκουζέλια 88.
κουκκουνάρας 82δ.
κουκκούτσια 74ζ.
κούπανο 14α.
κουρμπάνι 189β, 198.
κουρούπα 123.
κουρούπιασμα 123.
κουρσουμιοῦ 34.
κρατητήρα 8β, 16.
κρατητικὸ 16.
κροκάδι 16, 146θ.
κρυφαγίασμα 201.
Λαγοτόμαρο 170.
λαιμόκοψη 114γ.
λαλέδες 42γ.
λαμπροκέρι 14ε.
λανάρι 159.
λαπατόριζες 146ε.
λάρδο 25γ.
λαφίνα 126ε.

λαφομοῦσκι 126ε.
λελεγκάκι 129ε, 18Ϛβ.
λέλεγκας 129ε, 188β.
λελεγκοφωλιὰ 116γ.
λεμονοσκούπιδο 54α.
λεμονόφλουδα 43α.
λεμπλεμπιὰ 32γ.
λεχούσα 8, 120, 123, 125, 127, 128, 155.
λίγδα 42ε, 59α,146δ.
λογιῶ 16, 189γ.
λόθρα 105.
λυκοτόμαρο 131.
λυκότριχο 126στ.
Μαγδανὸ 5α, 31α.
μαγιασιλοχόρταρο 47γ.
μαγκούτα 141γ.
μαγουλίκα 140.
μάζι 137, 143.
μαλαθρου 56.
μαριτσοῦδι 127, 168α, 182ζ.
μασούρι 54β.
μασχιὰ 120, 124, 136β.
ματσόβεργα 49η.
μαυρομάνικο 1, 90.
μαυροτήγανο 94.
μαχαιρόπλο 14γ.
μελάδι 7, 135β.
μελιὰ 144β.
μελισσοβότανο 193.
μελισσοκέρι 17ι.
μελισσοχόρταρο 182ια.
μεμζὲκ 193.
μεργελὶ 182στ.
μεριῶ 17η.
μερμὲρ-ἰλὶ 98.
μήνιδοι 125.
μολυβόνερο 179.
μονόγαλο 110γ, 117.
μονόσκορδο 127.
μονοστέφανες 182ισ.
μονότσουνη 31γ.
μοσκιὰ 25α
μοσχοκάρυδο 89β, 165β, 166.
μοσχοκάρφια 21δ, 31α, 32γ, 89β, 126β, 127, 165β, 167.
μουμνιὰ 98γ.
μουργιᾶς 117, 198.
μουρτασὲν 44α, 146β, 148β, 180.
μπάλιαρα 186β.
μπασὰ 136β.
μπερεκέτι 110.
μπόγι 25β, 198.
μπουμπούνα 183.
μπουρτσάκι 42β.
μπουτιοῦ 168β.
μώρα 108.
Νισαντῆρι 79, 165β.
νιστέρι 1, 152ε.
νομάτοι 172.
νταλάκι 102.
ντὰλ-φοὺρ-φοὺρ 165β.
ντισπουτάκι 144α.
νυχτοπάτημα 122.
Ξάστρισμα 1.
ξέκομμα 103.
ξιμέθυσμα 96.
ξεμυαλισμένο 116γ.
ξεπάγιασμα 104.
ξόρκισμα 134.
ξορκισμένο 14γ.
ξορκισμοὺς 1, 108, 195.
ξουρίδια 113.
ξωδομένο 116.
ξωτερικὸ 120.
ξωτικὰ 1, 105.
'Οβδέλλες 3, 32β.
ὀργὸ 25γ.
ὀρνιθόκωλος 136.
ὄχθρα 111δ.
ὀχθρὸς 113.
Πάνα 135β.
πανάδες 139.
πάππων 207.
παραδιοῦ 32γ, 44α.
παραδιῶ 98γ, 194.
παραδῶν 49α,88,89β,146,168στ,182, 193.
παράκλι 138.
παρσμαγούλα 141.
πεδέλειπο 172.
πελεκάνιδοι 90.
πελεκούδα 132.
πελεκουδιὰ 90.

SISMANOGLIO MEGARO

πελεσέγκια 33.
πελίνο 161.
πεντάνευρο 46ε, 146στ, 147.
περιστερίτικες 160α.
πεστροφόλαδο 156δ.
πηττάκι 122.
πηττακιές 122.
πηττεροῦδι 122.
πιθαμές 49ε, 54δ, 150, 206.
πικράγκουρα 49α, 89α, 156β.
πικραγκουράκια 190β.
πικρολαπατούνα 54δ.
πινακοπλύτη 28α.
πιπερόριζα 89β, 98α.
πλάστρι 7α, 42, 98.
πλατάκια 23.
πλαταράκια 145.
πλατομαντήλα 54δ, 154.
πολύτριχο 8.
πονόστομο 165β.
ποντικόλαδο 17η.
ποντικοτσάλια 41.
πούντα 152.
πούπουλο 91.
πουπουρεκιοῦ 59α.
πουρνές 49β.
προκοΐλι 7α, 32β, 33, 144α.
προυνό 129δ.
πρωτάρα 155.
πυκνάδες 139.
Ραβέντι 168α.
ράμνου 121ζ.
ραστίκτασι 88.
ραχνιά 3α.
ρημώματα 118α.
ριγανόλαδο 149ι.
ριζιμιά 182γι.
ροδότσεφλο 45ισ, 165β.
ροκοπάτι 122.
ρόκα 122α, 129, 131.
Σάλιαρα 186β.
σαλιγκάρι 121στ.
σαλκάμια 116γ.
σαλοπαιδοῦσα 201, 204.
σαμόλαδο 59β.
σαμπογιᾶς 147.
σάρα 124.
σαράκια 123.
σαραντα πόδαρου 172.
σαρικοφᾶ 194β.
σαρλίκι 188.
σαρί-σαμπρί 49α.
σαφριδια 111α.
σαχανι 88.
σημαντρόξυλο 14γ, 90.
σιδερογούδι 121ζ, 189ε.
σιντεφένια 54στ.
σιτα 165β.
σιχνα 207.
σκάμα 59γ.
σκαντζόχερο 47α.
σκαφίδα 118α.
σκέλιδες 49β, 65β, 127, 130, 142β.
σκορδοπλεξοῦδα 149ζ.
σκουληκόλαδο 156στ.
σκυλοσυχίδες 142β.
σουλτάν-ότεῦ 157α.
σουρούλι 44α, 146β, 148β.
σπαθολούλουδο 45ιδ.
σπαθόχορτο 45γ, 146η.
σταπίδα 27β.
στούμπωμα 168.
στουπάκια 14γ.
στουπέτσι 59β.
σύγκαμα 170.
συκόφυλλα 196.
συλιγουδάκια 12.
συλιγουδᾶς 12.
συναμική 34, 41β.
σφαγιὼ 151.
σφάλαγκα 127, 148δ.
σφυντῦλι 121ζ.
σφούγγια 135β.
σῶσμα 160β.
Τατλί-τρουπ 146γ.
τζάτζαλα 120.
τιμόξυλο 16.
τούρνας 131.
τρεμεντίνα 32γ, 98α, 146α.
τριανταφυλλάκομποι 45ιγ.
τριανταφυλλόξυδο 49στ.
τριχοφάγος 86.
τριχοφάς 86.
τρίχωμα 25.

τσαγανὸ 7β, 145α.
τσαλαπατημένη 118β, 121.
τσὰμ-σακίζ 98α.
τσανάκι 182ια.
τσάσκα 129β.
τσαντάουρο 49ε.
τσεφλιο 46β.
τσιμπάνι 27.
τσιρίσι 148α.
τσουκνίδα 3ε, 44β, 47β, 99, 100, 144δ, 149β, 173.
τσούξιμο 33, 34.
τσοῦσκες 110β.
τσούφλια 185.
τυφλοβούζουνα 11.
Φαγούρα 164, 173, 179, 180.
φακιόλι 111γ, 123, 195.
φάκο 25γ.
φαρφουρὶ 181β.
φασκόμηλο 56γ.
φιδόπετσα 49ζ, 187α.
φιδόχορτο 21α, 152δ.
φιλέματα 27ε.
φιλοκτάνς 14ε.
φιρφίρι 89β.
φλησκούνι 101.
φλούδια 86α.
φουτιανέλλα 156θ.
φουντουκότσεφλα 56β.
φουντουκόφυλλα 174α.
φοῦσκες 14β, 94, 102.
φουσκέλια 18β.
φούστουλας 184.
φούχτα 121ζ, 144α, 164.
φουχτιά 152α.
φτιὰ 17γ, 197.
φωτίτσες 150.
Χαβαριζὰν 152γ.
χαβά-τσιβα 98γ, 156α.
χάλαβρα 30γ.
χαμαγλιὸ 16, 55γ.
χαμούρι 41β, 102.
χαρτόπλο 135α.
χελιδονοφωλιὰ 116γ.
χελωνάκι 19η.
χελώνια 19.
χιαρτζίκι 190.
χόβολη 9β, 19ζ, 141δ, 142β, 154α, 163δ, 169, 194α.
χτυποκαρδία 53.
Ψειροβότανο 193.

SISMANOGLIO MEGARO

Πίναξ τῶν περιεχομένων.

1. Γιατρικὰ καὶ γητειές. Γιατροὶ καὶ γιάτραινες.
2. Ὁ ἀδελφοδιώχτης.
3. Γιὰ νὰ καθαρίζνε τὰ αἵματα.
4. Διὰ μύτη ὅπου τρέχει αἷμα.
5. Αἷμα ἀπὸ τὸ στόμα ὅπου ἔρχεται.
6. Γιὰ νὰ σταματήση τὸ αἷμα ἀπὸ δόντι.
7. Διὰ αἱμορραγία καὶ ἀνοίγ' ἡ μέση της.
8. Γιὰ τὴν αἱμορραγία τῆς λεχούσας.
9. Για τὸ ἀκρούμ.
10. Τὸ ἀμπέλι.
11. Ἀμπελομάννα.
12. Στὶς ἀμυγδαλίτ'.
13. Στὸ ἀνακάτωμα.
14. Στὸ ἀνεμοπύρωμα.
15. Γιὰ τὴν ἀποβολή.
16. Ἡ κρατητήρα.
17. Διὰ ἀφτιοῦ πόνο.
18. Γιὰ τὶς ἄφτρες.
19. Διὰ ἀχελώνια.
20. Διὰ βελόνι ὅταν ἔμβει.
21. Διὰ βῆχα.
22. Διὰ βῆχα χρονικόν.
23. Διὰ βῆχα μωροῦ ποὺ βράζει καὶ τὸ στηθάκι του.
24. Ἡ Βλογημένη.
25. Διὰ τὸ τρίχωμα τοῦ βυζιοῦ.
26. Πόνος βυζιοῦ ὡς σκῦρος ἢ ἀλλοῦ.
27. Γιὰ τὰ βυζούνια.
28. Γιὰ νὰ μὴ ματαβγάλῃς βυζούνια.
29. Γιὰ νὰ κατεβάσ' γάλα.
30. Γιὰ τὶς γαρδαβίτσες.
31. Διὰ γοῦλα ὅπου πονοῦν.
32. Ἰατρικὸν διὰ τὸ γοῦρος.
33. Διὰ γυναῖκες ὅπου ἔχουν πόνο, τσούξιμο καὶ δὲν ποροῦν νὰ κάνουν τὸ γοῦρος τους.
34. Διὰ γοῦρος ὅπου κάνει συχνὰ καὶ ἔχει πόνε.
35. Στὸ δάγκωμα σκύλου.
36. Γιὰ δάγκαση.
37. Ἀπόστημα δοντιοῦ.
38. Στὰ κούφια δόντια.
39. Στὸν πονόδοντο.
40. Γιὰ τὴν δυσεντερία.
41. Γιὰ τὴν δυσκοίλια.
42. Διὰ νὰ μείνῃς ἔγκυος.
43. Γιὰ νὸ παύσ' τὸ ἐμετό.
44. Διὰ τὸ ἔξεμα.
45. Διὰ εὐκοιλιότητα.
46. Γιὰ εὐκοίλια παιδιοῦ.
47. Ζωχάδες.
48. Τὸ πιάσιμο τοῦ ἤλιου.
49. Διὰ θέρμη.
50. Ἰδρωτήρια.
51. Ἰλαντζίκι.
52. Τὸ καλαγκάθι.
53. Χτυποκαρδία.
54. Στὸν καρδιόπονο.
55. Ἡ κασίδα.
56. Διὰ τὰ καταμήνια.
57. Οἱ τάξες μέ πόνο.
58. Γιὰ τὴν κατεβασιά.
59. Διὰ κάψιμο.
60. Γιὰ τὸ ἄνοιγμα τοῦ κεφαλιοῦ τοῦ μωροῦ
61. Στὸν κεφαλόπονο.
62. Γιὰ πονοκέφαλο ἀπὸ μάτι.
63. Κινητικά.
64. Γιὰ νὰ κοιμηθοῦνε τὰ μωρά.
65. Κοκκινοῦδι καὶ ἴλερη.
66. Στὸν κοκκύτη.
67. Στὸν κόλπο.
68. Γιὰ τὴν κομάρα.
69. Διὰ κορδέλα.
70. Ὁ κουλικός.
71. Στὸ κόψιμο.
72. Στὸ κρύωμα.
73. Γιὰ τὸ κρύωμα τῶν παιδιῶν.
74. Στὸ κτύπημα.
75. Εἰς κτύπημα ὅπου ἀνοίγει ὡσὰν σκαματιά.
76. Ὅταν τὸ μικρὸ κτυπήση τὸ κεφαλάκι του.
77. Διὰ κτύπημα τοῦ ψαριοῦ.
78. Γιὰ λαιμά.
79. Πάτημα λαιμοῦ.
80. Διὰ πρήσματα ὅπου ἐβγαίνει εἰς τὸν λαιμὸν καὶ πιάσιμο τοῦ λαιμοῦ.
81. Στὸ λεύκωμα.
82. Ἡ λογυρίστρα.
83. Ὁ λόξυγκας.
84. Νὰ μὴ πέφτουν τὰ μολλιά.
85. Γιὰ νὰ βγάλνε μαλλιά.
86. Ὁ τριχοφᾶς.
87. Στὴν πιτυρίδα.
88. Διὰ μαλλιὰ καὶ πονοκέφαλο.
89. Διὰ μάτια ὁποὺ πονοῦν.
90. Γιὰ τὸν μουσαφίρη.
91. Διὰ τοῦ ματιοῦ τὸ ἀσπράδι.
92. Γιὰ νὰ μὴ κολήση ματόπονο.
93. Σὲ κριθαράκι καὶ σκουπίδι στὸ μάτι.
94. Μαυροτήγανο.
95. Στὸν μηνιγγίτη.
96. Γιὰ τὸ ξεμέθυσμα.
97. Γιὰ τὸν μέθυσο.
98. Διὰ μέση ὁποὺ πονεῖ πλάστρι.
99. Μητρικά.
100. Πόνος στὴ μήτρα.
101. Στὴ μήτρα ἄερα.
102. Τὸ νταλάκι.
103. Ξέκομμα μωροῦ.
104. Στὸ ξεπάγιασμα.
105. Ξωτικά: Ὁ παρμένος.
106. Στὸ πέσιμο ἀπὸ κακιὰ ὥρα.
107. Γιὰ νὰ φύγ' ὁ Βρυκόλακας.
108. Ὅταν σὲ πλακώσ' ἡ μώρα.
109. Ὁ ἴσκιος.
110. Μάγια γιὰ τὴν ἀγάπη.
111. Μάγια γιὰ τὸ κορίτσι καὶ τὸ παλληκάρι, τὸν γαμπρὸ καὶ τὴ νύφη.
112. Γιὰ νὰ μὴ σὲ πιάσνε τὰ μάγια.
113. Μὲ τί κάνε μάγια τὸν γαμπρό.
114. Προφυλακτικὰ στὸ γαμπρό.
115. Πῶς λύνουνταν.
116. Γιὰ τὸν ξωδομένο.
117. Γιὰ ἀντρόγυνο ποὺ μαλώνει.
118. Ἡ πατημένη.
119. Γιὰ νὰ μὴ πατιοῦνται.
120. Γιὰ τὸ πάτημα τῆς λεχούσας.
121. Τὸ πατημένο μωρό.
122. Τὸ νυχτοπάτημα.
123. Τὸ φεγγάριασμα.
124. Πότε πατιέται τὸ μωρό.
125. Τὸ μάτιωμα.
126. Γιὰ ξεμάτιαγμα τοῦ μωροῦ.
127. Πῶς νὰ μὴ ματιάζεται τὸ μωρό.
128. Νὰ μὴ ματιάζεται ἡ λεχοῦσα.
129. Μάτιαγμα μεγάλου.
130. Γιὰ μεγάλο, γιὰ παιδί. Γιὰ ζῶα, βουβάλια, ἀγελάδια καὶ σκουλήκια.
131. Γιὰ νὰ μὴ σὲ πιάνη τὸ μάτι.
132. Γιὰ νὰ μὴ τὸν ματαπιάσ' ποτὲς τὸ μάτι.
133. Γιὰ νὰ μὴ πιάσ' τὸ μάτι σ'.
134. Γιὰ νὰ μὴ ματιαχθῇ ἀπ' ἀτός του.
135. Φυλακτικὰ γιὰ τὶς μεγάλοι.
136. Γιὰ τὸν ὀρνιθόκωλο.
137. Διὰ ὀφαλὸ ὁποὺ τρέχει.
138. Ὁ ὀφαλὸς τοῦ μωροῦ γιὰ τὴ γειά τ'
139. Γιὰ νὰ χαθοῦνε οἱ πανάδες.
140. Ἡ Πανοῦκλα.
141. Γιὰ τὴν παραμαγοῦλα.
142. Γιὰ τὶς παρανυχίδες.
143. Διὰ πάτο ὅπου ἐβγαίνει.
144. Διὰ πέτρα ὅπου ἔχουν.
145. Πόνος στὰ πλαταράκια τοῦ μωροῦ.
146. Ἀλοιφὴ διὰ πληγή.
147. Διὰ να τραβήξ' τὸν ὅρκο.
148. Διὰ πληγὴ ὅπου δὲν σφαλνᾶ.
149. Γιὰ τὸν πόνο.
150. Ὁ ξερὸς πόνος στὸν ὦμο.
151. Τὸ σφαγιὸ τοῦ πλευροῦ.
152. Στὴν πούντα.
153. Γιὰ πρηξίματα.
154. Γιὰ πρησμένη κοιλιά.

SISMANOGLIO MEGARO

155. Στὴν πρωτάρα.
156. Διὰ ρευματικά.
157. Γιὰ τὶς σκούληκες.
158. Τὸ σπάσιμο.
159. Γιὰ τὶς σπασμοί.
160. Σπλήνα πρησμένη.
161. Γιὰ νὰ μὴ βγάζουν σπυριά.
162. Πῶς προλαβαίνεται τὸ σπυρί.
163. Γιατρικὸ γιὰ τὰ σπυριά.
164. Διὰ φαγοῦρα ὅπου ἔχει εἰς τὸ στόμα καὶ φλογιζει.
165. Τὸ στόμα ποὺ πονάει καὶ ἔχει κοκκινιά.
166. Στὸ στόμα πληγή.
167. Διὰ βραθακάκι καὶ ὅτι πληγὴ εἶναι εἰς τὸ στόμα.
168. Διὰ στούμπωμα.
169. Στραγγούλισμα.
170. Στὸ σύγκαμα.
171. Τσίμπημα μέλισσας.
172. Γιὰ τὸ τσίμπημα τοῦ σαρανταπόδαρου.
173. Στὸ τσίμπημα τῆς τσουκνίδας.
174. Σὲ τσίμπημα φιδιοῦ.
175. Γιὰ νὰ μὴ σὲ τσιμπήση τὸ φίδι.
176. Νὰ σιδεριάσ' τὸ φίδι.
177. Γιὰ νὰ μὴ ματαβγῆ τὸ φίδι.
178. Τὸ τσίμπημα τῆς χελώνας.
179. Φαγούρα στὸ κορμί.
180. Διὰ φαγοῦρα ὅπου ἔχουν ἐμπρός.
181. Διὰ φαρμακωμένους.
182. Γιὰ τὸν φόβο.
183. Γιὰ νὰ μὴ φοβᾶται τὴ μπουμπούνα.
184. Φούστουλας.
185. Διὰ φύση ὅπου πρησιτεῖ.
186. Στὴ φώκια.
187. Σὰ σκάζνε τὰ χέρια.
188. Στὴ χρυσῆ.
189. Γιὰ τὸ χτικιό.
190. Τὸ χιαριζίκι.
191. Στὴ χολέρα.
192. Ἡ ψάλιδα.
193. Διὰ ψεῖρες ἰατρικόν.
194. Διὰ ψώρα ἀλοιφή.
195. Χάρες.
196. Ποιὰ χάρη θὰ σωτήρενε.
197. Οἱ ἅγιοι.
198. Ἁγιάσματα: Γιὰ τὴ θέρμη.
199. Γιὰ τὰ ρεματικά.
200. Γιὰ τὰ πονεμένα μάτια.
201. Γιὰ νὰ κατεβάση γάλα.
202. Γιὰ τὸ ζουρίασμα.
203. Γιὰ τὴ σάρα.
204. Γιὰ τὰ βυζούνια καὶ σπυριά.
205. Ὅταν ὁ ἄντρας ζουλεύει τὴ γυναῖκα τ'.
206. Οἱ ζουλόπετρες.
207. Τὰ σταυρωμένα χωριά.

Πίναξ ἰδιωματικῶν λέξεων.

ΕΛΠΙΝΙΚΗ ΣΤΑΜΟΥΛΗ ΣΑΡΑΝΤΗ

ΑΡΡΑΒΩΝΕΣ ΚΑΙ ΓΑΜΟΙ ΣΤΟ ΑΥΔΗΜΙ

Εἰς τὸ Αὐδῆμι ὅταν ἀρραβωνιάζονταν ἕνα κορίτσι τὰ μισὰ προικιὰ τὰ εἶχε σχεδὸν ἕτοιμα. Κρατοῦσε δὲ ἡ συνήθεια νὰ κάθωνται ἀρραβωνιασμένα 8—10 καὶ 12 ἀκόμη χρόνια. Τὸ ὀλιγώτερο ἦταν 3 χρόνια. Τελευταίως ὅμως σ' ἕνα δυὸ μῆνες ἀπὸ τὴν ἡμέρα τῆς ἀρραβώνας γίνονταν ὁ γάμος.

Τὰ κορίτσια μόλις ἄφηναν τὸ σχολεῖο—τὰ περισσότερα δὲν πήγαιναν στὶς τελευταῖες τάξεις—ἄρχιζαν νὰ κάμνουν τὴν προῖκα τους [1]), νὰ πλέκουν τὶς ταντέλες μὲ κορσέ, μὲ τὸ βελόνι καὶ μὲ τὶς βελόνες ποὺ πλέκουν κάλτσα, καὶ μὲ τὴ σαΐτα φερβολιτέ, καὶ ἔβαζαν κρεβατίνα (ἀργαλειό), γιὰ νὰ ὑφάνουν τὰ στρώματα τὰ ἀνελεχτὰ μὲ διάσιμο διαφόρων σχεδίων, ἤτοι τὸν ἥλιο, τ' κλειδαργιά, τοὺ ρόδου κὶ τοὺ ρουδακ(ι), τ' gόπτσα, τοὺ μουσκοσάπνου, τοὺ ποτήρ(ι), τοὺ πεδουκκοῦκ(ι) καὶ ἄλλα.

Τὸ ἴδιο ἀνέλεμα, δηλ. φίσιμο, ὕφαιναν καὶ τὰ προσκέφαλα γιὰ τὰ μέργια τῆς κάμαρας, θὰ ὕφαιναν κατόπι τὰ χ' τὰ (χυτὰ) πανιά, γιὰ νὰ κάμουν σιδόνια, μαξλάρες τοῦ ὕπνου, μαχραμάδες [2]) καὶ βρακουζῶνες.

Τὰ χυτὰ αὐτὰ εἶναι ἀπαράλλακτα ὅπως τὰ σημερινὰ λεγόμενα φιντηρέ, ἀλλὰ δουλεύουνταν στὴν κρεβατίνα. Κατόπι ὕφαιναν τὰ κοκκ' νοβιάτα καὶ τὰ κιτιρνοβιάτα, δηλ. πανὶ μὲ κίτρινες καὶ κόκκινες μέσα ρίγες ἢ καὶ καρέ, ποὺ τὰ χρησίμευαν καὶ αὐτὰ γιὰ καπλαδίκια [3]) σινδόνια καὶ πετσέτες τοῦ τραπεζιοῦ.

Ἔπρεπε δὲ καὶ τὸ πιὸ φτωχὸ κορίτσι, ποὺ δούλευε μεροκάματο στὰ ἀμπέλια καὶ στὸ ἐργοστάσιο, ποὺ ἦταν στὸ χωριό, νἄχῃ δώδεκα πετσέτες τοῦ τραπεζιοῦ καὶ δώδεκα τοῦ προσώπου, ὅλα 'φαμένα μὲ τὰ χέρια του στὸν ἀργαλειό. Τὰ νοικοκυροκόριτσα ἔπαιρναν ἀπὸ 30—40 ἢ καὶ περισ-

---

1) Προῖκα (ἡ) καὶ προικιὰ (τὰ) ἐλέγοντο εἰς τὸ Αὐδῆμι τὰ ρουχικά. Τράχωμα (τὸ) τὰ κτήματα. Τὰ χρήματα ἐλέγοντο καὶ προῖκα, ἀλλὰ τὸ περισσότερον ἐλέγοντο τράχωμα καὶ αὐτά.

2) Πετσέτες τοῦ προσώπου.— 3) Λ. Τ. Ἐπενδύματα τῶν παπλωμάτων.

SISMANOGLIO MEGARO

σότερα. Πανιὰ ἔφαιναν διαφόρων εἰδῶν, τὰ κ α σ τ α ν ι ά καὶ τὰ κ ι ζ ι π λ ι ά, τὰ ὁποῖα ἦταν ψιλά, μὲ φ ι λ ε μ έ ν (ι) [1]) στριμμένο καὶ ἄστριφτο, ἔφαιναν χωριστὰ χονδρὰ πανιά, διὰ τὸν χειμῶνα, καὶ ψιλά, καλοκαιρινά, διὰ νὰ τὰ κάμουν ἐσώρουχα καὶ σινδόνια καὶ καπλαντικια. Διὰ τὸν χειμῶνα ἔφαιναν καὶ μάλλινα. Ἔπρεπε νὰ φάνῃ τὰ γ α λ ά ζ ι α, ἤτοι πανὶ μὲ λουριὰ ἢ καὶ καρὲ κόκκινο, γαλάζιο καὶ ἄσπρο ποὺ χρησιμοποιοῦνταν διὰ τραπεζομάνδηλο καὶ πετσέτες τοῦ τραπεζιοῦ καθημερινά. Ἄλλο πανὶ πάλιν ἔφαιναν μὲ βάμα (κόκκινο φιλεμένι) καὶ γαλάζιο ποὺ τὸ ἔκαμναν γάζες ποὺ φοροῦσαν ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὸ τ σ α τ α λ ι, ἔφαιναν ἀ λ α τ ζ ᾶ [2]), ποὺ τὸ ἔκαμναν β ρ α κ ι ὰ χειμωνιάτικα, δηλ. σ α λ β ά ρ ι α [3]), καὶ ὅ,τι ἄλλο ροῦχο τοῦ σπιτιοῦ, ἔπρεπε νὰ τὸ ὑφάνουν στὸν ἀργαλειό. Ἐξὸν μερικὰ φουστάνια καὶ τσαταλια μπασμαδένια, ποὺ θἄπαιρναν ἀπὸ τὸν πραμματευτή, τἄλλα ὅλα ἦταν ὑφαντὰ κι' ἕνα δυὸ μεταξωτὰ διὰ ἐπίσημα. Γι' αὐτὸ τὰ κορίτσια τότε δὲν στέκονταν καθόλου τὴν ἡμέρα στὸ μεροκάματο καὶ τὴ νύχτα ὡς τὰς 12—2 ἔφαιναν ἢ ἔρραβαν γιατὶ τότε δὲν εἶχε μηχανές· ὡς τὸ 1900 οἱ ραπτομηχανὲς ἦταν 2—3 σὲ ὅλο τὸ χωριό, καὶ τὰ προικιὰ καὶ τὰ ροῦχα ποὺ φοροῦσαν ἔπρεπε ὅλα νὰ τὰ ράψουν μὲ τὸ χέρι. Ἐκεῖνες δὲ οἱ μ π ι μ π ί λ ε ς, τὸ π ι σ ω κ έ ν τ ι τὸ τ ρ υ π ο γ α ζ ά κ (ι) ἢ κ α β α ρ ο ῦ λ α ὅλα τοῦ χεριοῦ. Ἔπρεπε κάθε κορίτσι νὰ πλέξῃ τὶς καπνοσακοῦλες μὲ χ ρ υ σ ά φ (ι), μὲ μ π ι ρ σ ί μ (ι) καὶ μὲ τ ρ ι π λ ή κ (ι) χρωματιστό, μὲ εἰδῶν, εἰδῶν σχέδια, ἄλλες μὲ πουλιά, μὲ γλάστρες καὶ μὲ λουλούδια. Ἔπρεπε ἀκόμη νὰ κεντήσῃ στὴν κ α ρ κ ά φ (η) (μάγγανο, ἢ τελάρο) τὰ μανδήλια ποὺ θὰ τὰ δώριζε στοῦ γαμπροῦ τὸ σόϊ καὶ στὸν ἴδιο. Τὰ μανδήλια πρὸ τοῦ 1900 ἦταν μεγάλα, ἀπὸ πατίστα καὶ μεταξωτὰ κεντιοῦνταν δὲ καὶ στὶς 4 ἄκρες μὲ χρυσάφι, ἀ σ μ ό τ ε λ ο καὶ τ ρ ι π λ ή κ ι ἄ σ π ρ ο. Ἀργότερα ὅμως τὰ κατήργησαν καὶ ἀγόρασαν μεταξωτά, γιατὶ

1) Τὸ γνωστὸ ψιλὸ νῆμα, τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἰς τὸ Αὐδήμιον ἦτο γνωστὸν μόνον εἰς τρία χρώματα: ἄσπρο, κόκκινο (τὸ λεγόμενο βάμα καὶ γαλάζιο. Ἴσως ἡ ὀνομασία νὰ προέκυψε ἐκ τοῦ τουρκικοῦ Φιλεμένκ—Ὁλλανδια.

2) Ἀλαντζᾶς λ. Τ. Ὑφασμα στερεό, μὲ ἐναλλασσόμενα χρώματα, χρησιμοποιούμενο διὰ ἐνδύματα ἀνδρικὰ καὶ γυναικεῖα, ἐξώρουχά τε καὶ ἐσώρουχα. Διέφερε πολὺ ἀπὸ τοὺς σημερινοὺς ἁλατζάδες τῆς ἀγορᾶς.

3) Σ α λ β ά ρ ι, τ σ α ξ ί ρ ι ἢ π ο τ ο ῦ ρ ι, ἦτο εἰς τὸ Αὐδήμιον μόνον ἀνδρικὸν ἔνδυμα. Ἕως τὰς ἀρχὰς τοῦ 19ου αἰῶνος ἐφόρουν καὶ αἱ γυναῖκες σαλβάρια μὲ ἐπανωφόρια λεγόμενα τ α ρ τ ά ρ' κ α, τὰ ὁποῖα ἦταν μεταξωτὰ μὲ ζώνην χρυσῆν εἰς τὴν μέσην. Ἀργότερον ἐφόρουν αἱ γυναῖκες β ρ α κ ι ὰ δυὸ εἰδῶν, τὰ λεγόμενα τ σ α τ ά λ ι α καὶ σ έ λ λ ε, ς οἱ δὲ ἄνδρες τσαξίρια καὶ ποτούρια. Τὸ σαλβάρι ἦτο βντωστόν,

ἦταν πολὺ κοπιαστικά. Θὰ κεντοῦσαν ἀκόμη βρακοζῶνες χασένιες, ἔκαμναν καὶ ὑφαντές, θὰ κεντοῦσαν μαξιλάρες, πετσέτες, σιντόνια, καὶ ὅλα αὐτὰ στὴν κ α ρ κ ά φ (η) διότι στὸ χέρι δὲν ἤξευραν νὰ κεντήσουν. Μόνον κατὰ τὸ 1906 ὅτε ἔφεραν διδασκάλισσα στὸ χωριό, ἄρχισαν τὰ κορίτσια καὶ μάθαιναν καὶ κεντοῦσαν στὸ χέρι.

Ἀφοῦ ἔκαμνε τὰ δικά της τὰ προικιὰ ἔκαμνε καὶ γιὰ τὸ γαμπρὸ ἐσώρουχα καὶ κάλτσες. Ἀλλὰ ἀπὸ τὸ 1880, ποὺ ἄρχισαν νὰ φοροῦν τὰ στενὰ (παντελόνια) τὸ ἔπαιρναν (προῖκα) τὸ πανὶ σ τ ρ ο ῦ μ π ε ς (ρόλον) γιατὶ δὲν ἤξευραν ἂν θὰ πάρουν (ἄνδρα) μὲ τὰ φ α ρ δ ι ὰ (τσακσίρια) ἢ μὲ τὰ σ τ ε ν ὰ (παντελόνια), ἐνῶ στῆς γιαγιᾶς μου τὴν ἐποχὴ ἔρραβαν τὰ πουκάμισα μὲ ψιλὲς π α σ τ ο ῦ λ ε ς στὸ χέρι καὶ τὶς τ σ α τ ά λ ε ς μὲ τὶς μ π ι μ π ί λ ε ς. Τὰ γαμπρίκια τὰ ἐσώρουχα καθὼς καὶ τῆς νύφης ἦταν ἀπὸ σ κ έ π ι α τὰ ὁποῖα ἔφαιναν καὶ αὐτὰ στὸ Αὐδῆμι, ἀπὸ τὰ κουκούλια ποὺ ἔκαμναν τότε καὶ τὰ χρησιμοποιοῦσαν διὰ τὸ σπίτι γιατὶ ἦταν λίγα. Ἀφοῦ ἔβραζαν τὰ κουκούλια καὶ γίνονταν ὅλα μαζὶ ἕνα μῖγμα, τραβοῦσαν μιὰ κλωστὴ μὲ ἕνα βρεμμένο πανὶ ἄσπρο καὶ τὴν ἔβαζαν στὸ μάγγανο, καὶ κανόνιζε πόσο τὸ ἤθελε χονδρό, ἢ ψιλό, καὶ γυρίζοντας τὴν ἀνέμη, μαζεύονταν καὶ ὕστερα τὸ ἔβγαζαν καὶ ἔδεναν θηλιά, διὰ νὰ μὴ περιπλέκεται. Κατόπιν ἔφαιναν τὰ σ κ έ π ι α, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἔκαμναν τὰ μεταξωτὰ ἐσώρουχα γιὰ τὸ γάμο, σινδόνια καὶ κ α π λ α ν τ ί κ ι α ποὺ τὰ μεταχειρίζονταν ὅταν ἦταν λεχῶνες γιὰ φιγοῦρα, πετσέτες, βρακοζῶνες, ποὺ θὰ ἔδεναν καὶ στοῦ γαμβροῦ τὸ ἄλογο ὅταν θὰ ἔπαιρναν τὴν προῖκα της. Ὅλα ὅμως αὐτὰ τὰ μεταξωτὰ τὰ μεταχειρίζονταν γιὰ λοῦσα, ὄχι εἰς καθημερινὴν χρῆσι, διότι ὅταν τὰ ἔπλυναν ζάρωναν καὶ δὲν ὑπῆρχαν τότε σίδερα νὰ τὰ σιδερώσουν, καὶ ἔτσι φυλάσσονταν καὶ δίνονταν ἀπὸ μάνα σὲ παιδί, καὶ τὰ διατηροῦσαν ὅσο ποὺ λέκιαζαν καὶ τὰ ἔδιναν στοὺς ἑβραίους, στὰ παληά Εἶχαν τὴν ἰδέα ὅτι χαλνοῦσαν, ἂν πλυθοῦν. Τώρα ὅσοι εἶχαν σ κ έ π ι α τὰ ἔκαμαν κουρτίνες καὶ τραπεζομάνδηλα, τὰ πλένουν καὶ τὰ σιδερώνουν καὶ γίνονται πολὺ ὡραῖα. Τὰ σ κ έ π ι α δὲν τὰ εἶχαν ὅλες στὸ Αὐδῆμι μόνον τὰ νοικοκυροκόριτσα, γι' αὐτὸ τονίζονταν ὅταν θὰ γίνονταν ἡ προξινειά: Ν ὰ π ά ρ' ς α ὐ τ ή ν ι α μ π ά ρ η μ' π ὄ χ' κ ὶ τ ό σ α σ κ έ π ι α, π ο ῦ ν α ι κ ὶ ν' κ ο κ υ ρ ο κ ό ρ τ σ ο υ· σὲ τόση ὑπόληψι τὰ εἶχαν.

Τὰ κορίτσια ἀρραβωνιάζονταν ἀπὸ 16 χρονῶν καὶ ἄνω.

Ὑπῆρχε δὲ ἡ κακὴ συνήθεια νὰ περιμένῃ ὁ γαμβρὸς νὰ τὸν ζητήσῃ τὸ κορίτσι. Ἡ φράσις δὲ «τ ὸ δ ά δ ε τ ο ν ὲ γ ύ ρ ε ψ ε ἢ . . . . .» ἐσήμαινε τὸν ἐζήτησε εἰς γάμον. Συνέβαινε δὲ ἕναν γαμβρὸ νὰ τὸν ζητήσουν 4—5 νύφες. Προπαντὸς δὲ ἂν ἤρχετο ἀπὸ τὴ ξενητειὰ μὲ τὰ τσόχινα π ο υ τ ο ύ ρ γ ι α καὶ κρεμασμένη ἐμπρός του μιὰ πλατειὰ ἁλυσσί-

SISMANOGLIO MEGARO

δα, ποὺ κρατοῦσε τὸ ρολόϊ, οἱ π ρ ο ξ ε ν ' τ ά δ ε ς [1]) ὁ ἕνας πήγαινε καὶ ὁ ἄλλος ἔφευγε. Κύτταζαν ὅμως καὶ τὰ σ ό γ ι α' νὰ εἶναι «ἀπὸ σόϊ» (ἀπὸ οἰκογένεια καλή). Γι' αὐτὸ καὶ συνήθως ἀκούγονταν ἡ διαμαρτυρία: «Λυτός, μαρή [2]), τί τὰ βλέπετε τὰ τσοχιὰ κι τσ' ἀλ'σσίδες κρεμασμένες, εἶναι ἄσογος!», δηλαδὴ ἀπὸ κατώτερη οἰκογένεια.

*
* *

Τρεῖς μέρες πρὶν ἀπὸ τὸ γάμο θὰ λούζονταν ἡ νύφη, προτοῦ δὲ λουστῇ ὑπῆρχε ἔθιμο νὰ λούζῃ ἕνα ἀγόρι π ρ ω τ ο σ τ έ φ α ν ο [3]). Κατόπι θὰ λούζονταν ἡ νύφη καὶ κατόπιν ἀπὸ τὴ νύφη λούζονταν καὶ ἕνα δυὸ πρωτοστέφανα κορίτσια, τὰ ὁποῖα καὶ θὰ χτένιζαν καὶ θὰ ἔπλεκαν τὶς δυὸ πλεξοῦδες τῆς νύφης. Τὸν παλαιότερο καιρὸ ἔπλεκαν 42 πλεξούδια, γι' αὐτὸ καὶ τραγουδοῦσαν τὸ ἀκόλουθο τετράστιχο:

Σαράντα πλεξεδοῦσά μου
ποιὸς κάθε [4]) νὰ σὲ πλέκῃ,
ποιὰ ἔχει νοῦ καὶ λογισμὸ
τραγούδια νὰ σὲ λέγῃ.

Τὴν παραμονὴ τοῦ γάμου θὰ γίνονταν καὶ τὸ κάλεσμα, τὸ ὁποῖο τὰ τελευταῖα χρόνια γίνονταν γραπτῶς μὲ προσκλητήρια ἔντυπα ἢ χειρόγραφα. Ἀλλὰ τὰ παλαιότερα χρόνια ἐγίνετο προφορικῶς κατὰ τὸν ἀκόλουθο τρόπο: Δυὸ κορίτσια πρωτοστέφανα θὰ πήγαιναν ἀπὸ τοῦ γαμβροῦ τὸ μέρος καὶ δυὸ ἀπὸ τῆς νύφης, ξεχωριστά, ποὺ θὰ κρατοῦσαν σ' ἕνα κόκκινο μανδῆλι φροῦτα καὶ λουλούδια καὶ ἀφοῦ θὰ ἔδιναν ἕνα λουλούδι καὶ ἀνάλογα φροῦτα (ἕνα μῆλο, πορτοκάλι, κ. λ. π.) θὰ ἔλεγαν:

---

1) Προξενῆτες ἦταν ἄνθρωποι σοβαροί, ὅταν δὲ ἐτελείωνε τὸ συνέδριο θὰ εἶχαν διακεκριμένη θέσι εἰς τὰ γεύματα καὶ τὰς τελετάς, τοὺς ἐνδύνετο δὲ καὶ δῶρα ἀπαραιτήτως. Ὅταν ὅμως δὲν ὑπῆρχαν πολλοὶ πιθανότητες καὶ ἐχρειάζετο βολιδοσκόπησις, διὰ νὰ μὴ ριψοκινδυνεύσουν τὴν ὑπόληψίν των, ἔβαζαν διὰ νὰ τὸ προτείνῃ πρόσωπόν τι μὴ σοβαρόν, ὥστε, ἐν ἀποτυχίᾳ, νὰ ἰσχυρισθοῦν ὅτι τὸ μὴ σοβαρὸν πρόσωπον ἐξ ἰδίων του ὡμίλησε καὶ ὄχι ἐκ μέρους τῆς οἰκογενείας, ἡ ὁποία βέβαια διὰ τοιαύτην ὑπόθεσιν εἶχε καταλληλότερον πρόσωπον νὰ χρησιμοποιήσῃ. Ὁ προξενήτης δὲ ἢ ἡ προξενήτρα, ὅταν θὰ πήγαινε νὰ κάμῃ τὴν προξενιά, θὰ ἔδενε τὶς κάλτσες του τὴ μιὰ μὲ κόκκινη λωρίδα καὶ τὴν ἄλλη μὲ πράσινη, γιὰ νὰ πιάσῃ ἡ προξενειά.

2) Μ α ρ ή καὶ ἐν θυμῷ: ἰ μ α ρ ή! ἀντιστοιχεῖ μὲ τὸ ἀρσενικὸν μ ω ρ έ. Ἦτο δὲ πολὺ συνηθισμένον καὶ ἐθεωρεῖτο οἰκεῖον, ἀλλὰ καὶ χτεσαῖον ὅταν ἐλέγετο εἰς μίαν ξένην.

3) Πρωτοστέφανο ἐσήμαινε ποὺ δὲν εἶχε παντρευθεῖ ἡ μάννα του ἢ ὁ πατέρας του δεύτερη φορά.

4) Κάθεται.

«Χαιρετίσματα ἀπ' τὸ θειό μ'.... καὶ τὴ θειά μ'.... νἄρτητε στοὺ ντγούν» [1]).

Σχετικὸ μὲ τὴν πρόσκληση αὐτὴ εἶναι καὶ τὸ ἀκόλουθο τραγούδι:

Γιόκα μου ἂν τὴν ἀγαπᾷς,
γιόκα μου ἂν τὴν θέλῃς,
βάλε τὰ κίτρα στὸ νιχιό,
τὰ μῆλα στὸ μαντῆλι,
βάλε καὶ τὸ γλυκὸ κρασὶ
σὲ φράγκικο ποτῆρι.

Τὸ κάλεσμα ἦταν ξεχωριστὸ ἐκ μέρους τῆς νύφης καὶ ξεχωριστὸ ἐκ μέρους τοῦ γαμβροῦ. Εἶχε δικαίωμα νὰ καλέσῃ καὶ ὁ κουμπάρος. Ἀπρόσκλητοι οὐδέποτε πήγαιναν σὲ γάμο.

Τὴν προῖκα τὴν ἑτοίμαζαν ὅλη τὴν ἑβδομάδα γυναῖκες πρωτοστέφανες καὶ κορίτσια πρωτοστέφανα (δηλαδὴ ποὺ δὲν εἶχε ξαναπαντρευτῇ ἡ μητέρα τους ἢ ὁ πατέρας τους), ἔρραβαν καὶ γέμιζαν τὰ μαξιλάρια καὶ τὰ στρώματα μὲ μαλλὶ καὶ μὲ βαμβάκι. Χωρισιὰ δὲ θὰ γέμιζαν 24 μαξιλάρια μὲ πλατανόφυλλα γιὰ τὰ μιντέρια τοῦ σπιτιοῦ.

Ὅταν θὰ γέμιζαν τὰ στρώματα καὶ τὰ ξάπλωναν γιὰ νὰ τὰ σιάξουν θὰ κυλοῦσαν ἐπάνω ἕνα ἀγόρι πρωτοστέφανο γιὰ νὰ εἶναι τὸ πρῶτο παιδὶ τῆς νύφης ἀγόρι.

Ἀφοῦ θὰ καπλάντιζαν τὸ πρωῒ τὴν Παρασκευὴ τὰ παπλώματα, μετὰ τὸ μεσημέρι θὰ στολίζονταν ἡ προῖκα καὶ θὰ καλοῦσαν τοὺς συγγενεῖς, τοὺς φίλους καὶ τὶς γειτόνισσες νὰ διοῦν τὰ προικιά, καὶ τὸ Σαββάτο τὸ πρωῒ θὰ συνεχίζονταν ἡ ἔκθεσις αὐτὴ τῆς προίκας.

Στολίζονταν δὲ τὰ ἀντικείμενα μὲ πολλὴν τάξιν, τὰ στρώματα, οἱ σελτέδες, τὰ παπλώματα, τὰ μαξιλάρια τοῦ κρεβατιοῦ γίνονταν στίβα. Τὰ παπλώματα διπλώνονταν ἀπὸ τὸν ἀφαλό, ἤτοι τὸ ἐξωτερικόν των μέρος, γιὰ νὰ φαίνωνται τὰ χρώματα καὶ οἱ ὡραῖες ταντέλλες ποὺ θὰ εἶχαν στὰ καπλαντίκια, ἡ φερβολιτὲ ποὺ πλέκονταν μὲ σαΐτα, καὶ τοῦ κορσὲ διάφορα ὡραῖα σχέδια. Ἅπλωναν σκοινιὰ καὶ κρεμοῦσαν τὶς πετσέτες, μαξιλάρες, κεντημένες βρακοζῶνες καὶ ἄλλα προικιά. Σὲ τραπέζια ἐπάνω στολίζονταν τὰ ἐσώρουχα τοῦ γαμβροῦ καὶ τῆς νύφης.

Ἀφοῦ θὰ πήγαιναν νὰ διοῦν τὴν προῖκα σχεδὸν ὅλα τὰ κορίτσια τοῦ χωριοῦ καὶ πολλὲς γυναῖκες, κατὰ τὸ ἀπόγευμα τὸ Σάββατο ἢ τὴν Κυριακὴ τὸ πρωῒ, θὰ ἔστελνε ὁ γαμβρὸς μουλάρια καὶ ἄλογα γιὰ νὰ πάρουν τὴν προῖκα.

---

1) Λ. Τ. Γάμος.

SISMANOGLIO MEGARO

Τὰ ἄλογα καὶ τὰ μουλάρια τὰ κρατοῦσαν παλληκάρια καλοφορεμένα, τὰ συνώδευαν δὲ καὶ πολλοὶ συγγενεῖς καὶ φίλοι ποὺ τραγουδοῦσαν. Ἐὰν ὁ γαμβρὸς συνέβαινε νὰ ἔχῃ ἄλογο ἢ μουλάρι ἔδεναν εἰς τὸ αὐτὶ τοῦ ἀλόγου μιὰ βρακοζώνα σκεπένια (μεταξωτὴ) ὡς καὶ εἰς τοῦ ἀδελφοῦ του, ἐὰν εἶχε.

Τὰ μαξιλάρια τὰ μικρά, ποὺ προωρίζονταν γιὰ τὰ μυτέρια καὶ ἦταν κεντημένα μὲ μετάξια στὴν καρκάφη, καὶ πλεχτὰ μὲ ὡραῖα μοτίφια τοῦ κορσὲ θὰ τὰ πήγαιναν ἀγόρια πρωτοστέφανα 8—12 χρονῶν, ποὺ θὰ τὰ κρατοῦσαν στὸ κεφάλι τους καὶ θὰ ἀποτελοῦσαν ὅλο μιὰ σειρά.

Ἡ πομπὴ ἄρχιζε μὲ τὰ παιδιὰ ποὺ κρατοῦσαν στὸ κεφάλι τους τὰ μαξιλάρια, ἀκολουθοῦσαν τὰ ἄλογα 3—6 μὲ τὴν προῖκα καὶ κατόπιν οἱ προσκεκλημένοι τοῦ γαμβροῦ ποὺ τραγουδοῦσαν τὰ τραγούδια τῆς προίκας:

Ἡ μάννα σου σὲ ἔδωσε προῖκα πολὺ ὡραῖα,
καὶ θὰ τὴν πᾶμε στὸν γαμβρὸ μὲ ὅλη τὴν παρέα.
Ἔχετε γειὰ γειτόνισσες μὴν παραπονεθῆτε
ποὺ πήραμε τὴν προῖκα σας, θἄρθετε νὰ τὴν δῆτε.

Ἀπὸ τὰ σοκάκια ποὺ περνοῦσε ἡ προῖκα τὴν ράντιζαν οἱ γυναῖκες ἀπὸ τὰ παράθυρα μὲ ρίζι καὶ κουφέττα, τὰ δὲ παλληκάρια κρατοῦσαν 3—4 μπουκάλια μὲ ρακὴ καὶ κερνοῦσαν τοὺς ἄνδρες ποὺ συναντοῦσαν στὸ δρόμο. Καὶ ὅταν ἔφθαναν κατὰ τὸ σπίτι τοῦ γαμβροῦ τραγουδοῦσαν:

Ἔβγα τῆς νύφης πεθερὰ καὶ τοῦ γαμβροῦ ἡ μάννα
νὰ δῇς τὴν προῖκα πῶρχεται μὲ ὅλη τὴν ἁρμάδα.

Ἀπάν' στὴν βέτρα περπατῶ κι' ἡ βέτρα πάν' στὴ βέτρα
Ἀνίσως καὶ μ' ἀπαρνιστῇς τὰ ὑστερνά σου μέτρα.

Ἀπόψα εἰς τοὺς γάμους σας πουλιὰ θὰ κελαϊδήσουν
ν' ἀνοίξουν τὴν καρδούλα σας καὶ νὰ τὴ λουλουδήσουν.

(Κότμα [1]) *Μαλαματένιος ὁ σταυρὸς*
νὰ ζῇ ἡ νύφη καὶ ὁ γαμπρός.

Ὅταν στερέψ' ἡ θάλασσα καὶ βγῇ ἕνα κυπαρίσσι
τότε ἡ νύφη κι' ὁ γαμπρὸς πρέπει νὰ ξεχωρίσῃ.

1) Ἐπωδός. Ἴσως νὰ ὑπάρχῃ σχέσις μετὰ τῶν ἐν Σαράντα Ἐκκλησίαις Κορήματα Δίσιχα; Ὅρα σ. 460 τοῦ Β΄ καὶ 283 τοῦ Δ΄ τόμου τῶν «Θρακικῶν»

(Κότμα) *Σὰν πλέξ' ἡ πέτρα στὸ γιαλὸ*
τότε θὰ σ' ἀρνηστῶ κι' ἐγώ.
Ἔβγα ν' ἀκούσῃς τὰ πουλιὰ πῶς γλυκοκελαϊδοῦνε
νομίζῃς πῶς στὴν Παναγιὰ παράκλησι περνοῦνε.
Ἀπόψα λάμπῃ ὁ οὐρανὸς λάμπουν καὶ τὰ σοκάκια
ἀπόψα ξεχωρίζουνε τὰ πέντε ἀδελφάκια.
(Κότμα) *Σταλαματιὰ σταλάζεται*
ἡ γι' ἀγάπη δὲ μοιράζεται.
Ἀπόψα τὴν ἐπάτησες τὴ γῆ μὲ τὰ λουλούδια
ποὺ παίρνῃς τὴν ἀγάπη σου μὲ γέλια μὲ τραγούδια.
Ἀπόψα τὴν ἐπάτησες τὴ γῆ μὲ τὰ χορτάρια
καὶ παίρνεις τὴν ἀγάπη σου μ' ὅλα τὰ παληκάργια.
(Κότμα) *Σταλαματιὰ στάζ' τὸ ρακὶ*
γαμπρὸς τὴ νύφη πάει νὰ διῇ.

Τότε κατέβαινε ὁ γαμβρὸς καὶ ξ έ ν ι α ζ ε [1]) τὰ παιδιὰ ποὺ κρατοῦσαν τὰ μαξιλάρια καὶ τὰ μισοπαλήκαρα ποὺ κρατοῦσαν τὰ ἄλογα. Ἡ πεθερὰ θὰ ἔβγαινε ἀπὸ τὸ παράθυρο νὰ ραντίσῃ τὴν προῖκα μὲ ρύζι καὶ κουφέττα καὶ ροδόσταμο ἢ κολώνια. Γυναῖκες πάλιν πρωτοστέφανες καὶ κορίτσια πρωτοστέφανα θὰ ξεφόρτωναν τὴν προῖκα καὶ θὰ τὴν κουβαλοῦσαν ἐπάνω στὸ σπίτι, ὅπου θὰ τὴν στοίβιαζαν μὲ τὴν ἴδια τάξι.

Ἂν συνέβαινε ὁ γαμβρὸς νὰ ἔχῃ ἀδελφὴ χήρα ἢ ἀνεψιὰ ὀρφανή, ἐστέκονταν ἀπὸ μακρυὰ καὶ ἔβλεπαν τὸ ξεφόρτωμα τῆς προίκας. Ἐθεωρεῖτο εἶδος κατάρας καὶ ἱεροσυλίας νὰ ἐγγίσουν τὴν προῖκα γυναῖκες ποὺ εἶχαν χάσει ἄνδρα ἢ κορίτσια τοὺς γονεῖς των.

Ὁ γαμβρὸς θὰ κερνοῦσε τὰ παληκάρια οὔζο, κουφέττα καὶ σταπίδες καὶ θὰ ἔφευγαν.

Ἡ προῖκα ἔμενε πάλι ἐκτεθειμένη εἰς ἕνα δωμάτιο, ὅπου θὰ πήγαιναν οἱ γυναῖκες καὶ τὰ κορίτσια νὰ τὴν βλέπουν.

Ἡ συνοδεία ποὺ θὰ πήγαινε τὴν προῖκα ἀπὸ τῆς νύφης τὸ σπίτι στοῦ γαμβροῦ, θὰ ἔπαιρνε ἀπὸ τοῦ γαμβροῦ τὶς π ό δ υ σ ε ς. Οἱ πόδυσες, (ἴσως ὑπόδυσις) ἦταν τὰ δῶρα ποὺ θὰ ἔστελνε ὁ γαμβρὸς στὴ νύφη.

Ἀποτελοῦνταν δὲ αὐτὲς ἀπὸ δύο πῆτες οἱ ὁποῖες ἦταν σκέτο ψωμὶ ἀπὸ καθαρὸ καὶ πλυμένο σιτάρι, ἡ μία μεγάλη καὶ ἡ ἄλλη μικρή, ποὺ εἶχαν ἐπάνω διάφορα πλουμίδια καὶ ζάχαρη ἄσπρη καὶ κόκκινη, ἀπὸ ἕνα πανέρι φροῦτα καὶ ἕνα ἄλλο μὲ διάφορα ἀντικείμενα, ἤτοι παντόφλες, παπούτσια ἄσπρα νυφικά, χτένες, ποῦδρες, λεβάντες, καθρέπτη καὶ ἄλλα, διὰ τὴ νύφη καὶ τοὺς συγγενεῖς της.

Μὲ τὴν ἴδια δὲ πάλι συνοδεία θὰ ἔστελνε καὶ ἡ νύφη πόδυσες στὸ

1) Φιλοδωροῦσε.

SISMANOGLIO MEGARO

γαμβρό. Ἤτοι δύο πῆτες καὶ αὐτὴ καὶ πουκάμισο, γραβάττα καὶ στὰ παληότερα χρόνια ποὺ δὲν φοροῦσαν γραβάττες ἔστελναν ἐσώρουχα, μανδήλια καὶ καπνοσακκοῦλες ὡς καὶ διὰ τοὺς συγγενεῖς τοῦ γαμβροῦ.

Ἀφοῦ θὰ πήγαινε ἡ προῖκα καὶ θὰ ἀνταλλάσσονταν οἱ πόδυσες, τὴν Κυριακὴ τὸ πρωΐ, ἀλλὰ τὸ περισσότερο τὸ ἀπόγεμα, μαζεύονταν οἱ προσκεκλημένοι στὸ σπίτι τῆς νύφης καὶ τοῦ γαμβροῦ καὶ θὰ ἄρχιζε τὸ στόλισμα τῆς νύφης.

Ὁ γαμβρὸς θὰ πήγαινε μὲ τὴ μουσικὴ καὶ μὲ πολλοὺς προσκεκλημένους νὰ πάρῃ ἀπὸ τὸ σπίτι του τὸν κουμπάρο καὶ ἀφοῦ θὰ γύριζαν στοῦ γαμβροῦ ἄρχιζε τὸ ξύρισμα τοῦ γαμβροῦ καὶ τοῦ κουμπάρου καὶ ἀκόμη ἑνὸς στενοῦ συγγενοῦς. Κατόπι θὰ ντύνονταν καὶ ὁ γαμβρός.

Πρὶν ἀρχίσῃ τὸ στόλισμα τῆς νύφης φιλοῦσε αὐτὴ ὅλων τὰ χέρια πρῶτα τῶν γονέων της, ἂν ζοῦσαν, ἀφοῦ θὰ ἔβαζε τρεῖς μετάνοιες, κατόπιν τῶν στενῶν συγγενῶν καὶ κατόπιν ὅλων τῶν προσκεκλημένων μὴ ἐξαιρουμένων οὔτε τῶν μωρῶν ποὺ θὰ κρατοῦσαν οἱ μάνες στὴν ἀγκαλιά τους. Ἀφοῦ τελείωνε τὸ χειροφίλημα, πήγαινε ὁ πατέρας της, καὶ ἂν δὲν ζοῦσε, κάποιος θεῖός της νὰ τῆς περάσῃ ἀπὸ ἐπάνω ἀπὸ τὰ ἐσώρουχά της ἕνα πουκάμισο, καὶ ἀφοῦ τὸ σταύρωνε τῆς τὸ ἔβαζε λέγοντας καὶ τὶς σχετικὲς εὐχὲς «ὥρες καλὲς καὶ βλογημένες», «Καλορίζικη» κ. ἄ.

Κατόπιν ἡ νύφη ἔβγαινε στὴ σάλα, ἢ στὴν κάμαρα ποὺ ἦταν τὰ κορίτσια ποὺ ἄρχιζαν δυὸ-τρία κορίτσια ἢ καὶ περισσότερα νὰ τὴν στολίζουν καὶ νὰ τραγουδοῦν: «Ἔλα Χριστὲ καὶ Παναγιὰ κ. τ. λ.». Τὴν ὥρα ποὺ στόλιζαν τὴν νύφη ὁ μπαμπάς της θὰ ἔκοφτε τὶς πῆτες καὶ ἀπὸ τὴ μεγάλη θὰ ἔτρωγαν ὅλοι οἱ προσκεκλημένοι, ἀπὸ δὲ τὴν μικρή, ἀφοῦ θὰ τὴν ἔβαζαν ἐπάνω στὸ κεφάλι τῆς νύφης μὲ τὸ πανέρι, θὰ ἔβαζε τὸ χέρι της καί θὰ ἔπαιρνε τὸ μεσαῖο κομμάτι καὶ νὰ τὸ δώσῃ στὴ μάννα της γιὰ νὰ τὸ βάλῃ στὰ εἰκονίσματα καὶ κατόπιν θὰ τὸ ἔβαζε μέσα στὸ σεντούκι της νὰ στέκεται γιὰ πάντα ἐκεῖ καὶ ἀπὸ τὴν ὑπόλοιπη εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ φάγῃ καθὼς καὶ οἱ σπιτικοί. Ἀπὸ τὴν μεγάλη ἡ νύφη δὲν ἔπρεπε νὰ φάγῃ. Τὸ ἴδιο ἐγένετο καὶ εἰς τοῦ γαμβροῦ. Ἀφοῦ ἔτρωγαν τὴν πῆτα θὰ τοὺς κερνοῦσαν καὶ γιομίσια[1]) καὶ γλύκισμα ποὺ θὰ ἔκαμναν ἐπίτηδες. Συνήθιζαν δὲ νὰ κάμνουν γιὰ τὸ γάμο, στοὺς ἐπισήμους, ἀμυγδαλωτὰ (μυγδαλένια', κουραμπιέδες (βουτρίνια) καὶ μπλαμακαρόνια, στοὺς φτωχικοὺς θὰ ἔκαμναν κορδέλλες ἢ λουκούμια τὰ ὁποῖα παράγγελναν ἀπὸ τὸ Ρ δ ο υ σ τ ὸ (Ραιδεστόν).

Ἀφοῦ τελείωνε τὸ χτένισμα καὶ τὸ στόλισμα τῆς νύφης τραγουδῶν-

1) Γιομίσια ἔλεγαν τὰ ξηρὰ φροῦτα, λέξις τουρκικὴ γιεμίς.

τας τὴν ἔβαζαν τὴν νύφη καὶ στέκονταν στὸ b α σ τ ὸ καὶ καμαρωμένη τὴν κρατοῦσαν ἀπὸ τὰ δυὸ πλάγια οἱ παράνυμφες, ἀδελφὲς ἂν εἶχε, ἢ ἐξαδέλφες. Ἕως τὰ 1900 οἱ νύφες εἶχαν τὰ μάτια τους κλειστά, ἀργότερα ὅμως ἔπαυσε αὐτὸ τὸ ἔθιμο.

Τὸ Σάββατο θὰ ἑτοίμαζαν καὶ τὸν κ ν ὰ γιὰ νὰ βάλουν στὸ δάχτυλο τῆς νύφης καὶ τῶν προσκαλεσμένων. Ὁ κνὰς ἦταν χόρτο ποὺ τὸ πρωῒ τὸ μούσκευαν μὲ τὸ κρασὶ καὶ τὸ βράδυ δυὸ γυναῖκες, ἡ μιὰ θὰ κρατοῦσε τὸν κνὰ καὶ ἡ ἄλλη ἄσπρες λωρίδες καὶ ἔβαζαν στὸ δεξιὸ μικρὸ δάχτυλο καὶ τὸ ἔδεναν. Ἐκεῖνες δὲ ποὺ κνιάζονταν ἔρριχναν ἀπὸ ἕνα δυὸ μ ε τ α λ λ ί κ ι α [1]) στὸ δίσκο ποὺ κρατοῦσαν καὶ τὰ μοιράζονταν κατόπιν ἐκεῖνα ποὺ σύναζαν οἱ δυό τους.

Ὅταν θὰ κ ν ι ά ζ ο ν τ α ν ἡ νύφη, ἔλεγαν καὶ τὸ ἑξῆς τραγοῦδι:

Λῶσέ με μάννα μ' τὴν εὐχή σ'
τώρα στὰ κνιάσματά μου,
καὶ νὰ 'φκηστῆς καὶ τὸ γαμπρὸ
ποὺ θὰ σταθῇ κοντά μου.
Φκῆσέ με μάννα μ' φκῆσέ με
καὶ δός μου τὴν εὐκή σου,
καὶ πὲς πὼς δὲν μὲ γέννησες
δὲ μ' ἔκαμες παιδί σου.

Στὰ τελευταῖα χρόνια τὸ ἔθιμο τοῦ κνᾶ ἐξέλιπε ὁλοτελῶς.

Τραγούδια νυφιάτικα ποὺ λέγονταν ὅταν στόλιζαν τὴ νύφη.

Ἔλα Χριστὲ καὶ Παναγιὰ μὲ τὸ Μονογεννῆ σου
τ' ἀντρόγυνο ποὺ θὰ γενῇ νὰ δώκης τὴν εὐκή σου
Ἔλα Χριστὲ καὶ Παναγιὰ μὲ δώδεκα Ἀποστόλοι
ἐλᾶτε νὰ βλογήσετε αὐτὸ τὸ νυφοστόλι.
Τώρα νύφη στολίζεται καὶ βάνει τὰ χρυσά της
καὶ πάει νὰ πάρ' τὸ σταυραητὸ μέσα στὴν ἀγκαλιά της.
Ἄνοιξε στόμα μ' ἄνοιξε καὶ γλῶσσά μου μελένια
καὶ πὲς τραγούδια τ'νύφη μας γλυκὰ καὶ ζαχαρένια
Νὰρχίσω 'πὸ τὴν κεφαλὴ νὰ πῶ γιὰ τὰ μαλλιά σου
νὰ πῶ καὶ γιὰ τὸ μπόϊ σου καὶ γιὰ τὴν ἐμορφιά σου.
Ἔχεις μαλλιὰ σὰ θάλασσα καὶ μπόϊ σὰν τὸ κῦμα
καὶ πρόσωπο σὰν Παναγιὰ ποὖναι μὲς τ' Ἅγιο Βῆμα.

1) Νομίσματα, δεκάρες.

Ἔχεις μαλλιὰ τετράξανθα στὶς πλάτες σου ριχμένα
ποὺ τὰ χτενίζουν ἄγγελοι μὲ τὴ χρυσῆ τὴ χτένα.
Τὰ μάτια σου σφάζουν πασσᾶ τὰ φρύδια σου βεζύρη
καὶ τὸ λιγνό σου τὸ κορμὶ σφάζει καρσβοκύρη.

(*Κότμα*) Ροδανθεῖ τὸ πρόσωπόν σου μ' ἕνα ὕφος σοβαρὸ
μὲ μαγνήτη ἑνωμένο καὶ μὲ βλέμμα ἱλαρό.
Ἐγύρισα Ἀνατολὴ ἐγύρισα καὶ Δύση
δὲν εἶδανε τὰ μάτια μου τέτοια ὡραία νύφη
Ἐγύρισα Ἀνατολὴ ἐπῆγα καὶ στὴν Προῦσα
δὲν εἶδανε τὰ μάτια μου τέτοια μαυροματοῦσα
Ἐγύρισα Ἀνατολὴ ἐπῆγα καὶ στὴν Πόλη
δὲν εἶδανε τὰ μάτια μου τέτοια ὡραία κόρη [1]).

Κότμα) Εἶσαι ὡραία σᾶν τὸ ρόδον, ὅμως μὲ διαφορά
σὺ μυρίζεις διὰ πάντα καὶ τὸ ρόδον μιὰ φορά.
Ἀπάν' στὴ πέτρα φύτρωσε τὸ στάρι καὶ τὸ ρύζι
κι τὰ πιδγιὰ ποὺ τὸ γονιὸ ἡ γι' ἀγάπη τὰ χωρίζει
Ἀπ' ὅλα τὰ φυτὰ τῆς γῆς καλύτερον τὸ ρύζι
ἡ μάννα κάμνει τὸ παιδὶ κι' ὁ ἔρως τὸ χωρίζει
Ἀπὸ τὴ βρώτη Κυριακὴ κι' ἀπὸ τὴ βρώτη Τρίτη
τοιμάστηκε ἡ πέρδικα νὰ πάγη σ' ἄλλο σπίτι.
Ἀπὸ τὴ βρώτη Κυριακὴ χάλασε ἡ καρδιά μας
ποὺ θενὰ φύγ' ἡ πέρδικα ἀπὸ τὴ γειτονιά μας.
Ἀπόψα εἶσαι νύφη μου ἄσπρη σᾶν τὸ τλουπάνι
ποὺ βάνει ἡ βασίλισσα καὶ βγαίνει στὸ σεργιάνι.

(*Κότμα*) Δενδρὶ τοῦ παραδείσου εἶναι τὸ μπόϊ σου
καὶ τῆς κανέλλας τἄνθη εἶναι τὸ σόϊ σου.
Βασίλισσα ἂν ἤσουνα δὲν θἄχες τέτοια χάρι
νἄσαι ἀνθὸς τῶν κοριτσιῶν τῆς γειτονιᾶς καμάρι.
Βασίλισσα νὰ ἤσουνα δὲ θἄχης τέτοια χάρι
δὲ θἄχης τόση ἐμορφιὰ τέτοια ὡραῖα κάλλη.
Γαλάζια πέτρα τοῦ γιαλοῦ μαλαματένια βοῦλα
νὰ σὲ χαρῇ ἡ μαννοῦλά σου ποὺ σἔχει μοναχοῦλα

(*Κότμα*) Ἀφροδίτη καὶ Ἑλένη. Καλλιόπη ἂν σὲ πῶ
τοὺς ἐπαίνους ἐλαττώνω διὰ τοῦτο σιωπῶ.

1) Ἡ «τέτοια μοναχοκόρη» ἂν ἐτύχαινε νὰ εἶναι μοναχοκόρη — 2 Ἂν ἦταν μοναχοκόρη.

Νύφη μου χρυσοκέφαλη χρυσᾶ εἶναι τὰ μαλλιά σου
χρυσὸς εἶναι καὶ ὁ γαμπρὸς ποὺ θὰ σταθῇ κοντά σου.
Ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν χαρίτων ἔχεις πλῆθος
τὸ ὄντι ἡγεμονικὸν τὸ σοβαρόν σου ὕφος.
Ποιὸς οὐρανὸς σὲ χάρισε τὶς εὐωδιὲς τ' Ἀπρίλη
τοῦ παραδείσου τὶς δροσιὲς στὰ κουρπλένια σ' χείλη.
Πῶς πρέπουν τὰ γαρύφαλα μέσ' τὴ χρυσῆ τὴ gοῦπα
ἔτσι πρέπει κι' ἡ νύφη μας στὰ νυφικὰ τὰ ροῦχα.

(*Κότμα*) Λάμπει ὁ ἥλιος λάμπει στὰ ὄρη στὰ βουνὰ
λάμπει κι' ἡ ἐμορφιά σου μέσα στὰ σκοτεινά
Χίλιοι δασκάλοι ἔρχονται ἀπὸ τὴ Μιτυλήνη
γιὰ νὰ τὸ ζωγραφίσουνε τὸ κόκκινό σου χεῖλι.
Ρόδα καὶ τριαντάφυλλα κ' ἄνθη τοῦ παραδείσου
τὰ σύναξε ὁ Ἔρωτας κ' ἔπλασε τὸ κορμί σου
Στὰ μάτια ἔχεις ἔρωτα στὰ φρύδια σου μαγνήτη
καὶ στὸ λεπτό σου τὸ κορμὶ μοιάζεις τὴν Ἀφροδίτη
Ὦ οὐρανέ μου γαλανὲ καὶ σὺ λαμπρὸ φεγγάρι
εἰπέτε μου ἀπ' τὴ νύφη μας ὁποία λείπει χάρι!
Ὡραία εἶν' ἡ νύφη μας μὲ τὴ χρυσῆ κορώνα
πᾶχει καὶ τὸν παράδεισο στὰ χείλη καὶ στὸ στόμα.

(*Κότμα*) Τὸ διαμάντι στὴν Ἑλλάδα φράγγοι τὸ δουλεύουνε
καὶ τὴν ἐμορφιά σου νύφη μ' ὅλοι τὴ ζηλεύουνε.
Τίνιας, τραγοῦδι νὰ σὲ πῶ νύφη μου νὰ σ' ἀρέσῃ.
πᾶχεις ἀγγελικὸ κορμὶ καὶ δαχτυλίδι μέση.
Τὸ μῆλον ὅταν ἔρριξε εἰς τὰς θεὰς ἡ Ἔρις
ἂν ἤσουν σὺ τὸ κέρδιζες καὶ σὺ 'σουν νὰ τὸ χαίρῃς.
Τὸ πρόσωπόν σου τὸ λαμπρὸ καὶ τὸ μειδιαμά σου
τρέχω πετῶντας νὰ ἰδῶ νύφη τὴν ὁμορφιά σου.
Τώρα εἶν' ἡ ὥρα ἡ καλὴ ἡ ὥρα βλογημένη
ποὺ εἶναι ἡ νύφη στὸ μπαστὸ [1]) κι' ἡ προῖκα στολισμένη.
Σήκω κόρη μ' νὰ στολιστῇς γιατὶ θὰ γίνῃς νύφη
κι' ἡ Παναγιὰ ἡ Δέσποινα γιὰ νὰ σὲ βοηθήσῃ.
Φεγγάρι μου πανσέληνος καὶ ἥλιος τῆς ἡμέρας
καὶ ἄρωμα τῆς Ἀφρικῆς γυαλὶ τῆς Ἀγγλιτέρας [2]).

1) Διὰ τοῦτο ὑπῆρχε καὶ ἡ παροιμία : «Ὅ,τ' πάρ' ἡ νύφ' ἀπ' τὸ bαστό»,
2) Ἐλέγετο καὶ διὰ τὸν γαμπρό.

SISMANOGLIO

(*Κότμα*) Λάμπει ὁ ἥλιος λάμπει, λάμπουν τὰ κάλλη σου,
λάμπουνε καὶ τὰ τέλια [1]) πάν' στὸ κεφάλι σου.

Τὸ Μάη λουλουδίζουνε ὅλα τὰ λουλουδάκια,
λάμπουνε καὶ τῆς νύφης μου τὰ δύο μαῦρα ματάκια.

Τίνιας [2]) μάννα σ' ἐγέννησε, τίνιας βασιλοπούλα,
τίνιας νουνὸς σὲ βάφτισε κι' ἔχεις τὰ χάδια γοῦλα

Ἡ Ἀφροδίτη ἡ θεὰ μαζὶ μὲ τὸν υἱόν της
τὰ δυό σου μάτια ἔκλεισε μεσ' στὸ βασίλειόν της.

(*Κότμα*) Ἔχεις ὡραῖα μάτια κι' ὁλόχρυσα μαλλιὰ
καμάρι τοῦ χωριοῦ μας πρώτη στὴ γειτονιά.

Τὸ πρόσωπόν σου τὸ λαμπρὸ σελήνη ὑπερβαίνει.
σ' αὐτὴ τὴν ὡραιότητα παντοτεινὰ νὰ μένῃ.

(*Κότμα*) Ἤλεκτρον νύφη μου εἶσαι καὶ μαγνήτης τρομερὸς
τὸ ὡραῖον πρόσωπόν σου τὸ θαυμάζει πᾶς θνητός.

Ποιὸς κρῖνος ὡραιότατος σ' ἔδωκε τὴν ἀσπράδα
καὶ ποιὰ μηλιὰ γλυκομηλιὰ τὴ ροδοκκινάδα!

Τὸ πρόσωπόν σου τὸ λαμπρὸ κι' αὐτὸ τὸ ὕφος τ' ἄσπρο
δὲν ἔχει πιὰ διαφορὰ ἀπ' τῆς αὐγῆς τὸ ἄστρο.

(*Κότμα*) Σὰν τὰ μάρμαρα τῆς Πόλης ποὖναι στὴν Ἁγιὰ Σοφιὰ
νύφη μου τὸ πρόσωπόν σου τέτοιαν ἔχει ὠμορφιά.

Ἡ μάννα ποὺ σὲ γέννησε εἶχε περίσια χάρη
συνέρισε τὸν οὐρανὸ καὶ σ' ἔκαμε φεγγάρι.

Ἡ μάννα ποὺ σὲ γέννησε χρυσ' ἤτανε ἡ κοιλιά της
κι σἔκαμε ὁμορφότερη ἀπ' ὅλα τὰ παιδιά της.

Ὅταν σ' ἐγέννα ἡ μάννα σου ὅλα τὰ δέδρα ἀνθοῦσαν
καὶ τὰ πουλιὰ πὸ τῆς φωλιὲς καὶ κεῖνα κελαϊδοῦσαν

Ἀγγελοκαμομένη μου ποιὸς σέδωκε τὴ χάρι
ποιὸς ἅγιος σὲ ζωγράφησε νὰ τονε στείλω λάδι.

Τὶ ὡραιότης εἶναι αὐτὴ τὶ κάλλος καὶ τὴ νούρη
τὶ ἀξιόλογο κορμὶ χωρὶς κανὰ κουσούρι [3]).

Τὶ ὡραιότης νύφη μου ποὺ κατοικεῖ σὲ σένα
ὅλος ὁ κόσμος ἀπορεῖ κ' ἡ μάννα ποὺ σ' ἐγέννα

1) Τρέσσες.—2) Τί εἴδους.—3) Ἐλέγετο καὶ διὰ τὸν γαμπρό.

Ἐσένα δὲν σὲ ἔπλασε ὁ πλάστης μὲ τὸ χῶμα
καὶ δὲν ἐφάνη εἰς τὴν γῆν τοιοῦτον ἄλλο σῶμα.

Λάμπει τὸ ψάρι στὸ γιαλὸ καὶ τὸ φλουρὶ ἡ κοῦπα [1])
λάμπει καὶ τὸ κορμάκι σου στὰ νυφικὰ τὰ ροῦχα

(*Κότμα*) Γέννημα εἶσαι Κρονίδος ἡ θεὰ ἡ Ἀθηνᾶ
ὅ,τι κι' ἂν σὲ ὀνομάσουν ὄντως εἶν' ἀληθινά.

(*Ἂν εἶχε γονεῖς πεθαμένους τραγουδοῦσαν τὰ κάτωθι:*)

Νὰ ἤξερ' ὁ πατέρας σου πὼς γίνεται ἡ χαρά σου
θελὰ σὲ στείλη ὄργανα νὰ παίζουνε μπροστά σου.

Νὰ ἦταν ἡ γῆς καφασωτὴ καὶ νἄχῃ παναθύρια
νὰ σ' ἔβλεπ' ἡ μανοῦλα σου στὰ μάτια καὶ στὰ φρύδια.

(*Μετὰ τὸ ντύσιμο θὰ τῆς φοροῦσαν τὸ βέλο, ὁπότε ἔλεγαν τὰ ἑξῆς:*)

Τὸ βέλο ὅπου ἔβαλες στὴν κεφαλή σου τώρα
σημεῖον ὅτι ἔφθασε τῆς στέψεως ἡ ὥρα.

(*Κότμα*) Τῆς στέψεως ἡ ὥρα δεικνύει τὸν καιρὸν
τὸ ἀγαπητόν σου ταῖρι σὲ προσμένει στὴν ὁδόν.

Ὅταν ντύνονταν ὁ γαμβρός, ἀφοῦ θὰ ἔλεγαν τὸ «Ἔλα Χριστὲ καὶ Παναγιὰ μὲ τὸ Μονογενῆ σου», ὅπου λέγεται καὶ στὴ νύφη, κατόπιν τραγουδοῦσαν τὰ ἀκόλουθα:

Τώρα γαμπρὸς στολίζεται καὶ βάνει τὰ χρυσᾶ του [2])
καὶ πάει νὰ πάρ' τὴν πέρδικα μέσα στὴν ἀγκαλιά του.

Γαμπρὲ σὲ πρέπουν τὰ στενὰ [3]) σὲ πρέπει καὶ ρολόϊ
σὲ πρέπει καὶ στὸ χέρι σου διαμάντι κομπολόϊ.

(*Κότμα*) Εἶσαι εὐειδής, ὡραῖος, ἔμορφος καὶ εὐγενὴς
νὰ ὑπάρχῃ εἰς τὸν κόσμον δὲν εὑρίσκεται κανείς.

Γαμπρὲ σ' ἔχ' ἡ μάννα σου φλωρὶ κονσταντινάτο
μπιλιούρι [4]) ἀπὸ τὴ Βενετιὰ ροδόσταμο γεμᾶτο.

(*Κότμα*) Ἔρως εἶσαι εἰς τὰ κάλλη καὶ στὰ ἄρματα Ἀχιλλεὺς
Ἡρακλῆς εἰς τὴν ἀνδρίαν καὶ στοὺς τρόπους Ὀδυσσεύς.

Γαμπρὲ σ' ἔχει ἡ μάννα σου μόσχο μὲς τὸ σεντοῦκι.
γαρυφαλιᾶς γαρύφαλο τῆς φοντουκιᾶς φουντοῦκι.

1) Τὸ κοίλωμα τῶν κωνσταντινάτων φλωριῶν, τὰ ὁποῖα τὰ ἔλεγαν κοῦπες.
2) Παλαιότερον ἔλεγον «τὰ τσοχιά του».
3) Τὰ παντελόνια, τὰ ὁποῖα ἐθεωροῦντο φορέματα τῶν ἐξηυγενισμένων.
4) Ἀγγεῖο.

SISMANOGLIO MEGARO

Γαμπρὲ ἡ ὡραιότης σου μὲ φέρνει εἰς ἐκστάσεις
ὦ Ζεῦ κατέβα νὰ ἰδῇς μαζὶ καὶ νὰ θαυμάσῃς

Σὰ βασιλὲς μὲ φαίνεσαι ποὺ κάθεται στὸ θρόνο
καὶ τίποτε δὲ γένεται χωρὶς νὰ βάνῃς λόγο.

Σὰ βασιλὲς μὲ φαίνεσαι μὲ δώδεκα κοντά σου
καὶ τίποτε δὲ γένεται χωρὶς τὸ θέλημα σου.

Σὰ βασιλὲς μὲ φαίνεσαι μ' ὅλη τὴ δωδεκάδα
σὰ dὸ bασσᾶ τὸ φεργαδῆ ποὺ σέρνει τὴν ἁρμάδα

Σᾶν κυπαρίσσι νὰ σταθῇς σᾶν δένδρο νὰ ριζώσῃς
σᾶν ἐκκλησιὰ δεσποτικὴ ἔτσι νὰ στερεώσῃς.

Ψιλέ, λιγνέ μου τσιλεπὴ τῆς Πόλης παλληκάρι
λάμπουν τὰ ματοφρύδια σου σᾶν ἥλιος σᾶν φεγγάρι.

(*Κότμα*) Ἐσὺ εἶσ' ἕνας ἥλιος φεγγάρι λαμπερὸ
ποὺ θἄμπωσες τὸ φῶς μου καὶ δὲν μπορῶ νὰ διῶ.

Ἄγγελος εἶσαι στὰ ψηλὰ κι' αὐτὸς στὰ πρασινάδια
ξεχωριστὸς μὲ φαίνεσαι μέσα στὰ παλληκάργια.

Τὸ στῆθος ἔχεις θρόνος σου καὶ τὴν καρδίαν στέμμα
καὶ νικηφόρο ἄρμα σου τ' ἀγγελικό σου βλέμμα.

Τί ἀστραπὲς καὶ τί βροντὲς τί φοβερὰ κανόνια
ὡραῖα ποὺ σὲ πρέπουνε τὰ μπλὲ τὰ παντελόνια.

Ποιὸς ζώνεται τὰ ζώστια σου [1]) ποιὸς εἶναι σὰν κ' ἐσένα
νὰ πορπατῇ λεβέντικα νὰ κρένῃ χαϊδεμένα!

Λάμπει τὸ ψάρι στὸ γιαλὸ καὶ τὸ φλουρὶ ἡ κοῦπα
λάμτει καὶ τὸ κορμάκι σου στὰ τσόχινά σου ροῦχα.

Ὅταν σὲ βλέπω κ' ἔρχεσαι μὲ τ' ἄλλα παληκάρια
ἐσύ 'σαι τὸ γαρούφαλο καὶ τ' ἄλλα τὰ κλωνάρια.

Τὸ πρόσωπόν σου τὸ λαμπρὸ μυρίων εἶναι φώτων
ἀστράφτει κι' ἀχτινοβολᾷ τὴ λάμψι τῶν ἐρώτων.

(*Κότμα*) Σὰν χελιδόνι τρέχεις, σὰν ἄγγελος πατεῖς
καὶ στὸ δεξὶ τὸ χέρι τὸν Ἔρωτα κρατεῖς.

Σὰν χελιδόνι περπατεῖς, σὰν πεταλοῦδα τρέχεις,
σὰν ἄγγελος πατεῖς στὴ γῆ καὶ κορνιαχτὸ δὲν σέρνεις.

Νἄχα τὸν οὐρανὸ χαρτὶ τὴ θάλασσα μελάνι,
νὰ σ' ἔγραφα τὰ κάλλη σου καὶ πάλι νὰ μὴ φτάνῃ.

1) Τὰ ζωνάρια σου.

(*Κότμα*) Τὰ ὡραῖα τὰ τσοχιά σου, τὸ φεσάκι τὸ γυρτό,
καὶ τὸ ὅλο σου γαμπρέ μου κάμνουν κάλλος θαυμαστό.

Ὅταν ξυρίζονταν ὁ γαμπρὸς καὶ ὁ κουμπάρος τραγουδοῦσαν τὰ ἀκόλουθα:

Μπερμπέρη μ' τὰ ξουράφια σου νὰ τὰ μαλαματώσῃς
νὰ μπερμπερίσῃς τὸ γαμπρὸ νὰ μὴ τὸν αἱματώσῃς.

Μπερμπέρη μ' στὰ ξουράφια σου ἀηδόνια κατοικοῦνε
ποὺ μπερμπερίζουν τὸ γαμπρὸ καὶ γλυκοκελαϊδοῦνε.

Μπερμπέρη μ' τὰ ξουράφια σου νὰ τὰ γυρίσῃς βόλτα
νὰ μπερμπερίσῃς τὸ γαμπρὸ νὰ κάμῃς καὶ τὴ bόλκα.

Φέρτε σαποῦνι κρητικὸ καὶ φιλτισένιο χτένι
νὰ ξουραφίσουμ' τὸ γαμπρὸ κι' ἡ νύφη περιμένει.

Στέκουμαι συλλογίζουμαι, βρίσκουμαι σ' ἀπορία
νὰ ξουραφίζουν τὸ γαμπρὸ σὲ τόσους παρησία (παρουσία).

Φέρτε σαποῦν' ἀπ' ὄρωμα [1]) καὶ χτένι ἀπ' τὴν Πάρο
νὰ μπερμπερίσουμ' τὸ γαμπρὸ μαζὺ μὲ τὸ gουμπάρο.

(*Κότμα*) Λάμπει τὸ πρόσωπό σου σὰν ἐγγλέζικο χαρτὶ
ποὺ τὸ παίρνουν οἱ Κριτάδες καὶ τὸ στέλνουνε γραφή.

Ἦτο ἔθιμον δέ, ὅταν θὰ ξυρίζονταν ὁ γαμβρός, οἱ περιστοιχίζοντες αὐτὸν νὰ χαλοῦν τρεῖς φορὲς τὴ χτενισιά του, τὴν ὁποία ὁ κουρεὺς ἔκαμνε ἐκ νέου καὶ διαφοροτρόπως.

Ὅταν θὰ κατέβαιναν ἀπὸ τοῦ γαμβροῦ τὸ σπίτι καὶ θὰ πήγαιναν νὰ πάρουν τὴ νύφη:

Ἐβγᾶτε ἀπὸ τὰ ψηλὰ ξανθιὲς καὶ μαυρομάτες
καὶ ρίξατε τὰ δίχτυα σας νὰ πιάσητε διαβάτες.

Σοκάκι μου συριατικὸ μὲ τὴ gατεβασιά σου
ἄλλο δὲν ἐλυμπίστηκα μόνε τὴ γειτονιά σου:

(*Κότμα*) Φέξε φεγγάρ' ἀπ' ἀψηλὰ
γιατ' ἔχει λάσπες καὶ νερά.
Φέξε καὶ χαμηλότερα
νὰ πᾶμε γρηγωρότερα

Ὅταν θὰ πλησίαζαν στῆς νύφης τὸ σπίτι, ἔλεγαν τὰ ἀκόλουθα:

Πάρε χαμπάρι κι' ἔρχομαι καὶ πρόβαλε στὴ σκάλα
βάλε τ' ἀηδόνια νὰ λαλοῦν ὅλα μὲ τὴν ἀράδα.

1) Ἔλεγαν καὶ «ἀπὸ τὴ Χιό»

SISMANOGLIO MEGARO

Κατέβα κάτω κι' ἄνοιξε τὴ βόρτα τὴ gαργιένια
ἔχω δυὸ λόγια νὰ σὲ πῶ γλυκὰ καὶ ζαχαρένια.

Πάρε χαμπάρι πὄρχουμαι καὶ πρόβαλε στὴ βόρτα
καὶ δῶσε τὸ χεράκι σου νὰ κάμουμε μιὰ τόκα [1]).

Φέξε με φεγγαράκι μου κ' ἀστέργια μου σταθῆτε
νὰ πάρωμε τὴ νύφη μας κ' ὕστερα περπατῆστε

(*Κότμα*) Φέξε φεγγάρι λαμπερὸ
γιατ' ἔχει λάσπες καὶ νερό.

Γιὰ ἔβγα ἔξω κ' ἄνοιξε τὸ κρυσταλένιο τζάμι
ἔχω δυὸ λόγια νὰ σὲ πῶ καὶ σφάλιξέ το πάλι.

(*Κότμα*) Σταλαματιὰ τρέχ' τὸ ρακὶ
γαμπρὸς τὴ νύφη πάει νὰ βρῇ.

Ὑπῆρχε δὲ ἔθιμον τὰ παλληκάρια τῆς νύφης νὰ κλείσν τὴν πόρτα καὶ νὰ ἐπιμένουν νά πάρουν φιλοδώρημα ἐκ μέρους τοῦ γαμβροῦ καὶ τοῦ κουμπάρου. Ἐπίσης ἔθιμον ἦτο νὰ δυστροποῖν ὁ γαμβρὸς καὶ ὁ κουμπάρος νὰ δώσουν τὸ φιλοδώρημα καὶ τὰ παλληκάρια τους ἐδοκίμαζαν νὰ παραβιάσουν τὴν εἴσοδο. Πολλάκις δὲ ἔσπαναν τὴν πόρτα.

Ὅταν ἔφθανε ὁ γαμπρὸς μὲ ὅλα τὰ ζουμπεθέρια στὸ σπίτι τῆς νύφης, ὁ γαμβρὸς μὲ τὸν κουμπάρο πήγαιναν πρῶτοι καὶ ἀφοῦ ὁ κουμπάρος θὰ χαιρετοῦσε τὴ νύφη διὰ χειραψίας καὶ ἐκείνη φιλοῦσε τὸ χέρι του, ξέναζε τὶς παράνυμφες, οἱ ὁποῖες ἔπρεπε νὰ εἶναι πρωτοστέφανες, ὁ δὲ γαμβρὸς θὰ χαιρετοῦσε καὶ ἐκεῖνος τὴ νύφη καὶ θὰ φιλοῦσε καὶ αὐτὴ τὸ χέρι του, κατόπι ἔρριχνε στὸ λαιμό της μιὰ μεταξωτὴ σάρπα καὶ τραβοῦσε τρεῖς φορὲς τὸ κεφάλι της μὲ τὴ σάρπα, συγχρόνως δὲ θὰ πατοῦσε μὲ τὸ δεξιό του πόδι ἐλαφρὰ τὸ ἄκρον τοῦ δεξιοῦ ποδιοῦ τῆς νύφης, ἐνῷ δὲ οἱ παράνυμφες καὶ ὅλα τὰ κορίτσια θὰ τραγουδοῦσαν τὰ ἀκόλουθα, ὅλοι οἱ καλεσμένοι τοῦ γαμβροῦ καὶ τοῦ κουμπάρου θὰ χαιρετοῦσαν τὴ νύφη καὶ αὐτὴ φιλοῦσε ὅλων τὰ χέρια, οἱ δὲ γυναῖκες καὶ τὰ κορίτσια, τὰ μεγάλα, φιλοῦσαν τὴ νύφη στὸ πρόσωπο.

Χίλιων καλῶς ὁρίσατε καὶ καλοκοπιασέτε
ποὺ χάσαμε τὸ λογισμὸ καὶ μᾶς τὸν ἐφερέτε.

Χίλιων καλῶς ὁρίσατε κλωνάρια τοῦ Λεβάντη
ρίζες τοῦ μαργαριταριοῦ καὶ πέτρες τοῦ διαμάντι.

Χίλιων καλῶς ὁρίσατε μὲ ἄνθη προσκηνῶ σας
καὶ μὲ αὐτὸ τὸν ἔρχομὸ πολὺ εὐχαριστῶ σας.

1) Χειραψία.

(*Καὶ ἀπαντοῦσαν τὰ ζουμπεθέρια τοῦ γαμβροῦ τὰ ἑξῆς:*)

Χίλιων καλῶς τὴν ηὕρσμε τὴ νύφη στολισμένη
κείνη ποὺ τὴν ἐστόλισε ἄξια καὶ τιμημένη.

Τοῦτο τὸ σπίτι τ' ἀψηλὸ πέτρα νὰ μὴ ραγίσῃ
κι' ὁ νοικοκύρης τοῦ σπιτιοῦ πολλὰ χρόνια νὰ ζήσῃ.

Τοῦτο τὸ σπίτι ποὔρθαμε τὸ μαρμαροκτισμένο
σιμὰ νὰ κατεβάσωμε γαμβρὸ καμαρωμένο [1]).

Ἀπόψα καλησπέρισα μάννα καὶ θυγατέρα
ἡ μάννα ἦταν πέρδικα κι' ἡ κόρη περιστέρα.

Καλησπέρα μῆλο μου, μῆλο μου πορτοκάλι
στὴ γνώμη καὶ στὴν ἐμορφιὰ καμμιὰ δὲν εἶναι ἄλλη
Ἕνα τραγοῦδι θενὰ πῶ ἀπάνω στὸ ρεβύθι
χαρὰ στὰ μάτια τοῦ γαμβροῦ ποὺ διάλεξε τὴ νύφη.

(*Ἐκ μέρους τῆς νύφης ὅταν θὰ ἔφευγε ἀπὸ τὸ σπίτι της:*)

Τέσσερες στύλοι τοῦ σπιτιοῦ σ' ἀφήνω καλὴ νύχτα
καὶ πέστε τῆς μαννούλας μου δὲν ἔρχουμ' ἄλλη νύχτα.

Στὸ σπίτι δὲν θὰ ἔρχουμαι στὴ σκάλα δὰ βατάω
σᾶν ἔρχομαι καμμιὰ φορὰ θὰ βιάζομαι νὰ πάω.

Ἔχετε γειὰ γειτόνισσες καὶ σεῖς γειτονοποῦλες
θὰ πάω σ' ἄλλη γειτονιὰ νὰ μὲ θυμᾶστε οὖλες.

Σ' ἀφήνω γειὰ σπιτάκι μου γιάτ' ὁ γαμπρὸς παντέχει
παρηγόρα τὴ μάννα μου κι' ἄλλο κορίτσ' δὲν ἔχει.

Ἀφήνω γειὰ στὴ γειτονειὰ κι' ὅλα τὰ ζουμπεθέργια
κὶ πάγω στοῦ γαμπροῦ τὸ σπίτ' νὰ κάμω κεῖ λημέργια.

Ἀφήνω γειὰ στὴ μάννα μου, σ' ὅλα τὰ κοριτσάκια
καὶ πάγω σ' ἄλλη γειτονιὰ νὰ κάμω γειτονάκια.

Ἔχετε γειὰ γειτόνισες, καὶ σεῖς μηλιὲς μὲ μῆλα
κι' ἂν πάω σ' ἄλλη γειτνιὰ δὲν κόφτω τὴν ἐλπίδα

Ἀπόψα λάμπ' ὁ οὐρανὸς λάμπουνε κὶ τὰ στέργια
ἀπόψα ξεχωρίζουνε τὰ τέσσερα ἀδέλφια
(*ἢ καὶ περισσότερα ἂν εἶχε*)

1) Αὐτὸ ἐλέγετο ὅταν ἡ νύφη εἶχε ἀδελφὸν ἐν ὥρᾳ γάμου, καὶ ὅταν εἶχε ἀδελφή:

Τὴ σκάλα π' ἀνεβήκαμε τὴ μαρμαροκτισμένη
τοῦ χρόν' νὰ κατεβάσωμε νύφη καμαρωμένη

SISMANOGLIO MECARO

(Ἐκ μέρους τῆς μάννας τὴν ὥρα ποὺ θὰ ἔφευγε ἡ νύφη:)

Κάνε μετάνοια φίλησε τῆς μάννας σου τὸ χέρι
γιατὶ θὰ πᾶς στὴν ἐκκλησιὰ νὰ κάμῃς ἄλλο ταῖρι

Ὥρα καλὴ τὸ κίνημα καὶ στὴ καλὴ τὴν ὥρα
καὶ νὰ γιομίσ' ἡ στράτα σου γαρούφαλα καὶ ρόδα

Ἄσπρη κάταασπρη μπαμπακιὰ τὴν εἶχα στὴν αὐλή μου
τὴ σκάλιζα τὴν πότιζα τὴ νόμιζα δική μου.

(*Κότμα*) Ἤρθε ξένος καὶ μακρινὸς ἦρθε καὶ μὲ τὴ bῆρε.

Γαμβρέ μου σὲ παρακαλῶ καὶ σὲ φιλῶ τὸ χέρι
ν' ἀφήνῃς τὸ κορίτσι μου νἄρχεται νὰ μὲ βλέπῃ.

(*Οἱ ἀδελφὲς τῆς νύφης τραγουδοῦσαν:*)

Γαμπρὲ τὴν ἀδελφοῦλα μας νὰ μήν τήνε μαλώνῃς.
σὰ λεμονιὰ μὲ τὸν ἀνθὸ νὰ τηνε καμαρώνῃς.

Τραγούδια ποὺ τὰ ἔλεγαν στὸ δρόμο ὅταν ἔπαιρναν τὴ νύφη μαζὶ μὲ τὴ μουσική· ἂν δὲν εἶχαν μουσικὴ τραγουδοῦσαν τὰ κορίτσια καὶ κατόπιν ἔπαιρναν τὸ ἴδιο τὸ τραγοῦδι καὶ τὸ ἔλεγαν καὶ τὰ παλληκάρια:

Περπίτα καραγκιόζα μου νὰ πᾶμε σὲ σαντζάκι
νὰ πᾶμε στοῦ γαμπροῦ τὸ σπίτ' νὰ κάμωμε κονάκι.

(*Κότμα*) Λάμπει ἡ σελήνη λάμπει, λάμπει κι' ὁ γαμπρὸς
λάμπει καὶ ὁ κουμπάρος ποὺ θὰ τοὺς στεφανώσ'.

Γαμπρὸς εἶναι γοῦρ ούφαλο κι' ἡ νύφη καρτιοφύλι
ὁ σύντεχνος μαναγουσιὰ π' ἀνοίγει τὸν Ἀπρίλη.

(*Κότμα*) Ἔλα Χριστὲ καὶ Παναγιὰ
οἱ δυὸ καρδιὲς νὰ γένουν μιά.

Μετὰ τὴ στέψι μόλις θὰ ἔβγαινε τὸ ἀνδρόγυνο ἀπὸ τὴν ἐκκλησία, θὰ ἔσπαναν ἐμπρός τους ἕνα μπουκάλι μὲ ρακί, λέγοντας τὴν ἀκόλουθο εὐχή: «Καλορίζ' κ', νὰ ζήσητε, καλὰ γεράματα» ἐκείνη δὲ τὴν ὥρα θὰ γύριζε τὸ ἀνδρόγυνο νὰ προσκυνήσῃ τρεῖς φορὲς πρὸς τὴν πόρτα τῆς ἐκκλησίας. Τραγουδοῦσαν δὲ ὕστερα τὰ ἀκόλουθα:

Τελείωσε ὁ γάμος σας μὲ φίλοι καὶ κουμπάροι
νὰ ζήσῃ ἡ νύφη κι' ὁ γαμπρὸς καὶ ὅλο τὸ ἀλάϊ.

Ἄνοιξε νύφ' τὴ στράτα σου καὶ τὴ πατημασιά σου
στέκονται τ' ἀρχοντόπουλα νὰ διοῦν τὴν ὁμορφιά σου.

Περπάτασε νυφοῦλα μας καὶ πάτησε τὴ bέτρα
κ' ὁ βασιλιᾶς ποὺ τ' ἄκουσε σ' ἔστειλε τὴ ντρομπέτα.

(*Κότμα*) Πά στοῦ τσεσμὲ τὸ μάρμαρο τὸ σύδεκνο τὸν ἄξιο [1]).

Ἡ Νύφ' εἶναι τὸ μάλαμα γαμπρὸς εἶναι τ' ἀσήμι
κουμπάρος ποὺ στεφάνωσε χρυσάφι καὶ μπιρσίμι.

Μελαχροινὸς μελαχροινὴ Θεὸς σᾶς ἔχ' ταιριάξῃ
νὰ κάμετε κ' ἕνα παιδὶ τὸν Ἔρωτα νὰ μοιάξῃ
Στὴν πόρτα ὅπου θὰ σταθῇς καλὰ νὰ προσκυνήσῃς
νὰ σφίξῃς τὴν καρδούλα σου νὰ μὴ λιγοθυμίσῃς [2]).

Τραγούδια νυφιάτικα ποὺ λέγονταν μετὰ τὴ στέψι στὸ σπίτι.

Γαμβρὲ νὰ ζῇς νὰ χαίρεσαι τὴ νύφη τὴ δική σου
γιατὶ τὴ στεφανώθηκες κατὰ τὴ θέλησή σου

(*Κότμα*) Κατὰ τὴ θέλησή σου τὴ στεφανώθηκες
καὶ εἰς αὐτὴ τὴ νέα ἐπαραδόθηκες.

Γαμβρέ μου καλορίζικε νὰ ζήσῃς νὰ γεράσῃς.
τὴ νέα ποὺ ἀπόλαυσες καλὰ νὰ τὰ περάσῃς.

(*Κότμα*) Ἄραξες εἰς λιμνιόνα φουρτοῦνα δὲ θὰ δγῇς
ἔρωτα δὲν φοβεῖσαι πλέον εἰς τὸ ἐξῆς.

Γύρισε διὲς στὸν οὐρανὸ καὶ μέτρησε τὰ ἄστρα
σὺ εἶσαι ὁ βασιλικὸς τὸ ταῖρι σ' εἶναι ἡ γλάστρα.

Γαμβρέ μου σὲ παρακαλῶ μιὰ χάρι νὰ μᾶς κάνῃς
τὸ ρόδο ποὺ σὲ δώκαμε νὰ μὴ μᾶς τὸ μαράνῃς.

Γαμβρὸς εἶναι τὸ μάλαμα καὶ νύφη τὸ διαμάντι
κουμπάρος ποὺ στεφάνωσε ὡσὰν τὸν ἥλιο λάμπει

Γαμβρὸς εἶναι χρυσῆ κλωστὴ καὶ νύφ' εἶναι μετάξι
κουμπάρος ποὺ στεφάνωσε ἔχει τιμὴ καὶ τάξι.

(*Κότμα*) Ἐταιργιάσατε τὰ δγυό σας καθὼς θέλῃ ὁ Θεὸς
χαίρεστε καὶ σεῖς γονεῖς των ἦλθε πλέον ὁ καιρὸς.

Εὔχομαι νύφη μου νὰ ζῇς γαμβρὲ νἄχῃς ὑγεία
κουμπάρος ποὺ στεφάνωσε καλὴ ἐπιτυχία [3]).

---

1) Αὐτὸ ἐλέγετο μᾶλλον εἰς τὸν Γάνον. Ὑπῆρχε δὲ καὶ ἡ σατυρική του παραλλαγή:

Πὰ στοῦ τσεσμὲ τὸ μάρμαρο
τὸ σύδεκνο τὸ γάϊδαρο.

2) Ἀντὶ λιποθυμήσῃς. Αὐτὸ ἐλέγετο ὅταν μετὰ τὸ γάμο θὰ πήγαιναν σπίτι, ὅπου καὶ θὰ κατέβαινε ἡ πεθερὰ νὰ χαιρετήσῃ τὰ στεφάνια καὶ νὰ τραβήξῃ τὸ ἀνδρόγυνο τρεῖς φορὲς μὲ μιὰ σάρπα ἢ ἕνα μεγάλο μανδῆλι.—3) Ἂν ἦτο ἄγαμος.

Κρύος ἀγέρας φύσηξε ποὺ μέσα ἀπ' τὴν Εὐρώπη
κι' ἡ μητέρα τοῦ γαμβροῦ νὰ χαίρεται τ'ν ὁλότη.
Ἄσπρο σταφύλι ραζακὶ καὶ κόκκινο κεράσι
τἀνδρόγυνο ποὺ ἔγινε νὰ ζῇ καὶ νὰ γηράσῃ.

(*Κότμα*) Στὰ μάτια κὶ στὰ φρύδια ὀηδίσατε [1]) τὰ δυὸ
σᾶν τὸ γαρυφαλάκι μὲ τὸ βασιλικό.

Νὰ ζήσ' ἡ νύφη κι' ὁ γαμβρὸς νὰ ζήσῃ κι' ὁ κουμπάρος
νὰ ζήσουν τὰ συμπεθεργιὰ νὰ κάμουν κι' ἄλλους γάμους.

Σήκω γαμβρὲ τὸ χέρι σου καὶ κάμε τὸ σταυρό σου
καὶ παρακάλεσ' τὸ Θεὸ νὰ ζῇ τὸ στέφανό σου.

Κρύος ἀγέρας φύσηξε ποὺ μέσα ἀπὸ τὴν Πάρο
νὰ ζήσ' ἡ νύφη κι' ὁ γαμπρὸς μαζὶ μὲ τὸν κουμπάρο
Νὰ ζῆτε νὰ γεράσητε νὰ διῆτε ἀπογόνους
ν' ἀφήσετε στὴ γενεὰ υἱοὺς καὶ κληρονόμους.

(*Κότμα*) Ζῆτε, ζῆτε, εὐτυχῆτε συναγάλλεσθε τερπνῶς.
χαίρετε εὐδαιμονῆτε, ἐπευχόμεθα κοινῶς.

Τραγούδια γιὰ τὸν κουμπάρο.

Κουμπάρος ποὺ στεφάνωσε μὲ ὅλη τὴ καρδιά του
τοῦ χρόνου τέτοιονα καιρὸ νὰ γένεται ἡ χαρά του [2])

Κουμπάρος ποὺ στεφάνωσε τὰ δυὸ τὰ κυπαρίσσια
νὰ τὸν ἀξιώσῃ ὁ Θεὸς σὲ ὅλα τὰ βαφτίσια.

Κουμπάρος ποὺ στεφάνωσε τὸ ταιριαστὸ ζευγάρι
κόρ' ἔμορφη καὶ πλούσια εὐχόμαστε νὰ πάρῃ.

Κουμπάρος ποὺ στεφάνωσε μὲ ὅλη τὴ καρδιά του.
τοῦ χρόνου τέτοιονα καιρὸ νὰ στέφῃ τὰ παιδιά του.

Κουμπάρος εἶναι ἄξιος τὴν Πόλη ν' ἀγοράσῃ,
τὸ βασιλιᾶ ἀπ' τὸ θρονὶ νά τονε κατεβάσῃ.

Κουμπάρος ποὺ στεφάνωσε εἶναι σᾶν κυπαρίσσι
νὰ τὸν ἀξιώσῃ ὁ θεὸς ἀγόρι νὰ βαφτίσῃ.

Ὅταν τὸ ἀνδρόγυνο ἔφθανε στὸ σπίτι ποὺ θὰ ἔμειναν, μόλις ἀνέβαιναν τὴ σκάλα καὶ ἔφθαναν στὸ γ λ ι α κ ὸ (σάλα), προτοῦ καθίσουν

1) Λ. Τουρκική=ἐταιριάσατε.
2) Ἡ χ α ρ ὰ του δηλαδὴ ὁ γάμος του. Ἐλέγετο ἂν ἦτο ἄγαμος.

ἔδιναν στὸ χέρι τῆς νύφης ἕνα ρόδο [1]) καὶ αὐτὴ τὸ χτυποῦσε κάτω στὸ πάτωμα καὶ ἄνοιγε καὶ ἔλεγαν ἔτσι νὰ ἀνοίξῃ καὶ ἡ εὐτυχία τους καὶ νὰ ζοῦν καλὰ καὶ ἀγαπημένοι.

Ὅταν κάθονταν καὶ ἄρχιζαν τὰ κορίτσια νὰ τραγουδοῦν ἄρχιζε καὶ τὸ τρατάρισμα, ὅ,τι γλύκισμα, εἶχαν κάμει (μυγδαλωτά, βουτρίνια, κορδέλλες, μπλαμακαρόνια, ἢ λουκούμια). Πρῶτα ὅμως ἡ πεθερὰ θὰ ἔκαμνε σερμπέτι μὲ πεκμέζι καὶ θὰ ἔδινε στὴ νύφη καὶ στὸ γαμβρὸ νὰ πιοῦν ἀπὸ τὸ ἴδιο ποτῆρι γιὰ νὰ εἶναι ἡ ζωή τους γλυκειὰ καὶ μυρωμένη, καὶ θὰ ἔδιναν καὶ στὸν κουμπάρο, πάλι ἀπὸ τὸ ἴδιο ποτῆρι. Τὸ ἔθιμον αὐτὸ ἤρχισε νὰ ἐκλίπῃ. Παρέμεινε μέχρι τελευταίως εἰς τοὺς καθυστερημένους.

Μετὰ τὸ τρατάρισμα καὶ τὰ νυφικὰ τραγούδια, τὰ ὁποῖα ἦταν σὰν ἕνα μέρος τῆς τελετῆς, ἄρχιζε τὸ γλέντι, ὁ χορός, ὅπου ὅλοι οἱ συγγενεῖς θά χόρευαν τὴ νύφη, «θ ὰ τ ὴ ν π ή γ α ι ν α ν μ π ρ ο σ τ ά», ὅπως ἔλεγαν στὸ χωριό. Ἐπειδὴ δὲ ἀναγκάζονταν νὰ χορέψῃ πολὺ ἡ νύφη ἐκείνη τὴν ἡμέρα, ἐδημιουργήθη καὶ τὸ ἀκόλουθον παροιμιῶδες δίστιχον, τὸ ὁποῖον ἐλέγετο καὶ εἰς ἄλλας περιπτώσεις :

Ὅλ' ἡ βδομάδα τοῦ γαμπροῦ
κι' ἡ Κυριακὴ τῆς νύφης

Συνηθίζονταν δὲ πολὺ ὁ συρτός, ἀλλὰ χόρευαν καὶ εὐρωπαϊκούς, ἔπιναν οἱ ἄνδρες καὶ χόρευαν. Στὰ παλαιότερα χρόνια φίλευαν στοὺς γάμους, ἀλλὰ στὰ δικά μας ἔπαυσε αὐτὸ τὸ ἔθιμο, δὲν κρατοῦσαν δὲ οὔτε τῆς νύφης τοὺς σπιτικοὺς νὰ φᾶνε. Πρὶν φίλευαν ὅλους τοὺς προσκεκλημένους, γι' αὐτὸ καὶ ἡ νύφη μαζὶ μὲ τὰ προικιά της θὰ ἔκαμνε καὶ δύο τρία ταβλομέσσαλα, τὰ ὁποῖα ἦταν πολὺ μακρυὲς πετσέτες ποὺ ὅταν καθόταν στὴν τάβλα γύρω, τὴν ἔπαιρναν στὰ γόνατά τους 5—6 ἄνθρωποι.

Ἀφοῦ γλεντοῦσαν ὡς τὰ μεσάνυχτα πότε καὶ ἕως τὸ πρωΐ, ἄρχιζαν νὰ φεύγουν ἀφοῦ ηὔχοντο στὸ νέο ἀνδρόγυνο «Νὰ ζῇ καὶ νὰ γεράσῃ», «καλορίζικοι μὲ γυιούς, μὲ κληρονόμους».

Στὸν κουμπάρο, «Ἄξιος, καθὼς στέφανο καὶ λάδι» καὶ στὰ δικά του (ἂν ἦτον ἐλεύθερος) «στὰ παιδιά του» (ἂν εἶχε παιδιά). Στοὺς γονεῖς δὲ «νὰ τοὺς χαίρεστε, νάχουν τ έ λ ε ι α [2]) ἀγαθά». Καὶ ἂν εἶχαν καὶ ἄλλα παιδιά: «Ν' ἀξιωθῆτε καὶ στὰ ἐπίλοιπα». Καὶ ἔτσι τελείωνε ὁ γάμος.

Μετὰ τὸ γάμο ὁ γαμπρὸς τρεῖς μέρες δὲν ἔβγαινε ἀπὸ τὸ σπίτι. Τὴν τρίτη μέρα ποὺ θὰ ἔβγαινε θὰ πήγαινε νὰ ἐπισκεφθῇ τὸ κουμπάρο πρῶ-

1) Μὲ τὴ λέξι αὐτὴ στὸ Ἀϋδῆμι ἐννοοῦσαν τὸ ρ ό δ ι καὶ ὄχι τὸ τριαντάφυλλο.—2) Ἀντὶ τ έ λ η.

SISMANOGLIO MEGARO

τα, τὴν μάννα του (ἂν δὲν κάθονταν μαζί) καὶ τὴν πεθερά του. Καὶ κατόπι πήγαινε στὸ καφενεῖο καὶ κερνοῦσε ὅσους ἔβρισκε ἐκεῖ καὶ τὸν εὔχονταν.

Κρατοῦσε δὲ τὸ ἔθιμο, στὶς τρεῖς μέρες νὰ φωνάζουν ἕνα ἀγόρι πρωτοστέφανο γιὰ νὰ ρίξῃ τὰ στεφάνια, ποὺ τὰ εἶχαν σ' ἕνα πανέρι μέσα καὶ ἐμπρὸς στὰ εἰκονίσματα. Τὸ παιδὶ μὲ ἕνα μακρὺ ξύλο θὰ ὠθοῦσε τὸ πανέρι καὶ ἂν αὐτὸ ἔπεφτε ἀνάποδα τὸ πρῶτο παιδὶ τῆς νύφης θὰ ἦταν ἀγόρι. Ἐὰν ἔπεφτε καλὰ θὰ ἦταν κορίτσι. Καὶ τὸ παιδὶ αὐτὸ τὸ ξέναζαν κανένα γροσάκι ἢ καὶ περισσότερο καὶ τοῦ ἔδιναν καὶ γ ι ο μ ί σ ι α δηλ. ξηροὺς καρπούς.

Τὸ πρῶτο Σάββατο τὸ βράδυ μετὰ τὸ γάμο τὸ ἀνδρόγυνο θὰ πήγαινε νὰ ἐπισκεφθῇ τοὺς γονεῖς τῆς νύφης, οἱ ὁποῖοι τοὺς φίλεναν. Καὶ αὐτὸ λέγονταν εἰς τὸ Αὐδῆμι π α τ ρ ό φ ι α (ἐπιστρόφια). Εἰς τὰ παλαιότερα χρόνια ἡ νύφη εἰς τὰ πατρόφια ἐντύνετο καὶ πάλιν τὰ νυφιά της, ἀλλὰ τελευταίως κατηργήθη ἡ συνήθεια αὐτή. Εἰς δὲ τὸν Γάνον ἡ ἐπίσκεψις αὐτὴ δὲν γίνονταν μεταξὺ τῆς οἰκογενείας, ὅπως εἰς τὸ Αὐδῆμι, ἀλλὰ ἐκαλεῖτο καὶ ὁ κουμπάρος καὶ ἄλλοι συγγενεῖς, ὅπου διεσκέδαζαν καὶ τραγουδοῦσαν καὶ πάλι τὰ νυφιάτικα τραγούδια. Ἐπειδὴ δὲ καὶ πάλιν ἐδίδετο ἡ εὐκαιρία νὰ φιλῇ ἡ νύφη τὰ χέρια τῶν προσκεκλημένων, ἐλέγετο ἡ ἐπίσκεψις αὐτὴ χ ε ι ρ ο φ ί λ η μ α.

Τὰ παλαιότερα χρόνια ἡ νύφη ἔ κ α μ ν ε κ λ η σ γ ι ά (ἐπήγαινε διὰ πρώτην φορὰν μετὰ τὸ γάμο εἰς τὴν ἐκκλησίαν) στὶς δεκαπέντε μέρες, τελευταίως ὅμως στὶς ὀκτώ.

Στὶς ὀκτὼ μέρες ποὺ θὰ γίνονταν ἡ ἐ κ κ λ η σ γ ι ά θὰ προσκαλοῦσε ἡ νύφη ὅλες τὶς γυναῖκες ποὺ εἶχε συγγενεῖς καὶ φιλεναδες καὶ θὰ τὴν πήγαιναν αὐτὲς στὴν ἐκκλησία. Ἀφοῦ τελείωνε ἡ λειτουργία ὅλες πάλι μαζὶ θὰ πήγαιναν τὴν νύφη στὸ σπίτι καὶ τῆς τραταίριζαν τὶς προσκεκλημένες γλυκό, καφὲ μὲ κουλουράκια καὶ ρακὶ μὲ ὅ,τι γλύκισμα θὰ εἶχαν. Τὰ δὲ παλληκάρια καὶ τοὺς ἄνδρας ὅσους ἦταν στὴν ἐκκλησία καὶ ἦταν συγγενεῖς καὶ φίλοι τοῦ γαμπροῦ θὰ τοὺς πήγαινε ὁ γαμπρὸς εἰς ἕνα καφενεῖο τοῦ χωριοῦ νὰ τοὺς κεράσῃ, ὅ,τι ἤθελε ὁ καθείς.

Τὴν ἴδια μέρα ἄρχιζαν καὶ οἱ δ ρ ό μ ο ι τῆς νύφης. Πρῶτα θὰ τοὺς καλοῦσε ὁ κουμπάρος νὰ τοὺς κάμῃ τραπέζι, ἀφοῦ τοὺς εἰδοποιοῦσε ἀπὸ βραδύς. Τὴν ἡμέρα δὲ ποὺ θὰ τοὺς ἔκαμνε τὸ τραπέζι, κοντὰ τὸ μεσημέρι, θὰ ἔστελνε ἕνα ἀγόρι πρωτοστέφανο γιὰ νὰ πάρῃ τὴ νύφη. Ἡ νύφη θὰ τύλιγε τὲς παντοῦφλές της εἰς ἕνα μανδῆλι καλό, καὶ θὰ τῆς ἔδινε στὸ παιδὶ ποὺ τὶς κρατοῦσε κάτω ἀπὸ τὴ μασχάλη του καὶ πήγαινε 10—15 βήματα πρὶν ἀπὸ τὴ νύφη καὶ αὐτὴ κατόπι του. Ἡ νύφη δὲ θὰ φοροῦσε τὰ νυφικά της καὶ τὸ βέλο καὶ τὰ τέλια. Στὸ δρόμο δὲ ὅσους

συναντοῦσε ἦταν ὑποχρεωμένη νὰ σταθῇ νὰ καλημερίσῃ καὶ νὰ φιλήσῃ τὰ χέρια τους καὶ μωρὰ ἀκόμα ἂν ἦταν. Μεταπολεκῶς ὅμως τὰ ἄφησαν αὐτὰ τὰ ἔθιμα πήγαιναν σ τ ο ὺ ς δ ρ ό μ ο υ ς μαζὶ ἡ νύφη μὲ τὸ γαμβρό. Οἱ δρόμοι διαρκοῦσαν πολλὲς μέρες. Ἔπρεπε νὰ ἐπισκεφθοῦν ὅλους τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους καὶ τοὺς ἔκαμναν τραπέζι. Καὶ ἂν τύχαινε οἱ νεόνυμφοι νἄχουν σόϊ μεγάλο διαρκοῦσαν οἱ δ ρ ό μ ο ι ἕνα μῆνα καὶ περισσότερο.

Στὰ τελευταῖα χρόνια εἰσήχθη καὶ εἰς τὸ Αὐδῆμι τὸ ἔθιμον τ ῆ ς Ἀ ν τ ι χ α ρ ᾶ ς ἀπὸ τὰ γειτονικὰ Γανόχωρα. Δηλαδὴ νὰ ἐπαναλαμβάνεται ἡ διασκέδασις τοῦ γάμου τὸ βράδυ τῆς ἑπομένης Κυριακῆς. Ἀ ν τ ι χ α ρ ὰ πάντοτε ἐλέγετο ἡ ἑπομένη Κυριακὴ εἰς τὸ Αὐδῆμι, ἀλλὰ διασκέδασις δὲν ἐγίνετο.

Εἰς τὸν Γάνον, Χώραν κ. λ. π. ἐσυνηθίζετο νὰ κομίζουν οἱ προσκεκλημένοι δῶρα εἰς τοὺς νυμφευομένους οἰκιακὰ σκεύη καὶ τρόφιμα, ἤτοι ζάχαρι, καφέ, σαποῦνι καὶ ἄλλα, τὸ περισσότερο δὲ ρύζι, Εἰς τὸ Αὐδῆμι δῶρα οἱ προσκεκλημένοι δὲν ἐσυνηθίζετο νὰ πηγαίνουν.

ΜΕΛΠΟΜΕΝΗ ΕΥΣΤΡ. ΖΗΣΗ

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Σελ. 237	ἄνωθεν	σε. 18	ἀντὶ φιντηρὲ ν' ἀναγνωσθῇ φιλτηρὲ				
» 283	»	»	15	μετὰ τὴν λέξιν καθόλου νὰ τεθῇ ἄνω τελεία			
» »	»	»	19	ἀντὶ καβαροῦλα ν' ἀναγνωσθῇ καβαλοῦρα			
» »	»	»	»	»	χερριοῦ	»	χεριοῦ
» »	»	»	27	»	ἀγόρασαν	»	ἀγόραζαν
» »	κάτωθεν	»	9	»	'Αλαντζᾶς	»	'Αλατζᾶς
» »	»	»	6	»	2	»	3
» »	»	»	4	»	Ταρτάρκα	»	Τατάρ'κα
» »	»	»	1	»	νὰ ἐξαλειφθῇ ἡ φράσις «Τὸ σαλβάρι ἤτο βνωστόν».		
» 291	»	»	10	»	φαίνωνναι ν' ἀναγνωσθῇ φαίνωνται		
» 296	»	»	5	»	μογαχοῦλα	»	μοναχούλα [2])
» 299	»	»	5	»	φοντουκιᾶς	»	φουντουκιᾶς
» 300	ἄνωθεν	»	17	»	θρόνος	»	θρόνο
» 303	κάτωθεν	»	9	»	γιὰ	»	γειὰ
» 303	»	»	8	»	γειτνιὰ	»	γειτονιὰ

ΤΟ ΤΣΑΚΙΗΛΙ (ΠΕΤΡΟΧΩΡΙ) ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΜΕΤΡΩΝ*)

ΤΣΑΚΛΙΩΤΙΚΟ ΚΑΛΑΔΑΡ.

Γ' ΜΑΡΤΣ

'Ο Μάρτς εἶναι ξακουσμένος γιὰ τὸν ἄτσαλο καιρό τ. Μιὰ χιονίζ, μιὰ βρέχι, μιὰ βγάζ ἥλιο. Δὲν ἔχι ἕνα καράρ. Γιὰ ταὐτὸ τὸ δέτοιο τὸ γαιρὸ καὶ σ' ἄλλο μῆνα νὰ εἶναι, τονὲ λένε «μαρτιάτκο καιρό». Θέλνε νὰ ποῦνε πὼς τάχα ὁ Μάρτς ἔχι μιὰ ὄμορφ γιναίκα, ἀμὰ πολὺ τσακπίνα καὶ καμωματοῦ. "Οδες τνε γλέπ ἀδίκρυ τ ἀνοίι ἡ καρδιά τ καὶ γελάι, κι' ὅδες ἀρκέψ τὰ καμώματά τς πεισμώνεται κι' ἀγριέβ. Γιαταὐτό, ἔδεκει π κάμνει καλὸ γαιρό, τὸ γιρίζ στὸ κρύο καὶ στὸ χιόνι.

Τώρα γένται τὰ ὕστερνά τὰ κρύα τοῦ χιμώνα, κι' ὁ κόσμος ἄμα δὲ τσὲ φτάξνε τὰ ξύλα, ἀναγάζδαι νὰ βγάν-νε καὶ τὰ παλούκια ἀπ' τσὶ φράχτες καὶ νὰ τὰ κάψνε, γιὰ νὰ ζεσταθοῦνε καὶ νὰ βράσ-νε τὸ δραχανό τς.

Μιὰ χρονιὰ πῆγε ἕνας χωριανὸς νὰ φέρ κληματσίδες ἀπ' τ' ἀβέλι τ γιὰ καψίδια. "Αξπαδαν ἀγριέβ ὁ καιρός, πέρνει ἕνας τσουχτερὸς βοριὰς ποὺ κρουστάλιασανε τὰ δάχλα τ καὶ δὲ βορσ' ὁ καμένος νὰ λύσ' τὸ ζνάρ τ, γιὰ τὸ χοδρό τ τὸ νερό, καὶ τά κσμ' ἀπάν τ. Γοῦλα τὰ ζμέτια καὶ τὰ ζαρούτια αὐτὸ τὸ μῆνα ψοφάνε καὶ τὰ γδέρ. νε τ βροβιά τς. Γιὰ τὰ κεῖνο λένε τ παροιμία:

Μάρτς
γδάρτς
παλουκοκαύτς
κι' ὁλορτοχέστς.

Μιὰ φορὰ λένε στσὶ τριαδαμιά τ ὁ Μάρτς ἔκαμε τέτοια καλὴ μέρα, σὰ νὰ ἤδανε καλοκαίρ. Μιὰ γριὰ π φύλαγε τὰ πρόβατά τς ὄξω στὰ χωράφια, ξεθαρρεῦκε κι' ἀπ' τ χαρά τς πήδξε καὶ εἶπε:

*) Συνέχεια ἀπὸ σελ. 330–350 Η' τόμ.

Πρίτς, Μάρτ, καλοκαίρ[1]).
Γλίτωσα τ' ἀρνάκια μ
καὶ τὰ κατσκάκια μ.

Τότες πεισμώθκε ὁ Μαρτς, κι' ὡς τὸ βράδ γύρσε τὸ γαιρό, κι' ἔκαμε τέτοιο ἄγριο κρύο, τέτοιο τφάνι, ποὺ ἡ γριὰ παραζαλίσκε, δὲ borσε νὰ γιρίσ στ' μάdρα μὲ τὰ χιόνια πού καπλάd-σανε τὸ gόσμο, καὶ πάγωσε μὲ τὸ σουρί τς, ἔδεκει ἀπάν στὸ δρόμο. "Ως τὰ τώρα τὸ δείχν-νε «Τσῆ γριᾶς τὸ πήδμα» ἀπὰ στὸ δρόμο παγαίνονdας στ Σηλυβριά κάbσσο κοdά στ bολιτεία.

'Απ' τὰ τότες οἱ γέρ καὶ οἱ γριὲς πολύ τονε φοβοῦdαι τὸ Μάρτ καὶ δὲ gοτάνε νὰ συχναυλίζdαι ὄξω ἴσαμε νὰ βγῆ μὲ τὸ καλό. Εἶναὶ πολύ κατεργάρς. 'Ο ἥλιος τ καὶι καὶ ξεγελάι τὸ gόσμο νὰ βγάν-νε τς γοῦνες τς κι' ὕσταρα στὰ bερdὲν τὸ γιρίζ στὸ κρύο καὶ στ' gακοκαιριὰ καὶ τσὲ ξεπαγιάζ. Γιαὐτὸ σ' αὐτὸν τὸ μῆνα δὲ λείπνε οἱ ἀρρώστιες. Καὶ μι κρυολογήματα καὶ βελέντζα, καὶ στὰ παιδιὰ κοκκινούδ, καὶ πολλὲς βολὲς εὐλογιά, λαιμός, μαγούλα κι ἀλλονίνα καὶ σκαρλατίνα.

Τσὶ πρῶτες ἑφτὰ μέρες τ' Μαρτιοῦ τσὲ λένε «δρίματα», καὶ δὲ bαίν-νε στ' ἀbέλια, καὶ δὲ gλαδεῦνε, γιατὶ τρίbdαι τὰ μάτια στὰ κούρουβλα. Λένε καὶ τ παροιμία:

«Τ' Μάρτ τὰ δρίματα, στὰ κλήματα, καὶ τ' Αὐγούστ στὰ πανιά».

Αὐτὸ τὸ μήνα βγάζνε οἱ καλὲς οἱ κλῶκες πρώϊμα «μαρτιάτκα» πλάκια, οἱ πάπιες παπάκια, οἱ χῆνες χινάρια, καὶ οἱ κοῦρκες κουρκιά. Σὰ gάτσνε μόνε οἱ ὄρνιθες, τότες καὶ τὰ παπίτκα καὶ τὰ χινίτκα καὶ τὰ μσιρίτκα τ' αὐγὰ σ' ἐκεῖνες τὰ βάζνε καὶ τὰ μεγαλών-νεσὰν ὀρφανά, γιατὶ ἡ ὄρνιθα τ' ἀφήνι λήγορα.

Τώρα πιὰ ξεκλαδεῦνε τ' ἀbέλια, διαλέζνε τς βέργες ἀπ' τὰ κούρουβλα π δίν-νε καλὸ σταφύλι, τσὲ φακίζνε, τσὲ δέν-νε ἀπὸ ἑκατὸ ἑκατό, τσὲ κιμίζνε ἀνάποδα, τς κορφὲς κάτ καὶ τς ρίζες ἀπάν, μέσ σ' ἕνα λάκκο, ὄξω στς κουπριές, τσὲ σκεπάνε μὲ λινάτσα βρεμένι, καὶ φουσκί, καὶ κάθε ὀχτὼ μέρες τσὲ ποτίζνε, ἴσαμε π' νὰ βγάν-νε ρίζες καὶ νὰ μανιταριάσ-νε, τὸ πολὺ ὡς τ' 'Αϊ Γιωργιοῦ, καὶ τότες τσὲ βγάζνε

1) Νὰ σὲ κλ ... Μάρτ ἦρτε τὸ καλοκαίρ. Εἶναι καὶ π λένε πὼς αὐτὸ γένικε στς 28 τ Φλεβάρ καὶ ἤδανε χρονιὰ δίσεχτ κι ὁ Φλεβάρς εἶχε 29 μέρες καὶ κεῖ π θάρρευε ἡ γριὰ ποὺ ἦρτ ὁ Μάρτς, τνε bάγωσε ὁ Φλεβάρς. Καὶ τότες τὰ λόγια τσῆ γριᾶς θὰ ποῦνε «Νὰ σὲ κλ... Φλεβάρ. "Ηρτ ὁ Μάρτς, ἦρτε τὸ καλοκαίρ».

SISMANOGLIO

ἀπ' τὸ λάκκο καὶ τσὲ φτεῦνε στὸ κύλισμα. Τώρα ξεσπέρν-νε καὶ τὰ γιαζλίκια τὰ κριθάρια, τὰ ψμόσταρα καὶ τὰ ψμόλ̲ινα. Οἱ δξω δλειὲς ὥσο βά̲ καὶ περσεῦνε "Αμα πά̲ καλὸς ὁ καιρός, ἀρκεῦνε νὰ σπέρνε τὰ δσπρια καὶ νὰ κάμν-νε γιαστίκια τς καπνοὶ καὶ τότες λένε: «'Απὸ Μάρτ καλοκαίρ».

Μιὰ παροιμία λέ̲: «Δὲ λείπ ὁ Μάρτς ἀπ' τὴ σαρακοστή», κι' ἀλήθεια ἔτς εἶναι.

Οἱ γριὲς π νηστεῦνε τ Μεγάλ̲η Σαρακοστή, γνέθνε τὸ λ̲ινόξλο καὶ τὸ κάμν-νε κροκίδ, καὶ τὸ σκλὶ σώδμα καὶ νῆμα. Τὸ κροκίδ τὸ γλιοῦνε στὸ γλυτήρ, τὸ χωρίζνε σὲ 2 πάσματα ἀπὸ 48 ζευγάρια κλωστὲς καὶ τὰ λένε μιὰ θελειά. Τὸ σώδμα τὸ γλιοῦνε καὶ τὸ χωρίζνε κι ἐκεῖνο σὲ 4 πάσματα, ἀπὸ 50 ἴσαμε 55 ζευγάρι ατὸ καθανίνα, καὶ τὸ λένε ἕνα μσάδ. Τὸ νῆμα εἶναι ψλὸ σώδμα π τὸ στρίφτνε ἀπὸ τὸ καλλιγότερο τὸ σκλὶ π ἀπομήσκ̲ ἅμα θὰ τὸ βουρτσίσ-νε κι ὕσταρα. Οἱ νιὲς οἱ γ̲ιναῖκες καὶ τὰ κορίτσια πέρν-νε τὸ σώδμα, τὸ διάζδαι καὶ βάζοδας φάδ τὸ κροκίδ, φαίν-νε σκαλοπάνια γιὰ τσὶ σκάλες, κροκιδένιες βρανιὲς γιὰ νὰ σκεπάζδαι δροσερὰ τὸ καλοκαίρ, βασταγαριὲς γιὰ νὰ βάζνε τὰ στάρια καὶ νὰ στέλν-νε τὸ σεκλὲμ στὸ μύλο, dβαριαστίκες μαξλάρες γιὰ τὰ σεδήρια, στρώματα γιὰ τὰ μεδέρια, σταχτοπάνια γιὰ τ' γούφα τσῆ πλύ̲ς καὶ δεσάκκια γιὰ νὰ βάζνε τὸ ψωμί τς ὅδε παγαίν-νε δξω στὴ δλειά. Σὰ θέλνε νὰ φάν-νε ψλὰ πανιά, τότες βάζνε στμόν̲ι νῆμα καὶ φάδ σώδμα καὶ κάμν-νε πκάμσα καὶ βρακιὰ καλοκαιρνά, μεσάλια τοῦ τραπεζιοῦ, μεσάλες γιὰ νὰ σκεπάνε τὸ ψωμὶ στὴ σκαφίδα, καὶ τσαδῆλες γιὰ νὰ στραγ̲ιοῦνε τὸ γάλα καὶ τὸ τρί.

'Απ' τὴ πρωτομαρτιὰ ἴσαμε τς δέκα τ Μαρτιοῦ βαροῦνε στς τέσσερς ἄκρες τ τσαηριοῦ dουβέλια, τρεῖς λισγαριὲς χῶμα ἀπανωτὲς σὰ μκρὲς dοῦβες. Αὐτὸ εἶναι σ-μάδ γιὰ τς ἀγελάρδοι καὶ τς τσοπάν̲ιδοι νὰ μὴ βάζνε τὰ πρόβατα καὶ τὰ μεγάλα τὰ πράματα καὶ βοσκάνε στὰ τσαήρια.

1. Π ρ ω τ ο μ α ρ τ ι ά. Φέτο [1]), ἐξαιτίας ποὺ ἡ 'Αποκρηὰ ἤdανε ξώρας, σήμερα ἀρκεύνε τς Παναγίας οἱ χαιρετισμοὶ κι' δσες ἔχνε παιδιὰ στὸ σκολιό, παγαίν-νε στν ἐκκλησιὰ ν' ἀκούσ-νε τς χαιρετισμοὶ καὶ τ gόρ τς π θὰ πῆ τὸ «"Ασπιλε» ἢ τὸ γιό τς π θὰ πῆ τὸ «Καὶ δός ἡμῖν».

Σήμερα ἅμα ἁγιάσ' ὁ παπὰς κι ὕστερα, ἔδε βγῆ ἀπ' τὸ σπίτ, ἡ

1) Τὸ Καλαdάρ ἐγράφη κατὰ τὸ 1902.

νικοκερὰ ρίχνει τὸ καταπόδ τ καμνιὰ παληολαγήνα, γιὰ καμμιὰ φούχτα στάχτ καὶ λέ̲: «"Οξω ψύλλ̲ι ποdκοί». "Αλλες πάλε σκώνται πουρνούτσκο, σκουπίζνε, ξεραχνίζνε καὶ φλάνε τὰ σκουπίδια μαζωμένα νὰ τὰ πετάξνε ἀπὸ πίσ ἀπ' τὸ βαπᾶ.

'Απὸ νωρὶς τὰ παιδιὰ πέρν-νε τὴ ξλένια τ χελ̲ιδόνα τς ἐκκλησιᾶς ἀπ' τὸ βαπᾶ, τνε στολίζνε μὲ τρές, ἀπὸ καμμιὰ νιόνυφ, τνε gρεμάνε ἕνα κδουνάκ̲ι στὸ λαιμό τς, τνὲ bήγνε σὲ μιὰ βέργα, ποὺ τνὲ bερνάνε ἀπ' τὸ τρύπιο τὸ μανίκ̲ι μιανοῦ πανεριοῦ παγανοῦ, σὰ μκρὴ σπόρτα, τὸ περνάνε κι ἀπ' τὸ dρύπιο πάτο τ πανεριοῦ ποὺ τὸ γιομίζνε κισσό, καὶ ὕσταρα πέρν-νε τὰ σπίτια μὲ τν ἀράδα. "Αμα bοῦνε μέσα μεριὰ ἀπὸ τ' bόρτα τὸ παιδὶ πῶχ̲ι τ χελιδόνα, μὲ τὸ ζερβὶ τὸ χέρ τ βαστά̲ι ἀgαλιασμένο τὸ πανέρ καὶ μὲ τὸ δεξί τ ἀπ κάτ ἀπ' τὸ πανέρ πιάν̲ι τν ἄκρη τς βέργας ποῦ εἶναι bηγμέν̲η ἡ χελιδόνα, καὶ μιὰ τνὲ σκουdά̲ι σάπάν μιὰ τνε τραβάϊ σακάτ, χορέβ τ χελιδόνα καὶ τραβdά̲ι:

Μάρτης μᾶς ἦρτε,
καὶ καλῶς μᾶς ἦρτε.
Τὰ ὄρη ἀνθίζουνε
οἱ κάμποι λουλουδίζουνε
τὰ χελιδόνια ἔρχουνται
καὶ πάνε στὶς φωλιές τους.
Μάρτη Μάρτη μου καλέ,
καὶ 'Απρίλη λαμπερέ,
τὴ Λαμπρὴ μᾶς ἔφερες,
τὸν παπᾶ μας ἔσεβες.
Μπῆκε μήνας θάλασσα
θάλασσα τὴν πέρασε.
"Εκατσε καὶ λάλησε
στοῦ προφήτου τὴν αὐλή.
Κάμ αὐγὰ σαρακοστά,
καὶ πουλιὰ πεντηκοστά,
νὰ dύσουμε τὸ Μάρτη,
ποῦναι γεροντάκι,
ποῦναι τσιτσιδάκι.
"Οξω ψύλλοι ποντικοί,
Μέσα ἥλιος καὶ χαρά,
Καὶ καλὴ νοικοκερά.
Καὶ τοῦ χρόνου δυὸ αὐγά.

Τὸ ἄλλο τὸ παιδὶ ἔχ̲ι ἕνα καλάθ καὶ βάζ τ' αὐγὰ π θὰ τὸ δώκνε.

SISMANOGLIO

Ἡ νικοκερὰ τοῦ σπιτιοῦ, πέρνει κομμὰ κισσὸ καὶ τρά, καὶ τὰ βάζ στ φωλιὰ π γεννάνε οἱ ὄρνιθες, κοδὰ στὸ ὑρόσφωλι, γιὰ νὰ γεννάνε οἱ ὄρνιθες σὰ δὰ χελιδόνια, καὶ νὰ κλωσσίσ-νε νὰ βγάν-νε πλάκια σὰ δὰ χελιδονάκια, δίνι καὶ στὰ παιδιὰ ἕν' αὐγὸ καὶ παγαίν-νε ἄλλοῦ.

Οἱ πρωταρβωνιασμένες, π θὰ πῆ ἐκεῖνες ποὺ περνάνε τὸ ὑρῶτο Μὰρτ ἀρβωνιασμένες, ἑτμάζνε δίκλωνι κλωστή, μ ἄσπρο καὶ κόκκινο γιὰ κόκκινο καὶ χσό καὶ βάζνε στὰ παιδιὰ «μάρτ». Βάζνε στὸ δεξὶ τὸ χέρ, γιὰ νὰ τόνε δώκνε στὸ λέλεγα νὰ πάρ τ χαϋνιά τς. Βάζνε στὸ ζερβί, γιὰ νὰ τονε δώκνε στ χελιδόνα νὰ τονε βάνι στ' φωλιά τς, καὶ νὰ πετάνε σὰ δὰ χελιδονάκια. Βάζνε στ ποδαριοῦ τὸ μεγάλο δάχλο, γιὰ νὰ μὴ σκοδάφνε, βάζνε μάρτ καὶ στὸ λαιμό τς, γιὰ νὰ μὴ τζέ καίι ὁ ἥλιος, καὶ τόνε φορούνε ἴσαμε τ' ὑασκαλιά. Τότες τονε βγάζνε καὶ δέν-νε τὰ φύλλα τς δάφνης στὸ κερί τς.

Τ ς Ὀ ρ θ ο δ ο ξ ί α ς. Ἔχν ὀνομασία ἡ Δοξὴ κι ὁ Δοξάκις.

9. Τ' Ἁ ι Σ α ρ ά d. Ἔχν ὀνομασία ὁ Σαράδς, ὁ Σαραδὸς, ὁ Σαραδὴς κι ὁ Σαραδόλικος.

Σήμερα κάμν-νε κουρκούτα μὲ νερὸ κι ἀλεύρι, βάζνε τὸ σάτς στ φωτιά, τ' ἀλείφνε λάδ, καὶ ψήν-νε λαλαγάκια, τὰ περεχύν-νε μέλι γιὰ πεκμέζ, γιὰ τὰ πισπιλών-νε μὲ ζάχαρ, καὶ τὰ τρῶνε ζεστοὺτσκα. Μράζνε καὶ στσὶ δκοὶ καὶ τς γειτόνι καὶ λένε :

Σαράδα φᾶς, σαράδα πιῆς,
σαράδα δώκις γιὰ τὴ ψυχή σ.

Οἱ τσαγανοὶ σήμερα χορεύνε στὰ ρέματα ἀπὸ σαράδα. Οἱ μερακλῆδες παγαίν-νε πουρνούτσκο, τσὲ πιάν-νε, τσὲ ψήν-νε καὶ τσὲ κάμννε μεζὲ στὸ κρασί τς.

Σήμερα ἔρκδαι οἱ λελέγι. Ὅποιος πρωτοδιῆ λέλεγα φωνάζ κνώδας τὸ χέρ τ, σὰ νὰ τονε χαιρετάι :

«Πάρε τ χαϋνιά μ,
καὶ τ βονοκεφαλιά μ.
Ἐσὺ τόπακας,
κι ἐγὼ πέτακας».

Τὰ παιδιὰ ἅμα διοῦνε λέλεγα, κόβνε τὸ μάρτ ἀπ' τὸ δεξὶ τὸ χέρ τς, τονε δέν-νε σὲ καμμιὰν ἀβατσνιὰ νὰ τονε βάρ ὁ λέλεγας μαζὶ μὲ τ χαϋνιά τς, καὶ ὕστερα τραβδάνε :

«Λέλεγα πασιά, πασιά.
—Ποῦ ν' τὰ χίλια πρόβατα ;
—Κάτου στὰ πατώματα.

Τρώι ὁ λύκος χαίρεται
ἡ ἀλεποὺ μαραίνεται.

Σήμερα σπέρν-νε τὸ βασιλικό, γιὰ νὰ γένι σαραδάλνος καὶ φουδωτός.

25. Τ ο ῦ Β γ α γ ε λ ι σ μ ο ῦ. Μεγάλι γιορτή. Ἔχν ὀνομασία ὁ Βγαγέλις, ἡ Βγαγελιώ, ἡ Βγαγελινή, ὁ Ἄγγελος, ὁ Ἀγγέλκος, ὁ Ἀγελὴς καὶ ἡ Ἀγελικώ.

Σήμερα ἔρκδαι τὰ χελιδόνια, κι ὅποιος τὰ πρωτοδγῆ λέι : «Καλῶς καιρὸς καὶ χρόνος. Νὰ πάρς τ χαϋνιά μ». Τὰ παιδιὰ μόνε διοῦνε χελιδόνι, κόβνε τὸ μάρτ ἀπ' τὸ ζερβὶ τὸ χέρ τονε σκαλών-νε σὲ κανὰ τσαλὶ καὶ τραβδάνε :

Ἄφκα σῦκο καὶ σταφύλι,
καὶ Σταυρὸ καὶ λιχνυστὴρ
κι ἤρτα βρῆκα τὸν Ἀπρίλι.

Θέλνε νὰ ποῦνε πὼς τάχα αὐτὸ εἶναι τὸ τραβούδ π λένε τὰ χελιδόνια, ὅδας πρωτοέρτνε στ ὑαλιὰ τ φωλιά τς. Τὰ χελιδόνια δέ γαμ νὰ τὰ πιάσ κανείς, γιατὶ πέφνε τὰ μαλλιά τ. Μόνε ὅπ θὰ κάμ τ φωλίτσα τ μέσ στὸ σπίτ, καρφών-νε ἀπ' κάτ ἕνα σανιδάκι, γιὰ τενεκὲ γιὰ νὰ μὴ βέφνε οἱ κατσλιές τ.

Ὅποιος εἶναι μερακλὴς στὰ ψάρια παγαίνι σήμερα στὸ Κούγιερε, γιὰ στὸ Καράσουγιου καὶ πιάνι ταζέδκα ψάρια καὶ τρώι.

Σάνε σήμερα οἱ κλέβδες πδάνε τὰ χάρια καὶ βγαίν-νε στὸ κλαρί, γι' αὐτὸ ὁ κόσμος δὲν βγαίν-νε ὄξω ἀπ' τὸ χωριό.

Σ α β β ά τ ο τ' Ἁ ι Θ ο δ ώ ρ. Ἔχι ὀνομασία ὁ Θόδωρος, ὁ Θοδωράκις, ὁ Θοδῶρκος καὶ ἡ Θοδώρα.

Ὅποια ἔχι κανὰ ζουριάρκο παιδί, τὸ παγαίνι σήμερα στς Μέτρες στὸν Ἁι Θόδωρο, ποὺ εἶναι τὸ παρακλήσ τ μέσα στὸν αὐλόγυρο τοῦ σπιτιοῦ τ Μανώλι τ δασκάλ, κοδὰ στὸ γαλέ, καὶ διαβάζ παράκλησ. Ὕσταρα πέρνι ἀπὸ κεῖ ἕνα πετραδάκι τὸ βάζ ἀπ' κάτ' στοῦ παιδιοῦ τὸ μαξλάρ, τὸ βράδ τν ὥρα π θὰ τὸ κιμήσ, καὶ λέι : «Ἁι Θεόδωρε μ, νὰ δείξης στς ὀχτὼ τὸ θάμα σ. Γιὰ νὰ τὸ γιάνις, γιὰ νὰ τὸ σκολάις». Στς ὀχτὼ τὸ παιδὶ γιὰ θὰ γιατρευτῆ, γιὰ θὰ πεθάνι.

Σήμερα καὶ τὰ δυὸ τὰ Σαββάτα π πέρασανε, δὲ δῶχνε σὲ καλὸ νὰ λθοῦνε, καὶ λένε :

Ἀνάθεμά τον ποὺ λουστῆ, τὰ τρία τὰ Σαββάτα,
τς Ἀποκρηᾶς τσῆ Τυρινῆς κι αὐτὸ τοῦ Ἁι Θοδώρου.

Κ υ ρ ι α κ ή. Τ ὸ Λ ο υ λ ο ύ δ [1]). Ἔχν ὀνομασία ἡ Λουλούδα, ἡ Μελδὴ καὶ ἡ Μελούδα.

1) Τῆς Σταυροπροσκυνήσεως.

SISMANOGLIO MEGARO

Ὁ παπὰς μρὰζ στν ἐκκλησιὰ ζbούλια, ζερνὲ καdέδες. μγίτσες καὶ μαρίτσες, κι ὅπ εἶναι μεγάλα κορίτσια, π μόνε ὅdε μεταλαβαίνε παγαίν-νε στν ἐκκκλησιά, παγαίνι τὰ λουλούδια στά σπίτια τς καὶ μαζώνι παράδες.

Σήμερα π γεῖναι διπλογιόρτ (Κυριακὴ καὶ τὸ Λουλούδ), σπέρνε δεdρόγιες, γιὰ νὰ βγοῦνε διπλές. Πρὶ νὰ σπείρνε τὸ σπόρο τονε bερνάνε τρεῖς βολὲς ἀπ' τοῦ σφοdλιοῦ τὴ dρύπα.

Δ' ΑΠΡΙΛΙ'Σ

Αὐτὸ τὸ μήνα ἀθίζνε τὰ δέdρα καὶ πρεπομαχάνε οἱ bαχτσέδες, κι ἔχνε ἕνα καμάρ οἱ ἀβραβλιές, οἱ δαμασκηνιές, οἱ ροδακινιές, οἱ κερασιὲς καὶ τ' ἄλλα δέdρα π μοσκίζνε τὸν ἀγέρα. Οἱ μέλισσες ἀρκεύνε νὰ βοΐζνε, ἡ γῆς παdοῦ πρασ-νίζ, τὰ σπαρτὰ ἀψλών-νε καὶ τὰ τσαήρια φουdών-νε. Ἀμὰ ἔχι κι ὁ Ἀπρίλις τὰ ξαφνικά τ τά κρύα. Ὣς τς δώdεκα τ, λένε, δὲν ἔχι bιστοσύνι, ὅπως τὸ λέι καὶ ἡ παροιμία:

«Ἀπριλίου δώdεκα: Τσακναράκια μάζωνε».

Οἱ Κατσβέλι πολὺ τὸν ὀχτρεύdαι τὸν Ἀπρίλι. Μdὲ τ' ὄνομα τ ν' ἀκούσ-νε dὲ θέλνε, καὶ γι αὐτὸ λένε: «Βγῆκε ὁ Μάρτς, bῆκε ὁ Μάις». Κι ἂν τσὲ ρωτήις: «Ἄμ ὁ Ἀπρίλις; «λένε: «Ὤ π νὰ πριστῆ καὶ νὰ σκάσ». Γιατὶ μιὰ χρονιὰ ἔκαμε τ bρωταπριλιὰ τέτοιο κρύο πού ψόφσε τ Κατσίβελο τὸ γαbούρ τὸ πουρνό, κι ὣς τὸ βράδ ἔκαμε τέτοια ζέστα ποὺ τὸ βρώμσε.

Αὐτὸν τὸ μήνα ἀρκεύνε τὰ παναγύρια.

Σ α β β ά τ ο. Τ' Ἀ ι Λ α ζ ά ρ. Ἔχνε ὀνομασία ὁ Λαζαρής, ὁ Λαζαράκις κι ὁ Λάζος.

Σήμερα γιρίζνε οἱ Κατσβέλες μέσα στὸ χωριό, ἕνα Κατσβελάκι κορίτς τὸ dύν-νε καινούργιο σαλβάρ, τὸ βάζνε τσεbὲρ μὲ τρέμες καὶ τρὲς στὸ κεφάλι τ, χορεύνε τὸ Λάζαρο καὶ τραβdάνε:

Ἦρτ' ὁ Λάζαρος,
ἦρταν τὰ Βάγια.
Κόσκινα, πίττες, πέντ' αὐγά,
κι ἕνα βοτσὶ κρασί,
νὰ πιοῦν τὰ παληκάρια
νὰ μεθύσουνε,
νὰ κάτσουνε καρσί, καρσί,
νὰ τραβουdήσουνε.

Κι ὁ κόσμος τσὲ dίνι ἀπὸ κανὰ κομμάτ ψωμὶ γιὰ καμμιὰ dεκάρα.

Ἀπὸ σήμερα ἀρκεύνε νὰ φεύγνε οἱ Ὀbριγοὶ ἀπ' τὰ χωριὰ καὶ νὰ μαζώνται στ Σηλυbριά, γιὰ νὰ κάμνε τ bασκαλιά τς. Γιαταυτὸ

τὰ παιdιὰ θέλι νὰ φλάγdαι, νὰ μὴ τὰ πάρνε οἱ Κακαρέζdοι καὶ τὰ βάν-νε στὰ λανάρια. Λένε πὼς κάθε Πασκαλιὰ πέρν-νε οἱ ἀναθεματισμένι ἕνα Ρωμνάκι τὸ κρύbνε, τὸ ταγίζνε καλὰ φαγιὰ καὶ φιστίκια καὶ σταπίdες νὰ παχαίνι, κι ὕσταρα τὸ βάζνε στὰ «λανάρια», π γεῖναι ἕνα bαρέλι φαρdὺ καὶ ἴσαμε ἕνα μέτρο ἀψλό, μὲ πάτο σὰ λανὰρ ἀπ' τὰ καρφιὰ π γεῖναι γιομάτος. Τὸ bαρέλι ἀπὸ πάν εἶναι ἀνοιχτό, κι ἐκεῖ μέσα ρίχν-νε τὸ παιdὶ τσίτσιdο ὅπως τὸ γέννισε ἡ μάννα τ. Οἱ Σκυλόbριγοι μαζώνται λόιρα στὸ bαρέλι καὶ κεῖ π τ ἀρίσκο τσροbολάι ἀπ τὸ πόνο κι ἁπλώνι τὰ χεράκια τ νὰ τὸ τραbήξνε, ἐκεῖνι τὸ φωνάζνε: «Ἔλα νὰ σὲ γλιτώσωωω» καὶ μόνε ἁπλώσ τὸ dίν-νε μιὰ σκουdιὰ καὶ πέφτ πάλε ἀπάν στὰ λανάρια, ὣς π νὰ bγῆ ἡ ψχή τ. Ὕσταρα πέρν-νε τὸ γαῖμα τ καὶ τὸ κάμν-νε bοκάdο, ἕνα πρᾶμα σὰ dομάτα σάλτσα, π τὸ dλύγνε στὸ μαρλόφλο καὶ τὸ τρῶνε, παραμονὴ τ bασκαλιά, ἀπὸ bραdύς, καὶ τὸ πουρνὸ ρωτιοῦdαι ἕνας τὸν ἄλλονα «Πῶς πέρασες;» γιατὶ φέρνει ἀναγούλα.

Μιὰ χρονιὰ ὁ Ἀbραγάμς ὁ πραματευτής, π γήdανε στὸ χωριό, φεύγodας τ bασκαλιὰ γιὰ τ Σηλυbριὰ μὲ τ ἄλογο καὶ τς κοῦφες τ, πῆρε τὸν Ἀdὰμ τς Κορασιᾶς καὶ τὸν ἔbανε στ gούφα τ. Κατὰ λαχοῦ νὰ τὸν ἀdαμώσ ὁ Χαρίτος καὶ τονε λέι:

—Ποῦ τὸ παγαίνις τὸ παιdί;

—Νά, λέι, τό βανα στ ἄλογο νὰ πάρ καβούλα.

—Λήγορα, λέι ὁ Χαρίτος, νὰ τὸ κατεbάις, καὶ νὰ φκαριστᾶς πῶχω ἕνα χέρ. Εἰdεμὴ εἶχες νὰ φᾶς ξύλο, π νὰ bάνις καὶ στ τζέπ σ.

Κ' ἔτς πῆρε τὸ παιdὶ καὶ γύρσε στὸ χωριό.

Ὁ Παπαdώνις στς Μέτρες εἶχε ἕνα σαλόζκο ἀγόρ, καὶ κάbοσο gαιρὸ χάθκε. Τὸ πήρανε οἱ Ὀbριγοὶ καὶ τὸ καλοτάϊσανε καὶ πάχαινε. Ἀμὰ ὕσταρα σὰν εἴdανε π γήdανε ξίκικο, τ' ἀπόλικανε καὶ γῆρτε στὸ bαbά τ.

Ἡ Κυριακίτσα στ' Ἀlbασάνι εἶχε τὸ μαγαζάκι τς νοικιασμένο σ' ἕνα Ὀbριγιό, καὶ μιὰ χρονιὰ ὁ ἀναθεματισμένος, dὲ bῆγε στ Σηλυbριὰ νὰ κάμ Πασκαλιά, καὶ κλείσκε στὸ μαγαζάκι. Ἐκείνι τονε gύτταζε ἀπὸ μιὰ τρυπίτσα πῶbανε τὸ bετνὸ μ' ἀνοιχτὰ φτερὰ στὸ dbὰρ καὶ τονε σκέτζευε μὲ τς bελόνες.

Ὁ Γιάκοbας Ὀbριγιὸς ὅdες κάd-dανε στ Ἀlbασάνι, πάγαινε πολλὲς βολὲς στ bαπαdιὰ καὶ τνε γύρευε νὰ τονε δώκι «ἀπ τὸ λοτουριὰ μὲ τὸ bούλα» γιὰ νὰ σκάσ νὰ φάϊ καὶ νὰ κάμ τὸ μυστήριο τ. Ἡ παπαdιὰ τό νοιωσε π dὲ dο ἤθελε γιὰ νὰ τὸ φάι, καὶ γιὰ νὰ μὴ golαστῆ, ὅλω bροστὰ ἔbγαζε μὲ τὸ μαχαίρ τὸ καύκαλο τς λειτουργιᾶς π γεῖχε τὸ σφραγιστὸ μὲ τὸ σταυρό, κι ὕσταρα τὸν ἔbνε.

SISMANOGLIO MEGARO

Κυριακή. Τῷ Βαγιῷ. Μεγάλ γιορτή. Ἔχ ὀνομασία ἡ Βαΐτσα.

Σήμερα οἱ νιόγαπροι παγαίν-νε στὸ ὁρμάν καὶ φέρν-νε βάια, μεγάλα κλωνιὰ δάφνη, τὰ παγαίν-νε τὸ βαπᾶ στν ἐκκλησιὰ καὶ τὰ μράζ στὸ κόσμο. Γιαταυτὸ ὁ παπᾶς κτάζ νὰ δώκ στις νιόνυφες τ ὅλω καλὸ τὸ κλωνί γιὰ νὰ μὴν ἔχ ὕσταρα λόγια ἀπ' τς ἄνδροι τς.

Καθανίνας κτάζ τί λογιῶ κλωνὶ βάια θά τονε δύχ. Σὰν εἶναι μὲ λουλούδια γιὰ μὲ bουbούκια, τότες οἱ ὄρνιθες θὰ βγάν-νε πολλὰ πλιά, καὶ ἡ χρονιὰ θὰ πάι bερεκετλίδκ. Ἀμὰ σὰ λάχ ἡ βάια νὰ γεῖναι μόνε φύλλα, τότες ἡ χρονιά τς θὰ πάι ξεραΐλα.

Μὲ τὸ κλωνί τς βάιας τρίβνε τ ὁδᾶ τὰ dβάρια, γιὰ νὰ ψοφήσ-νε οἱ κόρζες. Ὕσταρα βάζνε τὸ κλωνὶ στὸ εἰκονοστάθ τοῦ σπιτιοῦ, καὶ τ bασκαλιὰ πέρν-νε τρία φύλλα καὶ δέν-νε τὸ κερί τς.

Σήμερα τρῶνε ψάρια, καὶ τὰ παιδιὰ τραβδάνε:

Βάια, βάια τῷ Βαιῷ,
τρῶνε ψάρι καὶ κολιό,
καὶ τὴν ἄλλ τὴ Κυριακή,
τρώνε κόκκινο αὐγό.

Μεγάλ Δευτέρα. Ἀπόψα ἀρκεύνε οἱ Καλονυχτιές, ποὺ ψέλ-νε στν ἐκκλησιὰ τὸ «Ἰδοὺ Νυμφίος ἔρχεται». Ὅποιος δὲ bορσε νὰ νηστέψ τ Μεγάλ τ Σαρακοστή, θὰ νηστέψ τ ὅλω λίγο αὐτήν τν ἑβδομάδα, θὰ πάι νὰ ξομολοηθῆ κ ὕσταρα θὰ μεταλάβ. Τὰ παιδιὰ τοῦ σκολιοῦ μεταλαβαίν-νε τ Μεγάλ Τετράδ, κι ὁ ἄλλος ὁ κόσμος ἀπὸ τ Μεγάλ Πέφτ ἴσαμε τς Πασκαλιᾶς ἀνήμερα. Πολλοὶ εἶναι π δὲ μαγερεύνε κάνε αὐτήν τν ἑβδομάδα.

Μεγάλ Πέφτ. Σήμερα τρώνε νερόβραστ φακή, καὶ ἴσαμε τ bασκαλιὰ περνάνε μὲ ξεροφάγ, ψωμί, ἐλιὲς καὶ χαλβά.

Πουρνούτσκο βάζνε ἕνα κόκκινο χράμ στὸ παραθύρ, νὰ τὸ διῆ ὁ γήλιος. Ἂ δὲν ἔχνε χράμ, βάζνε κανὰ ἄλλο κόκκινο πρᾶμα. Ὕσταρα βάφνε κόκκινα αὐγὰ μὲ τὴ ξλένια τ bογιὰ γιὰ μὲ τὸ κ-ηρμήζ,καὶ τὰ παπίτκα τὰ βάφνε κίτρινα μὲ τὰ κρομβόφλα καὶ τς τσουκνίδες. Τὸ πρῶτο αὐγὸ π θὰ βάψνε τὸ βάζνε στὰ εἰκονίσματα καὶ τὸ φλάνε. Σὰ δύχ καμμιὰ βολὰ νὰ βρέξ δυνατὰ μ ἀστραπὲς καὶ bουbούνες, τότες τὸ πετάνε χ-ηζνὰ κατὰ γῆς νὰ γένι κομμάτια καὶ μαζὶ μ αὐτὸ νὰ σκορπίσ καὶ τὸ κακό.

Οἱ νικοκερὲς σήμερα κοσκινίζνε ἀλεύρι μὲ τὴ ψλὴ τ σίτα καὶ ζμών-νε κλίκια μὲ κανέλλα, γενήβαχαρ, μοσκοκάρφια καὶ μοσκοκάρδα, τὰ πλάθνε, τὰ ξοβλιάζνε μὲ τὸ χλιάρ, γιὰ μὲ τό περούν, τ' ἀ-

λείφνε αὐγό, τὰ πισπιλών-νε σουσάμ καὶ τὰ ψήν-νε στὸ φοῦρνο. Ἀπὸ καμμιὰ τὰ βάζ καὶ ζάχαρ μέσα. Ὅποια ἔχ παιδιὰ δκά τς, γιὰ ἀδεξίμια, γιὰ ἀνέψια τὰ κάμνει κι ἀπὸ μιὰ κρούνα, μ ἕνα κόκκινο αὐγὸ στὴ μιὰν ἄκρη, γιὰ νὰ τὸ φάνε ἀνήμερα τ bασκαλιά.

Τὰ μεγάλα τὰ παιδιὰ πέρν-νε παλιὰ ροῦχα, τὰ γιομόζνε λινάτσα καὶ κάμν-νε τὸν Ὀβριό, τονε γυρίζνε μέσ στὸ χωριὸ ἀπὸ σπίτ σὲ σπίτ, καὶ μαζών-νε κληματσίδες γιὰ νά τονε gάψνε. Ὅποιος δὲν ἔχ καψίδια νὰ δώκ, τονε bερεχύν κομμὰ gάζ, καὶ τὰ παιδιά τονε τραβδάνε:

Ράτσα, κεράτσα,
δὸς μιὰ κληματσίδα,
νὰ κάψουμε τὸν Ὀβριγιὸ
πῶχ πολὺ κασίδα.
Ὀβριγιὸς φορεῖ φτερό,
στὸ κεφάλι τ τὸ ξερό,
Ὀβριὸς πουλεῖ, μετάξ,
ἡ κασίδα τ νὰ πετάξ.
Ὀβριός, ὁ κερατὰς
ἔκλεψε μιὰν ὄρνιθα,
τν ἔβανε μέσ στὸ βρακί τ,
ἡ ὄρνιθα κακάρισε,
Ὀβριὸς ξυπάστηκε.
Ἔχουμε τὴν ἔννοια του.
χέζουμε τὰ γένεια του.
Ἔχουμε καὶ τὸν ἀbά τ,
χέζμε καὶ τὴ ψχή τ bαbά τ.

Δυὸ παιδιὰ πέρν-νε τὸν ἀσ-μένιο τὸ σταυρὸ πῶχ ὁ παπὰς κι ἁγιάζ, τονε βάζνε σ' ἕνα δίσκο τς ἐκκλησιᾶς, τονε σκεπάνε μὲ λουλούδια, καὶ πέρν-νε τὰ σπίτια μὲ τν ἁράδα. Τὸ ἕνα παιδὶ ἔχ ἕνα καλάθ καὶ μαζών κόκκινα αὐγὰ γιὰ τὸ bαπὰ π θὰ τὰ μράσ στ Δευτερανάστας καὶ τ' ἄλλο μὲ τὸ σταυρὸ παγαίν bροστὰ στὸ εἰκονοστάθ τοῦ σπιτιοῦ καὶ λέει τοῦ Χστοῦ τὸ τραβούδ:

Σήμερα μαῦρος οὐρανός, σήμερα μαύρη μέρα,
σήμερα ὅλοι θλίβονται καὶ τὰ βουνὰ λυποῦνται.
Σήμερα ἔβαναν βουλὴ οἱ ἄνομοι οἱ Ἑβραῖοι,
οἱ ἄνομοι καὶ τὰ σκυλιά, οἱ τρισκαταραμένοι,
γιὰ νὰ κρεμάσουν τὸ Χριστὸ τῶν πάντων βασιλέα.
Ὁ Κύριος ἠθέλησε νὰ μπῆ σὲ περιβόλι,
νὰ λάβη δεῖπνο μυστικό, γιὰ νὰ τὸν λάβουν ὅλοι.

SISMANOGLIO MEGARO

Ἡ Παναγιὰ ἡ Δέσποινα, κάθουνταν μοναχή της,
τὴν προσευχή της, ἔκαμνε γιὰ τὸν μονογενῆ της.
Φωνὴ ἠκούσθ' ἀπ' οὐρανοῦ κι ἀπὸ ἀγγέλου στόμα:
—Φθάνουν κυρά μ, οἱ προσευχές, φθάνουν καὶ οἱ μετάνοιες,
καὶ τὸν υἱόν σου πιάσανε καὶ στὸ χαλκιᾶ τὸν πᾶνε.
—Χαλκιᾶ, χαλκιᾶ, φκιάσε καρφιά, φκιάσε τρία περόνια,
Κ' ἐκεῖνος ὁ παράνομος βάζει καὶ φκιάνει πέντε.
—Σὺ Φαραὼ ποὺ τὰ φκιασες, πρέπει νὰ μᾶς διδάξῃς.
—Βάλτε τὰ δυὸ στὰ χέρια του καὶ τ' ἄλλα δυὸ στὰ πόδια,
τὸ τρίτο τὸ φαρμακερό, βάλτε το στὴν καρδιά του,
νὰ τρέξῃ αἷμα καὶ νερό, νὰ λιγωθῇ ἡ καρδιά του.
Ἡ Παναγιά, σὰν τ' ἄκουσε, ἔπεσε κ' ἐλιγώθη
Σταμνιὰ νερὸ τῆς ρίξανε, τρία κανάτια μόσκο,
καὶ σὰν τὴν ἦρθ' ὁ λογισμός, καὶ σὰν τὴν ἦρθ' ὁ νοῦς της.
ζητεῖ μαχαίρι νὰ σφαγῇ, φωτιὰ νὰ πᾶ νὰ πέσῃ,
ζητεῖ σκοινὶ νὰ κρεμαστῇ γιὰ τὸ μονογενῆ της.
—Εἶχα υἱὸν μονογενῆ κ' ἐκεῖνον σταυρωμένο.
Μαρία ἡ Μαγδαληνή, καὶ τοῦ Λαζάρ ἡ μάννα,
καὶ τοῦ Ἰακὼβ ἡ ἀδελφή, οἱ τέσσερες ἀντάμα,
ἐπήρανε στρατὶ στρατί, στρατὶ τὸ μονοπάτι,
τὸ μονοπάτι τς ἔβγανε εἰς τοῦ ληστοῦ τὴν πόρτα.
—Ἄνοιξε πόρτα τοῦ ληστοῦ καὶ πόρτα τοῦ Πιλάτου.
Καὶ ἡ πόρτα ἀπ' τὸ φόβο της ἀνοίγει μοναχή της.
Τηρᾶ δεξιά, τηρᾶ ζερβιά, κανένα δὲν γνωρίζει.
Τηρᾶ πάρα δεξιώτερα τὸν Ἅγιο Ἰωάννη.
—Ἅγιε Γιάννη, Πρόδρομε καὶ βαπτιστὰ τοῦ υἱοῦ μου,
μὴν εἶδες τὸν υἱόκα μου, καὶ σὲ διδάσκαλό σου;
—Δὲν ἔχω στόμα νὰ σὲ πῶ γλῶσσα νὰ σὲ μιλήσω,
δὲν ἔχω χεροπάλαμα γιὰ νὰ σὲ τόνε δείξω.
Βλέπεις ἐκεῖνον τὸ γυμνὸ τὸν παραπονεμένο,
ὅπου φορεῖ πουκάμισο στὸ αἷμα βουτημένο;
ὅπου φορεῖ στὴν κεφαλὴ ἀκάνθινο στεφάνι;
Ἐκεῖνος εἶν' ὁ γιόκας σου καὶ μὲ διδάσκαλός μου.
Καὶ ἡ Παναγιὰ πλησίασε κοντὰ καὶ τὸν ρωτάει:
—Δὲν μὲ μιλεῖς παιδάκι μου, δὲν μὲ μιλεῖς παιδί μου;
—Τί νὰ σὲ πῶ μανούλα μου, ποὺ διάφορο δὲν ἔχεις.
Μόνον τὸ Μέγα Σάββατο κοντὰ τὸ μεσημέρι,
ποὺ θὰ λαλήσ ὁ πετεινός, σημαίνουν οἱ καμπάνες,
σημαίν' οὐρανὸς σημαίνει ἡ γῆ, σημαίνουν τἀπουράνια,
σημαίνει καὶ Ἁγιασοφιὰ μὲ τρεῖς χρυσὲς καμπάνες.

Ἀπὸ σήμερα οἱ γυναῖκες π κάδδαι στὰ σπίτια πγ εἶναι κοδὰ στὸ τζεσ-μέ, κρύβνε τς λαπάτες γιὰ νὰ μὴ λαπατίσ καμμιὰ τὰ ροῦχα τς στὸ τζεσ-μέ, ἴσαμε τς σαράδα τς Πασκαλιᾶς. Ἂν τυχὸ καμμιὰ γυναῖκα θελήσ νὰ μὴ gρατήσ τ' ἀδέτ καὶ φέρ ἀπ τὸ σπίτ τὸ goύπανο ποu κπανίζνε τὰ σκλιά, γιὰ νὰ τσακίσ μ αὐτόνα τὰ ροῦχα τς, οἱ ἄλλες τνε φωνάζνε: «Μὴ λαπατᾶς, μαρή. Ἀκόμα ἡ Πασκαλιὰ δὲ σαράδισε». Λαπάτα λένε τ baλιὰ τν ἀψίδα τοῦ τρεχλιοῦ, π τν ἔχνε στὸ τζεσ-μέ, καὶ τὰ ροῦχα π τὰ πλέν-νε μόνε μὲ κρύο νερὸ καὶ σαπούνι τὰ λαπατίζνε μ αὐτήνα γιὰ νὰ παστρευτοῦνε. Ἴσαμε τ Μεγάλι Τετράδ πρέπ νὰ σωθῇ ὅ,τ πλύσ ἔχνε καὶ τ Κόκκινι Πέφτ δέ gαμ ν ἁπλώσ-νε ἄσπρο ροῦχο στὸν ἥλιο, γιατὶ εἶναι ἡ μέρα π σταύρωσανε οἱ Ὀβριγοὶ τὸ Χστό.

Σήμερα καὶ τσὶ δυὸ Πέφτες πῶρκδαι καταπόδ, δὲ δλεύνε στ ἀβέλια, γιατὶ κι αὐτὲς λογαριάζδαι δρίματα, κι ἅμα δλέψης στ ἀβέλι τὸ καίι ἡ πάχνη.

Μ ε γ ά λ ι Π α ρ α σ κ ε υ ή. Σήμερα παγαίν-νε οἱ γιναῖκες λουλούδια καὶ πρασ-νάδες καὶ στολίζνε τὸ νηπτάφιο, ἀνάβνε κεριά, χαιρετᾶνε τν ἀϊκόνα τοῦ Χστοῦ καὶ περνᾶνε ἀπ' κάτ στὸ νηπτάφιο νὰ τσὲ πιάσ ἡ χάρ. Ἅμα ἀπολύκι ἡ ἐκκλησιὰ τὸ μεσμέρ, κατὰ τὸ κεντὶ οἱ γιναῖκες π θὰ φλάξνε τὸ λείψανο τοῦ Χστοῦ κβανιοῦνε τὰ στρώματα τς στν ἐκκλησιά, καὶ ξενυχτάν ἐκεῖ. Μιὰ ἀπ αὐτὲς θὰ πῇ αὐτὸ τὸ μρολόγι:

Καλὸ εἶναι τ «Ἅγιος ὁ Θεός», καλό εἶναι καὶ τὸ λένε.
Ὅποιος τὸ λέγει σώζεται κι ὅποιος τ ἀκούι ἁγιάζει,
κι ὅποιος τὸ καλοφηgριστῇ· Παράδεισο θὰ λάβῃ.
Παράδεισο καὶ λίβανο ἀπὸ τὸν Ἅγιο Dάφο.
Ἐκεῖ ψέλνουν οἱ ἐκκλησιὲς καὶ λειτουργοῦν παπάδες,
ἐκεῖ τρέχουν κι οἱ Ὀβριγιοὶ καὶ τὸ Χριστὸ γυρεύουν,
βαστοῦν χρυσὸ στὰ χέρια τους κι ἀργύρια στὶς ποδιές τους.
Κανεὶς δὲν τοὺς λιμπίστηκε, κανεὶς νὰ τοὺς ρωτήσῃ,
κι ὁ πρῶτος του ὁ μαθητής, ὁ πρῶτος ὁ Καϊάφας,
ἐκεῖνος τοὺς λιμπίστηκε, ἐκεῖνος τοὺς ρωτάει:
—Τί τρέχετε σκυλόβριγοι καὶ μένα δὲν τὸ λέτε;
—Τὸν Ἰησοῦ γυρεύουμε καὶ σένα δὲν τὸ λέμε.
—Γιὰ τάξτε με, γιὰ δόστε με, νὰ σᾶς τὸν μολογήσω.
—Χίλια ἀργύρια ἔχουμε στὸ μαχμουδιὲ δεμένα,
ὅλα σοῦ τὰ χαρίζουμε νὰ μᾶς τὸν μολογήσῃς.
—Πάρτε μαζί μου τὸ δρομί, πάρτε τὸ μονοπάτι.

SISMANOGLIO

Τὸ μονοπάτι τς ἔβγανε κεῖ στοῦ παχτσὲ τὴν πόρτα.
Χτυποῦνε μιά, χτυποῦνε δυὸ καὶ πηλογὴ δὲν δίνουν,
κι οἱ πόρτες ἀπ τὸν φόβο τους ἀνοίγουν μοναχὲς τους.
Σηκώνι λαγήνι νὰ πιῆ νερὸ καὶ μὲ τὸ μάτι γνεύει:
—Αὐτὸς εἶναι καὶ πιάστε τον, σφιχτὰ νά τονε δέστε.
Ἀπ τὰ μαλλιὰ τὸν ἅρπαξαν, στὰ μάρμαρα τὸν ρίξαν,
τὰ μάρμαρα ραγίστηκαν κι ἡ γῆς ἀνεκατώθη.
Ἡ Παναγιὰ ἡ Δέσποινα καθούνταν μοναχή της,
τὶς προσευχές της ἔκαμνε γιὰ τὸ μονογενῆ της.
—Φτάνουν κερά μας Παναγιά, φτάνουν οἱ προσευχές σου,
τὸν γιόκα σου τὸν πιάσανε καὶ στὰ χαλκιὰ τὸν βάλαν,
καὶ στοῦ Πιλάτου τὶς αὐλές, ἐκεῖ τὸν τυραννᾶνε.
Σὰν τ ἄκουσεν ἡ Παναγιὰ πέφτει λιγοθυμάει.
Σταμνὶ νερὸ τῆς ρίξανε γιὰ νἄρτ στὸν ἑαυτό της.
—Σώπα κερά μας Παναγιὰ καὶ μὴν ἀναστενάζης,
Ὁ Κύριος θ ἀνεστηθῆ τριήμερος ἐκ τάφου,
καὶ τὴ Λαμπρὴ χαρούμενοι καὶ πάντ' ἀγαπημένοι.

Ἀφοῦ ποῦνε τὸ τραβούδ κι ὕσταρα κάδδαι καὶ τονε φλάνε, ὅπως κάμν-νε στὸ βεθαμένο τὸν ἄθρεπο. Κατὰ τὰ ξμερώματα π θὰ ἀρκέψ ἡ ἀκολουθία, μόνε βαρέσ ἡ καβάνα, σ-μαζών-νε τὰ στρώματα τς καὶ τὰ πᾶνε στὰ σπίτια τς.

Ὕσταρα ἀπ' τὰ μεσάνυχτα ἀσ-μαίνι ἡ καβάνα κι ὁ κόσμος παγαίνι στην ἐκκλησιά. Τὰ παιδιὰ τοῦ σκολιοῦ ψέλν-νε τὸν Ἐπιτάφιο θρῆνο, τὸ καταπόδ βγάζνε τὸ νηπτάφιο καὶ τὸ γιρίζνε στὸ χωριό. Ἅμα ἔρτνε στὸν Ἁγιώργη, στέκδαι καὶ μνημονέβ ὁ παπὰς τὰ ὀνόματα καὶ ὕσταρα κορών-νε τὸν Ὀβριὸ καὶ φλογαρίζ στὴ σκοτίδα. Ἀπὸ τὴ στάχτ, πέρν-νε οἱ γυναῖκες ἀπὸ μιὰ φοῦχτα καὶ τνε παγαίν-νε αὔριο στὰ μνήματα τς.

Μεγαλοσάββατο. Σήμερα οἱ γιναῖκες παγαίν-νε στὰ μνήματα. Ἔρκετ' ὁ παπὰς καὶ τρισαγίζ' τς πεθαμένι, καὶ οἱ γιναῖκες μράζνε κόκκινα αὐγά, μουστολαβάδες, καρύδια καὶ κουλικάκια, λαδερά. Φέρν-νε καὶ μιὰ φούχτα ἀπ' τὴ στάχτ τ' Ὀβριοῦ ποὺ πήρανε ἐψές, καὶ τνε ρίχν-νε ἀπάν στὸ μνῆμα.

Ἀπόψε τὰ μεσάνυχτα παγαίν-νε στην ἐκκλησιὰ καὶ ξμερώνται μὲ τὸ «Χστὸς ἀνέστ». Ἕνας πέρνει τὸ παλιὸ τὸ σήμαδρο καὶ μέ δυὸ τσεκίτσια τὸ βαρεῖ καὶ ὅλλι ρίχν-νε τφέκια μέσ στην ἐκκλησιά. Τὰ παιδιὰ τσιγρίζνε τ' αὐγά τς καὶ κεῖ τὰ τρῶνε. Ἔτς ξμερώνι ἡ Πασκαλιὰ καὶ καθανίνας γιρίζ στὸ σπίτ τ μ' ἀναμένο κερὶ καὶ μ' αὐτὸ

ἀνάφτ τ gαδήλα στὸ εἰκονοστάθ. Ὅποιανου σβὴς τὸ κερί, φέρνει ἀπ' τὸ φῶς τς Δευτερανάστασις.

Πασκαλιά. Αὐτήνι εἶναι ἡ τρανύτερ γιορτὴ τσῆ χρονιᾶς. Τὸ μεσ-μὲρ στ Δευτερανάστασ ὁ παπὰς μράζ κόκκινα αὐγὰ ἀδὶς ἀδίδερο, καὶ γοῦλος ὁ κόσμος βάζνε τὰ γιορτερά τς καὶ χαίρδαι. Παγαίν-νε στς βίζιτες γιατὶ σήμερα ἔχνε ὀνομασία ὁ Πασκάλις, ὁ Πασκαλάκις, ἡ Πασκαλιώ, ὁ Ἀνέστς, ὁ Ἀναστάϊς, ὁ Ἀναστασός, ὁ Τάσος, ὁ Δάτσης, ἡ Ἀναστασία, ἡ Τσιτσίκα, ἡ Ἀνάστω, ἡ Λαβρινὴ καὶ ἡ Λαβρινιώ. Ἀπὸ σήμερα ἴσαμε τς Ἀναλήψεως, σαράδα μέρες δὲ λένε «καλιμέρα» καὶ «καλησπέρα» μόνε λένε «Χστὸς Ἀνέστ», «Ἀληθῶς ἀνέστ». Πολλοὶ πίν-νε καὶ μεθᾶνε, κι ὕσταρα γιρίζνε μὲ τ λατέρνα γιὰ μὲ τὰ παιχνίδια καὶ χορεῦνε.

Δευτέρα [τοῦ Πάσχα] Τς Παναγίας. Σήμερα γένεται παναγύρ στς Παναγιᾶς, τ' ἀβέλια, ἐκεῖ π'γεῖναι τὸ ἅγιασμα τς Παναγιᾶς. Ὁ παπᾶς διαβάζ παράκλησ' κι ὁ κόσμος, ἀφοῦ προσκυνήσ', ὕταρα πιάνται στὸ χορὸ μὲ τὰ τραβούδια γιὰ μὲ τὰ παιχνίδια, Ἔρκδαι κι ἀπ' τ' Ἀλβασάνι, τὸ Νιχώρ, τς Μέτρες κι ἀπ' τ' ἄλλα τὰ χωριὰ παναγυριῶτες καὶ βραδιάζδαι μὲ τς χοροὶ καὶ τὰ τραβούδια.

Τρίτη [τοῦ Πάσχα]. Τ' Ἁγιαννιοῦ. Σήμερα ὁ παπὰς διαβάζ παράκλης στὸ ἅγιασμα π'γεῖναι βροστὰ ἀπ' τὸν Ἁϊλιᾶ. Παγαίν-ν ὁ κόσμος καὶ ἐγλεντίζνε. Αὐτὸς ὁ Ἁϊγιάνις εἶναι γιὰ τ' θερμασιά.

Παρασκευή. Τς Ζωοπηγῆς. Ἔχει ὀνομασία ἡ Ζωγιώ, ἡ Ζωγή, ἡ Ζωγίτσα, ἡ Ζώϊκα, ἡ Ζωγαρνιώ, καὶ ἡ Πγίτσα. Ὅποιοι τῶχνε τάμα, παγαίν-νε σήμερα στὸ βαλουκλῆ τς Πόλις νὰ διοῦνε καὶ τ' βόλι. Στὰ παιδιὰ λένε πὼς ὅδας θὰ περὰς κανεὶς ἀπ' τς πορτάρες τ Γεδίκουλε, ἐκεῖ φλάει ἕνας ἀράπαρος, καὶ σὰ δὲ δὰ φλίσ, δὲ d' ἀφίνι νὰ περάσ-νε. Κι ὅδας γιρὶς κανὰ παιδὶ ἀπ' τὸ βαλουκλῆ τὸ ρωτᾶνε: «—Πῆγες στ βόλι; —Πῆγα. —Εἶδες Τοῦρκο; —Εἶδα. —Φοβήθκες; —Φοβήθκα. —Φτύσ' τὸ gόρφο σ». Πολλοὶ παγαίν-νε μέσα στὸ ἅγιασμα καὶ φλάνε μάξος ὡς νὰ διοῦνε τὰ ψάρια, π γεῖναι τγανισμένα ἀπ' τὴ μιὰ μεριά.

Λένε πὼς τὴν ἡμέρα ποὺ πάρτκε ἡ Πόλι, ἕνας καλόγερος τγάνιζε ψάρια μέσ στὸ βαλουκλῆ, κι ἄκσε μιὰ φωνὴ «Ἔπεσε ἡ Πόλι». Ἐκεῖνος δὲ δὸ πίστεψε καὶ εἶπε—Σὰ ζδανέψνε τὰ ψάρια ἀπ' τὸ τγάνι καὶ πδήξνε μέσ' στὸ νερό, τότες θὰ πὲς καὶ ἡ Πόλι. Ἔδεκει

SISMANOGLIO

π τὸ λεγε πήδξανε τὰ ψάρια ἀπ' τὸ τγάνι κι ἄρκεψανε νὰ πλέχνε μέσ στ' ἄγιασμα. Ὕσταρ' ἀπ' αὐτὸ τὸ θάμα ἔκαμαν ἐκεῖ τὸ balουκλῆ.

Ἀνάμεσα στς πορτάρες τ Γεδίκουλε καὶ τ' θάλασσα, εἶναι οἱ Ἑφτὰ κουλάδες. Μέσα εἶναι baχτσέδες, καὶ μέσα σ' ἕνα baχτσὲ εἶναι ὁ βασιλὲς Κωστανδῖνος Παλαιολόγος. Ὁ dαγὴς ὁ Κυριάκος πῆγε μιὰ φορά, κι ὁ baχτσεβάνις τονε εἶπε θέλι νὰ πάγι καμμιὰν ἄλλι μέρα, π νὰ μὴ εἶναι κόσμος, γιὰ νὰ τονε δεῖξ τὸ μέρος. Εἶναι λέϊ ἡ πόρτα σὰ συρτάρ μεγάλο, τνε τραβᾶς καὶ κατεβαίνις μιὰ σκάλα, καὶ baίνις σὲ μιὰ στενὴ σούδα. Ἐκεῖ εἶναι ἕνα παραθράκι καὶ γλέπ μέσα σὲ μιὰν ἐκκλησιά. Ὁ βασιλὲς εἶναι ξαπλωμένος dμένος μὲ τὴ στολή τ, καὶ σκεπασμένος μ' ἕνα χσὸ πάπλωμα. Μόνε οἱ μύτες ἀπ' τὰ ποδήματα τ φαίνται. Κοdὰ στὸ κρεβάτ τ, ἀπάν σ' ἕνα χσὸ μανάλι εἶνε ἕνα μεγάλο κερί, χοdρὸ τόσο ποὺ δυὸ νοματοὶ ἄντζακ boροῦνε νὰ τ' ἀgαλιάσ-νε, καὶ φέgι θαbὰ στην ἐκκλησιά. Τὸ κερὶ εἶναι καὶ δὲν εἶναι ἴσαμε μιὰ πθαμή. Ἅμα θὰ σωθῆ, θὰ σκωθῆ κι ὁ βασιλὲς νὰ πάρ τ' Ἰόλι.

Κ υ ρ ι α κ ή. Τ ο ῦ Θ ω μ ᾶ. Τὸ ἀdίπασκα. Ἔχν' ὀνομασία ὁ Θωμᾶς κι ἡ Θωμαή. Σήμερα δ,τ κερὶ ἀπόμκε ἀπὸ τ basκαλιὰ τὸ παγαίν-νε καὶ τ' ἀνάφτνε στην ἐκκλησιά.

Δ ε υ τ έ ρ α. Τ ς Π α ν α γ ί α ς (Ρευματοκρατούσης). Σήμερα εἶναι τὸ μετρηνὸ τὸ παναγύρ, ποὺ παλεῦνε οἱ Τοῦρκι οἱ πεχλεβάνιδες μὲ τς Ρωμιοί, καὶ παγαίνι κόσμος ἀπὸ γοῦλα τὰ χωριὰ νὰ σεργιανίσ.

23. Τ' Ἁ ϊ Γ ι ω ρ γ ι ο ῦ. Σήμερα ἔχι ὀνομασία ὁ Γιώργης, ὁ Γιωργής, ὁ Γιωργάκις, ὁ Γιῶργος καὶ ἡ Γιωργίτσα.

Γένεται παναγύρ στὸ χωριὸ στ Ἅϊ Γιώργη τὸ μειdάνι κοdὰ στὸ παλιοκλὴς καὶ τὰ τσιτσιδάκια παγαίν-νε στὸ κοσί. Δέν-νε ἕνα σκοινὶ στ μέσ' στὸ δρόμο, ἀπ' τῶνα σπίτ στ' ἄλλο καὶ κρεμᾶνε μαδήλια. Αὐτὰ τὰ δίν-νε οἱ ἀρβωνιασμένες κι ἀπὸ καμμιὰ βολὰ δίν-νε πκάμσο καὶ σὲ μιὰν ἄκρη τ μαdλιοῦ δέν-νε κανὰ κάρτο, τὰ κρεμᾶνε στὸ σκοινὶ κάbοσο ἀψλὰ π νὰ πbήξ ἐκεῖνος π θᾶρτ πρῶτος γιὰ νὰ τὰ φτάξ. Ὁ πρῶτος διαλέζ καὶ πέρνει ὅποιο θέλι, τὸ ἴδιο καὶ οἱ ἄλλι. Ἀπὸ καμμιὰ χρονιὰ παγαίν-νε στὸ κοσὶ καὶ μὲ τ' ἄλογα. Ὅποιος ἔρτ πρῶτος ἀπ τὸ κοσὶ παγαίνι στὰ σπίτια π' γεῖναι γύρω στὸν Ἁϊγιώργη καὶ μαζώνι baξίσια.

Σ' αὐτὸ τὸ παναγύρ καbόσ χωριανοὶ γένται τὸ ἕνα, κάμν-νε ἀdρεφάτο, σφάζνε ἕνα δυὸ ἀρνιά, τὰ βράζνε, ζμών-νε καὶ ψωμὶ κι ἅμα τὰ χαζηρladήσ-νε, κόβνε τὸ κρηάς, τ' ἁλατίζνε, τὸ πιπερών-νε καὶ

μράζνε σὲ γοῦλι τς παναγυριῶτες ἀπόνα κομμάτ ψωμὶ κι ἕνα κομμάτ κρηάς. Αὐτὸ τὸ λένε «κουρbάνι» καὶ τὸ κάμν-νε στὰ μεγάλα παναγύρια, τ' Ἁϊγιωργιοῦ, τ' Ἁϊθανασιοῦ, τς Ἁγιατριάδας καὶ τ' Ἁϊλιός, ἀμὰ ὄχι ταχτκά. Στὰ παλιότερα τὰ χρόνια εἴχανε μάξως πνάκια πήλινα, πράσ-να, ποὺ μοίραζανε στὸ gόσμο τὸ τζορbᾶ καὶ τὸ κρηάς, κι ἔτς οἱ ξένι οἱ παναγυριῶτες δὲν ἀπόμσκανε νηστκοί. Τὰ πνάκια αὐτὰ τἄκρυβανε στν ἐκκλησιὰ μαζὶ μὲ τὰ ξλένια τὰ χλιάρια, ἀπ' κάτ' στ βορνὴ τὴ σκάλα τοῦ γιναίκειου.

Τὸ πουρνό, ὕσταρ' ἀπ' τ' λειτουργία πέρνει ὁ παπὰς τὰ σίχνα καὶ μαζὶ μὲ τσὶ ψαλτάδες παγαίν-νε στὸν Ἁϊγιώργη, μνημονέβ τὰ ὀνόματα, διαβάζ παράκλης καὶ γιρίζνε πίσω πάλε. Σήμερα ἀνιοῦνε τὸ gουκλόσπορο, ὅσες θέλνε νὰ βάν-νε σκλήκια.

Σήμερα ὡς καὶ οἱ Τοῦρκι καὶ οἱ Κατσβέλι ἔχνε παναγύρ. Οἱ Κατσβέλι σφάζνε ἀρνί, χορεῦνε τὸ σκατζόχερο καὶ παγαίν-νε ἀπάν στὸ Μάι μοναχοί τς κι ἐγλεντίζνε. Ἀπὸ σήμερα ὥσαμε τ' Ἁϊδημητριοῦ κάddαι στς τσέργες. Ὅσα τσράκια δὲ στοίχισανε τ bρωτομαρτιά, στχίζνε σήμερα· ὥσαμε τ' Ἁϊδημητριοῦ, γιὰ ὥσαμε τὸ Σηλυβρινὸ τὸ παναγύρ, γιὰ κι ὥσαμε ξάλωνα.

Οἱ βροχὲς τ' Ἀπριλιοῦ, εἶναι πολὺ bερεκετλίδκες. γι' αὐτὸ λένε:

Ἅ βρέξ Ἀπρίλης δώδεκα κι' ὁ Μάης μία δύο,
θὰ πάρνε τὴ κασέλα σου καὶ ὅλο σου τὸ βίο.

Ἀπὸ καμμιὰ χρονιὰ δὲ βρέχι ὅσο πρέπ τν ἄνοιξ, τὰ σπαρτὰ δὲ μεγαλών-νε κι ὁ κόσμος σταναχωριέται. Τότες μιὰ γιναίκα στολίζεται μὲ μολόχια, τσατζαλάκια, παπαδίτσες, γλυστρίδες, παπαροῦνες καὶ λάπατα, βάζ στὸ κεφάλι τς ἕνα ψαθένιο καπέλλο, πέρνει στν ἀgαλιά τς ἕνα πανέρ, τὸ γιομόζ λογιῶ dω λογιῶ χορτάρια, γένεται «λαπατάς», γιρίζ μέσ στὸ χωριὸ καὶ τραbδάι:

Λαπατάς μας πορπατεῖ
τὸ Θεγὸ παρακαλεῖ,
νὰ μᾶς δώκη μιὰ βροχή,
νὰ χαροῦνε οἱ φτωχοί,
νὰ δροσίσνε τὰ χορτάρια,
τὰ κριθάρια καὶ τὰ στάρια,
τ' ἀbελάκια καὶ τὰ ρόbια,
τοῦ φτωχοῦ τὰ παρασπόρια.
Θέ μου ρίξε μιὰ βροχή,
νὰ χαροῦνε οἱ φτωχοί,
τὰ σπαρτά μας νὰ πληθέν-νε,

SISMANOGLIO MICROFILM

τὰ δεμάτια μας νὰ γέν-νε,
καθενίνα καὶ κοιλό.
κάθε κλῆμα καὶ καλάθι,
νὰ πληθαίνη τὸ ψωμάκι,
νὰ φτηναίνη τὸ κρασάκι.

Ἔχι κι' ἕνα bακράκι νερὸ στὸ χέρ τς, κι' ἀγιάζ τς πόρτες σὰ δὸ bαπά. Ὁ κόσμος τνε χύ-νε ἀπὸ κομμὰ νερὸ bροστά τς, γιὰ τὸ καταπόδ τς, καὶ δὲν ἀργεῖ νὰ βρέξ.

Ε' ΜΑΪΣ

Αὐτὸς εἶναι ὁ καθεαυτοῦ μήνας τ λουλουδιοῦ. Τώρα ἀνοίγνε τὰ τριαδάφλα καὶ τὰ λογῆς κοπῆς λουλούδια στσὶ bαχτσέδες. Ἀθίζνε τὰ τριφύλλια στὰ τσαήρια, τὰ κ-κιὰ ψωμὼν-νε κι ἀρκεῦνε νὰ γένται τὰ κεράσια, τὰ μαῦρα καὶ τὰ γλαβάτα. Γιομίζνε οἱ κάb ἀγριολούλδα, παπαροῦνες, μαστχίστες, τσατζαλάκια, μαυροκούκια, βροτοκούδνα, θροῦbο, κλῶκες, μολόχες, τς Παναγίας τὰ δάχλα καὶ τόσα ἄλλα λουλούδια. Ὁ Μάϊς bαίνι μὲ τὰ κ-κιὰ καὶ βγαίνι μὲ τὰ κεράσια.

Τὸ Μάι θερίζνε τὰ τσαήρια καὶ μαζών-νε τὰ χορτάρια. Πολλοὶ παγαίν-νε ἀπ' τὸ χωριὸ καὶ δλεῦνε στὰ bεϊλίκι-κα τὰ τσαήρια, ἀνάμεσα Μέτρες καὶ Παξαίς. Τὰ κορίτσια βοθάνε δξω στσὶ δλειές, στὸ τσάπισμα καὶ στὸ βοτάνισμα. Τὰ παιδιὰ θαραπεύδαι παιχνίδια. Παίζνε ξλάκι, μρούνα, bιρτιρbίρ, τρακλατζίκι, γαϊδουρίτσα, σκαμνάκια, δμάδες, λύκο, κρυβιστήρα, τυφλοπόδκα κι ἄλλα τέτοια παιχνίδια. Ἀκόμα παγαίν-νε στ' ἀρπαλ-ήκια, κόφνε τσαβδάρια καὶ κάμνε ζαboῦνες καὶ τσὲ λαλιοῦνε. Ἀπὸ κανείνα κάμνει τρύπες στ ζαboύνα καὶ τνὲ baίζ σὰ φλογέρα τσοbάνικι, κι' ἅμα θὰ χαλάς καὶ δὲ βγάζ φωνή, τότες τνὲ βάζ ἀνάμεσα στς φοῦχτες τ, τνὲ τρίb λαφρὰ καὶ λέϊ:

Λάει λάει ζabουνίτσα,
μὴ σὲ ρίξω μέσ στὸ ρέμα,
καὶ σὲ τρῶνε τὰ ψαράκια,
καὶ σὲ κλαίϊ ἡ Μαριγώ.

Ὕσταρα τνε φσάι κι ἀνοῖ ἡ φωνή τς κι ἀρκέb πάλε νὰ λαῆ.

Ὁ κατσκὰς αὐτὸν τὸν μήνα φέρνει τὰ κατσίκια καὶ τὰ μεσ-μέρια στὸ χωριὸ καὶ τ' ἀρμέγνε τρεῖς φορὲς τήνι μέρα. Τὸν ἄλλο μήνα πάλε ἀρκεῦνε νὰ τ' ἀρμέγνε μόνε δυὸ φορές: πουρνὸ καὶ βράδ.

Τὸ Μάι δὲ γένται χαρές, γιατὶ ζουριάζνε οἱ νιόπαδροι σὰ μαγιάτκα κατδάκια. Μόνε σὰν εἶναι μεγάλι ἀνάγι, boρεῖ κανεὶς νὰ παδρευτῆ. Ἁμὰ ἀρβῶνες γένται.

Πρωτομαγιά. Σήμερα ὁ κόσμος σκώνται χαράματα, παγαίν-νε στὰ χωράφια καὶ στὰ τσαήρια καὶ ἀπὰ στὸ baήρ, στὸ Μάι καὶ κιλιοῦδαι ἀπάν στς πρασ-νάδες, γιὰ νὰ χοδρέν-νε. Οἱ παραδαρμένες, ποὺ γιρεῦνε ἄδρα, κιλιοῦδαι ἀπάν στὰ χορταράκια καὶ λένε: «Φάγε Μάι,κ..φάγε Μάιμ..», γιὰ νὰ τσὲ πάϊ ὀγοὺρ καὶ νὰ παδρευτοῦνε λήγορα. Ὕσταρα μαζών-νε λουλούδια κάμν-νε στεφάνια καὶ τὰ στολίζδαι, καὶ τραβδώδας ἔρκδαι στὸ χωριό. Τότες ἀκοῦς τὰ τραβούδια «Καλῶς τονα τὸ Μάη τὸ χρυσομάλλη», «Μιὰ κόρη ὁποῦ εἶδα μὲ ζγουρὰ ξανθὰ μαλλιά», «Τούτ ἡ γῆς μὲ τὰ χορτάρια», «Ἐγὼ εἶμαι νοῦ ψαρᾶ παιδί», τ' «Ρουμπαλιὰ» κι' ἄλλα τέτοια. Ὅδε γιρίσ-νε στὸ σπίτ, κρεμάνε τὸ στεφάνι τὰ λουλούδια καὶ ἄλλα πράσ-να κλωνιά, ἀπανωθιοῦ στ bόρτα καὶ τ ἀφήν-νε κεῖ, ὡς τοῦ χρόν τ bρωτομαγιά.

Σήμερα παγαίν-νε στσὶ γλίστρες καὶ γλιστράνε.

Οἱ μάγισσες π ξέρνε ἀπ' τὰ ὄξω, βγαίν-νε τσίτσιδες μὲ τὴ σκοτίδα, αὐγίτσα, καλικεύνε τ bάνα, παγαίν-νε στὰ giουρέδκα τὰ χωράφια, διαβάζνε τὰ μαγικά τς, κόφνε ἀπὸ 'να στάχι ἀπὸ τς τέσσερς ἄκρες τ χωραφιοῦ, τὸ παγαίν-νε στὰ δκά τς καὶ τὰ ρίχν-νε κεῖ καὶ πέρν-νε τὸ bερεκέτ.

Ὅποιονα ἔχνε ὄχτρα, παγαίν-νε στὸ σπίτ τ καὶ κόφνε ἕνα πελεκοὺδ ἀπὸ τ' ἀνώφλιο τς πόρτας τ, τὸ διαβάζνε μὲ τὰ διαβολικά τς τὰ λόγια κι' ὕσταρα τὸ ρίχν-νε στὰ χωράφια τὰ δκά τς καὶ κλέφνε τὸ bερεκέτ ἀπ' τς ἀλλνούς.

Ὅδε πάλε θέλνε νὰ χάσ ὁ ἄθρεπος π ὀχτρεύδαι τὸ ἴσιο τ καὶ νὰ σερσεμλεδιστῆ, πέρν-νε ἕνα μσὰδ σώδμα, τὸ ζαλίζνε ἔτς π νὰ μὴ boρῆ κανεὶς νὰ βρῆ τν ἄκρη τ, καὶ τὸ ρίχν-νε στ bόρτα τ, γιὰ νὰ τὸ δρασκελίσ τὸ πουρνὸ καπῶς θὰ βγαίνι ἀπ' τὸ σπίτ τ, ἢ νὰ τὸ πατήσ καὶ νὰ μαγευτῆ.

Ἅμα πάλε θέλνε νὰ ζουριάσ ἐκεῖνος π θὰ μαγέψνε, κλέφνε ἀπ τν ἀπλώτρα τ κανά βρεμένο ροῦχο, βάζνε μέσα ἕνα πολιφὰδ σαποῦνι, τὸ παραχών-νε σὲ μέρος π νὰ συχναυλίζεται γιὰ νὰ τὸ δρασκελάι, καὶ κάθε βράδ παγαίν-νε ἀπὸ κρυφὰ καὶ τὸ ποτίζνε. Ὅπως σγολιώνι τὸ σαπούνι, ἔτς ρέβ καὶ ζουριάζ κι ὁ ἄθρεπος ἐκεῖνος.

Ἅμα διῆ κανεὶς π τὸν ἔρρξανε μάγια, τὰ λύνι γιὰ μὲ τὸ καλό, γιὰ μὲ τὸ κακό. Ὅλω bροστὰ θὰ κιτάξ καλὰ νὰ μὴ τ' ἀγιάξ καὶ νὰ μὴ δὰ δρασκελίσ. Ὕσταρα πέρνει ἕνα σιδερένιο δεκράνι τὰ σκώνι

SISMANOGLIO MEGARO

καὶ τὰ πετᾷ δξω στς κουπριές. "Αν εἶναι ἄθρεπος π τὸ λέϊ ἡ καρδιά τ, καὶ δὲ φοβᾶται, κάθεται καὶ κάμνει ἀπάν τς τό χοδρό τ τὸ νερὸ χωρὶς ν' ἀκβίσ στὰ μάγια καὶ χαλνάνε. 'Αμὰ σὰν εἶναι φοβιτσιάρς, τότες φωνάζ τὸ bαπᾶ, διαβάζ ξορκισμό, χύνῃ ἁγιασμὸ σ' ἐκεῖν τὸ dόπο, χαλνᾶνε τὰ μάγια καὶ πᾷ.

Μιὰ χρονιὰ ὁ Μαυρουδόγλους ὁ bεχτσής, εἶδε τ μάγισσα π γύρζε στὰ χωράφια καβάλλα στ bάνα, ἔπεσε τὸ καταπόδ τς, τνε κῃνήγῃσε, bῆκε μέσ στὸ χωριὸ καὶ χώθκε μέσ σὲ μιὰ χρεία καὶ τονε πέταγε σκατά, γιὰ νὰ μὴν ἔρτ κοdὰ καὶ τνε γνωρίσ. Τότες τράβξε κι ἐκεῖνος τὸ τφέκῃ νά τνε βαρέσ' κι ἀπ' τὸ φόβο τς φανερώθκε ποιὰ ἤdανε καὶ χάλασανε τὰ μάγια τς.

Σήμερα ἄμα πάρς ἀπ τὸ νερὸ ποὺ σβήνῃ ὁ σιδεράς τὸ κόκκινο σίδερο καὶ τὸ ποτίῃς ἐκείνονα π δὲ σ' ἀγαπᾷ τονε κάμνεις νὰ σὲ γλέπ καὶ νὰ κάμνῃ ἡ καρδιά τ «τζίζ» ἀπ' τ λαχτάρα τ γιὰ σένα.

"Αμα θέλνε ν' ἀποκῃμήσ-νε κανείνενα, γιὰ νὰ μὴ τζὲ νοιώσ τί θὰ κάμνε, πέρν-νε «πεθσμένο χῶμα» σάνε σήμερα καὶ τὸ βάζνε ἀπ κάτ στὸ μαξλάρ τ. "Ετς ἔκαμανε τ Κατερίνα τ μσμὴ καὶ δὲν ἔνοιωσε ὅdες ἔκλεψανε τ gόρ τς.

Σήμερα θέλῃ νὰ 'χῃ κανεὶς τὸ νοῦ τ, γιὰ νὰ μὴ dονε μαγέψνε. Κάθανεις, μεγάλος καὶ μκρός, κῃτάζ νὰ μαγέψ ὅποιονα bορέσ. Καὶ μόνε νὰ πῇ «Νὰ ἕνα καρτάλῃ» ἢ «Νὰ ἔρκεται ἡ ν-νέ σ» καὶ νὰ κάμ τὸν ἄλλονα νὰ τὸ ψτέψ καὶ νὰ γῃρίσ νὰ κῃτάξ, φτάνῃ κι ὅλας. Τονε μάγεψε καὶ πᾷ.

2. Τ' 'Αϊθανασιοῦ. Σήμερα γένεται μεγάλο παναγύρ στὸ χωριὸ μας στὸν 'Αϊ Θανάς, ἀπαναθιοῦ στὸ τζεσ-μέ. Μαζώνται ὁ κόσμος ἀπ' κάτ στὸ Τσνάρ, ἔρκdαι τὰ παιχνίdια ἀπ' τὸ Ξάστερο καὶ παίζνε καρνέτο (ψλὸ καὶ καbάδκο) λαγούτα καὶ λύρα, γιὰ βιολὶ καὶ χορεύνε τὰ κορίτσια καὶ οἱ ἄdρoι. Κάμν-νε καὶ κουρbάνῃ, ὅπως τ' "Αϊ Γιωργιοῦ, καὶ παγαίν-νε τὰ τσιτσιδάκια στὸ κοσί. Σήμερα ἔχνε παναγύρ καὶ στς Λαγοθῆρες, ποὺ ἔχνε τν ἐκκλησία τς 'Αϊ Θανάσ καὶ εἶναι γιὰ τσὶ τρελλλοί. "Εχνε καὶ μιὰν ἁλυσίδα καὶ τσὲ δέν-νε ἐκῃπέρα.

8. Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου. Λαφρογιόρτ Τὰ παιdιά, πολλὲς βολές, ὅdας παίζνε καὶ κάμν-νε τὸ χέρ, γιὰ νὰ dιοῦνε ποιός θὰ γένῃ μάννα, λένε, ἀλλάζοdας σὲ κάθε σ λλαβὴ τὸ χέρ:

'Ιω-άννη Θεο-λόγο
Πές με τὸν κα-λὸ τὸ λόγο

ἀπ' αὐ-τὰ τὰ δυὸ τὰ χέρια
ποιό εἶναι τὸ κα-λύτε-ρό.

'Ακόμα τὰ παιdιὰ παίζνε «λόπκες». Βάζνε ἕνα σανίδ ἀπὰ σ ἕνα χοdρὸ κούτσουρο, κάθεται ἕνα παιdὶ στὴν μιὰν ἄκρη τ σανιδιοῦ κι ἕνα στν ἄλῃνα καὶ μιὰ σκώνεται τὸ ἕνα καὶ γέρνει τὰ σανίδ ἀπ τ ἄλλο μέρος, μιὰ σκώνεται τ ἄλλο καὶ γέρνει τὸ σανίδ ἀπ αὐτὸ τὸ μέρος. Ἐκεῖνο π σκώνεται φωνάζ «Λόπ» καὶ τ' ἄλλο π κάθεται «κες» καὶ γιαταυτὸ τὸ παιχνίδ τὸ λένε λόπκες. "Αλλα πάλε φωνάζνε «hόπ» -«λα».

Στς Μέτρες ἔχνε τὸ ἅγιασμα τ καὶ τὸ λένε «Βτσέλα», γιατὶ εἶναι μιὰ μιόλα γιομάτ νερό. Τὸν ἅγιο τονε λένε καὶ "Αη Γέρο. Καὶ στς Δελιόνες ἔχῃ τὸ ἅγιασμα τ, μέσα σ' ἕνα περιβόλι καὶ τὸ λένε Γεροστάνῃ.

21. Τ' 'Αῃ Κωνσταdίν. "Εχνε ὀνομασία ὁ Κωσταdῖνος, ὁ Κωσταdής, ὁ Κωστῆς, ὁ Κωστάκῃς, ὁ Κωσταdάκῃς, ἡ Κωσταdνιά, ἡ 'Ελένῃ, ἡ 'Ελενιώ, ἡ 'Ελενίτσα, ἡ 'Ελένκω, καὶ ἡ 'Ελενκάκῃ.

Σήμερα γένεται παναγύρ στ 'Αlbασάνῃ, γιατὶ εἶναι ἡ ἐκκλησία τς 'Αῃ Κωσταdῖνος. Πολλοὶ χωριανοὶ παγαίν-νε καὶ ἐγλεντίζνε, πίν-νε, χορεύνε, γῃρίζνε στς βίζιτες καὶ τὸ βράδ ἔρκdαι πίσω στὸ χωριό.

Πέφτ τς 'Αναλήψεως. Σήμερα κάμν-νε γαλατόπτες. Βάζνε ἀλεύρι, γάλα, αὐγὰ καὶ ζάχαρ, τ' ἀνακατών-νε, σὰ gουρκούτα πηχτή, ἀλείφνε τὸ ταψὶ μὲ κομμὰ βούτρο, χύν-νε μέσα τ gουρκούτα καὶ τνε ψήν-νε στὸ φοῦρνο. "Αμα ψθῇ καὶ γένῃ κνηκάτ, τνε βγάζνε ἀπ' τὸ φοῦρνο, τνε πισπιλών-νε μὲ ζάχαρ, τνε κόφνε κομμάτια, τν ἀφήν-νε νὰ κρυώσ κομμά, καὶ ὕσταρα τνε τρῶνε. 'Απ' αὐτὴν πέρν-νε κάbσσα κομμάτια, καὶ κεράσια καὶ κόλῃβα, τὸ παγαίν-νε στὰ μνήματα, τρισαγίζ ὁ παπάς τς πεθαμένῃ, μνημονέβ τὰ ὀνόματα καὶ ὕσταρα τὰ μράζνε στὰ παιdιὰ γιὰ σχώριο. 'Απὸ σήμερα σώνεται πιὰ τὸ «Χστὸς ἀνέστ» κι' ἀρκεύνε νὰ λένε «Καλῃμέρα καὶ καλησπέρα».

Αὐτὸν τὸ μῆνα βγάζνε τ' ἄλογα στὸ τσαὴρ καὶ τὰ τσαηρλαdίζνε. Τ' ἀφήν-νε τ' ὅλω λίγο 15 μέρες νὰ φάνε τριφύλλῃ καὶ νὰ ξεκραστοῦνε. 'Απ' σὐτὸ ἀπόμκε καὶ ἡ παροιμία π λέϊ:

«Ζῆσε Μάϊ νὰ φᾶς τριφύλλῃ,
καὶ τὸν Αὔγουστο σταφύλῃ».

SISMANOGLIO MEGARO

Τ' ἄλογα ὅδας τὰ βγάζνε στὸ τσαήρ, δέν-νε τά ποδάρια τς μὲ τ σιδερένια τ bουκαγιά. Ἀπὸ καμμιὰ βολὰ τχαίνι ν' ἀκbήσ ἡ bκαγιὰ σὲ τριφύλλι μὲ τέσσερα φύλλα καὶ ξεκλειδώνεται μοναχὴ τς καὶ φεύγει τ ἄλογο.

Τὸ τριφύλλι μὲ τέσσερα φύλλα ἔχι μαγικὴ δύναμ ν' ἀνοῖ κάθε κλειδαριὰ καὶ κάθε καρδιά. Τὴ bρωτομαγιά, κι' ὅπια ἄλλι μέρα τύχι νὰ βρῇ κανεὶς τριφύλλι μὲ τέσσερα φύλλα, τὸ πέρνει, καὶ τὸ κρύβ γιὰ ὥρα ἀνάγι. "Αμα ἔχις κανείνενα ὑποψία π δὲ σὲ λέι τν ἀλήθεια, τὸν ἀναγάις μ αὐτὸ νὰ σὲ μολογήσ τὸ σωστὸ καὶ τὸ κρυφό. "Αμα πάλε ζλέβς τὴ γιναίκα σ, μ' αὐτὸ ἀνοῖς τ gαρδιά τς καὶ μαθαίνις τὰ μυστκά τς.

ΣΤ' ΘΕΡΤΗΣ

Αὐτὸν τὸ μῆνα τονε λένε Θερτή, γιατὶ τώρα ἀρκέβ ὁ θέρος καὶ γοῦλο τὸ μήνα θερίζνε. Πρῶτα θερίζνε τὰ χορτάρια, ὕσταρα τὰ κριθάρια, τὰ στάρια καὶ τοὶ βρῶμες. "Αμα τὰ σπαρτὰ εἶναι gιουρέδκα, τὰ θερίζνε μὲ τ gόσα, ἄμα εἶναι κοδά, μὲ τὸ δρεπάνι, κι' ἄμα δὲ χρηματάνε κάνε, κι εἶναι ἀριά, γιὰ καὶ πολὺ κοδά, τότες βάζνε κορίτσια καὶ γιναῖκες καὶ τὰ βγάζνε μὲ τὸ χέρ ἀπ τ' ρίζα. Οἱ θερστάδες ὅδε δλεύνε μακριὰ ἀπ' τὸ χωριό, κιμοῦδαι ὄξω στὰ χωράφια, καὶ τὸ τσράκι τσὲ κβανεῖ τὸ φαγὶ ἀπ' τὸ σπίτ. Μόνε οἱ γιναῖκες καὶ μακριὰ νὰ εἶναι καὶ κοδά, δὲν ἀπομνήσκε στὰ χωράφια. Γιρίζνε τὰ βράδια στὸ σπίτ, καὶ τὸ πουρνό, αὐγίτσα ξαναπαγαίν-νε. Οἱ ἄdροι φοροῦνε στὸ κεφάλι τς ἀπό να ψαθένιο καπέλλο, καὶ οἱ γιναῖκες καὶ τὰ κορίτσια ἕνα μεγάλο ἄσπρο μαμούκι, γιὰ νὰ μὴ τσὲ καίι ὁ γήλιος. Τὸ παιδὶ ποὺ κβανεῖ τὸ φαγί, παγαινοέρκεται μὲ τἄλογο γιὰ μὲ τὸ γαδούρ. Τὸ φαγὶ τὸ βάζνε μέσα σὲ bακράκι, καὶ τὸ κρασὶ στὸ νεροκολόκιθο γιὰ στ τσότρα γιὰ νὰ μὴν ἔχι φόβο νὰ τσακιστῇ. Τὸ νερὸ τὸ κβανεῖ μὲ τὸ λαινάκι ἀπ τὸ bνάρ π γεῖναι δλῳ κοδὰ στὸ χωράφ π θερίζνε. Πολλὲς βολὲς τὸ τσράκι κατσιρδάι τὸ κμάρ ἀπ τὰ χέρια τ, καὶ τσακιέται τὸ μανίκι τ, καὶ τότες τὸ πιάν-νε ἀπ τὸ λαιμό, ὡς που νὰ τὸ ξανακατσιρδίσ καὶ νὰ τσακιστῇ κι ὁ λαιμός τ, καὶ τότες δέν-νε δυὸ χοdρούτσκα ξλάκια σ ἕνα σκοινάκι, ὡς μιὰ πιθαμὴ μακρύ, χών-νε τὸ ἕνα ξλάκι μέσα στὸ κούτρουλο τὸ κμάρ γιὰ νὰ πιάνι, κι ἀπ τ ἄλλο τὸ ξλάκι τὸ βαστάνε, κι ἔτς παγαίνι καbόσες μέρες ἀκόμα, ἴσαμε νὰ τσακιστῇ καμμιὰ μέρα στὰ καλὰ καὶ

νἀναgαστοῦνε νὰ πάρνε καινούργιο. Τς ἐλιὲς καὶ τὸ τρὶ τὰ βάζνε στὸ κλειδοκούτ. Τὸ ἴδιο καὶ τ ἄλας καὶ τὸ πιπέρ καὶ τ ἄλλα ξεροφάγια. Οἱ θερστάδες κάθε μέρα τρώνε σκόρδο, γιὰ νὰ μὴν ἔρκdαι κοdά τς τα φίδια τ ὥρα ποὺ κιμοῦdαι καὶ τσὲ τσbίσ-νε, καὶ τ ἄλλα ζούζουλα καὶ μαμούδια καὶ τσὲ πορπατίξνε καὶ τσὲ μολέψνε, καὶ bοῦνε μέσ στὰ τσίτσιδα τς.

Οἱ θερστάδες παγαίν-νε ἀπὸ τρεῖς τρεῖς. Ὁ πρῶτος, ὁ dραγομάνος, θερίζ μὲ τ gόσα, τὸ καταπόδ τ ὁ dεμεττσὴς δένι τὰ δεμάτια, κι ὅλω πίσω ὁ τουρμουκτσὴς τραβάι τὸ τσurμούκι καὶ κάμνει τς θεμωνιές. Μαζώνι καὶ τς τουρμουκιὲς καὶ τσὲ βάζ κοdὰ στ θεμωνιὰ γιὰ νὰ μή τζε τσαλαπατοῦνε τὰ παιδιὰ πῶρκdαι καὶ μαζών-νε στάχια, ἅμα τραβηχτῇ τὸ τουρμούκι κι ὕσταρα. Τὰ στάχυα ποὺ μαζών-νε τὰ παιδιὰ καὶ οἱ φτωχιὲς οἱ γιναῖκες, τὰ κάμν-νε χαμοῦτσες, τσὲ λιάζνε στὸν ἥλιο, τσὲ κουπανίζνε, τσὲ λιχνάνε καὶ τὸ κριθάρ, γιὰ τὸ στὰρ τὸ κάμν-νε ἀλεύρι, γιὰ τὸ πλοῦνε. Τὸ στάρ τς χαμούτσας κάμνει πολὺ καθαρὸ ψωμὶ γιατὶ εἶναι κ-κὶ μετρημένο χωρὶς μαυροκούκι κι ἄλλα πράματα μέσα.

"Οποιος ἔχι giουρέδκο λινάρ, μακρόλνο, πέρνει τὰ κορίτσια π γεῖναι γενιές τ, καὶ τὰ παγαίνι στὸ χωράφ νὰ βγάν-νε σκλιά. Διαλέζνε πιὰ μεριὰ ἔχι, τὸ καλύτερο καὶ τὸ βγάζνε μὲ τὰ χέρια, τὸ κάμν-νε σκλιά, καὶ ἡ κάθε μιὰ τὰ δένι μ' ἀλλοιώτκο δέσ-μο γιὰ νὰ τὰ γνωρίζ. "Αλλι νὰ ποῦμε τὰ δένι ρίζα μὲ ρίζα, ἄλλι σπόρο μὲ σπόρο, ἄλλι ρίζα μὲ σπόρο, καὶ τ' ἀφίν-νε στὸ χωράφ στασιὲς στασιές. Τὸ ἄλλο τὸ κοdόλνο τὸ λινὰρ τὸ θερίζνε μὲ τ gόσα. "Αμα ξαλωνίσ-νε τἄλλα τὰ σπαρτὰ κβανιοῦνε καὶ τὰ λινάρια καὶ τὰ σκλιὰ στ' ἀλώνι, ἔρκdαι καὶ οἱ γιναῖκες καὶ ἡ καθαμιὰ ξεχωρίζ τὰ σκλιά τς, τὰ κπανίζ γιὰ νὰ πέσ ὁ σπόρος καὶ τ' ἀφήνι στ ἀλώνι. Τὸ λινὰρ δὲ d' ἀλωνίζνε μὲ τ λοκάνι, μόνε τὸ μαρμαρίζνε, μαζών-νε τὴ λινάτσα γιὰ καψίδια στὸ φοῦρνο, καὶ τὸ σπόρο τονε λιχνάνε. "Υσταρα μιὰ ἄλλι μέρα φορτών-νε τὰ σκλιὰ στ' ἀμάξ, ἔρκdαι καὶ τὰ κορίτσια καὶ τὰ παγαίν-νε στὸ ρέμα Ἡ μιὰ βάζ σαλβάρ bαίνι μέσ στὸ νερὸ καὶ οἱ ἄλλες τνε βοηθᾶνε νὰ τὰ πετρώσ μὲ πέτρες καὶ τεζέκες. Ἐκεῖ τὰ λιμνιάζνε ἀπὸ ὀχτὼ ἴσαμε δέκα μέρες, κατὰ τὸ gαιρὸ π θὰ κάμ. "Οσο ζεστὸς ὁ καιρὸς τόσο λήγορα λιμνιάζdαι. "Υσταρα τὰ βγάζνε ἀπ' τὸ ρέμα τὰ φορτών-νε στ' ἀμάξ καὶ τὰ φέρν-νε στὸ χωριό. Ἐκεῖ χωρίζ καθαμιὰ τὰ δκά τς, τὰ λιάζ στὸν ἥλιο, τὰ κουπανίζ, τὰ μελιgάι, τὰ ἀποσέρνει στ λανάρα, τὰ κάμνει στροῦbες καὶ τὰ κουπανίζ ὡς νὰ γέν-νε στουπί. "Υσταρα τὰ λαναρίζ στὸ λανάρ ὅπως τὰ μαλλιά, τὰ χτενίζ μὲ τ βούρτσα καὶ τὸ σκλὶ π θ' ἀπομήκι

SISMANOGLIO MEGARO

τὸ δένῃ στ ρόκα καὶ τὸ στρίφτ νῆμα γιὰ σώμα. Τσὶ ξλόρζες ποὺ βγαίν-νε ὅδας τ' ἀποσέρνει τσὲ στρίφτ κροκίδ καὶ μὲ τὸ λῃνόξλο γιομίζ τὰ μεδέρια καὶ τς μαξλάρες τς.

Αὐτὸν τὸ μῆνα σώνται καὶ τὰ σκλήκια, πλέχνε τὸ κουκούλῃ τς καὶ σώνεται ὁ κόπος τς. Οἱ γῃναῖκες οἱ καμένες ποὺ βγῆκε τὸ κουσκούνῃ τς νὰ δρέχνε τὸ καταπόδ τς νὰ τὰ κ-ηιδίζνε τὰ φύλλα δίας πρωτοβγοῦνε μηρμυράκῃα καὶ ὕσταρα ἀσπροκεφαλούδια καὶ σταχτούδια καὶ νὰ μὴ boροῦνε νὰ τὰ προφταίν-νε φύλλα στὸ κεδρί, τὸ πλουμὶ καὶ στ μεγάλι, ἅμα τὰ διοῦνε στὸ βλάνο ν' ἀνεβαίν-νε στὰ ρείκια καὶ τὰ σπάρτα καὶ νὰ ἀρκέψνε νὰ πλέχνε, θαρρεῖς κ' ἕνα βάρος πέφτ ἀπ' τὴ ψχή τς.

Αὐτὸς εἶναι μήνας ισῆ δλιᾶς. Μκροὶ μεγάλῃ, γοῦλῃ, δλεύνε.

Σ α β ά τ ο. Τ ῶ Ψ υ χ ῶ. Σήμερα παγαίν-νε οἱ γῃναῖκες στὰ μνήματα, τρισαγίζ ὁ παπάς, διαβάζ τὰ μιρβοχάρτια καὶ ὕσταρα μράζνε κόλῃβα, σταροκούκια γιὰ κουλῃκάκια.

Κ υ ρ ι α κ ή. Τ ς Γ ο ν α τ ι σ τ ῆ ς. Σήμερα καθανίνας παγαίνῃ στν ἐκκλησιὰ μ' ἕνα κλωνὶ καρυδιὰ στὸ χὲρ γιὰ νὰ τὸ βάνῃ νὰ γονατίσ ἀπάν. Εἶναι ἡ μέρα ποὺ περνᾶνε οἱ ψχὲς τσῆ Τρίχας τὸ Γιοφύρ κι δσες εἶναι καθαρὲς baίν-νε στὸ bσράδεισο, εἰδεμὴ πέφτνε μέσ στ Γόλασ. Ὁ Χστὸς δίας ἀναστήθκε πῆρε γοῦλες τσὶ ψχὲς ἀπὸ τ Γόλασ στὰ bαράδεισο. Ὕσταρ' ἀπὸ κεῖνο, δσ' πήγανε στ Γόλασ, ἀπόμκανε ἐκεῖ νὰ βασανίζδαι. Τότες παρακάλεσε ἡ Παναγία νὰ τς ἀφήν-νε ἀπόλυα τς πενήδα μέρες τς Πασκαλιᾶς καὶ νὰ ξαναγῃρίζνε τς Γονατιστῆς κι δσ εἶναι μετανοιωμένῃ καὶ boροῦνε νὰ περάσ-νε τσῆ Τρίχας τὰ Γιοφύρ, νὰ γλιτών-νε. Γι αὐτὸ γονατίζμε νὰ γένῃ τὸ γιοφὺρ π θὰ περάσ-νε οἱ ψχές.

Δ ε υ τ έ ρ α. Τ ς Ἁ γ ι α τ ρ ι ά δ α ς, γ ι ὰ Τ' Ἁ η Π ν έ μ α. Σήμερα γένεται παναγύρ στὸν αὐλόγῃρο τς ἐκκλησιᾶς. Ἔρκεται κι ὁ δεσπότς ἀπὸ τς Μέτρες, κι ἀπὸ τν ἐκκλησιὰ μὲ τὰ σίχνα παγαίννε στν Ἁγιατριάδα καὶ διαβάζνε παράκλησ' πέρνει ἀπ' τ' ἁγιασμα π γεῖναι στο πγάδ κι ἁγιάζ το gόσμο. Μέσα κεῖ στὸ πγάδ εἶναι κ' ἕνα φίδ ἅμα δὲ τὸ πράζνε, γιατὶ φλάῃ τ χάρ. Μετὰ ἀπ τν ἀπόλυσ κάμνε ἐξετάσεις στὸ σκολιό, κι ὁ δεσπότ-ς μονάχος τ ρωτάῃ τὰ παιδιὰ τὰ μαθήματα τς, γιὰ νὰ διῆ τί ξέρνε.

Κ υ ρ ι α κ ή. Τ ῶ ν Ἁ γ ί ω ν Π ά ν τ ω ν. Σήμερα ἔχῃ ὀνομασία ὁ Πάντος κι ὁ Παντσής, καὶ τὸ Νιχῶρ παναγύρ.

Ἀπὸ αὔριο ἀρκέβ ἡ νηστεία τ' Ἁγιαποστόλ. Ἁμὰ αὐτήνῃ τ νηστεία δὲ τνε bολυπιάν-νε γιατὶ εἶναι καιρὸς τσῆ δλιᾶς. Γι' αὐτὸ καὶ λένε: «θέρος, τρύγος, πέλεμος». Οἱ δλιὲς αὐτὲς γένται μὲ μαχαίρια

καὶ μὲ δρεπάνια σὰ dὸ bόλεμο, κι' ὁ κόσμος ἔχῃ ἀνάgῃ νὰ φάῃ, γιὰ νὰ πιάσ ἡ καρδιά τ, καὶ νὰ βαστήξ στὸ gόπο. Καὶ ἕνα ὅπως στὸ bόλεμο δὲν ἐξετάζνε σαρακοστὴ καὶ νηστεία, ἔτς καὶ στὸ θέρο καὶ τὸ τρύγο, ὅ,τ βροῦνε τρῶνε.

23. Π α ρ α μ ο ν ὴ τ' Ἁ γ ι α ν ν ι ο ῦ. Ἀπόψα βάζνε τὸ gλήδονα. Ἕνα κορίτς, γιὰ ἀγὸρ παγαίνῃ στὸ τζεσ-μὲ καὶ φέρνει ἁρπαχτικὸ νερό, μ' ἕνσ bακ-ήρ. Ὅποιος τὸ νοιώς, πολεμάῃ μάξως νὰ τὸ κάμ νὰ κρίνῃ κι ἅμα γελαστῆ καὶ κρίνῃ, χύνῃ τὸ νερὸ καὶ παγαίνῃ πέρνει ἄλλο. Ὕσταρα τὸ φέρνει καὶ κάθε κορίτσ ρίχνει ὅτ θέλῃ μέσ στὸ νερὸ (κbί, καρφίτσα, δεκάρα δαχλοῦδ κλπ.) βάζνε κι ἕνα ἀgούρ, σκεπάζνε τὸ bακ-ήρ μ' ἕνα μεσάλῃ τὸ δέν-νε μ' ἕνα σπάgο, περνᾶνε καὶ μιὰ κλειδαριὰ τὸ κλειδών-νε καὶ τὸ κρεμᾶνε σ' ἕνα δέdρο τ bαχτσὲ καὶ τ' ἀφίν-νε γοῦλῃ νύχτα νὰ ξαστριστῆ.

Ὕσταρα μαζώνται τὰ παιδιὰ τσῆ γειτονιᾶς φέρν-νε χαμοῦτσες, λῃνάτσα καὶ τσάκνα τὰ κορών-νε καὶ πδάνε μὲ τν ἀράδα ἀπὸ πὰν στσὶ φλόγες. Αὐτὸ τὸ λένε «πλάνῃ». Σὰ dύχῃ κανεὶς νὰ ἔχῃ παρανῃχίδες, γιὰ κανὰ bόνο, πέρνει μιὰ φούχτα στάχτ, τρίb τὸ μέρος ἐκεῖνο καὶ περνάῃ.

Ἀπόψα ὅποιος θέλῃ νὰ ξέρ τί θὰ εἶναι ἡ τύχῃ τ αὐτὸ τὸ χρόνο, κόφτ ἕνα σκόφλο, τὸ γῃρίζ ἀνάποδα, βάζ καὶ τρία κ-κιὰ ἄλας ἀπάν τ καὶ τ' ἀφίνῃ. Ἅμα τὸ πουρνὸ τῶβρη μαραμένο, γιὰ ἀναποδογῃρισμένο, θὰ μαραθοῦνε οἱ ἐλπίδες τ καὶ ἡ χρονιὰ τ θὰ πάῃ ἀνάποδα.

24. Τ' Ἁ γ ι α ν ν ι ο ῦ. Σήμερα ἔρκεται ὁ παπάς μὲ τὰ σίχνα καὶ τσὶ ψαλτάδες καὶ διαβάζ παράκλης στὸ παλιοκλὴς τ' Ἁϊγιάνῃ, καὶ μνημονέβ τὰ ὀνόματα.

Τῶμ ἀπολύκῃ ἡ ἐκκλησιά, μαζώνται γοῦλα τὰ κορίτσια στὸ bαχτσὲ πῶχνε τὸ gλήδονα, κάddαι ἀπ' κάτ σ' ἕνα δέdρο, στ' μές βάζνε ἕνα πρωτοπαίδ πῶχῃ καὶ babὰ καὶ μάννα γεροί, τὸ κάμν-νε νύφ, γιὰ νὰ τραβήξ τσὶ τύχες, καὶ ἀνοίγνε τὸ gλήδονα. Ὁλόπρωτα ξεκλιδών-νε τ κλειδαριά, λῃοῦνε τὸ σπάgο, ξεσκεπάζνε τὸ bακ-ήρ, καὶ βγάζνε τ' ἀgοὺρ λέγοdας:

«Ἀνοίξαμε τὸ gλήδονα νὰ βγῆ χαριτωμένος
βγῆκε κι' ἕνας ἀgούραρος θεριός, θεριοκαμένος».

Καθαρίζνε τ' ἀgούρ, καὶ τρῶνε γοῦλα ἀπὸ κομματάκῃ. Ὕσταρα κάθεται ἡ νύφ στ μές, μ' ἕνα gαθρέφτ στν ἀgαλιὰ κ' ἕνα πανὶ ἀπάν στὸ κεφάλῃ τς καὶ στὸ gαθρέφτ. Γύρω γύρω κάddαι τὸ κορίτσια. Ἡ νύφ μὲ τὸ ζερβὶ χὲρ βαστάῃ τὸ gαθρέφτ καὶ μὲ τὸ δεξὶ πιάνῃ ἕνα ἀπ'

SISMANOGLIO MEGARO

τὰ σ-μάδια π γεῖναι μέσα στὸ bακ-ήρ καὶ φλάι ὥς που νὰ ποῦνε ἕνα τραβούδ, καὶ τότες βγάζ τὸ σμάδ ἀπ τὸ bακήρ. Ὅποιανου εἶναι τὸ πέρνει κ ὕσταρα λένε ἄλλο τραβούδ καὶ βγάζ ἄλλο, ὅσο νὰ σωθοῦνε γοῦλα τὰ σ-μάδια. Τὰ κορίτσια γελᾶνε, χωρατεῦνε, πράζνε ἐκεῖνες ποὺ τὸ τραβούδ τς βγῆκε ταιριαμένο, κ ὕσταρα πέρν-νε τὸ bακ-ήρ τὰ κορίτσια π δὲν εὐχαριστήθκανε ἀπ' τὴ δύχι τς κι ἀπὸ δυὸ κορίτσια τὸ γιρίζνε ἀπὰ στὰ μεγάλα δάχλα τς (ἀντίχειρας), γιὰ νὰ γιρίς ἡ τύχι τς. Ἄ τύχι νὰ πὲς τὸ bακ-ήρ καὶ νὰ χιθῆ τὸ νερό, δὲ εἶναι σε καλό. Θὰ σκορπίσ-νε οἱ ἐλπίδες τς.

Πουρνούτσκο βγαίν-νε ὄξω πρὶ νὰ βγῆ ὁ ἥλιος καὶ φλᾶνε ἄμα βγῆ νὰ διοῦνε τὸν ἴσκιο τς. Σὰ θὰν εἶναι χωρὶς κεφάλι, θὰ πεθάν-νε στὸ χρόνο, σὰν εἶναι μὲ κεφάλι, θὰ ζήσ-νε.

Ὁ Ἀναστάις ὁ bελιγραδιώτς, ὅδας ἤδανε παλικάρ, εἶχε τάξ ἕνα μουσκάρ στὸν Ἀη Γιάννι, ἄμα ὕσταρα πισ-μάνεψε καὶ δὲ dὸ πῆγε νὰ τὸ κάμ κουρbάνι. Τὸ μουσκάρ ψώριασε καὶ πολὺ gαιρὸ τὸ γιάτρευε. Ἡ μάννα τ κάθε μέρα τονε τρώγdανε γιατὶ δὲ dὸ παγαίνι τὸ τάμα, κι αὐτὸς πεισμώθκε καὶ τὸ παράτ-σε dibidούζ καὶ εἶπε: «Ἄς τὸ γιατρέψ ὁ Ἁγιάννις νὰ τὸ πάγω». Σὲ λίγες μέρες τὸ μουσκάρ γιατρεύκε μοναχό τ καὶ τότες ἀναgάσκε νὰ τὸ πάι». Ὁ Ἁγιάννις ἤδανε κάbοσο μακριά, καὶ τὸ μουσκὰρ δὲ ἤδανε μαθμένο στὸ γεδέκι καὶ μάξως δὲ dῶδεσε. Ἀμὰ νὰ διῆτε τὸ θέμα. Τὸ μουσκάρ ἤρτε τὸ καταπόδ τ ἀπ' τὸ χωριὸ ὥσαμε τ' ἁγιασμα μόν καὶ μοναχό τ, χωρὶς νὰ τὸ τραβήξ, καὶ τὸ παράδωκε τὸ τάμα καὶ ἡσύχασε.

29. Τ' Ἁ γ ι α π ο σ τ ό λ. Ἔχνε ὀνομασία ὁ Πέτρος, ὁ Πετρής, ὁ Πετράκις, ὁ Παῦλος, ὁ Ἀπόστολος, ὁ Ἀποστόλις, ὁ Ἀποστόλακις, ὁ Ἀποστολιός, κι ὁ Ποπόλις.

Σήμερα σκών-νε οἱ κουκλάδες τὰ κουκούλια. Γένται καὶ τ' ἀποστολιάτκα τὰ σῦκα.

Ἀρκεῦνε νὰ ἔρκται οἱ λοκαντζῆbες, μὲ τὰ παράξενα τὰ βρακιά, ἀπ' τὰ μέρια τσῆ Προύσας, καὶ φέρν-νε λοκάνες, καὶ τσακμακόπετρες. Οἱ Κιοῦρτες ἀπ' τὸ Τζιγέζ, φέρν-νε γιαbάdες, δεκράνια, ξλόφκιαρα, λιχνιστήρια, γιαbαbάκια, τουρμούκια, καὶ τουρμουκάκια. Οἱ κοσκινάdες φέρν-νε κόσκινα, σίτες, δερμόνια, καινούρια, καὶ μερεμετίζνε τὰ παλιά. Ἔρκdαι καὶ οἱ λαναρᾶdες καὶ φέρν-νε λανάρια γιουρούκικα, καθιστὰ καὶ λανάρες, γbιά, κλειbοκούτια, τσότρες, καὶ χτένια τ' ἀργαλιοῦ. Πιάσε ἀπ' τὰ ἐξηdάρια γιὰ τὰ χράμια καὶ τσὶ βρανιές, τὰ πενηdαπεdάρια, πενηdάρια, σαραdατεσσάρια, σαραdάρια, τριανταεξάρια, τριαdατριάρια, εἰκοσπεdάρια καὶ κατέβα στὰ δωδεκαμσάρια ποὺ φαίν-νε ποbοπάνια, ἀπὸ γοῦλα φέρν-νε καὶ σιάζνε καὶ τὰ χαλασμένα.

Ζ' ΑΛΩΝ'ΤΗΣ

Μήνας τσῆ δλειᾶς καὶ τ παιδεμοῦ. Γοῦλος ὁ κόσμος ἁλωνίζνε, πρῶτα τὰ στάρια, ὕσταρα τὰ κριθάρια, τσὶ βρῶμες, τὰ λινάρια, τὰ ψμόλινα, τὸ κούσοτου, τὸ κεχρὶ καὶ τὰ κ-κιά. Ἄμα ἁλωνίσ-νε τὸ πρῶτο τ' ἁλώνι, τὸ στάρ π θὰ βγάν-νε τὸ ἁλέθνε, τὸ ζμών-νε ψωμὶ φλαγοῦνες, πέρν-νε μιὰ ζεστὴ ζεστή, τνὲ βρέχνε μὲ τὸ νερό, κι' ὅποιον ἀdαμώσ-νε στὸ δρόμο τονε δίν-νε ἀπὸ ἕνα κομματάκι.

Ὅποιος δὲν ἔχι ἁλώνι στ' Ἁλώνια, κάμνει ἁλώνι σ' ἕνα χωράφ. Ὅλω bροστὰ τὸ τσαπὶζ γιὰ νὰ βγοῦνε τὰ χορτάρια καὶ οἱ καλαμνιές, ὕσταρα κβανεῖ νερὸ μὲ τν ἀμαξοβτσέλα ἀπάν στ' ἀμάξ. Ἕνας χύνι μὲ τὸ gαζοτενεκὲ νερὸ κι ὁ ἄλλος μὲ τὴ χραbούλια ἀνάποδα τρίb τὸ μέρος νὰ ἰσιώσ καὶ τὸ σκεπάζ μὲ τ' ἄχερο. Τν ἄλλι μέρα ζέb τὸ μάρμαρο καὶ τὸ μαρμαρὶζ γιὰ νὰ ἰσιάξ παdοῦ. Ὕσταρα ἄμα φέρν-νε τὰ δεμάτια, μαζών-νε τ' ἄχερο ποὺ εἶχαν σκεπασμένο τ' ἁλώνι καὶ στρών-νε τὰ δεμάτια, ἀφοῦ πρῶτα λύσ-νε τὸ δεματκό, ζεῦνε τς λοκάνες κι ἀρκεῦνε ν' ἁλωνίζνε μὲ τὰ βώδια, τ' ἄλογα γιὰ τὰ γαϊdούρια. Ἄμα γένι (κοπῆ) ἡ ὄψ τ ἁλωνιοῦ, πέρν-νε τὰ δεκράνια καὶ τὸ γιρίζνε φέρνοdας τὸ ἄκοπο μέρος τ' δεματιοῦ ἀπὸ πάν. Ἀφοῦ τὸ γιρίσ-νε τρεῖς φορὲς μὲ τὸ δεκράνι, ὕσταρα τὸ γιρίζνε μὲ τὸ γιαbά, καὶ στὰ ὑστερνὰ μὲ τὸ φκιάρ. Ἄμα γένι τ' ἁλώνι, ξεζεῦνε τς λοκάνες καὶ τὸ μαζών-νε μὲ τὸ τουρμούκι καὶ μὲ τς σύρτες τες συρτίζνε ὅσο ἀπομήκι ἀπ' κάτ καὶ τὸ κάμ-νε μιὰ στοίbα, π τὸ λένε «τνάζ» γιατὶ ἀπὸ κεῖ τὸ τνάνε στὸν ἀγέρα καὶ τὸ λιχνάνε. Τὸ στάρ, γιὰ ὅ,τ ἄλλο γένιμα εἶναι πέφτ ἔbεκει στὸ σὲτς καὶ τὸ ἄχερο τὸ πέρνει ὁ ἀγέρας καὶ πέφτ παρακάτ στν ἀχερίστρα. Ὕσταρα τὸ χαλίζνε μὲ τὴ χραbούλια ἀπάν ἀπάν καὶ μαζών-νε τὰ σκύbαλα τὰ dύματα σὲ μιὰν ἄκρη. Ἄμα σωθῆ τὸ λίχνισμα, πέρν-νε ἕνα λιχνιστήρ, τὸ στή-νε ὁλόρτο κοdὰ στὸ σέτς, περνᾶνε ἀπ' τὰ dάχλα τ τὸ σκοινὶ τ δερμονιοῦ καὶ δερμονίζνε. Τὸ στάρ πέφτ ἀπ' κάτ, κι ἀπὸ πάν ἀπομήσκνε τὰ κότσαλα. Ἐκεῖνα τὰ ρίχν-νε στν ἄκρη, κι ὅλο πίσ ἄμα ξαλωνίσ-νε τὸ στάρ, τὰ ξαναλωνίζνε. Ἄμα σωθῆ τὸ δερμόνισμα, ἔρκεται ὁ σουρτζής, τὸ μετράνε μὲ τὸ μσοκοίλι, ἕνα, δυό... ἴσαμε τὰ σαραdαεννιὰ καὶ ἀdὶς πενήdα, λενε «dάλια μιά», καὶ μετρώdας τὸ γιομίζνε στὰ τσbάλια. Ὕσταρα φορτών-νε τς βασταγαριές, καὶ τὰ τσbάλια στ' ἀμάξ καὶ τὰ παγαίν-νε στὸ σπίτ καὶ τ' ἀdειάζνε στσὶ βτσέλες, στ' ἀbάρια τς, σὲ κανὰ ὀdά, γιὰ τ' ἀφήν-νε μέσα στὰ τσbάλια. Παγαίν-νε καὶ τ' ὀσοὺρ καὶ τὸ παραδίν-νε στὰ σουρτζίdκα τ' ἀbάρια, μαζὶ μὲ τ' bούσ-λα καὶ ὕσταρα τραβάνε νὰ κοιμθοῦνε στ' ἁλώνι.

SISMANOGLIO MEGARO

Ἀρκεῦνε νὰ γένται τὰ καβούνια καὶ τὰ καρπούζια.

2. Τ ς Ἁ γ ι α β λ α χ έ ρ α ς. Λαφρογιόρτ. Παγαίν-νε καὶ θυμιάζνε στ' ἅγιασμα τ ς Ἁγιαβλαχέρας.

7. Τ ς Ἁ γ ι α κ υ ρ ι α κ ῆ ς. Ἔχ ὀνομασία ὁ Κυριάκος καὶ ἡ Κυριακίτσα. Γένεται παναγύρ στὸ Νιχώρ, ποὺ τὸ λέμε καὶ ἀγγουρόζ παναγυρί, γιατὶ τώρα γένται τ' ἀγούρια.

17. Τ ς Ἁ γ ι α μ α ρ ί ν α ς, Λαφρογιόρτ. Σήμερα πηγαίν-νε στ' ἀβέλ μὲ τὸ κούτρουλο τὸ καλάθ καὶ τὰ λίγ σταφύλια π θὰ μαζώξνε τὰ φέρννε στν' ἐκκλησιά, τὰ διαβάζ ὁ παπᾶς κι' ὕσταρα τὰ μράζνε γιὰ σχώριο.

20. Τ' Ἁ ν η λ ι ό ς. Μεγάλ γιορτή. Σήμερα ἔχ ὀνομασία ὁ Ἠλίας. Γένεται παναγύρ στὸ χωριό. Ὕσταρ' ἀπ' τὸ μεσ μέρ ἀνεβαίν-νε στ' Ἀηλιᾶ τ' ἅγιασμα καὶ διαβάζ ὁ παπᾶς παράκλησ. Μαζώνται ὁ κόσμος, πέρν-νε νερὸ καὶ νίβδαι, πίν-νε κιόλας γιὰ νὰ τσὲ πιάσ ἡ χάρ κι ἅμα ἔχνε κανὰ βόνο νὰ τς ἀφήκ. Τὰ παιδιὰ κατεβαίν-νε μέσα στ' Ἀηλιᾶ τὸ ρέμα καὶ μαζών-νε φουδούκια ἀπ' τς ἄγριες φουδουκιὲς π γεῖν ἐκεῖ. Ἅμα γύρ ὁ ἥλιος καὶ πάρ νὰ βραδυάζ, ἀνεβαίν-νε στ ράχ π γεῖναι ἴσωμα καὶ χορεῦνε μὲ τὰ τραβούδια, τὰ παιχνίδια, γιὰ τ λατέρνα, κι ἅμα πάρ νὰ σκοτνιάζ, κατεβαίν-νε στὸ χωριό. Ἀπὸ καμμιὰ παρέα γ ρίζ στς καβέδες καὶ στ' ἀγραστήρια καὶ πίν-νε, τραβδάνε καὶ χορεῦνε. Μὰ ὁ πλειότερος ὁ κόσμος σ-μαζώνται στὰ σπίτια τς.

Τώρα σφάζνε τς πετνοὶ καὶ λένε «Κότα πίττα τὸ Γενὰρ κόκορο τὸν Ἀλωνάρ», καὶ κρατοῦνε καινούργιοι ἀπ' τὰ μαρτιάτκα τὰ πετναράκια. Τὰ παιδιὰ τρώνε τὰ φτερὰ γιὰ νὰ πετάνε, οἱ μεγάλ τὰ ποδάρια γιὰ νὰ πορπατοῦνε, καὶ οἱ γ ναῖκες τὸ πίσω μέρος γιὰ νὰ κάδ-δαι στὰ σπίτια νὰ κ τάζνε τσὶ δλειές τς καὶ νὰ μὴ σουρτουκεῦνε ἐδῶ καὶ κεῖ. Ὅλω πίσ, βγάζνε καὶ τὸ κόκκαλο πῶχ στ' ἀστήθ ἐκεῖ π' ἀρκέβ ὁ λαιμός, ποὺ μοιάζ σὰ ν καὶ πιάν-νε γιάδες. Τὸ κορίτς λέϊ: «Ἅμα μὲ γελάϊς θὰ σὲ κεδήσω ἕνα μαδήλ, γιὰ ἕνα ζευγάρ κάλτσες θὰ σὲ πλέξω, γιὰ θὰ σὲ ράψω ἕνα πκάμισο», ὁ ἄδρας πάλε τάζ νὰ πάρ γιὰ χτέν, γιὰ σκλαρίκια, γιὰ φστάν. Ὅποιος πιάσ γιάδες μ' ἄλλονα, κ τάζ πῶς νά τονε γελάσ. Ἅμα τονε δώκ κανα πράμα κι ἐκεῖνος τὸ πάρ χωρὶς νὰ πῆ «γιάδες», τότες λέϊ «γιάδες» ἐκεῖνος π τὸ δωκε καὶ κερδέβ. Ἀπὸ καμμιὰ βολὰ λαχαίν καὶ οἱ δυό τς νὰ εἶναι τετραπέρατ καὶ δὲ γελάζδαι μὲ τς μέρες καὶ μὲ τς μήν καὶ χίλιες δυὸ κατεργαριὲς σκαρφίζδαι ὡς νὰ κερδήσ ὁ ἕνας ἀπ'

τσὶ δυό. Αὐτὸ τὸ κάμν-νε κι' ὅσες βολὲς σφάξνε ὄρνιθα γιὰ καπόν μέσα στὸ χρόνο.

Σήμερα κόφτνε ταζέδκα καρύδια καὶ κ τάζνε τ δύχ τς, ἃ θὰ βγῆ γιομᾶτο θὰ γέν ὅ,τ' ἔβανανε μὲ τὸ νοῦ τς ἃ θὰ βγῆ ἄδειο, θὰ πῆ δὲ θὰ γέν.

25. Τ ς Ἁ γ ι α σ ά ν ν α ς. Λαφρογιόρτ. Γιορτάζ ἡ Ἄννα καὶ ἡ Ἀννίκα, καὶ ἡ Ἀννιὼ καὶ ἡ Ἀννίτσα.

26. Τ ς Ὁ σ ί α ς Π α ρ α σ κ ε υ ῆ ς. Λαφρογιόρτ. Στς Μέτρες εἶναι ἕνα ἅγιασμα τς Ἁγια Παρασκευῆς, ἀπάν στὸ baῖρ. Εἶναι σὰ σπηλιά, ἴσαμε 50 μέτρα βάθος, καὶ στὸ ζερβὶ τὸ μέρος ἔχ μιὰ τρύπα. Στὰ παλιὰ τὰ χρόνια λένε αὐτήν ἡ τρύπα ἤδανε μεγάλ, καὶ μιὰ βολὰ bῆκε μιὰ gαστρωμέν β-βάλα καὶ βγῆκε στὸ Τζιγὲζ κοδά, στὸ Τεκέτερε μὲ τὸ μαλάκ. Ἐκεῖ λένε ἤδανε ἀρχαία πολιτεία καὶ τώρα σώζδαι τρεῖς μεριὲς μὲ σπίτια σκαλιστὰ στ ριζιμιά τ bέτρα μέσα. Τὸ ἕνα ἔχ 40 σκαλοπάτια «κ-ήρκ μερdεβὲν» τὸ λένε οἱ Τοῦρκ. Λένε π γεῖναι καὶ πολλὰ φλουριὰ καταχωνιασμένα ἐκ πέρα ἀμὰ τόσο ποὺ ἔκαμανε οἱ μadραγόνατζηδες, dὲ borσανε νὰ τὰ βγάν-νε.

Ἔχ ὀνομασία ἡ Παρασκευού, ἡ Παρασκευίτσα κι ὁ Παρασκευάς.

27. Τ' Ἁ ϊ Π α ν τ ε λ ε ή μ ο ν α. Μεγάλ γιορτή. Σήμερα γένεται παναγύρ στ' Ἀlbασάν καὶ πολλοὶ χωριανοί μας παγαίν-νε. ἄλλ γιὰ τ' χάρ κι ἄλλ γιὰ κέφ. Τὸ ἁγίασμα εἶναι ὄξω μεριὰ ἀπ' τὸ χωριὸ κι ὅποιος εἶναι ἄρρωστος, παγαίν ἀπὸ βραδίς, κ μᾶται, κεῖ καὶ τονε πιάν ἡ χάρ. Ὅποιος θέλ νὰ καταλάβ ἂν θὰ γέν ἐκεῖνο π γύρεψε ἀπ' τὸν Ἁϊ Παντελεήμονα, κολ νάλ μιὰ δεκάρα στν ἁϊκόνα τ. Σὰ dνε πάρ, θὰ γέν ὅ,τ κρυφομελέτ-σε, σὰ dὲ dνε πάρ, πάλ ὁ κόπος τ χαμένος. Ὁ Ἁϊ Παντελεήμονας εἶναι ξακουσμένος γιὰ τὰ θάματα τ καὶ πολὺς κόσμος παγαίν στ χάρ τ. Γιὰ τ' αὐτὸ λένε: «Κτσοί, στραβοὶ στὸν Ἁϊ Παντελεήμονα».

Ἔχν ὀνομασία ὁ Παντελής, ὁ Παντέλος κι ὁ Παντελάκ.

Στὸν Ἁϊ Παντελεήμονα τ Ἀlbασανιοῦ ἤdαν' ἕνα μεγάλο καβάκ ὑψωμένο, δηλαδὴ μὲ καιρὸ εἶχε βάν σ' αὐτὸ ὕψωμα ὁ παπᾶς. Μιὰ μέρα γέν κε μεγάλ φουρτούνα καὶ τὸ καβάκ γρέμσε κατὰ γῆς, ἀπὰ στὸ δρόμο καὶ bόdζε τὸ gόσμο νὰ περάσ. Πήγανε καὶ τό κοψανε μὲ τὸ πριόν, ἀμὰ βράδιασε κι ἀπόμκε ἕνα κομμάτ ἀπ' τ ρίζα κι ἀπάν ὡς ἕνα μέτρο. Πήγανε τὸ πουρνὸ νὰ κόψνε κι ἐκεῖνο καὶ νὰ πάρνε

SISMANOGLIO MEGARO

καὶ τὰ ξύλα, καὶ γλέπνε τὸ ἄκοπο κομμάτ σκώθηκε τ νύχτα καὶ στέκdανε ὁλόρτο. Τότες μιὰ γριὰ τς ἔφερε στὸ νοῦ τς π γήdανε ὑψωμένο τὸ δέdρο, καὶ δὲ gότ-σε κανεὶς νὰ πάρ ξύλα ἀπὸ κεῖ καὶ τ' ἄφκανε καὶ σάπσανε γιὰ νὰ μὴ golαστοῦνε.

Πολλοὶ πέρν-νε ἕνα τσάμα ἀπ' τ' ἀρρώστ τὰ ροῦχα καὶ τὸ δέννε σὲ καμμιὰν ἀβατσνιὰ κοdὰ στ' ἄγιασμα γιὰ νὰ δεθῇ ἡ ἀρρώστεια τ. Ἄλλ1 πάλε βάζνε ἄγιασμα σ' ἕνα κάπ, τὸ ζεσταίν-νε καὶ λούγνε τὸν ἄρρωστο, βγάζνε καὶ τὴ σκούφια τ, τὸ πκάμσο τ, ἢ τὸ σώβρακο τ, κατὰ τν ἀστένεια πῶχ1, καὶ τ' ἀφήν-νε ἐκεῖ γιὰ ν' ἀπομήκ1 καὶ ἡ ἀνάg1 τ. Ἀκόμα κόβνε τρίχες ἀπ' τὰ μαλλιά τ καὶ τσὲ δέν-νε στς ἀβατσνιὲς π γεῖναι στ' ἄγιασμα, γιὰ νὰ κοπῇ τὸ κακὸ ἀπὸ πάν τ καὶ να σκαλώσ ἐκεῖ. Αὐτὰ τὰ κάμν-νε καὶ σ' ἄλλα ἁγιάσματα, στὸν Ἀηλιά, τ baναγιά, τὸν Ἀηγιάν1, τὸν Ἀϊθόδωρο, τν Ἀϊαπαρασκευή, τν Ἀϊακατερίν1, γιὰ νὰ τσὲ πιάσ ἡ χάρ.

Ἅμα σκωθοῦνε τὰ δεμάτια, γιρίζ ὁ κατσκὰς τὰ κατσίκια μέσ στὰ χωράφια καὶ τρῶνε ὅ,τ στάχια βροῦνε. Γι' αὐτὸ τὸ γάλα τς γένεται παχὺ καὶ τὸ καρδαρίζνε οἱ γιναῖκες μέσ στὸ καρδάρ, βγάζνε τὸ βούτρο, βράζνε τ' ἀργιάν1 στραgιοῦνε τὴ μζίτρα, καὶ τὸ τρόγαλο τὸ δίν-νε στὰ γρούνια. Ἀπὸ καμμιὰ το πὴζ ξύγαλο καὶ ὕσταρα το καρδαρίζ καὶ σὰ βγάν1 τὸ βούτρο κι ὕσταρα τὸ περνάι ἀπ τ τζαδήλα καὶ γένεται ξύγαλο στραgιστό.

Ἀρκεύνε νὰ μαζών-νε τὸ καπνδ, τσὲ περνάνε ἁρμαθιές, τσὲ δέν-νε στὰ κοdάρια καὶ τσὲ λιάζνε στὸν ἥλιο. Ὕσταρα τονὲ κάμν-νε ἑλπεζέδες, τονε gόφτνε στὸ χαβάν1, καὶ τονε πλοῦνε κατσάκ1κο, Στὸ Ρετζὶ δίν-νε μόνε τς χορδάδες.

Ἅμα σωθοῦνε τ' ἁλώνια καὶ μαζωχτοῦνε οἱ κουκνάρες ἀρκεῦνε οἱ βεγκέρες, σdάνκες, τὰ «μετζιὰ» ὅπως τὰ λέν οἱ Ἀlbασανιῶτες. Μαζώνται νιοὶ καὶ νιὲς στὰ σπίτια πῶχνε κουκνάρες τσὲ ξεφλουδίζνε, τσὲ ξερέν-νε κι ὕσταρα τσὲ τρίβνε. Τσὶ τρυφερὲς τσὲ διαλέζνε καὶ τσέ βράζνε νὰ τσὲ φάνε. Ὁ νοικοκύρς μαγερέβ κανὰ πλάφ, ἢ καμμιὰ κούρκα, ἢ χήνα καὶ φλέβ τς βοθηστάδες. Ἐκεῖ π δλεύνε τραββάνε, χωρατεύνε, λένε χαϊμόσκα παραμύθια καὶ περνάνε τν ὥρα τς μὲ γέλοια καὶ χαρές.

Τώρα γένται τ' ἀβράβλα, τὰ βάζνε στὰ ταψιὰ καὶ τὰ λιάζνε, καὶ μεθαύριο τὰ κάμν-νε ρετσέλια. Τὰ πλάκια, τὰ παπάκια καὶ τὰ χι1νάρια ξετνάζdαι κι ἀρκεύνε νὰ τὰ πλοῦνε καὶ νὰ τὰ σφάζνε.

Η' ΑΥGΟΥΣΤΟΣ

Κι αὐτὸς εἶναι μήνας τσῆ δλειᾶς. Ἀρκεύνε νὰ σ-μαζώνται τ' ἁλώνια, κι ὅποιος ξαλωνίσ, κβανεῖ τ' ἄχερο τ μὲ τς καλαμωτές. Οἱ ζίζικ1 τὴν ἡμέρα καὶ οἱ γρύλ1 τ νύχτα ἀκόμα παίζνε τὸ σκοπό τς. Τὰ τσαούσια καὶ τὰ πρωϊμάδια ἀρκεύνε νὰ γένται, τὸ ἴδιο καὶ τὰ ζέρdελα, τὰ καϊσιὰ καὶ τὰ σῦκα, τὰ μκρὰ καὶ ξακουσμένα γιὰ τὴ γλύκα τς περδικόσκα, τὰ μεγάλα ματζανιά, καὶ τὰ τρανύτερα τὰ λόπια π γεῖναι σὰν ἀπίδια, καὶ τ' ἄλλα τὰ στρογ1λὰ μὲ τὸ μέλ1 στὸ σκισμένο πάτο τς. Οἱ σκάdες καὶ οἱ μελ1σσάdες, μὲ τὰ φαdαχτερὰ γαλάζια καὶ κίτρινα φτερά, οἱ ἀχελῶνες, οἱ λαγοί, οἱ ἀλεπές, τὰ

τσακάλια καὶ τ' ἄλλα τ' ἀγρίμια κατεβαίν-νε στ' ἀbέλια, καὶ οἱ ἀβτζῆdες βγαίν-νε καὶ τὰ σκοτῶν-νε. Ἀρκεύνε ν' ἀνοίγνε τὰ ραδίκια, τὰ μαυράκια, τὰ γαλάζια τὰ τσαλιὰ καὶ πλῆθος ἄλλα λουλούδια ξεθωριασμένα κι ὁ κόσμος ἀρκέβ νὰ συχνοπαγαίν στ' ἀbέλια. Τώρα βγάζνε τὰ σκόρδα, τὰ κρομμύδια καὶ τὰ λιάζνε. Ὕσταρα πλέχνε τὰ σκόρδα ἀπὸ 100 καὶ τὰ λένε πλεξούdες καὶ τὰ κρομμύδια τὰ δέν-νε μὲ τὸ σὰζ ἁρμαθιὲς καὶ τσὲ λένε χέρια. Βγάζνε τὰ ροβύθια, τ' φακή, τὰ λαθήρια, τὰ κ-κιά, τὰ κουπανίζνε, τὰ λιχνάνε στὸν ἀγέρα καὶ τὰ βάζνε στὸ κελλάρ γιὰ τὸ χι1μώνα.

Τσὶ πλειότερες φορὲς τὸν Αὔγουστο γένεται ζέστα ἴσαμε τς δεκαπέdε. Ἁμὰ κατὰ τὰ ἔβγα τ' Αὐγούστ, ἀπὸ καμμιὰ χρονιὰ κάμνει βροχὲς καὶ κρύο τσουχτερὸ μὲ κρυολογήματα κι ἀρρώστειες καὶ τότες λένε τ παροιμία: «Ἀπὸ Αὔγουστο χειμώνα».

Αὐτὸν τὸ μήνα βγάζνε καὶ τς χωριαν1κοὶ τσὶ μράδες στὸ μεζάτ, σὰ δὲ τζ ἔβγανανε τὸν Ἀλωνι1τή, καὶ τσὲ παραδίν-νε σ' ἐκείνονα π θὰ δώκ1 τὰ πλειότερα, τὸ Σιλυβρινὸ τὸ παναγύρ.

Στὰ παλιότερα τὰ χρόνια τσὶ πρῶτες ὀχτὼ μέρες τ' Αὐγούστ τς ἔλεγανε δρίματα. Τώρα δρίματα λογαριάζνε μόνε τσὶ τρεῖς πρῶτες μέρες, καὶ σ' αὐτές, δὲ bλέν-νε, δὲ λούγdαι καὶ δὲ baίν-νε στὸ ν1ρό, γιατὶ λένε κόβdαι τὰ ροῦχα καὶ κάμνει πανάδες τὸ πρόσωπό τς.

Αὐτὸν τὸ μῆνα διαλέζνε τὰ ξετναμένα τὰ πετνάρια καὶ τὰ καπονιάζνε. Γιὰ νὰ κάμς καπόνια καὶ νὰ ταιριάξνε, θέλ1 νὰ γεῖναι στ γιόμς τ φεgαριοῦ. Τότες γιομίζνε καὶ παχαίν-νε σὰ dα γρουνάκια. Ἅμα τὰ κάμς στ σώσ τ φεgαριοῦ, σώνται καὶ δὲ bροκόβνε.

1. Πρωταυγουστιά. Σήμερα ὁ παπὰς διαβάζ ἁγιασμὸ στν ἐκκλησιά. Κάθε χωριανὸς φέρνει ἕνα κάπ γιομᾶτο νερό, γιὰ bακ-ήρ, γιὰ μαστραπά, γιὰ κανάτα, γιὰ ποτήρ, καὶ τ' ἀραδιάζνε bροστὰ στὰ δμόθυρα τοῦ ἱεροῦ. Ἅμα ξεδιαβάσ ὁ παπὰς τὸν ἁγιασμό, πέρνει ὁ καθανεὶς τὸ κάπ τ καὶ ὕσταρα παγαίν1 στ' ἀbέλια τ καὶ τ' ἁγιάζ, διαλέζ κι' ἀπὸ κανὰ πρωϊμάδ γινωμένο γιὰ κανὰ τσαοὺς καὶ τὰ φέρνει στὸ σπίτ τ.

Ἀπὸ σήμερα ἴσαμε τς 15 εἶναι ἡ νηστεία τ' Δεκαπεταύγουστου, καὶ τνε πιάν-νε γοῦλος ὁ κόσμος γιατὶ εἶναι γιὰ τν ὑγειά τς. Δὲ dρῶνε κρηάτα καὶ γαλατερά, καὶ τὰ γάλατα τὰ κάμν-νε τυριὰ καὶ τὰ γιομίζνε στὰ τλούμια γιὰ τὸ χι1μῶνα. Τ Πασκαλιὰ ὅdε σφάζνε τὰ κατσκάκια, κρατοῦνε τὰ τλούμια, τ' ἁλατίζνε, τὰ ξεραίν-νε στὸν ἥλιο καὶ τώρα τὰ κουρεύνε, δέν-νε τσὶ τρύπες π γήdανε τὰ ποδάρια καὶ ἡ ὀρά, τὰ πλέν-νε καλὰ καλά, γι1ρίζνε τσὶ τρίχες ἀπὸ μέσα, καὶ τὰ γιομίζνε τρὶ ἀπὸ τὸ λαιμό, βάζνε καὶ ἅρμη μέσα, τὰ δέν-νε καὶ τὰ βάζνε στ ράφ νὰ στεγνώξνε γιὰ τὸ χι1μώνα.

Ἀκόμα ἀπ' τὰ γάλατα, τώρα π νηστεύνε κάμν-νε χι1μωνιάτκα. Βάζνε αὐγά, γάλα κι ἁλεύρι, τὰ ζμών-νε, τ' ἀνοιοῦνε φύλλα, τ' ἀφήν-νε καὶ στεγνών-νε καbόσο, ὕσταρα τὰ κόβνε μακριὲς λουρίdες, ἴσαμε δυὸ dάχλα φαρdιές, καὶ τὰ ματακόφτνε μὲ τὸ μαχαίρ, ἴσαμε

SISMANOGLIO MEGARO

μσὸ δάχλο φαρδιά, τ' ἁπλών-νε στὸν ἥλιο καὶ ξεραίνται, τὰ γιομίζνε στὸ πθάρ καὶ τὰ κρύβνε νὰ τὰ φάνε τὸ χιμώνα. Αὐτὰ τὰ λένε «γιφκάδες» καὶ γιὰ τὰ βράζνε μὲ τὸ νερὸ καὶ τὰ ζεματάνε μέ τὸ βούτρο γιὰ τὰ βράζνε μὲ τὸ κρηατοζούμ καὶ τὰ τρώνε.

Ἀκόμα κάμν-νε καὶ κουσκούς, ποὺ μοιάζ σὰ γόλιαδρος. Πέρνε ἀλεύρι, τὸ βάζνε μέσα σὲ μιὰ σκαφίδα, στὴ μιὰν ἄκρη, ἔχνε καὶ γάλα μ' αὐγὰ ἀνακατωμένο σ' ἕνα τέτζερ. Βάζνε bρστὰ τ μαγιά, μιὰ φούχτα περσνὸ κουσκούς, τνε περεχύν-νε ἕνα φιλτζάνι, γάλα, ρίχν-νε καὶ μιὰ φούχτα ἀλεύρι ἀπὸ πάν κι' ἀρκεύνε νὰ τὸ γιρίζνε γούλο ἀπ' τό'να μέρος καὶ νὰ τὸ τρίβνε κιόλας λαφρυά. Ἐκεῖνο φτουρίζ καὶ γένεται πολὺ τὸ βάζνε στὸ κόσκινο, τὸ κοσκινίζνε νὰ πέσ τὸ ψλὸ μέσα στὴ σκαφίδα, κι' ὅσο ἀπομήκι στὸ κόσκινο, τ' ἁπλών-νε σ' ἕνα παστρικὸ σεδόνι νὰ στεγνώξ. Ἔτς ἔτς τὸ κάμν-νε γοῦλο, κι' ἅμα στεγνώξ καλὰ τὸ βάζνε στὸ πθάρ γιὰ σὲ κανὰ dουρβὰ καὶ τὸ κρεμάνε στὸ καρφί, γιὰ νὰ μὴ τὸ μουρdαρέψνε τὰ ποδίκια.

Αὐτὴν τ' σαρακοστὴ τρῶνε ἐλιὲς καὶ νερόβρασστα φαγιά, δίχως λάδ καὶ σταφλάκια, σῦκα, κι ἀβράβλα.

Ἀκόμα κάμν-νε καὶ τραχανό. Ἄλλι τονε κάμν-νε μὲ ξύγαλο κι ἀλεύρι, ἄλλι μὲ γάλα ἀλεύρι καὶ προζύμ, κι ἀπό κανεὶς τονε κάμνει μὲ δομάτα. Τονε ζμών-νε, κόφτνε τὸ ζμάρ μὲ τὸ χέρ κομματάκια, τ' ἀφήν-νε στὸν ἥλιο νὰ ψαχναδιάσνε κομμά, ἴσαμε π νὰ μὴ ζμαριάζνε, ὕσταρα τὰ τρίβνε καλὰ καλὰ ἀπὰ στὸ κόσκινο νὰ περάσ-νε, καὶ ὕσταρα τὰ κοσκινίζνε. Τὸ ψλὸ π θὰ περάσ ἀπ' τὸ κόσκινο, τ' ἁπλών-νε νὰ στεγνώξ χώρια καὶ τὸ λένε τραχανό, κι ὅσο δὲ bερνάϊ ἀπ' τὸ κόσκινο, τς χοdράδες, τσὲ λένε τριφτή, καὶ τὸ τρώνε χώρια.

Τσὶ πρῶτες δώδεκα μέρες τ' Αὐγούστ τσὲ λένε μερομήνια. Τσὲ κιτάζνε πολὺ αὐτὲς τς μέρες, γιατὶ κάθε μιὰ εἶναι κι ἕνας μήνας, ὅποιος θέλι νὰ ξέρ τί καιρὸ θὰ κάμ γοῦλ τὸ χρόνο κιτάζ τὰ μερομήνια. Ἂν εἶναι νὰ ποῦμε τ bρώτ μέρα τὸ πουρνὸ συννεφιά, οἱ πρῶτες μέρες τ Γεννάρ θὰ εἶναι σκοτνές, ἂν ὕσταρα βρέξ κατὰ τὸ μεσ-μέρ, γιὰ τὸ βράδ, γιὰ πάει καλὸς καιρός, ἔτς θὰ εἶναι κι ἐκεῖνος ὁ μήνας στ μέσ καὶ στ σώσ τ. Μὰ γοῦλι δὲ δοξάζνε τὰ μερομήνια τὸ ἴδιο. Ἄλλι λογαριάζνε τ bρώτ μέρα γιὰ τὸ Γενάρ, τ δεύτερ γιὰ τὸ Φλεβάρ, ἄλλι πάλε ὀξωπίσ, τ bρώτ τοῦ Χστοῦ τ'δεύτερ τὸν Ἀϊαdριὸς κλπ. Ἀκόμα καὶ γιὰ τὸ gαιρὸ δὲ τὰ κιτάζνε τὰ μερομήνια γοῦλι τὸ ἕνα. Εἶναι καὶ π λένε ὁ καλὸς καιρὸς στὰ μερομήνια φανερώνι κακὸ κι ὁ κακὸς καλὸ γιὰ τς μῆνι. Ἄλλι πάλε κιτάζνε τς

δώδεκα ὧρες τς Πρωταυγουστιᾶς καὶ κάθε ὥρα τνε λογαριάζνε ἕνα μῆνα.

6. Τ' Ἁϊ Σ ω τ ῆ ρ ο ς. Μεγάλι γιορτή. Ἔχνε ὀνομασία,ὁ Σωτήρς, ὁ Σωτράκις, ἡ Σωτρὼ καὶ ἡ Σωτηρή.

Σήμερα γένεται παναγύρ στς Γιαλούς.

Ὅποιος ἔχι πρώϊμα σταφύλια, μαζώνι σήμερα, τὰ φέρνει στν ἐκκλησιά, τὰ διαβάζ ὁ παπὰς καὶ ὕσταρα τὰ μράζνε.

15 Τς Π α ν α γ ί α ς (Τὸ Δεκαπεταύγουστο). Μεγάλι γιορτή.

Ἔχι ὀνομασία ἡ Παναγιώτα, ἡ Παναγιωτή, ὁ Παναγιώτ-ς, ὁ Παναγιωτάκις, ὁ Πανανής, ἡ Δέσποινα, ἡ Δεσποινιώ, ἡ Δέσπω, ἡ Μαρία, ἡ Μαργώ, ἡ Μαριωρὴ καὶ ἡ Μαριωρώ.

Σήμερα γένεται παναγύρ στὸ Γαρδά, καὶ βαστάει ἴσαμε τὰ ἐννιάμερα τς Παναγίας. Ἐκεῖ εἶναι μιὰ μεγάλι πέτρα, τρύπια τσ μέσ, ποὺ τνε λένε Ζλόπετρα κι ὁ κόσμος ποὺ παγαίνι στὸ Γαρδὰ περνάει ἀπὸ τὴ τρύπα ἐκείνινα γιὰ νὰ τσὲ πιάσ ἡ χάρ. Ἀπό καμμιὰ βολὰ λαχαίνι ἀπό κανεὶς χοdρὸς καὶ τονε σφίgι ἡ πέτρα καὶ δέ bορ νὰ βγῆ, καὶ ὕσταρα ἐκεῖνι π γεῖναι μαζὶ τ, ἄλλι τονε τραβάνε ἀπ' τὰ χέρια μὲ τὰ χέρια τς, ἄλλι τονε σκουdάνε ἀπ' τὰ ποδάρια μὲ τὰ ποδάρια τς καὶ τάζνε στ Παναγία καὶ τὸν ἀφήνι ἡ χάρ καὶ βγαίνι.

Τώρα καὶ ἴσαμε τ σώσ τ' Αὐγούστ, πολὺ τρῶνε τὰ ἁρμυρὰ τὰ ψάρια, κολιοί, κολιαρούδια καὶ σαρδέλλες, Γιὰ τ' αὐτὸ λένε: Κάθε πράμα στὸ gαιρό τ, κι ὁ κολιὸς τὸν Αὔγουστο.

Σήμερα φεύγνε οἱ λελέgι καὶ πάνε νὰ ξεχιμωνιάσ-νε ἀλλοῦ.

23. Τ ὰ ἐ ν ν ι ά μ ε ρ α τ ς Π α ν α γ ί α ς. Σήμερα γένεται παναγύρ στὰ Δεμοκράνια.

29. Τ' Ἁ η Γ ι ά ν ι τ' ἀ π ο κ ε φ α λ ι σ τ ή. Σήμερα δὲ τρῶνε μαῦρο σταφύλι.

Θ' ΣΤΑΥΡΟΣ

Αὐτὸν τὸ μήνα τονε λένε Σταυρό. Σώνται πιὰ τ' ἁλώνια καὶ οἱ ὀξω οἱ δλειές, κι ἀρκεύνε νὰ γλυκαίν-νε στὰ καλὰ τὰ σταφύλια τὰ περατνά. Ἀρκεύνε νἄρκdαι οἱ σταφλάδες π' ἀγοράζνε τ' ἀβέλια καὶ κβανιοῦνε τὰ σταφύλια στ Πόλι. Ἀπ' τ' ἀπάν τὰ χωριά, τὸ Κλαλή, τ' Ἄγαλανι, τὸ Τσιφλίκιο, τὴ Στράντζα, ἀρκεύνε νἄρκdαι οἱ καρβουνάδες μὲ τ' ἁμάξια τς φορτωμένα κάρβουνα. Ἀπολυοῦνε τὰ βόδια τς ἀπ'κάτ στό τσνάρ, πλιοῦνε τὰ κάρβουνα κι ἀγοράζνε στάρ ἢ σταφύλια καὶ τὰ παγαίν-νε στὰ χωριά τς. Ἄλλι πάλε ἔρκdαι μὲ τς καμήλες, gλὰν-gλὰν ἀραδιασμένες γραμμή, μὲ τὸ γαϊdουράκι ἀπὸ

bρ›στά, καὶ πᾳγαίν-νε καὶ γονατίζνε στὸ Στοῦbο, στὸ μεϊδάνι. Τὰ πᾳιδιὰ μαζώνται νὰ διοῦνε τς καμῆλες καὶ τραββάνε:

—Καμήλα κασιδιάρα
ποὺ κατρεῖς τὰ μῆλα,
δὸς κι ἐμένα ἕνα.
—Εἶναι κατρουμένα.

καὶ τὸ ἄλλο:

—'Αγαπᾶς τὰ σῦκα μῆλα;
—'Αγαπᾶς καὶ τὴν καμήλα;
—'Αγαπᾶς καὶ τὸ παιδί της;
—Τότες πιέ καὶ τὴν πορδή της

καὶ τὸ ἀδιάτροπο:

'Ο ψύλλος ἐγονάτισε καμήλα νὰ ψειρίση,
κι ὁ καμηλάρης πρόσταξε νὰ μὴ τὴν ζορλαdίση.

'Ακόμα ὑστερώτερα, κατὰ τὰ ἔβγα τ μηνοῦ, ἔρκdαι οἱ πνακάδες μὲ τὰ πήλι̯να τὰ πράσ-να τὰ πνάκια, πνάκες, τετζερέδες, καβουρdιστήρια, κοῦπες, κανάτες, gαβάτες, καυκιά, τὰ στολίζνε ἀπ' κάτ' στὸ Τσνὰρ καὶ οἱ γι̯ναῖκες τ' ἀγοράζνε μὲ τὸ στάρ. "Ερκdαι καὶ οἱ κεραμάρbες καὶ φέρν-νε κεραμύdια ἀπ' τὴ Χώρα. "Ερκdαι καὶ οἱ bακ-ηρτζῆbες μὲ λογῆς κοπῆς bακ-ηρκά, καζάνια, bακ-ῆρες, bακ-ήρια, bακράκια, ταψιά, σ-νιά, τετζερέδες, σαχάνια, λεκάνες καὶ ibρίκια. 'Ο ἕνας φεύγει ὁ ἄλλος ἔρκεται. Κάbε μέρα ἀπ' κάτ' στὸ Τσνὰρ τὰ πράγματα τς σεργί. Φέρν-νε καὶ πατάτες ἀπ' τὰ χωριά τ Τσεκμετζέ.

8. Τς Παναγίας τσῆ Σλυβρινῆς. Μεγάλι γιορτή. Παναγύρ στ Σηλυβριά. Σήμερα ξεστχίζνε τὰ τσιράκια. Πέρν-νε κι' ἕνα κάρτο χώρια ἀπ' τὸ χάκι τς καὶ παγαίννε στὸ παναγύρ. "Οποιος ἔχι τάμα στ Παναγία θὰ τὸ πάι σήμερα. 'Εκεῖ μαζώνται κόσμος καὶ κακὸ ἀπὸ γοῦλα τὰ χωριὰ τὰ δκά μας, κι ἀπ' τὰ Γανόχωρα κι ἀπὸ τ Πόλι̯ ἀκόμα. "Οποια ἔχι ἀρρωστιάρκα παιδιὰ τὰ παγαίνι̯ καὶ τὰ πλεῖ στ Παναγία. 'Ο καdλανάφτς τὰ περνάϊ ἕνα σύρμα στὸ λαιμό τς καὶ φωνάζ «ὁ σκλάβος τς Παναγίας». Αὐτὸ τὸ φοροῦνε ὣς τὸ χρόνο, καὶ γιατρεύdαι, καὶ ὕσταρα ἀπὸ χρόν ξαναπαγαίν-νε πλερών-νε κανὰ μετζίτ κι ὅ,τ ἄλλο τάμα ἔχνε. Εἶναι καὶ ποὺ παγαίν-νε γιὰ νὰ σιργιανίσ-νε καὶ νὰ ψνίσ-νε.

9. Τς 'Αγιᾶς "Αννας. Λαφρογιόρτ. "Εχν ὀνομασία ὁ Γιακουμής, ἡ "Αννα, ἡ 'Αννίκα, ἡ 'Αννιὼ καὶ ἡ 'Αννίτσα.

14. Τοῦ Σταυροῦ. Μεγάλι γιορτή. "Εχι ὀνομασία ὁ Σταῦρος, ὁ Σταύρακος, ὁ Σταυράκις, ἡ Σταυρινὴ καὶ ἡ Σταυ-

ρούλα. Σήμερα μράζ ὁ παπὰς βασιλικὸ στν ἐκκλησιὰ κι' ὕσταρα στὰ σπίτια πῶχνε τὰ μεγάλα κορίτσια. Γιατὶ λένε πὼς ὅdε πῆγε ἡ 'Αγία 'Ελέν̯ τσ Γερουσαλὴμ νὰ γι̯ρέψ τὸ Σταυρὸ τοῦ Χστοῦ, ὅποιονα καὶ νὰ ρώτ-σε κανεὶς δὲν ἤξεριε ποῦ ἤdανε. 'Απ' τὰ πολλὰ ἕνας γέρος εἶπε πγ εἶχε ἀκουστὰ πὼς ὁ Σταυρὸς ἤdανε παραχωμένος σ' ἕνα μέρος ποὺ πάdα φύτρωνε βασιλι̯κό. Πήγανε τότες καὶ ηὔρανε τὸ μέρος ὅπως τσὲ εἶπε σκεπασμένο μὲ βασιλι̯κό. Σκάφτνε καὶ βρίσκνε τρεῖς σταυροί, ἅμα dὲ bοργανε νὰ καταλάβνε ποιὸς ἤdανε τοῦ Χστοῦ. Κατὰ λαχοῦ νὰ περάσ ἕνα λείψανο ἀπὸ κεῖ. Βάζνε τὸν ἕνα τὸ σταυρὸ ἀπάν στὸ κιβούρ, τίποτα, βάζνε τὸν ἄλλονα, τίποτα, σὰν ἔβανανε καὶ τοῦ Χστοῦ τὸ Σταυρό, σκώθκε ὁ πεθαμένος στὰ περdέν. Τότες κατάλαβανε πὼς αὐτὸς εἶναι ὁ Σταυρὸς τοῦ Χστοῦ, τονε πήρανε καὶ τονε πήγανε στν ἐκκλησιὰ τς 'Ανάστασης. "Υσταρα τὸν ἔκοψανε μὲ τὸ πριόν̯ τέσσερα κομμάτια καὶ πήρανε ἀπὸ ἕνα τὰ τέσσερα πατριαρχεῖα. Τὰ πριονίdια τ' ἀνακάτωσανε μὲ τὸ μάλαμα πῦκοψανε τὰ κωνσταντινιάτκα τὰ φλουριά, γι αὐτὸ κι ἐκεῖνα ἔχνε τν ἴdια τ χάρ, σὰ τὸ τίμιο ξύλο. "Οποιος ἔχι ἀπάν τ ἀπ αὐτὸ κουρσοὺμ dὲ dονε περνάϊ, κι ἅμα τὸ βάν̯ στὸ ζμὰρ ἀνεβαίν̯ χωρὶς προζύμ. 'Απὸ κεῖνο καταλαβαίνεται σὰν εἶναι ἀληχνὸ τὸ τιμιόξλο καὶ τὸ κωνσταντινιάτκο τὸ φλουρί. Σήμερα φεύγουν τὰ χελιdόνια, ἀφοῦ πρῶτα τραbδήσ-νε τ bαλιὰ τ φωλιά τς.

Ι') Α·Ι· ΔΗΜΗΤΡΙΑΤΣ

Αὐτὸ τὸ μήνα τονε λένε 'Αϊdημητριάτ ἀπ' τὸν "Αηdημήτρη, ποὺ εἶναι ἡ πιὸ μεγάλ̯ τ γιορτή.

Στὰ ἔbα τ μήνα σώνται τ' ἀbέλια κι ἀρκέb ὁ τρύγος, ὁ μοῦστος, τὰ ρετσέλια, τὰ πεκμέζια. Αὐτὲς τς μέρες κατασκοτώνται στὴ δλειά. «Θέρος τρύγος πέλεμος». Τρυγάνε καὶ τὰ καρύdια καὶ τὰ μύgdαλα.

Μὲ τὴ bρώτ τὴ βροχὴ ἀρκεύνε οἱ ψυχρίτσες καὶ τὰ ἀλετρίσματα. "Οdας βρέξ πρώϊμα κατὰ τὰ ἔbα τοῦ Σταυροῦ, bοζαρίζνε μάνε μάνε καὶ σπέρ-νε τὰ λι̯νάρια καὶ τὰ κ-κιά. Σώνται πιὰ οἱ σάλτσες καὶ τὰ καπνὰ καὶ τὰ κβανοῦνε στὸ χωριό. "Οποιοι ἔχνε μεγάλετρα κάμν-νε νιάματα χι̯μωνιάτκα. Ζεῦνε πεdέξ ζευγάρια βόdια, γιὰ βουβάλια κι ἀλετρίζνε καὶ τὸ βράd ἀφήν-νε τ' ἀλέτρι στὸ χωράφ γιὰ νὰ μὴ κβανιοῦνε τόσο βάρος· μόνο τὸ γυνὶ πέρν-νε στὸ χωριὸ κι' ἅμα σωθῇ τὸ νιάμα, τότες φέρν-νε καὶ τὸ μεγάλετρο. Τρυγάνε καὶ τὰ σοῦρbα καὶ τραβιοῦdαι πιὰ οἱ bεχτσήdες ἀπ' τ' ἀbέλια. Τὰ παιdιὰ παγαίννε στ' ἀbέλια καὶ μαζών-νε τὰ τσαbρούdια.

'Ανοιοῦνε τ' ἀστράκια καὶ τ' ἀϊdημητριάτκα.

Οἱ γι̯ναῖκες πέρν-νε τὸ μοῦστο τονε κόφτνε μὲ τὸ ἀσπρόχωμα,

SISMANOGLIO MECARD

ὕσταρα τονε στραγιοῦνε τονε βράζνε στσὶ ταβάδες, τονε κάμν-νε πεκμέζ, ὕσταρα βάζνε μέσα τὰ λιασμένα τ' ἀβράβλα, τὰ σῦκα, τὰ κυδώνια καὶ τὰ κάμνε ρετσέλια. 'Ακόμα βράζνε καὶ ματζάνες μὲ τὸ πεκμέζ, γιὰ κολοκύθια balkabάκια, ἀφοῦ τὰ βάν-νε πρῶτα στὸν ἀσβέστη νὰ σφίξνε. 'Ακόμα κάμν-νε καὶ λαρδὲν μὲ μοῦστο ἄκοπο· καὶ τὸ τρῶνε τὸ καλοκαίρ ἀνακατωμένο μὲ τὸ νερό, γιὰ δροσιστικό.

'Απὸ καμμιὰ χρονιὰ ἀργεῖ νὰ βρέξ καὶ τότες ἀνακάζδαι τ νύχτα νὰ κάμνε τ τζαμάλα. Καρφών-νε τέσσερα χοdρούτσκα ξύλα, σὰ τσερτσεβέ, κι ἀπὸ πὰν τρία βεργιά, τὸ μεστ-νὸ ἀψλότερο ἀπ' τ' ἀκρινά, καὶ τὸ σκεπάνε μὲ μιὰ παλιὰ βρανιά, νὰ φαίνεται σὰ καμήλα μὲ καbούρα. "Υσταρα πέρν-νε μιὰ κοκκάλα, τνε περνάνε σ' ἕνα κοdάρ, δέν-νε καὶ γιὰ τὸν ἀπ' κάτ τὸ τζεγνὲ ἕνα σανίδ, κρεμάνε καὶ κδούνια bόλικα στ μέσ τ τσερτζεβέ. "Ενας πέρνει τὸ πίσω μέρος στς νῶμ τ κ' ἕνας ἄλλος τὸ bροστνὸ καὶ βαστάϊ καὶ τὸ κοdάρ μὲ τ gοκκάλα. "Ενας ἄλλος γένεται «χανούμσα», ἕνας «καμπούρς» κι ἕνας «γιατρός». Μαζώνται κι ἄλλι, ὅσ' θέλνε καὶ πέρνε τ' τζαμάλα καὶ τνε γιρίζνε μέσ στὸ χωριό. "Αμα ἔρτνε bροστὰ στὸ σπίτ ποὺ ἔχνε καμμιὰ φιλινάδα, ψοφάνε τ τζαμάλα, δηλαδὴ τν ἀφήν-νε καταγῆς. 'Η χανούμσα τότες ἀρκέβ νὰ φωνάζ στὸ καbούρ καὶ νά τονε ζαμακώνι μὲ μιὰ σόπα καὶ νὰ τσρίζ: «Μαλιμὶ ἱστέριμ, κερατὰ καμπούρ». (Τὸ πρᾶμα μου θέλω). 'Ο καbούρς δὲ bονεῖ, γιατὶ ἡ καbούρα τ εἶναι παραγιομισμένι μὲ προβιὲς καὶ λινάτσα, καὶ λέει στ χανούμσα γιὰ νά τνε παρηγορήσ: «Σαβατζάκ, χανούμ, σαβατζάκ». (Θὰ περάσ κερά). Τότες φωνάζνε τὸ «γιατρὸ» νὰ διῆ τί ἔπαθε ἡ τζαμάλα καὶ ψόφσε. 'Ο γιατρός, κατὰ τὸ μέρος λέει καὶ γιατρικό. Σὰν εἶναι bροστὰ στὸ σπίτ κανιnοῦ ποὺ ἔχι πρόβατα, λέι: «Θέλι μιὰ ὀκὰ τρί νὰ γένι καλά». "Υσταρα βαροῦνε τ bόρτα τ καὶ γιρεῦνε τὸ γιατρικό, τὸ πέρν-νε, σκών-νε τ τζαμάλα καὶ παγαίν-νε σ' ἄλλο σπίτ καὶ τνε ψοφάνε. Πάλε ἡ χανούμσα δέρνει τὸ καbούρ καὶ τσρίζ, ἐκεῖνος φωνάζ τὸ γιατρὸ κι ὁ γιατρὸς λέει «Θέλι ἕνα ζεστὸ ψωμί», γιὰ «ἕνα bκάλι πεκμέζ» γιὰ «ἕνα χιλιάρκο κρασὶ» κατὰ τὸ τί ἔχνε σ' ἐκεῖνο τὸ σπίτ. "Υσταρα πάλε ὁ καbούρς φωνάζ «"Ες μαλίμ ἔς» καὶ σκώνται καὶ πάνε ἀλλοῦ. "Ολω πολὺ βαστάει ὁ ψόφος τς τζαμάλας ἀπ' κάτ στὰ παραθύρια ἐκινῆς ποὺ κbανιέται κανείνας τς πορέας, γιὰ νὰ βγῆ τὸ κορίτς νὰ τσὲ κρίνι καὶ νὰ τσὲ δώκι κανὰ τίποτα νὰ φάνε, γιὰ μοστολαbάδα, γιὰ λιασμένα σῦκα, γιὰ πίττα. 'Απ αὐτὸ ἀπόμκε ἡ παροιμία καὶ λένε «Στν αὐλὴ τ ψοφάνε τ τζαμάλα».

'Απὸ καμμιὰ φορὰ τνὲ παγαίν-νε καὶ στ' 'Αlbασάνι καὶ τνε γιρίζνε, καὶ τνε τραβδάνε:

Didil-didil τζάμαλι

τῆς τζαμάλας τὸ παιδὶ
ἔβγανε κακὸ στ' αὐτὶ
καὶ κασίδα στὴ gορφή.

26. Τ' 'Α ϊ δ η μ η τ ρ ι ο ῦ. Μεγάλι γιορτή. Σήμερα γιορτάζ γοῦλος ὁ κόσμος. 'Αρκεύνε οἱ χαρὲς καὶ οἱ ἀρβῶνες. 'Ονομασία ἔχι ὁ Δημήτρης, ὁ Δημτρός, ὁ Δημτράκις, ὁ Δημτρούλις, ὁ Μῆτσος, ἡ Δημτροῦ καὶ ἡ Δημτρούλα.

27. Τ' 'Α ϊ ν έ σ τ ο ρ α. Λαφρογιόρτ. Γιορτὰζ ὁ Νέστωρς.

Οἱ γιναῖκες ἀρκεύνε νὰ λαναρίζνε τὰ μαλλιά, στρίφτνε τὰ κροκίδια καὶ πλέχνε τσράπες γιὰ τς ἄdροι. Στρίφτνε καὶ ψλὸ μαλλὶ καὶ τὸ διάζδαι μὲ τὸ κλουβὶ γιὰ μὲ τὴ διάστρα καὶ φαίν-νε ποδοπάνια, σερβέτες, ζνάρια, μεσόφστες, σαγιάκια κι ἀbάδες. 'Ακόμα ἀρκεύνε νὰ φαίν-νε καὶ bαbακερὰ πανιά. Μαζαλιάζνε τὸ στημόνι μὲ σαποῦνι κι ἀλεύρι μέσ στὸ ζεστὸ νερό. "Υσταρα τὰ στεγνών-νε, τὸ ρίχν-νε στν ἀνέμ τὸ καλαμιάζνε, τὸ διάζδαι, τὸ περνάνε στὰ μτάρια, στὸ χτένι, τὸ ζεύνε στὸν ἀργαλειό, καὶ τὸ φαίν-νε.

ΙΑ' Α·Ι·ΑDΡΙΑΣ

Αὐτὸ τὸ μήνα ὁ κόσμος σπέρνει ὅσα χωράφια ἀπόμκανε ἄσπαρτα, προτοῦ ν' ἀρκέψνε οἱ παγωνιὲς καὶ τὰ χιόνια. 'Απὸ καμμιὰ bολά στὸ ἔβγα τοῦ μήνα κάμνει μεγάλο τφάνι, κι ἄλλες πάλε bολὲς χιονίζ ἀπ' τς δέκα κι ὕσταρα. Γι αὐτὸ λένε τς παροιμίες: «'Ο 'Αϊ-Μηνὰς τὸ μήνισε, κι ὁ Φίλιππας τὸ καρτερεῖ», καὶ «Στσὶ τριάda 'Αϊαdριάς, ἀdριεύετ ὁ βοριάς».

"Αμα ἀρκέψνε τά χιόνια, κόβdαι οἱ δλειὲς στὰ χωράφια. Οἱ γιναῖκες ἀρκεύνε νὰ bαλών-νε τὰ χιμωνιάτκα ροῦχα, νὰ bασλαdίζνε τὰ τσράπια, καὶ τὰ παιδιὰ νὰ παγαίν-νε στὸ σκολειὸ μὲ τὸ μαμκάκι στὸ κεφάλι, καὶ τὸ ψωμὶ στὸ καλαθάκι.

Γοῦλο τὸ Σαραdάμερο σπέρν-νε bέdρα, γιατὶ τώρα πιάν-νε.

Οἱ γριὲς ἀρκεύνε νὰ στρίφτνε μαλλιὰ καὶ νὰ κάμν-νε ρόκα. "Αμα γιομίσ τ' ἀbράχτ, τὸ γλυοῦνε στὸ γλυτήρ, π γεῖναι ἕνα ξύλο τσαταλωτὸ ἀπ' τὴ μιὰ μεριά, καὶ στν ἄλλινα ἔχι μιὰ τρύπα, ποὺ μέσα περνάνε ἕνα καρφί. Τὸ γλυτὴρ ἔχ μάκρος ἕνα πχόπλο. Σὰ γλίσ-νε τὸ μαλλὶ κι ὕσταρα μετράνε τς κλωστὲς καὶ τσὲ χωρίζνε σὲ πάσματα, ἀπὸ πενήdα ἴσαμε πενήdα πέdε ζευγάρια, κι ἅμα γέν-νε τὰ πάσματα ὀχτώ, τὰ λένε ἕνα μσοπήχι, τὸ bτάνε μέσ στὸ νερὸ νὰ bραχοῦνε καλὰ καλά, τ' ἀφήν-νε νὰ στεγνώξνε, κι ὕσταρα bγάζνε τὸ μσοπήχι ἀπ' τὸ γλυτὴρ καὶ τὸ μαζών-νε κbὰρ στὰ χέρια γιὰ στν ἀνέμ.

1. Τ' "Α ϊ 'Α ν ά ρ γ υ ρ. Λαφρογιόρτ. Γιορτάζ ὁ 'Αργύρς καὶ ἡ 'Αργυρή.

SISMANOGLIO MEGARO

8. Τ ῶ ν Τ α ξ ι α ρ χ ῶ. Λαφρογιόρτ. Γιορτάζ ὁ Μχάλς, ὁ Μχαλιός, ὁ Μχαλάκις, ὁ Μούχαλος, ὁ Γαβριηλάκις κι ὁ Ἀξιώτ-ς. Τὸ Μιχαήλ τονε γιορτάζνε γιατὶ πέρνει τσὶ ψχές.

11. Τ' Ἁ ϊ Μ η ν ᾶ. Λαφρογιόρτ. Γιορτάζ ὁ Μνάς.

Αὐτὸς ὁ Ἅγιος κινηγάϊ τσὶ κλέβδες, καὶ βρίσκι τὰ χαμένα. Ἀπὸ σήμερα σφίγι τὸ κρύο καὶ μρίζ χιόνι.

13. Τ' Ἁ ϊ Γ ι ά ν ν ι τ' Χ σ ο σ τ ό μ. Λαφρογιόρτ. Γιορτάζ ὁ Χσόστομος.

14. Τ' Ἁ ϊ Φ ι λ ί π. Λαφρογιόρτ. Γιορτάζ ὁ Φίλιππας, ὁ Φιλιπάκις, ἡ Φιλίππα κι ἡ Φιλιππίτσα. Σήμερα σὰ χιονίσ, ἴσαμε τὸ Μάρτ δὲ λυών-νε τὰ χιόνια. Ἀπ' αὔριο ἀοκέβ τὸ Σαραδάμερο.

18. Τ' Ἁ ϊ Π λ α τ ά ν. Ὅ,τ καιρὸ κάμ σήμερα, τέτοιος θὰ πάϊ ὁ καιρὸς γούλ τὸ Σαραδάμερο.

21. Τ ς Π α ν α γ ί α ς σ τ ῆ μ σ ο σ π ο ρ ί τ - σ α ς. Τνε λένε ἔτς γιατὶ ἀπάν κάτ ἔχνε τὰ μσὰ τὰ σπαρτὰ σπαρμένα ὡς τὰ τώρα.

25. Τ ς Ἁ γ ι α Κ α τ ε ρ ί ν ι ς. Λαφρογιότ. Γιορτάζ ἡ Κατερίνα, ἡ Κατίνκω, ἡ Κατίνα, ἡ Κατνιώ, ἡ Κατερνιώ, καὶ ἡ Ἐρινιώ.

30. Τ' Ἁ ϊ Ἀ δ ρ ι ό ς. Μεγάλι γιορτή. Ἔχν ὀνομασία ὁ Ἀdρέας, ὁ Ἀdριάς, ὁ Ἀdρόνικος καὶ ἡ Ἀdρονίκι. Ἀπὸ σήμερα πλακών-νε τὰ πολλὰ τὰ χιόνια, π γιομίζνε οἱ πόρτες καὶ ὁ κόσμος ἀναγκάζδαι νὰ βαινοβγαίν-νε ἀπ' τὰ παραθύρια, ἴσαμε ν' ἀνοίξνε δρόμο μὲ τὰ φκιάρια Ἀρκεῦνε νὰ βάζνε κρασὶ στς καδῆλες γιατὶ τὸ νερὸ πιὰ παγώνι, βγαίνι τὸ φτυρὶ ἀπὸ πάν καὶ σβήνι ἡ καδήλα.

ΙΒ' ΠΑΧΝΙΣΤΗΣ

Αὐτὸν τὸ μήνα τονε λένε Πχνιστή, γιατὶ δέν-νε πιὰ τὰ βόδια καὶ τ' ἀγελάδια στὸ παχνί, καὶ δὲ δὰ βγάζ-νε ὄξω νὰ βοσκίσ-νε ἴσα μὲ π νάνοίξ ὁ καιρός. Τονε λένε καὶ Χστό, ἀπ' τ γιορτὴ τοῦ Χστοῦ.

Ἀρκέβ πιὰ ὁ καθεαυτοῦ χιμώνας, μὲ τὰ τσουχτερὰ τὰ κρύα, τὰ καβάδκα χιόνια, τὰ κρυώματα, τς κόκκινες μύτες, τὰ σκασμένα χέρια καὶ τς παγωμένι δρόμ, ποὺ μιάζνε σὰ νὰ τς ἔστρωσε κανεὶς γιαλί.

4. Τς Ἁ ϊ α Β α ρ β ά ρ α ς. Μεγάλι γιορτή. Ἔχι ὀνομασία ἡ Βαρβάρα.

Ἡ Ἁ ϊα Βαρβάρα φλάι τὸ gόσμο ἀπ' τν εὐλογιά. Σήμερα βράζνε κουπανισμένο στάρ μὲ ζάχαρ καὶ σταπίδες, σὰ τσορβά, τὸ κενών-νε στς κοῦπες, τὸ πισπιλών-νε μὲ κουπανισμένα καρύδια καὶ τὸ τρῶνε. Αὐτὸ τὸ λένε βαρβάρα, καὶ γοῦλι πᾶχνε παιδιά, θὰ τὸ κάμνε καὶ θὰ μράσ-νε στσὶ δκοὶ καὶ στς φίλι.

5. Τ' Ἁ η Σ ά β β α. Λαφρογιόρτ. Γιορτὰζ ὁ Σάββας.

6. Τ' Ἁ ϊ Ν ι κ ο λ ά ο υ. Μεγάλι γιορτή. Ἔχν ὀνομασία ὁ Νικόλας, ὁ Νικολής, ὁ Νικολάκις κι ὁ Νίκος. Ὁ Ἁϊ Νικόλας φλάι τς gεμιτζῆδες.

Γι' αὐτὲς τσὶ τρεῖς γιορτὲς λένε γιὰ ὅποιονα δὲ τζὲ δοξάζ, πὼς σὰ ξανάρτ ἡ Ἁϊα Βαρβάρα δὲ θὰ τς εὕρη ζδανοί. Θέλνε νὰ ποῦνε deγὶ π θ' ἀφήκι τν εὐλογιὰ νὰ τσὲ παιδέψ, καὶ λένε:

Ἁϊβαρβάρα βαρβαρώνι,
Ἀησάββας σαβανώνι,
κι' Ἁϊνικόλας παραχώνι.

Οἱ Καραμανλήδες πάλε λένε: Ἁϊβαρβάρα, βάρ, Ἀησάββα, σάβ, Ἁϊνικόλα, doύρ, Δηλαδὴ Τς Ἁϊ Βαρβάρας πάνε (στὴ δλειά), Τ' Ἀη-Σάββα στεῖλε (στὴ δλειά) καὶ τ' ἈϊΝικόλα σταμάτα.

9. Τς Ἁ ϊ α ς Ἄ ν ν α ς. Λαφρογιόρτ. Σήμερα ἀρκεύνε νὰ μεγαλών-νε οἱ μέρες.

12. Τ' Ἁ ϊ Σ π υ ρ δ ώ ν Μεγάλι γιορτή. Ἔχι ὀνομασία ὁ Σπῦρος.

Ὁ Ἁϊ Σπρύδωνας εἶναι γιὰ τ αὐτιά, κι' ὅποιος πονεῖ τ αὐτί τ, βτάι ἕνα bαbάκι στ' καδήλα τ, τὸ βάζ στ' αὐτί τ καὶ περνάϊ.

15. Τ' Ἁ ϊ Λ ε φ τ έ ρ. Λαφρογιόρτ. Γιορτάζ ὁ Λευτέρς κι ὁ Λευτεράκις, καὶ γοῦλες οἱ βαρούμενες γιναῖκες, γιὰ νὰ λευτερωθοῦνε μὲ τὸ καλό.

Ἀκόμα γιορτάζνε καὶ οἱ μαμές

13. Τ' Ἁϊστρατίου. Ἔχν ὀνομασία ὁ Στράτος κι ὁ Στρατής.

16. Τ' Ἁ ϊ Μ ο δ έ σ τ. Μεγάλι γιορτή. Ὀνομασία ἔχι ὁ Δῆμος

Ὁ Ἁϊ Μόδεστος εἶναι γιὰ τὰ χαϊβάνια, καὶ γιατὶ στὸ Μηναῖο τς ἐκκλησίας δὲ τὸν ἔχι, ἔχνε χωριστὴ φλάδα γιὰ τν ἀκολουθία τ. Ὅσ ἔχνε μεγάλα χαϊβάνια κάμν-νε ἄρτο, καὶ πέρν-νε τ' ἀδίδερο καὶ τὸ δίν-νε στὰ χαϊβάνια τς νὰ φάνε καὶ νὰ μὴν ἀρρωστάνε.

24. Π α ρ α μ ο ν ὴ τ ο ῦ Χ σ τ ο ῦ. Σήμερα γιομίζνε τς γωνιὲς τσερπιά, γιὰ νὰ μὴ boροῦνε νὰ κατεβοῦνε οἱ καλικατζὰρ καὶ κλέψνε τὰ γρούνια, π τὰ σφάζνε σήμερα, γιὰ καὶ λίγες μέρες κόμ bροστήτερα

SISMANOGLIO MEGARO

γιὰ νὰ στραγίσ τὸ κρηάς, καὶ γιὰ νὰ πλήσ-νε τὸ παραπανίσιο. Οἱ καλικατζάρ ὅλω bροστὰ ἔρκδαι ἀπ' κάτ στὸ Τσνάρ, χορεύνε μιὰ γύρα κι ὕσταρα σκορπάνε μὲσ στὸ χωριό. Ὅπ τσὲ μρίσ γρουνίσιο κρηὰς κατεβαίν-νε ἀπ' τ γωνιὰ γιὰ νὰ τὸ κλέψνε. Ἡ γριὰ τοῦ σπιτιοῦ, γοῦλο τσ ἔχι ἔννοια, κι' ἅμα νοιώσ π κατεβαίν--νε, δίνι dμάνι τὰ τσερπιά, καὶ τς ἀναgάζ νὰ φύγνε. Λένε γιὰ μιὰ γριὰ π τ Δωδεκάμερα, ἔψνε γρουνίσιο στὴ σκάρα, κι ὁ καταραμένος ὁ καλικάτζαρος κρυμμένος μέσ στ γωνιὰ φύλαγε νὰ τ' ἁρπάξ. Καπὼς ἄφκε μιὰ βολὰ ἡ γριὰ τ μασιὰ ἀπ τὸ χέρ τς γιὰ νὰ σκουπίσ τ μύτ τς, αὐτὸς ἐμέν ἁπλώνι τὸ μαλλιαρὸ τὸ χέρ τ νὰ καπτίσ τὴ bριζόλα. Μιὰ τὸν ἔχι ἡ γριὰ μὲ τὸ δαυλὶ π βάσταγε. Αὐτὸς τραβήχκε μέσ στ γωνιὰ καὶ παραφύλαγε τν ὥρα π θά βαζε ἡ γριὰ τσὶ bριζόλες στὸ πνάκι, γιὰ νὰ τς ἁρπάξ μαζωμένες. Τότες ρίχνει ἐκείνι μιὰ φούχτα λινάτσα μέσ στ γωνιὰ καὶ φλογάρσε στὰ περδὲν τονε τσουρούφλισε στὰ καλά. Πάϊ καὶ πάϊ μέσ ἀπὸ τ γωνιὰ ὁ καλικάτζαρος τσρίζοδας :

Μ' ἔκαψες κερὰ Doudoú,
καὶ στὰ boύτια καὶ padoú.

Οἱ καλικατζάρ δὲ σκορπίσ-νε μέσ στὸ χωριὸ bαίν-νε ἄγριοι στὰ σπίτια καὶ φοβερίζνε τὰ παιδιὰ μὲ τς φωνὲς καὶ τὸ πατερδὴ π κάμν-νε, καὶ τραβδάνε :

Τσάγγηρ τσαγγηρτὴ μασιά,
πεζεβέγκ Ἀναστασιά,
Ποὺ ν' τὸ τόπι τὸ πανί ;
—Ἀποκάτ στὴν glαβανή.
— Ποῦ εἶναι καὶ τὸ λιναρένιο,
καὶ ἡ μσάδα τὸ λαρδί,
τὸ λαρδὶ τ' ἁλατισμένο ;

Ἀπόψα, ἅμα πάρ νὰ σκοτιδιάζ, βγαίν-νε τὰ παιδιὰ μὲ τὰ φαναράκια, γιρίζνε ἀπὸ πόρτα σὲ πόρτα τὰ σπίτια καὶ καλαδάνε :

Χριστούγεννα, πρωτούγεννα, πρώτη γιορτὴ τοῦ χρόνου.
Χρισιὸς γεννιέται σήμερα, Χριστὸς πρωτογεννιέται.
Γεννιέται κι ἀναθρέφεται μὲ μέλι καὶ μὲ γάλα.
Τὸ μέλι τὸ τρώνε οἱ ἄρχοντες, τὸ γάλα οἱ παπάδες,
καὶ τ' ἄλλα τὰ καλὰ φαγιὰ τά τρών οἱ δεσποτάδες.

Καὶ τοῦ χρόν.

Σὰ θέλι ἡ νικοκερά, λέι στὰ παιδιὰ καὶ τραβδάνε καὶ τὸ καθενείνενα τοῦ σπιτιοῦ κι ὕσταρα τὰ δίνι καναδυὸ δεκάρες γιὰ κανὰ γροσάκι καὶ παγαίν-νε ἀλλοῦ. Ὅλω bροστὰ λένε γιὰ τὸ νοικοκύρ :

Ἐσένα πρέπ ἀφέντ μου καράβια ν' ἁρματώσης,

καὶ τὰ σκοινιὰ τοῦ καραβιοῦ νὰ τὰ μαλαματώσης.
Ἐσένα πρέπ ἀφέντη μου στὴν τάβλα νὰ καθίζης,
μὲ τό να χέρι νὰ μετρᾶς, μὲ τ' ἄλλο νὰ δανείζης.
Καὶ πάλε ξαναπρέπη σου καρέκλα ἀσημένια,
γιὰ ν' ἀκουμπᾶς τὴ μέση σου τὴ μαργαριταρένια.

Ὕσταρα λένε γιὰ τὴ νικοκερὰ :

Σὰν τί τραβούδι ταιριαστὸ νὰ ποῦμε τῆς κερᾶς μας,
π ἀλλάζεις καὶ στολίζεσαι, στὴν ἐκκλησιὰ παγαίνεις,
κι ὅθε περάσης καὶ διαβῆς μοσκοβολοῦν οἱ στράτες.
Κερὰ χρυσή, κερὰ ἀργυρή, κερὰ μαλαματένια,
ἅπλωσε τὸ χεράκι σου στὴ χουμαγένια τσέπη,
βγάνε φλουρὶ καὶ κέρνα μας πού μαστε βραχνιασμένα.

Ὕστερα λένε γιὰ τὸ γιό :

Κερά μου τὸν υἱόκα σου τὸ μοσκοκανακάρη,
τὸν ἔλουζες, τὸν χτένιζες καὶ στὸ σκολειὸ τὸν στέλνεις.
Τὸν ἔδερνε ὁ δάσκαλος μὲ μιὰ χρυσὴ βεργίτσα,
τὸν ἔδερνε ἡ δασκάλισσα μὲ δυὸ κλωνάρια μόσκο.
Κερά μου τὸν υἱόκα σου παπᾶ νά τονε κάμης,
νὰ baίνι νὰ βγαίνι νὰ λειτουργᾶ, θυμιάμα νὰ μυρίζη
—Παπὰ μ γιατί μοσκοβολᾶς ; Παπᾶ μ γιατί μυρίζεις ;
—Ἡ μάννα ποὺ μ' ἐγέννησε καὶ μὲ κοιλοπονοῦσε,
μόσκον ἔτρωγε τὸ πρωί, μόσκον τὸ μεσημέρι.
καὶ τὸ ἡλιοβασίλεμα, ἀφράτο παξιμάδι.

Κι ὅλω πὶς λένε γιὰ τὴ gόρ :

Γερακινίτσα πλουμιστή, μὲ τὰ ἑφτὰ κουδούνια,
τρία λαλοῦνε τὸ πρωὶ τρία τὸ μεσημέρι,
τὰ τρία τὰ καλύτερα λαλοῦν προξενητάδες,
προξενητάδες καὶ γαμπροὶ πὸ μέσα πὸ τὴν Πόλη.
Κι' ἐμεῖς πολυχρονοῦμεν την καλὰ νὰ τὰ περάσῃ.
νὰ ζήσῃ σὰν ἀρχόντισσα, ν' ἀσπρίσῃ νὰ γεράσῃ.

Καὶ εἰς ἔτη πολλά.

Οἱ νικοκερὲς ἀπόψα κάμν-νε τὰ σαραγλιά τς μὲ τὸ bεζὶρ καὶ τὰ ψήν-νε στὸ μαgάλι, γιὰ στὸ φοῦρνο, ὕσταρα τὰ περεχύν-νε ζάχαρ καὶ τὰ τρώνε.

25. Τ ο ῦ Χ σ τ ο ῦ. Μεγάλι γιορτή. Σήμερα ἔχν' ὀνομασία ὁ Χρίστος, ὁ Χστάκις, ὁ Χστόδλος, ὁ Χσάφς, ἡ Χσή, ἡ Χσάνα, ἡ Ξαφένεια, ὁ Μάνώλις κι ὁ Μανωλάκις.

Γοῦλος ὁ κόσμος παγαίν-νε στν ἐκκλησιά, καὶ στὸ γύρισμα κάδ-

SISMANOGLIO MEGARO

δαι στὸ τραπέζ, τρώνε γρουνίσιες bριζόλες, τὰ ψαρονέρια, πατσᾶ καὶ σαραγλί, τσούζνε κι ἀπὸ κανείνα κρασάκ κι εὐκιοῦδαι: «Κι ἀπὸ χρόν γεροὶ καὶ καλόκαρδ». Ὕσταρα ἀπ τὸ μεσ μὲρ βγαίν-νε στις ὀνομασίες.

Ἀπὸ σήμερα ἀρκεύνε τὰ Δωδεκάμερα. Σὰ δύχ νὰ γενιθῆ κανὰ παιδὶ αὐτὲς τς μέρες, τὸ δέν-νε μὲ μιὰ σκορδοπλεξούδα, γιὰ ψαθόσκινο, ἀπὸ τ' μὲσ τ καὶ στς μάννας τ τὸ ποδάρ, γιὰ νὰ μή do πάρνε οἱ καλικατζάρ καὶ τὸ κάμνε καλικατζαράκ. Τὸ ἀβάφτιστο παιδί, ὅποτε καὶ νὰ γενιθῆ, τὸ λένε, σὰν εἶναι ἀγόρ «δράκο», καὶ σὰν εἶναι κορίτσ «πατσούρα». Ἀπὸ σήμερα ἀρκεύνε νὰ σφάζνε τὰ καπόνια, ὥσαμε τ Τσικνοπέφτ ποὺ τρώνε τ' ὅλω ὑστερνό.

Ἡ παροιμία λέϊ: «Τοῦ Χστοῦ μὲ τς πεντόφλες, καὶ τ Πασκαλιὰ μὲ τὰ ποδήματα», γιατὶ θέλνε νὰ ποῦνε πὼς ἅμα κάμ παγωνιὰ τώρα καὶ βροχὲς τ Πασκαλιά, ἐκεῖνς τ χρόνια θὰ κάμ μεγάλο bερεκέτ.

26. Τ ς Παναγίας.

27. Τ' Ἀϊ Στεφάν. Κι αὐτὲς τσὶ δυὸ μέρες τσὲ λογαριάζνε γιορτές. Σήμερα ἔχ ὀνομασία ὁ Στεφανής, ὁ Στέφος κι ἡ Στεφανάρα.

31. Παραμονὴ τς Πρωτοχρονιᾶς. Ἀπόψα οἱ ἀρβωνιασμένς θὰ στείλνε στν ἀρβωνιασκιά τς πεσκέσια, πωρκά, μεταξωτὴ ὀμπρέλλα, πεντόφλες λουστρίν, καὶ κανὰ φουστανλίκ.

Τὰ παιδιὰ βγαίν-νε μὲ τὴ σκοτίδα καὶ καλαδάνε τὸν Ἀϊ Βασίλ.

Αὔριο τὸ πουρνὸ ὅποιος θὰ πάϊ ὅλω bροστὰ στς γεννειές τ, τονε βάζνε καὶ κάθεται ἀπάν στὴ σκούπα, πίσ ἀπὸ τ bόρτα τ ὁδά, τονε δίν-νε καὶ μιὰ φούχτα στάρ γιὰ κριθάρ στὸ χέρ τ, καὶ σκορπάϊ κατὰ γῆς στὸ πάτωμα καὶ κάμνει: «Κλὼκ κλὼκ κλὼκ» σὰ γλώκα, γιὰ νὰ βγάν-νε πρώϊμα πλιά.

Καbόσ ἔχνε τὸ συνήθειο, ἅμα ν ἔρτ μσαφίρς, τονε παγαίν-νε στὸ γαλὸ τὸν ὁδά, κι ἅμα κάτσνε, πέρνει ἡ νικοκερὰ ἕνα καλάμ καὶ τονε βαρεῖ στὴ πλάτ ἀπ τὰ ψέματα καὶ λέϊ:

Σούρβα, σούρβα, σουρβανιά,
σὰν ἀσήμι τὰ κανιά,
γερὸ κορμί, γερὸ σταυρί,
καὶ τοῦ χρόνου νὰ ν' καλά.

Αὐτὸ κόμ πολὺ τὸ κάμν-νε στ' ἀπάν τὰ χωριὰ κι ὅσ χωριανοὶ π ἀπὸ κεῖνα βαστάϊ ἡ κούδα τς.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΙΔΙΩΜΑΤΙΚΩΝ ΛΕΞΕΩΝ ΚΑΛΑΝΤΑΡΙΟΥ

Ἀβατσνιὰ=βάτος.
ἀβράβλο=κορώμηλον.
ἀβτζῆς=κυνηγός.
ἀγιάζω=ραντίζω δι' ἁγιασμοῦ.
ἀδεξίμ=βαπτιστικός.
ἀλάκαιρες=ὁλόκληρος.
ἀληχνὸς=ἀληθινός.
ἀλλονίνα=ἐνίοτε, ἐκτὸς τούτου.
ἀbάρια=ἀποθήκη σιτηρῶν.
ἀναδύνω=ἀναβρύω.
ἀνάγ=ἀνάγκη.
ἀ οιῶ=ἀνοίγω.
ἄντζαχ=μόλις.
ἀδέτ=ἔθιμον.
ἀδιδερο=ἀντίδωρον.
ἄξπαδαν=αἰφνιδίως.
ἀbέλ=ἀμπελών.
ἀπά=ἐπί, ἐπάνω.
ἀπάν ἀπανωτὺς=ὁ εἷς ἐπὶ τοῦ ἄλλου.
ἀπαναθιοῦ=ὑπεράνω.
ἀπέλυα=ἐλευθερία κινήσεως.
ἀπολ νάγω=ἀφήνω.
ἀπομήσκω=μένω.
ἀπὸ πάν=ἐπὶ πλέον.
ἀράδα=σειρά.
ἀργιάν=τὸ ἀποβουτυρωμένο γάλα.
ἀρίσκο=δυστυχισμένο, καημένο.
ἀρκεύω=ἀρχίζω.
ἀρνίθ=πετεινός.
ἀρπαχτικὸ νερὸ=ἁμίλητο νερό.
ἄρτος=5 λειτουργειές, τὸ σιτάρ, καὶ τὸ λάδι καὶ τὸ κρασὶ μαζί.
ἀρτύνμαι=τρώγω μὴ νηστήσιμα φαγητά.
ἀσημικὰ=ἀργυρᾶ ἀντικείμενα.
ἀσ λὴ=ἐν γένει.
ἀσ-μαίν=σημαίνει ἡ καμπάνα.
ἄσπρο=μικρὸν νόμισμα, 1/3 τοῦ παρᾶ.
ἄτσαλος=εὐμετάβλητος.
αὐγίτσα=μόλις ἀρχίσῃ νὰ ροδίζῃ ἡ αὐγή.
ἀχερίστρα=ὁ σωρὸς τοῦ ἀχύρου εἰς τὸ ἁλῶνι καὶ ὁ τόπος ὅπου κεῖται.
ἀψίδα=ξύλινον τμῆμα τῆς περιφερείας τοῦ τροχοῦ.
Βάζω καὶ στ τσέπη μ=λαμβάνω πλέον τοῦ δέοντος.
βαρῶ τουbέλια=στήνω ὁρόσημα λειμώνων.
βαρούμεν=ἔγκυος.
βασ-λεύω=ἐπιτυγχάνω εἰς πᾶσαν ἐπιχείρησιν.
βασταγαριὰ=λευκός, λινός, χονδρὸς σάκκος, μήκους 2 περίπου μέτρων.
βγῆκε τὸ κευσκούν τ=ἐκοπίασε πάρα πολύ.
βελέντζα=ἡ νόσος γρίππη.
βιζιτα=ἐπίσκεψις ἐπὶ ὀνομαστικῇ ἑορτῇ.
βόϊbοδας=ὁ ἀρχηγὸς τῶν κακοποιῶν
βρανιὰ=χονδρὸς μάλλινος τάπης, εἰς τεμάχια συνερραμμένα.
Γέγδιαζε=ἐδιάζετο.
γήδανε=ἦτο.
γενιὰ=συγγενεῖς.
γεδέκι=σχοινὶ διὰ τοῦ ὁποίου ὁδηγοῦν ζῶον.
γιοζλίκια=τὰ κατὰ τὴν ἄνοιξιν σπειρόμενα σιτηρά.
γιαbάς=ξυλίνη γεωργικὴ περόνη μὲ 4—5 ὀδόντας.
γιαστίκι=φυτώριον.
γινωμένο=ὥριμον.
γιουρούκικο λανάρ=λανάρι ἐκ δύο ξυλίνων πλακῶν, ἐπὶ τῶν ὁποίων εἶναι καρφωμένον τετράγωνον δέρμα, πλῆρες μικρῶν ἀγκυλωτῶν συρμάτων.
γιφκὰς=εἶδος ζυμαρικοῦ.
γλέπω=βλέπω.
γλυῶ=τυλίσσω τὴν κλωστὴν ἀπὸ τὸ ἀδράχτι εἰς τὸ γλυτήρι.
γνεύω=κάμνω νεῦμα.
γοῦλος=ὅλος.
γούρνα=δεξαμενὴ ἐκ μονολίθου, χωρητικότητος 1 περίπου κυβικοῦ μέτρου ἢ βάθους 5 ἑκατοστῶν τοῦ

SISMANOGLIO MEGARO

μέτρου, χρησιμεύουσα διά νά πλύνουν ἐν αὐτῇ τά ροῦχα.
Δάχλο=δάκτυλος.
δεκράνι=δίκρανον, γεωργική περόνη ξυλίνη μέ 2 ὀδόντας, ἤ σιδηρᾶ μέ 2 ἤ καί περισσοτέρους.
δέ bορɜε—δέν ἠμπόρεσε.
δεδρόγα=δενδρόϊον, βιόλα
δερμόνι=μεγάλο κόσκινον μέ τό ὁποῖον κοσκινίζουν τά γεννήματα εἰς τό ἁλώνι.
δέσ=δεξαμενή ὅπου μαζεύουν τό νερό ποὺ γυρίζει τόν νερόμυλον.
δίκλωνι κλωστή=ἑκ δύο νημάτων;
δίνω στὸ μαχαίρ=πωλῶ πρός σφαγήν.
δκὸς—σεγγενής.
δλειὰ=ἔργον.
Δμέθρα=τό Ἅγιον Βῆμα.
δοξάζω=πιστεύω καί τηρῶ ἔθιμόν τι.
δρασκελάγω=διασκελίζω, περνῶ ἀνωθεν.
δρεπάνι=μικρόν δρέπανον θεριστοῦ·
δρίματα=αἱ πρῶται ἡμέραι τοῦ Μαρτίου, τοῦ Αὐγούστου, ἡ Κόκκινη Πέφτη καί αἱ 2 Πέμπται μετ' αὐτήν.
Ἐγεράκι=ἐφίππιον, σέλλα.
ἐγλεντζὲς=διασκέδασις.
ἔδε=μόλις.
ἔδεκει=ἐνῶ, ἀκριβῶς ἐκεί.
εἰκονοστάθ=τό ἐν τῇ οἰκίᾳ εἰκονοστάσιον.
ἐλπεζὲς=δεσμίς ξηροῦ καπνοῦ.
ἐμὲν=αἴφνης.
ἔσεβες=ἐτίμησες.
ἔχι=τό ἔχι, τά ὑπάρχοντα.
Ζαλίζω=περιπλέκω τά νήματα.
ζαμακώνω=κτυπῶ δυνατά διά ράβδου.
ζαbούνα=αὐλός ἀπό τοῦ στελέχους κριθῆς ἤ βρώμης.
ζαπώνω=καταλαμβάνω αὐθαιρέτως.
ζαρούτ=παιδίον ἤ ζῶον καχεκτικόν.
ζέρδελο=βερύκοκκον μέ πικρόν πυρῆνα.
ζερνέκαδες=νάρκισσος.
ζεστούτσκος=μεταξύ θερμοῦ καχλιαροῦ.
ζμὲτ=ζῶον ἀδύνατον καί φιλάσθενον.
ζbούλι=ὑάκινθος.
ζνάρ=λωρίς μαλλίνου ὑφάσματος, μήκους 2—5 μέτρων πρός περιτύλιξιν τῆς ὀσφύος, ἐπάνω ἀπό τό ποτούρι.
ζ-ρλαδίζω=ἐυσκολεύω.
ζορνάς=ὀξύαυλος.
ζουριάζω=πάσχω ἀπό μαρασμόν.
Θαbὸ=ἁμυδρόν.
θανατκὸ=ἐπιδημία.
θέλι=πρέπει.
θελύκωσ=κλείδωσις, ἁρμός.
Ἰbρίκι=πρόχους συνήθως χάλκινος.
ἴσιο, τὸ=ἡ φυσιολογική κατάστασις, τό λογικόν.
Καbὲς=καφές, καφενεῖον.
καβούλα=ἡ ἐκ τῆς ἐποχήσεως εὐχαρίστησις.
κἀθμαι=ὀνομάζω. Τόν ἔκατσαν σακάρο·τόν ὠνόμασαν σακάρο.
καῖστά=βερύκοκκα μέ γλυκόν πυρῆνα.
Καλαρέζος=περιφρονητικῶς ὁ Ἑβραῖος.
καλαμωτὴ=φάθα καλαμένια, τήν ὁποίαν προσαρμόζουν εἰς τήν ἅμαξαν, διά νά μεταφέρουν τό ἄχυρον ἀπό τοῦ ἁλωνίου εἰς τόν ἀχυρῶνα.
κ-λαδάγω=φάλλω τά κάλαντα.
καλαφηκριοῦμαι=ἀκροῶμαι προσεκτικῶς.
καλικεύω=ἱππεύω.
καλονυχτιὲς=νυκτεριναί ἀκολουθίαι Μεγάλης Ἑβδομάδος.
κάλπικο=κίβδηλον.
κάμνω τζὶζ=φλέγομαι ὑπό πόθου
κάμνω τέσο=προσπαθῶ.
καbάδκο=ἀπαλό.
κάνε=καθόλου, οὐδόλως.
κάπ=δοχεῖον.
καπλαδίζω=σκεπάζω.
καπόνι=εὐνουχισμένος πετεινός.
καπτίζω=ἁρπάζω.
καπὼς=ἐνῶ.
καράρ=σταθερότης.

κακὸ=πλῆθος, κόσμος καί κακό πλῆθος κόσμου
καρδάρ=ξύλινον δοχεῖον πρός ἐξαγωγήν τοῦ βουτύρου ἀπό τοῦ γάλακτος.
καρνέτο=κλαρινέτο.
καρνέτο καbάδκο=κλαρίνο.
καρτάλι=ἀετός.
κάρτο=νόμισμα, 1½ μετζιτιέ.
καταπόδ=μετά ταῦτα.
κατὰ λαχοῦ=τυχαίως.
κατεργάρς=πανοῦργος, ὕπουλος.
κατσλιὰ=κόπρος πτηνῶν, αἰγῶν ἤ προβάτων.
κατδάκια=γατάκια.
κατσιρδάγω=ἀφήνω νά διαφύγῃ τῶν χειρῶν μου ἐξ ἀπροσεξίας.
κατσάκικος=λαθρεμπορικῶς πωλούμενος.
καύκαλο=ὁ φλοιός τοῦ ψωμιοῦ, ἡ κρούστα.
καυκὶ=ποτήρι.
κατα:ρωτοῦν=ζητοῦν ἐπιμόνως.
καψίδια=ὅ,τι καίουν εἰς τόν φοῦρνον διά νά ψήσουν τό ψωμί.
κβανιοῦμαι=φλερτάρω, εἶμαι ἐρωτευμένος.
κεραμάρς=κεραμοποιός.
κερνάγω=φιλοξενῶ.
κεχρωτὰ=ἔχοντα ἐπιφάνειαν ἀνώμαλον, ὡς κόκκοι κεχρίου.
κ-ηϊδίζω=κόπτω κρέας εἰς μίαν μάζαν.
κ-κιὰ=κύαμοι
κι ἔνα=ἐκτός τούτου.
κλαρὶ=ὕπαιθρον.
κληματσίδα=δέμα ἐκ κλάδων ἀμπέλου.
κλίκια=ἕνα εἶδος τσουρέκια.
κλειδοκούτ=ξύλινον κουτίον πρός φύλαξιν φαγητοῦ.
κλουβὶ=διάστρα ἐν σχήματι κλωβοῦ· ἐργαλεῖον ὑφάντρας.
κμίζω=παραχώνω φυτόν πρός βλάστησιν, κάμνω καταβολάδας.
κνηκὰτ=ροδοκόκκινη.
κοκκάλα—τά κόκκαλα κρανίου νεκροῦ ζώου.
κοκκι-νοὺδ=ἰλαρά.
κόλιαδρος=σπόροι κορυάνδρου.
κόμ=μόριον συγκρίσεως, κόμ καλός.
κομμὰ=ὀλίγον.
κολάζμαι=ἁμαρτάνω.
κόρζα=κορέος.
κοσὶ=δρόμος ταχύτητος ἤ ἀντοχῆς.
κόσκ=θεριστικόν δρέπανον μέ μακρὰν λαβήν, μήκους 2 μέτρων.
κορώνω=ἀνάπτω θέτω πῦρ.
κοσκινίδια=τά κατά τό κοσκίνισμα ἀπορριπτόμενα σκύβαλα, τά περισσεύματα.
κοτάγω—τολμῶ.
κοδόλνο=μέ βραχεῖς κλώνους ἤ στελέχη.
κούδα=γενεά.
κουλικάκια=μικρά ψωμάκια 20—30 δραμίων διανεμόμενα εἰς τά μνημόσυνα.
κουκνάρκ—ἀραβόσιτος.
κουρκούτα=πολτός ὕδατος καί ἀλεύρου.
κουρbάνι=θυσία.
κούρουbλο=χονδρός κορμός κλήματος ἀμπέλου.
κουρσοὺμ=σφαῖρα τουφεκιοῦ.
κουσκούς=εἶδος ζυμαρικοῦ.
κούσετου=καναρόσπορος.
κούτρουλο=χωρίς λαιμό.
κρένω=ὁμιλῶ.
κροκίδ=χονδρή μαλλίνη ἤ λινή κλωστή.
κρούνα=εἶδος πασχαλινοῦ ἄρτου μέ ὁλόκληρον κόκκινον αὐγόν εἰς τό ἓν ἄκρον.
κρουσταλλιάζω = καθίσταμαι δύσκαμπτος ἀπό τό ψύχος, παγώνω.
κρύβω=φυλάσσω.
κτσὸς=χωλός.
κύλισμα=χωράφι ἕτοιμον πρός φύτευσιν ἀμπέλου.
Λαγούτα=εἶδος κιθάρας.
λάει=λάλει.
λαιμὸς=ἀμυγδαλῖτις.
λαλαγάκια=λαλαγγίτες.
λαπάτα=ξύλον μέ τό ὁποῖον κτυποῦν τά πλυνόμενα ἐνδύματα.

SISMANOGLIO MEGARO

λαπατίζω=κτυπῶ μὲ τὴν λαπάταν
λαρδένι=εἶδος ξυνοῦ πετιμεζιοῦ.
λέγω, τὸ λέϊ ἡ καρδιά τ=εἶναι θαρραλέος.
λέλεγας=πελαργός.
λήγορα=γρήγορα.
λιάζω=ξηραίνω εἰς τὸν ἥλιον.
λιμνιάζω=ἀφήνω τὸ λινάρι εἰς τὸ νερό.
λινόξυλο=τὸ πρὸς τὴν κορυφὴν μέρος τῶν στελεχῶν τοῦ λιναριοῦ.
λινάτσα=τ' ἀλωνισμένα στελέχη τοῦ λιναριοῦ.
λιχνιστὴρ=ξύλινον πτυάριον μὲ 3 ἢ 4 δάκτυλα.
λογῆς κοπῆς=διαφόρων εἰδῶν.
λοκάνι=δοκάνα ἀλωνίου.
λούνα=κλωνί, φούντα, δεσμίς.
λούρα=πέριξ.
λούγμαι=λούομαι, νὰ λθοῦνε νὰ λουσθοῦν.
Μαγαζὶ=κατάστημα.
μαγεύω=ἐξαπατῶ.
μαγούλα=παρωτῖτις, παραμαγούλα.
μακροκοσκινίζω=ἀργοπορῶ τὴν ἐκτέλεσιν.
μακρόλνο=μὲ μακρὰ στελέχη.
μαμάκι=μαγουλίκα.
μαμοὺδ=ζωῦφιον.
μανιταριάζω=ἀποκτῶ μήκυτας.
μαλαματκά=χρυσᾶ ἀντικείμενα.
μάδρα=ὁ σταῦλος ὅπου στεγάζονται τὰ πρόβατα.
μαδραγόνα=θησαυρός.
μαδραγόνατζης=θησαυροθήρας.
μαξλάρα=βλέπε τβαριαστίκα.
μάξως=ἐπίτηδες.
μαρίτσα=βολβῶδες λειμόνιον ἄνθος.
μαρμαρίζω=ἰσοπεδώνω διὰ μαρμαρίνου κυλίνδρου, ἢ ἁλωνίζω δι' αὐτοῦ.
μαστραπάς=μέγα μειάλλινον πυτήριον.
μαυράκια=μελάνθια.
μαχμουδιὲ=νόμισμα τοῦ Μαχμούτ.
μγίτσα κόκκινι=πριμούλα.
μγίτσα γαλάζια=ἴον.
μεϊδάνι=πλατεῖα.
μελιγάγω=κατεργάζομαι τὸ λινάρι μὲ τὸν μέλιγα.
μελισσὰς=τὸ πτηνὸν μελισσοφάγος.
μεδὲρ=στρῶμα σεληριοῦ.
μερακλὴς=ἐπιμελὴς καὶ τακτικὸς εἰς τὰ καθήκοντά του, ὁ μὴ φειδόμενος κόπου πρὸς ἱκανοποίησιν τοῦ στομάχου του.
μερεμετίζω=ἐπιδιορθώνω.
μεγάλετρο=μέγα ἄροτρον, συρόμενο ἀπὸ πολλὰ ζεύγη βοῶν, μὲ τὸ ὁποῖον κάμνουν τὰ νιάματα.
μεζὰτ=πλειοδοτικὸς διαγωνισμός.
μεσάλα=τραπεζομάντηλον.
μεσάλι=χειρόμακτρον, πετσέτα.
μιρδοχάρτ=ψυχοχάρτι, κατάλογος τῶν ὀνομάτων τῶν νεκρῶν συγγενῶν τινός.
μικρὸς=μικρός.
μολεύω=ἐρεθίζω τὸ δέρμα.
μόνε=μόλις.
μουρδαρεύω=καθιστῶ ἀκάθαρτον.
μουστολαβάδα=σκελίδες καρυδιῶν περασμένες στὴν κλωστὴ καὶ βουτηγμένες στὴ μουσταλευριά.
μράζω=διανέμω.
μσὰδ=ὅσο σῶμα χωρεῖ τὸ γλυτήρι.
μσάδα=τεμάχιον λαρδιοῦ χαραγμένον σταυροειδῶς, βάρους ὁκᾶς περίπου.
μσιριτκο=αὐγὸ ἰνδικῆς ὄρνιθος.
μσοκοίλι=μέτρον χωρητικότητος σιτηρῶν, 12—13 ὁκάδες σίτου.
μυστήριο=θρησκευτικὸν ἔθιμον.
Νερό, χοντρὸ νερὸ=κενώσεις τῶν ἐντέρων.
νῆμα=φιλὴ λινὴ κλωστή.
νηπτάφιο=ἐπιτάφιος τοῦ Χριστοῦ.
νιάμα=καλλιεργημένος ἀγρὸς δοτὶς πρόκειται νὰ σπαρῇ μὲ σιτάρι.
ν-νὲ=μητέρα.
ν-νὸς=ἀνάδοχος.
Ξέβγαλτα=ἀφόρετα.
ξεθαρρεύμαι=φέρομαι ἀπερισκέπτως.
ξεκλαδεύω=τελειώνω τὸ κλάδευμα.
ξεπαγιάζω=παγώνω.

ξεραχνίζω=καθαρίζω τοὺς ἱστοὺς τῆς ἀράχνης.
ξεσπέρνω=τελειώνω τὴν σποράν.
ξεστχίζω=παύω νὰ εἶμαι μισθωτός.
ξίκικο=ἐλλειπές ἀνισόρροπον.
ξλόρζες=χονδραὶ ἴνες λιναριοῦ.
ξοβλιάζω=ποικίλλω.
ξύγαλο=γιαούρτι.
Ὄλάκι=ἐρίφιον.
ὀλορτοχέστς=ὁ ἀποπατῶν ὄρθιος.
ὄλω=μόριον πρὸς σχηματισμὸν τοῦ ὑπερθετικοῦ τῶν ἐπιθέτων καὶ ἐπιρρημάτων.
ὀνομασία=ὀνομαστικὴ ἑορτή.
ὀρμάνι=δάσος.
ὀσεὺρ=δέκατον.
ὄχτρα=ἔχθρα, ἐχθρότης.
Παγανὲς=ἀβαθής.
παιχνίδια=οἱ μουσικοὶ ὀργανοπαῖκται.
παλικάρ=ἀνὴρ ἄγαμος.
πάνα=χονδρὸν πανίον δεμένον εἰς τὸ ἄκρον κονταριοῦ, μὲ τὸ ὁποῖον σκουπίζουν τὴν στάκτην τοῦ φούρνου.
πανεύκλα=ἡ νόσος πανώλης.
παπαδίτσα=χαμόμηλο.
παπίτκο=αὐγὸ τῆς πάπιας.
παρασπέρια=ὅ,τι σπέρνει τις μὲ ξένο ζευγάρι, ἐπὶ πληρωμῇ.
πάρτσιλα=κουρέλια, ράκη.
πεθαμένο χῶμα=χῶμα ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸν τάφου.
πεκμὲζ=βρασμένος μοῦστος, πετιμέζι.
πελεκοὺδ=ἀπόκομμα ξύλου διὰ σκεπαρνίου ἢ μαχαιρίου.
πενίρια=λευκὰ μαλακὰ κουφέτα.
περεχύνω=ἐπιχέω.
περατνὰ=ποικιλία λευκῶνσταφυλῶν.
πῆγε νὰ λαγήσ=ἔτυχε νὰ λαλήσῃ.
πηλογὴ=ἀπόκρισις.
πεισμώνμαι=θυμώνω.
πεχλεβάνις=παλαιστής.
πιάνι ἡ καρδιά τ=ἐνισχύεται.
πισ-μανεύω=μετανοῶ.
πισπιλώνω=ἐπιπάσσω.
πκάμσο=ὑποκάμισον.
πλάκια=κοτόπουλα.
πλάνος=ἐποχὴ καθ' ἣν πλέκουν οἱ μεταξοσκώληκες τὸ βομβύκιον
πλεξούδα=ὁρμαθὸς σκόρδων.
πνακὰς=πωλητὴς μαγειρικῶν σκευῶν.
ποδήματα=τὰ μέχρι γοιάτων ὑποδήματα.
πολίτκα=δῶρα ἀπὸ τὴν Πόλιν, διάλεκτος Κ|πολιτῶν.
πολιφάδ=ὑπόλειμμα σάπωνος, χρησιμοποιηθέντος εἰς τὸ πλύσιμον.
πουρνεύτσκο=λίαν πρωΐ.
πράζδαι=ἀλληλοαστειεύονται.
πράματα μεγάλα=μεγάλα ζῶα.
πούσ-λα=σημείωσις.
πρόσφωλις=τὸ αὐγὸ ποὺ ἀφήνουν στὴν φωλιὰ διὰ νὰ προσελκύῃ τὰς ὄρνιθας.
πρωϊμάδια=ποικιλία πρωΐμων σταφυλῶν.
πχόπλο=πῆχυς.
Ρακάκι=οὖζο.
ρὲβ=ἀπισχναίνεται.
ρεῖκι=τὸ φυτὸν ἐρείκη.
ρετσέλι=καρπὸς βρασμένος μὲ πεκμέζι.
ρετζὶ=μονοπώλιον καπνοῦ.
Σά=πρός, **σὰ πάν**=πρὸς τὰ ἐπάνω·
σὰζ=ὑδρόβιον φυτόν.
σακάρος=μαῦρον ζῶον μὲ λευκὸν σημεῖον ἐπὶ τοῦ μετώπου.
σαλβὰρ=φαρδιὰ βράκα.
σαλόζκο=ἡλίθιο.
σαραγλὶ=πίττα μὲ σγουρὰ φύλλα.
σαραδάλνος=πολύκλωνος.
σάτς=πήλινος ἢ μετάλλινος δίσκος.
σαχάνι=χάλκινο πιάτο μετὰ καλύμματος.
σβῶ=σβήνω.
σεκέρια=κουφέτα.
σεκλὲμ=τὸ πρὸς ἄλεσιν σιτάρι καὶ τὸ ἐκ τούτου ἄλευρον.
σερβέτα=βυσινὶ μάλλινον ἀνδρικὸν σάλι τῆς κεφαλῆς.
σεργὶ=ἔκθεσις ἐμπορευμάτων.

SISMANOGLIO MEGARO

σερσεμλεδίζμαι=παραλογίζομαι.
σέτς=ὁ στενόμακρος σωρὸς τῶν σίτηρῶν κατὰ τὴν ὥραν τοῦ λιχνίσματος.
σήμαντρο=ξυλίνη ἢ σιδηρᾶ πλάξ μήκους 1.50 μέτρων καὶ πλάτους 0.50 μέτρων, χρησιμοποιουμένη ἀντὶ κώδωνος εἰς τὴν ἐκκλησίαν.
σίχνα=τὰ λάβαρα, ἐξαπτέρυγα κλπ.
σκὰς=τὸ πτηνὸν συκοφάγος.
σκαρφίζμαι=ἐπινοῶ.
σκλὶ=τὸ ἀκατέργαστον δέμα τοῦ λιναριοῦ. καὶ τὸ καλλίτερον κατειργασμένον μὲ τὰς μακροτέρας ἴνας.
σκολάζω=ἀναπαύω, νεκρώνω.
σκοδάφτω=προσκόπτω.
σκετζεύω=βασανίζω.
σ-μαδιακά=κοσμήματα.
σ-νὶ=μέγας χάλκινος δίσκος.
σόϊ=γένος.
σουρί=κοπάδι.
σουρτζῆς=ἐνοικιαστὴς ἢ εἰσπράκτωρ τῆς δεκάτης.
σουρτουκεύω=περιέρχομαι πρὸς ἀναψυχήν.
σουτζούκι=λουκάνικο, ἁλάς.
σταροκούκκια=κόλυβα χωρὶς ἀλεύρι.
στασιὲς=πολλὰ σκουλιὰ μαζί.
σταχτοπάνι=λινὸ χονδρὸ ὕφασμα, ἐπὶ τῆς κόφας τῆς πλύσης διὰ τὸ στράγγισμα τῆς στάχτης.
στρογλὲς λόγος=εὐτράπελος, βωμολοχικός.
στχίζω=προσλαμβάνω εἰς τὴν ὑπηρεσίαν μου ἀντὶ ὡρισμένου μισθοῦ. Προσλαμβάνομαι εἰς ὑπηρεσίαν.
στρούβα=ἡμικατειργασμένον δέμα ἰνῶν λιναριοῦ.
σύρτς=ἐργαλεῖον ἀλωιστικόν, σύρτης.
σύφταστα=ἀμέσως.
συχναυλίζμαι=εἰσέρχομαι καὶ ἐξέρχομαι συχνά.
σφάλαγας=ἀσπάλαξ.
σώμα=λινὴ κλωστή, χονδρότερη τοῦ νήματος.
Ταβὰς=μεγάλη ἀβαθὴς χαλκίνη χύτρα.
τεζέκες=χονδροὶ βόλοι χώματος.
τέτζερς=χύτρα.
τζαμάλα=ἔθιμον πρὸς πρόκλησιν βροχῆς.
τλεύμ=ἀσκός.
τὲπακας=ὁ μένων πάντοτε εἰς τὸν ἴδιον τόπον, ὅπως τὰ στοιχειά.
τούφα=θύσσανος.
τουρμουκάκι=ἐργαλεῖον μὲ 5 ὀδόντας μὲ τὸ ὁποῖον δένουν τὰ θερισμένα στάχυα εἰς δεμάτια.
τουρμούκι=μέγα ξύλινον ἐργαλεῖον μὲ 25 ὀδόντας, μὲ τὸ ὁποῖον μαζεύουν ὅσα στάχυα μείνουν μετὰ τὸ δέσιμον τῶν δεματιῶν.
τουρμουκιά=τὰ διὰ τοῦ τουρμουκιοῦ μαζευθέντα στάχυα.
τουρμουκτσὴς=ὁ σύρων τὸ τουρμούκι.
τρὰ=σύρμα λεπτὸν μὲ τὸ ὁποῖον στολίζουν τὴν νύμφην.
τρανὸς=μέγας.
τραχανὸς=εἶδος ζυμαρικοῦ.
τρέμσα=μικρότατον μεταλλικὸν δισκίον μετ' ὀπῆς, πρὸς διακόσμησιν τοῦ γύρου τοῦ φακιολιοῦ.
τρεχούλι=τροχός.
τρὶ=τυρί.
τρίμερο=τριήμερος νηστεία. Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς πρῶται 3 ἡμέραι.
τριφτὴ=λεπτὰ τεμάχια ζύμης βρασμένα ὡς σούπα.
τρώγμαι=ὀνειδίζω τινά, γρινιάζω.
τσαβδάρ=ἀγριοσίκαλις.
τσαγανὸς=καρκίνος.
τσαὴρ=λειμών.
τσαηλαδίζω=ἀφήνω τὸ ζῶον ἐπὶ 15 τοὐλαχίστον ἡμέρας νὰ βοσκήσῃ εἰς τὸν λειμῶνα καὶ ν' ἀναπαυθῇ.
τρυγάγω=νὰ μὴ τσὲ τρυγήσ-νε=νὰ μὴν τοὺς δείρουν.

τσακιῶ=κουπανίζω.
τσακιέ-ῦμαι=θράυομαι.
τσάκνο=ξυλαράκι.
τσακναράκια=φρύγανα.
τσαλὶ=ἄκανθα, θάμνος ἀκανθώδης.
τσαβ-ούδια=μικροὶ βότρυς σταφυλῆς εἰς τὰς ἄκρας τῶν κλάδων.
τσαούσια=ποικιλία λευκῶν πρωϊμων σταφυλῶν.
τσαταλωτὲς=διχαλωτός.
τσατζαλάκια=ἄγρια ἐδώδιμα χόρτα.
τσάτζαλο=παλιόρουχο ξεσχισμένο.
τσαδήλα=σάκκος λινὸς διὰ τὸ στράγγισμα τυροῦ ἢ γάλακτος.
τσβά ι=σάκκος.
τσεγνὲς=σιαγών.
τσεκίτς=σφυρί.
τσεβὲρ=φακιόλι.
τσέργχ=σκηνὴ ἀθιγγάνων.
τσερπὶ=θάμνος.
τσερτσεβὲς=πλαίσιον.
τσεσ-μὲς=βρύσις.
τσικρικόνις=φιλάργυρος.
τσίτσιδ=τὸ γυμνόν.
τσιτσιδάκια=οἱ δρομεῖς.
τσιτσιδώνμαι=γυμνώνομαι.
τσορβ-ὲς=ζωμός, σούπα.
τσούρμα=ὁμάς.
τσαράπες=μάλλινες χονδρὲς κάλτσες.
τσαροβολάγω=κραυγάζω γοερῶς.
τσαράκι=ὑπηρέτης.
τφάνι=θύελλα.
Ὕστερνὸς=τελευταῖος.
Φὰδ=ὑφάδιον.
φακίζω=κόπτω κλάδους ἀμπέλου εἰς ὡρισμένον μέρος καὶ μέγεθος.
φλάγω=φυλάττω.
φλεῦδαι=συντρώγουσι.
φλογκρίζω=ἀναδίδω μεγάλας φλόγας.
φ'δώνω=ἀναπτύσσω κλάδους.
φουσκὴ=κόπρος νωπὴ ἵππων.
φράχτς=περίβολος ἀπὸ πασσάλους καὶ ἀγκάθια.
φωτίκι=δῶρον ἀναδόχου πρὸς τὸν βαπτιστικόν του, κατὰ τὰ Φῶτα.
Χαβάνι=ἐργαλεῖον πρὸς κοπὴν καπνοῦ.
χαζηπλαδίζω=ἑτοιμάζω.
χαϊβάνι=ζῶον.
χαϊμόσκο=ἀστεῖον, εὐτράπελον, νόστιμον.
χάκι=δίκιο, μισθός.
χαλίζω=ἀφαιρῶ τὰ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας σκύβαλα.
χαμούτσα=δέσμη σταχύων ἀθροισθέντων διὰ τῆς χειρός, ἐν τῷ ἀγρῷ.
χάρβα=σπαθί.
χαϋνιὰ=χαυνότης, ὀκνηρία.
χ-ηζνὰ=ὁρμητικά.
χιλιάρκο καὶ χιλιάρσα=φιάλη χωρητικότητος 1000 δραμίων.
χὲρ=ὁρμαθὸς κρομμύων.
χιμωνιάτκα=ζυμαρικὰ προωρισμένα διὰ τὸν χειμῶνα.
χορδάδες=ὑπολείμματα, ἀπομεινάρια.
χόσκος=εὐχάριστος, νόστιμος.
χρὰμ=μάλλινον χονδρὸν ὕφασμα, εἶδος τάπητος.
χραβούλια=ἀγρεῖφνα, γεωργικὸν ἐργαλεῖον.
χρεία=ἀποχωρητήριον.
χρηματάγω=εἶμαι ἐπιτυχημένος.
χτένι=ἐργαλεῖον ὑφαντικῆς.
χωρατεύω=ἀστεΐζομαι.
Ψαχναδιὰζ=ξηραίνεται ἡ ἐπιφάνειά του.
ψμόλινο=λινάρι σπειρόμενον τὴν ἄνοιξιν.
ψμόσταρο=σιτάρι σπειρόμενον τὴν ἄνοιξιν.
ψ'ρίζω=βατεύω.
ψχὴ=ψυχή.
ψωμώνω=μεστώνω.
βακ-ηρκὰ=χάλκινα σκεύη.
βακράκι=χαλκοῦν δοχεῖον μετὰ κινητῆς κυρτῆς λαβῆς ἄνωθεν.
βάλκαβάκι=κίτρινο γλυκὸ κολοκύθι.
βαξὶς=φιλοδώρημα.
βασ-λαδίζω=ἐπιδιορθώνω.
βαχτσεβάνις=κηπουρός.

SISMANOGLIO MEGARO

βαχτσὲς=κῆπος.
βερεκετλίδκος=εὔφορος, εὐλογημένος.
βερδέν, εἰς τὰ περδὲν=ἐν τῷ ἅμα.
βεχτσὴς=φύλαξ.
βκάλι=φιάλη.
βνὰρ=πηγή.
βοζαρίζω=ὀργώνω.
βουκαγιὰ=σιδηρᾶ πέδη.
βουβούνα=βροντή.
Γαβάτα=μεγάλο βαθὺ πιάτο.
γιόλα=λίμνη μικρά.
γιουρέδκο=εὔρωστον φυτόν.
γλαβάτα=ἀσπροκόκκινα κεράσια.
γρεμάγω=κρημνίζω, κρημνίζομαι.
γὼμ=παρωνόμιον.
Δαγεούλι=τύμπανον.
δβαργιαστίκα=μαξιλάρα τοῦ τοίχου.
δβὰρ=τοῖχος
δεγὶ=τάχα.
δεμετσῆς=ὁ δένων τὰ δεμάτια τῶν σιτηρῶν.
δίδιλ=ἐπιφώνημα=πήδα, χόρευε.
διβιδούζ=ἐντελῶς.
δούβκ=λόφος, τεχνητὸς λοφίσκος.
δουβέλια=ὄρόσημα λειμώνων.
δραγομάνος=ἀρχηγὸς ὁμάδος ἐργατῶν.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΚΑΛΑΝΤΑΡΙΟΥ ΚΑΤΑ ΥΛΗΝ *

Ἄσματα: α' Ἑορτῶν. Πρωτοχρονιᾶς Η' 341, Φώτων Η' 341, Χριστουγέννων 349, ἀφέντη Η' 341 καὶ 341, Θ' 349, κυρᾶς Η' 342-Θ' 349, υἱοῦ Η' 342-5 Θ' 349, κόρης 342-4 Η' 341-4 β' ἐθίμων: Λαζάρου 316 Χριστοῦ, Μεγ. Πέμπτης 318 Μεγ. Παρασκευῆς 321, β' Ἐθνικῶν ἑορτῶν. Χελιδονίσματος 313, λαπατᾶ 325, τζαμαλας 345, σουρβίσματος 350, γ' Παιδικά. πελαργοῦ 314, καμήλας 342, χελιδόνος 315, Βαΐων 318, Ἰούδα 319, τριλαργύρου Η' 345, καλικαντζάρων 348.

Ἀσχολίαι: α' Ἀνδρῶν. ἁλετρίσματα 343, ἁλωνίσματα 335, θερισμὸς 331, κλάδευμα ἀμπέλων 311, φάκισμα, κοίμισμα καὶ φύτευμα κλημάτων 312, κυνήγιον ἀγρίων ζώων 338, ὁροθεσία λειμώνων 312, σπορὰ λιναριοῦ, κουκιῶν 312, ὀψιμων 312 καπνῶν 312, συγκομιδὴ ὀπρίων, ἀμυγδάλων, καρυδιῶν 339, τρυγητὸς 343, β' Γυναικῶν. Ὀρνιθοτροφία 311, γαλακτοκομία 326, γεωργικαὶ ἐργασιαι 338, διατροφὴ μεταξοσκωλήκων 334, κατεργασία λιναριοῦ 331, ὑφαντικὴ 324, κατεργασία μαλλίου 346, κατασκευὴ ζυμαρικῶν 340, κατασκευὴ ρετσελιῶν, πετιμεζιοῦ, λαρδενιοῦ 343, φυλλολόγημα καπνοῦ 338.

Ἔθιμα: (Θρησκευτικά) : Ἁγιασμὸς ὑδάτων Η' 346, Κάλαντα Φωτίκι 346, ἀπόκρεω Η' 350, ἅγιον φῶς 323, αὐγῶν βάψιμο, 318 συλλογὴ 313, διανομὴ 323, σύγκρουσις 322, ἀνθέων διανομὴ 316, βασιλικοῦ διανομὴ 343, ἐπιταφίου στόλισμα, φύλαγμα, θρῆνος, περιφορὰ 321, κάψυμον Ἰούδα 322, χαιρετισμοὶ Παναγίας 312, χαιρετισμὸς διατοῦ «Χριστὸς ἀνέστη» 323, τριήμερος νηστεία 330, κηδεία τοῦ ἐκ νηστείας θανόντος 350, ξηροφαγία 318, τρισάγισμα νεκρῶν 322, κόλυβα, σταροκούκι, μνημόσυνα 332, ἐγκοίμησις 337, ἁγιασμὸς κήπων Η' 348, ἀμπέλων 339, ἄνοιγμα τοῦ οὐρανοῦ Η' 345, κόψιμο βασιλόπιττας Η' 343, ἐπισκέψεις ἐπὶ ὀνομαστικῇ ἑορτῇ 343, ἀτοχὴ κτυπήματος πλυνομένων ἐνδυμάτων 321, ἁρραβῶνες Η' 349, (Μὴ θρησκευτικά): Γιάτες 336, γλίστρες 327, ἔκθεσις πολυτίμων ὑπαρχόντων κοριτσιῶν, ὀλίγον ἀπὸ κάθε ἔργον Η' 343, χαρούμενοι ἐκ προθέσεως 344, κάθισμα ἐπὶ τῆς σκούπας 350, κύλιμα ἐπὶ τῶν χόρτων 327, κλήδονας 333, κρασὶ καντήλας 346, λαπατᾶς 325, μάρτης 314, μουτσοῦνες Η' 350, μάγευμα πρωτομαγιᾶς 327, μοίρασμα φλαγούνας νέας ἐσοδείας 335, πήδημα. χάρπας 315, πλάνη 333, ρίψιμο νιόγαμπρου

* Εἰς ὅσα δὲν σημειώνεται τὸ Η' (ὄγδοος τόμος) ἡ παραπομπὴ ἀφορᾷ τὸν Θ'. τόμον.

στὸ νερὸ Η' 347, ρίψιμο σκουπιδιῶν κατόπιν τοῦ παπᾶ 313, σούρβισμα 350, στάχτη Ἰούδα 322, χελιδόνισμα 313, τζαμάλα 344, σφαγὴ χοίρων 347, καπονιῶν 350.

Ἐδέσματα: Βαρβάρα 347, βασιλόπιττα Η' 343, γαλατόπιτα 329, γιφκάδες 340, καπόνια 339, καταΐφ Η' 350, κουλίκια 318, κουσκούς 340, λαλακάκια 314, πετεινοὶ 336, σαραγλὶ Η' 344, σταφύλια 336, τραχανός 340, τσαγανοὶ 336, τυριὰ 339 φλαγούνα 335, χοιρινὰ 348, ψάρια 315, καπόνια 350.

Ἐπωδαί: Διὰ τὸν φόβον Τούρκου 323, διὰ λάλημα ζαπούνας 326, δι' εὕρεσιν κυλυτέρας χειρὸς 328.

Δεισιδαιμονίαι: Ἀποχὴ λουσίματος τὰ 3 Σάββατα 315, γάμοι Μαΐου 327, τὸ γεννημένο τὰ Δωδεκάμερα 350 σημιὸ Η' 349, σπορὰ βασιλικοῦ 345, βιόλας 316,

Μαγεῖαι: Πρὸς ἀφαίρεσιν εὐφορίας 327. Πρὸς μαρασμὸν 327, φίλτρον 328, πεθαμένο χῶμα 328, μάγισσαι 327, λύσις μαγείας 328, τετράφυλλο τριφύλι 330.

Μαντεῖαι: Μὲ καράβι ὄρνιθος Η' 343, μὲ νόμισμα βασιλόπιττας Η' 343, μὲ βούτυρο βασιλόπιττας Η' 343, μὲ δάφνην Βαΐων 318, μὲ τραγούδι κλήδονα 334, μὲ ἤχιον 334, μὲ συκόφυλλον 333, μὲ καρύδια 337, μὲ σύγκρουσιν αὐγῶν 322, μὲ γύρισμα δοχείου κλήδονα 334, μὲ κόλλημα δεκάρας ἐπὶ εἰκόνος ἁγίου 337.

Μετεωρολογία: Ἁγίου Πλάτωνος 346, δρίματα Μάρτη 311, Αὐγούστου 339, μερομήνια 340, Παπαντῆ Η' 349, τρεῖς Πέμπτες 321, ἔλευσις πελαργῶν 314, χελιδόνων 315, ἀναχώρησις πελαργῶν 341, χελιδόνων 343, μήκυνσις ἡμερῶν 347.

Παιδιαί: Ζαπούνα 326, λόπκες 329.

Προοιμίαι: Γενάρι Η' 341, Φλεβάρη Η' 348-9, Μάρτη 310-11-12, Ἀπρίλη 316 Μαΐου 329, Ἰουνίου 332, Ἰουλίου 336, Αὐγούστου 339, Σεπτεμβρίου 341, Ὀκτωβρίου 343, Νοεμβρίου 345, Δεκεμβρίου 350.

Παραδόσεις: Ἀκρανιὰ Η' 350, Μάρτη ἐπίθετα 310, γυναίκα 310, ἡ γριὰ μὲ τὸ κοπάδι 311, τὸ γεφύρι τῆς τρίχας 332, Ἀράπη τῆς Πόλης 323, θαῦμα Ἁγίου Ἰωάννου 334, βουβάλα Ἁγίας Παρασκευῆς 332, ἁγίασμα, καλόγερος καὶ ψάρια Μπαλουκλῆ 323, Κ]είνος Παλαιολόγος 324, κωσταντινιάτικα φλουριὰ 343, λανάρια Ἑβραίων 317, τὸ ὑψωμένο καβάκι 337, ἡ εὕρεσις τοῦ σταυροῦ 343, ματραγόνες Τεκέτερε 317, Καλικάντζαροι Η' 346, Θ' 348.

Ἰδιότητες ἁγίων: Ἅγιος Θεόδωρος 315, Βαρβάρα 347, Ἰωάννης 323, Ἀθανάσιος 328, Νικόλαος 347, Μηνᾶς 346, Μόδεστος 347, Σπυρίδων 347, Συμεών 349. Χαράλαμπος Η 349 Παντελεήμων 337, Τρύφων Η' 348, Μιχαὴλ 346, Ἐλευθέριος 347.

Ἁλεξίκακα: Ἁγιασμὸς ἁγίου Τρύφωνος Η' 343, ἁγιασμὸς πρφταυγουστιᾶς 339 φύλλα δάφνης Βαΐων 318, πρῶτο αὐγὸ Μεγάλης Πέμπτης 318, πῶς νὰ βασιλέψῃς καθ' ὅλον τὸ ἔτος Η' 344.

Πανηγύρεις: Ἁγίου Ἀθανασίου 328, Γαρδᾶ 341, Ἁγ. Γεωργίου 324, Ἁγ. Ἰωάννου 333, Ἁγ. Κ]είνου 329, Μετρῶν 324, Παναγίας 323, Παντελεήμονος 338, Σηλυβρίας 342, Ἁγ. Τριάδος 332.

Ξένα ἔθνη: Ἀρμένιοι 350, Ἀθίγγανοι 316, 325 Ἑβραῖοι 316, Τοῦρκοι 325.

Ὀνομαστικαὶ ἑορταί: .....

Ἄγγελος, Ἀγγέλκος, Ἀγελῆς, Ἀγγελικώ. 315.
Ἀναστάλις, Ἀναστασός, Ἀναστάσιγιος, Ἀνέστις, Ἀναστασία, Ἀνάστω 323.
Ἄννα, Ἀννίκα, Ἀννίτσα, Ἀννιώ 337, 342, 347.
Ἀδρέας, Ἀδριάς, Ἀδρόνικος, Ἀδρονίκι 346.
Ἀδώνις. Ἀδωνάκις. Η' 348.
Ἀξιώτ'ς 346.
Ἀπόστολος, Ἀποστόλις, Ἀποστολάκις, Ἀποστολιὸς 334.

SISMANOGLIO MEGARO

Ἀργύρς, Ἀργυρή, Ἀργυρώ. 345.
Ἀρχοντής, Ἀρκοδού. Η' 348.

Βασίλις, Βασ'λάκις, Βάσω, Βασίλω, Βασ'λιώ, Βασιλική, Βασίλεια, Βασ'λοπούλα. Η 341.
Βαγίτσα. 318.
Βαρβάρα. 346.
Βγαγέλις, Βγαγελιώ, Βγαγελινή. 315.

Γαβρίλις, Γαβριλάκις. 346.
Γιακουμής. 342.
Γιάννις, Γιαννάκις, Γιαννάκος, Γιανναχάκις, Γιάνκος, Γιάνναρος, Γιοβάνδι, Γιωγανάκις, Γιωγάνις, Γιωγαννής, Γιανναύλα. Η' 347.
Γιώργης, Γιωργής, Γιωργάκις, Γιῶργος, Γιωργίτσα. 324.

Δέσποινα, Δεσποινιώ, Δεσπνοῦ. 341.
Δημήτριος, Δημτρός, Δημτράκις, Δημτρούλις Δημτροῦ, Δημτρούλα. 345.
Δῆμος. Δημολάκις. 347.

Ἐλένη, Ἐλενίτσα, Ἐλενιώ, Ἐλένκω, Ἐλενκάκι, 329.
Ἐρηνιώ. 346.

Ζωγή, Ζωγιώ, Ζωγίτσα, Ζώϊκα, Ζωγαρνιώ. 323.

Ἠλίας. 336.

Θάνος, Θανάϊς, Θανασὸς, Θανασάκις. Η' 323, 328.
Θεολόγος. 328.
Θεοφάνις. Η' 346.
Θόδωρος, Θοδωρής, Θοδωράκις, Θοδώρκος, Θοδώρα, 315.
Θωμᾶς, Θωμαή. 324.

Κατερίνα, Κατίνα, Κατίνκω, Κατνιώ, Κατερνιώ. 346.
Κυριάκος, Κυριακίτσα. 336.
Κωσταδίνος, Κωσταδής, Κώστας, Κωστάκις, Κωσταδάκις, Κωσταδνιά. Κωστῆς, Κωσταδάρα. 329.

Λαζαρής, Λαζαράκις, Λάζος. 316.
Λαμπάκις, Λάμπος. Η' 349.
Λαβρινή, Λαβρινιώ. 323.
Λευτέρς 347.
Ληγόρς, Ληγορής, Ληγοράκις, Ληγοράσκος. Η' 343.
Λιγορδάνις Η' 346.
Λόγος. 328.
Λουλούδα. 315.

Μαρία, Μαρίκα, Μαργώ, Μαργίτσα, Μαργάκι, Μαργαρτώ. Μαρτώ, Μαργαρταρένια, Μαργαρίτα. 341.
Μαρίνα, Μαρίνις. 336.
Μανώλις, Μανωλάκις 349.
Μελδή, Μελούδα. 315.
Μῆτσος. 345.

Μνάς. 346.
Μχάλις, Μχαλιός, Μχαλάκις, Μούχαλος. 346.

Νέστορας. 345.
Νικόλας, Νικολής, Νικολάκις, Νῖκος. 346.

Ξαφένια. 349.

Παναγιώτα, Παναγιωτή, Παναγιώτ'ς, Παναγιωτάκις, Πανανής. 341.
Παντελής, Παντέλος, Παντελάκις. 337.
Πάντος, Παντσής. 332.
Παπαντή Η' 348.
Παρασκευάς, Παρασκευίτσα, Παρασκευού. 337.
Πασχαλάκις, Πασχάλις, Πασχαλιώ. 323.
Πγίτσα, Πγιτσάκι, Πηγινή. 323.
Πέτρος, Πετρής, Πετράκις, Παῦλος, Ποπόλις. 334.
Πιπίνι, Ποινιώ. 341.
Πρόδρομος Η' 347.
Πολυχρόνις Η' 341.

Σάββας. 346.
Σαράδ'ς, Σαραδός, Σαραδής, Σαραδόλικος. 314.
Σῖμος. Η' 349.
Σπῦρος. 347.
Στεφανής, Στέφανος, Στέφος, Στεφανάρσ, Στεφανάκις. 350.
Σταῦρος, Σταύρακος, Σταυράκις, Σταυρή , Σταυρινή, Σταιρούλα. 242.
Στράτος, Στρατής. 346.
Σωτήρς, Σωτράκις, Σωτρώ, Σωτρή. 341.

Τάσος, Τσιτσίκα, Τάτσης. 323.
Τρύφος. Η' 348.

Φάνιος, Φανιώ, Φανή, Φανίτσα, Φώτ'ς, Φωτής, Φωτάκις, Φωτινή, Φωτνιώ, Φωτνίτσα, Φωτίκα, Φώτκω, Φωτνάρα, Φώτορος. Η'. 346.

Χαράλαμπος, Χαραλαπής, Χαραλαπάκις. Η' 349.
Χρίστος, Χστάκις, Χστόδλος, Χσάφς, Χσή, Χσάνα. 347.
Χσόστομος. Η' 348.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Εἰς τὴν σελ. 316 στίχ. 27 ἡ λέξις τρέμεις ν' ἀναγνωσθῇ τρέμοες.
» » » 320 » 10 » τρίτο » πέμπτο.
» » » 323 » 16 » ῦταρα » ῦσταρα.
» » » 326 » 20 » Παξαὶς » Παξαής.
» » » 331 » 4 » τ ὥρα » τν ὥρα.
» » » 334 » 21 » θέμα » θᾶμα.
» » » 328 » 33 νὰ προστεθῇ: Ἔχν ὀνομασία ὁ Θεολόγος κι ὁ Λόγος.
» » » 329 » 32 » Σήμερα δὲ γιμοῦδαι τὴνι μέρα, γιατὶ ἀναλήβδαι.
» » » 331 » 17 » Ἀπ' τὰ καλύτερα στάχυα, τὰ ψωμωμένα πλέχνε σταχυὲς καὶ τσὲ κρεμᾶνε στὸ σπίτ·
» » » 335 » 10 » Ἔχν ὀνομασία ὁ Μαρίνις καὶ ἡ Μαρίνα.
» » » 352 » 12 ἀντὶ δεξαμενὴ ν' ἀναγνωσθῇ αὐλάκι.

ΚΑΛΛΙΣΘΕΝΗΣ ΧΟΥΡΜΟΥΖΙΑΔΗΣ

SISMANOGLIO MEGARO

ΑΝΑΓΚΑΙΑ ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ

Εἰς τὰς σελίδας 344 καὶ 345 τοῦ Η' τόμου τῶν Θρακικῶν παρεισέφρυσαν τυπογραφικὰ λάθη, σκοτίζοντα τὴν ἔννοιαν τοῦ κειμένου, τὰ ὁποῖα θεωρῶ καθῆκον νὰ διορθώσω ἐνταῦθα.

Εἰς τὴν σελίδα 344, στίχος 24, μετὰ τὴν λέξιν «Τσακηλιοῦ» νὰ προστεθῇ: Οἱ Ἀλπασανιῶτες ἔτρεπον ὅλα τὰ ἄτονα ι εἰς ε καὶ τὰ ου εἰς ο, οἱ δὲ Νιχωρίτες ἀντιθέτως ἔτρεπον ὅλα τὰ ἄτονα ο εἰς ου καὶ τὰ ε εἰς ι.

Εἰς τὴν σελίδα 335, στίχος 10 καὶ ἑξῆς ὅ,τι ἤθελα νὰ πῶ ἐν συντόμῳ ἦτο ὅτι δυνάμεθα νὰ ἐκφράσωμεν:

τὸν φθόγγον b διὰ τοῦ ἑλληνικοῦ β
» » u » » » β
» » g » » » ɣ (β ἀνεστραμένον)
καὶ » » d » » » ð (ρ »)

Σημ. Θερμὰς ἐκφράζω εὐχαριστίας εἰς τὴν Ἑλένην Γ. Χουρμουζιάδου διὰ τὴν πρόθυμον βοήθειάν της πρὸς συμπλήρωσιν τῶν ἀπολεσθέντων φύλλων τοῦ Καλανταριοῦ.

Ἐπίσης εἰς τοὺς κ. κ. Ἀλέκον καὶ Ξενοφῶντα Χουρμουζιάδην καὶ Κωνσταντῖνον Μουρτιάδην διὰ παρασχεθείσας πληροφορίας.

Κ. Χ.

ΜΝΗΜΟΣΥΝΑ

Ο ΠΡΩΗΝ ΜΕΤΡΩΝ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Εἰς τὰς 2 Δεκεμβρίου 1926 ἀπεβίωσεν ἐν Ἀθήναις, ὁ πρώην Μητροπολίτης Μετρῶν Γρηγόριος. Γεννηθεὶς εἰς Κούμβαον (Ραιδεστοῦ) τῷ 1864, ἐμαθήτευσεν κατ' ἀρχὰς εἰς τὴν Μ. τοῦ Γένους Σχολὴν καὶ κατόπιν τῷ 1885, προστασίᾳ τοῦ τότε μητροπολίτου Βοδενῶν Ἱεροθέου καὶ δαπάνῃ τοῦ ἀειμνήστου ἐθνικοῦ εὐεργέτου Ζαννῆ Στεφάνοβικ, εἰς τὴν ἐν Χάλκῃ Ἱερὰν Θεολογικὴν σχολήν, χειροτονηθεὶς τῷ 1891 ἱεροδιάκονος· μετὰ τὴν ἀποφοίτησιν ἐξ αὐτῆς κατὰ τὸ 1892 προσελήφθη κατ' ἀρχὰς ὡς ἀρχιμανδρίτης καὶ ἱεροκῆρυξ εἰς τὴν Μητρόπολιν Μηθύμνης, ἀκολούθως εἰς τὴν Μητρόπολιν Νικομηδείας. Τῷ 1894 προσελήφθη ὡς γραμματεὺς τῆς Π. Κ. Ἐκπαιδευτικῆς ἐπιτροπῆς καὶ ἐχρημάτισεν ἰδιαίτερος διάκονος τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας ἐπὶ Πατριάρχου Ἰωακεὶμ τοῦ Γ΄ μέχρι τοῦ 1901, μεθ' ὃ διωρίσθη ἐπόπτης τῶν Σχολῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἐκ τῆς θέσεως ταύτης προήχθη εἰς Μητροπολίτην Μετρῶν κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1902. Ποιμάνας τὴν Μητρόπολιν ταύτην μέχρι τοῦ 1914, ἐτέθη κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐπὶ Γερμανοῦ τοῦ Ε' εἰς διαθεσιμότητα. Μετά τινα χρόνον ἐγκατεστάθη ἐν Παρισίοις καὶ παρέμεινε ἐκεῖ ἐπὶ πολλὰ ἔτη, ἐνδιατρίβων ἐν μελέταις, μέρος τῶν ὁποίων ἐδημοσιεύθη καὶ ἐν τῇ «Θεολογίᾳ» Κωνσταντινουπόλεως. Ἐκ Παρισίων τελευταίως ἦλθεν εἰς Ἀθήνας.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ Δ. ΝΑΡΛΗΣ

Ἐγεννήθη ἐν Μαδύτῳ τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου τῷ 1858. Τὰς γυμνασιακάς του σπουδὰς ἔκαμεν εἰς τὰς Ἐπιβάτας, φοιτήσας εἰς τὸ τότε ἀκμάζον Ἑλένειον ἐκπαιδευτήριον. Τὰ μαθήματα τῆς ἰατρικῆς ἤκουσεν εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον καὶ ἀργότερον συνεπλήρωσεν εἰς Παρισίους καὶ Βιέννην, εἰδικευθεὶς εἰς τὴν ὠτορινολαρυγγολογίαν. Ἐγκατασταθεὶς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐξήσκει ἔκτοτε καὶ ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν τὸ ἰατρικὸν ἐπάγγελμα. Εἰς τὴν ἐξάσκησιν τῆς ἐπιστήμης του ὑπῆρξεν ὁ τύπος τοῦ σοβαροῦ ἐπιστήμονος, οὐδέποτε θύσας εἰς τὰ καινὰ δαιμόνια τῆς ρεκλάμας καὶ τοῦ ματαίου θορύβου.

Ἐχρημάτισεν ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν μέλος καὶ ἐκ τῶν ἐνεργοτέρων τῆς Ἐ-

φορείας τῶν Ἐθν. Φιλ. Καταστημάτων καὶ κατὰ καιροὺς Πρόεδρος ἢ μέλος εἰς διάφορα ἄλλα φ.λανθρωπικὰ Σωματεῖα ἐν Κων]πόλει. Ἐλάμβανε πάντοτε ἐνεργὸν μέρος εἰς κάθε φιλολογικὴν ἢ ἐπιστημονικὴν κίνησιν. Μετὰ τὴν ἀνακήρυξιν τοῦ Συντάγματος ἐξελέγη βουλευτὴς Καλλιπόλεως εἰς τὴν Ὀθωμ. Βουλήν. Τελευταίως ὡς πρόεδρος τοῦ Ἐθνικοῦ Συνδέσμου προσέφερε μεγάλας ὑπηρεσίας εἰς τὸν ὑπόδουλον Ἑλληνισμόν. Ὑπῆρξεν καὶ ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν πρόεδρος τοῦ Ἰατρικοῦ Συνδέσμου Κωνσταντινουπόλεως. Μετὰ τὴν Ἐθνικὴν καταστροφὴν ἐγκατεστάθη ἐν Ἑλλάδι, ἐκλεγεὶς καὶ Γερουσιαστὴς Θεσσαλονίκης κατὰ τὴν πρώτην περίοδον τῆς Γερουσίας. Ἀπέθανεν ἐν Θεσσαλονίκῃ τὴν 17ην Δεκεμβρίου 1936.

Διὰ τὸν ἀείμνηστον Ναρλῆν ἡ Δὶς Νοεμῆ Ζωηροῦ πασσᾶ γράφει τὰ κατωτέρω πρὸς τὸν κ. Μιλτ. Σταμούλην:

» . . . Μοῦ φαίνεται-τώρα ποὺ ἀναπολῶ τὰ περασμένα-, ὅτι, ὅλη του ἡ δρᾶσις, ἦτο αὐτὴ ἡ ἰδία δύναμις, ποὺ κατεῖχε νὰ ἐπιβάλλεται ἐπάνω εἰς ὅλας τὰς περιστάσεις, μ' ἐκείνη τὴν ἀδιατάραχη γαλήνη, εἴτε αἱ περιστάσεις αὐταὶ ἀφοροῦσαν τὴν ἰδικήν του ζωήν, εἴτε τὴν ζωὴν τῶν φίλων του, εἴτε καὶ ἐκείνων τῆς κοινωνίας μέσα εἰς τὴν ὁποίαν ἔζοῦσε, καὶ τοῦ ἔθνους, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνῆκεν.

Ὡς ἰδιοσυγκρασία πνευματικὴ ἦτο τὸ καταλληλότερο στοιχεῖο γιὰ νὰ δώσῃ τὴν συνετωτέρα γνώμη, τὴν πλέον αὐθόρμητα ὀρθή, τὴν πλέον μετρημένη καὶ ἀσφαλῆ. Δὲν ἐπεδίωκε τὰ ὀφφίκια, τὰς θέσεις, τὰς διακρίσεις. Ἔπρεπε νὰ πάγουν νὰ τὸν ζητήσουν, τὰ ταράξουν τὴν ἡσυχίαν του καὶ ὄχι αὐτὸς νὰ πάγῃ εἰς ἀναζήτησιν τῶν ὑπουργημάτων. Ἅμα ὅμως ἐδέχετο ἅπαξ νὰ ἐργασθῇ γιὰ ἕνα κάποιον σκοπόν, ὅλοι ἠσθάνοντο μίαν ἰδιαιτέραν ἀσφάλειαν, ἀπὸ αὐτὴν τὴν παρουσίαν του, γιὰ τὴν ἐπιτυχία τοῦ σκοποῦ, γιὰ τὸν ὁποῖον ἐκλήθη νὰ κοπιάσῃ. Ἀπηχθάνετο ὅσον κανεὶς τὴν ρεκλάμα, τὴν φασαρία, τὸν μάταιο θόρυβο.

Εἰς τὴν κοινωνίαν ὑπῆρξε, ἐξόχως ἀγαπητός. Ἡ συμπαθεστάτη φυσιογνωμία του εἵλκυεν ἀμέσως τὴν προσοχήν. Ἦτο ἑλληνιστὴς ἄριστος, κατεῖχε δὲ καὶ τάλαντον φιλολογικὸν ἐπίζηλον, ἀλλά, πρὸ παντός, διεκρίνετο διὰ τὸ γοῦστο καὶ τὸ μέτρον εἰς ὅλα. Ἦτο ἀπὸ τὰς φύσεις ἐκείνας, τὰς ὁλονὲν περισσότερον σπανιζούσας, αἱ ὁποῖαι ἀκολουθοῦν ἀπὸ ἔνστικτον τὸν ἀσφαλῆ δρόμον εἰς ὅλα καὶ ἀντικρίζουν τὰς δυσκολίας τῆς ζωῆς μὲ τὸ μειδίαμα πάντοτε εἰς τὰ χείλη.

Εἶνε ἀδύνατον ν' ἀναπολήσῃ τις τὴν φυσιογνωμίαν τοῦ Ναρλῆ, χωρὶς ν' ἀναζητήσῃ μέσα εἰς τὴν μνήμην του καὶ τὸ χαριτωμένο ἐκεῖνο μειδίαμα, ποὺ ἐπήνθιζε πάντοτε ἐπάνω εἰς τὰ σοβαρά του χείλη.

ΣΥΜΒΟΛΗ Ε' ΕΙΣ ΤΗΝ ΘΡΑΚΙΚΗΝ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΝ (*)

1847

Βειλάνδου. Τῶν Ἀβδηριτῶν ἡ ἱστορία. Μεταφρασθεῖσα ἀπὸ τὴν Γερμανικὴν γλῶσσαν [ὑπὸ Κ. Μ Κούμα] ἐν Βιέννῃ. Μέρος πρώτων Σελ. κ+292 Μέρος δεύτερον Σελ. 281.

1872

Μανουὴλ Ι. Γεδεών. Βιογραφικὴ Σημείωσις περὶ Δωροθέου Πρωΐου «Κωνσταντινουπόλις» Κων]πόλεως 23 Φεβρουαρίου ἀρ. 1181.

1881

Μανουὴλ Ι. Γεδεών. Λόγος ἐπιτάφιος εἰς Κύριλλον Κυριακίδην, μητροπολίτην πρώην Ἀδριανουπόλεως καὶ προεδρικῶς Σηλυβρίας «Ἀνατολικὸς Ἀστὴρ» Κωνσταντινουπόλεως, 4 Νοεμβρίου Ἀρ. 5.

1882

Μανουὴλ Ι. Γεδεών. Φαναριωτικὰ ὑπομνήματα. Ἀνέκδοται ἐπιστολαὶ Ἰωάννου Καρυοφύλλη [ἐκ Καρυῶν Μετρῶν] «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» τ. Γ' Σελ 325—330 καὶ 423—425.

Ἰδίου. Ἀνέκδοτα Ἐπιστολαὶ Βαρθολομαίου Ἡρακλείας. «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» τ. Γ" Σελ. 423—5.

1890

Ἀνθίμου Ἀλεξούδη Μητροπολίτου Ἀμασείας. Χρονολογικοὶ κατάλογοι τῶν ἀπὸ Χριστοῦ Ἀρχιερατευσάντων κατ' ἐπαρχίας. Γ'. Ἡρακλείας καὶ Ραι-

---

* Κατόπιν τῆς δημοσιεύσεως ἐν τῷ παρόντι τόμῳ τῶν «Θρᾳκικῶν» τῆς ΣΤ' συμβολῆς εἰς τὴν Θρᾳκικὴν βιβλιογραφίαν τοῦ κ. Μυρτ. Ἀποστολίδου ἐθεωρήσαμεν καλὸν ὅπως καταχωρήσωμεν καὶ ὅσα δημοσιεύματα ἀφορῶντα τὴν Θρᾴκην περιῆλθον εἰς γνῶσιν ἡμῶν, μὴ ἀναφερόμενα εἰς τὰς ἐν τοῖς προηγουμένοις τόμοις τῶν «Θρᾳκικῶν» δημοσιευθείσας βιβλιογραφίας. Ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς τόμου θὰ ἐπανέλθωσιν, ὡς ἐν τῷ Η' τόμῳ, βιβλιογραφικαὶ σημειώσεις ἀναφέρουσαι ὅσα βιβλία ἢ ἄρθρα ἀφορῶντα τὴν Θρᾴκην ἐδημοσιεύθησαν καὶ περιῆλθον εἰς γνῶσιν τῆς διευθύνσεως τῶν «Θρακικῶν» κατὰ τὰ πρὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ ἑκάστοτε ἐκτυπουμένου τόμου, δύο ἔτη.

Τὸ Θρᾳκικὸν Κέντρον παρακαλεῖ τοὺς δημοσιεύοντας ἔργα ἰδιαιτέρως, ἢ εἰς περιοδικὰ καὶ ἐφημερίδας πραγματείας ἀσχολουμένας περὶ Θρᾴκης γενικῶς ἢ μὲ θέματα ἐνδιαφέροντα τὴν Θρᾴκην ὅπως, ἀποστέλλωσιν εἰς τὰ γραφεῖα αὐτοῦ ἐν ἀντιτύπῳ ἢ σημείωσιν ἀκριβῆ τοῦ τίτλου τοῦ δημοσιεύματος ὅπως γίνεται μνεία αὐτῶν, εἰς τοὺς ἐκάστοτε ἐκδιδομένους τόμους τῶν «Θρᾳκικῶν».

Ὅπου δὲν ἀναφέρεται τόπος δημοσιεύσεως ἐννοοῦνται αἱ Ἀθῆναι.

SISMANOGLIO MEGARO

δεστοῦ, «Νεολόγος» Κωνταντινουπόλεως, 24 Μαρτίου. Η' Δέρκων, 3 Ὀκτωβρίου. ΙΑ' Ἀδριανουπόλεως, 27 Ὀκτωβρίου. Ὅρα καὶ 1891 καὶ 1892.

Μανουὴλ Ι. Γεδεών. Σημείωμα περί τινων χειρογράφων ἐν Ξάνθῃ «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» Τόμ. Ι'. Σελ. 223—224.

Τὸ Διδυμότειχον καὶ ὁ Θ. Ροδοκανάκης Αὐτόθι 13 Ὀκτωβρίου.

Πυρκαϊαὶ ἐν Γάνῳ. Αὐτ. 5 Ὀκτωβρίου.

Φιλεκπαιδευτικὸς Σύλλογος ἐν Ἀδριανουπόλει. Αὐτ. 17 Νοεμβρίου.

1891

Ἀνθίμου Ἀλεξούδη Μητροπολίτου Ἀμασείας. Χρονολογικοὶ κατάλογοι τῶν ἀπὸ Χριστοῦ Ἀρχιερατευσάντων κατ' ἐπαρχίας. ΚΓ' Φιλιππουπόλεως, (21 Μαρτίου). ΚΘ' Διδυμοτείχου, (25 Ἀπριλίου). ΛΓ'. Αἴνου (19 Ἰουνίου). ΛΕ'. Μεσημβρίας, (20 Ἰουνίου). ΜΑ'. Βιζύης (11 Ἰουλίου) ΜΒ' Ἀγχιάλου (16 Ἰουλίου). ΜΔ' Μαρωνείας, (17 Ἰουλίου). ΜΕ' Σηλυβρίας (17 Ἰουλίου) ΜΒ' Ξάνθης καὶ Περιθεωρίου (18 Ἰουλίου) ΜΓ' Γάνου καὶ Χώρας. (28 Αὐγούστου). (ΜΣΤ') ΜΑ' Σωζωαγαθουπόλεως (29 Αὐγούστου) «Νεολόγος» Κωνσταντινουπόλεως. Ὅρα καὶ 1890 καὶ 1892.

Γ. Ι. Λαμπουσιάδου. Ἱστορικαὶ συμπληρώσεις καὶ ἐπανορθώσεις. (Εἰς τοὺς χρονολογικοὺς καταλόγους Ἀρχιερατευσάντων Ἀδριανουπόλεως τοῦ Ἀλεξούδη) Αὐτόθι 19 Φεβρουαρίου.

Χρυσ. Παπαδοπούλου. Ἱστορικὰ Μαδύτου. (*) Αὐτόθι 3 Ἀπριλίου.

Χρ. Σαμαρτζίδου. Τὸ ὄνομα τῶν Τεσσαράκοντα Ἐκκλησιῶν. Αὐτόθι 28 Μαΐου καὶ 2 Ἰουλίου.

Σαράντου Σαραντίδου, φοιτητοῦ ἰατρικῆς, Θρακικαὶ σκηναί, μυθιστόρημα· εἰδύλλιον πρωτότυπον. Ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Βλ. Σκορδέλη. Περίεργον ἔθιμον ἐν Στενημάχῳ (*) «Ἑβδομὰς» Τόμ. Η'. φ. 8 σελ. 6α.

Μελισσηνοῦ Χριστοδούλου. Τὸ ὄνομα τῶν Σαράντα Ἐκκλησιῶν «Νεολόγος» Κ]λεως 26 Ἰουνίου καὶ 18 Ἰουλίου.

Χ. Ἡ Μάδυτος. Αὐτόθι 15 Μαΐου.

Εὐσέβιος Γιασεμίδης Αὐτόθι 25 Σεπτεμβρίου.

Ἡ ληστεία Σενεκλῆ. Αὐτόθι 31 Μαΐου.

Ἑλένη Σαράντη Ἀρχιγένους. Αὐτόθι 31 Ὀκτωβρίου.

Ἐμμανουὴλ Ἀλτιναλμάζης. Αὐτόθι 7 Νοεμβρίου.

Συμβολαὶ εἰς τὴν Γεωγραφίαν [Διὰ τὸ ὄνομα Σαράντα Ἐκκλησιῶν] «Κωνσταντινούπολις» Κ]λεως 29 Μαΐου καὶ 3 Ἰουλίου.

1892

Ἀνθίμου Ἀλεξούδη. Μητροπολίτου Ἀμασείας. Χρονολογικοὶ κατάλοι τῶν ἀπὸ Χριστοῦ Ἀρχιερατευσάντων κατ' ἐπαρχίας. Ὅρα καὶ 1890 καὶ 1891 «Νεολόγος» Κ]λεως. ΞΓ' Λιτίτσης (20 Μαρτίου). Καλλιπόλεως καὶ Μαδύτου (28 Ἀπριλίου) Β' Μυριοφύτου καὶ Περιστάσεως (30 Ἀπριλίου). Γ' Μετρῶν καὶ Ἀθύρων (30 Ἀπριλίου). Τυρολόης καὶ Σερεντζίου (10 Ὀκτωβρίου).

---

*) Σημειοῦνται ἐκ νέου ὡς λανθασμένως ἀναφερθέντα εἰς παράρτ. τοῦ Γ' τόμου «Θρᾳκικῶν».

Φωτίου Σ. Ἀρχιγένους. Τὰ Ἀρχιγένεια καθιδρύματα (Διατριβή). Αὐτόθι 29 καὶ 30 Σεπτεμβρίου καὶ 13 καὶ 14 Ὀκτωβρίου.

Κ. Γ. Κουρτίδου. Δημώδης ἐν Θρᾴκῃ ποίησις «Ἔβρος» Ἀδριανουπόλιως. Τεῦχος 8, 9, 14.

Ἰωαν. Κ. Μαυρουδῆ Διατριβαί. Τὰ Ἀρχιγένεια καθιδρύματα. «Νεολόγος» Κ]λεως 19 Σεπτεμβρίου καὶ 9 Ὀκτωβρίου.

Ἐλευθερίου Γρ. Ταπεινοῦ. Ἡ Μητρόπολις Δέρκων «Κῆρυξ» Κ]λεως Τεῦχος 8 καὶ 9 (Προσθήκη εἰς Γ' Συμβολὴν Βιβλιογραφίας).

Εἷς ποιητὴς (Γ. Βιζυηνός). «Νεολόγος» Κ]λεως 16 Ἀπριλίου. Ἀπὸ «Ἐφημερίδα» Ἀθηνῶν.

Νοσοκομεῖον Σμύρνης καὶ κοινότης Καλλιουπόλεως. Αὐτόθι 25 Ἰουλίου.

1896

Μανουὴλ Ι. Γεδεών. Δέρκοι· ἐκκλησιαστικὴ παροικία, σύστασις αὐτῶν καὶ τύχαι· ναοὶ καὶ μοναί· ἀρχιερεῖσκοποι καὶ Μητροπολῖται. Ἐν Κων]πόλει σελ. 96 σχ. 8ον [Μέρος τῆς διατριβῆς ἐξεδόθη ἐν τῷ «Ἀνατολικῷ Ἡμερολογίῳ Κ. Βακαλοπούλου 1896 σελ. 103—104].

1904

Φωτίου Σ. Μανιάτου. [τοῦ κατόπιν Οἰκουμ. Πατριάρχου Φωτίου Β']. Ἡ τεσσαρακονταετηρὶς τῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἱερᾶς διακονίας τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Φιλιππουπόλεως Κου Φωτίου (1864—1904) ὑπὸ τοῦ ἀρχιδιακόνου αὐτοῦ..... Σ. 53.

1920

Μιλτ. Σαραντῆ. Αἱ Καστανέαι «Πρόοδος» Κ]λεως ἔτος 5' φύλ. 586.

1931

Ἀνδρέα Κονιτοπούλου. Τραγικὴ Θρᾳκικὴ τριετία 1920—1922 «Φῶς» Θεσσαλονίκης (Πιθανῶς τὸ Α' μέρος ἤρχισεν κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1930. Ἡ δημοσίευσις ἐξηκολούθησε μέχρις 11 Αὐγούστου 1931 εἰς ἄνω τῶν 165 ἀριθμῶν. Τὸ Β' μέρος πραγματεύεται «Τὸ κίνημα τοῦ Τζαφὲρ Ταγιὰρ καὶ ἡ προέλασις Ἑλληνικοῦ στρατοῦ». Τὸ Γ' «Ἡ συνθήκη τῶν Σεβρῶν καὶ ἡ Διοίκησις τῆς Θρᾴκης». (Ἀκολουθεῖ ἡ ἑκκένωσις πῆς Θρᾴκης).

1932

Σπ. Συγκολίτη. Κρίσις εἰς Συλλογὴν ἀνεκδότων ἀσμάτων Μακεδονίας, Χαλκιδικῆς Θρᾴκης Ι. Πέτση «Λαογραφία» Τόμ. 10 σελ. 505—7.

1935

Κ. Ι. Δυοβουνιώτου. Ἐγκύκλιοι καὶ ἔγγραφα τῆς ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὸν Μητροπολίτην Αἰγίνης Σαμουὴλ «Ἀνάπλασις» Τόμος ΜΗ' Σ. 30—32.

Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφαρσάλων Ἰεζεκιήλ. Ὁ Κίτρους Νικόλαος «Ἐκκλησία» Ἔτος ΙΓ' Σελ. 313—314.

O. Latte. «Der Thrax des Euphorion» Patientes et utiles recherches sur ce fragment «Philologus» τ. 44 σελ. 1:9—157.

Κωνστ. Ματθιάκη. Μιὰ ἐγκύκλιος τοῦ Μητροπολίτου Αἰγίνης Σαμουήλ. «Ἀνάπλασις» Τ.ΜΗ' Σ. 98—99.

Πολυδώρου Παπαχριστοδούλου. «Ὁ Πρωτοχρονιάτικος Γυρισμός», ἀναδημο-

SISMANOGLIO MEGARO

σίευσις εἰς «Ἐκπαιδευτικὰ Χρονικὰ» ἔτος Β' Σελ. 350—352 [Προτάσσεται σύντομος βιογραφία].

Fr. Pfister. Zum neuen Euphorion Papyrus. «Philol. Woch» τόμ. 55, σελ. 1357-61.

1936

Ε. Ζήση. Τὰ Γανόχωρα «Συζήτησις» (Συνέχεια ὅρα Βιβλ. Η' τόμου) Σελ. 70—71 ("Ορα καὶ 1937).

Χρυσοστόμου Μπούκ. Σαμουὴλ Μητροπολίτης Αἰγίνης [ἐκ Σαράντα Ἐκκλησιῶν] «Θεολογία» τόμ. 14 σελ. 257—261, 348—352. ("Ορα καὶ 1937).

Τοῦ ἰδίου. Ἐπιστολαὶ ἐκ τοῦ Ἀρχείου τοῦ Αἰγίνης Σαμουὴλ «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς» Θεσσαλονίκης. "Ετ. Κ' Σελ. 185—188, 218—222 καὶ 249—252.

Πολυδώρου Παπαχριστοδούλου. «Πῶς τὸ πρωτόσκασα ἀπὸ σκολειό». «Ἐκπαιδευτικὰ χρονικὰ» ἔτος Γ'.

«Ὅταν Ἤμουν Σκλάβα». Ἡ τραγικὴ περιπέτεια τῆς Ἑλληνίδος Ἰφιγενείας Ἀρχόντισσας, κόρης τῆς παλαιᾶς Φαναριωτικῆς οἰκογενείας Βαρδέκη, ἥτις ἁπήχθη τὸ 1856 καὶ ἐδόθη ὡς δῶρον εἰς τὸν τότε διοικητὴν τῆς Θρᾴκης, τὸν θηριώδη Νουρολλάχ. Περιπέτειαι ἐν Σαράντα Ἐκκλησίαις, Ἀδριανουπόλει, Ραιδεστῷ, Καλλιπόλει κλ. Γραμμένα ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀφηγήσεων, ποὺ ἐδημοσιεύθησαν εἰς τὰς Εὐρωπαϊκὰς ἐφημερίδας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ τῶν στοιχείων ποῦ ἔθεσαν εἰς τὴν διάθεσίν μας οἱ ἐν Ρουμανίᾳ σήμερον ζῶντες ἀπόγονοι τῆς οἰκογενείας Βαρδέκη. Ἡ ἀφήγησις φθάνει μέχρι τοῦ 1862. «Μακεδονία» Θ]νίκης ἀπὸ τῆς 30 Αὐγούστου καὶ διήκει διὰ τοῦ Σεπτεμβρίου καὶ Ὀκτωβρίου.

1937

Π. Α. Ἡ Πανήγυρις τοῦ Φατὴρ-Γιακὰ παρὰ τὸ Νέον Καβακλῆ, Κομοτινῆς. «Φῶς» Θεσσαλονίκης 29 Αὐγούστου

Γ. Βαλέτα. Παραλειπόμενα. Ἡ κηδεία τοῦ Βιζυηνοῦ «Ἐφημερὶς τῶν Λεσβίων» Μυτιλήνης 25 Ἀπριλίου.

Νικολάου Βασιλειάδου. Φαναριῶτες λόγιοι. Γεώργιος Βιζυηνός «Νεοελληνικὰ γράμματα Ἀρ. 21.

Ἀρχιμανδρίτου Νικολάου Βαφείδου. Ἀρχαιολογικὰ Θρᾴκης. Τὸ ἐν Κομάρσοις ἀνευρεθὲν ἀνάγλυφον τοῦ ἥρωος τῆς Θρᾴκης ὡς θεοῦ τοῦ κυνηγίου «Ἔβρος» Διδυμοτείχου 29 Μαΐου.

Δ. Γατσούλου. Ἱστορικὰ σημειώματα. Αὐτοβιογραφία Φιλικοῦ [Σταμάτη Κουμπάρη] «Ἑστία» 17 Μαρτίου.

Φ. Γ. Ὁ καθρέπτης τῆς παραγωγῆς μας. Ἡ Δυτικὴ Θρᾴκη εἰς τὴν ἔκθεσιν «Ἐθνικὴ» 4 Ἰουλίου.

Χ. Ν. Δρακεντίδου Ἁγία Πέτρα=Δημοτικὰ-Διδυμοτείχου-Πλωτινόπολις. «Ἔβρος» Διδυμοτείχου 29 Μαΐου.

Τοῦ ἰδίου. Ἡκρωτηριασμένος ἥρως. Αὐτόθι 3 Ἰουλίου.

Τοῦ ἰδίου. Ἄνευ πολεων μέχρι Τραϊανοῦ ἢ περὶ τὸν Ἔβρον μεσόγειος Θρᾴκη Χρόνοι Διδυμοτείχου. Ἀλεξανδρούπολις 8ον σελ. 18.

Θ. Δράκου. Θρᾴκη ἡ Ἑλληνικὴ γῆ τῆς Ἐπαγγελίας. «Ἐλεύθερος Ἄνθρωπος» 5—8 Ἰουλίου.

Ζ. Ἀπὸ τὴν Ἔκθεσιν τοῦ Ζαππείου. Αἱ πρόοδοι τῆς Θρᾴκης. Ἐν ἀναμνηστικὸν λεύκωμα «Πρωΐα» 9 Ἰουλίου.

(Εὐστρατίου Ζήση). Ὁ Βιζυηνὸς ὑπὸ τὸ φῶς τῆς ἐπιστήμης. «Συζήτησις» Ἔτος Α. Περίοδος Β' Σ. 76—77.

Ἰδίου. Τὰ Γανόχωρα ("Ορα καὶ 1936). Αὐτόθι Σ. 74—75. 85—86, 94, Ἔτος Β' 5—6, 14, 21—30, 52—53 (Συνεχίζεται).

Ἰδίου. Ἀνατολικὴ Θρᾴκη (Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἀνατολικῆς Θρᾴκης 1900—1922) Αὐτόθι Ἔτος Β'. Σ. 2—4, 12-13, 27 28, 39. (Συνεχίζεται).

Ἀντ. Καραγιάννη. Δυτικὴ Θρᾴκη. Χάρτης μετὰ σημειώσεων. Παράρτημα τῆς «Διδασκαλίας τῆς Γεωγραφίας καὶ τῆς Μεγάλης Σχολικῆς Ἐγκυκλοπαιδείας».

Φωτεινῆς Στ. Κυριακίδου. Θρακικαὶ δοξασίαι περὶ Καλλικαντζάρων «Λαογραφία» Θεσσαλονίκη. Τόμ. ΙΑ'. Σ. 652—3.

Παναγῆ Λεκατσᾶ. Ἀβδηριτικὲς ἐπιστολὲς (Κριτικὰ δοκίμια) «Καθημερινὴ» 5 12, 19, Ἀπριλίου.

Φ. Μιχαλοπούλου. Στέφανος Κουμανούδης (1818—1898) Βιογραφικά. Συγγράμματα. Κρίσεις. «Γενικὴ Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία» ἔτος Τέταρτον Σελ. 17—24.

Ἐπ. Μπαμπούρη. Ἡ μεταφορὰ Βουλγαρικῆς ταξιαρχίας ἐν Ἀλιξανδρουπόλει 1912 «Ναυτικὴ Ἑλλὰς» Σελ. 247—255.

Γεωργίου Ν. Μπήτρου Ἀντιστρατήγου ἐ. ἀ Ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ ποταμοῦ Ἔβρου «Βραδυνὴ» 6 Μαρτίου.

Χρ. Μπούκ. Σαμουὴλ Μητροπολίτης Αἰγίνης «Θεολογία» τόμ. ΙΕ' Σελ 159—164, 262—268. ("Ορα καὶ 1936).

Ἰωάννας Μπουκουβάλα-Ἀναγνώστου. Περίεργα ἔθιμα τῶν Τούρκων τῆς Θρᾴκης «Μακεδονία» Θεσσαλονίκης 8 Φεβρουαρίου.

Νοσταλγοῦ. Στὰ ἀλησμόνητα μέρη. Ἀδριανούπολις. Εἰς τὰ ἱστορικὰ ἐρείπεια τοῦ Σιρὰϊ ἱσί. Ὁ Πύργος τῆς Δικαιοσύνης «Φῶς» Θεσσαλονίκης 19 Ἀπριλίου.

Ἰδίου. Ἀπὸ τὴν μιὰ ἄκρη εἰς τὴν ἄλλην τοῦ Καραγάτς. [Ὁμιλεῖ διὰ τὴν καταστροφὴν τῶν ἐκεῖ Ἑλληνομάχων Λεβαντίνων, ἐκ τῶν ὁποίων δὲν ἀπέμειναν ἢ 15—20] «Φῶς» Θεσσαλονίκης 25 Ἀπριλίου—Ἀδριανούπολις. Δύο ἱστορικὰ τεμένη: Ἐσκῆ Τζεσμὲ καὶ Οὐτς Σεφερλῆ 26 Ἀπριλίου-Μουσταφᾶ πασσᾶ (Σβίλεγκραδ) 27 καὶ 28 Ἀπριλίου-Σαράντα Ἐκκλησίαι [Τὴν εὗρε πασσᾶ (Σβίλεγκραδ) 27 καὶ 28 Ἀπριλίου-Σαράντα Ἐκκλησίαι [Τὴν εὗρε ἀκμάζουσαν, κατ' ἐξαίρεσιν, ὡς τὸ στρατιωτικὸν κέντρον τῆς Ἀνατολικῆς Θρᾴκης] 19 Ἀπριλίου καὶ 1 Μαΐου-Οὐζοὺν-Κιοπροῦ, Ἀλπουλλοῦ (Σεκὲρ. κιοῦ) Μεγάλο βιομηχανικὸν κέντρον ζαχάρεως. Ἐργοστάσια μεγάλα καὶ ἐπιβλητικά, τέλεια ἀπὸ πάσης ἀπόψεως· διορκῶς βελτιούμενα καὶ συμπληρούμενα. Χρησιμοποιοῦνται 12000 βαγόνια τεύτλων ἐπιτοπίου παραγωγῆς. Παράγονται 2000 βαγόνια ζαχάρεων· Οἱ ἐργάται ἀνέρχονται εἰς ἑκατοντάδα, Παυλῆ-Κιοΐ· Ὀλίγα περὶ αὐτοῦ] 2 Μαΐου. —Βαβά-Ἐσκῆ. Βουλὲ-Βουργάζ [σημειωτὸς πληθυσμὸς 3—4 χιλ. Ἔχουν ἀνεγερθῆ ἐν Λ. Β. μεγαλοπρεπῆ τουρκικὰ ἐκπαιδευτήρια] 3 Μαΐου-Μουρατλῆ [Εἰς τὴν περιφέρειαν αὐτὴν ἔχουν ἐγκατασταθῆ οἱ πλεῖστοι τῶν ἐλθόντων 4000 ἐκ Δοβρούτσης πρόσφυγες. Διακρίνονται ἀπὸ τὴν ξεχωριστήν των ἐνδυμασίαν. Ἡ ἐγκατάστασίς των γίνεται μὲ μέθοδον, καὶ σύστημα] 4 Μαΐου-Ραιδεστὸς [Ὑπολογίζεται 5 χιλ. Δοβρουτσιανοὶ ὅτι ἐγκατεστάθησαν ἐκεῖ καὶ ἄλλοι 5 χιλ. εἰς τὰ περίχωρα. Ἀρμένιοι γεωργοὶ εἰς τὰ πέριξ. Κωλὸς ὁ δρόμος ἀπὸ Μουρατλῆ εἰς Ραιδεστόν. Ἡ κυβέρνησις καταβάλλει προσπαθείας ὅπως ἐπουλώσῃ τὰς πληγάς. Σώζεται ὄχι εἰς καλὴν κατάστασιν ἡ Παναγία Ρευματοκρατόρισσα] 5 Μαΐου.

SISMANOGLIO MEGARO

Α. Πάνζιου. Πνευματικὴ κίνησις τῆς Ἀλεξανδρουπόλεως «Μακεδονία» Θεσσαλονίκης 28 Ἰανουαρίου.

Π. Παπαχριστοδούλου. Ὁ «Καλογιάννης» Πρωτοχρονιὰ εἰς τὴν Θρᾴκην «Ἀθηναϊκὰ Νέα» 2 Ἰανουαρίου.

Σταμ. Σταμ[ατίου]. Ἡ Βόρειος Ἑλλὰς ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη «Ἔθνος» (Ὅρα καὶ Η' τόμον Θρακικῶν). Κατάστασις εἰς τὴν Ξάνθην (2 Ἰανουαρίου). Ἡ Ξάνθη καὶ τὰ περὶ αὐτὴν (4). Ἡ φιλανθρωπία εἰς τὴν Ξάνθην (5) Ζητῶντας τῆς ὡμορφιὲς τῆς Ξάνθης (7). Λίγα ἀκόμη ἀπὸ τὴν Ξάνθην (8) Νύχτες Ραμαζανιοῦ στὴ Θρᾴκη (11).

Ι. Γ. Τ. Ἂς γνωρίσωμεν τὴν Ἑλλάδα. . Τὸ Θαῦμα τῆς Θρᾳκικῆς γῆς. Οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ ἔργα των. «Ἐλεύθερον Βῆμα» 4 Ἰουλίου.
Ὁ Ἐμπορικὸς Ὁδηγὸς Μακεδονίας καὶ Θρᾴκης. Ἔκδοσις Γουναροπούλου καὶ Τσοπανοπούλου, Θεσσαλονίκη.

Λεύκωμα Θρᾴκης. Σελ. 119 [Πολυτελὴς ἔκδοσις Γ. Διοικήσεως Θρᾴκης].

Απορρόφησις καπναῦ σπόρων εἰς τοὺς ἀρχαίους Θρᾴκας. «Βραδυνὴ» 31 Ἰανουαρίου.

Ποιητικὰ μνημόσυνα, Θανάσης Κατραπάνης «Ἐγκυκλοπαιδικὸν Ἡμερολόγιον» Σταύρου Ν. Ζερβοπούλου. Ἔτος Δ' Ἐν Κωνσταντινουπόλει. Σελ. 204—206 μὲ ποιήματά του ἐν σελ. 148 καὶ 206—208.

Τὰ Γυμνάσια τοῦ Τουρκικοῦ στρατοῦ εἰς Θρᾴκην. Μετὰ 6 εἰκόνων. «Φῶς» Θεσσαλονίκης 20 καὶ 21 Αὐγούστου.

Πωιδαγωγικὸν Συνέδριον, Διδυμοτείχου, περιφερειῶν Διδυμοτείχου καὶ Ὀρεστιάδος «Ἐκπαιδευτικὸς Τύπος Βορείου Ἑλλάδος» Θεσσαλονίκη 25 Ἰουλίου.

Ἐμπορικὸς ὁδηγὸς Μακεδονίας καὶ Θρᾴκης. Ἔκδοσις Γουναροπούλου καὶ Τσομπανοπούλου Θεσσαλονίκη.

(Βιβλιοκρισίαι) **Ν. Βασιλειάδου**. Λεσβιακὲς ἐκδόσεις. Τὰ «Φιλολογικὰ στὸ Βιζυηνό». Γιὰ τὸ βιβλίο τοῦ Γ. Βολέτα «Ἐφημερὶς τῶν Λεσβίων» Μυτιλήνης 4 Ἀπριλίου.

Κ. Φριλίγγου. Λεσβιακὲς ἐκδόσεις. Τὰ «Φιλολογικὰ στὸ Βιζυηνό». Ἕνα γράμμα τοῦ κ. . . . . Αὐτόθι 11 Ἀπριλίου.

Κ. Θ. Δημαρᾶ. Ὁ κόσμος τοῦ πνεύματος. Θρᾳκικὰ «Ἐλεύθερον Βῆμα» 24 Φεβρουαρίου.

Φάνη Μιχαλοπούλου. Ἱστορικοκριτικὰ Σημειώματα. Ἀπὸ τὰ περιοδικά μας. Τὰ «Θρᾳκικὰ» Ἄρθρον τοῦ κ. . . . . «Καθημερινὴ» 14 Ἰουνίου καὶ «ἐν μεταφάσει εἰς τὴν ἑλληνικὴν» «Πατρὶς» 21 Μαΐου (ἀνάγνωθι Ἰουνίου).

ΑΡΧΕΙΟΝ ΤΟΥ ΘΡΑΚΙΚΟΥ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΚΑΙ ΓΛΩΣΣΙΚΟΥ ΘΗΣΑΥΡΟΥ, ΤΟΜΟΣ Γ'. 1936—37 Σελ. 240+80.

Περιεχόμενα.

Ἀποστολίδου Μυρτ. Στενίμαχος ἢ Στενήμαχος; 1—16. Προσθῆκαι εἰς τὴν μελέτην Στενίμαχος ἢ Στενήμαχος 142—144.
Προσθῆκαι καὶ διορθώσεις εἰς τὸ περὶ Κουκλένης 144.
Τὰ ἀρχεῖα τοῦ ἐν Φιλιππουπόλει ἐσναφίου τῶν ἀμπατζήδων 145—145.

Γεωργακᾶ Δημ. Περὶ τοῦ ἐτύμου τῆς λέξεως παραγάδι 201—202.

Δεληγιάννη Β. Τ' ς μπάμπω ἡμέρα. Περιγραφὴ τοῦ ἐθίμου 196—200.
Παράδοσις (ἡ κατοχὴ τῆς Πόλης) 209.
Τραγούδια χορευτικὰ Πασχαλιῶτικα 209. Γλωσσάριο Δογάνκιοϊ Μαλγάρων 210—213.

Ἐλευθερουπόλεως Σωφρενίου. Σημείωμα (περὶ τοπωνυμιῶν τινων) 100.

Κωνσταντοπούλου Κ. Χρονολογήσεις βυζαντιακῶν μολυβδοβούλλων τῆς Θρᾴκης 203—208.

Μανασείδου Συμ. Δημώδη ᾄσματα Αἴνου 31—72. Γλωσσάριον τῆς συλλογῆς δημοτικῶν τραγουδιῶν Αἴνου 72—73. Λαογραφικὰ Αἴνου 74—81. Γαμήλια τραγούδια 82—84.

Οἰκονομίδου Ἀποστ. Οἰωνοί, δεισιδαιμονεῖς, μαγγανεῖες Καλλιπόλεως καὶ τῶν πέριξ 85—9 Ἤθη καὶ ἔθιμα Μαδύτου 95—118.

Παπαχριστοδούλου Μ. Θρᾳκικὰ τραγούδια 121—136.

Παπαχριστοδούλου Πολυδ. Γλωσσάριο Σαράντα Ἐκκλησιῶν 214—225.

Π. Ἡ κλέφτρα (Σαράντα Ἐκκλησιῶν) δημ. ᾄσμα, 118—120.

Δ. Ι. Μ. Μνημόσυνα: Παρασκευᾶς Ι. Μαγκριώτης 230.

Προκήρυξις διαγωνισμοῦ συλλογῆς γλωσσικοῦ καὶ λαογραφικοῦ ὑλικοῦ Θρᾴκης 231—233.

Σταμούλη Ἀν. Τοπωνυμικὰ Θρᾴκης 226—229.

Χουρμουζιάδου Γ. Συλλογὴ ἐπιγραφῶν Μετρῶν 23—24. Σημειώσεις ἐκ χειρογράφων 24—25.

Χουρμουζιάδου Καλλισθ. Ἀπόσπασμα κωδίκων Πετροχωρίου (Μετρῶν) καὶ Ἀθύρων) 17—23. Χωριάτικο καλαντὰρ τοῦ 1902 26—30. Παρατηρήσεις εἰς «Τὸ ἀμπατζηλήκι στὴ Θρᾴκη» 137—142.

Ὡς παράρτημα:

Πολυδ. Παπαχριστοδούλου. Χριστούγεννα στὴ Θρᾴκη [Ἠθογραφίαι μὲ προλογικὰ σημειώματα Κ. Θ. Δημαρᾶ] Σελ. 80.

[Βιβλιοκρισίαι] Χ. Σ. Ἀ[γγελομάτη] «Ἑστία» 11 Ἀπριλίου.
Κ. Θ. Δημαρᾶ. Ἐπιστημονικὰ δημοσιεύματα «Ἐλεύθερον Βῆμα» 10 Μαΐου.

SISMANOGLIO MEGARO

ΠΡΟΣΘΗΚΗ

1929 **Ἀνδρέα Σ Μιχαλοπούλου.** Τὰ ζητήματα Μακεδονίας καὶ Θράκης. Ἔκθεσις ὑποβληθεῖσα εἰς τὴν κυβέρνησιν κατὰ Ἀπρίλιον τοῦ 1928 Σελ. 50.

1935 **Σταυράκη Βέη Ἀριστάρχη.** Δέρκοι. Περὶ τῆς Μητροπόλεως Δέρκων καὶ τῶν αὐτῆς Μητροπολιτῶν. Ἐκδίδεται ὑπὸ Ἀρχιμανδρίτου Ἀδαμαντίου Κασαπίδου. Ἐν Κωνσταντινουπόλει (Ἀνατύπωσις Ὅρα καὶ 1935 καὶ 1935).

1936 **Ν. Βαφείδη.** Ἀναθηματικὴ ἐπιγραφὴ τῶν Πλωτινοπευλιτῶν. «Ἔβρος» Διδυμοτείχου 16, 19 καὶ 26 Σεπτεμβρίου.

Χ. Ν. Δρακοντίδου Πλωτινούπολις καὶ Διδυμότειχον ἀλληλένδετα, ἱστορικῶς... κατὰ κρίσεως κ. Ν. Βαφείδου. Αὐτόθι 26 Νοεμβρίου.

1937 **Π. Α.** Ἡ συμβολὴ τῶν Θρακῶν εἰς τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα. Α) Ἀχιλλεὺς Σαμοθράκης «Θρακικὰ Νέα» Ἀλεξενδρουπόλεως 21 καὶ 28 Νοεμβρίου (συνεχίζεται).

Νασούμ. Τὰ ἐν Θράκῃ Τουρκικὰ Γυμνάσια μὲ δύο εἰκόνας. «Βραδυνὴ» 27 Αὐγούστου.

Μία ἐπιστολὴ τοῦ Μητροπολίτου Ἡρακλείας «Συζητήσεις» Ἔτ. Β' Περίοδος Β'. σελ. 50—51.

[Βιβλιοχρισία] P. L. (emerle): Dimitrov (Dimitre P.) Les stratégies et des territoires municipaux de quelques villes de la Thrace (extrait de l'Annuaire de Musée National Bulgare, VI, 1932—1934, p. 122—146, en bulgare, avec résumé français et une carte). Revue des Etudes Grecques» Περισιαν Τόμος L Σελ. 398.

Κ. ΜΥΡΤΙΛΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΟΥ

ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤ'
ΕΙΣ ΤΗΝ ΘΡΑΚΙΚΗΝ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΝ

Ἑρμηνεῖαι τίτλων Βουλγαρικῶν ἐπετηρίδων καὶ περιοδικῶν

Δελτίον τῆς Βουλγαρικῆς Γεωγραφικῆς ἑταιρείας Σοφίας: Izvestia na Bülgarskoto geographsko drujestvo.

Δελτίον τῆς Βουλγαρικῆς ἱστορικῆς ἑταιρείας Σοφίας: Izvestia na Bülgarskoto istoritschesko drujestvo.

Δελτίον τοῦ Βουλγαρικοῦ ἀρχαιολογικοῦ ἱνστιτούτου Σοφίας: Izvestia na Bülgarskoto archéologhitschesko institut.

Ἐπετηρὶς τοῦ ἐθνικοῦ πανεπιστημίου Σοφίας: Godischnik na narodnia universitet vif Sophia.

Ἐπετηρὶς τοῦ ἐθνικοῦ μουσείου Σοφίας: Godischnik na narodnia musei vif Sophia.

Ἐπετηρὶς τῆς ἐθνικῆς βιβλιοθήκης καὶ μουσείου τῆς Φιλιππουπόλεως: Godischnik na naroduata bibliotheka i musei vif Plovdiv.

Συλλογὴ τῆς ἀκαδημείας τῶν ἐπισιημῶν Σοφίας: Sbornik na akademia na naukite vif Sophia.

Συλλογὴ ἐθνικῶν, ἐπιστημονικῶν καὶ λαογραφικῶν ἔργων: Sbornik za narodni umotvorenia, nauki ipridania.

Τεῦχος πανηγυρικὸν πρὸς τιμὴν τοῦ μητροπολίτσυ Φιλ]πόλεως Μαξίμου ἐπὶ τῇ 80ετηρίδι του: Sbornik vif tschest na Plovdivskia mitropolit Maxim.

Τεῦχος πανηγυρικὸν πρὸς τιμὴν τοῦ καθηγητοῦ Ζλατάρσκυ ἐπὶ τῇ καθηγητικῇ του 30ετηρίδι: Sbornik vif tschest na professora Zlatarsky,

Τεῦχος πανηγυρικὸν πρὸς τιμὴν τοῦ καθηγητοῦ Ἰσίρκωφ ἐπὶ τῇ καθηγητικῇ του 30ετηρίδι: Sbornik vif tschest na professora Ischirkow.

Τεῦχος πανηγυρικὸν ἐπὶ τῇ 50ετηρίδι τοῦ ἐν Φιλιππουπόλει Βουλγαρικοῦ τῶν θηλέων γυμνασίου: Sbornik vif tschest na devitscheskata gymnasia vif Plovdiv.

Περιοδικὸν σύγγραμμα: Perioditschesko spissanie.

Βουλγαρικὴ ἱστορικὴ βιβλιοθήκη: Bülgarska istoritscheska bibliotheka.

Λογοτεχνικὴ φωνή: Litteraturen glas.

Θρακικὴ συλλογή: Thrakiiski Sbornik.

Μικρὰ ἐγκυκλοπαιδειακὴ βιβλιοθήκη: Malka enkyklopeditscheska bibliotheka.

SISMANOGLIO MEGARO

1. **Altinoff Ivan**: La Thrace interalliée avec un avant-propos, Sophie ἔτ. 1921, 8ον, σελ. 4+129. Ἔκδοσις de l' union des savants, écrivains, et artistes Bulgares.

2. **Arès Claude**: Les enseignements de la guerre des Balkans, ἐν τῇ Revue critique, τόμ. XIX, ἔτ. 1912, σελ. 651—671.

3. **Ἀριστάρχου βέη**: Βουλγαρικὸν ζήτημα καὶ αἱ νέαι πλεκτάναι τοῦ πανσλαυισμοῦ ἐν τῇ Ἀνατολῇ, τεύχη 4, Ἀθῆναι, 8ον, ἔτ. 1875, σελ. πη' 104+192+192+στ' 192.

4. **Arnaudoff M.** Prof.: Die Bulgarischen Festbräuche, Leipzig, ἔτ. 1917, 8ον, σελ. 80. Ἐν τῇ Bulgarischen Bibliothek, ἀρ. 4.

5. **Τοῦ ἰδίου**: Οἱ κούκεροι καὶ τὰ Ροσάλια (=οἱ παρ'ἡμῖν καλόγηροι καὶ τὰ κορναβάλια), ἐν τῇ Συλλογῇ τῆς ἀκαδημείας τῶν ἐπιστημῶν, ἱστορ.-φιλολ. τμῆμα, τόμ. XXXIV, ἔτ. 1920, 4ον, σελ. 244, εἰς ἴδιον τεῦχος, Σοφία, βουλγαριστί. Αὕτη ἡ σπουδαία λαογραφικὴ μελέτη περὶ Βουλγαρικῶν ἠθῶν, ἐθίμων καὶ παραδόσεων ἅπτεται καὶ τῶν τῶν Θρᾳκῶν Ἑλλήνων, ἰδίως τῶν νοτιοανατολικῶν.

6. **Baschmakoff Al.** Une monnaie rare au Musée national de Sophia. Ἐν τῇ ἐφημ. Bulgarie, ἀρ. 2998, 17 Αὐγ. 1933. Πρόκειται περὶ νομίσματος τῆς Θρᾳκικῆς πόλεως Ζώνης ἀπέναντι τῆς Σαμοθρᾴκης ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Κικόνων, περὶ ὧν γίνεται μακρὸς λόγος.

7. **Βέλκωφ Ἰβὰν**: Ἡ τῆς Ρώμης διείσδυσις εἰς τὰς νῦν Βουλγαρικὰς χώρας. Ἐν τῇ σειρᾷ τῆς μικρᾶς ἐγκυκλοπαιδειακῆς βιβλιοθήκης. Σοφία, ἔτ. 1929, σελ. 45, βουλγαριστί.

8. **Τοῦ αὐτοῦ**: Ἐξαφανισθέντες τινὲς ἀρχαῖοι συνοικισμοὶ ἐν τῇ περιφερείᾳ Φιλιππουπόλεως, βουλγαριστί, σελ. 74—80, ἐν τῷ πανηγ. τεύχει ἐπὶ τῇ 80ετηρίδι τοῦ μητροπολίτου τῆς Πλόβδηφ Μαξίμου, ἔτ. 1931, Σοφία, βουλγαριστί.

9. **Τοῦ αὐτοῦ**: Ἀρχαιολογικὴ ὕλη, ἐν τῇ ἐπετηρίδι τοῦ ἐθνικοῦ μουσείου Σοφίας, τόμ. VI (ἐτῶν 1932—1934) ἔτ. 1936, σελ. 61—84, Σοφία, βουλγαριστί. Ἐκ τῶν γενομένων ἀνασκαφῶν περὶ τὴν κωμόπολιν Μπρέζοβο, βορείως τῆς Φιλιππουπόλεως περὶ τὰ 26 χιλιόμετρα κειμένην καὶ τῆς μελέτης τῶν περὶ αὐτὴν ἀπειραρίθμων λειψάνων ὀχυρωμάτων, ἱερῶν καὶ ἐκκλησιῶν ὁ συγγραφεὺς καθορίζει τὰς θέσεις βυζαντιακῶν φρουρίων τῶν πρώτων αἰώνων, ἐγερθέντων ἐπὶ παλαιοτέρων Θρᾳκικῶν συνοικισμῶν, καὶ μονοστηριακῶν ἐκκλησιῶν ἀπὸ τοῦ 6ου μ. χ. αἰῶνος, ἐγερθεισῶν ἐπὶ παλαιοτέρων ἱερῶν, ἐξ οὗ τεκμαίρεται ὅτι τὰ μέρη ταῦτα ἦσαν πυκνῶς κατῳκημένα ἐπὶ ρωμαιοκρατίας καὶ τῶν πρώτων αἰώνων τῆς Βυζαντιακῆς αὐτοκρατορίας. Δυτικῶς τῆς κωμοπόλεως ἐπὶ τοῦ ὑψώματος Ἀϊ-τεπὲ (=ἅγιος λόφος;), ἐφ' οὗ ἀνευρέθησαν 21, κεκομμένα τὰ πλεῖστα, ἀνάγλυφα τοῦ Θρακὸς ἱππέως, ὧν τινων παρατίθενται αἱ φωτογραφίαι, καθορίζεται ἱερὸν τοῦ Ἥρως. Ὡσαύτως καθορίζεται ἱερὸν τοῦ Θρᾳκὸς ἱππέως παρὰ τῇ μικρᾷ Βεροίᾳ οὐ μακρὰν τῆς Στάρα Ζαγόρας (Τραϊανῆς Αὐγούστης—Βερόης), ἔνθα ἀνευρέθησαν 17 ἀνάγλυφα (τμήματα τὰ πλεῖστα) τοῦ Θρᾳκὸς ἱππέως, ὧν ἕνια ἐνεπίγραφα. Ἐπὶ δύο ἐξ αὐτῶν ἁπαντᾷ τὸ πρῶτον τὸ τοπωνυμικὸν τοῦ Ἱππέως ἐπίθετον Σγεβδηνός. Παρατίθενται αἱ φωτογραφίαι τῶν ἀναγλύφων καὶ τοπογραφικὸς χάρτης τῆς περιφερείας Μπρέζοβο.

11. **Baltscheff G.**: La Bulgarie et ses voisins (Traits etdocuments 1870—1915). Πρόλογος ὑπὸ τοῦ βουλευτοῦ Vassileff G. Sophia, ἔτ. 1919, 8ον σελ. 45. Ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ des Questions Balkaniques, ἀρ. 13.

12. **Везевлѣфъ В. и Ѳ.** πανεπ. Σοφίας: «Πρωτοβουλγαρικαὶ ἐπιγραφαί, εἰσαγωγὴ κείμενον καὶ σχόλια» ἐν τῇ ἐπετηρίδι τοῦ ἐν Σοφίᾳ πανεπ. βιβλίον XXXI, ἱστορικοφιλολογικὸν τμῆμα, ἔτ. 1934, βουλγαριστί. Πρόκειται περὶ τῶν ὑπὸ τῶν Βουλγάρων χανῶν χαραχθεισῶν Ἑλληνικῶν ἐπιγραφῶν. Ἡ συλλογὴ περιλαμβάνει πάσας τὰς μέχρι τοῦδε εὑρεθείσας καὶ δημοσιευθείσας ἐν ὅλῳ 48 ἐπιγραφάς, πλὴν τῆς περὶ τὸν Μαδάριον λεγόμενον ἱππέα. Αἱ ἐπιγραφαὶ ἐνδιαφέρουσιν ἡμᾶς, ἰδίως τοὺς Θρᾴκας, ἀπὸ γλωσσικῆς ἀπόψεως.

13. **Besolt Melchior**: Itinerarium, ἐν τοῖς Levenklay: Etliche Particular, Beschreibungen wohmercklicher Geschicht zur Türkischen Historigehörig, ἔτ. 1584.

14. **Βίτελωφ Ρ.**: Τὸ Βουλγαροελληνικὸν ἐκκλησιαστικὸν ζήτημα (διένεξις). Ἐν τῷ «Περιοδικῷ συγγράματι» ἔτ. 1885, Σρέδετς (Σοφία), τόμ. IV, σελ. 18—140 καὶ 203—261. Αὐθεντικαὶ πληροφορίαι περὶ τῶν ἀγώνων τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ ἐν τῇ Θρᾴκῃ, βουλγαριστί.

15. **Bojan C.**: Les Bulgares et le patriarche Oecuménique ou comment le Patriarche traite les Bulgares, Paris, ἔτ. 1905, 8ον, σελ. XXXII+143.

16. **Brocquière Bertrando de la**: Voyage outre mer, 1432—1433. Ἐδημοσιεύθη ὑπὸ Bertrant ἐν τοῖς Mémoires de l' institut national des sciences et des arts, sciences morales et politiques, τόμ. V, Paris, ἔτ. 1804, σελ. 469—637. Ὁ προσκυνητὴς ἐπανερχόμενος ἐξ Ἱεροσολύμων εἰς Γαλλίαν διῆλθε διὰ Κων]πόλεως—Θ ρ ᾴ κ η ς κτλ.

17. **Burbury John**: A relation of a journey of the right honorable M. Lord Henry Houard from London to Vienna and to Constantinople. London, 1671.

18. **Busbequii Gislanii Augerii**: Legationis Turcice epistolae quatuor. Parisiis 1589 καὶ Leyden 1633, σελ. 575, ἐξ ὧν 392 ἀφιεροῦνται εἰς τὴν Τουρκίαν καὶ Θρᾴκην.

19. **Γαδζάνωφ Δ.** Ὁδοιπορία τοῦ Ἐβλιᾶ τσελεμπῆ ἀνὰ τὴν Βουλγαρίαν κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα. Μετάφρασις εἰς τὴν Βουλγαρικὴν ἐκ τῆς Τουρκικῆς τῶν ἀφορώντων εἰς τὴν βόρειον Θρᾴκην ἐκ τοῦ ὁδοιπορικοῦ τοῦ Τούρκου γεωγράφου. Ἐν τῷ «Περιοδικῷ συγγράμματι» τόμ. XXI, ἔτ. 1909, σελ. 639—724.

20. **Gerando F.**: L' incident Greco-bulgare d' Octobre 1925. Notes d' un témoin. Μεθ' ἓξ εἰκόνων. Sophia, 8ον, ἔτ. 1925, σελ. 57.

21. **Gerlach**: Itinerarium τῷ 1578, ἔκδ. Samuel Gerlach τῷ 1674, Frankfurt. Μετάφρασις εἰς τὴν βουλγαρικὴν ὑπὸ Jirecek τῶν ἀφορώντων εἰς τὴν βόρειον Θρᾴκην ἐν τῷ «Περιοδικῷ συγγράμματι», τόμ. VI, ἔτ. 1883, Σρέδετς, σελ. 108 κεξῆς.

22. **Герасимовъ Ѳеоδ.**: Νομίσματα καὶ μετάλλιά τινα τῆς Φιλιππουπόλεως ἐν τῇ ἐπετηρίδι τοῦ ἐθνικοῦ μουσείου καὶ βιβλιοθήκης Φιλιππουπόλεως, ἔτ. 1932—34, σελ. 117—130, τόμ. VI, ἔτ. 1936 Σοφία, βουλγαριστί. Περιγράφονται 12 νομίσματα καὶ μετάλλια τῆς πόλεως ἀπὸ τοῦ βου καὶ γου αἰῶνος, ὧν τὰ μὲν ὅλως ἀδημοσίευτα, τὰ δὲ πλημμελῶς δημοσιευθέντα, μετὰ τῶν εἰκόνων των.

SISMANOGLIO MEGARO

23. **Τοῦ αὐτοῦ**: Unedierte Münzen von Hadrianopolis in Thrakien, ἐν τῇ ἐπετηρίδι τοῦ ἐθν. μουσείου Σοφίας, τόμ. VI, ἔτ. 1936, σελ. 201—222. Περιγράφονται 147 νομίσματα τῆς Ἀδριανουπόλεως, ὧν αἱ φωτοτυπίαι παρατίθενται ἐν τέσσαρσι πίναξιν. Εἶναι πάντα ἀνέκδοτα καὶ εὑρίσκονται ἐν τοῖς μουσείοις τῆς Βουλγαρίας καὶ ἐν ἰδιωτῶν συλλογαῖς. Πλὴν τριῶν ψευδαυτονόμων τὰ λοιπὰ εἶναι τοῦ Ἀντωνίνου Εὐσεβοῦς, Μάρκου Αὐρηλίου Καίσαρος, Μάρκου Αὐρηλίου Αὐγούστου, Φαυστίνης νεωτέρας, Λευκίου Οὐήρου, Κομμόδου, Ἰουλίας Δόμνης, Καρακάλλα, Γέτα Καίσαρος, Γέτα αὐτοκράτορος, Γορδιανοῦ, αὐτοκράτορος καὶ Τρανκυλλίνης. Πάντα χαλκᾶ.

24. **Τοῦ αὐτοῦ**: Θησαυροὶ νομισμάτων ἀνακαλυφθέντων κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς παρὰ τῇ κώμῃ Σάδοβετς, Ἐφημ Σοφίας Μίρ, ἔτ, 1937, 1, 16, σελ. 3 ἀρ. XLIII, 10948, βουλγαριστί. Πρόκειται περὶ πλήθους χρυσῶν καὶ χαλκῶν νομισμάτων τῶν αὐτοκρατόρων Ἀναστασίου, Ἰουστινιανοῦ I, Ἰουστίνου II, Τιβερίου II καὶ Μαυρικίου Τιβερίου (491—602) ἀνευρεθέντων ἐν δοχείοις πηλίνοις καὶ σποράδην ἐν τοῖς ἀνασκαφεῖσι τῷ 1936 ἐρειπίοις Βυζαντιακοῦ φρουρίου ἐν τῇ Βορειοδυτικῇ Βουλγαρίᾳ περιφερείας Πλεύνης. (Κάτω Μοισίᾳ καὶ θέματι τῆς Θρᾴκης). Ἐκ τε τῶν νομισμάτων, καλῶς κατὰ τὸ πλεῖστον διατετηρημένων, καὶ τῶν ἄλλων ἀντικειμένων εἰκάζεται ὅτι τὸ ὀχυρὸν ἀνηγέρθη ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀναστασίου ἐπὶ τῶν ἐρειπίων προϊστορικοῦ συνοικισμοῦ, κατεστράφη δὲ φθίνοντος τοῦ VI ἢ ἐρχομένου τοῦ VII αἰῶνος, πιθανῶς κατὰ τὴν τῶν Ἀβάρων εἰς τὴν Βυζαντιακὴν αὐτοκρατορίαν ἐπιδρομήν, συνῳκίσθη δὲ αὖθις καὶ κατὰ τὸν X-XII αἰῶνα (χαλκᾶ τινα νομίσματα τῶν αὐτοκρατόρων Τσιμισκῆ, Μιχαὴλ IV καὶ Μανουὴλ Κομνηνοῦ).

25. **Τοῦ αὐτοῦ**: Ἀπόψεις τῆς ἀρχαίας Φιλιππουπόλεως ἐπὶ νομισμάτων της, ἐν τῇ ἐφημ. Σοφίας Μίρ τῆς 29 Μαΐου 1937, ἀρ. 11055, βουλγαριστί. Παρατίθενται 4 τῆς πόλεως ἐπὶ τῆς ρωμαιοκρατίας νομίσματα, ἐφ' ὧν εἰκονίζονται ἀπόψεις αὐτῆς. Ἐν τῷ πρώτῳ τοῦ Ἀντωνίνου τοῦ Πίου εἰκονίζονται οἱ τρεῖς τῆς ἀκροπόλεως λόφοι, ὅθεν ἐκλήθη Τριμόντιον, ὧν ὁ μέσος (ὁ τῶν Σχοινοβατῶν) ὑψηλότερος τῶν ἄλλων, ὅπως καὶ πράγματι εἶναι. Ἐπὶ τοῦ ἀριστερόθεν λόφου (τοῦ Μουσαίου) διακρίνεται ναός, ὑπὸ τοὺς πρόποδας δὲ ἴχνη κιόνων κτιρίου καὶ κατωτέρω δύο ἄνδρες κατακεκλιμένοι ἀντιμετώπως, ὁ Ἔβρος καὶ ἡ Ροδόπη (;). Ἐν τῷ δευτέρῳ τοῦ Καρακάλλα εἰκονίζεται λόφος, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα καθ' ἡμᾶς ὁ τῆς Εὐμολπιάδος, ἐφ' οὗ ναὸς τετράστυλος μετ' ἀγάλματος τοῦ θεοῦ (Ἀπόλλωνος) καὶ παρ' αὐτῷ ταπεινότερον τετράστυλον κτίριον. Ἐν τῷ τρίτῳ τοῦ Γέτα εἰκονίζεται κορυφὴ λόφου (τῆς Κρηνῖδος), ἐφ' οὗ κολοσσιαῖος τοῦ Ἡρακλέους ἀνδριὰς μετὰ τοῦ ροπάλου καὶ τῆς λεοντῆς (ἴδε Θρᾳκικά, τόμ. Β'. ἔτ. 1929, σελ. 17—20, Ἀποστολίδου ἐπιγραφαὶ Φιλ]πόλεως). Ἐν τῷ τετάρτῳ τοῦ Κομμόδου εἰκονίζεται ἐπὶ τῆς κορυφῆς λόφου (τοῦ Νυμφαίου) ἀνδριὰς τοῦ πολιούχου θεοῦ Κενδρισέως Ἀπόλλωνος καὶ ἐπὶ τῆς κλιτύος αὐτοῦ ναὸς μεταξὺ τῶν κιόνων οὗτινος διακρίνεται ἀνδριάς, προφανῶς τοῦ θεοῦ.

26. **Gersdorff Alex**: Der Balkan-Krieg, Berlin, 8ον, ἔτ. 1912, σελ. 403.

27. **Georgiadès Dem**: La Turquie actuelle. Les peuples affranchis du joug Ottoman, et les intérêts Français en Orient. Paris, ἔτ. 1892. 8ον, σελ. XVIII+377.

28. **Τοῦ αὐτοῦ**: Les déceptions de la diplomatie dans le conflit Balkanique. 8ον, Paris, ἔτ. 1912 σελ. 58.

29. **Γεωργίεφ Θεοδ.**: στρατηγὸς ἐν ἀποστρατείᾳ. Ἱστορικὴ ἐξέλιξις τῆς συγχρόνου Βουλγαρίας ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς ἀναγεννήσεως μέχρι τοῦ Βαλκανικοῦ πολέμου 1912, τόμ. 2, Σοφία, ἔτ. 1936. Ὁ α' τόμ. περιλαμβάνει τὴν πολιτικὴν ἐξέλιξιν, ὁ δὲ β' τὴν τοῦ πολιτισμοῦ.

30. **Γεωργίεφ Ἰορδ**: Τὸ Ἀρβανιτοχώρι (τουρκ. Ἀρναούτ-κιοΐ, βουλγ. Ἀρμπανάσι). Ἡ ἱστορία του ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως (16ος αἰών) μέχρι σήμερον. Βουλγαριστί, ἐν τῷ «Περιοδικῷ συγγράμματι», ἔτ. 1905, τόμ. XV, σελ. 86—123. Ἡ Ἑλληνικὴ αὕτη κωμόπολις κειμένη βορειοανατολικῶς τοῦ μεγάλου Τυρνόβου περὶ τὰ 4 χιλιόμετρα ἀπῳκίσθη κατὰ τὸν 15ον αἰῶνα ὑπὸ Ἠπειρωτῶν, τῶν πλειστων ὁρμωμένων ἐκ τῆς περιφερείας Πωγωνίου καὶ ἤκμασεν ἐμπορικῶς μέχρι τῆς ὑπὸ τῶν Κυρτζαλήδων δηώσεως της τῷ 1798. Ἔχει σήμερον πέντε ἐκκλησίας ἀπὸ τοῦ 17ου καὶ 18ου αἰῶνος μετὰ τοιχογραφιῶν καὶ εἰκόνων τῆς Ἀθωνιαίας ζωγραφικῆς σχολῆς. Ὁ συγγρ. καλῶς ποιῶν προτάσσει τῆς μελέτης του τὴν ἀρχὴν τοῦ περὶ τῆς κωμοπόλεως ᾄσματος: Ἀρβανιτοχώρι πρνα μένο,—Ἀρβανιτοχώρι ξακουσμένο,—μέσα εἰς τὴν Βουλγαριὰ—ἔλαμπες ὡσὰν καθρέπτης κτλ.

31. **Γεωργίεφ Σβ.** καθηγ. τοῦ ἐνΣόφιᾳ πανεπ.: Ἡ τετάρτη σταυροφορία καὶ ὁ κόμης Βαλδουῖνος τῆς Φλάνδρας. Ἱστορ. Βιβλ. Σόφιας, ἔτ. Βον, 1929, τόμ. II, σελ. 112—159. Βουλγαριστί. Γίνεται λόγος καὶ περὶ τῆς ἐν Θρᾴκῃ καὶ Μοισίᾳ δράσεως τῶν σταυροφόρων.

32. **Τοῦ αὐτοῦ**: Ἀμαδαῖος VI τῆς Σαβοΐας καὶ αἱ ἐκστρατεῖαι αὐτοῦ εἰς τὰ Παραξεινοπόντια ἀκτὰς κατὰ τὸν 14ον αἰῶνα. Αὐτόθι, 1929, τόμ. IV, σελ. 72—101, βουλγαριστί.

33. **Τοῦ αὐτοῦ**: Ὁ αὐτοκράτωρ Φρειδερῖκος Βαρβαρόσας ἐν τῇ Βαλκανικῇ χερσονήσῳ καὶ ταῖς Βουλγαρικαῖς χώραις. Αὐτόθι, ἔτ. Γον, 1930, τόμ. II, σελ. 103—147. Βουλγαριστί.

34. **Γκένωφ Π.Γ.** καθηγ. τοῦ ἐνΣοφίᾳ πανεπ.: Τὸ Βουλγαρικὸν ζήτημα ἐν τοῖς συνεδρίοις Κων]πόλεως, Ἁγίου Στεφάνου καὶ Βερολίνου (1878). Ἱστορ. Βιβλιοθ. Σόφιας, ἔτ. Βον, 1929, τόμ. Γ', σελ. 321—357. Βουλγαριστί.

35. **Γκένωφ Μίσκο**: Ὁ πρεσβύτερος Κοσμᾶς καὶ τὸ κατὰ τῶν Βογομήλων κήρυγμά του. Ἱστορ. Βιβλιοθ. Σόφ. ἔτ. Βον, 1929, τόμ. III, σελ. 65—96. Βουλγαριστί.

36. **Gercevic Spiridion**: Bulgarien und Ostrumelien, 1878—1886, 8ον, ἔτ. 1886, Leipzig, σελ. XIII+616.

37. **Γόσεφ Ἰβὰν πρωθιερέως**, καθηγ. τοῦ ἐν Σοφίᾳ πανεπ.: Οἱ ἐπὶ τουρκοκρατίας ἀρχιερεῖς τῆς Πλόβδηφ (ὀρθῶς γραπτέον Φιλιππουπόλεως, ὡς ἐλέγετο τότε ἡ πόλις), βουλγαριστί, ἐν τῷ πανηγ. τεύχει ἐπὶ τῇ 80ετηρίδι τοῦ μητροπολίτου τῆς Πλόβδηφ Μαξίμου, ἔτ. 1931, σελ. 111—122. Ὡς γνωστὸν ἡ μητρόπολις Φιλιππουπόλεως ἀπὸ τῆς ἱδρύσεώς της μέχρι τῆς ὑπὸ τοῦ Βουλγαρικοῦ νεοπαγοῦς κράτους καταλύσεώς της ἦτο Ἑλληνικὴ ὑπαγομένη εἰς τὸ οἰκουμε-

SISMANOGLIO MEGARO

νικὸν πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἔχουσα ἑκάστοτε Ἕλληνας ἀρχιερεῖς. Ἱδρυθείσης τῆς Ἐξαρχίας ὡς πνευματικῆς ἀρχῆς τῶν ἀποσπασθέντων ἀπὸ τοῦ πατριαρχείου Βουλγάρων, οὓς τὸ πατριαρχεῖον ἐκήρυξε σχισματικούς, καθωρίσθησαν διὰ σουλτανικοῦ φιρμανίου οἱ ἐν τῇ Εὐρωπαϊκῇ Τουρκίᾳ ὑπὸ τὴν Ἐξαρχίαν Βουλγαρικαὶ μητροπόλεις ἐν αἷς ἐπαρχίαις τὰ τρία τέταρτα τοὐλάχιστον τοῦ πληθυσμοῦ ἦσαν Βούλγαροι. Ἐκ τούτου, ἐπειδὴ ἡ πλειοψηφία τῆς ἐπαρχίας Φιλιππουπόλεως ἦτο βουλγαρική, συνεστήθη τῷ 1872 πρὸς τῇ ὑπαρχούσῃ ὑπὸ τὸ πατριαρχεῖον Ἑλληνικῇ μητροπόλει καὶ Βουλγαρικὴ ὑπὸ τὴν Ἐξαρχίαν μὲ ἕδραν τὴν Φιλιππούπολιν, ἧς οἱ ἀρχιερεῖς φέρουσι τὸν τίτλον μητροπολῖται τῆς Πλόβδηφ. Οἱ Βούλγαροι, ὡς γνωστόν, δὲν παριδέχονται ἑαυτοὺς σχισματικούς, ἅτε τῆς αὐτοκεφάλου των ἐκκλησίας οὐδαμῶς παρεκκλινάσης τῶν θεσμίων καὶ τῶν κανόνων τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας (δογματικῶς καὶ λειτουργικῶς) καὶ μετὰ τὴν ἀπὸ τῆς πνευματικῆς δικαιοδοσίας τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριαρχείου χειραφέτησίν της. Ἕνεκα τούτου μὴ ἐπιτρεπομένων κατὰ τὸ κανονικὸν δίκαιον δύο ὀρθοδόξων μητροπόλεων ἐν τῇ αὐτῇ ἐπαρχίᾳ ὁ ἱστοριοδίφης ὑπολαμβάνει τὴν συστηθεῖσαν μητρόπολιν τῆς Πλόβδηφ ὡς συνέχειαν τῆς μητροπόλεως Φιλιππουπόλεως καὶ ὡς μόνην κυρίαν, ἀγνοεῖ δὲ τὴν ἑξακολουθοῦσαν νὰ ὑφίσταται ὑπὸ τὸ πατριαρχεῖον Ἑλληνικὴν μητρόπολιν τῆς Φιλιππουπόλεως ἀναγνωρισθεῖσαν καὶ ὑπὸ τῆς Βερολινίου συνθήκης. Ὅθεν εἰς τοὺς ἀναγραφομένους κατὰ τὰς σῳζομένας μαρτυρίας Ἕλληνας μητροπολίτας Φιλιππουπόλεως μέχρι τοῦ 1872 προσθέτει τὸν ἀποσκιρτήσαντα τοῦ πατριαρχείου ἐκ πλεονεξίας ἕλληνα Μοναστηριώτην τέως Φιλιππουπόλεως Πανάρετον, τὸν πρῶτον μητροπολίτην τῆς Πλόβδηφ (1872—1891), χωρῶν δὲ καὶ εἰς τὴν Βουλγαροκρατίαν προσθέτει καὶ τοὺς διαδόχους αὐτοῦ Ναθανιὴλ (1891—1906) καὶ τὸν νῦν γηραιὸν Μάξιμον (1906—). Ὑποθέτομεν ὅτι οὗτοι οἱ λόγοι ἠνάγκασαν τὸν αἰδεσιμώτατον νὰ μὴ ἀναγράψῃ μηδὲ ἐν ὑποσημειώσει καὶ ἐν παρέργῳ τοὺς Ἕλληνας ἀρχιερεῖς τῆς ὑπὸ τὸ πατριαρχεῖον μητροπόλεως Φιλιππουπόλεως ἀπὸ τοῦ 1872 καὶ ἑξῆς. Οὗτοι δέ, ὧν οἱ πλεῖστοι διέπρεψαν ἐν τῇ διακονίᾳ τῆς ἐκκλησίας, ἦσαν: ὁ Εἰρηνοπόλεως Στενιμαχίτης Ἰγνάτιος, ὁ ἐπιλεγόμενος Καρκαλιᾶς, ἐπιτροπεύων τὸν μὴ προσερχόμενον εἰς τὴν ἐπαρχίαν του αἱρεθέντα Πανάρετον (1861—1872), ὁ Νεόφυτος (1872—1880) εἶτα Ἀδριανουπόλεως, πατριαρχεύσας τῷ 1891, ὁ Γρηγόριος Μυτιληναῖος (1880—1884), εἶτα Τραπεζοῦντος καὶ ὕστερον Ρόδου, ὁ Ἰωακεὶμ Εὐθυβούλης (1884—1889), εἶτα Χαλκηδόνος καὶ ὕστερον Ἐφέσου, ὁ Φώτιος (1889—1910), εἶτα Σερβίων καὶ Κοζάνης, ὁ Σμάραγδος ἀπὸ Μογλενῶν (1910—1912), εἶτα Ἡλιοπόλεως, Τιμόθεος ἀπὸ Βοδενῶν (1912—1915), εἶτα Γάνου καὶ Χώρας καὶ ὁ Βενιαμὶν (1915—1925), ὁ ὕστατος Ἕλλην ἀρχιερεύς, νῦν δὲ οἰκουμενικὸς πατριάρχης. Οἱ τρεῖς τελευταῖοι δὲν προσῆλθον εἰς τὴν ἕδραν των μὴ ἀναγνωρισάσης αὐτοὺς τῆς Βουλγαρικῆς κυβερνήσεως καὶ ἀπαγορευσάσης τὴν προσέλευσίν των, παρέμειναν δὲ ἐν τῇ βασιλευούσῃ ὡς ἁπλοῖ τιτουλάριοι. Ἀπὸ τοῦ 1906, ὁπότε ἐγένετο τὸ ἐν τῇ χώρᾳ ἀνθελληνικὸν κίνημα, καθ' ὃ κατελήφθησαν ὑπὸ τῶν Βουλγάρων ἡ Ἑλληνικὴ μητρόπολις καὶ ἅπασαι αἱ ἐκκλησίαι καὶ τὰ εὐαγῆ ἱδρύματα τῆς Ἑλλην. κοινότητος Φιλιππουπόλεως καὶ κατελύθησαν πανταχοῦ τοῦ κράτους αἱ Ἑλληνικαὶ κοινότητες, παρέμειναν ἐν Φιλιππουπόλει ὡς πατριαρχικὸς τοποτηρητὴς τοῦ ὑπολειφθέντος Ἑλληνικοῦ ποιμνίου μετά τινων ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ

ἐκκλησιῶν, μὴ καταληφθεισῶν καὶ τούτων, μέχρι τῆς ἐντελοῦς ἐκδιώξεως τοῦ Ἑλληνικοῦ κλήρου ἀπὸ τοῦ κράτους τῷ 1914 ὁ ἀείμνηστος ἀρχιμανδρίτης τότε Φώτιος, εἶτα Εἰρηνοπόλεως, καὶ Δέρκων καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης (1919—1935)

38. Dinnoff M. Christo: Eine neue Inschrift aus Apollonia Pontica, ἐν τοῖς Jahresheften des Oesterr. archäol. Institutes, τόμ. XXX, ἔτ. 1936, σελ. 89—94. Πρόκειται περὶ ἐπτασείχου ἐπιγραφῆς ἐπὶ μαρμαρίνης στήλης, κεκομμένης κάτωθεν, εὑρεθείσης ἐν τῷ πυρᾷ τῇ Σωζοπόλει νησιδρίῳ τοῦ ἁγίου Κηρύκου. Τὸ διασωθὲν τῆς ἐπιγραφῆς τμῆμα εἶναι ἀρχὴ ψηφίσματος τῆς βουλῆς καὶ τοῦ δήμου ἀναμφιβόλως τῆς Ἀπολλωνίας ἐν Πόντῳ: «Ἔδοξε τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ· τῶν ἀρχόντων γνώμῃ· Ἐπειδὴ Ἐπιτυγχάνων Μενεκράτους Ταρσεὺς ὁ ἡγούμενος τῶν στρατιωτῶν τῶν ἀπεσταλμένων ὑπὸ βασιλέως Μιθραδάτου Εὐπάτορος ἐπὶ τὴν [σ]υν[μαχίαν..]». Προφανῶς τὸ ψήφισμα ἀφορᾷ εἰς τιμὰς ἀποδοθείσας ὑπὸ τῆς πόλεως Ἀπολλωνίας προτάσει τῶν ἀρχόντων εἰς τὸν μνημονευόμενον στρατηγὸν τῆς ἀποσταλείσης ἐπικουρίας ὑπὸ τοῦ Μιθραδάτου διὰ τὰς παρασχεθείσας ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὴν πόλιν ὑπηρεσίας. Τὸ ψήφισμα προέρχεται ἀπὸ τοῦ πρώτου π.Χ. αἰῶνος πρὸ τῆς ὑπὸ τοῦ Μ. Λουκούλλου καταστροφῆς τῆς Ἀπολλωνίας (72 π. Χ.). Εἶναι δὲ συντεταγμένον ἐν τῇ τότε ἐπικρατούσῃ κοινῇ γλώσσῃ καὶ οὐχὶ ἐν τῇ Ἰωνικῇ διαλέκτῳ ὡς, νομίζει ὁ ἐπιγραφολόγος, οὐδενὸς ἰωνισμοῦ ὑπάρχοντος ἐν αὐτῷ. Ἰωνιστὶ θὰ εἶχεν ὧδε: «...Ἐπειδὴ Ἐπιτυγχάνων Μενεκράτεος Ταρσεύς, ὁ ἡγούμενος τῶν στρατιωτέων τῶν ἀπεσταλμένων ὑπὸ βασιλέος Μιθραδάτεω Εὐπάτορος ἐπὶ τὴν συμμαχίην ...». Ὁ συγγραφεὺς στηριζόμενος καὶ εἰς ἱστορικὰς μαρτυρίας (τοῦ Πολυβίου) εἰκάζει ὅτι κατὰ τὸν πρὸς τοὺς Ρωμαίους Μιθριδατικὸν πόλεμον αἱ Πρεσβεινοπόντιοι Ἑλληνικαὶ ἀποικίαι ἐτάχθησαν μετά τινων θρᾳκικῶν φύλων ὑπὲρ τοῦ βασιλέως Μιθριδάτου, ὅπερ προεκάλεσε τὴν ὑπὸ τῶν Ρωμαίων κατάκτησιν αὐτῶν.

39. **Τοῦ αὐτοῦ.**: Οἱ δεσμοὶ τοῦ βασιλείου τοῦ Πόντου μετὰ τῶν δυτικῶν παραλίων τοῦ Εὐξείνου πόντου κατὰ δύο ἐπιγραφὰς ἐσχάτως εὑρεθείσας ἐν τῷ δελτίῳ τῆς ἱστορικῆς ἑταιρείας Σοφίας τόμ. XIV, ἔτ. 1937, σελ. 54—70, βουλγαριστί. Ἐκ δύο κεκομμένων ἐπιγραφῶν εὑρεθεισῶν τῆς μὲν ἐν Βάρνῃ (Ὀδησσῷ), τῆς δὲ ἐν Σωζοπόλει (Ἀπολλωνίᾳ) (ἴδε ἀνωτέρω: Eine neue Inschrift aus Apollonia Pontica) καὶ ἐξ ἱστορικῶν τινων εἰδήσεων ὁ συγγρ. πειρᾶται νὰ διαπιστώσῃ τοὺς ὑφισταμένους φιλικοὺς καὶ συμμαχικοὺς δεσμοὺς μεταξὺ τοῦ βασιλείου τοῦ Πόντου ἐπὶ Φαρνάκου φθίνοντος τοῦ II π. Χ. αἰῶνος καὶ τοῦ Μιθραδάτου τοῦ Εὐπάτορος ἀρχομένου τοῦ I π. Χ. αἰῶνος καὶ τῶν Παρευξεινοποντίων Ἑλληνικῶν ἐν Θρᾴκῃ καὶ Μοισίᾳ ἀποικιῶν.

40. **Τοῦ αὐτοῦ**: Ἀρχαῖα μνημεῖα ἐκ Βουλγαρίας, ἐν τῇ ἐπετηρίδι τοῦ ἐθνομουσείου Σοφίας, τόμ. VI, ἔτ. 1934, σελ. 147—161, βουλγαριστί. Περιγράφονται 20 ἀναθηματικὰ ἐπὶ μικρῶν μαρμαρίνων πλακῶν ἀνάγλυφα θεῶν, τὰ μὲν ἀκέραια, τὸ δὲ κεκομμένα κατὰ τὸ ἥμισυ πλὴν ἑνός, ἐν τῷ ἐθν. τῆς Φιλιππουπόλεως μουσείῳ Βενιαμινουργήματα προερχόμενα ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς ρωμαιοκρατίας καὶ τῆς βορείου Θρᾴκης πλὴν ἑνός, προερχομένου ἐκ τῆς κάτω Μοισίας. Παρατίθενται καὶ φωτογραφίαι αὐτῶν. Τούτων 5 εἶναι τῆς Κυβέλης, 2 τῆς τριμόρφου Ἑκάτης, ὧν τὸ ἕτερον μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς: «...Σευ]ήρου εὐχήν», 1 τοῦ Ἅδου

μετὰ τοῦ Κερβέρου καὶ τῆς ἐπιγραφῆς: Σκῶρις μετὰ τ[ῆς συνβίου]·, 2 τοῦ Διονύσου μετὰ τοῦ Σιληνοῦ, τοῦ πάνθηρος, τοῦ Πανὸς καὶ Σατύρου καὶ μετὰ διστίχου ἐπιγραφῆς: «Θεῷ Διονύσῳ εὐχὴν Λ. Σεπτίμιος Γάϊος», καὶ μετὰ τοῦ Πινός, τοῦ Σιληνοῦ καὶ τοῦ πάνθηρος, 4 τῆς θηρατρίας Ἀρτέμιδος μετὰ τριῶν κυνῶν, ἐπὶ ἐλάφου μετὰ κυνός, μετ' ἐλάφου, 2 τοῦ Ἡρακλέους μετὰ λεοντῆς, μετὰ λεοντῆς καὶ ροπάλου, 1 τοῦ Ἄρεως μετ' ἀσπίδος, δόρατος καὶ κράνους, 1 τοῦ Ἑρμοῦ μετὰ κηρυκείου, καὶ 1 τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἥρας μετὰ διστίχου ἐπιγραφῆς: «Διὶ καὶ Ἥρᾳ Οὐίρδιος Τήρης εὐχήν». Τὸ ἐκ Μοισίας παρισῷ τὸν Θρᾷκα ἱππέα μετὰ τοῦ Διονύσου.

41. **Τοῦ αὐτοῦ**: Neue Inschriften aus Bulgarien, αὐτόθι, σελ. 78—86. Πρόκειται περὶ τεσσάρων ἐπιγραφῶν, ὧν αἱ τρεῖς ἐδημοσιεύθησαν ἐν τοῖς «Θρᾳκικοῖς» ἤδη, τόμ. VII, ἔτ. 1936 ἐν τῇ «Συλλογῇ ἀρχαίων ἐπιγραφῶν ἀνευρεθεισῶνι ἐν Φιλιππουπόλει καὶ περὶ αὐτήν», (σελ. 175—200). Ὁ συγγραφεὺς ἐν τῷ πρώτῳ στίχῳ τῆς ἐν ἀρχῇ κεκομμένης ἐπιγραφῆς ὑπ' ἀριθ 154 ἀντὶ τοῦ κατὰ τὸν συλλογέα: *[ἐ]νκρατίας πρ[όμαχος μέγας;]*, πρβλ: ***τὸν εἰρήνης πρό[μαχον] καὶ ἁπάσης εὐδαι[μονίας] χορηγὸν*** (ἐπιγρ. 75 ἐκ τῶν τῆς Τραϊανῆς Αὐγούστης, συλλογὴ Μυρτ. Ἀποστολίδου, ἐν τοῖς «Θρακικοῖς» τόμ. VIII, ἔτ. 1937, σελ. 103), συμπληροῖ: [ταν]κρατιασ[τὴς ...] ὅλως περιττῶς, διότι οἰκοθεν ἐννοεῖται ὅτι ὁ ἀθλητὴς ἦτο δεινὸς μάλιστα παγκρατιαστής, ἀφοῦ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ μνημονεύεται ὅτι ***τεσσερακοντάκις*** ἐνίκησεν εἰς τὸ παγκράτιον.— Ὡσαύτως ἐν τῇ ὑπ' ἀρ. 155 κεκομμένῃ κάτωθι ἐπιγραφῇ ἀντὶ τοῦ: ***Τὸν ἀγωνοθέτην τῶν πρώτων Πυθίων Κενδρεισίων [Αὐρ.;] Σελάστ[ην ὁ τῶν] Φ[ιλιππ]οπολιτῶν δῆμος]*** συμπληροῖ καὶ ἀναγινώσκει: ***Τὸν ἀγωνοθέτην τῶν πρώτων Πυθίων Κενδρεισίων ε]ἰ]σελαστ[ικῶν ἀγώνων Φ(λ..;]***. Ἡ τοιαύτη συμπλήρωσις φαίνεται ἡμῖν ἀπίθανος καὶ ἄτοπος. Ἐν τῇ ὑπ' ἀρ. 154 ἐπιγραφῇ, ἐξ ἧς ἀρύεται τὴν συμπλήρωσιν, οἱ ἀγῶνες καθ' οὓς ὁ ἀθλητὴς ἐνίκησε 40άκις εἰς τὸ παγκράτιον καὶ 9άκις εἰς τὴν πάλην καλοῦνται πράγματι: ***ἱεροὶ εἰσελαστικοὶ εἰς ἅπασαν τὴν οἰκουμένην*** (ἐν ἄλλαις ἐπιγραφαῖς καλοῦνται ***οἰκουμενικοί, διεθνεῖς*** οὕτως εἰπεῖν). Ἀλλὰ τοῦτο ἦτο ἀπαραίτητον. Μὴ ὄντος δυνατοῦ ν' ἀναγραφῶσιν ἐν τῇ στήλῃ ἢ τῷ βάθρῳ τοῦ ἀνδριάντος τὰ ὀνόματα πάντων τῶν ἀγώνων, εἰς οὓς ἐνίκησεν ὁ δεινὸς παγκρατιαστὴς Φιλιππουπολίτης, διὰ τὸ πλῆθός των ἐλλείψει χώρου, προεκρίθη οἱ ἀγῶνες νὰ δηλωθῶσι συλλήβδην δι' ἑνὸς ὀνόματος: ***ἱεροὶ εἰσελαστικοί***. Ἄλλως τε σκοπὸς τοῦ ἐπιγράμματος ἦτο οὐχὶ ἡ ὀνομαστὶ ἀναγραφὴ τῶν ἀγώνων, ἀλλ' ἡ αἰτία τῆς στήλης ἢ τοῦ ἀνδριάντος, οὗ ἔκρινεν ἄξιον ἡ πόλις τὸν ἀθλητήν της, ὡς νικήσαντα τοσάκις ἐν μεγάλοις ἀγῶσιν, συνεπαγομένοις τὴν ἐν θριάμβῳ ἐπάνοδον τοῦ νικητοῦ εἰς τὴν γενέτειραν τητος. Ἐν τῇ προκειμένῃ ὅμως ἐπιγραφῇ ἡ συμπλήρωσις αὐτοῦ *[εἰ]σελαστ[ικῶν ἀγώνων]* καθ' ἡμᾶς παρέλκει. Διότι οἱ τοπικοὶ ἐν Φιλιππουπόλει ἀγῶνες ***Κενδρίσεια*** (πρὸς τιμὴν τοῦ πολιούχου Κενδρισέως ἢ Κενδρισηνοῦ Ἀπόλλωνος τελούμενοι) μεταβληθέντες εἰς ***Πύθια***, δηλ. ἀρξάμενοι νὰ τελῶνται κατὰ τὸ πρότυπον τῶν ἐν Ἑλλάδι ὀνομαστῶν ***Πυθίων*** κατὰ πᾶσαν τετραετηρίδα κατ' ἐπιγραφὴν εὑρεθεῖσαν ἐν Σερδικῇ, ἐγένοντο ipso jure ***εἰσελαστικοὶ οἰκουμενικοί***. Προφανῶς ὁ ἐπιγραφολόγος προσκρούων εἰς τὸ ἀρχαϊκὸν ὄνομα τοῦ Ἕλληνος ἀγωνοθέτου ***Σελάστ[ην]*** (δωρισὶ *Σελάστος* κατ' ἐπιγραφὴν Τεγέας) προέβη εἰς τὴν τοιαύτην παρέλκουσαν συμπλήρωσιν

ἀγωνοθέτην εἰσελαστικῶν ἀγώνων προσθεὶς μάλιστα μετὰ τὸ: ***Κενδρισείων*** Ε: ***ε[ἰ]σελασ[τικῶν ἀγώνων***, οὗ οὐδ' ἴχνος διακρίνεται, ἅτε τοῦ λίθου ὄντος ἀμέσως κεκομμένου, ὡς διαπιστοῦται καὶ ἐκ τῆς παρατιθεμένης τῆς ἐπιγραφῆς φωτογραφίας. Τὸ τοιοῦτον ὅμως ἀρχαϊκὸν Ἑλληνικὸν ὄνομα ἐν τῇ ἑλληνιζούσῃ τότε καθ' ὅλα Φιλιππουπόλει ἐν εἶναι μοναδικόν. Ἑκατοντάδες καθαρῶν Ἑλληνικῶν ὀνομάτων, πάντων Ἑλλήνων, ὧν τὸ πρῶτον συνθετικὸν εἶναι ὄνομα Ἑλληνικοῦ τινος θεοῦ (Ἀθηνᾶ, Ἀπόλλων, Διὸς, Ἄρτεμις, Ἑρμῆς, Ἀσκληπιὸς κτλ.) ἀπαντῶσιν ἐν ἐπιγραφαῖς τῶν τῆς ρωμαιοκρατίας χρόνων. Πρόσθες δὲ τούτοις καὶ τὰ σπανιζοντα ἐν τῷ Ἑλληνικῷ ὀνοματολογίῳ: Ἐρύθη, Καινις, Ἠρεῖς, Τήλεφος, Διώ, Πολυνίκης, Μυρσινίων, Μενέμαχος, Μενέφρων, Ὑάκινθος, Εὐκλείδης, Ἐπάγαθος, Κέλευσος, Φιλίσκος, Ζώϊλος κτλ.— Ἐν τῇ ὑπ' ἀριθ. 153 ἐπιγραφῇ ἀναγράφει τὴν τοῦ καθηγητοῦ Egger ἀνάγνωσιν ἐν τῷ τελευταίῳ στίχῳ: *gloria Romanis tu Basilisce luis*, ὡς ἰδίαν. Ἡ τετάρτη ἐπιγραφὴ εἶναι τριστιχος, κεχαραγμένη ἐπὶ ἐπιταφίου ἀναγλύφου, εὑρεθέντος ἐν Ὀδησσῷ (Βαρνῇ), οὗ ἡ φωτογραφία παρατίθεται: ***Ἀσκληπιάδης Ἀπελλᾶ ἰοῦ Δημητρίου ἀρχιατ[ρὸς] καὶ δημοφιλητος καὶ ἱερεὺς θεοῦ μεγάλου καὶ γυμνασίαρχ[ος] καὶ ἀριστεὺς καὶ ἡ γυνὴ αὐ[ιοῦ] Ἄννι Νεικομήδοις χαίρετε***. Ὁ ἐπιγραφολόγος ἑρμηνεύει τὸ ***δημοφίλητος*** διὰ τοῦ: ***ὑπὸ σύμπαντες τοῦ δήμου φιλητέες*** (der von ganzen Volke-von der Gemeinde geliebt werden muss) ἢ διὰ τοῦ: ***τῆς τοῦ δήμου ἀγάπης ἄξιος*** (der die Liebe des Volkes verdient). Πᾶσι τοῖς καὶ ἄκρῳ δακτύλῳ γευσαμένοις τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης εἶναι γνωστὸν ὅτι τὸ: ***δημοφίλητος*** σημαίνει ***δημοφιλὴς***, ὁ τῷ ***δήμῳ πεφιλημένος*** (ὁ ὑπὸ τοῦ δήμου-λαοῦ ἠγαπημένος, ὁ τῷ λεῴ ἀγαπητος), πρβλ. ***Θεοφίλητος-Θεοφιλὴς***, «***Θεοφιλάταν γυναῖκα***» (Πυθαγορεία Φιντὺς παρὰ Στοβαίῳ, ἀνθολ. 74, 61) καὶ τὸ νεωτερικὸν ***λαοφίλητος-λαοφιλὴς*** κτλ. Ἐπίσης ὀρθότερον τονιστέον ***ἀρχίατρος*** ἀντὶ ***ἀρχιατρός***, πρβλ. ***ἀρχιστράτηγος, ἀρχίμαχος, ἀρχιθέωρος, ἀρχίμιμος, ἀρχιπάρθενος*** καὶ εἴ τι ἄλλο. Τὸ ***Ἄννι***, ὅπερ ζητεῖ ὁ ἐπιγραφολόγος ἐν Ἀσιατικαῖς ἐπιγραφαῖς, εἶναι συγκεκομμένος συνήθης τύπος τοῦ: ***ἡ Ἄννιον***, ὑποκοριστικοῦ τοῦ ***Ἄννα***, πρβλ. τὰ: ἡ ***Γλυκέριον*** (Γλυκέρα), ἡ ***Μύριον*** (Μυρτώ), ἡ ***Κλωνάριον***, ἡ ***Μουσάριον***, (Μοῦσα), ἡ ***Χελιδόνιον*** (Χελιδών) (παρὰ Λουκιανῷ ἑταιρικοὶ διάλογοι) καὶ πλεῖστα ἄλλα. Ὡσαύτως στικτέον μετὰ τὸ: ***Νικομήδους***, διότι τὸ ***χαίρειε*** ἢ ***χαῖρε***, ὅπερ χαράσσεται ὕστατον ἐν ταῖς ἐπιταφίαις ἐπιγραφαῖς, ἀπευθύνεται ὑπὸ τῶν νικῶν πρὸς τοὺς ***παροδίτας***, ὅθεν καὶ συνήθως λέγεται: ***χαίρετε παροδῖται ἢ χαῖρε παροδῖτα***.

42. **Δεμίρογλου Δημ. Χ.** Ἱστορικὴ ἀφήγησις τῆς ἐν Γιλδιριμίῳ Ἀδριανουπόλεως ἀνεγέρσεως νοσοκομείου τῶν ὀρθοδόξων. Κων]πολις, ἔτ. 1874. 8ον, σελ. 32.

43. **Δέτσεφ Δ.** Καθ. τοῦ ἐν Σοφίᾳ Πανεπ.: Συμβολὴ εἰς τὴν ἀρχαίαν τῆς Βουλγαριας γεωγραφίαν. Ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς ἱστορικῆς ἑταιρίας, τόμ. VI, ἔτ. 1924, σελ. 25—36. Βουλγαριστί.

44. **Τοῦ αὐτοῦ**: Ποῦ κατῴκουν οἱ Σμολένοι; Ἐν τῷ πρὸς τιμὴν τοῦ καθηγ. Ζλατάρσκυ πανηγυρικῷ τεύχει ἐπὶ τῇ καθηγητικῇ τριακονταετηρίδι του. Σοφία, ἔτ. 1925, 4ον, σελ. 41—54. Ὁ συγγρ. φρονεῖ ὅτι κατῴκουν ἐπὶ τῆς μέσης Ροδόπης παρὰ τῷ ποταμῷ Ἄρδᾳ ἐκτεινόμενοι πρὸς νότον μέχρι θαλάσσης καὶ πρὸς δυσμὰς μέχρι Δράμας καὶ πορρωτέρω.

SISMANOGLIO MEGARO

45. **Τοῦ αὐτοῦ** : Ἀρχαῖα μνημεῖα, ἐν τῇ ἐπετηρίδι τοῦ ἐθνικοῦ μουσείου Σοφίας, VI (ἔτ. 1932 –1934), ἔτ. 1936, Σοφία, σελ. 47—59, βουλγαριστί. Ἐκ τῶν 16 περιγραφομένων μνημείων, ὧν παρατίθενται καὶ αἱ φωτογραφίαι, τὰ πέντε εἶναι ἀνεπίγραφα ἀνάγλυφα, ἀναθηματικὰ τοῦ Θρᾳκὸς ἱππέως, βαναυσουργήματα, ὧν τὰ μὲν τέσσαρα ἀνευρέθησαν ἐν τῇ περιφερείᾳ Τσιρπάν, τὸ δὲ ἕν ἐν τῇ τῆς Ὑαμπόλεως (βορείῳ Θρᾴκῃ), προερχόμενα ἀπὸ τοῦ βου—γου μ.Χ. αἰῶνος. Τὰ λοιπὰ ἐπιτύμβιοι στῆλαι καὶ βωμοί, ἀνεπίγραφοι προέρχονται ἐκ τῆς βορείου Βουλγαρίας, πλὴν τμήματος μαρμαρίνου βωμοῦ προερχομένου ἐκ τῆς περιφερείας Τσιρπάν, ἐφ' οὗ ἀναγινώσκεται ἡ ἀκόλουθος τετράστιχος κεκομμένη ἐπιγραφὴ «[Ἀγαθῇ Τ]ύχῃ..... [κ]αὶ Ποτάμων Μουκιανοῦ..... ἐῶ-ρον ἀνέθεντο.....οι.».

46. **Δημήτρωφ Π. Δημ.**: Περὶ τῶν στρατηγιῶν καί τινων ἀστικῶν περιφερειῶν ἐν τῇ Ρωμαϊκῇ Θρᾴκῃ. Ἐν τῇ ἐπετηρίδι τοῦ ἐθν. μουσείου Σοφίας, τόμ. VI, ἔτ. 1936, σελ. 125—146, βουλγαριστί. Ὁ συγγραφεὺς ἐπὶ τῇ βάσει ἀνευρεθεισῶν κατὰ τόπους ἐπὶ βάθρων ἐπιγραφῶν καὶ ἰδίως ὁδομετρικῶν πειρᾶται νὰ καθορίσῃ τὰς ἑδαφικὰς περιφερείας τῶν αὐτονόμων ἐπὶ ρωμαιοκρατίας ἐν Θρᾴκῃ πόλεων: Ἀδριανουπόλεως, Τραϊνῆς Αὐγούστης, Φιλιππουπόλεως, Σερδικῆς καὶ Παυταλίας.

47. **Τοῦ αὐτοῦ** : Σημειώσεις περὶ τῆς ἀρχαίας γεωγραφίας καὶ ἐθνογραφίας τῆς περιφερείας Στάρα-Ζαγόρας (Τραϊανῆς Αὐγούστης). Ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς ἱστορικῆς ἑταιρείας, τόμ. XII, ἔτ. 1933, 1—7. Βουλγαριστί.

48. **Διάκοβιτς Β.**: Θρακικὸν ἱερὸν παρὰ τῇ κώμῃ Νόβο-σέλο ἐπὶ τῆς Ροδόπης Βουλγαριστί, ἐν τῷ «Περιοδικῷ συγγράμματι», ἔτ.1905, τόμ. XVI,σελ.141-146.

49. **Diefenbach L.**: Die Volksstämme der Europaischen Türkei Frankfurt, ἔτ. 1877, 16ον, σελ. 119.

50. **Δοβρούσκι Β.**: Μαρτυρίαι τινὲς περὶ τῶν ἐκτουρκισθέντων Ροδοπαίων Βουλγάρων. Ἐν τῷ «Περιοδικῷ συγγράμματι», ἔτ. 1887—88, τόμ. Ϛ, σελ. 332—328 καὶ 607—653. Βουλγαριστί.

51 **Τοῦ αὐτοῦ**: Ἡ τῶν Νυμφῶν ἐν Θρᾴκῃ καὶ Μοισίᾳ λατρεία. Ἀποκάλυψις Νυμφαίου παρὰ τῇ κώμῃ Σαλαδινοβο περιφερείας Παζαρτζίκ. Βουλγαριστί, ἐν τῇ Συλλογῇ ἐθνικῶν, ἐπιστημονικῶν καὶ λαογραφικῶν ἔργων, Σοφία, τόμ. XIII, ἔτ, 1896, σελ. 398—423.

52. **Driesch Gerard Cornelius**: Historische Nachricht von der Röm. Kayserl. Gross-Botschaft nach Constantinopel, Nürnberg, ἔτ. 1723.
σαν ἐν τῇ *βορείῳ Θράκῃ* (Φιλιππουπόλει καὶ Σηλύμβρᾳ), τὰ δὲ ἄλλα ἐν τῇ

53. **Δρίνωφ Μαρίνου**: Οἱ νότιοι Σλαῦοι καὶ τὸ Βυζάντιον κατὰ τὸν Χ αἰῶνα. Ἐναίσιμος ἐπὶ διδακτορίᾳ διατριβή, τιμηθεῖσα τῷ 1875 ρωσιστί, ἀνατυπωθεῖσα τῷ 1909 ὑπὸ τῆς Βουλγαρ. Ἀκαδημείας τῶν ἐπιστημῶν Σοφίας ἐν τῷ πρώτῳ τόμῳ τῶν συνεκδοθέντων ὑπ' αὐτῆς ἔργων τοῦ συγγραφέως καὶ μεταφρασθεῖσα βουλγαριστὶ ὑπὸ τοῦ ***Δημήτρωφ Κρ.*** ἐν τῇ Βουλγαρ. Ἱστορικῇ Βιβλιοθ. Σοφίας ἔτος Δον, 1931, τόμ. III σελ. 1—136 μετ' εἰσαγωγῆς ὑπὸ τοῦ καθηγ. Ζλατάρσκυ.

54. **Dumont Alb.** : Le Balkan et l'Adriatique. Les Bulgares et les Albanais. La vie des campagnes. Le Panslavisme et l'Hellénisme, ἔκδ 2α, Paris, ἔτ. 1874, 16ον, σελ. 411.

55. **Eisenstein Richard** : Reise nach Konstantinopel-Bulgarien. Μετὰ 458 εἰκόνων, 5 γεωγραφικῶν χαρτῶν καὶ 7 μετεωρολογικῶν πινάκων καὶ ὁδοιπορικοῦ χάρτου, Wien, ἔτ. 1912, σελ. 416.

56. **Engelhard Ed.** : La Turquie et le tanzimat ou l'histoire des réformes dans l'empire Ottoman depuis 1826 jusqu'à nos jours, Τόμοι 2. 8ον, σελ. 283+331, Paris, ἔτ, 1882.

57. **Erdic Jean** : En Bulgarie et en Roumelie, Mai-Juin 1884. Paris, ἔτ. 1885, 16ον, σελ. 386.

58. **Ζλατάρσκυ Βασιλ.** καθηγ. τῆς Βουλγ. ἱστορίας ἐν τῷ πανεπ. Σοφίας: Ἱστορία τοῦ Βουλγαρικοῦ κράτους κατὰ τὸν μεσαίωνα, τόμ. 3. Συλλογὴ ἀκαδημ. ἐπιστημῶν, τόμ. I «Ἐποχὴ τῆς Οὐνοβουλγαρινῆς ἐπικρατήσεως (678—853), ἔτ. 1918, τόμ. II «ἀπὸ τοῦ ἐκχαλαϊσμοῦ τοῦ κράτους μέχρι τῆς καταλύσεως τοῦ πρώτου Βουλγαρικοῦ βασιλείου» (852—1018), ἔτ. 1927, τόμ. III «ἡ Βουλγαρία ὑπὸ τὴν Βυζαντιακὴν κυριαρχίαν» (1018—1187), ἔτ 1934. Σοφία, βουλγαριστί. Ἀφορᾷ καὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Θρᾴκης.

59. **Τοῦ αὐτοῦ** : Ἑλληνοβουλγερικὴ συμμαχία ἐν ἔτει 1204—5, λόγος πρυτανικὸς ἐκφωνηθεὶς τῇ 15 9βρ. 1903, βουλγαριστί, ἐν τῇ ἐπετηρίδι τοῦ πανεπ. Σοφίας, κλάδος ἱστορικοφιλολογικός, ἔτ. 1912—13, σελ. 1—23. Ἐν αὐτῷ ἐκτίθενται καὶ τὰ δεινοπαθήματα τῶν Θρᾳκῶν, ἅτινα ὑπέστησαν ὁτὲ μὲν ὑπὸ τῶν Λατίνων συμμαχούντων τοῖς Βουλγάροις, ὁτὲ δὲ ὑπὸ τῶν Βουλγάρων συμμαχούντων τοῖς Λατίνοις.

60. **Harff von Ritter Arnold** : Pilgerfahrt 1496 – 1499. Ἔκδοσις Groote τῷ 1869 Cöln. Ἐπιστρέφων ἐξ Ἱεροσολύμων διῆλθε διὰ Θρᾴκης, περὶ ἧς λέγει τινὰ τὴν Φιλιππούπολιν καλῶν Filipolis.

61. **Hirt Germann** : Die Indogermanen. Ihre Verbreitung, ihre Inheimat und ihre Kultur. Strassburg, ἔν. 1905—07. τεύχη 2 εἰς 8ον, σελ. XI+407. Βοήθημα διὰ τοὺς προϊστορικοὺς Θρᾷκας.

62. **Ivanoff J.** : Les Bulgares devant le congrès de la paix. Documents historiques, ethnographiques et diplomatiques, μετὰ 3 ἐγχρώμων χαρτῶν, Berne, 8ον, ἔτ. 1919, σελ. 225.

63. **Jirecek K** : Προσθήκη εἰς τὴν ἀρχαίαν τῆς Βουλγαρίας καὶ Ρωμυλίας γεωγραφίαν καὶ ἐπιγραφικήν. Ἐν τῷ «Περιοδικῷ συγγράμματι» τόμ. II, ἔτ. 1882 σελ. 28—69, βουλγαριστί.

64. **Τοῦ αὐτοῦ** : Σημειώσεις τινὲς περὶ τῶν λειψάνων τῶν Πετσενέγων, Κουμάνων, τῶν λεγομένων νῦν Γκαγκαούζηδων καὶ Σουπρουτσήδων ἐν Βουλγαρίᾳ. Βουλγαριστὶ ἐκ τοῦ γερμανικοῦ ἐν τῷ «Περιοδικῷ συγγράμματι», τόμ. VII, ἔτ. 1889—90, σελ. 211—242. Ἡ μελέτην εἶναι ἐνδιαφέρουσα διὰ τὸν περὶ τὴν Βάρναν ἑλληνισμόν.

SISMANOGLIO MEGARO

65. **Jorga N.**: Histoire des états Balkaniques jusqu'à 1924. Paris, 8ον, 1925, σελ. 572.

66. **Jouannin J.**: Turquie. L'univers ou l'histoire et description de tous les peuples, de leurs religions, moeurs, costumes etc. μετὰ 96 ἐκτὸς τοῦ κειμένου πινάκων. Paris, 8ον, ἔτ. 1840, σελ. 1+462.

67. **Jubainville**: Les premiers habitants de l'Europe d'après les écrivains de l'antiquité et les traveaux des linguistes, τόμ. 2, Paris, ἔτ. 1889—1894. Ἔκδ. 2α, τῷ 1899 ἐπαυξηθεῖσα καὶ διορθωθεῖσα τῇ συνεργασίᾳ πολλῶν. Ἐν τῷ Ζ τόμῳ ἐν τοῖς Ἰνδοευρωπαίοις καὶ οἱ Θρᾷκες.

68. **Kalinka Ernst**: Antike Denkmäler in Bulgarien τῇ συνεργεσίᾳ πολλῶν εἰδικῶν ἀρχαιολόγων μετὰ χαρτῶν καὶ 162 εἰκόνων εἰς 4ον, σελ. 439 Wien, 1906. Ἐπιγραφαὶ καὶ μνημεῖα βορείου Θράκης.

69. **Kanitz F.**: Donau-Bulgarin und der Balkan. Historisch-geographische und ethnographische Reisestudien aus den Jahren 1860-1879-1880. Νέα ἔκδοσις ἐπεξειργασμένη μετὰ πολλῶν εἰκόνων, πινάκων καὶ χαρτῶν εἰς τόμ. 3, ἔτ. 1879 - 80.

70. **Κανονισμὸς** τῆς ὀρθοδόξου Ἑλλ. κοινότητος Σωζοπόλεως, 16ον, σελ. 21, Βάρνα, ἔτ. 1904.

71. **Κανονισμὸς** τῆς ἐν Φιλιππουπόλει φιλοπτώχου ἀδελφότητος τῶν ἑλληνίδων κυριῶν «ἡ Εὐρυδίκη», 16ον, σελ. 8, Φιλιππούπολις, ἔτ. 1903.

72. **Κανονισμὸς** τῆς ἐν Πύργῳ ἀδελφότητος τῶν Ἑλληνίδων κυριῶν «ἡ Ὁμόνοια», 16ον, σελ. 12, Πύργος, ἔτ. 1902.

73. **Κανονισμὸς** τοῦ ἐν Σοφίᾳ Ἑλληνικοῦ συλλόγου «ὁ Ἀπόλλων», 16ον, σελ. 15. Φιλιππούπολις, ἔτ. 1904.

74. **Κανονισμὸς** τῶν ἐν Βάρνῃ Ἑλληνικῶν ὀρθοδόξων ἐκκλησιῶν, 16ον, σελ. 9, Βάρνα, ἔτ. 1905.

75. **Κανονισμὸς** τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐν Βάρνῃ ἀναγνωστηρίου «Ὀδησσιτῶν», 16ον, σελ. 10, Βάρνα ἔτ. 1905.

76. **Κανονισμὸς** τοῦ ἐν Βάρνῃ ὁμίλου «τῶν Φιλομούσων», 16ον σελ. 10, Βάρνα, ἔτ. 1905.

77. **Κατσάρωφ. Γαβρ.** καθηγ. τοῦ ἐν Σοφίᾳ πανεπ.: Νέα τοῦ Μίθρα μνημεῖα ἐκ Βουλγαρίας ἐν τῇ ἐπετηρίδι τοῦ ἐθν. μουσείου Σοφίας, τόμ. VI (ἔτ. 1932—1934), ἔτ. 1936, Σοφίᾳ, σελ. 39—45, βουλγαριστί. Ὁ συγγρ. περιγράφει ἐξ ἀνάγλυφα ἐπὶ μαρμάρου καὶ ἀσβεστολίθου ἀναφερόμενα εἰς τὴν λατρείαν τοῦ Μίθρα, ὧν πραγματεύεται καὶ τὰς φωτογραφίας, πάντα βαναυσουργήματα ἀπὸ τοῦ βου—γου μ.Χ. αἰῶνος. Πάντα πλὴν ἑνὸς κεκομμένα. Τὰ τρία ἀνευρέθησαν ἐν χωρίῳ Βουλγαρίᾳ (Κάτω Μοισίᾳ).

78. **Τοῦ αὐτοῦ.**: Σημειώσεις περὶ τῆς Πορευξεινοποντίου Πενταπόλεως. Ἐν τῷ «Περιοδικῷ συγγράματι», τόμ. LXI ἔτ. 1900, σελ. 463—470. Βουλγαριστί.

79. **Τοῦ αὐτοῦ.**: Συμβολὴ εἰς τὴν ἀρχαίαν τῆς Βουλγαρίας γεωγραφίαν. Αὐτόθι ἔτ. 1905, σελ. 448 κ.ἑξῆς: Βουλγαριστί.

80. **Τοῦ αὐτοῦ**.: Οἱ ἀρχαῖοι Θρᾷκες ἐν ταῖς νῦν Βουλγαρικαῖς χώραις κατὰ τοὺς

προϊστορικοὺς καὶ τοὺς πρώτους ἱστορικοὺς χρόνους. Ἔκδοσις τοῦ ἀρχαιολογικοῦ ἐν Σοφίᾳ ἱνστιτούτου, ἔτ. 1929, βουλγαριστί.

81. **Τοῦ αὐτοῦ.**: Dulopolis-Poneropolis, ἐν τῇ Rivista di storia antica, ἔτ. 1908, τόμ. XII, σελ. 77—78, Padua, καὶ ἰδιαιτέρως.

82. **Τοῦ αὐτοῦ.**: Zalmoxis, Leipzig, ἔτ. 1912, 8ον, σελ. 10.

83. **Τοῦ αὐτοῦ.**: Zur Religion der alten Thraker, ἐν τῷ περιοδ. Klio, τόμ. VI, ἔτ. 1906, φυλλ. 1. Καὶ ἰδιαιτέρως, σελ. 3.

84. **Τοῦ αὐτοῦ.**: Νέον μνημεῖον τῆς θρησκευτικῆς ἱστορίας τῆς ἀρχαίας Θράκης. Ἐν τῷ πρὸς τιμὴν τοῦ καθηγ. Ζλατάρσκυ πανηγυρικῷ ἐπὶ τῇ καθηγητικῇ του τριακονταετηρίδι τεύχει τῷ 1925. Σοφία, 4ον, σελ. 99—101, ἔτ. 1925. Τὸ μνημεῖον εἶναι ἀργυροῦν ἔλασμα ὕψ. 0.072 καὶ πλ. 0.056 τοῦ μ. ἐπίχρυσον, ἐφ' οὗ ἔκτυπον ἀνάγλυφον τῆς Βενδίδος—Ἀφροδίτης.

85. **Τοῦ αὐτοῦ**: Ὁ Ἑλληνισμὸς ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Θράκῃ. Βουλγαριστὶ ἐν τῇ Ἐπετηρίδι τοῦ ἐθν. Πανεπιστημίου Σοφίας, ἔτ. 1917—19, τμῆμα ἱστορικο φιλολογικόν, 8ον, σελ. 19, Σοφία, ἔτ. 1920.

87. **Τοῦ αὐτοῦ**. Περίπλους τοῦ Εὐξείνου ὑπὸ τοῦ Ψευδοσκύμνου. Αὐτόθι, σελ. 543—548.

88. **Τοῦ αὐτοῦ**. Αἱ περὶ τῶν ἀρχαίων Θρᾳκῶν μαρτυρίαι τοῦ Θουκυδίδου. Μετάφρασις τῶν σχετικῶν τοῦ Θουκ. χωρίων εἰς τὴν Βουλγαρικὴν καὶ ὑπομνήματα. Αὐτόθι, ἔτ. 1902, σελ. 400—413.

89. **Τοῦ αὐτοῦ**. Σημειώσεις τινὲς περὶ τοῦ πολιτισμοῦ τῶν ἀρχαίων Θρᾳκῶν. Αὐτόθι, ἔτ. 1902, σελ. 726—733. Βουλγαριστί.

90. **Τοῦ αὐτοῦ**. Ἡ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἐπὶ τὸν Ἴστρον πορεία κατὰ τὸν Ἀρριανόν. Μετάφρασις τῶν σχετικῶν τοῦ Ἀρριανοῦ χωρίων εἰς τὴν Βουλγαρικὴν καὶ ὑπομνήματα. Αὐτόθι, ἔτ. 1905, τόμ. XVI, σελ. 124—133 καὶ ἔτ. 1909 τόμ. XXI, σελ. 469-472.

91. **Τοῦ αὐτοῦ**. Ἐκ τῆς προϊστορίας τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου. Αὐτόθι, ἔτ. 1906, τόμ. XVIII σελ. 155—282, βουλγαριστί.

92. **Κισέλκωφ Σλ Β**. Ὁ πατριάρχης Εὐθύμιος. Βίος καὶ δρᾶσις αὐτοῦ. Ἱστορ. Βιβλιοθήκης Σοφίας, ἔτ. Βον, 1929, τόμ. III, σελ. 142—177. Βουλγαριστί. Πρόκειται περὶ τοῦ τελευταίου Βουλγάρου πατριάρχου Τυρνάβου, τοῦ ἑλληνομαθοῦς Εὐθυμίου.

93. **Τοῦ αὐτοῦ**: Τὸ συναξάριον τῆς ἁγίας Παρασκευῆς ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Εὐθυμίου Τυρνάβου. Εἰσαγωγὴ καὶ μετάφρασις. Αὐτόθι, ἔτ. Γον, 1930, τόμ. I, σελ. 190—216. Βουλγαριστί. Ἡ ἁγία ζήσασα κατὰ τὸν 10—11 αἰῶνα κατήγετο ἐξ Ἐπιβατῶν παρὰ τῇ Σηλυβρίᾳ.

94. **Τοῦ αὐτοῦ**: Ἡ μεσαιωνικὴ Παροριὰ (Μεσομίλιον) καὶ ἡ Σιναϊτικὴ μονή. Ἐν τῷ πρὸς τιμὴν τοῦ καθηγ. Ζλατάρσκυ πανηγυρικῷ ἐπὶ τῇ καθηγ. τριακονταετηρίδι τεύχει τῷ 1925, σελ. 103 - 118. Ὁ συγγραφεὺς καθορίζει αὐτὴν ἐπὶ

SISMANOGLIO MEGARO

τῶν ὀρέων τῆς Στράντζης καὶ οὐχὶ ἐπὶ τοῦ μέσου Αἵμου, ὡς καθορίζεται ὑπ' ἄλλων.

95. **Kretschmer P.**: Einleitung in die Geschichte der Griechischen Sprache. Ἔτ. 1896, Leipzig. Τὸ VII κεφ. σελ. 171—243 ἀφιεροῦται εἰς τὰ θρακοφρυγικὰ φῦλα, τὴν ἐθνολογίαν των καὶ τὴν θρακοφρυγικὴν γλῶσσαν. Ὁ Kr. θεωρεῖ τὰς πλείστας τῶν ἑρμηνειῶν τῶν θρακικῶν λέξεων τοῦ θρακολόγου Tomaschek ὡς ἐσφαλμένας.

96. **Κύρωφ Κ.**: Τὸ ὅριον τῆς κλιματικῆς τοῦ Εὐξείνου Πόντου ἐπιδράσεως εἰς τὴν Βαλκανικὴν χερσόνησον, βουλγαριστί, ἐν τῷ δελτίῳ τῆς γεωγραφικῆς ἑταιρείας, τόμ. III, ἔτ. 1935, Σοφία, σελ. 207—239.

97. **Kubitschek W.**: Kemplens Reise von Wien nach Konstantinopel ἐν ἔτει 1740. Archéol-épigraph. Mitt. τόμ. XVII, ἔτ. 1894, σελ. 46—64.

98. **Kuripeschits Benedicti**: Itinerarium, Wegrayss Kün May Potschafft gen Konstantinopel zu dem Türkischen Kayser Soleyman anno XXX. Bienna, 1531. Γίνεται λόγος καὶ περὶ Θρᾴκης.

99. **Kuszewiez Samuele**: Narratio legationis Zbaravianae et rerum apud Ottomanos anno 1622 gestarum. Ἔτ. 1645 ἐκδόσ.

100. **Κωνσταντίνωφ Χρ.**: Τὰ Τσέπενα (ἐπὶ τῆς βορειοδυτικῆς Ροδόπης, λείψανα ἀρχαίων συνοικισμῶν καὶ φρουρίων, ἱστορία, αὐτῶν καὶ ἐθνογραφικαὶ σημειώσεις), ἐν τῷ περιοδικῷ Συλλογῇ ἐθν. ἐπιστ. λαογραφικῶν ἔργων, τόμ. XV, ἔτ. 1898, σελ. 222—265, Σοφία, βουλγαριστί.

101. **Cagnat R.**: Inscriptiones Graecae ad res Romanas pertinentes. τόμ. I, ἔτ. 1911. Paris. Ἐπιγραφαὶ Θράκης καὶ κάτω Μοισίας.

102. **Carnegie**: Enquête dans les Balkans, Rapport présenté aux directeurs de la Dotation par les membres de la commission d'enquête Paris, ἔτ. 1914, 8ον, σελ. VI+496.

103. Chategneau V. et J. Sion.: La Péninsule Balkanique. Ἐν τῇ Géographie universele, τόμ. VII ἔκδ. 2α, σελ. 235—597. Paris, ἔτ. 1934 μετὰ πολλῶν εἰκόνων ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ κειμένου.

104. **Chichcof St.**: L'hellénisme dans la peninsule Balkanique. Essai historico-politique et ethnographique, Philippopoli, ἔτ. 1919, 8ον, σελ. 90.

105. **Coprichtanski**. La question Bulgare. Constantinople, ἔτ. 1868,8ον. σελ. 53.

106. **Lamouche** colonel: Quinze ans d'histoire Balkanique (1904—1918). Τὸ Μακεδονικὸν ζήτημα. Ἡ ἐπανάστασις τῶν Νεοτούρκων. Ὁ πρῶτος Βαλκανικὸς πόλεμος. Ὁ δεύτερος. Ἡ διανομὴ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας. Ὁ Εὐρωπαϊκὸς πόλεμος. Ἡ συνθήκη τῆς Neuilly, μετὰ 3 ἐντὸς τοῦ κειμένου χαρτῶν. Paris, 8ον, ἔτ. 1928, σελ 231.

107. **Τοῦ αὐτοῦ**: La peninsule Balkanique, Esquisses historiques, ethnographiques, philologiques et litteraires. Paris, 8ον, ἔτ. 1929, σελ. 310.

103. **Launay L.**: Chez les Grecs de Turquie. Retour de... Thrace, 8ον, Paris, σελ. XVII+236 μετὰ χάρτου, ἔτ. 1897.

109. **Lejean D.**: Ethnographie de la Turquie d'Europe, Gotha, ἔτ. 1861, σελ. 38 μετὰ χάρτου.

110. **Λευκίου Γεωργιάδου Α.** ἰατροῦ Φιλιππουπολίτου, καθηγ. τοῦ Ὀθωνείου πανεπ.: Λοιμοῦ ἀφορισμοί, Παρίσιοι, ἔτ. 1832. Ἐν τῷ παραρτήματι γίνεται λόγος περὶ τῆς ἐπισκηψάσης ἐν Φιλιππουπόλει παιώλους πολλάκις λήγοντος τοῦ 18ου αἰῶνος καὶ περὶ Στενιμάχου, Κουκλένης καὶ τῆς ἐπὶ τῆς Ροδόπης μονῆς τῶν ἁγίων Ἀναργύρων.

111. **Lonlay Dick.**: A travers la Bulgarie. Souvenire de guerre et de voyage. Les Balkans... Tatar-pazargdjik, Philippopoli, Rhodope, Adrinople, San-Stefano Stamboul μετ' 20 σχεδιογραφημάτων. Paris, 8ον, ἔτ. 1886, σελ. V+326.

112. **Loss Vinkenti**: Ἀναμνήσεις τοῦ κόμητος Στανισλάου Μαλαχόφσκι, ἀπεσταλμένου τῆς Πολωνίας ἐν Σταμπούλ τῷ 1788, πολωνιστί, ἐκ τοῦ ἀνεκδότου γαλλιστὶ πρωτοτύπου μετάφρασις, Λύβωφ 1876.

113. **Lucas Paul**: Voyage du sieur Paul Lucas, fait par ordre du Roy dans la Grèce, la Macedoine etc. τόμ. 2. Paris, ἔτ. 1712. Ἐν τῷ I τόμῳ διέρχεται καὶ διὰ Θρᾴκης.

114. **Lusignan Saviour.**: A series of Lettres addressed to Sir William Fordyce containing a voyage and journey from England to Smyrna etc. Transladed from the originale into English by the Author S. L. 1789.

115. **Lux A. E.**: Die Balkan-halbinsel πλὴν τῆς Ἑλλάδος, Physikalische und ethnographische Schilderungen und Städtebilder, μετὰ 90 εἰκόνων, Freiburg, ἔτ. 1887, 8ον, σελ. X+276.

116. **Marsigli Conte de**: Stato militare dell' imperio Ottomano incremento e decremento del medesimo. Amsterdamo, in folio, σελ. 151—199 τεύχη 2, μετὰ 34 εἰκόνων, ἔτ. 1732.

118. **Μήκωφ Β.**: Ἀνασκαφαὶ ἐπὶ τοῦ τῶν Ἐλάφων ὄρους (Ἀνθαίμου), ἐν τῇ ἐπετηρίδι τοῦ ἐθν. μουσείου Σοφίας, τόμ. VI, ἔτ. 1936, σελ. 99—121, βουλγαριστὶ μετ' εἰκόνων προϊστορικῶν τάφων καὶ πηλίνων ἀγγείων τῶν μ. Χ. αἰώνων. Ὁ συγγρ. ἐρευνήσας καὶ ἀνασκάψας 75 τάφους ἐξ ὀγκολίθων ἐπὶ τῶν ὀρέων Ἔλαφων, Στράντζης καὶ ἀνατολικῆς Ροδόπης, ἀνάγει αὐτοὺς ἐκ τῶν ἀνευρεθέντων ἐν αὐτοῖς τμημάτων πηλίνων ἀγγείων εἰς τὴν χρονικὴν περίοδον τοῦ 8—6ου π. Χ. αἰῶνος. Τὰ παρ' αὐτοῖς χώματα ἐκ τῶν ἀνευρεθέντων ἐν αὐτοῖς χτερισμάτων, πρὸ παντὸς πηλίνων ἀγγείων, ἀνάγει εἰς τὸν 3ον καὶ 4ον μ. Χ. αἰῶνα.

119. **Τοῦ αὐτοῦ**: Ἀνασκαφαὶ παρὰ τῇ κώμῃ Καράνοβο, περιφερείας Στάρα Ζαγόρας (ἀρχ. Βερόης), ἐν τῇ ἐφημ. Ζορά, 6 Μαΐου 1937, βουλγαριστί. Ἀνακοίνωσις περὶ ἀνασκαφέντων ὑπ' αὐτοῦ δύο ἐπαλλήλων προϊστορικῶν συνοικισμῶν ἐντὸς χώματος ὕψους 12 καὶ διαμέτρου 150—200 μέτρων. Ἐν τῷ παλαιοτέρῳ συνοικισμῷ εἰς βάθος 8 μέτρων ἀπὸ τῆς νῦν ἐπιφανείας ἀνευρέθη τριπλοῦς περίβολος λιθίνων τειχῶν πλ. 0.80—1.20 καὶ

SISMANOGLIO MEGARO

ὕψ. μέχρι 1.70 τοῦ μ., τὰ θεμέλια καυσῶν οἰκιῶν κατεσκευασμένων ἐκ πλέγματος κλωνίων ἀληλιμμένου ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν διὰ πηλοῦ, σχήματος ὀρθογωνίου διαστάσεων 3—4.50×2.30—3.40 μ., ἑστίαι, πάσσαλοι στηρίζουσαι τὰ χώματα, μυλόπετραι, πήλινα ἀγγεῖα καὶ θραύσματα αὐτῶν γεγραμμένα διὰ γραφίτου καὶ μετὰ λευκοῦ διακόσμου, δρέπανον ἐκ κέρατος, ἐργαλεῖα ἐκ πυρίτου λίθου, μικροὶ λίθινοι πελέκεις, ὀστράκια καὶ λευκὰ ποτάμια λιθάδια καὶ ὑπολείμματα κεκαυμένου σίτου. Ἐν δὲ τῷ νεωτέρῳ συνοικισμῷ εἰς βάθος 4 μέτρων ἀπὸ τῆς νῦν ἐπιφανείας ἀνευρέθησαν ὡσαύτως πολλαὶ οἰκίαι, τέφρα, πήλινα καὶ ὀστέϊνα ἀντικείμενα, ἐν οἷ, καὶ πολλὰ δρέπανα, μυλόπετραι, ἀπηνθρακωμένος σῖτος καὶ δὴ ἐν μιᾷ οἰκίᾳ περὶ τοὺς 8 μεδίμνους καὶ πήλινα ἀγγεῖα ὡς καὶ θραύσματα αὐτῶν, ὅλως διάφορα τῶν τοῦ παλαιοτέρου συνοικισμοῦ. Τινὰ τῶν ἀγγείων ἔχουσι διάκοσμον ἐξ ὄζων μικρῶν, ἀναγλύφους ζώνας ἢ ἐντύπους γλυφὰς πεπληρωμένας διὰ λευκῆς ὕλης, ἕτερα ἱκανῶς μεγάλα εἶναι σχήματος κυλίνδρου μετὰ μεγάλης λαβίδος καὶ ἄλλα ἀβαθῆ μετὰ τεσσάρων κυλινδροειδῶν ποδῶν. Καθ' ὅλον τὸ βάθος ἀνευρέθησαν ὀστᾶ συῶν, ἐλάφων, χοίρων, βοῶν, αἰγῶν, κυνῶν καὶ ἄλλων ζώων, ἵππων δὲ μόνον κατὰ τὰ ἄνω στρώματα. Ἐκ τῶν ἀνευρεθέντων ἀντικειμένων διαπιστοῦται ὅτι οἱ κάτοικοι ἀπησχολοῦντο περὶ τὴν γεωργίαν, τὴν θήραν καὶ τὴν ὑραντικήν. Κατὰ τὸν παλαιοντολόγον ὁ μὲν παλαιότερος συνοικισμὸς ἀνάγεται εἰς τοὺς λιθοχαλκίνους χρόνους ἀπὸ τοῦ 2500 π. Χ. ὁ δὲ νεώτερος εἰς τοὺς ὀρειχαλκίνους μέχρι τοῦ 1400 π. Χ. Σημειωτέον δὲ ὅτι τοιαῦτα χώματα, ὧν τὰ πλεῖα ἐντεῦθεν τοῦ Αἵμου, ἀριθμοῦνται ἐν Βουλγαρίᾳ περὶ τὰ 260, ὧν ἱκανὰ ἀνεσκάφησαν, ἡ ἀνασκαφὴ δὲ καὶ ἄλλων θὰ διαφωτίσῃ σπουδαιως τὴν προϊστορικὴν τῆς Θράκης ἐποχὴν καὶ τοὺς πρὸ τῶν Θρᾳκῶν κατοίκους τῆς χώρας.

120. **Mikoscha Joseph**: Reise eines Polen durch die Moldau 1787 nach der Türkey Leipzig, 1793.

121. **Miletitch, Moloff, Tzincoff, Bissileff.**: La paix dans la proche Orient et le problème de la Thrace. Discours prononcés à une réunion dans la salle du cercle militaire de Sophia, 27 Decembre 1920. Sophia, 1920, 8ον σελ. 39.

122. **Τοῦ αὐτοῦ**: Ishirkoff, Michaïlcof, Milleff, Pour la Thrace. Discours prononcès à une réunion publique au theatre national de Sophia, 16 Maïou 1920. Sophia, 8ον, ἔτ. 1921, σελ. II+41

123. **Ministère** des affaires Étrangéres de la Bulgarie: La question Bulgare et les États Balkaniques. Sophia, ἔτ. 1919, 8ον. σελ. V+303.

124. **Μισιτζῆ Δημ., Παπαϊωάννου Αὐγερ, Οἰκονόμου Ι.**, ἐπιθεωρητῶν τῶν ἑλλην. σχολείων τῆς 'Ανατολ. Ρωμυλίας: 'Εκθέσεις περὶ τῶν ἑλλην. σχολείων ἐν τοῖς νομοῖς Φιλιππουπόλεως, Παζαρτζικίου, Χάσκιοϊ καὶ Πύργου κατὰ τὸ ἔτος 1880—1881. 'Εκδίδονται ὑπὸ τῆς διευθύνσεως τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως. Ἔτος 1881, Φιλιππούπολις, 8ον, σελ. 16 μετὰ στατιστικοῦ πίνακος. Σχολεῖα ἐν ὅλῳ ἀρρένων 29, θηλέων 7, μεικτὰ 14=50, παῖδες φοιτήσαντες ἡλικίας 7—13 ἐτῶν, εἰς ἃ ἡ φοίτησις διὰ νόμου ὡρίσθη ὑποχρεωτική, ἄρρενες 2723, θήλεις 1210=3933, (ἐκ παίδων τῆς αὐτῆς ἡλικίας κατὰ τὸ αὐτὸ

ἔτος ἀρρ. 3350, θηλ. 2556=5906), διδάσκαλοι 58, διδασκάλισσαι 27=85, ἐτήσιος μισθὸς αὐτῶν γρ. χρυσᾶ 353.028. Ὁ 'Ελληνικὸς πληθυσμὸς τῆς αὐτονόμου ἐπαρχίας κατὰ τὸν Μ. Μαρκόπουλλον (Στοιχ. γεωγραφικαὶ καὶ ἱστορικαὶ γνώσεις τῆς 'Ανατολ. Ρωμυλίας πρὸς χρῆσιν τῶν ἐν αὐτῇ δημοτικῶν σχολείων. Φιλ]πολις, 1883, σελ. 41) ἀνήρχετο κατὰ τὸ ἔτος 1882 εἰς 64 χιλιάδας.

125. **Michoff Νικ.**: La population de la Turquie et de la Bulgarie au XVIII et XIX siècle Recherches bibliographico-statistiques. Συλλογὴ τῆς Βουλγαρικῆς ἀκαδημείας τῶν ἐπιστημῶν, τόμ. IV. ἱστορ-φιλολογικὸν τμῆμα, ἔτ. 1915, 4ον, σελ. 483.

126. **Μουρούζη Ζωῆς**: Τὰ κατὰ τὰς ἐξετάσεις τοῦ ἐν Φιλιππουπόλει παρθεναγωγείου, ἔτ. 1853, σελ. 13 ἐν Κων)τόλει. Καὶ ἀναλυτικὸν τῆς ὅλης πρόγραμμα τοῦ ἐξεταξίου παρθεναγωγείου.

127. **Μούσμωφ Νικ.**: νομισματολόγου: Ρωμαϊκὰ νομίσματα τοῦ γου αἰῶνος ἀνευρεθέντα παρὰ τῇ κώμῃ Ρύζεβο περὶ τὴν Φιλιππούπολιν, ἐν τῇ ἐπετηρίδι τοῦ ἐθν. μουσείου Σοφίας, τόμ. VI, ἔτ. 1936, σελ. 161—200, βουλγαριστί. Τὰ νομίσματα πάντα χαλκᾶ ἀνευρέθησαν ἐν ἀγρῷ τῷ 1934 καὶ εἶχον βάρος ἐν ὅλῳ 15 χιλιογράμμων. 'Εξ αὐτῶν εἰσήχθησαν εἰς τὸ μουσεῖον τῆς Σοφίας 4.455, ἅτινα καὶ περιγράφονται συντόμως. Τούτων 3092 εἶναι τῆς Ρώμης, 10 τῆς 'Αντιοχείας, 366 τῆς Κυζίκου, 1 τοῦ Λουγδούνου, 103 τῆς Σερδικῆς, 381 τῆς Siscia, 79 τοῦ Ticinum καὶ 423 ἀπροσδιόριστα ἕνεκα τῆς τριβῆς των.

128. **Τοῦ αὐτοῦ**: 'Η ἀρχαία Φιλιππόπολις (Πλόβδηφ) κατὰ τὰς ἐπὶ τῶν νομισμάτων παραστάσεις, σελ. 225—234, βουλγαριστὶ ἐν τῷ πανηγ. τεύχει τοῦ Βουλγ. ἐν Φιλιππουπόλει γυμνασίου τῶν θηλέων ἐπὶ τῇ πεντηκονταετηρίδι του, Πλόβδηφ, ἔτ. 1934.

129. **Μουταφτσῆεφ Π.**: Περὶ τῆς ἱστορικῆς γεωγραφίας τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιφερείας Φιλιππουπόλεως, βουλγαριστί, σελ. 87—113, ἐν τῷ πανηγ. τεύχει ἐπὶ τῇ 'Ετετηρίδι τοῦ μητροπολίτου τῆς Πλόβδηφ Μαξίμου, ἔτ. 1931, Σοφία. Καθορίζονται αἱ μεσαιωνικαὶ ἐπισκοπαὶ τῆς μητροπόλεως Φιλιππουπόλεως ἐκλιπούσαι ἤδη ἀπὸ τῆς τουρκοκρατίας, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν μνημονευομένων εἰδήσεων μετὰ μεγάλης κρίσεως.

130. **Τοῦ αὐτοῦ**: Περὶ τῆς ἱστορίας τῶν ἐν Μεσημβρίᾳ μονῶν. 'Εν τῷ πρὸς τιμὴν τοῦ καθηγ. Ζλατάρσκυ πανηγ. τεύχει ἐπὶ τῇ καθηγ. τριακονταετηρίδι τῷ 1925, σελ. 163—183. Βουλγαριστί.

131. **Μπαταχλῆεφ Ἰβάν**, καθηγ. τοῦ ἐν Σοφίᾳ πανεπ.: Οἱ πρὸς ἀνάδειξιν καὶ ἀνάπτυξιν τῆς Φιλιππουπόλεως γεωγραφικοὶ ὅροι, σελ. 216—224, ἐν τῷ πανηγ. τεύχει τοῦ Βουλγαρ. ἐν Φιλιππουπόλει γυμνασίου τῶν θηλέων ἐπὶ τῇ πεντηκονταετηρίδι του, Πλόβδηφ, σελ. 310, εἰς 8ον, βουλγαριστί. Τὸ ζήτημα ἐξετάζεται ἀπὸ πάσης πλευρᾶς ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων.

132. **Τοῦ αὐτοῦ**: 'Η κοιλὰς τοῦ ποταμοῦ Ἄρδα, βουλγαριστὶ ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς γεωγραφικῆς ἑταιρείας, τόμ. II, ἔτ. 1934, Σοφία, σελ. 160—215.

SISMANOGLIO MEGARO

133. **Τοῦ αὐτοῦ** : Ἡ Ροδόπη, βουλγαριστὶ ἐν τῷ πρὸς τιμὴν τοῦ καθηγ. Ἰσίρκωφ ἐκδοθέντι πανηγ. τεύχει «ἡ Ροδόπη καὶ ἡ Ροδοπαία περιφέρεια», Σοφία-Πλόβδηφ, ἔτ. 1934. σελ. 16—22. Ὁ συγγραφεὺς γράφει αἱ Ροδόπαι ἀντὶ Ροδόπη κατὰ τὸ "Αλπεις προφανῶς μὴ λαμβάνων ὑπ' ὄψιν τὴν ἱστορικὴν προσωνυμίαν τοῦ ὄρους.

134. **Μπλιζνάκωφ Ι.**, γεν. γραμματέως τοῦ ἐν Φιλιπτουπόλει ἐμπορραβιομηχανικοῦ ἐπιμελητηρίου : Ἡ ἐν Φιλιππουπόλει ἐμπορία, σελ. 268—281, βουλγαριστὶ ἐν τῷ πανηγ. τεύχει τοῦ Βουλγ. ἐν Φιλιππουπόλει γυμνασίου τῶν θηλέων ἐπὶ τῇ πεντηκονταετηρίδι του, Πλόβδηφ, ἔτ. 1934. Τὸ ζήτημα ἐξετάζεται ἀπὸ τῶν ἀρχαίων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων.

135. **Μπογόρωφ** : Ἡμέραι τινὲς διαδρομῆς ἀνὰ τὰς Βουλγαρικὰς χώρας. Βουκουρέστιον, ἔτ. 1838, βουλγαριστί. Γίνεται μακρὸς λόγος καὶ περὶ τῆς Φιλιππουπόλεως καὶ περὶ τῆς βορείου ἐν γένει Θράκης ἀπὸ βουλγαρικῆς ἀπόψεως.

136. **Μπούρμωφ Θεόδ.**: Τὸ Βουλγαροελληνικὸν ἐκκλησιαστικὸν ζήτημα (διένεξις)· βουλγαριστὶ ἐν τῷ «Περιοδικῷ συγγράμματι» ἔτ. 1888, τόμ. IV, σελ. 116—152, 274—290, 528—538, ἔτ. 1889, τόμ. VII, σελ. 26—57, 177—210, 718—742, 861—889, ἔτ. 1900, σελ. 391—452 καὶ ἔτ. 1902 σελ. 515—612.

137. **Νέδεφ Ν.** συνταγματάρχου τοῦ γεν. ἐπιτελείου : Ὁ ἀπελευθερωτικὸς ὑπὲρ τῶν Βουλγάρων πόλεμος (1877—78), Ἱστορ. Βιβλιοθ. Σοφία, ἔτ. Βον 1929, τόμ. 5, σελ. 278—320. Βουλγαριστί.

138. **Νικολαΐδου Ἀθ.**: Ὁ ὀργανικὸς νόμος τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας, μεταφρασθεὶς ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ τῇ ἀδείᾳ τοῦ γεν. διοικητοῦ. Ἐν Φιλιππουπόλει, ἔτ. 1879, 8ον, σελ. 249 μετὰ τῶν παραρτημάτων αὐτοῦ.

139. **Νικολάου Ἰωάν.**: Ἡ Ὀδησσὸς (Βάρνα) ἀπὸ ἀρχαιολογικῆς καὶ ἱστορικῆς ἀπόψεως. Βάρνα, ἔτ. 1894, σελ. 335, εἰς 8ον.

140. **Νίκωφ Π.**, καθηγ. τοῦ ἐν Σοφίᾳ πανεπ. : Οἱ τελευταῖοι ἐκκλησιαστικοὶ καὶ ἐθνικοὶ τῶν Βουλγάρων ἀγῶνες πρὸς ἵδρυσιν τῆς Βουλγ. Ἐξαρχίας. Ἱστορ. Βιβλιοθ. ἔτ. Βον, 1929, τόμ. I, σελ. 19—62, Σοφία. Βουλγαριστί.

141. **Τοῦ αὐτοῦ** : Ἡ ἐν Βάρνῃ καὶ τῇ ἐπαρχίᾳ της Βουλγαρικὴ ἀναγέννησις καὶ ὁ μητροπολίτης Βάρνης Ἰωακεὶμ καὶ ἡ ἀλληλογραφία του, συλλογὴ ἀκαδημείας τῶν ἐπιστημῶν εἰς 8ον μέγα, σελ. 491, Σοφία, 1934. Δημοσιεύονται 82 ἐπιστολαὶ τοῦ Ἰωακείμ, τοῦ μετὰ ταῦτα τρὶς πατριαρχεύσαντος ἐκ τῆς πρὸς τὸ πατριαρχεῖον ἀλληλογραφίας του καὶ 18 ἔγγραφα ἐκ τοῦ κώδικος τῆς μητροπόλεως περὶ τῆς κινήσεως τῶν ἐν Βάρνῃ Βουλγάρων ὑπὲρ τῆς ἐκκλησιαστικῆς των χειραφετήσεως ἐν πρωτοτύπῳ μετὰ παραλλήλου εἰς τὴν Βουλγαρικὴν μεταφράσεως. Ἐλήφθησαν ἐκ τῶν ἀρχείων τῆς ἑλλ. μητροπόλεως Βάρνης περιελθόντα μετὰ τὴν κατάλυσιν τῆς μητροπόλεως εἰς τὸν αὐτόθι ἀρχαιολογικὸν σύνδεσμον. Τούτων προτάσσεται μελέτη βουλγαριστὶ περὶ τοῦ ἀγῶνος τῶν Βουλγάρων ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς γλώσσης των, περὶ τῶν προσπαθειῶν τοῦ Ἰωακεὶμ πρὸς εἰρήνευσιν τοῦ ποιμνίου του δι' ὑποχωρήσεώς του εἰς πολλὰς ἀξιώσεις των (εἰσαγωγὴ τῆς Σλαυϊκῆς γλώσσης εἰς τὴν ἐν Βάρνῃ ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Γεωργίου, διορισμὸς Βουλγάρων ἱερέων καὶ διδασκάλων, ἵδρυσις Βουλγαρικῶν σχολείων κλπ.) καὶ περὶ τῆς ἀντιγνωμίας

του πρὸς τὸ πατριαρχεῖον διὰ τὴν ἀδιαλλαξίαν αὐτοῦ καὶ τὸ ἐκκλησιαστικὸν σχίσμα. Ἐν τέλει δημοσιεύεται ἐν ὁμοιοτύπῳ τὸ πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν γράμμα περὶ τῆς εἰς τὸν μητροπολιτικὸν θρόνον Βάρνης ἀναρρήσεως τοῦ Ἰωακείμ.

142. **Oberhummer** : Die Balkanvölker, Wien, ἔτ. 1917.

143. **Ὀφέϊκωφ** : Οἱ Βούλγαροι ὑπὸ τὰ τείχη τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ὁδοιπορικαὶ σημειώσεις καὶ ἐντυπώσεις. Βουλγαριστί, ἐν τῷ «Περιοδικῷ συγγράμματι» ἔτ. 1887, τόμ. V, σελ. 480—499.

144. **Παστούχωφ Ἰβάν** : Οἱ ἀρχαῖοι ἐν Βουλγαρίᾳ Θρᾷκες· ἐν τῇ σειρᾷ ἀναγνωσμάτων ἐκ τῆς Βουλγαρικῆς ἱστορίας, ἀρ. 2 Σοφία, ἔτ. 1929, σελ. 64 εἰς 16ον. Βουλγαριστί.

145. **Τοῦ αὐτοῦ** : Ἡ Ρωμαϊκὴ κυριαρχία ἐν Βουλγαρίᾳ· αὐτόθι, ἀρ. 3, ἔτ. 1929, σελ. 89, εἰς 16ον, βουλγαριστί. Ἐν τῇ Βουλγαρίᾳ συμπεριλαμβάνεται καὶ ἡ βόρειος Θράκη.

146. **Τοῦ αὐτοῦ** : Οἱ Βούλγαροι καὶ τὸ Ἀνατολικὸν ζήτημα μέχρι τοῦ Κριμαϊκοῦ πολέμου. Ἱστορ. Βιβλιοθ. Σοφία, ἔτ. Βον, 1929, τόμ. I, σελ. 198—241. Βουλγαριστί. Ἀφορᾷ καὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Θράκης.

147. **Perdrizet P** : Cultes et mythes du Pangée, μετὰ 4 πινάκων, Paris-Nancy, ἔτ. 1910, 8ον σελ. 109.

148. **Petantii Felicis** : De itineribus in Turciam libellus, Vienna, 1522. Τὸ βιβλίον πολλάκις μετεξεδόθη. Γίνεται ἐν αὐτῷ λόγος καὶ περὶ Θράκης.

149. **Πέτκωφ Ν.** : Συμβολὴ εἰς τὴν μελέτην τῶν παρὰ τῇ Κλεισούρᾳ (ἐπὶ τοῦ Αἵμου) χωμάτων (tumuli). Ἐν τῇ ἐπετηρίδι τῆς ἐθν. βιβλιοθήκης Φιλιππουπόλεως, ἔτ. 1926, σελ. 55—64, βουλγαριστί.

150. **Πετὼρ Ρ.** : Μαρμάρινα προϊστορικὰ εἰδώλια εὑρεθέντα ἐν Βουλγαρίᾳ (βορείῳ Θράκῃ). Ἐν τῷ δελτίῳ τοῦ Βουλγ. ἀρχαιολ. ἰνστιτούτου Σοφίας, τόμ. III, 1925, βουλγαριστί.

151. **Protitch Ant.** : Guide à travers la Bulgarie. Archéologie, histoire, Art. Avec 109 figures hors le texte. Ἔτ. 1923, 8ον, σελ. 36 Sophia.

152. **Τοῦ αὐτοῦ** : L'architecture religieuse Bulgare avec 65 figures dans le texte. Sophia, ἔτ. 1924, 8ον, σελ. 64.

153. **Ramberti Benedetto** : Libri tre delle cose dei Turchi. Vinegia, ἔτ. 1539. Ἐξεδόθη καὶ ἐν τοῖς Viaggi fatti de Venetia alla Tana, in Persia, in India et in Constantinopoli, Vinegia, ἔτ. 1545. Γίνεται λόγος περὶ Θράκης.

154. **Rantzoven H** : Denkwürdige Reisebeschreibung nach Jerusalem, Cairo, in Aegypten und Constantinopel, ἔτ. 1704, Hamburg.

155. **Rachénov A.** : Eglises de Mesembria, Sophia, 1932, 4ον, σελ. 110 μετὰ 54 πινάκων. Τόμος ΙΙ τῆς συλλογῆς Monumenta artis Bulgaricae ἐκδιδόμενα ὑπὸ τοῦ ἐν Σοφίᾳ ἀρχαιολογικοῦ ἰνστιτούτου. Ἀλλ' ἡ εἰκονογραφία καὶ ἀρχιτεκτονικὴ τῶν ἐν Μεσημβρίᾳ πολυαρίθμων Βυζαντιακῶν ἐκκλησιῶν, ἀνερχομέ-

SISMANOGLIO MEGARO

νων μέχρι τοῦ ἐννάτου αἰῶνος, ἐκπροσωποῦσι τὴν Βουλγαρικὴν τέχνην; Τὰ ἐρείπια τῆς παλαιᾶς Μητροπόλεως (Παναγίας), αἱ ἐκκλησίαι ἡ Θεοτόκος ἡ Ἐλεοῦσα, ὁ ἅγ. Ἰωάννης ὁ Ἀλειτούργητος, ὁ ἅγ. Παντοκράτωρ, ἡ ἁγ. Παρασκευή, ὁ Χριστὸς Ἀκρωτήριος, ὁ Σωτὴρ Χριστὸς ὁ Ἀκροπολίτης κτλ. εἶναι Βουλγαρικῆς τέχνης;

156. **Ricaut**: Histoire de l'état présent de l'empire Ottoman. Traduite de l'Anglaise par Briot. Cologne, ἔτ. 1676. Γίνεται λόγος καὶ περὶ Θρᾴκης.

157. **Ruzicka Léon**: Die Münzen von Serdica, ἐν τῷ Num. Zeitschrift, τόμ. XLVIII, ἔτ. 1915, σελ. 1 82, μετὰ 9 πινάκων.

158. **Τοῦ αὐτοῦ**: Mesembria inedita μεθ'ἑνὸς πίνακος, Sonderabdruck aus «Berliner Münzblätter», ἔτ. 1915, 4ον, σελ. 9.

159. **Τοῦ αὐτοῦ**: Unveröffentlichte Münzen aus Hadrianopolis (Thracia) μετὰ πίνακος, Wien 1917, σελ. 11, καὶ ἐν «Berliner Münzblätter» 1918, No 201, Σεπτεμβρίου 2.

160. **Σακύζωφ Ἰβάν**: Οἱ οἰκονομικοὶ κατὰ τὸν 16ον καὶ 17ον αἰῶνα δεσμοὶ μεταξὺ Ραγούσης καὶ τῶν Βουλγαρικῶν χωρῶν. Ἔκδοσις τοῦ ὑπουργείου τοῦ ἐμπορίου, ἔτος 1930, Σοφία, βουλγαριστί. Ἐγράφη ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀρχείων Ραγούσης, Ρώμης, Ἀγκῶνος, Γενεύης καὶ Βενετίας. Γίνεται λόγος καὶ περὶ τῆς ἐν Φιλιππουπόλει μικρᾶς ἐμπορικῆς Ἰταλικῆς ἀποικίας, ἀσχολουμένης περὶ τὸ εἰσαγωγικὸν καὶ ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον (σελ. 51–62)

161. **Τοῦ αὐτοῦ**: Ἡ οἰκονομικὴ τῆς Βουλγαρίας κατάστασις κατὰ τὸν μεσαίωνα. Ἱστορ. Βιβλιοθ. Σοφίας, ἔτ. Βον, 1929, τόμ. III, σελ. 178–211. Βουλγαριστί.

162. **Τοῦ αὐτοῦ**: Ἡ δημοσιονομικὴ καὶ οἰκονομικὴ τῶν Βουλγάρων ἀνάπτυξις ἐπὶ τῶν Ἀσενιδῶν. Αὐτόθι, ἔτ. Γον, 1930, σελ. 112–148. Βουλγαριστί. Ἐν ἀμφοτέραις ταῖς μελέταις γίνεται λόγος καὶ περὶ τῆς βορείου Θρᾴκης.

163. **Sauger C. et Desarnod A.**: Album d'un voyage en Turquie, fait par ordre de la Majesté l'empereur Nicolas I en 1829 et 1830. In folio, πίνακες 53. Paris.

164. **Sauveboeuf Ferrières**: Reisen durch die Türkei in den Jahren 1782–1789. Μετάφρασις ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ, μέρη 2, Leipzig, ἔτ. 1790.

165. **Serkis Charles**: La Roumelie orientale et la Bulgarie actuelle. Étude d'histoire diplomatique et de droit international, Paris, 8ον, ἔτ. 1898, σελ. IV+250.

166. **Seure G.**: Archéologie Thrace, documents inédits ou peu connus. Première série, Extraits de la revue archéologique, 1911, II, σελ. 301–316, 423–449. 1912, I, σελ. 319–336. II, σελ. 255–276. 1913, I, σελ. 45–76, II, σελ, 225–252. Paris, ἔτ. 1913. Deuxième série, Première partie: Inscriptions, Extraits de la revue archéologique, 1914, II, σελ. 55–66. 1915, I, σελ. 71–93, II, σελ. 165–268. 1916, I, σελ. 359–386. 1917, I, σελ. 158–188. 1918, II, σελ. 76–91. 1919, II, σελ. 133–172 καὶ 333–361. Paris, ἔτ. 1920. Deuxième série, Seconde partie: Objets en métal et terres cuites, Extraits de la revue archéologique, 1921, I, σελ. 108–126. 1922, I, σελ. 46–78. 1923, I, σελ.

1–42. 1924, I, σελ. 307–350. 1925, II, σελ. 1–20. Paris, ἔτ. 1925. Ἴδε καὶ Συμβολὴ Δ' εἰς τὴν Θρᾴκ. βιβλιογραφίαν, ἀριθμ. 112.

167. **Τοῦ αὐτοῦ**: Trésors de monnaies antiques en Bulgarie. Extraits de la «Revue numismatique», ἔτ. 1923, Paris, 8ον, σελ. 73.

168. **Σκορπὶλ ἀδελφῶν**: Ἡ Παρευξεινοπόντιος παραλία καὶ αἱ ὅμοροι αὐτῇ ὑπὸ τὸν Αἷμον χῶραι ἐν τῇ νοτίῳ Βουλγαρίᾳ (Θρᾴκῃ). Γεωγραφική, ἱστορικὴ καὶ ἀρχαιολογικὴ μελέτη, ἐν τῇ Συλλογῇ ἐθνικῶν, ἐπιστημονικῶν καὶ λαογραφικῶν ἔργων, τόμ. III ἔτ. 1891, σελ. 1–41 καὶ τόμ. IV, ἔτ. 1891, σελ. 102–145.

169. **Τῶν αὐτῶν**: Ἡ βορειοανατολικὴ Βουλγαρία ἀπὸ γεωγραφικῆς καὶ ἀρχαιολογικῆς ἀπόψεως. Αὐτόθι, τόμ. VIII, ἔτ. 1892, σελ. 1–58, βουλγαριστί.

170. **Σόπωφ Ἀθ**: Ὁ ἰατρὸς Στογιὰν Τσομάκωφ, βίος δρᾶσις καὶ ἀρχεῖα. Συλλογὴ τῆς Βουλγ. ἀκαδημ. τῶν ἐπιστημῶν, τόμ. XII, ἱστορ.-φιλολ. τμῆμα, ἔτ. 1919, σελ. 668, βουλγαριστί. Ὁ Τσ. μαθητὴς τοῦ Καΐρη καὶ ἰατρεύων ἐν Φιλ)πόλει ἀπεσταλη εἰς Κων)πόλιν ὑπὸ τῶν Βουλγάρων τῆς ἐπαρχίας Φιλ)πόλεως πρὸς λύσιν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ των ζητήματος, ὑπὲρ οὗ εἰργάσθη εἴπερ τις καὶ ἄλλος. Ἐν τοῖς ἀρχείοις περιέχονται καὶ περὶ τις 10 ἑλληνικοὶ πρὸς αὐτὸν ἐπιστολαὶ ἐτῶν 1858–1862, ἐν αἷς καὶ τοῦ ἐπισκόπου Πανσ(έτου ὡς μητροπολίτου Ξάνθης καὶ εἶτα Φιλ)πόλεως καὶ τοῦ Γεωργ. Σ. Τσαλόγλου (Γεωργάκι μπέη), πρωτοστατήσαντος ἐν Φιλ)πόλει μετὰ τοῦ ἐξαδέλφου του Παῦλ. Κ. Τσαλόγλου ἐν τῷ ἐθνικῷ τῶν Βουλγάρων ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς ἐκκλησίας των ἀγῶνι. Ἀμφότεροι οἱ ἐξάδελφοι ἠλληλογράφουν ἑλληνιστί. Ἐν τῇ ἀλληλογραφίᾳ ἀγνοεῖται τὸ ὄνομα Πλόβδηφ Φέρετοι Φιλιππούπολις

171. **Schopoff A.**: Les états Balkaniques et le principe confédératif. Sophia, 16ον, ἔτ. 1915, σελ. 24.

172. **Springer Anton**: Der Russisch-Türkische Krieg. 1877-78 in Europa μετ' εἰκόνων, Wien, ἔτ. 1891-1893, τόμ. 2 εἰς 8ον.

173. **Spruner K.**: Atlas Antiquus, Gotha, in folio, ἔτ. 1865.

174. **Στανεφ Ν.**: Αἱ κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα ἐπαναστατικαὶ τῶν Βουλγάρων ἐξεγέρσεις. Ἱστορ. Βιβλιοθ. ἔτος Βον, 1929, Σόφια, τόμ. I, σελ. 100–130. Βουλγαριστί.

175. **Strack Max.**: Die antiken Münzen von Thrakien, τόμ. 2ος, ἔτ. 1912, σελ. 388 μετὰ 8 πινάκων.

176. **Schweigger Salomon**: Eine neue Reyssbeschreibung aus Teutschland nach Constantinopel, ἔτ. 1578, ἐκδ. 3η Nürberg ἔτ. 1619.

177. **Ταχέλλα**: Οἱ πάλαι Παυλικιανοὶ καὶ οἱ τῶν καθολικοὶ ἐν Φιλιππουπόλει, βουλγαριστὶ ἐν τῇ Συλλογῇ ἐθνικῶν, ἐπιστημονικῶν καὶ λαογραφικῶν ἔργων, τόμ. XI, ἔτ. 1894, σελ. 103 καὶ ἑξῆς.

178. **Tacchella D. E.**: Les anciens Pauliciens et les modernes Bulgares catoliques de la Philippoli. Paris, ἔτ. 1897, σελ. 54.

SISMANOGLIO MEGARO

179. **Taffernern Paul.**: Kaiserliche Botschaft an die Ottomanische Pforte 1665 ἢ Caesarea legatio, quam mandante August. Rom. imper. Leopoldo I ad Portam Ottomanicam suscepit perfecitque Excell. Dom. Dom. Walterum S. R. J. comes de Leslie. Wiennae, ἔτ. 1668.

180. **Tzenoff Gantscho**: Goten oder Bulgaren, quellenkritische Untersuchung über die Geschichte der alten Skythen, Thrakier und Makedonien, Leipzig 8ον, σελ. 28), ἔτ. 1915. Διὰ διαστροφῶν καὶ παραλογισμῶν πειρᾶται ὁ ἀνιστόρητος συγγραφεὺς τῆς ἐκτενοῦς μελέτης ν' ἀποδείξῃ ὅτι οἱ σημερινοὶ Βούλγαροι εἶναι αὐτοὶ οὗτοι οἱ ἀρχαῖοι ἰθαγενεῖς Σκύθαι, Θρᾷκες, Μακεδόνες παρὰ τὰς ἱστορικὰς μαρτυρίας, αἵτινες πᾶσαι εἶναι κατ' αὐτὸν πλάναι καὶ ὅτι ἡ γλῶσσα τῶν ἀρχαίων τούτων ἐθνῶν εἶναι αὐτὴ ἡ σημερινὴ Βουλγαρική, ὥσπερ μαρτυρεῖται ἐκ τῶν τοπωνυμίων!

181. **Τσόνεφ Σβεσθελίν**: Ἡ ἀρχαία Φιλιππούπολις καὶ τὰ φρούρια αὐτῆς ἐν τῷ βιβλίῳ του Ἀρχαιότητες ἐν Βουγαρίᾳ, σελ. 170—181, μετὰ 10 εἰκόνων, βουλγαριστί, ἔτ. 1937. Περιγράφονται τὰ τείχη τῆς Φιλιππουπόλεως κατὰ τὸν II καὶ III μ. Χ. αἰῶνα ἀπὸ τριῶν κατόψεων κατὰ τὸν ἀνάγλυφον χάρτην αὐτῆς, κατασκευασθέντα ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ τοῦ ἐν Φιλ]πόλει παιδαγωγικοῦ ἱνστιτούτου Πετρὼφ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἱστορικῶν πηγῶν καὶ τῶν σῳζομένων λειψάνων καθ' ἡμετέρας ἀνακοινώσεις. Ἐξιστορεῖται δὲ καὶ ἡ ἱστορία τῆς πόλεως ἐν συντόμῳ μέχρι τῆς ἁλώσεώς της ὑπὸ τῶν Τούρκων μετὰ πολλῶν ἀνακριβειῶν. Πρὸς βουλγαροποίησιν αὐτῆς ἐπὶ βυζαντινοκρατίας διαστρέφονται ἱστορικὰ γεγονότα μεμαρτυρημένα ὑπὸ συγχρόνων Βυζαντίνων ἱστορικῶν καὶ χρονογράφων.

182. **Τσόντσεφ Δ.**, Διευθυντοῦ τοῦ μουσείου καὶ βιβλιοθήκης Φιλ]πόλεως: Αἱ παρὰ τῷ Χασκόβῳ θερμαὶ μεταλλικαὶ πηγαὶ καὶ αἱ περὶ αὐτὰς ἀρχαιότητες, ἐν τῷ μηνιαίῳ περιοδικῷ Σοφίας Βουλγαρικὴ σκέψις, τόμ. XII, ἔτ. 1937, σελ. 374—382, βουλγαριστί. Ἐκκαθαριζομένων ἐσχάτως τῶν δυτικῶς τοῦ Χασκόβου περὶ τὰ 20 χιλιόμετρα καὶ ὑπὸ τὰς ὑπωρείας τῆς ἀνατολικῆς Ροδόπης κειμένων θερμῶν μεταλλικῶν πηγῶν ἀπεκαλύφθησαν δύο δεξαμεναὶ ρωμαϊκῆς κατασκευῆς καὶ λείψανα παρ' αὐταῖς ἀρχαίων κτιρίων. Ἐκ τῶν ἀνευρεθέντων ἐν ταῖς δεξαμεναῖς πυλυαρίθμων ὀρειχαλκίνων νομισμάτων ρωμαϊκῶν καὶ βυζαντιακῶν διαπιστοῦται ὅτι αἱ πηγαὶ ἦσαν εἰς κοινὴν χρῆσιν ἀπὸ τοῦ μέσου τοῦ γου αἰῶνος μέχρι τῶν χρόνων τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστίνου (518—521). Μεταξὺ τῶν νομισμάτων εὑρέθη καὶ λεπτὸν μολύβδινον ἐπικάλιμμα μικροῦ κυκλικοῦ καθρέπτου, ἐφ' οὗ ἡ ἔντυπος ἐπιγραφή: Ἡ χάρις εἰμί. Οὐ μακρὰν τῶν πηγῶν ἐπὶ τῶν ὑπωρειῶν σῴζονται λείψανα προϊστορικῶν τειχῶν ἐκ μεγάλων ἀκατεργάστων λίθων ἄνευ συνδετικῆς ὕλης κατεσκευασμένων, ὡσαύτως καὶ ἱκαναὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοφυοῦς βράχου λελαξευμέναι λεκάναι (Schalensteine), κυκλικαὶ ἢ ὀρθογώνιοι διαμέτρου 1.40—1,75 τοῦ μ. Παρὰ τοῖ πηγαῖς σῴζονται ὡσαύτως καὶ ἐρείπια μεσαιωνικοῦ φρουρίου, ὅπου ἄλλοτε ὑπῆρχε καὶ σπουδαῖος συνοικισμὸς καλούμενος Τόπλικα κατὰ τοὺς ἐπιχωρίους, εὑρίσκοντας ἐν τῇ περιφερείᾳ ἐκείνῃ, κατὰ καιροὺς νομίσματα ἀργυρᾶ τῆς ἐν Μακεδονίᾳ Νεαπόλεως, τῶν βασιλέων τῶν Ὀδρυσῶν καὶ Βιζαντιακά. Περὶ τούτων πάντων ἀσχολεῖται ὁ συγγραφεὺς ἐν λεπτομερείᾳ. Ἐκ τῶν εἰρημένων

φαίνεται ὅτι ἡ εὔφορος αὕτη περιοχὴ κειμένη ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Ὀδρυσῶν ἀνέκαθεν κατῳκεῖτο· ἐνταῦθα δ' ἔκειτο κατὰ τὸν μεσαίωνα καὶ τὸ ὀχυρὸν Τοπλιτζὸς (Τόπλιτσι σλαυισ(=θέρμαι), παρὰ τῷ ὁποίῳ κατετροπώθησαν ὑπὸ τῶν Βυζαντίνων οἱ Πετσινέγοι κατὰ τὸν 11ον αἰῶνα καὶ τὸ Μακρολείβαδον (Μακρὴ Λιβάδα κατ' ἐπιγραφὴν ἀπὸ τοῦ 9ου αἰῶνος), ὅπερ οἱ Τοῦρκοι μεταφράζοντες πιστῶς μετέτρεψαν εἰς Οὐζουντζά-όβά. ὅθεν Οὐζουντζόβα.* Ἐκεῖ που πλησίον παρὰ τῇ εἰς Φιλ]πολιν ἀγούσῃ ἁμαξιτῷ κεῖται καὶ ἡ κώμη Κλοκότνιτσα (τουρκ. Σεμιτζί), ἣν οἱ Βυλγαροι ἀνύψωσαν ἀπό τινος χρόνου εἰς ἱερὸν προσκυνητήριον, διότι ὁ τσάρος αὐτῶν Ἀσὲν II τῷ 1230 ἐνίκησε καὶ συνέλαβεν αἰχμάλωτον τὸν δεσπότην τῆς Ἠπείρου Θεόδωρον τὸν Κομνηνόν.

183. **Τοῦ αὐτοῦ**: Αἱ τοῦ Χασκόβου θερμαὶ μεταλλικαὶ πηγαί, ἐν τῇ ἐφημ. Σοφίας Μίρ, ἀριθ. 11077 Ἰουν. 26 ἔτ. 1937. Λεπτομερὴς ἰδιῳ περιγραφὴ τῶν πηγῶν καὶ τῶν παρ' αὐταῖς λείψανων τῶν Ρωμαϊκῶν βαλανειων. Κατὰ τὴν ἀνακοίνωσιν τοῦ συγγραφέως ἀνεκαλύφθησαν ἐν τῇ περιοχῇ τῶν πηγῶν καὶ λείψανα καὶ ἀντικείμενα συνοικισμῶν ἀπὸ τῆς νεολιθικῆς; ἤδη ἐποχῆς. Βουλγαριστί.

183α. **Τοῦ αὐτοῦ**: Τὰ τείχη τοῦ παλαιοῦ τῆς Φιλιππουπόλεως φρουρίου ἐν τῇ ἐφημ. Σοφίας Μίρ τῆς 15 Μαΐου 1937, ἀρ. 11011, βουλγαριστί. Πρόκειται περὶ τῶν λειψάνων τῶν τειχῶν τῆς ἀρχαίας Φιλιππουπόλεως (ἀκροπόλεως ἐπὶ τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων), ὧν παραχαίας Φιλιππουπόλεως (ἀκροπόλεως ἐπὶ τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων), ὧν παρατίθενται καὶ δύο φωτογραφίαι. Ἡ μία παριστᾷ λείψανον Πελασγοῦ (;) τείχους μήκους περὶ τὰ 20 μ. καὶ ὕψους περὶ τὰ 2 ἐπὶ τῆς βορείου ἄκρας τοῦ λόφου Μουσαίου (Νεμπέτ-τεπέ), ἡ δ' ἄλλη τμῆμα τοῦ δυτικοῦ τείχους τῆς ἀκροπόλεως ἀπὸ τῶν Ἑλληνικῶν—Μακεδονικῶν χρόνων, σῳζομένου εἰς μῆκος 300—400 μέτρων καὶ ὕψος 1—1,5 καὶ ἐν ἐνὶ τόπῳ μέχρι 3 μέτρων ἄνωθι τῆς νῦν ἐπιφανείας. Τὰ λείψανα τοῦ Ἑλληνικοῦ τείχους σύγκεινται ἐκ μεγάλων ὀρθογωνίων τετραπλεύρων λελειασμένων λίθων ἐκ γρανίτου ὕψους ἀπὸ 0,60—1 καὶ πλέον μέτρου, μήκους δὲ ἀπὸ 2 μέχρι 3 μέτρων ἀποτελούντων δόμους καὶ ἐξόγκωδῶν ὡσαύτως τετραπλεύρων λίθων ὕψους ὑπὲρ τὸ μέτρον. Ἄνωθι τούτων σῴζονται ἐνιαχοῦ λείψανα τοῦ κατόπιν κτισθέντος Ρωμαϊκοῦ τείχους.

184. **Τσουκαλᾶ Γ.** Ἡ Βουλγαροσλαυικὴ συμμορία καὶ ἡ τριανδρία αὐτῆς. Κωνσταντινούπολις, ἔτ. 1859, 8ον σελ. 108. Ἐκτίθενται αἱ τῶν Βουλγάρων ἐν Φιλιππουπόλει ἐνέργειαι κατὰ τοῦ μητροπολίτου Χρυσάνθου (1850—57) ἐναντιουμένου εἰς τὴν πραγμάτωσιν τῶν ἐθνικῶν των σκοπῶν πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ ἐν Φιλιππουπόλει ἑλληνισμοῦ, ὁ ἐκτοπισμὸς τοῦ μητροπολίτου καὶ ἡ διαγωγὴ τοῦ διαδόχου αὐτοῦ βουλγαρίζοντος Παϊσίου (1858—61). Εἶναι συμπλήρωμα οὗτος εἰπεῖν τῆς Ἱστοριογεωγραφικῆς περιγραφῆς τῆς ἐπαρχίας Φιλιππουπόλεως (1851) τοῦ

*) Παραφθαρεῖσα εἰς Τζιντζόβα παρὰ τῶν κατοίκων τῆς νοτίου Θράκης. Γνωστὴ διὰ τὴν μεγάλην ἐμποροπανήγυριν της.

SISMANOGLIO MEGARO

αὐτοῦ Σπουδεῖον βοήθημα διὰ τοὺς μεταξὺ βουλγάρων καὶ Ἑλλήνων ἀγῶνας, ἐκκλησιαστικοὺς καὶ ἐθνικοὺς τῶν χρόνων ἐκείνων.

185. **Tvardovski Samuel**: Ἡ σπουδαιοτάτη ἀποστολὴ τοῦ ἐνδοξ. ἡγεμόνος Ζβαράσκι κτλ. ὑπαλλήλου τῆς Α. Μ. Σιγισμούνδου τοῦ III, βασιλέως τῆς Πολωνίας καὶ Σουηδίας, πρὸς τὸν σουλτᾶνον Μουσταφᾶ ἐν ἔτει 1621. Πολωνιστί, Κάλις 1621. β' ἔκδ. ἐν Κρακοβίᾳ 1633, γ' ἔκδ. ἐν Βίλνᾳ 1706.

186. **Fick Aug.**: Vorgriechischen Ortsnamen als Quelle für Vorgeschichte Griechenlands, Göttingen, ἔτ. 1905, σελ. VIII+239.

187. **Τοῦ αὐτοῦ**: Vergleichendes Wörterbuch der Indogermanischen Sprache, Göttingen, ἔτ. 1890, εἰς 8ον.

188. **Φιλίππωφ Ν**: Ἡ προέλευσις καὶ ἡ οὐσία τῆς οἰρέσεως τῶν Βογομήλων (ἐν Βουλγαρίᾳ καὶ Θρᾴκῃ) Ἱστορ. Βιβλιοθ. Σοφίας, ἔτ. Βον, 1929, τόμ. III, σελ. 33—64 Βουλγαριστί.

189. **Φίλωφ**: Ἡ ἐν Βουλγαρίᾳ Ρωμαϊκὴ κυριαρχία. Ἐν τῇ Βουλγαρικῇ ἱστορικῇ βιβλιοθήκῃ. Ἔτος 1, τόμ. I, 1923, σελ. 22—18. Βουλγαριστί.

180 **Τοῦ αὐτοῦ**.: Τὰ βοηθητικὰ στρατεύματα ἐν τῇ Ρωμαϊκῇ ἐπαρχίᾳ Μοισίᾳ. Ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς ἱστορικῆ. ἑταιρείας, τόμ. II, ἔτ. 1906, σελ. 41—90. Βουλγαστί.

191. **Fligier Dr.**: Ethnologische Entdeckungen im Rhodope Gebirge. Ἐν τοῖς Mittheilungen des anthropolog-Gesellschaft in Wien, τόμ. IX, ἔτ. 1879, ἀρ. 5—7.

192. **Τοῦ αὐτοῦ**.: Neuere ethnologische Entdeckungen auf der Balkanhalbinsel. Αὐτόθι, τόμ. X, ἔτ. 1880, ἀρ. 5—7.

193. **Τοῦ αὐτοῦ**. Zur praehistorischen Ethnologie der Balkanhalbinsel. Αὐτόθι, ἔτ. 1877, τόμ. VI ἀρ. 8—9. Πάντα καὶ ἰδιαιτέρως ἐξετυπώθησαν.

194. **Φωτείνωφ Κ.** (πρὸ ἦν Φωτιάδου Κ): Γενικὴ γεωγραφία, ἔτ. 1843 ἐν Σμύρνῃ. βουλγαριστί. Ἐν αὐτῇ συνηθίσῃ πρὸς διδασκαλίαν τῶν Βουλγαροπαίδων μακρὸς γίνεται λόγος περὶ τῆς Θρᾴκης, ἧς αἱ πόλεις Φιλιππούπολις, Στενιμαχος, Ἀδριανούπολις κτλ. παρίστανται ὡς οἰκούμεναι ὑπὸ Γραικομανῶν Βουλγάρων!

195. **Χρυσάνθου μητροπολίτου Φιλιππουπόλεως** Ὁμιλίαι, Ἀθῆναι, ἔτ. 1856. Ἐξεφωνήθησαν ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς τῶν σχολείων τῆς πόλεως.

196. **Vassoff Ivan**, général Marcoff T. et Kardjoff A. La Thrace à la veille de la révision du traité de Sévres, discours prononcés à la réunion publique, convoquée au sercle militaire de Sophia, 13 Fevr. 1921, μεθ' ἑνὸς χάρτου τῆς Θρᾴκης, Sophia, ἔτ. 1921, 8ον, σελ. 27.

197. **Wennern A.** Ein gantz new Reyssbuch von Prag ausz gen Constantinopel, ἔτ. 1622, Nüremberg.

198. **Wogasli K. D.** docteur à droit, membre de la première Sous-commission d'émigration Gréco—Bulgare: L'Hellenisme de la Bulgarie de Sud et plus spécialement de Philippopoli ou Plovdiv. Sophia, ἔτ. 1929. σελ. 104 εἰς 4ον, δακτυλογραφημένον. Ἐν τῇ ἐθν. βιβλιοθήκῃ Ἀθηνῶν καὶ τῇ τῆς Θεσσαλονίκης.

199. **Τοῦ αὐτοῦ**: La communauté réligieuse Grecque de Varna, mémoire, Sophia, ἔτ. 1929, σελ. 178 εἰ. 4ον, δακτυλογραφημένον. Εὑρίσκεται αὐτόθι.

200. **Τοῦ αὐτοῦ**: La communauté réligieuse Grécque de Stanimaka. Sophia, ἔτ. 1929, σελ. 90, εἰς 4ον, δακτυλογραφημένον. Αὐτόθι.

201. **Τοῦ αὐτοῦ**: La communauté réligieuse de Couclene et le couvent Aguii Anarguiri ou Sweti-Vratch. Sophia, ἔτ. 1929, σελ. 74, εἰς 4ον, δακτυλογραφημένον, αὐτόθι.

202. **Τοῦ αὐτοῦ**: La communauté réligieuse de Gorni-Voden et le couvent Sainte Paraskevi. Sophia, ἔτ. 1929, σελ. 49, εἰς 4ον, δακτυλογραφημένον, αὐτόθι.

203. **Τοῦ αὐτοῦ**. Le monastère de Batchkovo et ses immeubles. Sophia, ἔτ. 1929, σελ. 16 εἰς 4ον, δακτυλογραφημένον. Αὐτόθι.

204. **Τοῦ αὐτοῦ**. La communauté réligieuse Grécque de Bourgas ou Pyrgos. Sophia, ἔτ. 1929, σελ. 16 εἰς 4ον, δακτυλογραφημένον. Αὐτόθι.

205. **Τοῦ αὐτοῦ**. La communauté réligieuse Grécque d' Anchialo. Sophia, ἔτ. 1929, σελ. 50 εἰς 4ον, δακτυλογραφημένον. Αὐτόθι.

206. **Τοῦ αὐτοῦ**. La communauté réligieuse Grécque de Sozopolis, Sophia, ἔτ. 1929, σελ. 50, σελ. 17, εἰς 4ον, δακτυλογραφημένον. Αὐτόθι.

207. **Τοῦ αὐτοῦ** Περὶ τῶν νομικῶν προσώπων καὶ ἰδιαιτέρως περὶ τῶν θρησκευτικῶν κοινοτήτων ἐν Τουρκίᾳ καὶ Βουλγαρίᾳ Σόφια, ἔτ. 1930, σελ. 146, δακτυλογραφημένον. Αὐτόθι. Πάντα τὰ ἀνωτέρω ἐν τῇ Γαλλικῇ ὑπομνήματα, ἐν οἷς ἐξετάζονται ἀπὸ ἱστορικῆς καὶ νομικῆς ἀπόψεως τὰ ἑλληνικὰ δίκαια ἐπὶ τῶν διαλυθεισῶν ὑπὸ τῆς Βουλγαρικῆς κυβερνήσεως ἀπὸ τοῦ 1906 προαναγραφομένων Ἑλλην. θρησκευτικῶν ἐν Βουλγαρίᾳ κοινοτήτων καὶ τῶν κατασχεθεισῶν μονῶν ὑπεβλήθησαν εἰς τὴν Μικτὴν ἐπὶ τῆς Ἑλληνοβουλγαρ. Μεταναστεύσεως Ἐπιτροπὴν πρὸς διεκδίκησιν τῶν περιουσιῶν τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος κοινοτήτων καὶ μονῶν. Ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν ἀναγράφονται καὶ αἱ προφορικαὶ γερόντων μαρτύρων καταθέσεις περὶ τῶν κτημάτων τῶν ἀνωτέρω Ἑλλ. θρησκ. κοινοτήτων καὶ μονῶν. Μὴ ἐκτυπωθεισῶν τῶν ἀνωτέρω μελετῶν, ἀλλὰ μόνον δακτυλογραφηθεισῶν καὶ ἐν περιωρισμένῳ ἀριθμῷ, ἀνὰ ἓν ἀντίγραφον ἑκάστης αὐτῶν ἀπεστάλη διὰ τῆς ἐν Σοφίᾳ Ἑλληνικῆς Ἀντιπροσωπείας παρὰ τῇ αὐτῇ Ἐπιτροπῇ ὅπως κατατεθῇ εἰς τὴν ἐθνικὴν βιβλιοθήκην Ἀθηνῶν καὶ τὴν τῆς Θεσσαλονίκης.

SISMANOGLIO MEGARO

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

ΕΤΟΣ 1522 148
1533 98
1545 153
1581 13
1589 18
1619 176
1621 185
1622 197
1633 18, 185
1645 99
1668 179
1671 17
1674 21
1676 156
1704 154
1706 185
1712 113
1723 52
1732 116
1789 114
1790 164
1793 120
1804 16
1829 163
1830 163
1832 110
1840 66
1843 194
1853 126
1856 195
1859 184
1861 109
1865 173
1868 105, 135
1869 60
1874 42, 54
1875 3, 53
1876 112
1877 49, 193
1879 69, 138, 191 198
1880 69, 192
1881 124
1882 56, 63
1883 21
1885 14. 57
1886 36, 111

ΕΤΟΣ 1887 50, 115 142
1888 50, 136
1889 64, 67, 136
1890 64, 187
1891 168, 172
1892 27, 169
1893 172
1894 67, 97, 139,177
1896 51, 95
1897 108, 178
1898 100, 165
1899 67. 107
1900 78, 87, 136
1902 72, 89, 136
1903 30, 59, 71
1904 70, 73
1905 15. 48, 61, 74, 75, 76, 79, 90, 186
1906 68. 83 91. 190
1907 61
1908 81
1909 19, 53
1910 147
1911 101, 166
1912 2, 26, 28, 55, 82, 166. 175
1913 166
1914 102, 166
1915 125, 157, 158, 166, 171, 180
1916 166
1917 4 142, 159, 166
1918 58, 159, 166,
1919 11, 62, 104, 123, 166, 170
1920 5, 85, 121, 166
1921 1, 122, 166, 196
1922 166
1923 151, 166, 167
1924 43, 65, 152, 166
1925 20, 44, 84, 94, 130, 150, 166
1926 149
1927 58
1928 103, 189
1929 7. 31, 32. 34, 85, 80, 92. 137, 140, 144,145,146,174,188.198.206
1930 33, 93, 160, 162, 207
1931 8, 37, 129
1932 155
1933 6, 47
1934 13, 40, 58, 103, 128, 132, 134, 141
1935 96
1936 9, 22, 23, 29, 38, 41, 45, 46 77, 118, 127
1937 24, 25,39, 119, 181,182,183,183α

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΙ ΘΡΑΚΩΝ
1935—1937

Ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον θὰ σημειοῦνται τὰ παρὰ τῶν Ἑλλήνων Θρακῶν ἐκδιδόμενα ἔργα, ὅσα περιέρχονται εἰς γνῶσιν τῆς διευθύνσεως τῶν «Θρακικῶν».

Παρακαλοῦνται οἱ συγγραφεῖς καὶ ἐκδόται ὅπως ἀποστέλλωσιν εἰς τὸ Θρακικὸν Κέντρον, ἀκριβῆ σημείωσιν τοῦ τίτλου, τοῦ ἔτους ἐκδόσεως, τοῦ τυπογραφείου, τῶν σελίδων καὶ τοῦ σχήματος τῶν ἔργων των.

Εἰς τὰ ἐν ἐν Ἀθήναις ἐκδοθέντα δὲν ἀναφέρεται τόπος ἐκδόσεως.

1935

Θεόδωρος Χαραλαμπίδης. Ἡ ἐκπαιδευτικὴ πολιτικὴ τῆς Ἑλλάδος 1821—1935. Γερμανιστὶ (Die Schulpolitik Griechenlands 1821-1935) Βερολῖνον Σελ. 207.

1936

Θεόδωρος Χαραλαμπίδης. Ἡ ἐκκλησιαστικὴ πολιτικὴ τῆς Ἑλλάδος 1821—1935 Γερμανιστὶ (Die Kirchenpolitik Griechenlands 1821-1936) Στουτγάρδη Σελ.47.

† **Προηγουμένου Χρυσοστόμου Λαυριώτου τοῦ Μαδυτίου.** Ἀσματικὴ ἀκολουθία τοῦ Ἁγίου ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος καὶ ἰαματικοῦ Ὁρέστου τοῦ ἐκ Τυάνων τῆς Καππαδοκίας, συντεθεῖσα μὲν ἐν Ἁγίῳ Ὄρει Ἄθῳ τῷ 1904 ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου. . . . νῦν δὲ ἐκδιδομένη ἐπεξεργασίᾳ Σοφ. Ἀβρ. Χουδεβερδόγλου.

Σωκράτους Μητροπολίτου Ἱερισσοῦ καὶ Ἁγίου Ὄρους: Σειρὰ δευτέρα θρησκευτικῶν καὶ κοινωνικῶν μαθημάτων. 1) Πῶς ἠμπορεῖ νὰ λείψῃ ἡ πτώχεια. Σ. 8. — 2,3) Ἡ θεία λειτουργία. Σ. 15 — 4,5,6) Ἱστορία τοῦ Ἰσραὴλ καὶ αἱ προσδοκίαι του. Σ. 20.

1937

Δ. Κ. Βοζαγλῆ. Ἡ μάγισσα τοῦ ψυχοσαββάτου. Ποιήματα. Θεσσαλονίκη 8ον Σελ. 208.

Κ. Α. Δήμησσα. Ἐγχειρίδιον πρακτικῆς ἐλονοσολογίας 8ον Σελ. 156.

Ἀδ. Διαμαντοπούλου. Βασίλειος ὁ Μέγας καὶ τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα. Μετάφρασις τῶν λόγων του καὶ σημείωσις ἀπὸ τὸν . . . Εἰσαγωγὴ Δ. Σ. Μπαλάνου. Ἔκδοσις «Παπύρου» 8ον Σελ. 80.

Ἰδίου. Ξενοφῶντος: Λακεδαιμονίων Πολιτεία, Ἀθηναίων Πολιτεία. Κείμενον. Μετάφρασις σημείωσις καὶ εἰσαγωγὴ ὑπὸ .. Ἔκδοσις «Παπύρου».

Ἰδίου. Ξενοφῶντος συμπόσιον. Ἀρχαῖον κείμενον, εἰσαγωγή, μετάφρασις, σημειώσεις ὑπὸ . . . Ἔκδοσις «Παπύρου» Ἀρ. 11, Σελ. 110.

Δ. Καλλιμάχου. δ. θ.) Κατακτηταὶ ψυχῶν. Τεῦχος «Ἐρεύνης» Ἀλεξανδρείας (Μάρτιος-Ἀπρίλιος) 12ον Σελ. 52.

Ἄργη Κόρακα. Ἁπλὲς ψυχές. Νουβέλλα. Εἰκόνες Σοφῆς Ι. Κεφαλᾶ 8ον Σελ. 78.

SISMANOGLIO MEGARO

Δημ. Ι. Μαγκριώτου, Τμηματάρχου Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν. Συμπλήρωμα ἑρμηνείας νόμων χαρτοσήμου.

Ξανθίππης Π. Μακκᾶ. Ἡ ἐξελλήνισις τοῦ ἀρχαίου κόσμου Τόμος Β'. Μέρος Β'.

Μητροπολίτου Ἱερισσοῦ καὶ Ἁγίου Ὄρους Σωκράτους. Ἡ Χριστιανικὴ ἠθική. Ἐν Μεγάλῃ Παναγίᾳ 8ον Σ. 96.

Ἰδίου. Τυπικαὶ διατάξεις Ἱερῶν ἀκολουθιῶν Μητροπόλεως Ἱερισσοῦ Σιλ. 23.

Χρυσοστόμου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν. Τὸ σύνταγμα καὶ οἱ ἱεροὶ κανόνες. (Ἀνατύπωσις ἐκ τῆς «Ἐκκλησίας») 8ον.

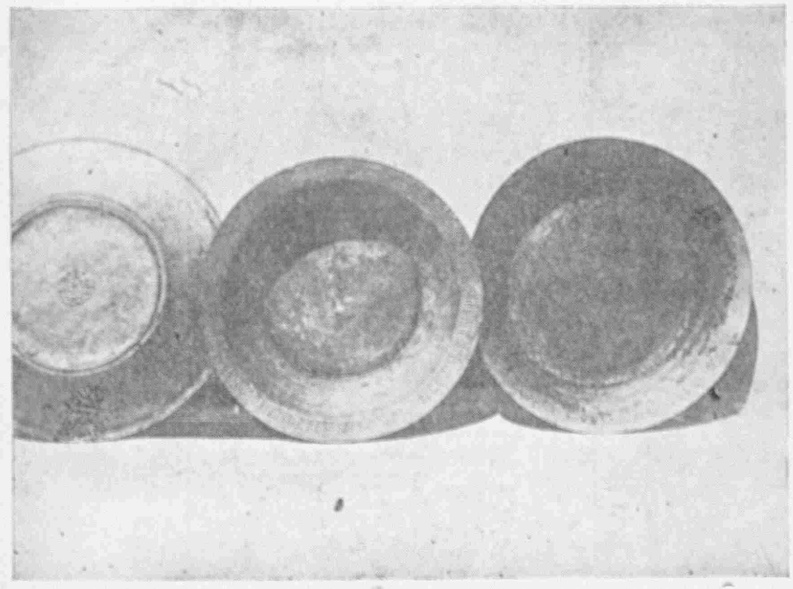
Νέα φύλλα. Μηνιαία λογοτεχνικὴ ἐπιθεώρησις. Ἀπὸ τοῦ 2ου τεύχους διευθυντὴς Θ. Ρητορίδης.

Μῆνες. Συγκέντρωσις τῆς μηνιαίας δράσεως ὅλων τῶν κλάδων τῆς δημοσίας καὶ κοινωνικῆς ζωῆς τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Διευθυντὴς Κ. Σνώκ. Θεσσαλονίκη. Ἔτος 1ον.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ, ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ, ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ

Ἐνεπίγραφα «σαχάνια» τοῦ Ῥουφετίου τῶν Ἀμπατζήδων Φιλιππουπόλεως. —Περὶ τῶν συντεχνιῶν ἐπὶ Τουρκοκρατίας καὶ εἰδικῶς περὶ τοῦ Ῥουφετίου τῶν Ἀμπατζήδων τῆς Φιλιππουπόλεως ἐγένετο μακρὸς λόγος ἐκ τῶν στηλῶν τοῦ περιοδικοῦ τούτου (Κ. Μυρτίλου Ἀποστολίδου, «Θρᾳκικὰ» Β'σ. 325 κἑ. δύο ἔγγραφα ἐκ Φιλιππουπόλεως).

Εἰς τὴν ἐπαινετὴν πρὸς πᾶν ἔργον τέχνης στοργὴν τοῦ κ. Μ. Ξηρέα, καθηγητοῦ τοῦ Γυμνασίου Κομοτινῆς, ὀφείλεται ἡ ὑπόδειξις τοῦ ὑλικοῦ τῆς παρούσης μικρᾶς μελέτης τῶν ἐνταῦθα εἰκονιζομένων τριῶν ἐνεπιγράφων «σαχανιῶν» τοῦ Ῥουφετίου Φιλιππουπόλεως, ἀνηκόντων σήμερον εἰς τὴν ἐκ Φιλιππουπόλεως οἰκογένειαν κ. Μαχαιροπούλου. (εἰκ. 1).

Τρία ἐνεπίγραφα χάλκινα «σαχάνια» τοῦ Ῥουφετίου Ἀμπατζήδων Φιλιππουπόλεως εὑρισκόμενα ἐν Κομοτινῇ.

Εἶναι γνωστόν, ὅτι τὴν κατ' ἔτος ἀναγόρευσιν τῶν μαϊστόρων τῶν συντεχνιῶν ἐπηκολούθει εὐωχία καὶ δεῖπνον καλούμενον «φιλειά», καὶ ὅτι ἑκάστη συντεχνία ἐκέκτητο πλῆθος μαγειρικῶν καὶ ἐπιτραπεζίων σκευῶν, προερχομένων ἐκ δωρεῶν. (Ἀποστολίδου ἔ. ἀ. σ. 328).

Εἰς τὰ πρακτικὰ τῶν συνεδριῶν τοῦ Ῥουφετίου τῶν Φιλιππουπολιτῶν Ἀμπατζήδων καὶ μεταξὺ διαφόρων ἄλλων δωρεῶν ἤδη ἀπὸ

Αἱ ἐπιγραφαὶ καὶ τομαὶ τῶν «σαχανίων».

τοῦ 1699 ἀναφέρονται καὶ «σαχάνια»[1]) (=τουρκιστὶ χαλκαῖ ἐπιτραπέζιοι παραψίδες) δωριζόμενα διὰ τὰ κοινὰ δεῖπνα τῆς συντεχνίας.

Εἰς τοιαύτας δωρεὰς καὶ διὰ τὸν αὐτὸν σκοπὸν ἐγένοντο καὶ τὰ περισωθέντα καὶ ἐν Κομοτινῇ εὑρισκόμενα τρία χάλκινα «σαχάνια» τοῦ Ῥουφετίου Φιλιππουπόλεως, ἡ μελέτη τῶν ὁποίων εἶναι μικρὰ συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλληνικωτάτης ἐκείνης συντεχνίας, συνεχισάσης τὸ τυπικὸν τῶν βυζαντινῶν τοιούτων.

1) «Σαχάνι» χάλκινον ἐπικασσιτερωμένον· μεγίστη διάμετρος 0,27 μ. Ἡ ἐπιγραφὴ εἶναι χαραγμένη ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς πλευρᾶς τῆς ἀποκλινούσης στεφάνης του καὶ καταλαμβάνει μῆκος 0.30 μ. ὕψος γραμμάτων 0,001 μ. καὶ τύπος παραδόσεως βυζαντινῆς (εἰκ. 2α). Ὕψος ὀλίγον σολοικίζον.

Ἡ ἐπιγραφὴ τηρουμένης τῆς ἀνορθογραφίας της:

Κοσταντην(ος) του Χρησαφη αφιεροσεν του ἀπατζηδες
του συρουφετ 1714:

2) «Σαχάνι» χάλκινον ἐπικασσιτερωμένον· μεγίστη διάμετρος 0,27 μ. Ἡ ἐπιγραφὴ εἶναι χαραγμένη ἐπὶ τῆς ἐπιπέδου στεφάνης τοῦ ἀγγείου καὶ καταλαμβάνει μῆκος 0,31 μ. ὕψος γραμμάτων 0,012 μ. τύπος ὡσαύτως βυζαντινῆς παραδόσεως. (εἰκ. 2β).

Ἡ ἐπιγραφὴ τηρουμένης τῆς ἀνορθογραφίας της:

Παυλη(ς) του Τζονε τα ἀφιερωσε ης το ρουφετη
τον απατζιδον 1806:

Εἰς τὸ πρακτικὸν τοῦ ἔτους 1811 κεῖται «Ἀναστάσις Παύλις Τζόνε μὲ κοινὴν γνώμην ὅλων τῶν μαστόρων ἐπιτροπικῶς τους ὑπογράφω ὅλους τοὺς μαστόρους καὶ μαρτυρῶ» (Ἀποστολίδης ἔ. ἀ. σ. 360, 32). Πιθανὸν ὁ Ἀναστάσις Παύλι]ς| Τζόνε νὰ εἶναι υἱὸς τοῦ ἀφιερώσαντος τὸ «σαχάνι» Παύλη τοῦ Τζόνε.

3) Ἐπὶ τῶν ἀποκλινόντων ἐξωτερικῶς χειλέων τοῦ τρίτου «σαχανίου» ἐξ ἰδίας ὕλης καὶ τύπου περίπου τοῦ πρώτου, κεῖται κατὰ τροπὴν τοῦ ῥ εἰς λ ἡ ἐπιγραφή: λουφετη

Απατζίου: ἄνευ χρονολογίας.

Ἡ ἐπιγραφὴ εἰς τὴν εἰκ. 1 μόλις ἀναγνωρίζεται διότι ἐκαλύφθη ὑπὸ τοῦ δευτέρου «σαχανίου» ἐξ ἀπροσεξίας, ἡ εἰκὼν ὅμως 2γ εἶναι πιστὸν σχέδιόν της.

Γ. Μπακαλάκης

---

1) Ἀποστολίδης ἔ. ἀ. σ. 354. 2) «ἐπὶ ἔτους 1699 ἀφιέρωσεν ὁ μακαρίτης Χατζηδημητράκις Μαυρουδόγλους εἰς τὸ ρουφέτι «σαχανιὰ» 38, διὰ ψυχικὴ του σωτηρία». σ. 355. 6) «ἐπὶ ἔτει 1710 Ἰουν. 3. τὰ «σαχάνια», παραχωροῦνται

SISMANOGLIO MEGARO

Τὸ ἐν Κομάρεις ἀνευρεθὲν ἀνάγλυφον τεῦ ἥρως τῆς Θρᾴκης.— Πρὸ δύο μηνῶν ἀνευρέθη ἐν τῷ χωρίῳ Κόμαρα τῆς περιφερείας Ὀρεστιάδος καὶ μετεφέρθη εἰς τὰ γραφεῖα τῆς ἐπαρχίας Δ·δυμοτείχου ἀνάγλυφος καὶ ἐνεπίγραφος ἐπὶ μαρμάρου εἰκών. Πρόκειται, ὡς ἐξάγεται καὶ ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς, περὶ τοῦ λεγομένου «ἱππέως» ἢ «ἥρωος τῆς Θρᾴκης»· εἰκονίζεται εἰς πολλὰς ἀναγλύφους παραστάσεις καὶ ἀφομοιοῦται πρὸς τοὺς ἑλληνικοὺς ἡμιθέους καὶ θεοὺς ἰδίως δὲ τὸν Ἀπόλλωνα, τοῦ ὁποίου φέρει ἐνίοτε καὶ τὸ ὄνομα (*).

Ἀνευρέθησαν διάφορα θρακικὰ ἀνάγλυφα, πλεῖστα τῶν ὁποίων παριστάνουν τὸν ἥρωα τῆς Θρᾴκης. Οὗτος ἐθεωρεῖτο Θεὸς τοῦ κυνηγίου καὶ τῆς γεωργίας καὶ τοῦ ὑποχθονίου κόσμου, ἡ δὲ λατρεία αὐτοῦ ἦτο λίαν διαδεδομένη παρὰ τῷ λαῷ τῆς Θρᾴκης, εἶναι πάντοτε ἔφιππος, ἀφ' οὗ καὶ καλεῖται καὶ ἱππεὺς τῆς Θρᾴκης. Ὁ ἥρως ἀποκαλεῖται ἄλλοτε ἀρχηγέτης, ἄλλοτε δὲ φέρει διάφορα ἄλλα ἐπίθετα. Καὶ εἶναι ἐν γένει ἀντιπροσωπευτικός, φαίνεται, τύπος διαφόρων ἡρώων, διότι παριστάνεται ὡς ἥρως καὶ ἡμίθεος ἢ θεός.

Ἡ εἰκὼν τοῦ ἀναγλύφου τῶν Κομάρων ἀνέχει 1)4 μέχρις 1)2 ἑκατοστοῦ τοῦ μέτρου ἐντὸς ἐσκαμμένης ἐπὶ τοῦ μαρμάρου βάσεως 0,35×0,32, ὁ ἥρως εἶναι ἐλαφρῶς ἐστραμμένος πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τοῦ ἵππου ὅστις καλπάζει πρὸς τὰ δεξιά· ἡ κεφαλή του, ἀκάλυπτος καὶ ἔχουσα ὡραίαν κόμωσιν, εἶναι εὐμεγέθης ἐν σχέσει πρὸς τὴν τοῦ ἵππου, κρατεῖ διὰ τῆς μόλις διακρινομένης ἀριστερᾶς αὐτοῦ χειρὸς τὸν ἵππον ἀπὸ τῆς χαίτης, ἥτις εἶναι ἐστραμμένη πρὸς τὰ ἀριστερά, διὰ δὲ τῆς δεξιᾶς, τὴν ὁποίαν ἔχει πρὸς τὸ αὐτὸ εἰς τὰ δεξιὰ μέρος τῆς χαίτης, κρατεῖ ἴσως ὅπλον, τόξον ἢ μᾶλλον ἀκόν-

---

εἰς ὅποιον χριστιανὸν χρειασθοῦν .... ὁ Μακαρίτης Ἠλίας ἄφησε εἰς τὸ ρουφέτι «σαχάνια» διὰ τὴν ψυχήν του καὶ ὁ Θεὸς νὰ τὸν συγχωρήσῃ». 8) ... ἐν ἔτει 1716 ἐν μηνὶ Φεβρουαρ. 15 ... «σαχάνια» 225 ...

Ἡ χρησιμοποίησις τῆς τουρκικῆς λέξεως «σαχάνια» εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς συνεχνίας ἐπέβαλε καὶ τὴν ἐνταῦθα ἐπανάληψίν της, ἀντὶ πάσης ἄλλης ἑλληνικῆς ἑρμηνείας της ἢ συνωνύμου.

* Πρβλ. «Ὁ ἥρως τῆς Θρᾴκης», Κ. Κουρτίδου, «Πανθρακικὸν Λεύκωμα» 1936 σελ. 11—12. Περὶ τῆς Μονῆς Λαμποῦς, Γ. Λαμπουσιάδου, Περιοδ. «Θρακικὰ» Α' σ. 291—292, Ἀνάγλυφον Ἁγίου Γεωργίου ἐξ Ἡρακλείας τῆς Προποντίδος, Γ. Α. Σωτηρίου, «Θρακικὰ» Α' 33—37. Συλλογὴ Σταμούλη, Bull. de corr. hellénique, 1912 σ. 583 κ. ἑ. Μυρτίλου Ἀποστολίδου: Συλλογὴ ἀρχαίων ἐπιγραφῶν ἀνευρεθεισῶν ἐν Φιλιππουπόλει: «Θρακικὰ» ΣΤ', Ζ' καὶ Η' καὶ τοῦ ἰδίου ἐπίσης, Συλλογὴ ἀρχαίων ἐπιγραφῶν ἀνευρεθεισῶν ἐν Τραϊνῇ Αὐγούστῃ, νῦν Στάρα Ζαγορᾷ καὶ περὶ αὐτήν, Η'.

τιον πρὸς τὰ ἄνω δὲ ἡ χεὶρ τούτου φαίνεται φέρουσα προχειρίδα· ἡ βλάβη κοῦ ἵππου εἶναι κυκλικὸν κοίλωμα τὸ ὁποῖον ἐπροξένησε κατὰ πᾶσαν πιθανότητα παιδικὴ χεὶρ διὰ σιδηροῦ αἰχμηροῦ ὀργάνου καὶ τὸ ὁποῖον ἔχει βάθος μὲν δύο ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου καὶ διάμε-

τρον μέχρι τεσσάρων· πιθανὸν πάλιν εἶναι ὅτι ὁ ἥρως παριστάνεται ὡς ρίψας ἤδη τὸ ἀκόντιον· εἶναι ἐνδεδυμένος χιτῶνα, ἴσως δὲ καὶ περισκελίδα, ἔχει πρὸς τούτοις χλαμύδα, ἥτις περιελισσομένη

SISMANOGLIO MEGARO

χαλαρῶς περὶ τὰ στέρνα, καταπίπτει ἀπὸ τῶν ὤμων του ἐπὶ τοῦ ἵππου καὶ διὰ τοῦτο καθὼς καὶ ἕνεκα τοῦ προαναφερθέντος κοιλώματος, δὲν ἐξακριβοῦται καὶ τοῦτο, δηλαδὴ ἐὰν ὁ ἵππος ἔχῃ ἐφίππιον· πάντως εἶναι φανερόν, ὅτι δὲν ἔχει καμμίαν ἄλλην ἐξάρτησιν, χαλινὸν ἢ ἀναβολεῖς, ὡς παρατηρεῖται ἐν γένει εἰς τὰ διάφορα ἀνάγλυφα τοῦ ἥρωος τῆς Θρᾴκης. Ὁ δεξιὸς ποὺς τοῦ ἥρωος, ἀπὸ τοῦ γόνατος, κρέμαται πρὸς τὰ κάτω, ὁ δὲ ἀριστερὸς ὀλίγον διαφαίνεται, κλίνων πρὸς τὰ ἐμπρός.

Μεταξὺ τῶν ὀπισθίων ποδῶν τοῦ ἵππου καὶ τοῦ δεξιοῦ τοῦ κυνηγέτου ἀνέχει δι' ἐλαφρῶν γραμμῶν κύων κυνηγετικός, ἔχων τὸ στόμα ἀνοικτόν, ὡς νὰ ὑλακτῇ, καὶ ὁρμῶν ἐναντίον κάπρου· ὁ κάπρος διαγράφεται παχὺς καὶ ὀγκώδης, ἀλλὰ ἐλαφρῶς ἐπίσης ἀνάγλυφος, ὅπως καὶ ὁ κύων· ἐπιτίθεται δὲ μὲ κατεύθυνσιν πρὸς τὰ ἀριστερά, μεταξὺ τῶν ποδῶν τοῦ ἵππου, οἱ ὁποῖοι ἕνεκα τοῦ καλπασμοῦ εἶναι προτεταμένοι πρὸς τὰ ἐμπρὸς καὶ ὀλίγον ὑψηλά· ἐννοεῖται, ὅτι ὁ κάπρος καὶ ὁ κύων εἶναι μὲν ἀνάγλυφοι ὑπὸ τὰ σκέλη τοῦ ἵππου, ἐν τούτοις, ὡς ἐξάγεται ἐκ τοῦ μικροῦ σχήματος καὶ τῶν ἐλαφρῶν αὐτῶν γραμμῶν, ὑποτίθεται, ὅτι διαφαίνονται προοπτικῶς ὀλίγον μακράν, ἀναλόγως βεβαίως ἕκαστος, ἀπ' ἀλλήλων καὶ ἀπὸ τοῦ ἥρωος.

Πρὸ τῶν ἐμπροσθίων ποδῶν τοῦ ἵππου, ἐν μέρει δὲ ἔξω τῆς ἐσκαμμένης βάσεως, ἤτοι πρὸς τὰ κάτω μέρη τοῦ δεξιοῦ πλαισίου, τρόπον τινά, τῆς εἰκόνος, ὑπάρχει παῖς· οὗτος φέρει πυκνοειδὲς κάλυμμα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, οὗτινος τὰ ἄκρα κατέρχονται ἑκατέρωθεν, ἐκτὸς ἐὰν πρόκειται περὶ τῆς κόμης του· ἔχει πρὸς τούτοις χιτωνίσκον, ὅστις, ἐξικνούμενος μέχρι τῶν ἰσχίων, ἀφήνει ἀκάλυπτα τὰ κάτω ἄκρα· γονατίζει πρὸς τὴν κάτω δεξιὰν γωνίαν τῆς βάσεως εἰς στάσιν κατ' ἐνώπιον, οἱ πόδες του ὅμως φαίνονται ἐστραμμένοι πρὸς τὰ ὀπίσω, πρόκειται, πιθανόν, περὶ γόνου ἀριστοκρατικῆς οἰκογενείας ἢ ἡγεμονόπαιδος, ἐκτεθέντος δεδεμένου πρὸς βορὰν τῶν ἀγρίων θηρίων καὶ διασωζομένου ὑπὸ τοῦ ἥρωος· τοιουτοτρόπως εἶναι δυνατὸν νὰ δικαιολογηθῇ καὶ ἡ κατασκευὴ καὶ ἀνάθεσις τοῦ ἀναγλύφου τῷ κυνηγέτῃ ἥρωϊ καὶ θεῷ Ἀπόλλωνι, πρὸς ἔκφρασιν δηλονότι εὐγνωμοσύνης.

Ἡ ἐπιγραφή, ἐκ τεσσάρων ἴσως μόνον στίχων, εἶναι κεχαραγμένη ἐπὶ τῆς ἀνεχούσης ἐπιφανείας τοῦ μαρμάρου, ἔχει τὸν συνήθη τύπον καὶ χαρακτῆρα τῆς κλασικῆς ἑλληνικῆς ἐποχῆς.

Κατὰ τὴν δυνατὴν ἐκ μέρους ἡμῶν γενομένην ἀνάγνωσιν ἡ ἐπιγραφὴ ἔχει ὡς ἑξῆς:

ΚΥΡΙΩ ΑΠΟΛΛΩΝΙ
ΑΥΛΟΥΖΕΝΙΣ [ΑΥΛΟΥ
ΖΕΝΕΟΣ] ΕΥΞΑΜΕΝΟΣ
[. . . . .ΡΙΟΝΑΛΕΟ..]

Ὁ ἀφιερωτὴς φέρει τὸ ὄνομα Αὐλούζενις καὶ εἶναι υἱὸς τοῦ συνωνύμου Αὐλουζένεος! Δυστυχῶς τὸ τέλος τοῦ δευτέρου καὶ ἡ ἀρχὴ τοῦ τρίτου στίχου δὲν διακρίνονται καθαρῶς. Αὐλούζενις ἢ Αὐλουζένης εἶναι γνήσιον θρᾳκικὸν ὄνομα πολλάκις ἀναγραφόμενον εἰς τὰς ἐπιγραφάς. Ἀπὸ τὸν τέταρτον στίχον ἀναγράφομεν τὰ ὑπάρχοντα γράμματα, χωρὶς νὰ εἴμεθα βέβαιοι περὶ αὐτῶν.

Ἄνωθεν τῆς εἰκόνος διακρίνεται ἑτέρα ἐσκαμμένη βάσις, μικροτέρα καί, ὡς φαίνεται, τριγωνικὴ ἐν εἴδει μετώπης ναοῦ· ἐπειδὴ δέ, ὡς εἴδομεν, τὸ μάρμαρον εἶναι τεθραυσμένον, τίποτε ἄλλο δὲν ὑπάρχει ἢ δὲν διακρίνεται, εἰ μὴ μόνον ἀκαθόριστός τις ἐξοχὴ ἐν σχήματι ἀνεστραμμένου κώνου ἐν τῷ μέσῳ τῆς βάσεως ταύτης καὶ ὕπερθεν ἀκριβῶς τῆς κεφαλῆς τοῦ ἥρωος.

Διδυμότειχον Μάϊος 1937

† Ἀρχιμανδρίτης Νικόλαος Βαφείδης.

Σημειώματα περὶ τῆς Πλωτινοπόλεως καὶ Διδυμοτείχου *. 1) Ἡ ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ Διδυμοτείχου ἀνεύρεσις ἐνεπιγράφου βάθρου ἀνδριάντος τοῦ αὐτοκρ. Φιλίππου στηθέντος ὑπὸ τοῦ δήμου καὶ τῆς βουλῆς τῶν Πλωτινοπολιτῶν δὲν εἶναι ἀσφαλὲς τεκμήριον περὶ τῆς τοποθεσίας τῆς ἀρχαίας Πλωτινοπόλεως, διότι ἐνδέχεται τὸ βάθρον νὰ ἐκομίσθη εἰς τὸν ἐν τῷ μέρει ἐκείνῳ ὑπάρχοντα συνοικισμὸν ἐκ Πλωτινοπόλεως πρὸ ἢ μετὰ τὴν ἄρδην καταστροφήν της πρὸς ἄλλην χρῆσιν. Τοιαῦται μετακομίσεις ἀρχαίων λειψάνων ἐκ παρακειμένων καταστραφεισῶν ἀρχαίων πόλεων εἰς γειτονας συνοικισμοὺς εἶναι συνήθεις. Οὕτω πολλάκις μακρὰν τοῦ χώρου τῆς ἱδρύσεώς των ἀνευρίσκονται ὁδομετρικαὶ ἐνεπίγραφοι στῆλαι, ἐνεπίγραφοι λάρνακες καὶ βάθρα ἀνδριάντων, βωμοὶ καὶ ἀνδριάντες καὶ ἄλλα. Πρὸς ἐξακρίβωσιν τοῦ ἂν πράγματι τὸ βάθρον ἀρχῆθεν ἐστήθη ἐκεῖ, δέον νὰ ἀνασκαφῇ ὁ περὶ ὃν εὑρέθη χῶρος, ὁπότε πάντως θ' ἀνευρεθοῦν καὶ

*) Τὰ δημοσιευόμενα σημειώματα ἐστάλησαν πρὸς φίλον τοῦ γράφοντος, ἐν τῇ ἀναγνώσει τῶν περὶ Πλωτινουπόλεως γραφέντων ἐν τῷ Η' τόμῳ τῶν «Θρακικῶν» (Σελ. 190 210) παρὰ τῶν κ. Κ. Κουρτίδου καὶ Ν. Βαφειάδου καὶ δημοσιεύονται ἐν τοῖς «Θρακικοῖς» ὡς μικρά τις συμβολὴ πρὸς διαφώτισιν τοῦ ζητήματος. (Σ. Θ.).

SISMANOGLIO MEGARO

ἄλλα μνημεῖα τῶν χρόνων τῆς Ρωμαϊκῆς ἐν Θρᾴκῃ κυριαρχίας. Διότι προφανῶς ὁ ἀνδριὰς τοῦ αὐτοκράτορος ἐστήθη ἐν δημοσίῳ τῆς πόλεως μέρει, οἷον ἐν τῇ ἀγορᾷ, ἐν στοᾷ, πρὸ ἱεροῦ, βουλευτηρίου κτλ. ὧν ἀδύνατον εἶνε νὰ μὴ ἀνευρεθοῦν ἴχνη. Ἐπειδὴ δὲ ἡ Πλωτινόπολις κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας ἀπὸ τῆς ἱδρύσεώς της ἤκμασεν πολιτευομένη κατὰ τὸ σύστημα τῶν ἐλευθέρων Ἑλληνικῶν πόλεων, ἐνδέχεται ν' ἀνευρεθοῦν καί τινα μνημεῖα τέχνης καὶ πρὸ παντὸς καὶ ἄλλαι ἐπιγραφαὶ διαπιστοῦσαι τὴν θέσιν της. Ἡ ἀνεύρεσις δὲ μόνον μετ' ἀνασκαφὰς ἰχνῶν συνοικισμοῦ ἀπὸ τῶν χρόνων ἐκείνων δέον νὰ μὴ θεωρηθῇ ὡς σπουδαία ἔνδειξις πρὸς καθορισμὸν τῆς θέσεως τῆς πόλεως ἐκεῖ. Διότι ἐπὶ τῆς ἐν Θρᾴκῃ ρωμαιοκρατίας ἕνεκα τῆς ἐπὶ δύο καὶ πλέον αἰῶνας ἐπικρατησάσης εἰρήνης ἡ χώρα ἅπασα μετεβλήθη εἰς παράδεισον καὶ κατεσπάρη ὑπὸ κωμῶν, ἀγροικιῶν καὶ ἐπαύλεων.

2) Ἡ θέσις τῆς ἠρειπωμένης Πλωτινοπόλεως καθορίζεται ὑπὸ τοῦ γεωγράφου Forbiger (Kurzer Abreiss der alten Géographie, Leipzig. ἔτ. 1850, σελ, 475), ὅστις λέγει ἐπὶ τῶν χρόνων του ἐκαλεῖτο ὑπὸ τῶν Τούρκων Dsjsr Erkené καὶ ἔκειτο οὐ μακρὰν τῆς συμβολῆς τοῦ Ἐριγῶνος μετὰ τοῦ Ἕβρου πλησίον τοῦ Διδυμοτείχου ἐπὶ τῆς ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως πρὸς τὴν Τραϊνούπολιν καὶ τὴν Αἶνον ἀγούσης ὁδοῦ καὶ ὅτι διὰ τῆς πόλεως διήρχετο καὶ ἡ περιώνυμος στρατιωτικὴ ρωμαϊκὴ ὁδὸς Via Egnatia. Ὁ δὲ Γάλλος περιηγητὴς Anville ὅστις ἀρχομένου τοῦ 18ου αἰῶνος διῆλθεν ἐκεῖθεν καὶ ἀναμφιβόλως εἶδεν ἐρείπια αὐτῆς λέγει ὅτι ὁ χῶρος ἐκαλεῖτο ὑπὸ τῶν περιοικούντων Blúdin, ὅπερ συνάδει πρὸς τὴν μαρτυρίαν τοῦ γεωγράφου Μελετίου, λέγονεος ὅτι ἡ θέσις τῆς Πλωτινοπόλεως ἐκαλεῖτο ἐπὶ τῶν χρόνων του Πλόουδιν. Ἀμφότερα τὰ ὀνόματα εἶναι παραφθορὰ τοῦ ὀνόματος Πλωτίνη, ὡς ἐκαλεῖτο συντομίας χάριν ἡ Πλωτινόπολις ἀναμφιβόλως πρβλ. ἡ Φιλίππου ἀντὶ ἡ Φιλίππου πόλις, ἡ Ἀδριανοῦ ἀντὶ ἡ Ἀδριανούπολις, ἡ Τραϊανὴ ἀντὶ ἡ Τραϊανούπολις κτλ. Ἡ Πλωτίνη ἀνὰ τὰ στόματα τῶν κατακλυσάντων τὴν ὕπαιθρον χώραν ἀπὸ τοῦ 10ου ἰδίως αἰῶνος Σλαύων ἐφέρετο Πλόοτιν, ὅπερ κατὰ γλωσσικοὺς νόμους μετεβλήθη σὺν τῷ χρόνῳ εἰς Plóudin-Ploúdin-Plúdin-Bludin. Ὅτι δὲ ἡ Πλωτινόπολις ἔκειτο παρὰ ταῖς Ρωμαϊκαῖς ὁδοῖς διαπιστοῦται καὶ ὑπὸ τοῦ Προκοπίου (περὶ κτισμάτων IV, II), λέγοντος ὅτι ὁ Ἰουστινιανὸς κατὰ τὴν ἀνοχύρωσιν τῶν ἐν Θρᾴκῃ πόλεων ἤρξατο ἀπὸ τῆς Φιλιππουπόλεως καὶ τῆς Πλωτινουπόλεως, ὡς ἐπιμαχωτάτων, ὡς κειμένων δηλ. ἐν τόποις εὐπροσβλητοτάτοις ὑπὸ τῶν κατερχομένων ἀπὸ βορρᾶ ἐπιδρομέων

βαρβάρων, οἵτινες ἀναντιρρήτως ἠκολούθουν τὰς κεχαραγμένας ὁδούς.

3) Ἡ Πλωτινόπολις δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εἶναι τὸ Βυζαντιακὸν Διδυμότειχον διότι κατὰ τὸν Forbiger κατεσκάφη ἐκ θεμελίων ὑπὸ τοῦ τσάρου τῶν Βλαχοβουλγάρων Ἰωαννίτσα ἢ Καλογιάννη τῷ 1205 συγχρόνως μετὰ τῆς Τραϊανουπόλεως, Χαριοπόλεως, Ραιδεστοῦ, Πανίου, Ἡρακλείας, Φιλιππουπόλεως, Βατκουνίου καὶ ἄλλων πόλεων καὶ κωμῶν, ὧν οἱ περισωθέντες κάτοικοι ἐξηνδραποδίσθησαν καὶ μετῳκίσθησαν εἰς τὰς Παραδουναβίους τῆς Βουλγαρίας χώρας. Ὁ σύγχρονος τοῦ Ἰωαννίτσα ἱστοριογράφος Γ. Ἀκροπολίτης λέγει: «Κατέσκαψε γοῦς ἐκ βάθρων αὐτῶν τὴν Φιλιππούπολιν θαυμαστὴν ἄγαν οὖσαν... εἶτα τὰς ἄλλας πάσας πόλεις, ἃς ἀριθμεῖν οὐ χρεών», μεταξὺ ὧν περιλαμβάνεται καὶ ἡ Πλωτινόπολις. Ἆρα ἡ πόλις ἔστω καὶ ἐν παρακμῇ ὑπῆρχεν ἕως τότε ὑφισταμένου καὶ τοῦ Διδυμοτείχου, ὅπερ κατὰ τὸν σύγχρονον Χωνιάτην μάτην ὁ Καλογιάννης ἐπολιόρκησε καὶ ὅπερ ἀπὸ τοῦ ἐννάτου ἤδη αἰῶνος μνημονεύεται. Ἄλλη λοιπὸν ἡ Πλωτινόπολις καὶ ἄλλο τὸ Διδυμότειχον καίπερ οὐ μακρὰν εὑρισκόμενα ἀλλήλων. Τὰ ὀχυρώματα τότε ἐν τοῖς ἐπικαίροις σημείοις δὲν ἀπεῖχον ἐνίοτε ἀλλήλων πολύ· ὁ ὀχυρώτατος Στενίμαχος ἀπεῖχε λ. χ. τῆς ὀχυρωτάτης Φιλιππουπόλεως 22–23 χιλιόμετρα.

4) Ἡ Δύμη δὲν εἶναι τὸ Βυζαντιακὸν Διδυμότειχον, διότι ἡ θέσις αὐτῆς εἶναι καθωρισμένη ὑπὸ τοῦ Κλ. Πτολεμαίου (III, II, 7) ἐν τῷ Itiner. Antonini 322, 333, ἐν τῷ Itiner. Hierosolymitano 602 (mutatio Demas) ἐν τῇ Tabula Peutingeriana VIII. Κατὰ τὸν σχολιαστὴν τοῦ Πτολεμαίου Müller ἔκειτο παρὰ τῷ νῦν Feredjik πρβλ. καὶ Kiepert νέον τῆς Ἑλλάδος ἄτλαντα IX καὶ τὸν χάρτην τοῦ ἐν Βιέννῃ στρατιωτικοῦ γεωγραφικοῦ ἱνστιτούτου σελ. 13, ὡσαύτως καὶ Pauly R. Encykl. τόμ. V σελ. 1878 ἐν τῇ λ. Δύμη. Οὐδὲ τὸ ὄνομα Διδυμότειχον, μεσαιωνικός σχηματισμός, προῆλθεν ἐκ τοῦ Δυμότειχον, μετονομασθείσης οὕτω τῆς Δύμης, ὅπερ βραδύτερον ὑπὸ τῶν λογίων ἐκλαβόντων αὐτὸ συγκεκομμένον ἐπηνωρθώθη εἰς Διδυμότειχον. Ἡ Δύμη ἦτο ἀρχαῖον τῆς Θρᾴκης Ἑλληνικὸν πόλισμα καὶ οὐ μακρὰν τῆς θαλάσσης κείμενον, ἦτο προσιτὸν δι' αὐτῆς διὰ τοῦ Ἕβρου. Ὀχυρωθεῖσα θὰ μετωνομάζετο οὐχὶ Δυμότειχον, ὅπερ γλωσσικῶς δὲν ἐπετρέπετο, ἀλλὰ Δύμης τεῖχος. πρβλ. Αἰνίων τεῖχος (Ἡροδότου VII. 58) οὐχὶ Αἰνιότειχον, Μακρὸν τεῖχος (Στράβωνος, VII, fr. 55) οὐχὶ Μακρότειχον, Νέον τεῖχος (Ξενοφῶντος ΚΑ. VII, 5, 8) οὐχὶ Νεότειχον, Δαμινὸν τεῖχος

SISMANOGLIO MEGARO

(Στεφ. Βυζάντιος) οὐχὶ Δαμινότειχον, πάντα πολίσματα ἐν Θράκῃ. Ἐνῷ δὲ τὰ ὀνόματα τῶν πόλεων τούτων φέρονται κατὰ παράθεσιν, τὰ ἐθνικὰ των ἐξεφέροντο ὀρθῶς ὡς σύνθετα: Δυμοτειχῖται, Αἰνιοτειχεῖται, Μακροτειχῖται, Νεοτειχῖται, Δαμινοτειχῖται καὶ Διδυμοτειχῖται, ὡς ἀναγράφεται ἂν καλῶς ἀναγινώσκηται ἐν τῷ Θρακίῳ φόρῳ (ἐκ τοῦ Δίδυμον τεῖχος) Πρβλ καὶ Μεγάλη πόλις—Μεγαλοπολῖται, Νέα πόλις — Νεαπολῖται, Φιλίππου πόλις—Φιλιππουπολῖται κτλ. Πρόκειται περὶ σχηματισμοῦ τῶν κλασσικῶν χρόνων. Πιθανῶς ὅμως τὸ ἐν τῷ Θρακίῳ φόρῳ ἁπαντῶν ΔΙΔΥΜΟΤ ν' ἀναγινώσκηται οὕτω ἀντὶ τοῦ ΔΙΔΥΜΟΥ — Διδύμου (τείχους) ἕνεκα τῆς ὁμοιότητος ἐνίοτε τοῦ γράμματος Υ πρὸς τὸ Τ, ὅταν εἶναι τετριμμένον ἀλλὰ καὶ τότε πρόκειται περὶ τῶν πολιτῶν τοῦ αὐτοῦ Διδύμου (τείχους).

5) Τὸ ἐν τῷ Θρακίῳ φόρῳ ἀναγινωσκόμενον Δίδυμον τεῖχος δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εἶναι τὸ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς Θράκης Διδυμότειχον, διότι τὸ μετὰ τὰ Περσικὰ ἱδρυθὲν ὑπὸ τοῦ Ἀριστείδου καὶ Κίμωνος θαλάσσιον συμμαχικὸν τῶν Ἀθηναίων κράτος ἐξετείνετο μόνον εἰς τὰ παράλια τῆς Θράκης, τοῦ Αἰγαίου, τῆς Προποντίδος καὶ τὰς νήσους οὐχὶ δὲ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Θρᾴκης. Αἱ μετέχουσαι δὲ τούτου τῆς Θράκης πόλεις ἦσαν πᾶσαι Ἑλληνικαὶ ἀποικίαι, αἵτινες εἶχον ἀνάγκην τῆς ὑποστηρίξεως τῆς θαλασσίας τῶν Ἀθηναίων δυνάμεως κατ' ἐνδεχομένης ἐπιθέσεως τῶν Περσῶν. Ἑλληνικαὶ δὲ ἀποικίαι κατὰ τὸν 5ον π.Χ. αἰῶνα ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς Θράκης δὲν μνημονεύονται, διότι δὲν ὑπῆρχον· τὸ λεγόμενον περὶ τῆς Ἀδριανουπόλεως, ὅτι κτίστης αὐτῆς ἦτο ὁ Ἀγαμεμνονίδης Ὀρέστης (ὅθεν Ὀρεστιὰς) εἶναι τῶν μεταγενεστέρων πλάσμα. Αἱ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς Θράκης Ἑλληνικαὶ ἀποικίαι ἱδρύθησαν ὑπὸ τοῦ Φιλίππου καὶ τῶν διαδόχων του, ἐπολλαπλασιάσθησαν δὲ σὺν τῷ χρόνῳ ἐξελληνιζομένων τῶν Θρακῶν καὶ εἶναι ἡμῖν πᾶσαι γνωσταὶ ἐκ τῶν ἱστορικῶν μαρτυριῶν καὶ ἐπιγραφῶν. Οὐδ' εἶναι δὲ δυνατὸν νὰ ὑποτεθῇ ὅτι τὸ Διδυμότειχον ἦτο Θρακικὸν πόλισμα ὑπὸ Θρακικόν, ἐννοεῖται, ὄνομα μεταγραφὲν ἑλληνιστὶ ἐν τῷ πίνακι, καὶ προσεχώρησεν εἰς τὴν συμμαχίαν τῶν Ἀθηναίων. Διότι τότε οἱ Θρᾷκες δὲν εἶχον πόλεις, ἀλλὰ κατῴκουν κατὰ κώμας ἀνωχυρώτους, οὐδεμιαν δὲ τῶν Ἀθηναίων ἀνάγκην εἶχον. Τοὐναντίον δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπεδίωξαν τὴν φιλίαν καὶ τὴν συμμαχίαν τῶν Ὀδρυσῶν, τοῦ ἰσχυροτάτου τῶν Θρακικῶν φυλῶν, οὗ ὁ βασιλεὺς Τήρης ἐκυριάρχησε τότε πάσης τῆς Θράκης. Κατὰ τὴν μεγίστην δὲ ἀκμὴν τοῦ Ἀθηναϊκοῦ

κράτους, τὸν χρυσοῦν λεγόμενον τοῦ Περικλέους αἰῶνα 479—431 π.Χ, καὶ τὸ κράτος τῶν Ὀδρυσῶν ἐξίκετο εἰς τὸ κατακόρυφον τῆς δυνάμεώς του κυριαρχήσαν πάντων τῶν Θρακικῶν φύλων ἀπὸ τοῦ Αἰγαίου μέχρι τοῦ Ἴστρου βασιλεύοντος τοῦ Σιτάλκου, συμμάχου τῶν Ἀθηναίων. Ἐκ τοῦ χρόνου τούτου προέρχονται καὶ οἱ πίνακες τῶν συμμαχικῶν φόρων. Εἶναι δυνατὸν νὰ ὑποτεθῇ ὅτι τὸ Διδυμότειχον ὑπαγόμενον τότε εἰς τὸ κράτος τῶν Ὀδρυσῶν ἐπλήρωνε φόρον εἰς τοὺς Ἀθηναίους; πρὸς τί καὶ διὰ τί; Καὶ ἦσαν οἱ Θρᾷκες καθ' ἃς μαρτυρίας ἔχομεν ἐξ ἐκείνων, οἵτινες ἔδιδον ἢ ἐξ ἐκείνων οἵτινες ἐλάμβανον; Ἀλλ' ἂν τὸ Δίδυμον τεῖχος τοῦ Θρακίου φόρου δὲν εἶναι τὸ ἐν Θράκῃ Διδυμότειχον, τότε ποῦ τῆς Θρᾴκης ἔκειτο τοῦτο; Ὁ Ἀπολλώνιος ὁ Ρόδιος ἐν τοῖς Ἀργοναυτικοῖς (I,985,1125) μνημονεύει Δίνδυμον ὄρος πλησίον τῆς Κυζίκου, ἐφ' οὗ ἔκειτο ἱερὸν τῆς Κυβέλης, πιθανῶς παρ' αὐτῷ ζητητέον καὶ ἡ πόλις Δίνδυμον ἢ Δίδυμον τεῖχος, ἥτις ὡς κειμένη παρὰ τῇ Προποντίδι περιελήφθη ἐν τῷ πινάκι τοῦ Θρακίου φόρου. Ἡ εἰκασία αὕτη δύναται νὰ στηριχθῇ, ἂν ἐν τῷ πινάκι τοῦ Θρακίου φόρου περιλαμβάνωνται καὶ ἄλλαι πόλεις κείμεναι ἐπὶ τῆς Ἀσιατικῆς τῆς Προποντίδος ἀκτῆς, οἷον ἡ Κύζικος, ἡ Λάμψακος, ἡ Χαλκηδὼν κτλ. Ὁ Bürchner δὲ ἐν τῇ Pauly Encykl. τόμ. V. σελ. 442) πλάττων Δίδυμα τείχη ἢ Δίδυμον τεῖχος ἐκ τοῦ φερομένου Διδυμότ οὐχὶ ἐν τῷ Θρακίῳ ἀλλ' ἐν τῷ Ἑλλησποντίῳ φόρῳ θέτει τὸ πόλισμα ἀνατολικῶς που τοῦ Γρανικοῦ παρὰ τῇ μεγάλῃ πρὸς ἀνατολὰς ὁδῷ καὶ παραπέμπει εἰς Chishull Trav. in Turkey London ἔτ. 1747, σελ. 60 καὶ εἰς τὸν Kiepert formae orbis ant. IX.

6) Δὲν γνωρίζω τὸ Διδυμότειχον οὐδ' ἔχω ἰδέαν τινὰ περὶ τοῦ σῳζομένου σήμερον φρουρίου του, ὅπερ κατὰ τὰ γραφόμενα ἀπὸ τῆς ἱδρύσεώς του ἐπὶ τῶν προϊστορικῶν χρόνων (λείψανα Πελασγικοῦ τείχους) πολλάκις ἐπεσκευάσθη καὶ ὡς Βυζαντιακὸν φρούριον κατὰ τοὺς τελευταίους τῆς Βυζαντιακῆς αὐτοκρατορίας χρόνους διεδραμάτισε ἐξαίρετον πρόσωπον. Ἀλλὰ νομίζω ὅτι κακῶς ἑρμηνεύεται Διπλοῦν τεῖχος τ. ἔ. ὡς ἀποτελούμενον ἐκ δύο περιβόλων, τοῦ ἑνὸς ἐντὸς τοῦ ἄλλου. Νομίζω ὅτι τὸ τεῖχος δέον νὰ ἐκληφθῇ φρούριον ἐν γένει (κάστρον) καὶ τὸ Διδυμότειχον νὰ ἐκληφθῇ ὡς διπλοῦν φρούριον, τ. ἔ. δύο φρούρια παρακείμενα καὶ συνεχόμενα ἀλλήλοις. Ἡ ὑπόθεσις μου αὕτη δύναται νὰ στηριχθῇ ἐκ τῆς τοποθεσίας τῆς πόλεως καὶ τῶν σῳζομένων τῶν τειχῶν

SISMANOGLIO MEGARO

λειψάνων, ἅτινα δέον νὰ κεῖνται ἐπὶ δύο ὑψωμάτων οὐ μακρὰν ἀλλήλων. Δίδυμα λοιπὸν θὰ ἦσαν τὰ κάστρα, ὅθεν καὶ ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἐκλήθησαν Διδυμότειχα—Δυμότειχα ἐξ οὗ καὶ σλαυϊστὶ Δυμότικα.

7) Τὸ ὄνομα Διδυμότειχον ὡς ἐκ τῆς συνθέσεώς του εἶναι βυζαντιακοῦ ἑλληνισμοῦ καὶ οὐδαμῶς δέον νὰ σχετισθῇ πρὸς τὸν ἐν τῇ θέσει του προϊστορικὸν ὠχυρωμένον συνοικισμὸν καὶ τὸν ἐπὶ τῶν Ἑλληνικῶν χρόνων, ἂν ὑπῆρχε (τοῦτο δέον νὰ ἐξελεγχῇ διὰ συστηματικῶν ἀνασκαφῶν), ὅστις θὰ ἦτο ἀνοχύρωτος καταρριφθέντων τῶν προϊστορικῶν του τειχῶν. Οἱ προϊστορικοὶ Θρᾷκες, ἀδελφοὶ τῶν Ἑλληνοπελασγῶν, εἶχον πολιτισμόν, οὗ ἐστεροῦντο οἱ κατὰ τοὺς ἑλληνικοὺς χρόνους βάρβαροι Θρᾷκες. Τοῦτο μαρτυρεῖται οὐ μόνον ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς παραδόσεως ὅτι οὗτοι ἦσαν οἱ εἰς τὴν Ἑλλάδα εἰσηγηταὶ τῆς θρησκείας καὶ τῆς μουσικῆς, καὶ ἐγέννησαν τοὺς μυθολογουμένους ἀοιδοὺς καὶ ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου αὐτοῦ περιγράφοντος τὰ ὅπλα των, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἀνευρεθέντων ἀρχαιολογικῶν ἀντικειμένων μυκηναϊκῆς ἐποχῆς καὶ ἐκ τῶν σῳζομένων λειψάνων Πελασγικῶν τειχῶν (Φιλιππούπολις, παρὰ τῷ Χασκόβῳ ἐπὶ τῆς Ροδόπης Διδυμότειχον) καὶ τάφων ὡς οἱ Μυκηναϊκοὶ (παρὰ Μεζὲκ καὶ 40 Ἐκκλησίαις). Καὶ αὐτοὶ λοιπὸν ὡς οἱ ἀδελφοί των Πελασγοὶ κατώκουν εἰς ἀκροπόλεις ὀχυροῦντες αὐτὰς ὁμοιοτρόπως. Αἱ ἀκροπόλεις αὗται προφανῶς εἶχον ὀνόματα, ἀλλὰ σὺν τῇ καταστροφῇ των ἐξηφανίσθησαν καὶ αὐτά. Οἱ Θρᾷκες τῶν Ἑλληνικῶν χρόνων δὲν εἶχον ὠχυρωμένους συνοικισμοὺς κατὰ τὰς μαρτυρίας τῶν ἀρχαίων, ἀλλὰ προετίμων νὰ κατοικῶσιν εἰς ὑψηλότερα μέρη κατὰ κώμας. Καὶ οἱ συνοικισμοὶ τούτων εἶχον ὀνόματα, ταῦτα ὅμως ὡς καὶ τὰ τῶν προϊστορικῶν Θρᾳκῶν ἦσαν Θρᾳκικά. Τὸ Δ ι δ υ μ ό τ ε ι χ ο ν ὅμως δὲν εἶναι ὄνομα Θρᾳκικόν, ὥστε δὲν δύναται οὔτε εἰς τοὺς προϊστορικοὺς Θρᾷκας ν' ἀναχθῇ οὔτε εἰς τοὺς τῶν κλασσικῶν χρόνων, ἂν πάλιν ἐπὶ τῆς θέσεώς του ὑπῆρχε Θρᾳκικὸς συνοικισμός. Τὰ ὀνόματα τῶν Θρᾳκικῶν συνοικισμῶν κατέληγον εἰς -ησσὸς -σός (Ὀδησσός-Κενδρισός), εἰς -ισσα (Ἔργισσα)-πάρα (Βησσαπάρα) δαύαδεύα (Ἀργιδαύα-Πουλπουδεύα), -δάμα (Οὐσκοδάμα, ἐν ᾧ τὸ δᾶμα τεῖχος, δόμος) κτλ. Ἀλλὰ καὶ ἂν ὑποτεθῇ, ὅτι τὸ πρῶτον αὐτοῦ συνθετικὸν εἶναι τὸ Θρᾳκικὸν Δ ί δ υ μ ο ν, ἡ σύνθεσις αὐτοῦ καὶ τὸ δεύτερον συνθετικὸν τ ε ῖ χ ο ς ἀντὶ τοῦ Θρᾳκικοῦ δ ά μ α ἢ β ά σ τ α δηλοῖ ὅτι εἶναι τοῦ μεταγενεστέρου Ἑλληνισμοῦ καὶ οὐδεμίαν σχέσιν ἔχει πρὸς τοὺς Θρᾷκας τοὺς προϊστορικοὺς καὶ ἱστορικούς.

8) Ἡ ὑπόθεσις ὅτι τὸ προϊστορικὸν τοῦ συνοικισμοῦ ὄνομα ἦτο

Δ ί ν δ υ μ ο ν (ὄρος, ἄκρα, κορυφὴ) εἶναι ἐπιτυχεστάτη, διότι τὸ ὄνομα τοῦτο ἀπαντᾷ ἐν Φρυγίᾳ ὡς ὄρος καὶ ἐν μικρᾷ Ἀσίᾳ εἰς 5-6 μέρη καθωρισμένα ἐν τῇ Ἐγκυκλοπαιδείᾳ τοῦ Pauly (λ. Δίνδυμον), ὅπου ἐλατρεύετο ἡ Κυβέλη, ὅθεν προσεκαλεῖτο Δινδυμένη καὶ Δινδυμίς. Ὁ πολὺς δὲ γλωσσολόγος Kretschmer (Einleitung in der Gr. Sprache σελ. 195). ὑπολαμβάνει αὐτὸ ὡς Φρυγικῆς προελεύσεως. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Φρύγες ἦσαν ἀδελφοὶ τῶν Θρᾳκῶν, δυνατὸν καὶ παρὰ τοῖς Θραξὶ τὸ ὄροι—ἡ ἄκρα νὰ ὠνομάζετο Δ ί ν δ υ μ ο ν. Ἀλλὰ πῶς τὸ ὄνομά του ἐπὶ δύο χιλιετηρίδας σχεδὸν ἀτονῆσαν καὶ λησμονηθέν,ἀφοῦ δὲν μνημονεύεται ἀνέζησεν εἰς τὸ Βυζαντιακὸν Δ ι δ υ μ ό τ ε ι χ ο ν; Ἡ Θρᾳκικὴ γλῶσσα ἔπαυσε λαλουμένη σὺν τῇ ἐπιδράσει τοῦ χριστιανισμοῦ εἰς τὴν Θράκην (4–5 αἰῶνα) καὶ σήμερον πλὴν λέξεών τινων, κυρίων ὀνομάτων πολλῶν καὶ ἀρκετῶν τοπονυμίων δὲν γνωρίζομεν ἄλλα περὶ αὐτῆς. Ἂν ὑπῆρχον ἱστορικαὶ ἢ ἐπιγραφικαὶ μαρτυρίαι ὅτι τὸ ὄνομα Διδυμότειχον δύναται ν' ἀναχθῇ ἕως εἰς τοὺς χρόνους, καθ' οὓς ἐλαλεῖτο ἀκόμη ἡ Θρᾳκικὴ γλῶσσα, ἐν ᾧ ἡ Ἑλληνικὴ τὴν ἀπέπνιγε πανταχόθεν, τότε ἡ ἐκ τοῦ Δ ι ν δ υ μ ο ν σύνθεσις τῆς λέξεως καὶ ἡ ἀναγωγὴ τῆς ἱδρύσεως τοῦ πολίσματος μέχρι τῆς ρωμαιοκρατίας τοὐλάχιστον ἐν Θράκῃ δὲν εἶναι ἀπορριπτέα. Ἀλλὰ τοιαῦται μαρτυρίαι δὲν ὑπάρχουσιν. Ἱδρύονται ἐν τῇ περιφερείᾳ ἐκείνῃ πόλεις ὀχυραί, αἵτινες ἤνθησαν, ἡ Ἀδριανόπολις ἡ Πλωτινόπολις καὶ ἡ Τραϊανόπολις, τὸ δὲ Δ ί ν δ υ μ ο ν (ἄ κ ρ ο ν ἢ ὄ ρ ο ς) δὲν μνημονεύεται μὴ λαμβανόμενον ὑπ' ὄψιν, ἐνῷ μνημονεύεται ἑκατοντὰς Θρᾳκικῶν τοπωνυμιῶν

Ἀνακεφαλαιῶν τὰ προειρημένα νομίζω ὅτι:

α) τὸ νῦν Διδυμότειχον (φρούριον) εἶναι Βυζαντιακὸν τῶν ὑστέρων χρόνων, ἐγερθὲν ἐπὶ θέσεως, ὅπου προϋπῆρχεν προϊστορικὸς συνοικισμὸς (Πελασγικὰ τείχη), πιθανῶς δὲ βραδύτερον καὶ ἄσημός τις μικρὸς Θρᾳκικὸς συνοικισμὸς ὧν τὰ ὀνόματα ἀρχαιότατα ἐκάλυψεν ἡ λήθη.

β) Ἄλλη εἶναι ἡ Πλωτινόπολις καὶ ἄλλο τὸ Διδυμότειχον, διότι τὸ δεύτερον μνημονεύεται τρεῖς αἰῶνας πρὸ τοῦ ἐξαφανισμοῦ τῆς πρώτης.

γ) Τὸ Διδυμότειχον δὲν εἶναι ἡ Δύμη, οὐδὲ ἐτυμολογεῖται ἐκ τοῦ ὀνόματός της. Τὸ ἀντίθετο Δυμότειχο ἐκ τοῦ Διδυμότειχον πρβλ. Σόπολις (ἁπλοποίησα) κουμάρι κτλ.

δ) Τὸ Διδυμότειχον οὐδὲν τὸ κοινὸν πλὴν τῆς συνωνυμίας ἔχει πρὸς τὸ ἐν τῷ Ἑ λ λ η σ π ο ν τ ί ῳ, οὐχὶ Θ ρ α κ ί ῳ, φ ό ρ ῳ ἀναγραφόμενον Δ ι δ υ μ ο τ. (Διδυμοτειχῖται) ὅπερ εἶναι τὸ παρὰ

SISMANOGLIO MEGARO

τῷ Γρανικῷ καὶ οὐ μακρὰν τῆς Προποντίδος κείμενόν ποτε.

ε) Ἡ τε σύνθεσις αὐτοῦ καὶ ἡ ἱστορία ἀποκλείει τὴν ἐκ τοῦ θρᾳκοφρυγικοῦ Δ ί ν δ υ μ ο ν σύνθεσιν αὐτοῦ.

στ) Τὸ Διδυμότειχον ἂν εἶναι Διδυμόκαστρον, δηλ. δύο ὀχυρά, περίβολοι παρακείμενοι καὶ συνεχόμενοι (διδυμάρικοι οὕτως εἰπεῖν) δύναται νὰ ἔχῃ τὴν παραγωγὴν Ἑλληνικὴν-δ ί δ υ μ ο ν τ ε ῖ χ ο ς καὶ δυνατὸν ν' ἀναχθῇ εἰς τοὺς ἑλληνιστικοὺς χρόνους, καθ' οὓς ἡ λ. τ ε ῖ χ ο ς ἐσήμαινεν εἰσέτι φρούριον κάστρον, τ. ἔ. εἰς τοὺς ἐπὶ τῶν διαδόχων τοῦ Φιλίππου χρόνους, Ἀντιπάτρου Λυσιμάχου, καθ' οὓς ἀπῳκίσθησαν πολλοὶ Ἕλληνες ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς Θρᾴκης. Ὀχυρωθὲν τότε καὶ συνοικισθὲν παρήκμασε καὶ ἐγκατελείφθη ἐπὶ ρωμαιοκρατίας συνοικησάντων τῶν κατοίκων του τὴν παρακειμένην Πλωτινόπολιν. Ἐπανέλαβε δὲ τὴν ὕπαρξίν του κατὰ τὰς ἐπιδρομὰς τῶν βαρβάρων-Γότθων καὶ Οὔννων ἕνεκα τοῦ ὀχυροῦ τῆς θέσεώς του σὺν τῷ διασῳζομένῳ εἰσέτι ὀνόματί του καὶ ἐγένετο ἱστορικὸν κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους τοῦ Βυζαντίου.

Προβαίνων εἰς τὴν διατύπωσιν τῶν γνωμῶν καὶ ὑποθέσεών μου τούτων οὐδαμῶς ἐπιχειρῶ νὰ ἐπέμβω εἰς τὴν ὑπὸ τῶν παλαιῶν μου φίλων ἐγερθεῖσαν συζήτησιν. Ἁπλῶς σκοπῶ νὰ δώσω νύξιν εἰς αὐτοὺς εἰς ἀναθεώρησιν τῶν διϊσχυρισμῶν των, διότι νομίζω ὅτι ὁ πρὸς ἀλλήλους ἀγὼν δὲν ἔληξε καὶ ἐνδέχεται νὰ ἐπαναλάβωσιν αὐτόν, ὅπως καθορισθῇ ὁριστικῶς ἡ θέσις τῆς Πλωτινοπόλεως καὶ ἡ ἐτυμολογία τοῦ Διδυμοτείχου. Χαίρω δέ, διότι ἡ Θράκη μας δὲν στερεῖται ἀνδρῶν δυναμένων νὰ διαφωτίζωσι τὸ παρελθόν της καὶ εὔχομαι εἰς τοὺς φιλτάτους μου Χριστόφορον Δρακοντίδην, συνάδελφόν μου ἐν τοῖς Ζαριφείοις, Κωνσταντῖνον Κουρτίδην συμφοιτητήν μου ἐν Ἀθήναις καὶ τὸν αἰδ. Ν. Βαφείδην γνωστόν μοι ἐκ τῶν Θρᾳκικῶν νὰ ἐξακολουθῶσι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι τὰς περὶ Θρᾴκης μελέτας των ἀπολαύοντες ἐν μακρῷ σιδηρᾶς ὑγιείας. Αἱ ἐν τῷ αὐτῷ ζητήματι ἀντίθετοι γνῶμαι καὶ ὑποθέσεις συντελοῦσι πληρέστερον εἰς τὴν διασάφησιν αὐτοῦ, διότι ἐκ τῆς συγκρούσεως αὐτῶν, ὡς λέγει Γάλλος τις σοφός, γεννᾶται φῶς

Κ. Μυρτ. Ἀποστολίδης

Σατυρικὰ στιχουργήματα. Ἐν Φιλιππουπόλει ἐκαλλιεργήθη καὶ ἡ σάτυρα. Τὸ σχολικὸν ἔτος 1887—88 ἦτο δύσκολον διὰ τὰ Ζαρίφεια ἕνεκα τῶν διαρκῶν διενέξεων καὶ ἐχθροτήτων μεταξὺ τοῦ διδασκαλικοῦ συλλόγου διαιρεθέντος εἰς δύο φατρίας, τὴν τοῦ διευθυντοῦ Ντούλα Νικολαΐδου καὶ τὴν τοῦ περιωνύμου φιλολόγου, τοῦ ἐκδότου τοῦ Σοφοκλέους καὶ μεσαιωνοδίφου Πέτρου Παπαγεωργίου. Ἡ δημογεροντία ἧς πρόεδρος ὁ τότε μητροπολίτης Ἰωακεὶμ Εὐθυβούλης, προέβη εἰς τὴν ἀπόλυσιν ὅλου τοῦ προσωπικοῦ πλὴν δύο διδασκάλων, εἰς οὓς ἀνήγγειλε προφορικῶς ὅτι θὰ τοὺς ἐπαναδιορίσῃ· ὁ εἷς ἦτο ἡ ταπεινότης μου. Τότε ἐκυκλοφόρησε σάτυρα κατὰ τοῦ Μητροπολίτου. Δὲν ἐγνώσθη ὁ συντάκτης της. Ἐκ τοῦ τύπου ὅμως τῶν γραμμάτων της καίπερ κεφαλαίων εἰκάζω μετὰ βεβαιότητος ὅτι ἐγράφη ὑπὸ τοῦ Π. Παπαγεωργίου, ὃν εἶχον τρία ἔτη καθηγητὴν τῶν Ἑλληνικῶν καὶ ἐπὶ ἓν ἔτος συνάδελφον. Οὕτω τοῦ κλεινοῦ φιλολόγου, τοῦ τιμήσαντος τὴν Ἑλληνικὴν ἐπιστήμην ἔχομεν καὶ σάτυραν. Ἡ σάτυρα ἔχει ὡς ἑξῆς:

ΕΝ ΟΝΟΜΑΤΙ ΤΟΥ ΕΩΣΦΟΡΟΥ ΠΡΟΣΤΑΤΟΥ ΜΟΥ
ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΟΥ

Ἀπηρνήθην καὶ πατρίδα καὶ λαὸν καὶ ἐκκλησίαν
καὶ στοῦ διαβόλου τόρα εἶμαι τὴν ὑπηρεσίαν.
Θέλεις εὔθυμος νὰ ζήσῃς; θέλεις νὰ καλοπεράσῃς;
ρίψου εἰς τὰς ἐντρυφήσεις, φίλτατέ μου πρὶν γηράσῃς,
μάλιστα ἐὰν σοῦ τύχῃ καὶ καλόγηρος νὰ γείνῃς
τότ ἀμέριμνος κοιμᾶσαι καὶ γλεντᾶς καὶ τρῶς καὶ πίνεις
ἔξω φῶτα καὶ σχολεῖα, ζήτω ἀγραμματοσύνη
Ἀπατῶ καὶ κολακεύω
Διαιρῶ καὶ βασιλεύω

—=—

Ἀπηρνήθην καὶ πατρίδα καὶ λαὸν καὶ ἐκκλησίαν
καὶ στοῦ διαβόλου τόρα εἶμαι τὴν ὑπηρεσίαν
τὰ φερσίματά μου, φίλε, πάρε τα ὡς πρόγγραμμά σου
ἂν δὲ σύμφωνος δὲν εἶσαι τοτ εὐθὺς γκρημνίσου χάσου
τὴν ψευτιὰ θεὸ λατρεύω καὶ γι' αὐτὴν βωμοὺς ἐγείρω
εἰς δὲ τοὺς ἁπλοὺς ἀπάτην καὶ διχόνοιαν ἐνσπείρω
ἔτσι κατορθώνω πάντα μὲ τὸν πέπλο τῆς θρησκείας
νὰ ποτίζω τὰ ἐσνάφια ψεῦδος ἀντὶ ἀληθείας
Ἀπατῶ καὶ κολακεύω
Διαιρῶ καὶ βασιλεύω

SISMANOGLIO MEGARO

'Απηρνήθην καὶ πατρίδα καὶ λαὸν καὶ ἐκκλησίαν
καὶ στοῦ διαβόλου τόρα εἶμαι τὴν ὑπηρεσίαν
πέντε δέκα συκοφάντας ραδιούργους ἔχω φίλους
καὶ τοὺς σέρνω ὅπως σέρνει τὸ γαϊδούρι τὰς καμήλους
ὅλοι ζῶμεν σὰν ἀδέλφια· καὶ ὁ εἷς τὸν ἄλλον σκέπει
δὲν φροντίζομεν γιὰ ἄλλο παρὰ μόνον γιὰ τὴν τσέπη
δὲν μὲ μέλλει ἡ 'Ελλάς σας ἂν χαθῇ ἢ ἂν αὐξάνῃ
φθάνει μόνον τὸ ταῖνι νὰ μὲ στέλν' ἀπ' τὸ καζάνι

'Απατῶ καὶ κολακεύω
Διαιρῶ καὶ βασιλεύω

—=—

'Απηρνήθην καὶ πατρίδα καὶ λαὸν καὶ ἐκκλησίαν
καὶ στοῦ διαβόλου τόρα εἶμαι τὴν ὑπηρεσίαν
Πρωῒ γεῦμα βράδυ νῦχτα μὲ δύο τρεῖς συνεδριάζω
κι' ὡς τὰ λάχανα μὲ κόπρον μὲ τοὺς φίλους μου ταιριάζω.
Συκοφάντησα καμπόσους, ἀπεμάκρυνα τοὺς ἄλλους
καὶ ἐκράτησα δύο μόνον ἀπὸ ὅλους τοὺς δασκάλους
τὰ σχολεῖα θὰ τὰ κλείσω τὰ ἐσνάφια θὰ τυφλώσω
καὶ σὰν λύκος μὲς στὴ μάνδρα θὰ στρωθῶ νὰ ξεφαντώσω

'Απατῶ καὶ κολακεύω
Διαιρῶ καὶ βασιλεύω

—=—

'Απηρνήθην καὶ πατρίδα καὶ λαὸν καὶ ἐκκλησίαν
καὶ στοῦ διαβόλου τόρα εἶμαι τὴν ὑπηρεσίαν
ἀπατῶ τὸν κόσμον ὅλον πῶς ἀντὶ διδασκαλείου
ἔνας φίλος θὰ μᾶς στείλῃ χρυσαῖς λίραις τοῦ Λαυρίου
'Ωσὰν κάλπικη δεκάρα τρέμ ὁ κόσμος μὴ μὲ χάση
καὶ γι' αὐτὸ φουσκόνω τόσο ποὺ ἡ καμπούρα μου θὰ σκάσῃ
Γιὰ φαντάσου ἕως τώρα τ' ἔκανα μὲ τὸ βεράτι;
Τρύπα στὸ νερὸ μεγάλη—Λαὲ κοῦφε καὶ χωριάτη

'Απατῶ καὶ κολακεύω
Διαιρῶ καὶ βασιλεύω

—=—

'Απηρνήθην καὶ πατρίδα καὶ λαὸν καὶ ἐκκλησίαν
καὶ στοῦ διαβόλου τόρα εἶμαι τὴν ὑπηρεσίαν
μὲ χουρσούζικο ποδάρι καὶ μὲ τὸ πλατύ μου ράσο
χαλασμοὺς παντοῦ ἐνσπείρω ὅπου τύχῃ καὶ περάσω

μπερμπαντοδουλιαῖς, πλημμύραις ξεπεσμοὺς ἐπαναστάσεις
Θάνατον γιαγκίνια φόνους διαβολιαὶς συνεδριάσεις
κι' ὅποιος ἔλθῃ νὰ μοῦ κάμῃ μιὰ μετάνοια στὸ κελί μου
κατακέφαλ' ἀπ' τὴ σκάλα πέφτ' εὐθὺς μὲ τὴν εὐχή μου

'Απατῶ καὶ κολακεύω
Διαιρῶ καὶ βασιλεύω

† — ; ! **Κακοβούλης**
Κ. Μυρτίλλης 'Αποστολίδης

Τεκέδες Βεκτασήδων ἐν Θρᾴκῃ 'Ο ἀείμνηστος F. W. Hasluk ἐδημοσίευσεν εἰς τὸν 21ον τόμον τῆς 'Επετηρίδος τῆς ἐνταῦθα 'Αγγλικῆς Σχολῆς (Σελ. 84—134) πραγματείαν μὲ τὸν τίτλον «Γεωγραφικὴ Διανομὴ τῶν Βεκτασήδων» Εἰς αὐτήν, ὡς γράφει, ἀποπειρᾶται νὰ συγκεντρώσῃ, διεσκορπισμένας σημειώσεις ἀπὸ ἐντύπους πηγὰς σχετικὰς μὲ τὴν γεωγραφικὴν κατανομὴν τοῦ τάγματος τῶν Βεκτασήδων, καὶ ἀπὸ πληροφορίας τὰς ὁποίας συνεκέντρωσεν ἀπὸ ταξειδιά του καὶ ἐρεύνας (1913—15) μεταξὺ τῶν Βεκτασήδων, ἀπὸ περισσοτέρας τῆς μιᾶς πηγάς.

Εἰς αὐτὴν εὑρίσκομεν τεκέδες Βεκτασήδων ἐν Θρᾴκῃ τοὺς ἑξῆς.

'Εν τῇ περιοχῇ 'Αδριανουπόλεως, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ κακῆς φήμης ἐπὶ τοῦ λόφου Khilrlik. Ἐξ ἐν Κωνσταντινουπόλει. Εἰς τὰ ὑψώματα Στράντζας, βορειανατολικῶς τῆς Κωνσταντινουπόλεως. 'Εν τῇ περιφερείᾳ Καλλιπόλεως, ἐν Κιλίτς Μπάχρ καὶ 'Ακ Μπασῆ (Σηστῷ). 'Εν Βαβᾶ 'Εσκῆ, Βουνὰρ Χισάρ, Φερετζίκ. Εἰς τὰ πρόθυρα Αἴνου. 'Εν Κεσάνῃ, 'Εν Δομοὺζ Δερὲ παρὰ τὴν Κεσάνην. 'Εν Κουσκαβὰκ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἀπὸ 'Αδριανουπόλεως εἰς Κίρτζαλη καὶ Γκιουμουλτζίναν. 'Εν Διδυμοτείχῳ. Εἰς Κίρτζαλη, τὸ διαμέρισμα τὸ συνορεῖον τῷ τῆς 'Αδριανουπόλεως πρὸς δυσμάς. 'Εν Χάσκοβο, μεταξὺ Φιλιππουπόλεως καὶ τῶν συνόρων. 'Εν Σηλυβρίᾳ τὸ Σαδῆ-Μπαμπᾶ-Ζιγιαρετῆ («Θρακικὰ» τ. Ζ' σ. 161). Σχετικῶς πρὸς τὴν Σηλυβρίαν ὁ Cantemir ἀναφέρει τὴν υἱοθέτησιν ὑπὸ τῶν Μπεκτασήδων τῆς 'Οσίας Ξένης, τὴν ὁποίαν ἀποκαλοῦσι Ladid.

Τὸ 1826 οὐχὶ ὀλιγώτεροι τῶν 16 τεκέδων ἐν 'Αδριανουπόλει καὶ τῇ περιφερείᾳ κατεσχέθησαν. 'Η περὶ τὴν 'Αδριανούπολιν περιφέρεια, ἰδίᾳ δυτικῶς τῆς πόλεως, εἰς τὴν ὁποίαν πολυάριθμος νομὰς Τουρκικοῦ πληθυσμοῦ εἰσήχθη ἐξ 'Ανατολῆς, κατὰ διαφόρους ἐπο-

χάς, διασώζει τὰ ὀνόματα πολλῶν καταστραφέντων τεκέδων, οἱ ὁποῖοι κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἔχουν γίνει χωρία ἢ τσιφλίκια. Οἱ τεκέδες τῆς Χερσονήσου ἀπομεμονωμένοι τώρα, πιθανώτατα συνεδέοντο μὲ τὴν Ἀδριανούπολιν διὰ σειρῶν τεκέδων μέχρι τοῦ 1826. Οἱ χάρται δεικνύουν πολλοὺς τεκέδες μεταξὺ τῶν δύο περιοχῶν, οἱ πλεῖστοι τῶν ὁποίων εἶναι τώρα, ὡς μὲ πληροφοροῦν, τσιφλίκια.

Ἐν Εὐρωπαϊκῇ Τουρκίᾳ οἱ Βεκτασῆδες ἅγιοι εἶναι παλαιοὶ ἀναγόμενοι εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων κατακτήσεως.

Κατὰ τὸν διωγμὸν τοῦ τάγματος τὸ 1826 ὑπῆρχον 14 τεκέδες ἐν τῇ πρωτευούσῃ ἐξ ὧν οἱ ἐννέα κατεδαφίσθησαν. Οἱ κατεδαφισθέντες ἦσαν ἐν Γεδῆ-Κουλέ, Ἐγιούπ, Σούδλιτζα, Καραγάτς, Σεχιδλίκ (λέγεται ὅτι ἀνῆκεν εἰς τοὺς Μελαμιγούν), Τσάμλιτζα, Μερδιβενκιοϊ, Οὐκιούζ Λιμὰν καὶ Σκούταρι.

Φαίνεται μετὰ τὸ 1826 οἱ Βεκτασῆδες κατώρθωσαν νὰ ἐγκατασταθοῦν ἐκ νέου εἰς ἑπτὰ ἐκ τῶν ἐπικεκηρυγμένων τεκέδων καὶ νὰ προσθέσωσι ἕνα ἐν Τόπ-Καποῦ.

Ἐκ τῶν τεκέδων οἵτινες πρότερον κατείχοντο ὑπὸ τῶν Βεκτασήδων εἰς τὸ διαμέρισμα Κωνσταντινουπόλεως ευνάμεθα νὰ ἀναφέρωμεν τὸν ἐν Ρούμελι Ἰσὰρ τοῦ Δουρμὶς Δεδέ, ἁγίου ναυτῶν, ὅστις ἀπέθανε ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἀχμὲτ Ι. Ὁ τεκὲς τώρα ἀνήκει εἰς τοὺς Χαλβετῆ.

Ὁ Ἐβλιγιὰ Τσελεμπῆς ἀναφέρει καὶ τεκὲν ἐν Χάφσα τὸ Κούρτ-Μπαμπὰ Ζιγιαρετῆ («Θρακικὰ» τ. Θ' σ. 25). Ὁ αὐτὸς ἀναφέρει («Θρακικὰ» τ. Ζ' σ. 164) τοὺς ἑξῆς τεκέδες ἐν Τσορλοῦ, τοῦ Ἀπδῆ Χαλιφέ, τοῦ Καρατζᾶ Ἀχμὲτ Σουλτὰν καὶ τοῦ Δαοὺδ Δεδέ.

Τὰ ὀνόματα τῶν ἁγίων (μπαμπάδες) οἱ ὁποῖοι τιμῶνται εἰς τοὺς τεκέδες εἶναι: Ἀβδουλλάχ, Χαφοὺζ Μπαμπᾶ, Χουσεῖν Μπαμπᾶ Μουνὶρ Μπαμπᾶ, Δουρνὶς Δεδὲ ἐν Κωνσταντινουπόλει, Γαζῆ Φαζὶλ Βὲγ ἐν Ἀκβασῆ, Σαρῆ Σαλτὶκ ἐν Βαβᾶ-Ἐσκῆ ὅπου καὶ οἱ τάφοι τοῦ Σεῖχου Μαχμὲτ Σουχουδῆ («Θρακικὰ» τ. Θ' σ. 28) Μπινμπίρογλου Ἀχμὲτ Μπαμπᾶ ἐν Βουνὰρ Χισσάρ, Ἐβραχὴμ Μπαμπᾶ ἐν Φερετζίκ, Νεφὲζ Μπαμπᾶ, Ρουστὲκ Μπαμπᾶ, Ἰσμαὴλ Μμαμπᾶ, Γιουνοὺζ Μπαμπᾶ παρὰ τὴν Αἶνον, Ὀχὰδ Μπαμπᾶ ἐν Κουσκαβὲκ, Κυζὶλ Δελῆ Σουλτάν, Διδυμότειχον, Σαΐδ Ἀλῆ Σουλτὰν ἐν Κίρτζαλῃ καὶ Μουσταφᾶ Μπαμπᾶ βορείως τοῦ Κίρτζαλη.

Ἡ ἀναγραφὴ αὐτὴ θὰ εἶναι ἀναμφιβόλως ἐλλιπής. Ὁ κ. Μ. Ἀποστολίδης θὰ ἠδύνατο πιθανώτατα νὰ τὸν συμπληρώσῃ διὰ τὴν Ἀνατολικὴν Ρωμυλίαν. Καὶ διὰ τὴν Δυτικὴν Θράκην οἱ ἐκεῖ λόγιοι.

Α. Α. Σ.

Ὁ ἀπὸ Σηλυβρίας Φιλιππουπόλεως Μητροπολίτης Παΐσιος. Εἰς τὸν Γ' τόμον τῶν «Θρακικῶν» (Σ. 17-35) ὁ κ. Κ. Μυρτίλος Ἀποστολίδης ἐδημοσίευσεν μελέτην περὶ τοῦ Μητροπολίτου Φιλιππουπόλεως Παϊσίου καὶ ὀλίγα προσέθεσεν ἐν τῷ Δ' τόμῳ ὁ Γέρων Ἱερόθεος Δοχειαρίτης. Εἰς τὴν «Θεολογίαν» (1936 τόμ. ΙΔ' σελ. 136) ὁ κ. Ν. Ι. Γιαννόπουλος εἰς τὸν Κατάλογον τῶν ἐπισκόπων Σταγῶν ('Επισκοπικοὶ κατάλογοι Θεσσαλίας Η'.) ἀναφέρει τὰ ἑξῆς:

ιγ' 1800—1808 Παΐσιος Β'. Πρόσθες: Διορθωτέος ὁ χρόνος τῆς ἀρχιερατείας του εἰς 1784—1808 ὅτε παρῃτήθη. Τὸ ἔτος 1803 εἶναι τυπογραφικὴ ἀβλεψία. Ἐκ συγχύσεως ἐν Ἐπετηρίδι δὶς ἐσημειώσαμεν τὸ ὄνομα Παΐσιος Β' καὶ Γ' χρονολογήσαντες τὸν Γ' τῷ 1816—1819, παρεμπίπτοντος ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ Γαβριὴλ τῷ 1803—1816 κατὰ τὸν καθηγητὴν Σ. Π. Λάμπρον «Νέος Ἑλληνομνήμων» τ. Β' σ. 95 καὶ τ. ΙΑ' σ. 11—15.

Ὁ Σεβασμιώτατος ὅμως Ἐπίσκοπος Εἰρηνουπόλεως κ. Φώτιος [1]) ἀσχολούμενος περὶ τὸν βίον τοῦ Σταγῶν Παϊσίου εὐμενῶς μοὶ ἀνεκοινώσατο ἐν τῇ ἀπὸ 16 Μαρτίου 1915 ἐπιστολῇ αὐτοῦ ὅτι, ὁ Παΐσιος ὁ Β' ἐχρημάτισε ἐπίσκοπος Σταγῶν ἀπὸ τοῦ 1784—1808 ὡς μαρτυροῦσι καὶ τὰ ἐπίσημα ἔγγραφα τῆς τε ἐκλογῆς καὶ παραιτήσεως αὐτοῦ. Συνεπῶς λοιπὸν ὁ Παΐσιος ὁ Γ' ὡς σημειούμεθα ἐν τοῖς Ἐπισκοπικοῖς καταλόγοις Θεσσαλίας ('Επετηρὶς Παρνασσοῦ 1910 τ. ΙΑ' σελ. 174) δὲν ὑπάρχει τὰ δὲ ἀποδιδόμενα αὐτῷ γεγονότα δέον νὰ ἀποδοθῶσιν εἰς τὸν Παΐσιον τὸν Β' οὗ ἡ χρονολογία δέον νὰ διορθωθῇ 1784—1808, μετὰ δὲ τούτους τακτέος Γαβριὴλ 1808 καὶ ἑξῆς, οὗ μέμνηται ὁ καθηγητὴς Σ. Π. Λάμπρος.

Βιογραφίαν Παϊσίου τοῦ Β' Σταγῶν ἀγνοοῦμεν [2]). Τούτου δὲ πλὴν τῶν δύο ποιημάτων [3]) ἅτινα ἐκ τοῦ ὑπ' ἀρ. Κ Γ (13) χαρτώου κώδικος τῆς Φιλαρχ. Ἑταιρείας «Ὄθρυος» ἐδημοσιεύσαμεν ἄλλοτε ἐν τῇ Ἐπετηρίδι τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου «Παρνασσὸς» (Τόμ.

1) Πρόκειται βεβαίως περὶ τοῦ ἀειμνήστου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Φωτίου (1929—1925). (Σ. Θ.)

2) Ἴδε Χρονικὰ Μ. Ι. Γεδεὼν Χρονικὰ Πατριαρχικῆς Ἀκαδημίας σ. 185—187. Ἰδίου «Ὁ κῶδιξ τοῦ Παϊσίου» «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» τόμ. Θ' σελ. 4 καὶ Μεγάλην Ἑλλ. Ἐγκυκλοπαίδειαν. [Σ. Θ.]

3) Τὸ πρῶτον ἐπιγραφόμενον εἰς τοὺς πατέρας τῆς ἐν Θεσσαλονίκῃ Μονῆς Κορώνης ἀποτελεῖται ἀπὸ 18 στίχους, τὸ δὲ δεύτερον Εὐχὴ ἔμμετρος ἀπὸ 26. [Σ. Θ.]

SISMANOGLIO MEGARO

Στ' σ. 137) καὶ ὧν σώζονται ἐν τῷ αὐτῷ κώδικι καὶ δύο ἀνέκδοτοι ἐπιστολαὶ αὐτοῦ, ὧν ἡ μία ἀπευθύνεται τῷ 1805 πρὸς τὸν Ἀρχιμανδρίτην Ἰωσὴφ ἐξ Ἀγράφων λόγιον καὶ συγγραφέα τῆς ἀκολουθίας καὶ τοῦ βίου Ἁγ. Νικολάου τοῦ Νέου, τοῦ ἐν Βουέννῃ τῆς Θεσσαλίας, ἡ δὲ ἑτέρα ἀχρονολόγητος πλὴν κατὰ τὸν αὐτὸν περίπου χρόνον γραφεῖσα ἀπευθύνεται πρὸς τὸν Μητροπολίτην Λαρίσσης Μελέτιον τὸν Δ' ἢ Διονύσιον τὸν Η' ὃν προσαγορεύει γέροντα αὐτοῦ, ἐν ᾗ μέμνηται ἐνσκηψάσης καταιγίδος, καταλαβούσης αὐτὸν καθ' ὁδόν, ἐξ ἧς ἐκινδύνευσε μεγάλως, καταστὰς κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ κρίσιν ὑποβρύχιος. Ἀμφοτέρας δὲ τὰς ἐπιστολὰς αὐτὰς ἐδημοσίευσεν ὁ τὸν βίον αὐτοῦ συντάσσων εὐπαίδευτος ἐπίσκοπος Εἰρηνουπόλεως κ. Φώτιος.

Ἐν τῷ εἰκονοστασίῳ τοῦ καθολικοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους τῆς ἐν Μετεώροις μονῆς τοῦ Ἁγίου Στεφάνου, ἡ εἰκὼν τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους εἶναι δωρεὰ τοῦ Σταγῶν Παΐσίου· ἴσως δὲ καὶ αἱ λοιπαὶ εἰκόνες εἶνε δωρεὰ αὐτοῦ. Ἐπίσης δὲ αἱ τοῦ εἰκονοστασίου εἰκόνες τῆς μονῆς Πύρρας καὶ Δέσης τοῦ πρώην Δήμου Ἀθαμάνων εἶνε δωρεὰ τοῦ αὐτοῦ Παΐσίου. Ὁ δὲ καθηγητὴς κ. Νῖκος Βέης ἐν τῇ «Βυζαντίδι» (τόμ. Α') σημειοῦται ὅτι ἡ πλουσία βιβλιοθήκη τοῦ Παΐσίου ἐναπόκειται ταπῶν κατ' ἀφιέρωσιν εἰς τὴν μονὴν Ἁγίας Τριάδος ἐν Μετεώροις, ἐν ᾗ ἱκανὰ αὐτόγραφα αὐτοῦ κατέλεξε. Συγγίλιον δὲ τοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου μηνὶ Μαΐῳ τοῦ 1818 ἀναφέρει ὅτι «ὁ πρότερον μου ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Σταγῶν ἐπισκοπήσας Παΐσιος) εἶτα δὲ τῆς ἐπαρχίας Σηλυβρίας προβὰς καὶ ἤδη κανονικῇ ψήφῳ καὶ συνοδικῇ ἐκλογῇ τὴν ἁγιωτάτην Μητρόπολιν Φιλιππουπόλεως διαδεξάμενος κατέλιπε κληροδότημα ὑπὲρ τῆς ἐπισκοπῆς Σταγῶν, τῶν σχολείων καὶ τῆς μονῆς αὐτῆς» [1]).

Ἐπίσης ὁ Παΐσιος ἀναφέρεται ἐπὶ ἀργυρενδύτου Εὐαγγελίου τῆς ἐν Μετεώροις μονῆς Ἁγίου Στεφάνου, ἔχοντος τὴν ἑξῆς ἐπιγραφήν:

«Τὸ παρὸν Εὐαγγέλιον ὑπάρχει ἐν τῇ μονῇ τοῦ Πρωτομάρτυρος Στεφάνου καὶ ἐπὶ ἀρχιερέως Σταγῶν Παΐσίου ἡγουμενεύοντος αὐτοῦ κυρ Ἀμβροσίου ἔτους 1788» [2]).

Ὁ Παΐσιος ἀναφέρεται καὶ ἐν ἐπιγραφῇ τοῦ νάρθηκος τοῦ καθεδρικοῦ ναοῦ τῆς Θεοτόκου ἐν Καλαμπάκᾳ τῷ 1790.

1) «Βυζαντὶς» τόμ. Α'. 564—565—614

2) Κατ' ἀνακοίνωσιν τοῦ Σεβασμιωτάτου Τρίκκης καὶ Σταγῶν κ. Πολυκάρπου.

Ἡ παροῦσα τῶν Ἁγίων ἱστορία
Κωνσταντίνου Ἑλένης καὶ Δημητρίου
ἐγράφη διὰ χειρὸς Γεωργίου μαθητοῦ
Δημητρίου Ζούκη Καλαριό
του, δι' ἐξόδων τοῦ τιμιωτάτου Κανσταντίνου Ἰωάννου
ἐπὶ ἀρχιερέως Σταγῶν κυρίου Παΐσίου, τοῦ ἐν κώμῃ Κλινόβη
1790, Μαρτίου α».

Θρακικὰ κειμήλια Εἰς τὴν κατὰ τὸ 1937 ἐκδοθεῖσαν «Ἔκθεσιν πεπραγμένων ταμείου Ἀνταλλαξίμων κοινοτικῶν καὶ κοινωφελῶν περιουσιῶν 1929—1937» ἀναγινώσκομεν ὅτι μεταξὺ τῶν κειμηλίων ἅτινα παρεδόθησαν πρὸς φύλαξιν εἰς τὸ Μουσεῖον Μπενάκη εἶνε:

Εὐαγγέλιον ἐπὶ χάρτου χρονολογίας 1687 τῆς κοινότητος Εὐκαρίου Σαράντα Ἐκκλησιῶν, ἓν Ἡρακλείτσης Θράκης χρονολογίας 1689, καὶ ἓν Ἀδριανουπόλεως χρονολογίας 1697,

Μία μίτρα ἀρχιερατικὴ ἀνήκουσα εἰς τὸν ἀείμνηστον ἐθνομάρτυρα μητροπολίτην Ἀδριανουπόλεως Κύριλλον (1821) μαργαριτοκόσμητος μὲ εἰκόνας ἐκ σμάλτου καὶ σταυρὸν ἐκ πολυτίμων λίθων.

Εἰς δὲ τὸ Βυζαντινὸν Μουσεῖον τὰ ἑξῆς:

Ἀρτοφόριον ἐπάργυρον κεκοσμημένον διὰ σμάλτων καὶ ἐγχρώμων λίθων καὶ σειρᾶς ἀναγλύφων παραστάσεων. Φέρει μακρὰν ἔμμετρον ἐπιγραφὴν τοῦ Μητροπολίτου Ἀδριανουπόλεως Νεοφύτου 1669.

Εἰκὼν τοῦ Ι. Χριστοῦ ἐπιγραφομένη «Ἐγὼ εἰμαι ἡ ὄμπελος» ἀρίστης τέχνης Βυζαντινῆς παραδόσεως τῶν ἀρχῶν τοῦ 17ου αἰῶνος, προερχομένη ἐκ τῆς κοινότητος Ραιδεστοῦ, Θράκης. Καὶ

Ράβδος Ἀρχιερατικὴ κεκοσμημένη ὁλόκληρος διὰ πολυτίμων λίθων καὶ σμάλτων μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς «Ράβδος Ἀδριανουπόλεως Νεοφύτου ἱεράρχου» χρονολογίας 17ου αἰῶνος.

Τὸ Ταμεῖον ἀνταλλαξίμων κοινοτικῶν καὶ κοινωφελῶν περιουσιῶν ἐξέδοτο τὸ 1930 εἰκονογραφημένον κατάλογον ἐνίων «κειμηλίων ἀξιοσημειώτων ἀπὸ ἱστορικῆς ἢ τεχνικῆς ἀπόψεως» ἐκ τῶν συγκεντρωθέντων παρ' αὐτοῦ ἱερῶν κειμηλίων Ναῶν τῶν ἀνταλλαγεισῶν κοινοτήτων. Ἐξ αὐτῶν τὰ ἐννέα ἀνήκουν εἰς Θρακικὰς κοι-

SISMANOGLIO MEGARO

νότητας καὶ ἐξ αὐτῶν τὰς εἰκόνας τῆς μίτρας ὡς καὶ τῶν ἐπιμανίκων καὶ ἐπιτραχηλίων τοῦ ἀειμνήστου Κυρίλλου ἐδημοσιεύσαμεν εἰς τὸ παράρτημα τοῦ Γ΄ τόμου τῶν «Θρακικῶν». Ἐκ τοῦ καταλόγου τούτου ἀποσπῶμεν τὴν περιγραφὴν τῶν ἀφορώντων τὴν Θράκην.

Ἀρ. 3) Μ ί τ ρ α τοῦ Μητροπολίτου Ἀδριανουπόλεως ἀπαγχονισθέντος ὑπὸ τῶν Τούρκων τὴν 18 Ἀπριλίου 1821. Ἡ ἐπιφάνεια εἶναι διῃρημένη εἰς 4 ἀτράκτους. Εἰς ἑκάστην ἀνὰ μία εἰκὼν ἐκ σμάλτου ἐντὸς ἀστέρος ἐκ μαργαριτῶν καὶ ἐπὶ τούτων εἰς Χερουβείμ. Εἰς τὴν κορυφὴν μέγας ἀστὴρ ἐκ μαργαριτῶν καὶ ἐπὶ τοῦτον ὄρθιος σταυρὸς ἐκ πολυτίμων λίθων.

9) Ἐ π ι τ ρ α χ ή λ ι ο ν τοῦ μητροπολίτου Ἀδριανουπόλεως Κυρίλλου ἀπαγχονισθέντος ὑπὸ τῶν Τούρκων τὴν 18 Ἀπριλίου 1821. Ἐντελῶς χρυσοκέντητον μετὰ λεπτοτάτης τέχνης.

10) Ἐ π ι γ ο ν ά τ ι ο ν ἀρχιερατικὸν τῆς Μητροπόλεως Καλλιπόλεως. Ἐν τῷ μέσῳ ἡ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ λεπτῶς ἐξειργασμένη. Αἱ δόξαι Ἰησοῦ, Ἀγγέλου καὶ τῶν δύο γυναικῶν μαργαριτοκόσμητοι. Περιθώριον παριστῶν κλάδον ἀμπέλου.

11) Ἐ π ι γ ο ν ά τ ι ο ν τοῦ Μητροπολίτου Σηλυβρίας Διονυσίου. Εἰς τὸ μέσον ἡ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ. Εἰς τὰς 4 γωνίας αἱ Εὐαγγελισταί.

12) Ζ ε ῦ γ ο ς ἐ π ι μ α ν ί κ ω ν τοῦ Μητροπολίτου Ἀδριανουπόλεως Κυρίλλου (ἴδε ἀρ. 3 καὶ 9) μαργαριτοκόσμητον. Ἐπὶ τοῦ ἑνὸς ὁ Εὐαγγελισμός. Εἰς τὰς 4 γωνίας προφῆται. Ἐπὶ τοῦ ἄλλου ἡ «πλάσις τοῦ Ἀδάμ». Εἰς τὰς γωνίας οἱ αὐτοὶ προφῆται.

21) Κ ά λ υ μ μ α Εὐ α γ γ ε λ ί ο υ τῆς Κοινότητος Εὐκαρύου τῶν 40 Ἐκκλησιῶν συρματόπλεκτον πέριξ ἧλοι ἐκ πολυτίμων λίθων. Ἐν τῷ μέσῳ ἡ Κοίμησις μετὰ τῆς παραδόσεως τοῦ βεβήλου Ἑβραίου. Ὑπὸ τὴν εἰκόνα κομισματόσημον βασταζόμενον ὑπὸ χερουβεὶμ ἐφ' οὗ παρίσταται γάστρα ἀφ' ἧς ἀναδίδεται δένδρον, οὗτινος οἱ κλάδοι γυμνοὶ σχηματίζουν ἑλιγμοὺς καὶ ἐντὸς τούτων αἱ εἰκόνες προφητῶν καὶ ἁγίων. Ἐν τῷ μέσῳ ἡ Θεοτόκος ἐν στάσει προσευχῆς φέρουσα τὸν Χριστὸν ἐν τῷ σώματι. Τὸ σύνολον φαίνεται νὰ παριστᾷ τὴν ἀπὸ τοῦ Δαυῒδ καταγωγὴν τῆς Μαρίας. Δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ πέντε μικραὶ εἰκόνες. Ἐπὶ τῶν δύο στενῶν ὁριζοντίων ραβδώσεων, ἄνω καὶ κάτω τῆς κεντρικῆς εἰκόνος ἡ ἐπιγραφή: «Κοσμηθὲν καὶ ἀφιερωθὲν τὸ παρὸν Εὐαγγέλιον εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου καὶ πανσέπτου Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, παρὰ τῆς εὐσεβεστάτης κυρᾶς ΚαλιΤΑΝΟΥ ἐπιτροπῆ καὶ συνδρομῆ καὶ Κωνσταντίνου καὶ Ἐξάρχου ἐπισκοπῆ ἱερέως ἀρχιερατεύοντος κὺρ Ἱεροθέου ἐν μηνὶ Ἀπριλίου εἴκοσι πέντε».

32) Σ τ α υ ρ ὸ ς ἀργυροῦς προερχόμενος ἐξ Ἀδριανουπόλεως. Εἰς τὸ κέντρον «Ἰωάννης ὁ Βαπτιστὴς» ἄνω ἡ ἁγία Ἑλένη, ἀριστερὰ ὁ ἅγιος Γεώργιος, δεξιὰ ὁ ἅγιος Θεόδωρος καὶ κάτω ὁ ἅγιος Κωνσταντῖνος, ὑπὸ τοῦτον δὲ ἡ ἐπιγραφή: «Ὑπὲρ ἀφέσεως ἁμαρτιῶν τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ Σπύρου καὶ Ἰωάννου πρεσβυτέρου». Ἐχρησίμευε προφανῶς διὰ τὸν ἁγιασμόν.

53) Ἀ ρ τ ο φ ό ρ ι ο ν Κυκλικῆς βάσεως ἔχει πλευρικὴν ἐπιφάνειαν κυματοειδῆ. Ἐπὶ τοῦ ἄνω χείλους ἡ ἐπιγραφή: «Τὸ παρὸν ἀρτοφόριον τὸ ἀφιέρωσε εἰς τὸν Ναὸν τῆς Κοιμήσεως Θεοτόκου Μητρόπολιν Ἀδριανουπόλεως διὰ μνημόσυνον ὁ Δημήτριος ὁ υἱὸς τοῦ Δράκου ὁ Κωνσταντινουπολίτης ἐν ἔτει 1667» Προέρχεται ἐξ Ἀδριανουπόλεως.

62) Ἄ γ ι ο ν Π ο τ ή ρ ι ο ν. Ἐπὶ τοῦ γόμφου τοῦ ποδὸς 4 μικραὶ εἰκόνες. Προέρχεται ἐξ Αἴνου.

Θρᾷκες Φιλικοί. Εἰς τὸ παράρτημα τοῦ Γ΄, τεύχους τῶν «Θρακικῶν» (Σελ. 16-17) ἐδημοσιεύθη κατάλογος 31 Θρακῶν Φιλικῶν ἐκ τοῦ Δοκιμίου περὶ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ Φιλήμονος. Ἤδη εἰς τὸ κατὰ τὸ 1937 ἐκδοθὲν παρὰ τοῦ ἀειμνήστου Β. Γ. Μέξα βιβλίον «οἱ Φιλικοὶ» φαίνονται, ἐκ τοῦ ἀρχείου τοῦ Φιλικοῦ Π. Σέκερη κατατεθειμένον εἰς τὴν Ἱστορικὴν καὶ Ἐθνολογικὴν Ἑταιρείαν ὑπ' ἀρ. χειρ. 327 οἱ ἑξῆς Θρᾷκες Φιλικοὶ ἐκτὸς τοῦ Α. Κομιτζοπούλου διὰ τὸν ὁποῖον ἀναφέρει ὅτι προσεταιρίσθη εἰς τὴν Μόσχαν καὶ πολλὰς ὑπηρεσίας προσέφερε καὶ ἔγινε μέλος μὲ τὰ ἀρχικὰ στοιχεῖα Α Ε. Δι' αὐτοῦ δὲ κατηχήθησαν ὁ ὑπ' ἀρ. 12 Γεώργιος Κώνστα Γάτζου, Ἰωαννίτης, ὁ ὑπ' ἀρ. 14 Ἰωάννης Μπάϊλας, Ζαγωραῖος τῆς Θεσσαλίας καὶ ὁ ὑπ' ἀρ 15 Χριστόφορος Περραιβὸς ἀπὸ Περραιβίαν τῆς Θεσσαλίας καὶ κατὰ τὸν Φιλήμονα ὁ Δ. Ι. Ζορμπᾶς.

'Ο ὑπ' ἀρ. 179 Γεώργιος Κομιτζόπουλος-Φιλιππουπολίτης. Ἔμπορος Ἰσμαήλ. Χρόνων 28. Διὰ Ἀντωνίου Τζοὺ Γρ. 500. 10 Δεκεμβρίου 1818 Ἰσμαήλ. Τῇ μητρί του Μελάνη, Βουκουρέστιον. [Νὰ ἀπευθύνωνται].

Παρ' αὐτοῦ κατηχήθη ὁ ὑπ' ἀριθ. 261 Ἰωάννης Κωνσταντίνου Ζωγράφου-Κωνσταντινουπολίτης.

καὶ ὁ ἀριθ. 223 Ἀδὰμ Πάγκαλος-ἐξ Ἀγχιάλου. Ἔμπορος. Χρόνων 38. Διὰ τοῦ Π. Φοιβαπόλλωνος ὑποσχόμενος τὸ κατὰ δύναμιν

SIGMANOGLIO MEGARO

γρ. 25. 11 'Ιανουαρίου 1819 Γιάσι [Νὰ ἀπευθύνωνται] πρὸς τοὺς 'Επιτρόπους τῆς νεοσυστάτου σχολῆς εἰς 'Αγχίαλον. "Ετι διὰ τοῦ 'Αρχιμ. Γρηγορίου Δικαίου Φλρ. 500, ὑποσχόμενος ἄλλα 1000. 18 Μαρτίου 1819.

'Επιγραφὴ ἡ οἰκεία

Παρ' αὐτοῦ κατήχήθη ὁ ὑπ' ἀριθ. 275 'Ανδρέας Ζαχαρίου-'Αγιομαυρίτης καὶ ὁ ὑπ' ἀρ. 383 Γεώργιος Καληνὸς-Σίφνιος.

'Ανασκαφὲς εἰς τὴν 'Ανατολικὴν Θράκην. Κατὰ πληροφορίας ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, κατὰ Σεπτέμβριον ἐ. ἔ ἔληξαν αἱ ἀπό τινος διεξαγόμεναι εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Λουλὲ μπουργὰζ τῆς Τουρκικῆς Θράκης ἀνασκαφαί, τέσσαρα χιλιόμετρα ἀνατολικῶς τῆς πόλεως. Περιωρίσθησαν αὐταὶ εἰς δύο «τούμουλους», λοφίσκους, κρύπτοντας τάφους. 'Ανευρέθησαν δύο γυναικεῖοι τάφοι, μὲ ὀρειχάλκινα ἀντικείμενα τοῦ 2ου μ.Χ. αἰῶνος. Τὰ ἀνακαλυφθέντα ἐπρόκειτο νὰ ἐκτεθοῦν εἰς τὸ ἀνάκτορον τοῦ Δολμαμπαξὲ κατὰ τὸ Τουρκικὸν συνέδριον ἱστορίας τὸ συγκληθὲν κατὰ τὰ τέλη Σεπτεβρίου. 'Ανασκαφαὶ ἔγιναν τὸ θέρος τοῦ 1936 καὶ εἰς τὸ 'Αλπουλοῦ. 'Αμφοτέρας ἔκαμε ὁ ὑποδιευθυντὴς τῶν μουσείων Κωνσταντινουπόλεως κ. 'Αρὶφ Μουφίτ, ὑφηγητὴς τοῦ πανεπιστημίου, κατ' ἐντολὴν τοῦ Συνδέσμου Τουρκικῆς ἱστορίας. Τὸ 1936 ἔκαμε εἰς τὴν 'Ανατολικὴν Θράκην περιοδείαν μελετῶν, ὡς καὶ τὰς ἀνασκαφὰς τοῦ 'Αλπουλοῦ, ὅπου εὗρε προϊστορικὰ ἀντικείμενα κεραμεικῆς..

Διὰ τὰς πρώτας ἀνασκαφὰς ὁ κ. 'Αριφ Μουφὶτ ἔγραψε μελέτην, ἡ ὁποία θὰ δημοσιευθῇ εἰς τὸ Δελτίον «Μπελετὲ» τοῦ Συνδέσμου τῆς Τουρκικῆς ἱστορίας ἢ εἰς τὸ περιοδικὸν «Ντεργκὶ», τοῦ αὐτοῦ συνδέσμου. Διὰ τὰς δευτέρας ἔγραψεν ἤδη κάτι, τὸ ὁποῖον θὰ δημοσιευθῇ, εἰς τὸ εἰκονογραφημένον περιοδικὸν τοῦ Γραφείου τοῦ Τύπου 'Αγκύρας «Λὰ Τουρκὶ Κεμαλὶστ» εἰς τὸ ἰδιαίτερον τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ αὐτοῦ, σχετικὸν μὲ τὰς ἐργασίας τοῦ ἐν Δολμαβαξὲ συγκροτηθέντος συνεδρίου τῆς ἱστορίας, εἰς τὸ ὁποῖον μετέσχε ἐκ μέρους τῆς 'Ελλάδος ὁ κ. Μαρινάτος. Διὰ τὰς ἀνασκαφὰς τοῦ Λουλεμπουργὰζ ὁ κ. Μουφὶτ προτίθεται νὰ γράψῃ Τουρκιστὶ καὶ ἐκτενεστέραν μελέτην.

Εἰς τὸν προσεχῆ τόμον τῶν «Θρακικῶν» ἐλπίζομεν νὰ ἔχωμεν περισσοτέρας λεπτομερείας.

'Ο Καπουκίνες Robert de Dreux στὴ Θράκη στὰ 1666. 'Ο καθηγητὴς τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ Πανεπιστημίου κ. Σ. Π. Κυριακίδης ἐδημοσίευσεν εἰς τὸν Α΄ τόμον τῶν «Θρακικῶν» (Σελ. 106—115) τὴν περιήγησιν εἰς τὴν Θράκην τοῦ Καπουκίνου Robert de Dreux στὰ 1666. 'Εκτὸς τῶν μεταφρασθέντων, εἰς τὴν ἀφήγησιν τοῦ ἰδίου εὑρίσκονται καὶ τὰ κατωτέρω διὰ τὴν 'Αδριανούπολιν.

"Οταν ἐφθάσαμεν εἰς 'Αδριανούπολιν μᾶς ὡδήγησαν εἰς τὴν οἰκίαν ἑνὸς 'Εβραίου, ὅστις ὑπεχρεώθη νὰ μᾶς ἀδειάσῃ τὴν κατοικίαν του, ἥτις ἦτο μία τῶν ὡραιοτέρων τῆς πόλεως. 'Αλλ' ὁ πρευσβευτὴς τῷ ἐπέτρεψε νὰ μένῃ εἰς μικρὸν διαμέρισμα μετὰ τῆς συζύγου του, τῶν τέκνων του καὶ τῶν τριῶν σκλάβων κοριτσιῶν καὶ ἐπειδὴ ἡ κατοικία αὐτὴ ἦτο πολὺ πλησίον τῆς συναγωγῆς τῶν 'Εβραίων ἠδυνήθην πολλάκις νὰ μεταβῶ εἰς τὴν προσευχήν των καὶ νὰ παρατηρήσω πῶς φέρονται εἰς αὐτήν. . . .

Αὐτὸ τὸ ἔθνος, μισητὸν ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ τοὺς ἀνθρώπους, εὑρέθη σκαιῶς ἀπατημένον καὶ παραζαλισμένον καθ' ὃν χρόνον εἴμεθα ἐν 'Αδριανουπόλει. Κατοικῶν πρὸς τὴν ὁδὸν ἤκουσα πολὺ πρωῒ θόρυβον πολλῶν διερχομένων ἀνθρώπων καὶ ἀπὸ περιέργειαν παρετήρησα εἰς τὸν δρόμον· εἶδον ἀρκετοὺς ἀνθρώπους οἵτινες διήρχοντο φέροντες λισγάρια, δίκελλα, πτυάρια καὶ ἄλλα ἐργαλεῖα ποὺ ἀνασκάπτουν τὴν γῆν καὶ ἐρωτήσας ποῦ μεταβαίνουν ἔμαθον ὅτι πηγαίνουν διὰ νὰ ἐξομαλύνουν τὸν δρόμον, ἀπὸ τὸν ὁποῖον θὰ ἔφθανεν ὁ Μεσσίας των. Καὶ ἐπειδὴ τοὺς εἰρωνεύθην, ὁ μεγαλύτερος υἱὸς τοῦ 'Εβραίου εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ ὁποίου ἐμέναμεν μὲ εἶπεν ὅτι δὲν πρέπει νὰ γελῶ, διότι ἐντὸς ὀλίγου θὰ ἐγινόμεθα σκλάβοι των δυνάμει τοῦ Μεσσίου των. 'Ο ὑποτιθέμενος Μεσσίας ἦτο εἷς μέγας ἀπατεὼν ἐλθὼν ἐκ Παλαιστίνης καὶ ἔπαιξεν τόσον καλὰ τὸν ρόλον του ὥστε ἔπεισε τὸ τυφλὸν τοῦτο ἔθνος ὅτι θὰ τὸ ἐλευθέρωνε καὶ θὰ τὸ ἐθριάμβευε ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν. 'Εβεβαίου μάλιστα ὅτι ἔκαμεν ἀρκετὰ θαύματα, ὅτι ἐβάδιζεν ἐπὶ τοῦ ὕδατος χωρὶς νὰ βραχοῦν τὰ πόδια κλπ. 'Η φήμη του διεδόθη τόσον μεταξὺ τῶν 'Εβραίων, οἱ ὁποῖοι τῷ ἔφεραν δῶρα ἀπὸ ὅλας τὰς συναγωγάς, ὥστε ὁ Σουλτάνος ἀφοῦ τὸν ἐφυλάκισεν ἀρκετὸν καιρὸν εἰς Κων)πολιν, τὸν μετέφεραν εἰς 'Αδριανούπολιν διὰ νὰ τῷ ἀπολογηθῇ. Καὶ ἀφίχθη ἀκριβῶς τὴν ἡμέραν ὅπου αὐτοὶ οἱ πτωχοὶ τυφλοὶ μετέβαινον διὰ νὰ τοῦ ἑτοιμάσουν τὸν δρόμον. 'Αλλ' ὅταν παρουσιάσθη πρὸ τῆς Μεγαλειότητός του εἶπεν ὅτι πᾶν ὅτι ἔκαμεν, τὸ ἔκαμεν διὰ νὰ ἀπατήσῃ τοὺς 'Εβραίους καὶ λάβῃ παρ' αὐτῶν ὅσα καλὰ ἠδύνατο, ἀπὸ τὸ ἔθνος αὐτὸ τὸ ὁποῖον ἦτο τὸ πλέον ἄτιμον τοῦ κόσμου, ὅτι πράγματι ἐμορφώθη εἰς τὴν θρησκείαν των, ἀλλ'

SISMANOGLIO MEGARO

ὅτι ἀναγνωρίσας τὰς πλάνας των ἔγινε Μωαμεθανὸς καὶ δὲν διαπνέεται ἀπὸ ἄλλο τι παρὰ πῶς νὰ μορφωθῇ καλλίτερον εἰς τὴν Θρησκείαν τοῦ Μεγαλειοτάτου. Αὐτὸ μεγάλως ηὐχαρίστησε τὸν Σουλτάνον καὶ διέταξε τὸν ἱεροκήρυκα νὰ τὸν διδάξῃ καὶ τὸν ἐτίμησεν μὲ τὸν βαθμὸν τοῦ καπιτζὴ τὸ ὁποῖον ἔρριψε τοὺς Ἑβραίους εἰς τὴν τελευταίαν κατάπληξιν....

Κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸ ἐξήτασα τὰ ἐκτὸς καὶ τὰ ἐντὸς τῆς πόλεως ἥτις κεῖται εἰς ὡραίαν πεδιάδα, ὅπου τρέχουν δύο μεγάλοι ποταμοί, οἱ ὁποῖοι ἀφοῦ διέλθουν πλησίον τῆς πόλεως ἑνοῦνται καὶ κάμνουν ἓν εἶδος νησίδος, τὸ ὁποῖον ὁ Σουλτάνος ἔδωκεν εἰς παροικίαν Ἑλλήνων ἔναντι φόρου τὸν ὁποῖον πληρώνουν κατ' ἔτος. Ὁ κ. Πρεσβευτὴς ἐνοικίασεν μίαν μεγάλην οἰκίαν εἰς τὴν αὐτὴν νῆσον εἰς τὴν ὁποίαν ἐμείναμεν τὸ ἐπίλοιπον τοῦ καιροῦ ἀναμένοντες τὴν ἀπάντησιν τοῦ Βεζύρου· ἠναγκάσθημεν νὰ ἐξέλθωμεν τῆς πόλεως διότι ἀπὸ τὴν πανούκλαν ἀπέθνησκον πολλοὶ καὶ ἐβλέπομεν ἀπὸ τὴν κατοικίαν μας πολλοὺς νὰ ἐνταφιάζουν. Ἡ ἀλλαγὴ τῆς οἰκίας μὲ ἦτο λίαν εὐχάριστος, διότι ἡ νέα ἦτο εἰς ὡραίαν κατάστασιν, πλησίον μικροῦ χωρίου, τοὺς κατοίκους τοῦ ὁποίου εὕρομεν πολὺ φιλόφρονας καὶ μᾶς ἔκαμεν εὐχαρίστησιν νὰ μεταβαίνωμεν νὰ τοὺς βλέπωμεν. Ὑποθέσαντες ἀπὸ τὴν ἐνδυμασίαν μου ὅτι ἤμουν ἱερεὺς προσεκάλεσαν ἀμέσως τὸν ἱερέα των, ὅστις μὲ πολλὴν φιλοφροσύνην μὲ παρεκάλεσε νὰ τὸν μάθω τὴν Κυριακὴν προσευχὴν Λατινιστί. Αὐτοὶ οἱ καλοὶ ἄνθρωποι μᾶς προσεκάλεσαν εἰς τὰς οἰκίας των καὶ μᾶς προσέφεραν δειλινόν. Τρώγουν τόσον καλὰ εἰς τὸ μικρὸν αὐτὸ χωρίον, ὥστε καθ' ἑκάστην σφάζουν ἕνα βῶδι. Ἤρχοντο ἐπίσης νὰ μᾶς ἰδοῦν εἰς τὴν κατοικίαν μας καὶ εὕρισκον ὅτι ἀντεποκρινόμεθα εἰς τὰς φιλοφρονήσεις των.

Ἀλλοῦ πάλιν ἀναφέρει τὰ ἑξῆς:

Ἐμείναμεν δύο ἡμέρας εἰς τὴν Trepano (Σικελίας) ὅπου μᾶς ἔφεραν πεπόνια τὰ ὁποῖα εἶχον μεγάλην ἐκτίμησιν, ἀλλὰ πρέπει νὰ ὁμολογηθῇ ὅτι τὰ τῆς Ἀδριανουπόλεως καὶ Κων)πόλεως εἶναι πολὺ καλλίτερα καὶ ὑγιεινά, ὥστε δύναται κανεὶς νὰ φάγῃ ἕνα μεγάλο, ὁλόκληρον χωρὶς νὰ τὸν βλάψῃ καὶ αὐτοῦ ἔλαβον πεῖραν καθότι ὅταν εἴμεθα εἰς Ἀδριανούπολιν, ὁ κ. Πρεσβευτὴς ἀπὸ τὰ δώδεκα πεπόνια τὰ ὁποῖα τοῦ ἔφεραν, εὗρεν ἓξ ὅτι ἦσαν τόσον ἐξαιρετικὰ καὶ τὰ ἐκράτησεν διὰ τὸ γεῦμα, εἰς τὸ ὁποῖον εἴμεθα μόνον πέντε καὶ ἀφοῦ ὁ καθεὶς ἔφαγεν ἀνὰ ἕν ὁ κ. Πρεσβευτὴς εἶπεν ὅτι τὸ ἕκτον ἦτο πολὺ καλὸν νὰ τὸ ἀφήσωμεν διὰ τοὺς ὑπηρέτας, εἰς τοὺς ὁποίους ἔδωκεν ἤδη ἄλλα ἓξ καὶ τὸ ἔκοψεν εἰς πέντε τεμάχια τὰ ὁποῖα διεμοιράσθημεν χωρὶς κανεὶς νὰ πάθῃ τὸ παραμικρόν. Καὶ δὲν ἀπορῶ ὅτι τὰ πεπόνια εἶνε τόσον καλὰ ἀφοῦ τὸ καλοκαίρι τρώγουν

ἀγγούρια καθὼς ἡμεῖς τὰ ἀχλάδια καὶ εἶδον νὰ τρώγουν μέχρι τριῶν χωρὶς νὰ πειραχθοῦν.

Διὰ τὴν Καλλίπολιν ἀλλοῦ ἀναφέρει ὅτι δὲν τὴν εὗρεν τόσον ὡραίαν ὡς τὴν περιγράφουν οἱ ἄλλοι περιηγηταί.

Θρᾳκικοὶ Κώδικες. Ἐν συνεχείᾳ τῶν ἐν σελ. 122—136 σημειουμένων ἀναφέρομεν ὅτι κώδικες τῆς Μητροπόλεως Σηλυβρίας ὑπάρχουν εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ Γυμνασίου Μυτιλήνης καὶ μεταφέρονται ἐνταῦθα εἰς τὸ Ταμεῖον Ἀνταλλαξίμων Κοινοτικῶν καὶ Κοινωφελῶν περιουσιῶν.

1) Πρωτόκολλον Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σηλυβρίας ἀπὸ 1900—1922.
2) Βιβλίον Συνεδριάσεων μικτοῦ Δικαστηρίου 1900—1909.
3) Κῶδιξ Ἱερᾶς Μητροπόλεως 1877—1916.
4) Κῶδιξ διαθηκῶν 1881—1917.

SISMANOGLIO MEGARO

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ
ΘΡΑΚΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ
1937

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Πρόεδρος ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΜΑΝΟΥΗΛΙΔΗΣ
Γ. Γραμματεὺς ΑΡΓΥΡΙΟΣ ΚΟΡΑΚΑΣ
Ταμίας ΙΩΑΚΕΙΜ ΛΑΓΙΑΣ
Σύμβουλοι ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ ΣΤΑΜΟΥΛΗΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΑΓΚΡΙΩΤΗΣ

ΑΝΑΣΤ. ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΣ — ΑΘ. ΓΚΕΜΟΥΣΓΚΕΡΔΑΝΗΣ
ΑΛΕΚΟΣ ΚΑΛΦΑΣ — ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΚΑΛΤΣΑΣ
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΚΟΥΒΕΡΗΣ — ΜΙΧΑΗΛ ΚΙΡΚΟΣ
ΚΙΜΩΝ ΚΟΚΚΩΝΗΣ — ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΛΟΥΙΖΟΣ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΑΡΓΑΡΙΤΩΦ — ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΙΜΗΚΟΣ
ΘΩΜΑΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ — ΚΩΝΣΤ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΟΠΠΩΝΗΣ — ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ ΣΑΡΑΝΤΗΣ
ΣΘΕΝΕΛΑΟΣ ΣΤΑΝΙΤΣΑΣ — ΣΤΑΥΡΟΣ ΣΤΑΥΡΙΔΗΣ
ΖΗΣΗΣ ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΕΙΟΥ — ΔΗΜΟΣΘ. ΧΑΤΖΗΓΙΑΝΝΑΚΗΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΧΑΤΖΗΘΩΜΑΣ

Μέγας Εὐεργέτης
† ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ Κ. Π. ΣΤΑΜΟΥΛΗΣ

Εὐεργέτης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

Μέγας Δωρητὴς
ΤΑΜΕΙΟΝ ΑΝΤΑΛΛΑΞΙΜΩΝ

Δωρηταὶ
ΑΔΕΛΦΟΙ ΜΑΝΟΥΗΛΙΔΟΥ
ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΛΟΥΔΗ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΙΩΑΚΕΙΜ ΛΑΓΙΑΣ

Ἐπιτροπὴ Ἑορτῶν, Συγκεντρώσεων καὶ διαλέξεων
Πρόεδρος Κ. ΧΑΤΖΗΘΩΜΑΣ
Μέλη Θ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ
ΣΤ. ΣΤΑΝΙΤΣΑΣ
ΑΘ. ΓΚΕΜΟΥΣΓΚΕΡΔΑΝΗΣ
Α. ΚΟΡΑΚΑΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΑΓΜΑΤΕΙΑΙ

Κ. Μυρτίλου Ἀποστολίδου, Συλλογὴ ἀρχαίων Ἑλληνικῶν ἐπιγραφῶν ἀνευρεθεισῶν ἐν ταῖς παρὰ τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ Ἑλληνικαῖς ἀποικίαις καὶ περὶ αὐτὰς (Ἀπολλωνία, Μεσημβρία, Ἀγχίαλος, ἐκ τῶν πέριξ τόπων) Σελ. 5— 22

Ἰ. Σπαθάρη, Ἡ Ἀνατολικὴ Θράκη κατὰ τὸν Ἐβλιγιᾶ Τσελεμπῆν, Τοῦρκον περιηγητὴν τοῦ XVII αἰῶνος. Κατὰ μετάφρασιν.... » 22— 36

† *Κωνσταντ. Μαυρίδου*, Ὁ ἐν Σηλυβρίᾳ Βυζαντινὸς ναὸς τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος » 37— 44

† *Γ. Λαμπουσιάδου*, Ὁδοιπορικόν : (Κεσσάνη, Παλαιόκαστρο Κεσσάνης, Σιγλὶ Κεσσάνης. Μεγάλη Γέφυρα, Χάραλλα, Κύψελα, Μάλγαρα, Μπουλαβάτ καλεσί, Ἀλμαλή, Χαριούπολις, Βιζύη, Ἐπαρχία Βιζύης, Ἁγιᾶς πασᾶ Σεράϊ) » 45— 70

† *Πρώην Παραμυθίας Ἀθηναγόρα*. Ὁ Ὁμηρικὸς κόσμος. «Οὐσκουδάμα Θράκης» » 71—100

Μανουὴλ Ἰω. Γεδεών, Κωνσταντινουπόλεως ἁγιάσματα Θρακικά » 101—121

Μ. Α. Σ. Θρακικοὶ κώδικες (Προσθήκη 427) » 122—136

Κ. Μυρτιλλου Ἀποστολίδου, Ἔκθεσις Μιχαὴλ Βαλαβάνῳ περὶ τῆς Μονῆς τῆς Πετριτσονιτίσσης » 137—166

Ἀδ. Διαμαντοπούλου, Κατάλογος Ἐπισκόπων καὶ Μητροπολιτῶν Ἀγχιάλου » 167—180

† *Μητροπολίτου Σάρδεων Γερμανοῦ*, Ὁ διδάσκαλος καὶ ἱεροκῆρυξ Σταμάτιος Παπᾶ ὁ Θρᾷξ » 181—193

† *Κ. Θαλείδου*, Θρηνολογία » 194

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ

Ἐλπινίκης Σταμούλη Σαραντῆ, Πῶς γιάτρευαν στὴ Θρᾴκη. Γιατρικά, γητειὲς καὶ χάρες (Πίναξ ἰδιωματικῶν λέξεων Σελ. 278—283 Πίναξ τῶν περιεχομένων Σελ. 284—286) » 195—286

SISMANOGLIO MEGARO

Μελπ. Εὐστρ. Ζήση. Ἀρραβῶνες καὶ γάμοι στὸ Αὐδῆμι » 287—309
Καλλισθ. Χουρμουζιάδου, Τὸ Τσακῆλι (Πετροχῶρι) τῆς Ἐπαρχίας Μετρῶν. Τσακλιώτικο Καλαδάρ (Ἐξήγησις ἰδιωματικῶν λέξεων Καλανταρίου 351—358. Περιεχόμενα Καλανταρίου κατὰ ὕλην 358-361. Παροράματα » 361
Ἀναγκαῖα διόρθωσις 362) » 310—362

ΜΝΗΜΟΣΥΝΑ

† Πρώην Μετρῶν Γρηγόριος » 363
Στέφανος Ναρλῆς » 363—364

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΙ

Συμβολὴ Ε΄ εἰς τὴν Θρακικὴν βιβλιογραφίαν (Παράθεσις 372) » 365—372
Κ. ***Μυρτίλου Ἀποστολίδου.*** Συμβολὴ ΣΤ΄ εἰς τὴν Θρακικὴν Βιβλιογραφίαν (Χρονολογικὸς πίναξ 398) » 373—398
Βιβλιογραφίαι Θρᾳκῶν » 399—400

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ — ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ — ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ

Γ. Μπακαλάκη. Ἐνεπίγραφα «σαχάνια» τοῦ Ρουφετίου τῶν Ἀμπατζίδων Φιλιππουπόλεως » 401—403
Ν. Βαφείδου. Τὸ ἐν Κομάροις ἀνευρεθὲν ἀνάγλυφον τοῦ ἥρωος τῆς Θράκης » 404—407
Κ. Μυρτίλου Ἀποστολίδου. Σημειώματα περὶ τῆς Πλωτινοπόλεως καὶ Διδυμοτείχου » 407—414
Ἰδίου. Σατυρικὰ στοιχουργήματα » 415—417
Α. Α. Σ. Τεκέδες Βεκτασίδων ἐν Θράκῃ » 417—418
Ὁ ἀπὸ Σηλυβρίας Φιλιππουπόλεως Μητροπολίτης Παΐσιος » 419—421
Θρακικὰ κειμήλια » 421—423
Φιλικοὶ Θρᾷκες » 423—424
Ἀνασκαφαὶ εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Θράκην, » 424
Ὁ καπουκῖνος Robert de Dreux στὴ Θράκη στὰ 1666 » 425—427
Θρακικοὶ κώδικες » 427
Διοικητικὸν συμβούλιον Θρακικοῦ κέντρου, Εὐεργέται, Δωρηταί, Ἐπιτροπαὶ » 428

ΕΙΚΟΝΕΣ

Ὁ ἐν Σηλυβρίᾳ ναὸς τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος κατὰ τὸ 1878 Σελ. 42
Ὁ ἴδιος ὡς ἐπεσκευάσθη . . . . . » 43
Ἐπιγραφαὶ Κεσσάνης . . . . . » 45
Λίλοβον . . . . . » 46
Ἐπιγραφὴ Κεσσάνης . . . . . » 49
» Ὑψάλων . . . . . » 51
» Μαλγάρων . . . . . » 52
» Ἀλμαλὴ . . . . . » 53
Ἐπιγραφαὶ Βιζύης . . . . . » 59
Ἄλλαι δύο . . . . . » 61
Ἕτεραι δύο . . . . . » 63
Ἄλλη . . . . . » 64
Ὁ ἐν Βιζύῃ ναὸς τῆς Ἁγίας Σοφίας . . . . . » 65
Ἐπιγραφὴ Βιζύης . . . . . » 66
Κοσμήματα ἁγιάσματος Ζεφυρίου . . . . . » 109
3 ἀντίγραφα Αὐλικῶν χρεῶν Μητροπολιτῶν Ἀδριανουπόλεως 127-129
Τρία ἐνεπίγραφα χάλκινα «σαχάνια» . . . . . » 401
Αἱ ἐπιγραφαὶ τῶν «σαχανίων». . . . . » 402
Ἐπιγραφὴ Διδυμοτείχου . . . . . » 405

Ἡ ἐκτύπωσις ἐτερματίσθη τῇ 20 Δεκεμβρίου 1937

SISMANOGLIO MEGARO

130

SISMANOGLIO MILANO

SISMANOGLIO